

Nr 115.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet; given Stockholms slott den 13 mars 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anmäler frågan om löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet och anför därvid följande:

Löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko kirurgiska institutet.

I. Lönefrågans allmänna läge.

I och med att riksdagen år 1919 antog ett nytt avlöningsreglemente för befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk — de s. k. kommunikationsverken — blev frågan om en omreglering av statens hela löneväsande aktuell.

Yttrande av
chefen för
finansdeparte-
mentet den 31
december
1919.

I yttrande till statsrådsprotokollet över finansärenden *den 31 december 1919* erinrade dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet, hurusom genom det avlöningsreglemente, som den 19 juni 1919 utfärdats för tjänstemän vid kommunikationsverken, icke allenast ett gemensamt lönesystem för ifrågavarande verk kommit till stånd utan även åtskilliga i lönetekniskt hänseende nya principer vunnit tillämpning. Vid fastställandet av den definitiva löneregleringen för nämnda fyra verk hade tagits till utgångspunkt det prisläge, som att döma av stegringarna i levnadskostnaderna under åren närmast före världskrigets utbrott, skulle under normala förhållanden vara rådande i början av 1920-talet; varvid emellertid förutsatts, att, efter framställning till 1920 års riksdag, en reduktion av dyrtidstillägget, i förhållande till vad för statens övriga befattningshavare skulle gälla, komme att vidtagas för de nämnda fyra verkens personal.

Det nya lönesystemets genomförande för kommunikationsverken måste — efter vad departementschefen vidare framhöll — givetvis framkalla spörsmål, huruvida nämnda system och därmed förknippade nya löneprinciper borde överföras och komma i tillämpning inom andra grenar av den civila statsförvaltningen; önskemål och krav i sådant hänseende hade ock från olika håll givit sig tillkänna; och för egen del fann departementschefen starka skäl tala för att, med sålunda given utgångspunkt, en allmän revision nu komme till stånd rörande de inom övriga grenar av den civila statsförvaltningen gällande lönerogleringar med därtill hörande villkor och bestämmelser.

Beträffande ordningen och sättet för den allmänna revisionen syntes det departementschefen vara mest ändamålsenligt, att början gjordes med utarbetande av förslag till ny definitiv löneroglering för dels statsdepartementen och de centrala ämbetsverk, vilkas avlöningsförhållanden i huvudsak anslöte sig till den s. k. statskontorstypen, dels någon av de lokala förvaltningarna; bland de sistnämnda syntes i första hand fångvårdsstaten bära ifrågakomma.

I anslutning härtill uppdrog Kungl. Maj:t åt 1902 års lönerogleringskommitté att verkställa utredning, i enlighet med givna direktiv, beträffande ny

definitiv lönerreglering för befattningshavare vid statsdepartementen, centrala ämbetsverk och fångvårdsstaten.

Efter det lönerregleringskommittén avgivit utlåtande och förslag beträffande lönerreglering för befattningshavare vid statsdepartementen och centrala ämbetsverk, blev på grundval av detta förslag framställning i ämnet förelagd 1921 års riksdag, vilken framställning i huvudsak av riksdagen bifölls. Likaså lades kommitténs förslag beträffande fångvårdsstaten till grund för framställning till 1921 års riksdag, vilken framställning ävenledes blev i huvudsak av riksdagen bifallen. Under detta och de följande åren hava i huvudsaklig anslutning till samma principer lönerregleringar genomförts för, bland andra, domänverkets personal, diplomatisk och konsulär personal, försvarsväsendets personal, befattningshavare vid riksdagens verk, vid tullstaten, vid statens hospital och asylor samt vid lots- och fyrstaten.

Ny lönerreglering för befattningshavare vid statsdepartementen, centrala ämbetsverk m. fl.

Efter erinran om då föreliggande lönerregleringsförslag framhöll i yttrande till statsrådsprotokollet över finansärenden *den 3 december 1920* dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet, hurusom ännu återstode stora grenar av den civila statsförvaltningen, vilka icke berördes av lönerregleringskommitténs ovannämnda förslag.

Yttrande av chefen för finansdepartementet den 3 december 1920.

Det vore i hög grad önskligt, att lönerregleringsarbetet beträffande ännu återstående förvaltningsgrenar påskyndades i görligaste mån, så att förslag i ämnet om möjligt kunde föreläggas 1922 års riksdag. De härför erforderliga utredningarna vore emellertid av den omfattning, att desamma icke kunde, därest nämnda syfte skulle vinnas, anförtros åt en enda kommitté eller sakkunnigämnd. Såsom i ovanberörda yttrande den 31 december 1919 antyddes av dåvarande chefen för finansdepartementet, syntes det bliva nödvändigt att avskilja vissa grupper av befattningshavare, och hade det i sådant hänseende syntes ändamålsenligast, att utredningen rörande personalen vid högre och lägre läroanstalter anförtroddes åt särskilda kommittéer. Efter vad chefen för ecklesiastikdepartementet meddelat, hade han ock för avsikt att senare samma dag framlägga förslag i detta syfte.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, social-, finans-, jordbruks- och handelsdepartementen erinrade i yttrande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden *den 3 december 1920* dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet om vad chefen för finansdepartementet samma dag förut anfört.

Yttrande av chefen för ecklesiastikdepartementet den 3 december 1920.

Departementschefen framhöll, hurusom, då uppdrag givits åt 1902 års lönerregleringskommitté att verkställa utredning beträffande ny definitiv lönerreglering för ett stort antal förvaltningsgrenar, lydande under skilda huvudtitlar, han funne det vara i hög grad angeläget, att även det särskilda utredningsarbetet beträffande högre och lägre undervisningsanstalter snarast möjligt påbörjades. Från olika lärarkorporationer hade till Kungl. Maj:ts inkommit framställningar med önskemål i antydd riktning. I och med att såsom utgångspunkt skulle tjäna det för kommunikationsverken fastställda

avlöningsreglementet med där upptagna lönebelopp, skulle följaktligen de nya avlöningsbelopp, som kunde komma att föreslås för olika grupper av befattningshavare, komma att — såsom skett för kommunikationsverken — anpassas efter det prisläge, som, att döma av stegringarna i levnadskostnaderna under åren närmast före krigets utbrott, skulle under normala förhållanden varit rådande i början av 1920-talet.

Det utredningsarbete beträffande högre och lägre läroanstalter, vars igångsättande departementschefen följaktligen var angelägen tillstyrka, vore emellertid så omfattande, att, därest förslag i ämnet skulle — såsom han funne högeligen önskvärt — kunna föreläggas 1922 års riksdag, det med nödvändighet syntes böra fördelas på två olika kommittéer. Departementschefen erinrade dessutom om de olikartade förhållanden såväl i avseende å arbetsuppgifter som i övrigt, vilka vore rådande mellan läroanstalter av högskoletyp å ena och övriga läroanstalter å andra sidan, vilka gjorde ett särskiljande av löneregleringsspörsmålen beträffande nämnda två grupper av anstalter i mer än ett hänseende önskligt.

Den kommitté, vilken skulle hava till uppgift att med ovan angiven utgångspunkt framlägga förslag till ny definitiv lönereglering för den förra gruppen av läroanstalter, skulle hava att i främsta rummet ägna sin uppmärksamhet åt universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska medikokirurgiska institutet.

Till dessa borde anslutas dels vissa institutioner av högskolekaraktär, lydande såväl under ecklesiastikdepartementet som under jordbruksdepartementet, dels ock åtkilliga anstalter och institutioner, för vilkas befattningshavare avlöningsförmånerna nu vore reglerade i anslutning till vad som gällde för motsvarande tjänstinnehavare vid universiteten. Så borde enligt departementschefens mening det löneregleringsarbete, som skulle påvåla ifrågavarande kommitté, avse — fränsett de nyss nämnda — följande institutioner: de under ecklesiastikdepartementet lydande naturhistoriska riksmuseum, konstakademien med konsthögskolan, musikaliska akademien, tandläkarinstitutet, farmaceutiska institutet, tekniska högskolan, Chalmers tekniska institut och gymnastiska centralinstitutet; de under jordbruksdepartementet lydande centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, skogshögskolan, statens skogsförsöksanstalt, veterinärhögskolan och veterinärbakteriologiska anstalten; samt de under socialdepartementet hörande undervisningsanstalterna för barnmorskor och de till medicinalstyrelsen anknutna bakteriologiska, rättskemiska och farmaceutiska laboratorier.

För att de ifrågasatta utredningsarbetena snarast möjligt skulle nå ett positivt resultat, borde desamma inskränka sig till rent lönetekniska frågor och sålunda bortse från organisatoriska spörsmål. En ny definitiv lönereglering för ifrågavarande personal måste givetvis återverka på frågan om personalens pensionsförhållanden. Utan att vilja närmare ingå på pensionsfrågan ville departementschefen allenast påpeka, att då det gällde nya definitiva löneregleringar av nu ifrågavarande natur, det ej torde kunna undvikas att jämväl taga under överbäggande, huruvida och i vilken utsträckning mot löneregleringen svarande åtgärder borde vidtagas beträffande pensioneringen.

Departementschefen ansåge sig vidare böra framhålla, att, då en viss enhetlighet — i sig själv givnen med hänsyn till den gemensamma utgångspunkten — vore i hög grad önskelig i avseende å de jämsides fortlöpande utredningsarbetena på ifrågavarande område, de båda kommittéerna borde såväl söka åstadkomma, där så erfordrades, ett samarbete sinsemellan som

ock, i den mån så låte sig göra, söka kontakt med de arbeten, som bedrevs av 1902 års löneregleringskommitté.

I enlighet med departementschefens hemställan uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté av fem personer att, i anslutning till vad ovan anförts, verkställa utredning och avgiva förslag rörande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid rikets universitet och karolinska institutet m. fl. förut angivna högskolor och vetenskapliga inrättningar. Till ordförande och ledamöter i kommittén förordnade Kungl. Maj:t vid kommitténs tillsättande: till ordförande ledamoten av riksdagens första kammare, överdirektören J. L. Widell och till övriga ledamöter professorn vid universitetet i Uppsala Th. Engströmer, ledamoten av riksdagens första kammare N. A. Nilsson i Kabbarp, professorn vid tekniska högskolan, K. W. Palmær och ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören A. Pers. Sedan Engströmer av sagt sig uppdraget, förordnade Kungl. Maj:t den 11 februari 1921 i hans ställe till ledamot av kommittén professorn vid universitetet i Uppsala K. F. Johansson. I kommitténs arbeten, i vad de avsågo universiteten och karolinska institutet, deltog dessutom de av chefen för ecklesiastikdepartementet jämlikt nådigt bemyndigande tillkallade representanterna för universitetet i Lund, professorn därstädes C. G. Björling och för karolinska institutet, professorn därstädes G. Hedrén.

*Högskolornas
löneregleringskom-
mitté.*

Genom beslut den 17 december 1920 uppdrog Kungl. Maj:t därefter åt samma kommitté att jämväl verkställa utredning angående ny lönereglering för befattningshavare vid lantbruksinstitutet vid Ultuna samt lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp.

Vid behandlingen av kommitténs uppdrag i övrigt deltog i kommitténs överläggningar de av chefen för ecklesiastikdepartementet jämlikt nådigt bemyndigande tillkallade representanterna för vissa av ovan angivna fackhögskolor och vetenskapliga anstalter, nämligen för de bakteriologiska, rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna medicinalrådet F. G. Bismark, för naturhistoriska riksmuseet intendenten, professorn A. J. E. Lönnberg, för konstakademien med konsthögskolan akademiens preses, professorn I. G. Clason, för musikaliska akademien akademiens sekreterare, professorn O. J. M. Morales, för Chalmers tekniska institut institutets rektor, professorn B. H. Grauers, för gymnastiska centralinstitutet överläraren därstädes, överstelöjtnanten S. A. Drakenberg, för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet professorn H. G. Söderbaum, för lantbruksinstitutet vid Ultuna och vid Alnarp rektorn vid förstnämnda institut, professorn J. A. Sjöström, för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt skogshögskolans rektor, professorn A. N. H. Wahlgren samt för veterinärhögskolan och veterinärbakteriologiska anstalten veterinärhögskolans rektor, professorn J. G. H. Vennerholm.

Det förslag, kommittén i enlighet med angivna riktlinjer framlagt, föreligger i två betänkanden, det ena avgivet den 29 november 1921 och avse-

ende universiteten och karolinska institutet, det andra avgivet den 6 juni 1922 och berörande övriga av kommittén behandlade högskolor och vetenskapliga anstalter.

Över det förstnämnda betänkandet hava utlåtanden avgivits dels av universitetskanslern efter hörande av vederbörande akademiska myndigheter, dels ock av statskontoret samt av kammarkollegiet. Kanslerns yttrande är dagtecknat den 23 augusti 1922 och inkom till ecklesiastikdepartementet den 1 september samma år.

I anledning av det senare betänkandet hava utlåtanden avgivits av vederbörande akademier, myndigheter och styrelser ävensom av statskontoret. Dessa utlåtanden inkommo till ecklesiastikdepartementet under senare delen av år 1922 och under loppet av år 1923, det sista i december sistnämnda år.

1923 och
1924 årens
riks dagar.

Vid 1923 års riksdag hade inom riksdagens båda kamrar motioner väckts, vilka gingo ut på beredande av ett extra lönetillägg för budgetåret 1923—1924 åt professorerna och vissa med dem likställda befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet.

I anledning av de i ämnet väckta motionerna anvisade riksdagen för budgetåret 1923—1924 ett tillfälligt lönetillägg — till beloppet något mindre än vad i motionerna äskats — åt professorerna vid universiteten och karolinska institutet ävensom, i den mån Kungl. Maj:t efter prövning funne sådan löneförbättring böra tillkomma dem, åt professorerna vid tekniska högskolan och intendenterna vid naturhistoriska riksmuseet.

Riksdagen anförde i sin skrivelse i ämnet (nr 231) bland annat:

Otvivelaktigt ter sig ställningen för ifrågavarande befattningshavare i löneavseende för närvarande ur flera synpunkter ogynnsam. Det synes riksdagen billigt, att åtminstone i en viss utsträckning gottgörelse lämnas dem för det mindre tillfredsställande läge, vari de försatts genom att deras löner ännu icke blivit reglerade.

Riksdagen har icke förbisett, att gottgörelsen ingalunda kommer alla dem till del, som blivit försatta i ett mindre förmånligt läge genom att löneregleringen för universiteten och vissa med dem i löneavseende jämställda vetenskapliga institutioner och läroanstalter icke hunnit genomföras. Att märka är härvid emellertid, att för de lägst avlönade befattningshavarna vid dessa inrättningar dylik ersättning i annan ordning föreslagits genom Kungl. Maj:ts proposition, nr 138, angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. Riksdagen vill också framhålla, att den nu av riksdagen på föranledande av enskilda motioner vidtagna åtgärden är av endast provisorisk natur i avvaktan på genomförandet av en definitiv lönereglering. I detta hänseende anser sig riksdagen emellertid böra uttala en bestämd förväntan, att förslag rörande dylik lönereglering för ifrågavarande institutioner framlägges till 1924 års riksdag.

Vid anmälan den 2 januari 1924 av de frågor, som tillhörde regleringen för budgetåret 1924—1925 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, berörde min företrädare i statsrådsämbetet frågan om beredande av bättre avlöningsförmåner för vissa befattningshavare vid universiteten och

andra med dem i viss mån jämförliga institutioner och läroanstalter. Han yttrade därvid, bland annat:

Tyvärr hava de statsfinansiella förhållandena omöjliggjort ett framläggande för 1924 års riksdag av en tillfredsställande lönerreglering för de nu ifrågakommande vetenskapliga institutionerna och anstalterna. Jag önskar framhålla, att under de överläggningar i ärendet, som försiggått, det syntes mig med fog kunna ifrågasättas, huruvida överhuvud en lönerreglering för universiteten och jämförliga anstalter bör, åtminstone i allo, anpassas efter det från kommunikationsverkens område ursprungligen hämtade avlöningssystem, som för närvarande utmärker de senaste civila lönerregleringarna.

Men om sålunda för ögonblicket en definitiv lönerreglering får anses utsluten, blir det så mycket nödvändigare att här vidtaga någon åtgärd, som är ägnad att avhjälpa åtminstone de väsentligaste olägenheterna.

I proposition nr 109 framlades därefter för 1924 års riksdag förslag om beredande för budgetåret 1924—1925 av ett provisoriskt lönetillägg åt professorer och vissa andra befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet, åt föreståndaren för statens institut för rasbiologi, intendenten vid naturhistoriska riksmuseet och professorer vid tekniska högskolan ävensom åt vissa lärare vid konsthögskolan, farmaceutiska institutet, Chalmers tekniska institut och gymnastiska centralinstitutet.

Vid anmälan av detta sistnämnda ärende inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 29 februari 1924 gav föredragande departementschefen uttryck åt den livliga förhoppningen, att ett definitivt förslag på området skulle kunna föreläggas 1925 års riksdag. Ifrågakommande proposition blev med vissa jämkningar bifallen av riksdagen, dock allenast i vad den avsåg befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet, rasbiologiska institutet, naturhistoriska riksmuseet och tekniska högskolan. Förslaget angående lönetillägg åt vissa befattningshavare vid konsthögskolan, farmaceutiska institutet, Chalmers tekniska institut och gymnastiska centralinstitutet avlogs av riksdagen, som därvid anförde:

Denna grupp befattningshavare var icke inbegripen i delaktighet av det utav 1923 års riksdag beslutade lönetillägget. Riksdagen, som anser den ståndpunkt, nämnda riksdag intog i fråga om omfattningen av förevarande löneförmån eller att densamma borde begränsas till representanterna för våra främsta vetenskapliga institutioner, universiteten och karolinska institutet samt de med dessa jämförbara naturhistoriska riksmuseet och tekniska högskolan, allt fortfarande äga fog för sig, har måst ställa sig i hög grad tveksam inför Kungl. Maj:ts förslag att utsträcka denna förmån till hart när alla befattningshavare med professors namn och tjänsteställning. Utan att vilja underskatta betydelsen för landet av den verksamhet, som utövas av sistnämnda befattningshavare, har riksdagen dock icke funnit deras ställning vara sådan, att den med nödvändighet betingar likställighet i nu förevarande hänseende med professorerna vid universiteten och vid de med universiteten jämförbara institutionerna. Konsekvenserna av det betraktelsesätt, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts proposition, kunna bliva många och vittgående, ej endast i ekonomiskt utan även i andra avseenden.

Vid 1924 års riksdag blev emellertid vidare behovet av en snar löneroglering för universitetens personal yttermera med styrka framhållet. I två inom riksdagen väckta likalydande motioner hemställdes, att riksdagen ville vid anmälan av sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109 giva uttryck åt den bestämda förväntan, att förslag till definitiv löneroglering för universiteten och karolinska institutet bleve förelagd 1925 års riksdag.

Vid anmälan av sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 109 anförde riksdagen i sin skrivelse nr 260 bland annat:

Att ett förslag till definitiv löneroglering för universiteten och med dem jämförliga vetenskapliga institutioner icke blivit för 1924 års riksdag framlagt, synes riksdagen vara att i hög grad beklaga. Riksdagen anser sig hava så mycket större anledning att fästa sin uppmärksamhet vid att så ej skett, som riksdagen år 1923 uttalade en bestämd förväntan, att ett dylikt förslag måtte föreläggas 1924 års riksdag. Riksdagen vill emellertid erinra om den av departementschefen uttryckta förhoppningen, att ett definitivt förslag i ämnet måtte kunna föreläggas 1925 års riksdag, samt i anledning såväl av vad sålunda förekommit som ock av vad i ovanberörda motioner anförts, giva uttryck åt sin bestämda förväntan, att från Kungl. Maj:ts sida förslag till definitiv löneroglering för lärare vid universiteten m. m. varder förelagt 1925 års riksdag.

Yttrande av
chefen för
ecklesiastik-
departemen-
tet den 2 ja-
nuari 1925.

Vid anmälan den 2 januari 1925 av de frågor, som beröra regleringen av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel för budgetåret 1925--1926, yttrade jag i nu förevarande spörsmål, bland annat:

Såväl i betraktande av vad sålunda förekommit som med hänsyn till sakens vikt anser jag det vara uppenbart, att man bör med det snaraste taga ställning till frågan om en definitiv löneroglering för ifrågavarande befattningshavare. Jag har då först haft att taga i överbägende, huruvida ett förslag i detta hänseende bör omfatta samtliga de institutioner, som inbegripas i de två senast berörda kommittébetänkandena.

De befattningshavare, vilkas lönefråga härvid träder i förgrunden, äro professorerna och de med dem jämförliga tjänstnehavarna vid de olika högskolorna och institutionerna. Som bekant råder för närvarande en viss gradering i lönehänseende mellan olika slag av professorer, och kommittén har i sina förslag i stort sett bibehållit den nuvarande differentieringen i detta hänseende. Tvekan synes mig emellertid alltjämt kunna råda, huruvida den löneställning, som de olika befattningshavarna vid ifrågavarande institutioner nu intaga eller som blivit för dem föreslagen, vid jämförelse såväl mellan dessa befattningshavare inbördes som med motsvarande funktionärer vid universiteten är på alla punkter lämplig och väl avvägd. I detta hänseende torde en närmare undersökning få anses påkallad, och det synes mig angeläget, att den ram, inom vilken denna undersökning har att röra sig, bliver så vid som möjligt. Jag har därför kommit till den uppfattningen, att ett lönerogleringsförslag nu bör taga sikte endast på befattningshavarna vid universiteten och karolinska institutet samt att en närmare omprövning bör ägnas spörsmålet, i vilket förhållande i lönehänseende de vid fackhögskolorna och de vetenskapliga institutionerna utom universiteten anställda befattningshavarna, i främsta rummet professorerna och de med dem

jämförliga tjänst innehavarna böra ställas såväl inbördes som gent emot universitetens befattningshavare.

Redan i universitetens ställning och uppgift i och för sig finner jag dessutom skäl till att i nu förevarande hänseende särskilja desamma och låta löne-regleringsförslaget allenast omfatta de vid dem kända tjänsterna. Universitetet och karolinska institutet hava av ålder bland våra vetenskapliga institutioner intagit en central ställning. Ej endast den omständigheten, att de varit och alltjämt äro de mest betydelsefulla härdarna för landets vetenskapliga odling, utan jämväl deras dubbla uppgift av forskningsinstitut och utbildningsanstalter för arbetare på ett flertal av samhällslivets områden, gör, att de i förhållande till fackhögskolorna intaga en särställning, lik-om de även genom sin yttre byggnad och sitt inre samband i viss mån utgöra en sluten enhet.

Jag har följaktligen för avsikt att utverka Kungl. Maj:ts medgivande till framläggande redan för den nu instundande riksdagen av förslag till definitiv löne- och pensionsreglering för universitetet och karolinska institutet. Frågan härom är emellertid dels beroende på vissa på finansdepartementets föredragning liggande löne- och pensionsärenden av principiell natur, dels ock i övrigt ej fullt utredd, vadan jag anhåller att längre fram under riksdagens lopp få återkomma till densamma.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställde jag under respektive punkterna 62, 70, 84 och 256, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid universitetet i Uppsala och Lund samt karolinska institutet, beräkna för Uppsala universitet ordinarie anslag till belopp av 1,735,000 kronor samt ett extra anslag av 23,105 kronor, för Lunds universitet ordinarie anslag till belopp av 1,490,000 kronor samt ett extra anslag av 43,285 kronor, för karolinska institutet ordinarie anslag till belopp av 545,000 kronor samt ett extra anslag av 89,200 kronor ävensom i avseende å åttonde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till ålderstillägg ett belopp av 240,000 kronor. Vad jag sålunda hemställt blev av Kungl. Maj:t bifallet.

II. Allmänna löneprinciper.

Frågan om det allmänna civila avlöningsreglementets tillämpning å befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet.

Innan jag närmare ingår på det föreliggande ämnet anser jag mig böra till skärskådande upptaga de allmänna löneprinciper, på vilka det av högskolornas löneregringskommitté framlagda förslaget är uppbyggt. Så mycket större anledning anser jag mig hava att mer ingående dröja härvid, som dessa principer blivit från särskilt de akademiska myndigheterna underkastade en ingående kritik, och det torde kunna antagas, att man häri har att söka en av de bidragande orsakerna till uppskovet med lönefrågans framläggande för riksdagen.

Löneregle-
ringskom-
mittén.

Kommitténs förslag vilar på den grundsatsen, att befattningshavarna vid samtliga nu ifrågavarande högskolor och institutioner böra inordnas i det allmänna för tjänstemän vid statsdepartementen och de centrala ämbetsverken fastställda avlöningsreglementet. Principerna i detta avlöningsreglemente förutsätter jag vara alltför kända för att jag i detta sammanhang behöver närmare redogöra för desamma. De allmänna synpunkter, kommittén anlägger på frågan särskilt om det allmänna civila avlöningsreglementets anpassande på personalen vid högskolorna, sammanfattar kommittén på följande sätt:

Den första fråga, till vilken kommittén haft att taga ståndpunkt, har gällt, huruvida de befattningshavare, för vilka kommittén har att framlägga förslag till ny definitiv löneroglering, lämpligen borde inordnas under det för de centrala verken gällande avlöningsreglementet eller huruvida för nämnda befattningshavare borde uppgöras ett särskilt avlöningsreglemente. Visserligen kunde med hänsyn till de säregna tjänstgöringsförhållanden, som äro rådande särskilt för lärarkåren vid universiteten och övriga högskolor, den senare anordningen måhända synas lämpligast. Då kommittén likväl funnit sig böra förorda, att det för de centrala verken gällande avlöningsreglementet utsträcker att gälla jämväl här ifrågavarande befattningshavare, har kommittén framför allt tagit sikte på den större enhetlighet och reda i avlöningsförhållandena, som på så sätt skulle vinnas. De olägenheter, som onekligen äro med en sådan anordning förenade, kunna övertinnas, om i en särskild författning de avvikande bestämmelser meddelas, som för vissa befattningshavare kunna finnas erforderliga. Kommittén vill härvid erinra om att enligt beslut av 1921 års riksdag jämväl utrikesrepresentationen inordnats under det allmänna avlöningsreglementet och att man även här valt utvägen att

i en särskild författning sammanföra de specialföreskrifter, som för dessa befattningshavare varit påkallade.

I likhet med vad som vid 1921 års löneroglering skett för de tjänstemän, som inbegripits under samma löneroglering, torde i samband med förevarande löneroglering tjänstgöringstidens längd, där denna är kortare än sju timmar dagligen, böra utsträckas till nämnda timantal för all den ordinarie personal, för vilken en sådan utsträckning av tjänstgöringstiden lämpligen kan vidtagas. Att likväl den egentliga lärarpersonalen icke kan inbegripas härunder ligger i sakens natur, då dess tjänstgöring måste ordnas efter helt andra grunder. Detta utesluter dock icke, att i vissa fall en utsträckning av jämväl lärares tjänstgöring både kan och bör ske vid en ny löneroglerings genomförande. Vad särskilt högskolornas lärare angår måste man dock härvid framgå med synnerlig försiktighet, då en ökning för dem av antalet undervisningstimmar i veckan lätteligen skulle kunna medföra en sänkning av den meddelade undervisningens vetenskapliga halt. Alldeles särskilt synes detta böra gälla för universitetsprofessorerna. Dessas verksamhet är icke inskränkt till att meddela undervisning, utan en lika viktig uppgift för dem är att bedriva ett vetenskapligt forskningsarbete. Att genom ett ökande av undervisningsskyldigheten minska möjligheterna för sistnämnda verksamhet skulle enligt kommitténs mening vara i hög grad olyckligt. Kommittén har därför ansett sig icke böra föreslå någon utsträckning av undervisningsskyldigheten för universitetsprofessorerna och med dem närmast jämförliga lärare. Däremot förutsätter kommittén, som ovan nämnts, att för all annan ordinarie personal än lärarpersonalen vid de anstalter, som äro föremål för kommitténs behandling, den normala dagliga arbetstiden fastställes till sju timmar. Jämväl för vissa lärare torde emellertid någon ökning av tjänstgöringens omfattning kunna utan olägenhet genomföras. Kommittén har dock i detta avseende endast undantagsvis ansett sig böra framställa direkta förslag, då förevarande fråga synes böra göras till föremål för en mera ingående utredning, än som varit möjlig för kommittén att åstadkomma. Skulle en ökning av tjänstgöringen visa sig påkallad för en eller annan lärare eller någon grupp av sådana, bör givetvis en sådan ökning kunna genomföras även efter den nya lönerogleringens ikraftträdande, utan att härigenom får framkallas krav på ytterligare löneförbättring.

Huru kommittén söker i olika detaljer genomföra nämnda löneprinciper får jag tillfälle att i det följande närmare beröra. Jag vill emellertid redan nu påpeka det avsteg från en av de bärande grundsatserna i kommunikationsverkens lönesystem, som kommittén ansett sig böra taga, nämligen därutinnan att kommittén föreslagit, att samtliga universitetsprofessorer — men ej andra lärare eller med professorerna nu i löneavseende likställda befattningshavare — skola åtnjuta lön efter den ortsgrupp, till vilken Stockholm hänföres.

I anslutning till sin ovan uttalade uppfattning har kommittén framlagt förslag till dels kungörelse angående tillämpning å tjänstemän vid universitetet i Uppsala och Lund samt vid karolinska mediko-kirurgiska institutet av det civila avlöningsreglementet, dels kungörelse angående tillämpning å tjänstemän vid vissa fackhögskolor och andra vetenskapliga anstalter av samma avlöningsreglemente. I nämnda kungörelseförslag äro upptagna den

mängd från avlöningsreglementet avvikande specialbestämmelser, som äro erforderliga, därest avlöningsreglementet skall äga generell tillämpning å ifrågavarande befattningshavare.

Härjämte har kommittén framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning ävensom förslag till ändrad lydelse av § 11 i kungl. förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande av prästerskapets inkomster. Dessa båda sistnämnda förslag äro betingade av kommitténs uppfattning om avlöningsreglementets tillämpning å jämväl de professorer, vilka äro innehavare av prebendepastorat.

Myndig-
heternas
uttranden.

Kommitténs förslag att söka anpassa det nya lönesystemet och det civila avlöningsreglementets bestämmelser på den vid universiteten och andra vetenskapliga institutioner knutna personalen har särskilt från universitetens sida mött en rätt stark kritik. Men även av andra myndigheter hava betänkligheter anförts mot ett dylikt förslag.

Då frågan härom är av i viss mån grundläggande betydelse för en ny definitiv lönerreglering, finner jag det vara på sin plats att närmare redogöra för de synpunkter, som härvid kommit till uttryck från de i ämnet hörda myndigheternas sida.

Juridiska
fakulteten i
Uppsala.

Juridiska fakulteten vid universitetet i Uppsala yttrar härutinnan, bland annat, följande:

Det vill synas som om den rent lönetekniska fördel, kommittén åsyftar, vunnits med åsidosättande av reella universitetsintressen av långt större betydelse för det allmänna. Alldeles särskilt är detta förhållandet vad angår den för fakulteten föreliggande huvudfrågan eller den ställning i löneavseende, som enligt förslaget beredes innehavare av professor inom fakulteten.

Beträffande först tillämpningen å professor av den allmänna löneplanen i ovannämnda avlöningsreglemente, hava kommitterade själva anfört bindande skäl för att frågå densamma i fråga om ortsgrupperingen. Men även i långt viktigare avseenden kommer löneplanen i sin tillämpning å professor att framstå såsom artificiell eller leda till oantagliga konsekvenser.

Av lönerreglementet för den civila centralförvaltningen är det icke endast löneplanen, som i fråga om universitetsprofessorerna framstår såsom artificiell. Även reglementets övriga lönebestämmelser sakna här reellt underlag i sådan omfattning, att fakulteten måste avstyrka förslaget att göra dem tillämpliga vid dessa befattningar. Detta torde framgå redan av följande kortfattade anmärkningar.

Skulle bestämmelsen i 13 § 3 mom., såsom kommitterade mena, medföra möjlighet till tvångsförflyttning från en lärostol till en annan, så bör erinras, att detta komme i strid mot universitetsstatuternas föreskrifter om förfarandet vid professorstillsättningar, och bestämmelsen måste betecknas som för universitetet och arbetet vid detsamma högeligen olämplig. En tillfredsställande reglering av de förhållanden, som avses i 15, 17 och 18 §§, kan icke genomföras beträffande professor utan att särskild hänsyn tages till det vetenskapliga arbetets egenskap av en fortgående prestation i ämbetet. Då sålunda i 15 § stadgas rätt för ämbetsman att uppåta oavkortad lön för

den tid, »vilken han med vederbörligt medgivande använt för att utom sin tjänstgöringsort göra iakttagelser eller idka studier, som kunna tjäna verkets intressen», vore det orimligt att icke tillämpa samma grundsats i händelse professor utom tjänstgöringsorten utför vetenskapligt arbete. Men även i det fall, att professor beviljas ledighet för vetenskapligt arbete och utför detta å tjänstgöringsorten, leda ifrågavarande avdragsbestämmelser till otillfredsställande resultat. Enligt kommittén skulle 18 § tillämpas, därest professor bibehölle någon del av de löpande göromålen, t. ex. deltoge i handläggningen av de administrativa ärendena i fakultet och konsistorium, eljest 17 §. Likväl är professor i dessa fall mera likställd med hovrättsrådet eller byråchefen, vilken för beredningen av visst mål eller ärende erhåller ledighet från övriga göromål: ledigheten innebär icke partiell befrielse från arbete, utan hela arbetskraftens koncentration på särskild uppgift i det allmänna tjänst. Bestämmelsen i 16 § om tjänstledighetsavdrag vid sjukdom är i sin tillämpning å professor oklar, enär det icke låter sig göra att i den uppställda tidsbegränsningen av 45 dagar inberäkna de ferier, vilka professor åtnjuter »i stället för» semester, men vilka till övervägande del upptagas av vetenskapligt arbete. Framför allt passar bestämmelsen icke till de faktiska förhållanden, under vilka professorstjänsten fullgöres. Eller vad skulle det hava för mening att tillämpa ett efter dag beräknat löneavdrag å en tjänstgöring, där en på grund av sjukdom inställd föreläsning kan hållas en följande dag eller innehållet i en förberedd föreläsningsserie i stället får koncentreras på återstående timantal eller där en inställd tentamen återstår att fullgöra efter förfallets upphörande, där med ett ord undervisnings- och examinationsgöromålen kvarstå såsom skyldigheter att utföra ända till den gräns, där de verkligen blivit fullgjorda av särskilt förordnad vikarie? Dessutom föreligger den väsentliga skillnaden, att professors ifrågavarande tjänstgöring är bunden vid universitetsterminerna och således ej kan av honom fullgöras under ferier, då däremot en annan tjänsteman är oförhindrad att när som helst och således även å tid, då han eljest kunnat begagna semester, fullgöra sin tjänstgöringsskyldighet och därigenom kan undgå minskning i inkomster.

Fakulteten avstyrker, att det ifrågavarande, på avlöningsreglementet för den civila centralförvaltningen byggda förslaget lägges till grund för en definitiv lönereglering vid universiteten. Inom fakulteten hade professor C. A. Reuterskiöld ett särskilt yttrande, däri han med närmare utförd motivering gav uttryck åt den uppfattningen, att universitetens professorsbefattningar icke kunde inpassas i en allmän förvaltningsorganisation, utan måste ur löne- och tjänstgöringssynpunkt regleras fullt fristående.

Även filosofiska fakulteten vid Uppsala universitet riktar en skarp kritik mot den principiella sidan i det föreliggande kommittéförslaget. Fakulteten yttrar härom bland annat:

Den särställning, som professorernas utbildning, befordringsmöjligheter, ämbetsuppgifter och allmänna kulturbetydelse giva dem, torde fullt motivera, att en särskild löneplan för universiteten och de med dem närmast likställda högskolorna kommer till stånd. Den avskilda ställning, som denna grupp av statstjänare intager, motiverar för dem i fullt lika grad som t. ex. för armén eller ecklesiastikstaten eller domänverken eller lautdomarekåren en

Philosophiska
fakulteten
Uppsala

dylik särställning även i lönehänseende. Det finnes ingen antaglig jämförelsegrund överhuvud mellan de vitt skilda områden, som den centrala förvaltningen och kommunikationsväsendet å ena sidan utgöra, och den högre undervisningen, än mindre den rent vetenskapliga uppgiften och verksamheten, å den andra.

Redan den omständigheten, att en huvudförutsättning för avlöningsreglementet av den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartementen etc. är en stadgad daglig arbetstid, vilken för de centrala ämbetsverken uppgår till sju timmar, ävensom en semester på högst 45 dagar, visar att detta reglemente med dess utförda lönetekniska system icke kan äga omedelbar tillämpning på den viktigaste och till antalet största delen av universitetens befattningshavare, lärarna. En utsträckning av deras arbetstid, i den mån den omfattar undervisning, vore säkerligen till verklig skada icke blott för lärarna, vilkas vetenskapliga forskningsarbeten endast skulle komma att lida därav, men även för de studerande, för vilka den akademiska undervisningen i väsentligaste mån måste vara en eggelse till självverksamhet och en ledning för eget studiearbete. Att bestämma en viss arbetstid för universitetslärnarnas vetenskapliga forskning är ju tydligen en ren omöjlighet. Bestämmelserna om en viss arbetstid äga överhuvud för universitetens lärarkåren ingen tillämpning. Kommitterade hava också i inledningen till sitt betänkande erkänt detta och ansett sig icke böra föreslå någon utsträckning av undervisningskyldigheten för universitetsprofessorerna och med dem närmast jämförliga lärare.

Detta erkända förhållande, att lönereglementet i denna viktiga punkt ej kan äga tillämpning på universitetslärare, synes fakulteten vittna om att det överhuvud icke förelegat anledning att inpressa dem i nu fastställda lönesystem. Då därtill kommer, att denna klass av statstjänare har en helt annan och vida mera krävande utbildning, att deras befordran faller alldeles utanför de vanliga centrala förvaltningsämbetsmännens, att i regel en övergång från universitetslärartjänst till annan ämbetsverksamhet är utesluten, särskilt för filosofiska fakultetens professorer, kan fakulteten än mindre finna lämpligt att använda denna allmänna löneplan för reglering av universitetslärnarnas löneställning.

Det framgår även omedelbart av kommitténs betänkande, att försöket ej heller upfallit lyckligt. Att placera professorerna i A 1 har funnits strida mot uppdelningen i chefer och andra ämbetsmän (för övrigt en ganska godtycklig skillnad), medan åter en placering av professorerna i B 20 visat sig medföra konsekvenser rörande deras löneställning i förhållande till andra i denna klass placerade statstjänare, som allt för uppenbart visat sin orimlighet, varför kommittén sökt upphjälpa sistnämnda placering genom att tillerkänna — mot systemet i övrigt — professorerna vid de båda statsuniversiteterna dyrortsgrupp, som icke är motiverad av universitetsstadens läge. Att placera professorerna — även med den nedprutade lönestandard som kommitténs majoritet anser lämpligt — i full överensstämmelse med denna allmänna löneplans principer, har således visat sig omöjligt. Det synes fakulteten även som om de konsekvenser rörande andra statstjänares löneställning, som ett inpressande av universitetsprofessorerna i löneskalan, vare sig efter kommitterades eller reservanternas förslag, torde medföra, bliva vida mindre omfattande eller besvärande, om universitetet med närmast jämställda högskolor erhöle en särskild löneplan, där ingen annan hänsyn än till deras särskilda ställning och behov kunde behöva göras.

Att nu vissa konsekvenser och jämförelser ändock alltid måste göras och ett visst godtyckligt avgörande ske beträffande de många högre undervisningsanstalter, som skulle pretendera likhet med och kanske hittills haft likställdhet i lönehänseende med universiteten, är självfallet och kan aldrig undvikas. Men om i något avseende några institutioner intaga en bestämt avgränsad ställning i förhållande till andra, torde det dock vara universiteten, och den av kommitterade själva framhållna, i universitetens statuter hävdade uppgiften för dem att på samma gång vara säten för den högsta undervisningen och för den vetenskapliga forskningen i vårt land, liksom den omständigheten att de även ha att utbilda i regel de andra i rent undervisningssyfte inrättade högskolornas lärarkårer, ger en tydlig anvisning och anledning till att icke göra universitetsprofessorernas löneställning uniform med och normerande för samtliga övriga högskolors och därmed analoga institutioners lärare. Här synes således strecket vara relativt lätt att draga. I vad mån det sedan kan vara med rättvisa och lämplighet förenligt att likställa några av dessa högskolors professorer med universitetens i lönehänseende lärare icke vara fakultetens sak att yttra sig om, men fakulteten vill hävda, att hänsyn till dylika konsekvenser icke bör eller får bli bestämmande för deras för hela det vetenskapliga livet i Sverige så viktiga lönefrågas avgörande och förhindra att denna löses på det enda logiska och tillfredsställande sätt, som synes möjligt, nämligen genom inrättandet av en särskild löneplan för universitetens lärare.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala uttalar som sin mening, att det framlagda lönerегleringsförslaget beträffande den från principiell synpunkt och till sina följder mest betydande frågan, den om universitetsprofessorernas lön, icke innebär en sådan lösning, som kan anses tillfredsställande, varför konsistoriet anser en omarbetning av förslaget i denna punkt böra äga rum. I avseende å det ifrågasatta lönesystemet anför konsistoriet följande:

Större
akademiska
konsistoriet
i Uppsala.

Konsistorium kan icke finna, att det överhuvud är lämpligt eller nödvändigt att infoga universitetsprofessorer i ett avlöningsschema, vars olika avdelningar, grader och klasser systematiskt utarbetats för helt andra statstjänare och institutioner. Tanken på att genomföra en fullständig uniformitet i lönehänseende för hela statsförvaltningen i vidsträcktaste bemärkelse kan ju synas lockande från synpunkten av reda och överskådlighet, men det moderna samhällslivet är alltför rikt förgrenat, de moderna statsuppgifterna kräva en alltför stor mångfald av organisationer och dessa äro alltför artskilda och differentierade, för att ett infogande av samtliga i ett och samma löneschema skall låta sig göra. Man har också redan för vissa grupper av tjänstemän inom statsförvaltningen nödgats frångå tanken att oförändrat använda det allmänna lönerегlementets kategorier. Universiteten torde otvivelaktigt i högre grad än andra statsinstitutioner i anseende till sitt arbetssätt och hela sin organisation avvika från de förvaltande verken, för vilka lönerегlementet utarbetats och visat sig lämpligt. De betinga därför i än högre grad än andra särstående organisationer en särställning även i lönehänseende. Deras säregna art kan, vad beträffar de ordinarie lärarna, professorerna, icke på annat sätt fullt vinna den hänsyn och den motsvarighet i lönebestämmelser som vederbör än genom ett särskilt efter deras speciella behov gjort lönerегlemente. Därigenom skulle även universitetsprofessorernas lönefråga fri-

göras från den systematiska jämförelse mellan dem och andra till sin uppgift alldeles skiljaktiga statstjänare, som icke kunnat annat än verka förryckande på denna lönefråga. Säkerligen torde också de konsekvenser, som lönekommitterade frukta av en högre placering av universitetsprofessorerna i den allmänna löneskalan än i B 20, främst anspråk från andra tjänstemän att få samma förmån, i vida mindre grad vara att befara vid universitetsprofessorernas formliga utbrytande ur lönesystemet och placering på grund av ämbetets egenartade uppgifter och villkor på ett särskilt löneplan för sig. Även de konsekvenser och jämförelser, som ligga närmast till hands, nämligen beträffande de högre undervisningsanstalter, som pretendera likhet eller hittills varit likställda i lönehänseende med universiteten, torde icke kunna anses alltför besvärande, då den av kommitterade själva framhållna, i universitetens statuter hävdade uppgiften för dem att på samma gång vara säten för den högsta undervisningen och för den vetenskapliga forskningen i vårt land samt den omständigheten att de även hava att i regel utbilda de andra i rent undervisningssyfte inrättade högskolornas lärarkårer ge universiteten en särställning även i förhållande till dessa andra högre undervisningsanstalter, som icke torde kunna med rätt bestridas. I alla händelser bör icke det förhållandet, att vissa konsekvenser faktiskt skulle kunna komma att dragas till förmån för de universitetsprofessorerna närmast stående lärarna vid en eller annan högre undervisningsanstalt — varom universiteten ej ha anledning yttra sig — förhindra, att universitetsprofessorernas för hela det vetenskapliga livet i Sverige så betydelsefulla lönefråga löses på det mest logiska och enda fullt tillfredsställande sätt som synes möjligt, nämligen genom inrättandet av en särskild löneplan för universitetets professorer.

Vad beträffar kommitténs förslag till kungörelser, hänvisar konsistoriet till vad juridiska fakulteten yttrat rörande reglementets särskilda lönebestämmelser och uttalar i anslutning därtill, att bestämmelserna i åtskilliga avseenden skulle i sin tillämpning å professorerna och deras verksamhet te sig artificiella och säkert icke vara till gagn för det allmänna. Dessa bestämmelser anser konsistoriet därför icke kunna utan omarbetning och anpassning till arbetssätt och förhållanden i övrigt vid universiteten ingå i en lönereglering för professorerna. Till konsistoriets protokoll i ärendet hade professor C. A. Reuterskiöld ett yttrande, i vilket han närmare utvecklade sina vid ärendets behandling inom juridiska fakulteten framförda synpunkter (jfr sid. 13).

Den kritik, som från universitetet i Lund riktats mot kommittéförslaget, går i än högre grad än vad från Uppsala universitet kommit till uttryck ut på ett underkännande av det ifrågasatta lönesystemets tillämpning å universitetens lärare och tjänstemän.

Vid ärendets behandling inom juridiska fakulteten i Lund yttrade professorn E. A. Kallenberg, med instämmande av professor G. R. Malmgren, i själva principfrågan bland annat följande:

Jag anser för min del det föreliggande kommittéförslaget vara från universitetssynpunkt alldeles oantagligt. Förslaget lider av det grundfelet att

vilja vid löneregleringen för professorerna tillämpa ett lönesystem, som är uppgjort närmast för kommunikationsverken och sedermera befunnits kunna finna användning jämväl på statsdepartementen och de centrala ämbetsverken. Detsamma skulle, om det genomfördes, draga med sig tillämpning av en del bestämmelser och lönevillkor, som beträffande professorerna och deras verksamhet te sig föga rimliga och ganska säkert icke till gagn för det allmänna.

Professor E. F. K. Sommarin förklarade sig finna det motiverat, att universitetens professorer vid en definitiv lönereglering ställdes i en kategori för sig; betänkandet syntes emellertid icke utan överarbetning kunna läggas till grund för en sådan lönereglering.

Medicinska fakulteten i Lund yttrar, bland annat, rörande förslaget i allmänhet:

Medicinska
fakulteten i
Lund.

I frågan om de allmänna principerna för lönestat för universiteten anser sig fakulteten ej kunna ansluta sig till löneregleringskommitténs förslag, att universitetens befattningshavare skulle inordnas under det för de centrala verken gällande lönesystemet. Den särställning i avseende på utbildnings- och befodringsförhållanden, ämbetsuppgifter och ansvar, som tillkommer universitetsprofessorerna, synes fakulteten tvärtom påkalla en särskild löneskala för universiteten.

Fakulteten vill vidare uttala sin anslutning till kommitténs förslag, att professorerna vid de båda universiteten och vid karolinska institutet likställas i lön oberoende av eljes genomförd ortsgruppering. I anslutning till vad kommittén anför i sitt betänkande sida 22 anser även fakulteten, att det i viss omfattning önskvärda utbytet av lärarkrafter mellan medicinska universitetsfakulteterna och karolinska institutet skulle lida avbräck, om en förflyttning från Stockholm till Lund eller Uppsala skulle föranleda en avsevärd minskning i vederbörandes kontanta löneförmåner. Speciellt för de medicinska fakulteterna i Lund skulle en i överensstämmelse med reglerna för ortsgrupperingen lägre lön medföra den olägenheten, att karolinska institutets försprång i rekryteringsavseende skulle ökas utöver vad nu är fallet på grund av institutets placering i huvudstaden med där förefintliga tillfällen till extra inkomster.

Även teologiska fakulteten i Lund ansluter sig till uppfattningen, att oberoende av det civila avlöningsreglementet en särskild lönestat uppgöres för universitetsprofessorerna. För cirkulation av lärarkrafter mellan högskolorna och ur rättvisans och den praktiska ändamålsenlighetens synpunkt anser fakulteten riktigt, att lönen blir densamma för alla tre högskolorna och ej bestämmes efter ortsgruppering.

Teologiska
fakulteten i
Lund.

Filosofiska fakulteten i Lund framhåller, att det ligger i universitetsförhållandenas egenartade natur, vilka ej tillräckligt uppskattats av kommittén, att universiteten böra ställas utanför det lönesystem, som ursprungligen uppgjorts för affärsdrivande verk och sedermera tillämpats på de centrala ämbetsverken.

Filosofiska
fakulteten i
Lund.

Fakulteten vill som sin åsikt uttala, att professorernas avlöning ej bör inpassas i ett lönesystem, som är uppgjort för ämbetsmän med en tjänstgöring av en helt annan art, som kan normeras till vissa timmars dagligt arbete på tjänsterummet. Därtill komma de lönetekniska svårigheterna, som göra det omöjligt att i detta lönesystem finna en lämplig plats för professorerna. Så snart man vill inom ramen för meromnämnda lönesystem söka en plats för professorerna, måste frågan om ortsgrupperna göra sig gällande med principiell vikt. Om åter universiteten hållas utanför detta lönesystem, faller kravet på en dylik differentiering bort, vars tillämpande på universiteten skulle komma att medföra vådliga följder. Ty liksom kommittén är fakulteten övertygad om att det är nödvändigt, att lönen utgår med samma belopp vid båda universiteten och det karolinska institutet för att vidmakthålla deras jämbördighet och vetenskapliga standard.

Större
akademiska
konsistoriet
i Lund.

Det större akademiska konsistoriet i Lund uttalar den bestämda uppfattningen, att det föreliggande förslaget ej bör läggas till grund för en definitiv lönereglering för universiteten. Konsistoriet yttrar i principfrågan bland annat:

Efter att hava underkastat det remitterade betänkandet en ingående prövning och allvarligt övervägt såväl de fördelar som nackdelar, vilka löne-regleringskommitténs förslag skulle kunna erbjuda universitetet, beklagar konsistoriet att nödgas för sin del avstyrka detta förslag i flera av dess viktigaste punkter.

Konsistoriet måste beteckna såsom ohållbar redan den principiella ståndpunkt, från vilken kommitténs hela förslag utgår, nämligen att universitetets befattningshavare borde inordnas under det för de centrala verken gällande avlöningsreglementet i oförändrat skick. Kommittén har framför allt tagit sikte på den större enhetlighet och reda i avlöningsförhållandena, som på så sätt skulle vinnas. Konsistoriet, som finner det vara sin plikt att framför allt taga sikte på vad som är för universitetet gagneligt och kan komma att höja effektiviteten av dess arbete, kan icke tillmäta kommitténs synpunkt en i detta fall avgörande betydelse. Konsistoriet finner det visserligen uppenbart, att den åsyftade likformigheten i avlöningsförhållandena erbjuder stora fördelar och är synnerligen eftersträfvansvärd. Men det synes konsistoriet lika uppenbart, att samhällslivet i sin nuvarande utformning kräver en så rikt skiftande mångfald av organisationer, att det icke kan innebära något egentligen överraskande, om en fullständig uniformitet icke skulle låta sig undantagslöst genomföras. Och konsistoriet förmenar, att universitetet genom sin uppgift och sitt därav betingade arbetssätt och hela organisation så bestämt avviker från alla de statsinstitutioner och ämbetsverk, för vilka den åsyftade löneplanen visat sig lämplig, att densamma icke kan i oförändrat skick tillämpas på universitetet.

Även om universitetet såsom undervisningsanstalt i sin organisation visar vissa överensstämmelser med andra undervisningsanstalter, för vilka nämnda allmänna löneplan tilläventyrs skall komma att visa sig tillämplig, skiljer sig universitetet dock från så gott som alla sådana genom sin uppgifts egenart. Denna visar sig redan i universitetets undervisning, som på sina högsta stadier icke har blott att meddela en genom fasta kursföreskrifter bestämd fackutbildning utan att giva en efter varje enskilt fall individuellt avpassad handledning till vetenskaplig forskning. Men framför allt visar sig denna

universitetets särställning i dess forskningsuppgift. Genom denna, för vilken det torde vara överflödigt att här närmare redogöra, ställes i själva verket icke blott universitetet såsom sådant inför en uppgift lika oändlig som den mänskliga forskningen själv utan också varje dess professor inför ett i bokstavlig mening obegränsat ämbetsåliggande. Det åligger honom uppenbarligen, och detta är bland universitetets lärare till fullo känt och erkänt, att efter måttet av sina krafter deltaga i det vetenskapliga forskningsarbetet. För detta ämbetsåliggande kan tydligtvis ingen annan gräns sättas än den, som angives av den forskandes krafter. Ingen i timmar bestämd arbetsdag, ingen skillnad mellan läsår och ferier begränsar denna del av en professors ämbetsplikt. Men av det sätt, på vilket han fyller densamma, beror i hög grad icke blott hans egen utan universitetets och medelbart också vårt lands rangplats i det internationella vetenskapliga arbetet. Det bör icke betecknas som förmåtenhet, om universitetets professorer anse denna ställning ansvarsfull och detta kanske desto mera, ju mera den har karaktären av en förtroendepost, vilkens rätta fyllande icke kan genom lagstiftning framtvingas och icke heller i sin väsentligaste del genom någon statlig kontroll övervakas. Redan genom dessa förhållanden skiljer sig emellertid professorsämbetets arbetsvillkor från de flesta andra statsämbeten möjligen med undantag i viss mening för de egentliga chefsposterna. Löneregeringskommitténs i dess betänkande, sid. 19, framförda kritik av denna universitetsprofessorernas känsla av sitt ansvar visar emellertid, därest den icke skulle vila på ett missförstånd, att denna känsla icke allestädes kan påräkna det erkännande, konsistoriet för sin del finner den förtjäna.

Men såsom vid en löneroglering för universiteten ännu viktigare och enligt konsistoriets mening alldeles avgörande synpunkt följer av denna obegränsade ämbetsuppgift att i fråga om universitetsprofessorernas besättande något sådant som »överkvalificerad arbetskraft» icke kan ifrågakomma. Endast det bästa möjliga gör här till fyllest. Endast om landets bästa vetenskapliga förmågor kunna dragas till universiteten, motsvara dessa fullt de anspråk, som böra ställas på dem.

Att vinna sådana förmågor måste alltså bliva den för universiteten ledande synpunkten vid en löneroglering. Om staten än icke i regel kan upptaga en tävlan med den enskilda företagsamheten, siffermässigt sett, i fråga om de ekonomiska förmåner den kan erbjuda de bäst begåvade, bör den då åtminstone icke konkurrera med sig själv på så sätt, att den erbjuder den för universitetsarbetet bäst kvalificerade samma sociala och ekonomiska ställning, som en professorsbefattning skänker, också i ett större antal andra statstjänster, vilka kunna lättare ernås, vilkas eftersträvande är förknippat med mindre risk, men vilka alldeles icke ställa de krav på sina innehavares kapacitet, som universitetsprofessorerna i statens eget intresse måste göra.

Konsistoriet, som uttalar den övertygelsen, att förslaget icke tar sådan hänsyn till universitetets behov, att det skulle lända till universitetets bästa, hemställer, att en ny löneplan måtte utarbetas att gälla särskilt och endast för universiteten och karolinska institutet med hänsyn allenast till dessa institutioners särskilda behov och förhållandena i deras dubbla egenskap av på en gång högsta undervisningsanstalter och högsta vetenskapliga forskningsinstitut och utan närmare anslutning till den allmänna löneplanen i dess för de centrala verken gällande form.

Teologiska
fakulteterna
i Uppsala
och Lund
samt
kammar-
kollegiet.

Vad särskilt beträffar kommitténs förslag i fråga om avlöningsförhållandena för de professorer, som äro innehavare av prebenden, och kommitténs i anslutning härtill framlagda författningsförslag, må erinras, hurusom de teologiska fakulteterna påpeka, att kommitténs förslag om ändring av lagen om reglering av prästerskapets avlöning, vilken lag är av kyrkolags natur, ej kan genomföras utan kyrkomötets hörande.

Hela den nya lönetekniska anordningen finna fakulteterna tämligen överflödigt, helst som numera blott två prebenden, och det endast tills vidare skola kvarstå, nämligen Uppsala och Lunds domkyrkoförsamlingar. Det synes ej skäligt att belasta universitetets förvaltning med nya uppgifter, utan borde vid den nuvarande ordningen bero.

I sitt i ämnet avgivna utlåtande gör kammarkollegiet ett par i anledning av avlöningsreglementets ifrågasatta tillämpning å innehavare av teologie professorsprebenden föranledda erinringar beträffande kommitténs författningsförslag. Vidare påpekar kammarkollegiet, att, då de i avlöningsreglementet meddelade föreskrifterna angående avträdnad av tjänstebostad skulle tillämpas å ifrågavarande prebendarier, härav måste följa framställning till riksdag och kyrkomöte om ändring av bestämmelse i 18 § av ecklesiastik boställsordning.

Universitets-
kanslern.

Universitetskanslern, som betonar vikten av att lönefrågan snarast måtte erhålla en tillfredsställande lösning, hemställer, att hänsyn toges till de av universitetsmyndigheterna framställda erinringarna. Det av kommittén framlagda förslaget till kungörelse angående tillämpning å tjänstemän vid universiteten och karolinska institutet av det civila avlöningsreglementet anser kanslern, såsom näppeligen tillämpligt å professorer och deras verksamhet, böra omarbetas så, att det varder tillämpligt å arbetssätt och förhållanden vid universiteten.

Stats-
kontoret.

Statskontoret ställer sig synnerligen tveksamt inför förslaget om en tillämpning av det civila avlöningsreglementet å befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet. I sitt den 26 maj 1922 avgivna utlåtande i anledning av kommitténs betänkande rörande universiteten yttrar statskontoret:

Då det nu gäller att utsträcka tillämpningen av det nya lönesystemet till ytterligare en stor grupp av befattningshavare, har statskontoret ansett sig något närmare böra ingå på frågan om lämpligheten av en sådan utsträckning av detta lönesystems tillämpning. Redan införandet av det nya lönesystemet för statsdepartementens och centralförvaltningens befattningshavare synes icke hava medfört den större enkelhet och reda i avlöningsförhållandena, som torde hava avsetts. Orsaken till att dessa fördelar icke synas hava vunnits är enligt statskontorets mening till stor del att söka i den omständigheten, att det nya lönesystemet utarbetats med hänsyn till de vid kommunikationsverken rådande anställnings- och tjänstgöringsförhållandena. Då emellertid såväl anställningen som tjänstgöringen vid statsdepartementen

och centralförvaltningen i väsentliga delar är av helt annan art, måste givetvis allvarliga svårigheter uppstå beträffande tillämpning vid dem av ett under helt andra förutsättningar uppgjort lönesystem. Härtill bidrager även i stor utsträckning att avlöningsreglementets detaljbestämmelser ofta icke erhållit den tydlighet och anpassning efter rådande förhållanden, som varit önskvärda för ernående av en enhetlig tillämpning. Den hittills inom statskontoret vunna erfarenheten giver även oförtydligt vid handen, att tolkningen av avlöningsreglementet i åtskilliga fall är förenad med stora svårigheter och medför avsevärt ökat arbete för ämbetsverken. Visserligen torde dessa olägenheter komma, då avlöningsreglementet en längre tid varit i tillämpning, att i någon mån minskas, men i stället kommer den omständigheten, att betydelsefulla ändringar i reglementet redan, ehuru detsamma endast helt kort tid varit gällande, måst vidtagas, att bereda ämbetsverken åtskilligt ökat besvär även för framtiden, enär dessa ändringar icke torde kunna tillämpas för andra befattningshavare än dem, som tillträtt tjänst efter ändringarnas ikraftträdande.

På grund av de erfarenheter, som sålunda hittills vunnits av det nya lönesystemet vid statsdepartementen och de centrala ämbetsverken, måste statskontoret ställa sig synnerligen tveksamt inför varje förslag om ytterligare utsträckning av systemets tillämpning.

Då det nu dessutom gäller att införa det nya lönesystemet för en grupp befattningshavare med för närvarande sinsemellan mycket olikartade avlönings- och tjänstgöringsförhållanden, vilka i allt väsentligt skilja sig från de förhållanden, vilka varit normgivande vid lönesystemets uppgörande, är det att befara, att svårigheter av än allvarsammare art än de, som redan visat sig för statsdepartementens och de centrala ämbetsverkens del, kunna uppstå. Statskontoret har därför ansett sig böra här framhålla sina betänkligheter gent emot ett alltför långt utsträckande av lönesystemets tillämpning.

Jämväl i sitt yttrande den 24 februari 1923 i anledning av kommitténs betänkande angående fackhögskolor och övriga vetenskapliga anstalter vidhåller statskontoret samma uppfattning. Statskontoret erinrar om vad ämbetsverket i sitt nyssberörda utlåtande anfört samt framhåller, att detta gäller i minst lika hög grad ifråga om löneregleringen för fackhögskolorna och de vetenskapliga institutionerna. I synnerhet lära, säger statskontoret, med dessas säregna och olikartade förhållanden avlöningsreglementets svårtillämpade bestämmelser om den extra lönetsberäkningen komma att vålla betydande olägenheter.

I frågan uttalade dock föredraganden, statskommissarien G. F. Ouchterlony en avvikande mening, i det han gjorde gällande, att, därest en revidering av det civila avlöningsreglementet komme till stånd, några betänkligheter icke borde möta att låta det nya lönesystemet, vars bärande principer syntes honom riktiga, vinna tillämpning jämväl å ordinarie befattningshavare vid fackhögskolor och vetenskapliga anstalter.

Jag vill dessutom erinra om en av överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 20 december 1924, däri på anförda skäl hemställts, att Kungl. Maj:t i sam-

Skrivelse
från överbib-
liotekarierna
vid univer-
sitetsbiblio-
teken i
Uppsala och
Lund.

band med framläggande av förslag till löneroglering för universitetsbiblioteken täcktes taga under omprövning, huruvida icke lönevillkoren för dessa institutioner såsom tillhörande de s. k. lärda verken böra regleras efter andra grunder än dem, som tillämpats i det från kommunikationsverken hämtade lönesystemet och huruvida icke den vetenskapligt utbildade personalen vid dessa bibliotek måtte kunna fritagas från villkoret om en till sju timmar utsträckt daglig arbetstid med hänsyn till de krav på vetenskaplig fortbildning, som på dem måste ställas, ävensom beredas vissa lättnader ifråga om möjlighet att erhålla tjänstledighet för studieresor och vetenskapligt arbete.

1924 års
riksdag.

Det må vidare erinras därom, att de allmänna grunderna för nu ifrågasvarande löneroglering motionsvis bragts under riksdagens omprövning år 1924.

I två inom riksdagens båda kamrar väckta, likalydande motioner hemställdes, bland annat, att riksdagen ville vid anmälan av sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109 angående provisoriska lönetillägg åt vissa professorer m. fl. i motiverna uttala sig för att ett till 1925 års riksdag framlagt lönerogleringsförslag bleve i avseende å de allmänna löneprinciperna byggt på de för universiteten i detta hänseende nu gällande grunder. Till stöd för detta yrkande anfördes i motionerna huvudsakligen:

Framläggande av ett lönerogleringsförslag till 1925 års riksdag tarvar emellertid rätt omfattande förarbeten, och det är därför av vikt, att sådana varda i god tid igångsatta. Givetvis böra därvid utgångspunkterna och grunderna för lönerogleringens allmänt tekniska anordning vara till en början klarlagda, för att i anslutning härtill arbetet må kunna bedrivas med erforderlig skyndsamhet och effektivitet. Motionärerna erinra om den nästan enhälliga kritik, som från universitetens sida riktats mot kommittéförslaget samt om de betänkligheter mot förslaget, vilka uttalats av det på detta område speciellt sakkunniga ämbetsverket, statskontoret. Vidare åberopa motionärerna, att jämväl dåvarande departementschefen givit uttryck åt en viss tvekan i fråga om lämpligheten av införande av de föreslagna nya löneprinciperna å universitetens befattningshavare. Av detta uttalande, fortsätta motionärerna, lärer kunna antagas, att en av de bidragande orsakerna till lönefrågans ytterligare uppskjutande varit att söka i ett hänsynstagande till den kritik, som riktats mot kommittéförslaget, och i obenägenheten att emot en nästan enhällig kritik för riksdagen framlägga ett förslag, om vars lämplighet så stark tvekan varit rådande.

De allmänna löneprinciper, vilka nu sedan decennier tillbaka tillämpats i avseende å universitetskåren, hava veterligen fungerat till belåtenhet, och hava några gensagor mot dessa icke kommit till uttryck. Det missnöje, som försports, har med fullt fog riktats mot själva lönesatsernas belopp, och icke mot de allmänna lönerogleringsgrunderna. Då nu behovet av en ny definitiv löneroglering för universitetens befattningshavare kan anses vara till full evidens uppvisat och från såväl Kungl. Maj:ts som riksdagens sida erkänt, vore i hög grad att beklaga, om en tveksamhet i fråga om lönerogleringens tekniska anordning skall stå hindrande i vägen för frågans lösning. Ett lönerogleringsförslag, som bygger på hittillsvarande allmänna löneprinciper

och som med ändring av avlöningsbeloppens storlek i stort sett ansluter sig till de efter universitetens säregna förhållanden av ålder utbildade i detta hänseende rådande grunder skulle ej endast hälsas med den största tillfredsställelse av universiteten själva utan även i väsentlig grad bidraga att för Kungl. Maj:ts vidkommande förenkla problemet.

Ovan antyddes, att det för lönefrågans definitiva lösning vid 1925 års riksdag är av väsentlig vikt, att förarbetena för en kungl. proposition i ämnet bleve i god tid igångsatta. För att då all ovisshet i fråga om löne-regleringens tekniska anordning skall vara undanröjd och ej föranleda ett ytterligare uppskov med denna fråga, synes det ej opåkallat ifrågasätta ett uttalande från riksdagens sida, innebärande, att det löne-regleringsförslag för universiteten och karolinska institutet, som förväntas till 1925 års riksdag, varder i avseende å de allmänna löneprinciperna byggt på de för universiteten i detta hänseende nu gällande grunder.

I sin skrivelse i ämnet (nr 260) sade sig riksdagen i anledning av detta yrkande allenast vilja framhålla, att ett uttalande från riksdagens sida i den av motionärerna åsyftade riktningen kunde vara ägnat att föregripa den i ämnet erforderliga utredningen.

Då avlöningsförhållandena senast reglerades för universiteten och andra högskolor och vetenskapliga institutioner, bibehöllos i stort sett de allmänna löneprinciper, som förut varit gällande i avseende å de vid dem knutna befattningshavarna. Samtidigt med att själva lönebeloppen höjdes till vad nu gällande ordinarie stater utvisa, vidtogos visserligen vissa jämkningar i de allmänna lönebestämmelserna, men dessa jämkningar gjordes i syfte dels att, där så ansågs lämpligt, vinna överensstämmelse med vad ungefär samtidigt i motsvarande hänseenden bestämdes för vissa centrala ämbetsverk, dels ock att bibehålla de särskilda föreskrifter, som varit och alltjämt vore nödvändiga på grund av universitetens och de vetenskapliga institutionernas särställning och speciella arbetsförhållanden i jämförelse med den civila förvaltningen. De allmänna nu gällande lönebestämmelserna hava, om jag frånser själva lönebeloppens storlek, visat sig fullt motsvara sitt ändamål. Något missnöje beträffande desammas avfattning eller tillämpning har icke förports, ej heller hava några förslag om ändringar eller tillägg till desamma framkommit från vederbörande myndigheters sida. Man kan med fullt fog säga, att från universitetens och de vetenskapliga institutionernas synpunkt sett något behov av ändring i nu gällande allmänna löneprinciper — frånsett lönebeloppen — icke föreligger.

Kommitténs förslag innebär, att samtliga befattningshavare vid universiteten och nu ifrågavarande institutioner skola inordnas i det allmänna för tjänstemän vid statsdepartement och de centrala ämbetsverken fastställda avlöningsreglementet. Såsom framgår av min förut lämnade redogörelse, har detta förslag företrädesvis från universiteten mötts med en stark kritik. Stor vikt anser jag dessutom böra fästas vid det av statskontoret avgivna utlåtandet, däri statskontoret framhåller sina betänkligheter mot det nya av-

Departementschefen.

löningsystemets utsträckta tillämpning. Jag vill nämligen framhålla, att medan de akademiska myndigheterna bedöma frågan från synpunkten av universitetens behov och intressen, statskontoret haft att ur synpunkten av statsverkets intressen skärskåda och pröva ett förslag som det föreliggande. Min företrädare i statsrådsämbetet har också (jfr. sid. 7) givit uttryck åt den uppfattningen, att det med fog kan ifrågasättas, huruvida överhuvud en löne-reglering för universiteten och jämförliga anstalter bör, åtminstone i allo, anpassas efter det från kommunikationsverkens område hämtade avlönings-system, som utmärker de senaste civila löne-regleringarna.

Jag antydde nyss, att från universitetens synpunkt sett något behov av ändring i nu gällande allmänna löneprinciper icke föreligger. Det har vid ovan angivna förhållanden för mig framstått såsom nödvändigt att undersöka, huruvida från det allmännas eller statens synpunkt ett behov i detta hänseende förefinnes och, därest så är förhållandet, huruvida ett sådant behov är så starkt, att det bör tillgodoses på bekostnad av den praktiska ändamålsenligheten och av vad i övrigt är för universiteten och jämförliga anstalter önskvärt eller för deras verksamhet nyttigt.

Kommitténs huvudargument — för övrigt dess enda motivering — för en utsträckt tillämpning av det civila avlöningsreglementet på ifrågavarande befattningshavare är »den större enhetlighet och reda i avlöningsförhållandena, som på så sätt skulle vinnas». Denna synpunkt bör enligt min mening icke underkännas. De olika avlöningsförhållanden, som förefunnos före tillkomsten av kommunikationsverkens lönesystem, uppvisade de mest i ögonen fallande skiljaktigheter såväl i avseende å själva avlöningsbeloppen som i fråga om lönesystemens struktur och sammanhang. En strävan gjorde sig då gällande att söka i görligaste mån vinna enhetlighet på dessa områden, vilken strävan såsom första resultat gav det för de fyra kommunikationsverken gemensamma lönesystemet. Genom att detta lönesystem utsträckts att i sina huvudgrunder vinna tillämpning på allt flera områden inom förvaltningen, har redan i väsentlig grad en viss överskådlighet och enhetlighet nåtts i statens avlöningsväsende. Men strävandena efter uniformitet i avlöningsväsendet för hela statsförvaltningen få ej drivas därhän, att de praktiska synpunkterna komma i bakgrunden och tillämpningen försvåras. Det är efter organisationen, dess liv, dess verksamhet och uppgifter, som lönesystemet bör anpassas, ej tvärtom. Nu är, såsom det större akademiska konsistoriet i Uppsala framhåller, det moderna samhällslivet alltför rikt förgrenat, de moderna statsuppgifterna kräva en alltför stor mångfald av organisationer och dessa äro alltför artskilda och differentierade, för att ett infogande av samtliga i ett och samma löneschema skulle vara lämpligt. Huvudmålet anser jag böra vara att vinna ett avlönings-system, som, samtidigt med att det på ett naturligt sätt anpassar sig efter organisationen, är enkelt, överskådligt och lätt att tillämpa å de befattningshavare, för vilka

det är avsett. Förenas dessa egenskaper med de allmänna uniformitetssträvandena på löneväsandets område, finnes uppenbarligen intet att erinra, men äro de ej förenliga, får ej uniformitetssynpunkten stå hindrande i vägen för vad som är för organisationen lämpligt, eller genomföras på bekostnad av enkelheten och lättillämpligheten.

Det lönesystem, som kommittén nu ifrågasatt för universitetens befattningshavare, har utarbetats med hänsyn till de vid kommunikationsverken rådande anställnings- och tjänstgöringsförhållandena och sedermera kommit att tillämpas på andra grenar av förvaltningen. Visserligen är organisationen av statens olika förvaltningsgrenar synnerligen växlande allt efter de förhållanden, som känneteckna vederbörande förvaltningsområde, men ifråga om de kårer, å vilka systemet hittills vunnit tillämpning, kunna dock vissa gemensamma utgångspunkter sägas vara förhanden. Helt olika synas mig förhållandena ställa sig i avseende å befattningshavarna vid de institutioner, om vilka nu är fråga. Genom sina uppgifter, säger det större akademiska konsistoriet i Lund, genom sitt därav betingade arbetssätt och hela sin organisation avvika universiteten bestämt från alla de statsinstitutioner och ämbetsverk, för vilka det nu åsyftade lönesystemet visat sig lämpligt. Även vad sistnämnda konsistorium i övrigt anfört i fråga om universitetens säregna ställning i samhället äger sin ovedersägliga giltighet, och jag tillåter mig hänvisa till detta yttrande.

Kommittén har emellertid ej förbisett, att vissa olägenheter äro förenade med ett inordnande av befattningshavarna vid universiteten och likartade institutioner i det civila avlöningsreglementet, men anser, att dessa olägenheter kunna övervinnas, om i särskilda författningar de avvikande bestämmelser meddelades, som för vissa befattningshavare kunde finnas erforderliga. Jag ser häri ett erkännansvärt försök från kommitténs sida att avhjälpa förefintliga svårigheter. Denna anordning innebär dock i själva verket icke något annat än ett på grund av förhållandena ofrånkomligt komplement till avlöningsreglementet. Sagda reglemente i dess helhet skulle enligt kommitténs mening jämte ifrågavarande kompletterande föreskrifter varda tillämpligt på universiteten och närbesläktade institutioner. Vid ett detaljerat studium av detta förslag kan man emellertid ej undgå att finna, att dess principer stå i föga god överensstämmelse med de vetenskapliga institutionernas verksamhet och uppgift samt äro ägnade att göra hithörande förhållanden mera komplicerade än nödvändigt är.

Att den i avlöningsreglementet intagna löneplanen icke lämpar sig för flertalet befattningshavare vid universiteten får jag tillfälle att i det följande närmare framhålla vid behandlingen av de olika personalgrupperna. Jag vill nu allenast påpeka, hurusom avlöningsreglementets övriga bestämmelser, därest de skola gälla för ifrågavarande tjänst innehavare, komma att i de allra flesta stycken sakna ett reellt underlag och bära prägel av något för universiteten konstlat och främmande. Juridiska fakulteten i Uppsala har

genom exempel angivit svårigheten, för att ej säga omöjligheten att på professorerna vid universiteten tillämpa vissa paragrafer i avlöningsreglementet. Vad fakulteten härutinnan anfört äger enligt min mening sitt fulla berättigande. Jag kan i anslutning till vad fakulteten angivit nämna ytterligare en mängd bestämmelser i avlöningsreglementet, som helt enkelt icke kunna tillämpas på professorer m. fl. befattningshavare vid universiteten: §§ 5—7 angående på förordnande tillsatta tjänstemän, § 14 angående kallortstillägg, § 19 angående vikariatsersättning, § 21 angående semester, § 22 angående tjänstebostad, § 23 angående bränsle, § 26 angående tjänsteresa och tjänstgöringstraktamente, § 27 angående ersättning för flyttningskostnad, § 29 angående ersättning för övertidsarbete etc. etc. Det kvarstår sålunda endast ett fåtal paragrafer, som beträffande dessa befattningshavare kunna komma till tillämpning. Visar det sig emellertid, att själva löneplanen såsom olämplig icke bör komma till användning, förfaller även varje skäl att bibehålla jämväl de paragrafer, vilka hänföra sig till löneplanens byggnad och till lönebeloppen över huvud. Jag vill vidare erinra därom, att kommittén för att få avlöningsreglementet tillämpligt å de med prebenden försedda teologie professorerna — för närvarande endast två, en i Uppsala och en i Lund — sett sig nödsakad föreslå ändring i lagen om reglering av prästerskapets avlöning, vilken lag såsom varande av kyrkolags natur måste underställas kyrkomötets prövning. Såsom kammarkollegiet i sitt över betänkandet avgivna utlåtande anfört, tarvas jämväl ändring i ecklesiastik boställsordning, vilken ändring påkallar granskning av lagrådet och därefter även den skall hänskjutas till kyrkomötet. Denna anordning synes mig väl omständlig och bereda en onödig omgång för lönefrågans lösning.

Den kritik, som från myndigheternas sida riktats mot det nya avlöningssystemets tillämpning å befattningshavarna vid universiteten och karolinska institutet, har närmast haft i åtanke professorerna vid universiteten och dem, vilka hava en ställning och en verksamhet jämförbar eller närbesläktad med professorernas, med andra ord lärarna vid högskolorna och de vetenskapliga institutionerna. Då jag haft att taga ställning till denna fråga, har även jag haft tanken riktad närmast på dem, som representera undervisningen och den vetenskapliga verksamheten.

Vid ett noggrant övervägande av detta spörsmål och med hänsyn till vad däri förekommit och anförts har jag funnit övertygande skäl tala för en sådan anordning, att beträffande professorerna och andra med dem i avseende å verksamheten jämförliga befattningshavare ett särskilt löneschema utarbetas och särskilda lönebestämmelser komma till tillämpning, varvid hänsyn toges till ifrågavarande tjänstinnehavares ämbetsuppgifter, till universitetens betydelse för den andliga odlingen i landet samt överhuvud till den särställning, desamma intaga i förhållande till de statliga förvaltningsområdena.

I avseende å övriga befattningshavare, vilka avhandlas i kommitténs första betänkande, har visserligen från universitetens sida gjorts gällande, att det nya avlöningsreglementet ej heller är å dem tillämpligt. Jag har härutinnan icke blivit fullt övertygad. De skäl, som föranlett mig att beträffande professorer och övriga lärare frångå en tillämpning av avlöningsreglementet, äro enligt min mening icke i samma utsträckning tillfinnandes i avseende å återstående, vid nu ifrågavarande institutioner anställda tjänstinnehavare. Den personal, det härvid är tal om, utgöres av befattningshavarna vid universitetsbiblioteken, vid universitetens förvaltning och drätsel samt i övrigt kansli-personal ävensom vaktmästare och kvinnliga biträden.

Vad personalen vid universitetsbiblioteken beträffar, har densamma, från-sett överbibliotekarierna, sedan gammalt varit i lönehänseende likställd med motsvarande tjänstemän vid kungl. biblioteket. De sistnämnda äro numera inordnade under det nya avlöningssystemet, och efter vad jag försport, hava några nämnvärda svårigheter icke yppats beträffande avlöningsreglementets tillämpning å kungl. bibliotekets personal. Jag skulle anse det vara från flera synpunkter oklokt att bryta den gemensamhet, som härutinnan förut varit rådande. Goda skäl synas mig tala för att denna likhet åter införes. Enahanda synes mig vara förhållandet i avseende å vaktmästare och kvinnliga biträden. För dessa hava för hela statsförvaltningen enhetliga avlöningsbestämmelser varit gällande, och det finnes enligt min mening intet skäl att tillämpa ett annat lönesystem för de vid universiteten anställda befattningshavarna av dessa kategorier än för förvaltningen i allmänhet. Här synas mig kommitténs uttalanden om enhetlighet och reda i avlöningsförhållandena vara på sin plats. Likaså kan jag ej finna några bärande skäl, varför icke det civila avlöningsreglementet skulle kunna tillämpas å universitetens och karolinska institutets förvaltnings- och kanslipersonal. Här framstå jämförelserna med den statliga förvaltningstjänsten i övrigt såsom uppenbara.

Jag har sålunda kommit till den uppfattningen, att beträffande professorer och övriga lärare vid universiteten och karolinska institutet böra gälla särskilda för dem avpassade lönebestämmelser och en särskild löneplan, men att övrig personal vid dessa institutioner bör kunna inordnas under det civila avlöningsreglementets föreskrifter. De befattningshavare som lämpligen böra hänföras till den ena eller den andra gruppen, får jag tillfälle att närmare angiva i det följande.

Till sist vill jag i detta sammanhang allenast erinra därom, att i avseende å samtliga nu ifrågavarande befattningshavare, vare sig de komma att inordnas i det civila avlöningsreglementet eller ett särskilt löneschema för dem varder fastställt, den tillfälliga löneförbättring och det provisoriska lönetillägg, som nu i åtskilliga fall utgå, givetvis böra upphöra i samband med löneregleringens genomförande. Likaså bör det till samma personalgrupper nu utgående dyrtidstillägg underkastas en viss reduktion och i av-

seende å sina grunder bringas i överensstämmelse med vad som därutinnan är eller varder gällande för kommunikationsverken och de i enlighet med dem reglerade förvaltningsgrenarna.

Höjning av arvoden åt extra befattningshavare m. m.

Vid universiteten och de vetenskapliga inrättningar, varom nu är fråga, finnas i stor utsträckning anställda extra befattningshavare avlönade förmedelst arvoden.

Under allmänna synpunkter yttrar löne regleringskommittén om dessa följande:

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Vissa av dessa arvoden hava uppförts på extra stat och beloppen anknutits till de lönetyper, som gälla för ordinarie befattningshavare. För belopp motsvarande de pensionsavgifter, som dessa senare hava att utgöra, har dock vid arvodenas beräkning avdrag skett.

Anledningen till att ifrågavarande tjänster uppförts på extra stat lär i allmänhet hava varit, att behovet även för framtiden av dessa befattningar icke ansetts vara fullt styrkt. I anledning härav har det funnits önskvärt att icke tillförsäkra befattningshavaren den mera tryggade ställning, som en placering på ordinarie stat medför.

Enligt vad kommittén inhämtat, lär det vara att förvänta, att för de civila verkens del extra befattningshavare i motsvarande ställning i allmänhet placeras en löneklass under den för motsvarande ordinarie befattning i vederbörlig ortsgrupp gällande, varvid skillnaden mellan dessa båda löneklasser anses motsvara det hittills tillämpade avdraget med hänsyn till ordinarie befattningshavares pensionsavgift. En motsvarande anordning synes kommittén lämplig även för de högskolor och anstalter, kommittén har att behandla. Förutom arvoden av den typ, varom nu varit fråga, förekommer ett stort antal arvoden, för vilka någon direkt anknytning till den allmänna löneskalan saknas.

Då dyrtidstilläggen till befattningshavare vid nyreglerade verk utgå efter reducerade grunder, synes en häremot svarande avlöningsförhöjning böra beredas dessa arvodestagare. Med hänsyn till de från början av år 1922 gällande grunderna för dyrtidstilläggs utgående vid de nyreglerade verken kan minskningen i dyrtidstillägget anses vara avsedd att motväga en ökning av de fasta löneförmånerna med 20 proc. Följaktligen böra ifrågavarande arvoden efter tillägg av eventuellt utgående tillfällig löneförbättring höjas med nämnda procentsats. Kommittén har ock vid uppgörandet av sina förslag vidtagit erforderliga höjningar av ifrågavarande arvoden.

Det kunde ifrågasättas, huruvida icke jämväl på dessa arvoden borde tillämpas den i det nya avlöningsreglementet genomförda differentieringen i ortsgrupper. Att på arvoden, som icke direkt ansluta sig till det nya avlöningsreglementets löneplan, tillämpa en sådan differentiering, skulle emellertid medföra mycket invecklade avlöningsbestämmelser och därjämte måhända menligt inverka på rekryteringen av ifrågavarande befattningar vid de läroanstalter, närmast universiteten, som skulle bliva placerade i lägre ortsgrupp än den högsta. Då några olägenheter av att jämställa ifrågavarande arvodestagare vid universiteten — det är egentligen endast om dessa

här är fråga — med motsvarande vid karolinska institutet näppeligen kunna tänkas uppstå, har kommittén ansett sig böra bibehålla den nuvarande likställigheten beträffande dessa arvoden ävensom docentstipendierna.

I detta sammanhang vill kommittén även beröra en annan fråga av principiell innebörd, den nämligen, huruvida arvodestagare böra förses med avlöningstillägg efter viss tids tjänstgöring.

Det må härvid erinras om att arvode såsom avlöningsform i stort sett förekommer, fränsett förstnämnda med ordinarie tjänster jämställda befattningar, vid tvenne typer av befattningar — dels vid sådana, som äro avsedda att utgöra bisysslor, dels ock vid befattningar, som hava karaktär av övergångsplatser.

I de båda sistnämnda fallen synas ålderstillägg icke vara på sin plats. Bisysslorna torde nämligen i stor utsträckning skötas av personer, som innehava annan ordinarie befattning. Då de erhålla löneförhöjning på sina ordinarie tjänster, är en dylik vid dessa extra befattningar ej erforderlig. För övergångsplatsernas del åter synas ålderstilläggen vara olämpliga, då de skulle motverka den naturliga cirkulation, som bör råda i fråga om innehav av dessa befattningar.

Då vid ett par av de anstalter, för vilka kommittén har att framlägga förslag, enligt gällande stat förekomma arvodestillägg, vill kommittén redan här förutskicka, att kommittén funnit sig böra hemställa om dessa tilläggs indragning. Å andra sidan kan det givetvis inträffa, att i något enstaka undantagsfall en extra tjänsteman, som innehafv sin befattning under längre tid, finnes böra komma i åtnjutande av arvodesförhöjning. Dylik förmån torde i så fall lämpligen kunna beredas honom i form av personligt lönetillägg.

Kommittén vill till slut erinra om att arvoden i vissa fall utgå från klumpanslag, vilkas fördelning icke varit föremål för riksdagens prövning. För dylika anslag har någon förhöjning icke blivit av kommittén ifrågasatt, utan torde det ankomma på vederbörande myndighet att vid avgivande av yttrande över detta förslag göra framställning om den anslagsökning, vartill fog kan finnas.

Mot de allmänna synpunkterna i vad kommittén här ifrågasatt har jag i princip intet att erinra. Någon gensaga emot kommitténs allmänna resonemang i detta hänseende har ej heller framkommit från vederbörande myndigheter.

Endast i ett hänseende torde ett påpekande vara av nöden. Kommittén föreslår, att arvoden efter tillägg av eventuellt utgående tillfällig löneförbättring höjas med 20 procent. Härvid har kommittén, såsom framgår av dess uttalanden, letts av de vid tidpunkten för kommittébetänkandets avgivande gällande grunderna för dyrtidstilläggens utgående. Genom de av 1923 års riksdag beslutade och alltjämt gällande grunderna för dyrtidstilläggen skall vid nyreglerade verk procenttalet för dyrtidstillägget minskas med 18 enheter. En omräkning av de utav kommittén föreslagna arvodesbeloppen har med hänsyn härtill varit erforderlig. En höjning med 18 procent lämnar emellertid i många fall till resultat en ojämn siffra, och har jag därvid funnit lämpligt avrunda vederbörande arvodesbelopp uppåt. En

Departementschefen.

följd härav har också blivit, att jag, i trots av en tillämpning av den sänkta procentsatsen, kunnat i flertalet fall godtaga de av kommittén föreslagna beloppen.

I det följande kommer jag att i detalj genomgå de olika slag av arvoden, som finnas, samt föreslå de höjningar, som synas mig böra ifrågasättas. Jag vill till sist erinra därom, att de faktiska förhållandena, ändrad organisation eller förskjutning i arbetets art och omfattning kunna motivera i ett och annat fall en annan procentsats, för vilket jag i de särskilda fallen i det följande får tillfälle redogöra.

III. Avlöningsbeloppen.

1. Professorer.

I samband med frågan om upphävande av skillnaden mellan ordinarie och extra ordinarie professorer vid universiteten och karolinska institutet framlade Kungl. Maj:t vid 1908 års riksdag förslag angående lönereglering för professorerna vid högskolorna ävensom för flertalet där anställda lärare och tjänstemän.

Historik. Nuvarande förhållanden.

Vad särskilt professorerna och utvecklingen av deras avlöningsförhållanden beträffar, torde böra erinras om följande, varvid jag inskränker mig att ange det väsentligaste och i övrigt hänvisar till de redogörelser, som återfinnas i vederbörande bilagor till statsverkspropositionerna vid 1898 och 1902 års riksdagar samt till propositionen nr 97 till 1908 års riksdag.

De ordinarie universitetsprofessorerna hava sedan mitten av 1800-talet varit i stort sett i avlöningshänseende likställda med befattningshavare av den s. k. rådsgraden inom förvaltningen. Vid 1876 års riksdag bestämdes avlöningen till 6,000 kronor för de ordinarie professorerna ävensom för universitetens bibliotekarier (= nuvarande överbibliotekarier) och räntmästare, vilka av ålder varit i avlöning likställda med professorerna. I sin skrivelse i ämnet uttalade då riksdagen, att i avseende å professorernas — samt bibliotekariernas och räntmästarnas — avlöning en jämförelse med ledamöterna i rikets kollegier ingalunda syntes obillig, och att, då för de sistnämnda beviljats dyrtidstillägg, varigenom avlöningen komme att uppgå till 6,000 kronor, enåhanda belopp borde tillkomma professorerna och deras vederlikar. Sedan likställigheten med ledamöterna i rikets kollegier sedermera rubbats, återställdes densamma vid 1902 års riksdag, då till ovan angivna lön av 6,000 kronor lades två ålderstillägg à 500 kronor. Härtill är emellertid att uppmärksamma, att professorerna och deras vederlikar vid universiteten åtnjoto vissa naturaförmåner — i Uppsala ved, besittningsrätt till akademisk åkerlott och ersättning för humlegårdslott, i Lund ängslott eller vederlag därför, vilkas frånträdande, bland annat, av riksdagen gjordes till villkor för åtnjutande av de förbättrade löneförmåner, som medgavos år 1902. Då sedermera vid 1908 års riksdag fråga förelåg om ny lönereglering för universitetsprofessorerna, togs till utgångspunkt den avlöning, som år 1907 av riksdagen beslutits för statskontoret. 1907 års lönereglering för statskontoret, som blev normgivande för de senare löneregleringarna, gav åt innehavarna av byråchefsämbetena (statskommissarierna) en begynnelseavlöning av 8,100

kronor, därav 5,000 kronor lön, 2,500 kronor tjänstgöringspenningar och 600 kronor ortstillägg, vartill kom rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring. Professor hänfördes genom 1908 års riksdags beslut till samma löneklass som statskommissarie, d. v. s. erhöill en begynnelseavlönning av 7,500 kronor, därav 5,000 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor; ortstillägg kom här för professorerna i Uppsala och Lund ej i fråga i likhet med den uppfattning, som samtidigt av Kungl. Maj:t och riksdagen godtogs ifråga om landsstatens tjänstemän. För professorerna vid karolinska institutet hade Kungl. Maj:t ifrågasatt avlöningsformen ortstillägg (å 600 kronor); riksdagen gjorde emellertid en avvikelse härutinnan, i det att riksdagen — med hänsyn till isynnerhet de kliniska professorernas stora inkomster av enskild praktik — ansåg karolinska institutets professorer ej böra komma i åtnjutande av denna förmån. Samtidigt upphävdes den förutvarande skillnaden mellan ordinarie och extra ordinarie professorer, och samtliga professorer kommo i åtnjutande av nu angivna löneförmåner. Till undantagsvis förekommande avvikelser från denna allmänna regel och till övriga i samband med 1908 års löneroglering berörda detaljfrågor återkommer jag i det följande.

Vid framläggande för 1908 års riksdag av förslag till löneroglering för övrig vid universiteten och karolinska institutet anställd personal — andra lärare än professorer, tjänstemän och vaktbetjäning — tillsågs, att man, liksom skett för professorerna, i förekommande fall anknöt sig till lönesatserna i statskontorets stat. Detta kunde dock långt ifrån alltid bliva fallet; därtill voro förhållandena vid universiteten och karolinska institutet i flera hänseenden alltför säregna. Men som ett allmänt uttalande kan sägas, att 1908 års löneroglering för universitetens och karolinska institutets personal och i än högre grad de partiella lönerogleringar, som under följande år vidtogos ifråga om enskilda tjänster eller grupper av befattningar vid universiteten, anknötos till grunderna för 1907 års löneroglering för statskontoret.

De ekonomiska förhållanden, vilka pläga benämnas kristiden och dess verkningar, kommo givetvis snart att influera på de löner, som tillkommo statens tjänstemän, samt ifrågasätta hållbarheten av det rådande lönesystemet. Efter det dyrtidstillägg å lönerna börjat utgå, beviljade riksdagen år 1919 och sedermera för varje år tillfällig löneförbättring åt ett stort antal civila befattningshavare. Av denna tillfälliga löneförbättring blevo även och äro fortfarande personalen vid universiteten och karolinska institutet i åtnjutande. I tillfällig löneförbättring har universitetsprofessor från och med år 1919 årligen uppburit 1,000 kronor, därav 700 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar.

Såsom i det föregående erinrats, hava för budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 särskilda lönetillägg utgått utöver den tillfälliga löneförbättringen. För förstnämnda budgetår kom en var av de ordinarie professorerna

vid universiteten och karolinska institutet i åtnjutande av ett tillfälligt löne-tillägg å 600 kronor, varav 400 kronor skulle anses motsvara lön och 200 kronor tjänstgöringspenningar. Det provisoriska lönetillägget för budgetåret 1924—1925 utgår till ordinarie universitetsprofessor med 900 kronor, därest vederbörande äger intill tio sådana tjänstår, som berättiga till åtnjutande av ålderstillägg, samt med 1,740 kronor, därest vederbörande äger tio eller flera dylika tjänstår. Innehavarna av professorerna i praktisk teologi vid universiteten blevo dock härvid undantagna. Av det provisoriska tillägget anses $\frac{2}{3}$ motsvara lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspenningar. Vid beräkningen av sistnämnda tillägg tjänade det av högskolornas lönerigeringskommitté framlagda förslaget — till vilket jag nu omedelbart övergår — såsom utgångspunkt, och tillsågs därvid, att kommittéförslaget icke blev föregripet.

Lönerigeringskommittén lämnar först ett referat av de framställningar och önskemål, som framkommit i lönefrågan från vederbörande universitetsmyndigheter intill den tidpunkt, då kommittébetänkandet avlämnades. De synpunkter, som i dessa framställningar kommit till uttryck, återkomma i det följande, vadan jag ej finner anledning nu uppehålla mig vid desamma. Därefter giver kommittén en kort redogörelse för professorslönerna i Norge, Danmark, Finland och Nederländerna; till denna redogörelse (sid. 15—17 i kommittébetänkandet) tillåter jag mig allenast hänvisa.

*Lönerigeringskom-
mittén.*

Kommittén övergår vidare att utveckla sin uppfattning rörande regleringen av professorernas löner och anför härutinnan följande:

De skäl, som av universitetsmyndigheterna åberopats till stöd för det framställda kravet på en väsentlig förhöjning av professorernas löneförmåner, finner kommittén värda synnerligt beaktande. Det är onekligen ytterst betydelsefulla arbetsuppgifter, som åvila lärarkåren — och framför allt professorerna — vid universitet och med dem likställda högskolor. Den studerande ungdomens högskolutbildning är anförtrödd åt dessa lärare, och av dem kräves att de genom sin arbetsinsats driva den vetenskapliga forskningen framåt. Särskilt gäller detta för universitetens och karolinska institutets professorer, då dessa högskolor — jämte de med dem likställda enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg — kunna sägas vara säte för den förmästa vetenskapliga odlingen inom landet. Den särskilda ställning, som de i sådant avseende intaga, markeras ock därav, att det, fränsett de nyssnämnda enskilda högskolorna, endast är vid dessa högskolor, som akademisk doktorsgrad kan vinnas. Följaktligen tjäna de ock i stor omfattning som utbildningsanstalter för de övriga högskolornas lärarkårer.

En väsentlig höjning av universitetslärarnas löneförmåner betingas, såsom jämväl i universitetens framställningar med styrka gjorts gällande, av omsorgen om universitetslärarkårens rekrytering. De svårigheter, som i detta hänseende yppat sig och för vilka närmare redogörelse lämnats i framställningarna från universiteten, visa tydligt nog, att denna synpunkt är värd allvarligt beaktande. Skall utsikt finnas att vid universiteten fästa verkligt framstående förmågor, måste givetvis universitetslärarbefattningarna kunna erbjuda förmåner jämförliga med dem, som konkurrerande befattningar be-

reda. Visserligen torde i fråga om avlöningsbeloppens storlek staten ej kunna tävla med vad som under goda tider kan bjudas vid anställning i enskild tjänst, ej heller med de inkomster, som utöfvere av enskild praktik på det medicinska eller juridiska området kunna bereda sig. Men härvid bör dock alltid räknas statstjänsten till godo den större trygghet, som statsanställningen medför.

Däremot är det givet, att vid professorsavlönningens bestämmande hänsyn måste tagas till de statliga befattningar, från vilka universiteten hava att möta konkurrens, och avseende måste ock fästas vid de särskilda kostnader, som universitetslärarutbildningen kräver.

Universitetsprofessorerna hava hittills jämförts med befattningshavarna i den s. k. tredje normalgraden. Då denna i den nya avlöningskalan motsvaras av lönegraden B 20, skulle således denna lönegrad närmast komma i fråga för universitetsprofessorerna. I ortgruppen G skulle deras avlöning i så fall växla mellan 10,500 kronor såsom begynnelselön och 11,940 kronor såsom slutlön.

Av högskolornas representanter inom kommittén har emellertid ifrågasatts införandet för professorerna i löneplanens avdelning B av en ny (21:a) lönegrad med i G:ort en begynnelseavlöning av 11,940 kronor och en slutavlöning av 12,900 kronor, varigenom professors slutlön skulle nå upp till i det närmaste samma belopp, som fastställts för lönegraden A 1, den s. k. lägre överdirektörsggraden.

Till förmån för detta förslag har särskilt framhållits, att, om hänsyn toges till arbetsuppgifterna, professorernas jämställande med tredjegradstjänstemännen skulle leda till en alltför låg placering. Man hänvisar till, att det åvilar professorerna ett självständigt ansvar i avseende på den undervisning de upprätthålla och den vetenskapliga verksamhet de idka, ett ansvar, visserligen icke av samma art som det, vilket ålagts verkcheferna, men dock av den betydelse, att ett närmande i lönehänseende mellan universitetsprofessorerna och vissa till A:avdelningen hänförliga befattningshavare kunde vara motiverat.

Vidare har erinrats om den i jämförelse med andra statstjänstemän dyrbarare och långvarigare utbildning, som universitetsprofessorerna i allmänhet få underkasta sig, samt att även efter vunnen befördran en professor drabbas av en del omkostnader för tjänsten, med vilka en statstjänsteman i allmänhet ej behöver räkna. Som exempel hava anförts studieresor, inköp av böcker och tidskrifter, tryckning av vetenskapliga arbeten m. m.

Ett ytterligare skäl för ifrågavarande förslag har ansetts ligga i den stora osäkerhet, som råder i fråga om befördringarna på den akademiska lärarbanan.

Till jämförelse hava slutligen åberopats förhållandena i utlandet, särskilt i Norge och Nederländerna, där professorerna nått en relativt högre lönenivå än hos oss.

Emot högskolerepresentanternas förevarande förslag vill kommittén till en början anföra några betänkligheter ur löneteknisk synpunkt. Universitetsprofessorernas placering ovan lönegraden B 20 kan nämligen befaras medföra allvarliga rubbningar för lönesystemet i dess helhet. Ett exempel torde visa vad kommittén här åsyftar. Likställda med universitetsprofessorerna hava hittills varit bland andra föreståndarna för statsmedicinska anstaltens bakteriologiska och rättskemiska laboratorier. Då denna likställdhet även

framdeles torde böra bibehållas, finge jämväl dessa föreståndarbefattningar placeras ovan lönegraden B 20 och således i högre lönegrad än t. ex. medicinalrådstånsmän. Skulle höjningen även komma dessa senare till godo, lära åter övriga tredjegrads tjänstemän vinna befogade anspråk på att njuta enahanda förmån. Att härav i sin tur skulle vållas anspråk på högre placering för andra tjänstemän kan ej vara tvivelaktigt. Den föreslagna uppflyttningen av en viss grupp löntagare till högre lönegrad kan således befaras leda till att den omsorgsfullt avvägda löneplanen rullas upp.

Kommittén har ej heller kunnat finna de av högskolerepresentanterna till stöd för deras förslag anförda särskilda skälen verka övertygande.

Vad först beträffar det särskilda ansvar, som skulle åligga universitetsprofessorerna, så torde ett liknande ansvar åligga många tjänstemän i väsentligt lägre löneställning än universitetsprofessorerna, utan att detta ansetts behöva medföra någon särskilt hög placering i löneskalan.

Det skäl för en högre löneställning, som man velat finna i universitetsprofessorernas långvariga och dyrbara utbildning, torde numera äga mindre betydelse än förr. Tack vare docentinstitutionens reformering ställa sig numera utkomstmöjligheterna för den, som önskar speciminera till professor, långt gynnsammare än tidigare. Sedan docentkompetens förvärvats, lär någon svårighet för närvarande ej råda att vinna docentstipendium. Av 1919 års lagtima riksdag fastställdes dessa stipendiens belopp till 5,000 kronor, varå för närvarande utgår dyrtidstillägg. Man kan beräkna att docentstipendium normalt får åtnjutas under sex år — en tid, som torde vara tillräcklig för vinnande av professorskompetens. I särskilt undantagsfall kan en ytterligare förlängning av tiden för stipendiets åtnjutande ske på ett år. I samband med ökningen av docentstipendiernas belopp och även antal, höjdes jämväl arvudet för professorsvikariat till 5,500 kronor, vilket belopp under vissa förutsättningar kan ökas med 500 kronor resp. 1,000 kronor. Enligt kommitténs i annat sammanhang framställda förslag skulle docentstipendiernas belopp nu höjas till 6,000 kronor och vikariatsarvodenas till resp. 6,600 kronor, 7,200 kronor och 7,800 kronor.

Inom medicinska och några till de filosofiska fakulteterna hörande naturvetenskapliga discipliner finnes dessutom ett, låt vara begränsat, antal laborators-(resp. observators- eller prosektors-)befattningar. Inom de filosofiska fakulteterna har dessa befattningshavares hittillsvarande avlöning varit väl låg, men enligt kommitténs nedan framställda förslag skulle samtliga hit hörande ordinarie befattningshavare placeras i lönegraden B 16, d. v. s. en lönegrad över den för andragsgradstjänstemän normala.

Det synes givet, att, om dylika avlöningsförmåner beredas aspiranter till professor, det numera icke finnes samma skäl som tidigare att vid professorsavlönningens bestämmande taga hänsyn till en långvarig, oavlönad studietid.

Vidkommande åter den omständigheten, att professorerna jämväl efter sin befordran vore nödgade att underkasta sig betydande kostnader för utövande av tjänsten, såsom för studieresor och anskaffande av litteratur m. m., vill kommittén erinra, att staten årligen anslår betydande belopp till resestipendier, bibliotekens bokinköp och vetenskapliga verks utgivande m. m., vilka förmåner komma ej, blott de obefordrade vetenskapsmännen utan även professorerna till godo. Även om för dessa senare därutöver en del dylika omkostnader uppstå, synes dock ej behöfligt att på den grund bestämma avlöningen till så högt belopp, som högskolerepresentanterna ifrågasatt.

Att befordingarna på den akademiska lärarbanan äro osäkra, är en känd sak, men å andra sidan torde i allmänhet inga större svårigheter möta för en förbigången docent att vinna beförden på annat håll inom statsförvaltningen, för en docent inom filosofiska fakulteten exempelvis vid allmänt läroverk. Ej heller i denna omständighet kan kommittén alltså se något skäl för den påyrkade höjningen av professorernas löneställning.

Vad slutligen angår de återopade exemplen från utlandet synes kommittén vanskligt att av dem draga några mera bärkraftiga slutsatser, så från svenska förhållanden avvikande som tjänstemännens avlöning ofta är reglerad i utlandet.

För övrigt synes vid lörens bestämmande ej böra lämnas obeaktad den i jämförelse med flertalet andra statstjänstemän vida självständigare ställning, som universitetsprofessorerna intaga. Hänsyn bör ock tagas till de avsevärda ferier, som komma dem till godo. Även om ferierna till stor del måste ägnas åt vetenskapligt arbete, torde dock fördelen av den obundenhet, som den långa ferietiden bereder, ej böra lämnas helt ur räkningen.

Kommittén vill visserligen icke förneka, att för en del universitetsprofessorer den hittills brukliga jämförelsen med tredjegradstjänstemännen måhända medför en placering i avlöningsskalan, som kan förefalla vara väl låg. Man bör emellertid härvid icke bortse ifrån, att stor olikhet är rådande mellan olika professorer. Att befordra samtliga till en högre lönenivå synes icke vara motiverat. Att åter verkställa en differentiering i avlöningshänseende emellan de olika professorerna — här är endast fråga om universitetsprofessorerna — har ej heller funnits lämpligt eller ens möjligt. Föga mer än ett årtionde har ju förflutit, sedan den förutvarande skillnaden mellan ordinarie och extra ordinarie professorer blev i princip upphävd. För övrigt torde väl en sådan differentiering ej kunna bli utan återverkan på det organisatoriska området, på vilket kommittén enligt sitt uppdrag icke har att framlägga några förslag.

Då man således haft att räkna med att hela kåren av universitetsprofessorer måste placeras på samma lönenivå, har det för kommittén stått klart, att kravet på professorernas placering högre än i lönegraden B 20 ej kan vinna kommitténs förord.

Det må härvid erinras, att professorn vid generalstaben av 1921 års riksdag, i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, hänförts till nämnda lönegrad. Vid 1909 års löne reglering för generalstaben bestämdes denne befattningshavares avlöning, inkvarteringsersättning inräknad, till 8,100 kronor med ett ålderstillägg å 600 kronor, sålunda 600 kronor (ortstilläggets belopp) högre än vad som vid 1908 års löne reglering fastställts för professorerna vid universiteten och karolinska institutet.

Att å andra sidan utan vidare tillämpa nämnda lönegrad har ej heller funnits rådligt. Därav skulle nämligen föranledas, att *ortsgrupperingen* bleve gällande även för universitetsprofessorerna. För närvarande tillhör Lund, enligt kommunikationsverkens ortsgruppering, D:gruppen och Uppsala E:gruppen, medan Stockholm ensam av här ifrågakommande städer hänförts till G:gruppen. Skillnaden i avlöningshänseende är ej oväsentlig. Den uppgår mellan D:grupp och G:grupp till 720 kronor och mellan E:grupp och G:grupp till 480 kronor.

Enligt de preliminära beslut, som kommittén fattat, ämnar den i ett kommande betänkande föreslå, att professorerna vid vissa fackhögskolor, näm-

ligen tekniska högskolan, skogshögskolan och veterinärhögskolan, skola i avseende på avlöningen likställas med universitetsprofessorerna. Blev nu ortsgupperingen utan vidare tillämpad på alla de professorer, som hänförs till lönegraden B 20, skulle professorerna vid en del till Stockholm förlagda fackhögskolor nå en avlöning, ej oväsentligt överstigande universitetsprofessorernas.

Denna löneskillnad kan på visst sätt sägas vara allenast nominell, alldenstund den är avsedd att uppvägas av de billigare levnadskostnader, som beräknas råda i Lund och Uppsala i jämförelse med i Stockholm. Då det emellertid just skulle bli fackhögskolorna, som — förutom förmånen av en placering i huvudstaden — skulle kunna erbjuda sina lärare nominellt högre avlöningsbelopp än universiteten, kan det med skäl befaras, att i de läroämnena, som äro gemensamma för nämnda högskolor och universiteten, de senares förmåga att vid sig fästa de främsta vetenskapliga kapaciteterna på ifrågavarande områden bleve avsevärt försvagad. Ett vidmakthållande av universitetens vetenskapliga nivå är emellertid, som förut framhållits, för det vetenskapliga forskningsarbetets främjande av synnerlig vikt, då universiteten jämte karolinska institutet hos oss av ålder varit det förnämsta sätet för den vetenskapliga odlingen och fackhögskolorna i stor utsträckning äro hänvisade till att rekrytera sin lärarkår bland dem, som vid universiteten vunnit sin vetenskapliga utbildning.

Framför allt gäller det sistnämnda i fråga om de filosofiska fakulteterna. Sålunda är jämväl tekniska högskolan, som eljest måste anses stå på samma vetenskapliga plan som universiteten, hänvisad till att i stor utsträckning rekrytera sin lärarpersonal genom dessa. Det kan då ur denna synpunkt betraktas som mindre lämpligt, om exempelvis en professor i matematik vid tekniska högskolan skulle placeras i nominellt högre löneställning än motsvarande befattningshavare i Uppsala eller Lund. Om det alltså enligt kommitténs mening måste anses såsom angeläget, att ortsguppering ej tillämpas beträffande professorerna inom de filosofiska fakulteterna, så lär därmed följa, att samma principer måste tillämpas jämväl på de med dem i vetenskapligt och organisatoriskt hänseende likställda professorerna inom övriga fakulteter. Vad särskilt de medicinska fakulteterna angår, framträder för övrigt här öskt en jämförelse med veterinärhögskolan, vars professorer enligt kommitténs blivande förslag skulle placeras i samma lönegrad som universitetsprofessorerna. Men vad som ovan nämnts beträffande en professor i matematik å ena sidan vid tekniska högskolan och å den andra vid universitet, måste enligt kommitténs mening i ännu högre grad äga tillämplighet, om man jämför t. ex. en professor i anatomi vid veterinärhögskolan med motsvarande professor i Uppsala eller Lund.

Det torde böra erinras, att, om hänsyn tages till de i jämförelse med Stockholm billigare levnadskostnaderna i Uppsala och Lund, universitetsprofessorernas effektiva lönenivå för närvarande är högre än fackhögskoleprofessorernas i Stockholm, då ortstillägg ej utgår till de sistnämnda. Universitetsprofessorernas inordnande i ortsgupperingen skulle alltså betyda en ändring i detta förhållande.

Av de anförda synpunkterna framgår ock, att det avgörande, som vid 1921 års löne reglering träffats i fråga om ortsgupperingens tillämpning på rikets hovrätter, vilka förut i avlöningshänseende varit inbördes fullt jämställda, icke kan åberopas såsom prejudicerande för spørsmålet om universi-

tetens ställning i nämnda hänseende. Mellan universiteten och flertalet fackhögskolor råder nämligen — såsom ovan antytts — ej någon fullständig jämbördighet, vilket däremot givetvis är fallet med hovrätterna. Det har därför ej heller varit att förvänta, att för de senares del ortsgupperingen skulle medföra olägenheter av den art, som äro att befara, därest försök gjordes att tillämpa ortsgupperingen på universitet och fackhögskolor.

Av anförda skäl har kommittén funnit angeläget att i avseende å det nominella avlöningsbeloppet bibehålla den nuvarande likställigheten mellan professorerna vid universiteten och vid de ifrågavarande fackhögskolorna. Inom den för de centrala verken gällande löneplanens ram torde dock detta icke låta sig tekniskt genomföras på annat sätt, än att professorerna i Uppsala och Lund förklaras utan avseende på den gällande ortsgupperingen städse skola hänföras till samma ortsgrupp som Stockholm.

Den särskilda ställning, som de båda universitetens professorer sålunda skulle komma att intaga, är, såsom synes, motiverad av vissa för professorskåren alldeles egenartade förhållanden. Det är därmed ock givet, att detta avsteg från ortsgupperingens princip ej med fog kan åberopas för att andra befattningshavare skulle tilldelas motsvarande förmån. Därför har ej heller ifrågasatts annat, än att laboratorer och med dem jämförliga befattningshavare samt universitetens biblioteks- och förvaltningspersonal skulle på vanligt sätt ingå under ortsgupperingen.

Den anordning, som här föreslagits, kan för övrigt väntas gynnsamt återverka jämväl på lärarkrafternas fördelning mellan universiteten och karolinska institutet inbördes. Det utbyte av lärarkrafter dessa högskolor emellan, som i viss omfattning kan vara önskligt, skulle för visso hämmas, därest en förflyttning t. ex. från Uppsala till Lund eller från karolinska institutet till någotdera universitetet skulle föranleda en mera avsevärd minskning i vederbörandes kontanta avlöningsförmåner. Speciellt för de båda universitetens medicinska fakulteter kunde en placering av professorerna efter vanlig ortsguppering befaras vålla svårigheter. Därmed skulle nämligen ökas det försprång i rekryteringshänseende framför universiteten, som karolinska institutet redan nu åtnjuter tack vare sin placering i huvudstaden. Det är ju givet, att alldeles särskilt för en läkare anställningen i Stockholm — med de tillfällen till lönande praktik, som där yppas — skall redan i och för sig verka så frestande, att han trots de högre levnadskostnaderna i huvudstaden lärer föredraga en lärostol där framför en vid någotdera universitetet. Något direkt men vid rekryteringen lärer därför ej vara att befara för institutets del av den föreslagna anordningen.

Denna kan väntas bereda fördelar även för de juridiska fakulteterna i Uppsala och Lund. Dessa bleve nämligen genom professorernas placering i G-grupp ställda i ett i förhållande till hovrätterna mindre ogynnsamt läge än eljest skulle varit fallet. På så sätt skulle ock utjämnas det försprång i lönehänseende, som hovrätterna eljest skulle äga, tack vare det särskilda arvode å 500 kronor, som tillfaller ordförande å division.

Kommitténs förslag innebär alltså, att universitetsprofessor hänföres till lönegraden B 20, därvid en avvikelse från avlöningsreglementet förutsättes därutinnan, att lön till professor skall utgå med belopp, fastställt för den ortsgrupp, till vilken Stockholm hänföres.

Kommittén hade i sitt förslag beträffande professorerna dock icke varit

enhällig. En avvikande mening har härutinnan anförts av professor Johanson med instämmande av professorerna Palmær, Björling och Hedrén. Ur professor Johanssons reservation, till vilken jag i övrigt hänvisar, anser jag mig böra här anföra allenast följande:

Reservanten hade vid kommitténs överläggning under åberopande av den särställning i avseende på uppgifter och ansvar, som tillkomma universitetsprofessorn, framställt yrkande på uppställande för universitetsprofessorernas vidkommande av en särskild löneplan inom det för hittills reglerade stater gällande avlöningsreglementet samt föreslagit som avlöning i G:ort ett belopp av 12,600 kronor som begynnelselön med ett ålderstillägg av 900 kronor efter 5 år. Då emellertid denna löneskala ej läte sig bekvämt infoga inom den löneplan, som antagits för statsdepartementen och de centrala verken utan skulle nödvändiggöra uppställandet av en ny avdelning mellan A och B i nämnda löneplan samt ställa universitetsprofessorerna i visst avseende högre än lönegraden A 1, hade densamma mött ett bestämt motstånd hos kommitténs majoritet. Reservanten hemställde därför, att för professorerna vid universitetet och karolinska institutet måtte anordnas ytterligare två åldersklasser över de hittillsvarande 29, med vanliga intervaller i lönebelopp, alltså för ortgruppen G en klass 30 å 12,420 kronor och en klass 31 å 12,900 kronor. Detta innebure detsamma som att inom ramen av den för statsdepartement och centrala ämbetsverk gällande löneplan B tillägga en 21:a lönegrad med för G:ort — till vilken enligt kommitterades förslag universitetsprofessorerna vore avsedda att hänföras — tre löneklasser, nämligen:

löneklass 29	kronor 11,940: —
» 30	» 12,420: —
» 31	» 12,900: —

Frågan om den löneställning, som bör tillmätas professorerna vid universitetet, har givetvis kommit att träda i förgrunden i de utlåtanden, som avgivits av vederbörande myndigheter, och har en ingående kritik därvid riktats mot kommitténs förslag till lösning av denna fråga. Spörsmålet om professorernas avlöning är också enligt min mening utan gensägelse det mest betydelsefulla av de ämnen kommittén behandlat, och jag finner det därför vara av betydelse för bedömande av frågan att tämligen utförligt redogöra för de synpunkter, som från myndigheternas sida härvid kommit till uttryck.

Myndigheternas yttranden.

Av det yttrande, som avgivits av teologiska fakulteten i Uppsala vill jag här återgiva följande:

Teologiska fakulteten i Uppsala.

I ett avseende, nämligen med hänsyn till utbildningen och kompetenskraven, har universitetsprofessorns ämbetsansvar av statsmakterna utan förbehåll erkänts. Det gives i det svenska samhället intet ämbete, vars tillsättning är omgärdad med så exceptionella och offentliga säkerhetsåtgärder som en universitetsprofessors. Inga ämbeten hos oss kräva sådana förstudier. Det är utan tvivel med all rätt och på de viktigaste grunder, som

det svenska samhället ställer dylika krav på sina universitetsprofessorer, och det kan icke vara fakultetens mening att härutinnan föreslå någon förändring, alldenstund universitetens professorer hava att svara såväl för utbildningen av rikets ämbetsmän som för den svenska vetenskapliga forskningens hållande å nivå med dess allmänna standard åtminstone i kvalitativt hänseende.

Förvärvandet av kompetens till en svensk universitetsprofessur är ofta förbundet med en betydlig risk och ett misslyckande är en ytterst allvarsam affär för en man, helst som avgörandet i regel sker först vid ett par och fyrtio år, ofta mera. Det är i många fall föga mindre än social misär, utom den personliga förlust i fråga om ideell strävan och möjlighet att förverkliga denna, som av intet levebröd kan ersättas. Visserligen kunna en del av t. ex. filosofiska fakultetens docenter gå till läroverken, men — om de äro äldre — med avsevärt sänkt pension. Flera av sagda fakultets ämnen saknas för övrigt alldeles vid läroverken.

Vad särskilt vidkommer den teologiska fakultetens obefordrade docenter, hava de icke alltid lärarkompetens, och med den nuvarande prästerliga befordringslagen, som lämnar lika stora befordringsmöjligheter vid församlingarnas val åt den dispenserade predikanten som åt f. d. docenten, är denne efter de regala pastoratens bortfallande synnerligen illa ställd.

Vad kommitterade anföra rörande docentstipendiernas höjande till antal och belopp såsom ägnat att väsentligt kompensera risken med avseende på befordran synes icke fakulteten kunna avsevärt betyda, då docentstipendium får innehåsa i regel blott 6 år, men väntetiden från docenturens vinnande till professuren i regel är från 30 till 42 år eller omkring 12 år, stundom mera. Huru skola begåvade män utan förmögenhet kunna vid sådant förhållande ägna sig åt den akademiska banan? Måste icke denna till sist förbehållas de förmögna?

Fakulteten kan för sin del icke godkänna kommitterades placering av universitetsprofessorerna i gällande löneplan avd. B och 20:de lönegraden. Ej blott att begynnelselönen måste anses orimligt låg. I fråga om en tjänst, som vinnes i regel först vid 42 års ålder och ofta senare, kommer tjänstens innehavare så sent i åtnjutande av högsta lönegraden, att denna billigtvis icke synes böra fördröjas med bortåt ett tiotal år, utan uppnås efter kortare tid, t. ex. 3 år, alltså i regel vid 45 års ålder. Detta innebär med andra ord, att professorerna icke erhålla flera smärre utan ett enda men större ålderstillägg.

Då man icke lär kunna nämnvärt underskrida lägsta under detta år (1922) utgående lön på 13,300 à 13,000 kronor och gällande löneplans avd. A 1:sta lönegraden och löneklass 1 för G-ort uppgår till 13,020 kronor, synes det vara rimligt att sätta denna summa som begynnelselönen med ett enda men större ålderstillägg efter 3 år å 960 (= 2 × 480) kronor, vadan slutlönen skulle bli 13,980 kronor. Beräknas pensionsavgifterna till cirka 600 kronor, blir den behållna lönen cirka 13,380 kronor.

Skulle emellertid levnadskostnaderna komma att vid lönefrågans avgörande hava sjunkit så, att någon sänkning kan anses befogad, kan fakulteten rimligtvis icke motsätta sig en sådan. Dock håller fakulteten före, att de nya tidsförhållandena näppeligen skola medgiva en starkare sänkning.

Slutligen vill fakulteten hava erinrat därom, att dess professorer såsom ledamöter i Uppsala domkapitel, som under det akademiska läsåret sammanträder varje vecka, hava en extra arbetsbörda av så betungande natur och

till så väsentligt hinder också för utövande av sådant författarskap, som kan giva ett blott alltför behövtillskott till lönen, att teologie professorerna icke i längden lära kunna utan tillbörlig ersättning fortsätta att vara ledamöter av domkapitlet.

Juridiska fakulteten i Uppsala har ifråga om professorernas löneställning avgivit två yttranden. I sitt första utlåtande anför fakulteten huvudsakligen:

Juridiska
fakulteten i
Uppsala.

Med hänsyn till bestämmelsen om fyra särskilda löneklasser inom den föreslagna lönegraden kan sålunda framhållas, att de synpunkter, som föranlett en dylik gradering i fråga om vissa andra ämbetsmän icke äga tillämplighet å professorer. På grund av de särskilda kompetensfordringar för professorsämbete, vilka icke utan skada för universiteten kunna eftergivnas, står en professor i detta avseende vida närmare de i löneplanens avdelning A upptagna innehavarna av chefsämbeten, beträffande vilka olika löneklasser icke blivit uppställda. Över huvud torde saknas anledning att beträffande professorerna frångå nu gällande anordning med ett ålderstillägg efter vissa års tjänstetid.

Framför allt leder emellertid professors inpassande uti den av kommittén föreslagna lönegraden (avd. B 20:e lönegraden) till oantagliga konsekvenser. Tager man hänsyn till professors främsta och viktigaste uppgift att representera och befordra utvecklingen inom sin vetenskap, blir ett jämställande med det högst betydande antalet tjänstemän i nämnda lönegrad vid domstolarna och inom förvaltningen för juridiska fakultetens del orimligt. Framför allt är teoretisk begåvning av den art, som utgör nödvändig förutsättning för framgångsrik vetenskaplig verksamhet, långt mera sällsynt än det praktiska omdöme eller den erfarenhet, vilka kunna vara tillfyllest för domaren eller byråchefen. Under det att därför det allmänna intresse att såsom professorer förvärva mera framstående kapaciteter uppenbart kräver, att professorerna göras mera lockande än befattningarna såsom kansliråd, hovrättsråd, byråchef m. fl. befattningar uti den föreslagna lönegraden, blir resultatet av kommitténs förslag det rakt motsatta. Under den tid, som förflyter innan tjänstemannen flyttas upp i rådsgraden, räknar han tjänstår på grund av de förordnanden han erhållit i högre tjänst; vid universiteten, vilka av hänsyn till den vetenskapliga forskningen bland flera sökande till professur alltid måste, oberoende av ålder, välja den, som ådagalagt största vetenskapliga skicklighet, bliva de genom tjänstaldern samlade meriterna av underordnad betydelse för hans befordran och hans ställning bliver därför alltid otrygg. Hovrättsrådet eller byråchefen behöver icke å sin lön vidkännas utgifter, som svara mot vad professorn, som senare och efter en docenttid med vida mindre ekonomiska förmåner kommit till sin befattning, måste av sin lön utgiva för bokinköp, resor och annat, som för hans verksamhet äro nödvändiga.

Efter att hava bemött vissa av de utav kommittén framförda synpunkterna erinrar fakulteten, att även för en annan viktig grupp av ämbetsjurister gällande löneplan för den civila centralförvaltningen icke ansetts användbar och detta delvis på grund av skäl, som nära överensstämma med de ovan för juris professorerna anförda. Beträffande rikets härads hövdingar hava särskilt tillkallade sakkunniga i ett den 24 september 1921 avgivet betänkande med frångående av nämnda löneplan uppgjort förslag till avlöningsförmåner, som variera i olika domsagor mellan 11,704 och 22,541 kronor med ett medeltal av ungefär 14,000 kronor. Såsom skäl

härför hava de sakkunniga åberopat bland annat dessa ämbetsmäns sena befordringsålder samt den osäkra ställning de före sin befordran ofta intagit, deras särskilda funktioner såsom handledare av de blivande ämbetsjuristernas utbildning och icke minst deras maktpåliggande ställning såsom auktoritativa representanter för rättskulturen i orterna. Vad sålunda åberopats beträffande härads hövdingarna kan med ökad styrka göras gällande till förmån för juris professorerna, landets officiella företrädare för rättskulturen och ämbetsmannautbildningen.

Vid bedömning av de lönebelopp, som i särskild löneplan böra fastställas för universitetsprofessorerna, har fakulteten för sitt vidkommande utgått från följande jämförelser. Det nödiga kvalitativa urvalet av juris professorer kan icke med trygghet tillgodoses med mindre lönen bestämmes avsevärt över lönebeloppet för ordinarie ledamot av hovrätt. Å andra sidan torde lönen icke behöva stiga till vad som tillkommer ledamot av högsta domstolen. Vidare böra löneförmånerna för juris professorerna sättas högre än för flertalet härads hövdingar. I sistnämnda avseende kan erinras om att härads hövdingarnas avlöningsförmåner enligt förenämnda sakkunnigbetänkande upptagits till i genomsnitt 14,000 kronor samt att för närvarande lönefyllnad efter särskild skala utgår till härads hövdingarna i sådana domsagor, vilkas behållna avkastning understiger 15,000 kronor. Jämväl vid åtskilliga rådhusrätter hava under senare tid genomförts löne regleringar, enligt vilka avlöningsförmånerna för deras ledamöter överstiga lönebeloppen för tjänstemän i lönegraden B 20 — vid Uppsala rådhusrätt t. ex. utgår för närvarande grundlönen för borgmästaren med 15,000 kronor samt för civil- och brottmålsrådmännen med 12,000 kronor, vartill komma ålderstillägg å tillhoppa 1,000 kronor. Vid dessa förhållanden måste fakulteten såsom sin mening hävda, att ett belopp av 15,000 kronor utgör det oavvisliga inkomstminimum, utan vilket fakulteten icke är i stånd att förvärva eller varaktigt behålla de för dess lyckliga utveckling erforderliga personliga krafterna. I huvudsaklig överensstämmelse med nu tillämpade anordning med ett ålderstillägg bör enligt fakultetens mening å nämnda belopp såsom begynnelselön utgå sådant tillägg efter tio år med 1,500 kronor.

Från fakultetens förslag var professorn V. Lundstedt så till vida skiljaktig som han på anförda skäl ansåg, att det lönetillägg, som efter tio års tjänstgöring skulle tillkomma professor inom juridisk fakultet, borde bestämmas till 3,000 kronor.

I ett sedermera avgivet yttrande anför juridiska fakulteten:

I sitt föregående yttrande hävdade fakulteten såsom sin mening, att ett belopp av 15,000 kronor utgjorde det oavvisliga inkomstminimum, utan vilket fakulteten icke vore i stånd att förvärva eller varaktigt behålla de för dess lyckliga utveckling erforderliga krafterna. Till stöd för sin mening kan fakulteten ytterligare hänvisa till att fakulteten under lång tid icke kunnat vid sig fästa docenter ens till det antal, som motsvarat tillgängliga docentstipendier, vilket förhållande fortfarande även sedan dessa höjts till nuvarande belopp. Fakultetens särskilda ämnesrepresentanter hava dessutom flerfaldiga gånger gjort den erfarenheten, att begåvade jurister, som vid fakulteten förvärvat framstående lärdomsmeriter, avböjt att fullfölja eller upptaga en vetenskaplig verksamhet, vars slutmål ingalunda kunde uppväga en säker befordran till väl avlönade statsämbeten.

Då därför konsistoriets kommitterade beslutat att beträffande universitetsprofessorerna i allmänhet framgå med hemställan om professorslöner å ovan nämnda belopp, 12,600 respektive 13,500 kronor, kan fakulteten ej finna annat än att den traditionella uniformiteten i samtliga universitetsprofessorers avlöningsförmåner icke längre äger erforderligt stöd i de nuvarande förhållandena inom statstjänsten i allmänhet. På grund därav och då de av fakulteten åberopade konkurrenssvårigheterna göra sig gällande med liknande styrka vid dess samtliga professurer, får fakulteten hemställa, att till professor inom juridiska fakulteten måtte utgå utöver de allmänna avlöningsförmånerna för professor, vilka i likformighetens intresse synas kunna läggas till grund jämväl för pensionsbeloppen, ett särskilt årligt tillägg, motsvarande skillnaden mellan den av fakulteten begärda grundlönen av 15,000 kronor och det av konsistoriekommittén förordade beloppet 13,600 kronor, vilket tillägg alltså skulle uppgå till 2,400 kronor. Fakulteten tillåter sig i detta sammanhang erinra om att en av motsvarande grunder betingad skillnad i avlöningarna för juris professorer och professorer inom ämnesområden tillhörande filosofiska fakulteten tillämpas vid Stockholms högskola.

Även medicinska fakulteten i Uppsala har i ämnet avgivit två yttranden. I det förra anför fakulteten:

Medicinska
fakulteten i
Uppsala.

I fråga om professorernas avlöning ansluter sig fakulteten till de synpunkter, som förut framhållits av de akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund (sid. 8—14 i betänkandet), och anser, att det bör tillförsäkras professorerna en högre avlöning än den, som enligt kommitténs betänkande föreslås med placering av professorerna i avd. B lönegrad 20 ortsgrupp G i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Av de i betänkandet föreliggande förslagen är fakulteten mest benägen att ansluta sig till de yrkanden, som framlagts av professor Johansson i hans reservation, nämligen om uppställande av en särskild löneplan med ett belopp av 12,600 kronor såsom begynnelselön med ett ålderstillägg av 900 kronor efter 5 år — en löneskala, som fakulteten ej anser för hög och mer än väl motiveras av den särställning, som universitetsprofessorerna intaga.

Det av fakulteten avgivna senare yttrandet innehåller bland annat:

Inom den medicinska fakulteten råder en väsentlig olikhet mellan de kliniska professorerna och professurerna i de icke kliniska ämnena (anatomi, histologi, medicinsk kemi, fysiologi, farmakologi, patologi och hygien). Under det att de kliniska professorerna vid sin tjänstutövning såsom föreståndare för sjukhusavdelningar och dessutom på grund av enskild läkarpraktik, vilken även den skänker en erfarenhet, som direkt kommer deras verksamhet som lärare och forskare tillgodo, kunna räkna med avsevärda inkomster utöver lönen, är det i regel varken önskvärt eller möjligt för lärarna i de icke kliniska ämnena att idka medicinsk praxis, varför de för täckande av sina levnadskostnader vanligen äro helt hänvisade till lönen. Såsom förhållandena för närvarande gestalta sig komma dessa professorer, på vilka betydligt större krav i avseende å både begåvning och skicklighet måste ställas än på vanliga ämbetsläkare, och vilkas utbildning även varit långvarigare och kostsammare än dessas, att i ekonomiskt hänseende vara vida ogynnsammare ställda än flertalet i statens eller kommunernas tjänst anställda eller enskilt praktiserande läkare.

Huru litet lockande kallet såsom universitetslärare inom medicinens teoretiska grenar under dylika förhållanden ter sig, framgår kanske tydligast av den omständigheten, att under den senaste 20-årsperioden (1901—1921) vid Uppsala universitet, trots tillgång på docentstipendier, icke funnits anställd någon docent i anatomi, histologi, medicinsk kemi eller farmakologi och endast en i vartdera av ämnena fysiologi och patologi. För närvarande äger fakulteten ingen docent i något av alla dessa ämnen, ett förhållande, som är så mycket mer ägnat att väcka bekymmer, som flertalet av professurerna i dessa ämnen på grund av nuvarande innehavares levnadsålder bliva lediga inom få år.

Då ungefär liknande förhållanden torde råda i Lund och vid karolinska institutet, måste fakulteten såsom sagt med verklig oro motse den snara framtid, då så gott som alla dess lärare i de teoretiska ämnena avgå, befarande att vid nytillsättandet i brist på konkurrens kompetensfordringarna ej i tillbörlig grad skola kunna hållas uppe, ja att kanske i vissa fall icke ens kompetenta vikarier kunna påräknas under ledigheten. Särskilda åtgärder för att möjliggöra en tillfredsställande rekrytering av de icke kliniska professurerna inom de medicinska fakulteterna synas därför i hög grad påkallade, om icke vår svenska läkarutbildning skall lida allvarsamt men.

Vad här anförts beträffande professurerna i icke kliniska ämnen, gäller i ännu högre grad om de å fakultetens stat uppförda prosektors- och laboratorbefattningarna samt om den extra ordinarie professuren i medicinsk och fysiologisk kemi, vilken vid den nuvarande innehavarens avgång möjligen ombildas till en laboratorstjänst. De med dessa befattningar förenade löneinkomsterna äro ju ännu mera underlägsna de ekonomiska förmåner, som de praktiserande läkarna i allmänhet kunna påräkna, utsikterna till befordran inom rimlig tid äro ofta ganska ovissa; att återbesättande av dessa befattningar vid för vissa av dem relativt snart inträffande ledighet kommer att erbjuda vanskligheter av ovan antydd art, är ej svårt att förutse.

I sitt föregående yttrande har fakulteten uttalat sin principiella anslutning till det av professor Johansson först framlagda förslaget, att begynnelselönen för en universitetsprofessor skulle utgå med 12,600 kronor, vartill efter 5 år skulle komma ett ålderstillägg å 900 kronor, samt påyrkat, att laboratorerna i överensstämmelse med avlöningsreglementets lönegrad B 17 ortsgrupp G skulle erhålla 9,060 kronor i begynnelse- och 10,500 kronor i slutlön.

För att det ovan angivna målet, en tillfredsställande rekrytering av läraryrkrafterna inom de medicinska fakulteterna skall kunna vinnas, är det enligt fakultetens mening behöfligt att sådana åtgärder snarligen vidtagas, att innehavare av å universitetets stat uppförda professors-, laborators- och därmed jämförliga befattningar inom medicinska fakultetens ovannämnda icke kliniska läroämnen må utöver föreslagna löneförmåner kunna påräkna ett särskilt årligt tillägg, icke understigande 2,000 kronor. Detta skulle i realiteten ganska nära överensstämma med de löneförmåner, som den juridiska fakulteten av liknande skäl beräknat såsom minimum för dess professorer.

Filosofiska fakulteten i Uppsala finner, att kommitténs förslag icke vila på hållbara grunder och icke kunna anses på tillfredsställande sätt lösa universitetsprofessorernas lönefråga. Fakulteten ingår härefter på ett utförligt bemötande av den kritik, kommittén (se sid. 35) riktat mot det av dess minoritet framlagda särskilda förslaget — beträffande detta bemötande tillåter jag mig hänvisa till handlingarna i ärendet — samt anför härefter:

Fakulteten finner, att de skäl, som anförts för en väsentligt högre lönestandard än den nuvarande och för fastställandet av löneförmåner, som ställa universitetsprofessorerna väsentligen högre än de befattningshavare i den s. k. tredje normalgraden (rådsklassen), varmed de hittills, dock först sedan 1902, jämförts, behålla sin fulla kraft. Fakulteten måste i detta avseende bestämt ställa sig på samma ståndpunkt, som hävdats av kommitténs minoritet.

Fakulteten anser dock den lösning, varvid professor Johansson i sin reservation stannat, icke heller vara tillfredsställande. Den står knappt i överensstämmelse med den anförda motiveringen och utgör icke den konsekvens, vari denna bort utmytna. Professor Johansson har också själv funnit den logiska konsekvensen av de anförda skälen för professorernas särskilda löneställning och den enda fullt tillfredsställande lösningen av deras lönefråga vara den, att en särskild löneplan uppgjordes för universitetens och de därmed likställda högskolornas lärare, ehuru han på grund av de lönetekniska betänkligheter, som av kommitténs majoritet anförts, ansett sig böra framställa det ovannämnda förslaget om införandet i systemet av en särskild löneklass B 21 — ett medgivande, som tydligen dock ingalunda medfört någon särskild förmån, då kommitténs majoritet — kanske icke utan skäl — funnit ett sådant förslag väl mycket rubba deras lönetekniska system. Att, såsom även ifrågasatts, likställa professorerna med ämbetsmän i lönegrad A 1, synes fakulteten i själva verket bättre, och egentligen skulle väl häremot vara mindre att invända, även om det måste erkännas att jämförelsen mellan en professors ställning och chefens i ett administrativt verk på grund av uppgiftens olikhet endast i några särskilda fall kan urgeras. Även justitieråd t. ex., som införts i lönegrad A 4, hava ju ej i egentlig, administrativ mening chefsuppgifter, men hava just på grund av ämbetets allmänna natur, dess självständiga personliga ansvar, dess karaktär av den högsta ämbetsposten inom en viss gren av förvaltningen och dess naturliga jämförelseställning till andra höga ämbetsposter ansetts böra föras hit. Att professorerna just av samma skäl böra kunna ha anspråk att ställas i A-avdelning och här minst i lönegrad A 1, synes fakulteten uppenbart. I valet mellan att universitetsprofessorer införas i A 1 eller att för dem inrättas en särskild lönegrad B 21, synes fakulteten den förra utvägen vara att föredraga — icke minst av lönetekniska skäl.

Efter en kritik över förslaget att inpassa professorerna i det för kommunikationsverken uppgjorda löneschemat, för vilken kritik jag förut redogjort, fortsätter fakulteten:

En utgångspunkt för bestämmande av universitetslärarnas lönestandard i jämförelse med övriga statstjänares kan vara det av reservanten i kommittén professor Johansson vid överläggningarna inom kommittén framställda förslaget att i särskild löneplan för universitetsprofessorer inom det för hittills reglerade stater gällande avlöningsreglementet borde såsom avlöning i G-ort fastställas ett belopp av 12,600 kronor som begynnelselön med ett ålderstillägg av 900 kronor efter 5 år. I likhet med reservanten finner fakulteten en sådan löneskala icke i och för sig vara för hög och i övrigt någorlunda motsvara den särställning, som tillkommer universitetsprofessorerna i jämförelse med andra befattningshavare. En jämförelsepunkt, som för filosofiska fakultetens professorer ju naturligt erbjuder sig, är de löner, som fastställas för andra statsämbetsmän inom undervisningsväsendet, lektorerna vid

skolorna eller lärare med vare sig lektors eller professors titel vid andra undervisningsanstalter. Men vilken norm, som t. ex. för läroverkens lektorer kommer att fastställas, är ju ännu obestämt. Därtill kommer att för andra fakulteters professorer helt andra jämförelsepunkter erbjuda sig. Om fakulteten sälunda nu stannar vid ovannämnda belopp, vill fakulteten hava betonat, att detta sker provisoriskt och att fakultetens framställning härutinnan ingalunda får betraktas såsom ett definitivt yrkande, som icke efter kännedom om och med hänsyn tagen till alla inverkan faktorer kan komma att av fakulteten i någon mån ändras.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala yttrar i fråga om professorerna följande:

Konsistoriet, som främst har att bedöma denna fråga med hänsyn till de verkliga behov, som från universiteten måste göras gällande, och utan vilkas tillgodoseende möjligheten för universiteten att på ett tillfredsställande sätt lösa sina viktiga uppgifter måste förminsкас och i längden omöjliggöras, kan icke finna det av kommitterade framlagda förslaget till löneroglering för universitetsprofessorer innebära en tillfredsställande lösning av denna lönefråga.

I redan förut av de akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund till Kungl. Maj:ts avgivna skrivelser och nu i de olika fakulteternas, särskilt den juridiska och filosofiska fakultetens yttranden rörande det föreliggande lönerogleringsförslaget har med styrka framhållits den särställning, som universiteten intaga i jämförelse med övriga institutioner inom statsförvaltningen. Universiteten åligger att meddela den högre undervisning, som avser dels att utbilda blivande ämbetsmän i statens och kyrkans tjänst, dels att i allmänhet meddela högre vetenskaplig bildning och därvid särskilt att fostra unga vetenskapsmän, som förmå att en gång föra vetenskapen framåt. I denna sin undervisningsverksamhet hava universiteten en ganska egenartad och hög uppgift, och det är ej för mycket sagt, att vårt lands hela odlingsliv och kulturella utveckling i väsentlig mån beror av universitetens förmåga att fylla detta maktpåliggande värv. Men därjämte åligger universitetens lärare, enligt både tradition och gällande statuter, att själva idka vetenskaplig forskning och vetenskapligt författarskap. På det sätt, varpå universitetsläraren förmår fullgöra detta senare krav, beror säkerligen i längden hans egen duglighet och framgång i att fostra andra till vetenskaplig verksamhet. Men därpå beror och utan tvivel i stort sett hela det vetenskapliga livets förkovran och framtid i vårt land. Att vetenskapen har framstående målsmän även utanför universiteten och de med dem jämställda högskolorna uti andra kulturinstitutioners tjänare, särskilt inom övriga högre undervisningsanstalter, inom arkiv, museer och bibliotek, men även inom förvaltningen i övrigt liksom i enskilda kretsar, är ett förhållande, som ju endast utgör en förmån för vårt lands vetenskapliga liv, men för inga andra gäller på samma sätt som för universitetens lärare en i lag fastställd skyldighet att ofra kraft och tid åt självständig forskning. Här förefinnes en obegränsad fordran, som visserligen stundom den enskilde läraren på grund av alltför betungande undervisnings- och examensbördor ej förmår att fylla i den grad, som han säkerligen själv önskar, men kravet kännes icke mindre tyngande och ansvarsfullt, fast övriga göromål inskränka den tid, som kan bliva ledig för självständig vetenskaplig verksamhet. Just i förpliktelsen att ständigt hålla sig i nivå med vetenskapens aktuella läge

och själv verksamt befordra dess utveckling ligger det särskilda och egenartade ansvar, som åligger en universitetsprofessor, och detta ansvar är något, som kommer till och utöver det vanliga plikttrogna utövandet av föreskriven tjänstgöring.

Till posten som universitetsprofessor kommer en vetenskapsidkare sent. Vägen hit går icke — utom undantagsvis — över lägre, men ordentligt betalda tjänster, utan professuren är egentligen för de flesta professorer den första med lön försedda ämbetsställningen, och denna ställning vinnes i regel först vid omkring 40 årsåldern. Den långa och dyrbara utbildningstiden, förenad i allt högre grad, trots de anslag och de stipendier som kunna erhållas, med stora kostnader för tryckandet av vetenskapliga specimina och för vetenskapliga resor, blir även när docentställningen nåtts ofta utan någon mera betydande pekuniär ersättning, i det att docentstipendierna icke stå mer än ett begränsat antal docenter till buds, varföre de även för de högst kvalificerade docenterna stundom under åratals kunna utebliva, och därjämte endast få innehavas under en bestämt begränsad tid av sex, högst sju år. Därtill kommer ovissheten i befodringsutsikter, då på grund av professurernas fåtal inom varje vetenskapsgren tillfället till befodrning är mycket begränsat och i följd av det vetenskapliga arbetets art utgången av en konkurrens om en professur alltid är något oberäknelig.

Men professuren är ej blott den första fasta platsen, den är även och bör i regel vara den sista. Någon befodrning från en professorsstol till högre avlönade ämbetsposter eller till det enskilda ekonomiska livets tjänst kan ju endast undantagsvis förekomma. Universitetets liksom statens intresse är att universitetsläraren stannar på sin post och förblir verksam på densamma till dess att pensionstiden inträder.

När slutligen därtill kommer att universitetsläraren vid utövandet av sin verksamhet är i högre grad än andra tjänstemän underkastad särskilda kostnader för anskaffandet och underhållet av privatbibliotek och för egen ostörd arbetslokal i hemmet, torde för visso kunna med rätta hävdas, att universitetsprofessorerna intaga en särställning, som gör ett inordnande av dem i den allmänna löneskalan synnerligen vanskligt. Liksom bestämmelserna i avlöningsreglementet beträffande bestämd tjänstetid ej kunna äga tillämpning på dem, likaså torde de löneförmåner, som i detta reglemente äro bestämda för särskilda klasser av ämbetsmän nedanför den egentliga chefsklassen, avdelning B, svårligen kunna utan obillighet och utan åsidosättande av berättigade krav anvisas åt universitetsprofessorer. Även den högsta lönegraden i denna avdelning, B 20, gör icke rättvisa åt de särskilda förhållanden som för universitetsprofessorer betinga en högre lön än den som är bestämd för de ämbetsmän av rådsklass, med vilka de brukat jämföras i social ställning och därav betingade löneförmåner. Den särskilt långa och dyrbara utbildningstiden, den sena, ovissa befodrning till professor, uteslutandet i regel av ytterligare befodringsmöjligheter, de särskilda kostnader som äro förbundna med ämbetsutövningen och främst den ansvarsfulla och för hela vårt lands odling särskilt betydelsefulla uppgift som åligger professor, gör att särskilda och större löneförmåner måste anvisas dem, om deras villkor icke i realiteten skola te sig vida sämre än ämbetsmannens i lönegraden B 20, med hänsyn tagen till dessas föregående utbildning, befodrning och därunder på olika lägre stadier åtnjutna inkomster samt verksamhet och ansvar i det hela. Överhuvud lämnar avdelning B i lönereglementet intet rum för ämbetsmän med det särskilda befodringsätti

och de särskilda kvalifikationer och uppgifter, som äro utmärkande för universitetsprofessorer.

Genom tilldelandet av G-ort till universitetsprofessorerna utanför huvudstaden hava visserligen kommitterade — i strid med avlöningsreglementet i övrigt men på i sig vägande grunder — kunnat i någon mån förbättra de föreslagna lönevillkoren för dessa professorer. Men denna förbättring — den enda som utan alltför stort avsteg från principerna kunnat av kommitterade utfinnas — är tydligen alltför liten och obetydlig för att kunna på något sätt motsvara de rättmätiga krav på högre lönestandard som framställts. Från universitetens sida måste detta anbud upptagas med djup besvikelse och anses såsom ett godtyckligt, knappt på några reella skäl grundat förslag att lösa professorernas lönefråga.

Även det av reservanten professor Johansson med flera instämmanden från sakkunnigt håll framburna förslaget om en ny lönegrad B 21 med två nya löneklasser innebär enligt konsistoriets mening ingen ekonomiskt tillfredsställande lösning, förutom det att detta förslag i lönetekniskt avseende synes vara så pass stridande mot systemet och i sina konsekvenser förstörande för detsamma, att dess genomförbarhet är mer än tvivelaktig. Givetvis innebär det i reellt hänseende ett betydande framsteg framför kommitténs eget förslag.

Den enda utväg, som synes vara möjlig att tillgripa, om det allmänna lönereglementet skall användas, är att placera universitetsprofessorer i avdelning A och därstädes minst i lönegraden A 1. Denna avdelning är närmast avsedd för chefer inom de administrativa verken, lönegraden A 1 särskilt för överdirektörer av lägre grad. I egentlig mening kan nu visserligen professor, med vissa undantag, ej karakteriseras såsom chef, lika litet som råd. Universitetsprofessorns självständiga ansvar och hans ställning såsom den främste målsmannen för sin vetenskapsgren gör emellertid professor ungefär lika kvalificerad som t. ex. justitieråd eller regeringsråd, vilka ej heller i egentlig mening äro chefer, att tillhöra avdelning A, och någon rubbning av avlöningsreglementets principer synes ju ej därför behöva anses hava inträtt genom en dylik placering av universitetsprofessor i A 1. I valet mellan den av minoriteten föreslagna nya lönegrad B 21 och lönegraden A 1, synes den senare vara avgjort att föredraga, och konsistorium anser sig icke böra bestrida, att genom en dylik placering en lösning, som i det hela kan anses tillfredsställande, är möjlig.

Sedan konsistoriet mot kommitténs förslag att inordna professorerna i det civila avlöningsreglementet inlagt de gensagor, för vilka jag förut redogjort, fortsätter konsistoriet:

På grund därav att, såsom ovan framhållits, universitetsprofessor icke annat än undantagsvis före utnämningen till professor innehaft annan med lön förenad tjänst, ej heller i regel förr än vid relativt hög ålder uppnår sitt ämbete, synes införandet av ett flertal smärre lönegrader, varigenom den slutliga lönen — såsom är fallet med ämbetsmän under B-avdelningen — först nås efter nio års tjänst, icke vara lämpligt, medan å andra sidan den omständigheten, att befordran i regel är utesluten och ämbetet är en första ställning på samma gång som slutlig, gör en förhöjning efter ett visst antal tjänstår ganska motiverad. Det synes därför konsistorium som om den redan gamla och traditionella metoden att ett lönetillägg tillkommer

efter fem års tjänstgöring vore väl avpassad för universitetens behov och borde bibehållas.

Beträffande den lönestandard, som är den minsta, som bör ifrågakomma för att kunna anses vara tillfredsställande och rättvis, har konsistoriet stannat vid den även av Uppsala universitets representant i lönekommittén professor Johansson, med instämmande av sakkunniga från Lunds universitet och karolinska institutet, enligt hans reservation först yrkade löneställningen av 12,600 kronor med ett lönetillägg efter fem år av 900 kronor, varigenom slutlönen skulle bli 13,500 kronor. Denna lön är av professor Johansson angiven såsom beräknad efter G-ort, vadan den sålunda, med bevarande av den princip som kommitterade själva gillat och med ganska övertygande skäl motiverat, skulle bli densamma för både universitetens och karolinska institutets professorer. Denna lönestandard torde i det hela vara jämställd med lönegraden A 1, som konsistoriet ovan antytt såsom den lägsta, som bör ifrågakomma, därest universitetsprofessorerna skulle komma att inordnas i det allmänna löneschemat. Lönegraden A 1 innebär en löneställning i G-ort av 13,020 kronor utan ålderstillägg. Professorslönen skulle således, om konsistoriets förslag accepterades, under de första fem åren befinna sig något under, därefter såsom slutlön något över denna lönenivå. Det torde vara rättvist, om professorslönen i längden skulle finnas innebära någon, tydligen dock obetydlig, förmån, då professorsställningen ju icke i regel föregåtts av tjänster, som medfört löneförmåner motsvarande dem som uppburits av ämbetsmännen i A 1 före befordran till de ämbeten, som de inom denna lönegrad innehade, medan deras ämbetsverksamhet torde vara minst lika krävande, självständig och ansvarsfull.

När konsistoriet vågar karakterisera en dylik lönestandard — särskild löneplan med 12,600 kronor i första, 13,500 i andra löneklass, eller, därest ett inordnande i allmänna löneplanen skall äga rum, lönegraden A 1 — såsom den minsta, som kan betraktas såsom tillfredsställande och rättvis, har konsistoriet endast avsett att finna en löneställning, som med hänsyn till ämbetets speciella befordringsvillkor, uppgifter och säregna art kan anses giva universitetsläraren sådana löneförmåner, som överhuvud frigöra honom från ekonomiska bekymmer och möjliggöra ett ostört utövande av de vetenskapliga forskningsuppgifter, som åligga honom vid sidan av hans undervisning. Konsistoriet har däremot icke tagit hänsyn till den omständigheten, att den ur ekonomisk synpunkt så föga avundsvärda universitetslärarbanan genom en dylik lönestandard knappast blir särskilt lockande eller att överhuvud begåvade yngre män, som efter avslutade universitetsstudier söka sin utkomst i livet, därigenom knappast kunna förväntas finna en eggelse att välja denna väg och ägna ytterligare många år, utan eller åtminstone delvis utan nämnvärd ersättning, åt vetenskapliga studier och vetenskaplig produktion för att meritera sig för en sen och oviss befordran. Detta gäller alldeles särskilt den juridiska fakulteten. Denna fakultet har också med övertygande skäl och från de jämförelsepunkter, som för densamma naturligt erbjuda sig, yrkat på en professorslön, som icke understiger 15,000 kronor med ett ålderstillägg efter tio år av 1,500 kronor, således en slutlön av 16,500 kronor. Även inom den medicinska fakulteten har beträffande de teoretiska professorerna, vilka i regel ej äro förenade med läkarpraktik eller andra med tjänsten sammanhängande extra inkomster, samma iakttagelse gjorts.

Då konsistoriet emellertid icke ansett sig under nuvarande förhållanden

böra framställa förslag om en högre lönestandard för universitetsprofessorer i allmänhet än som ovan framställts, har den tanken framkommit, att de särskilda svårigheter, som förefinnas vid besättande av de juridiska och de teoretiska medicinska professurerna, skulle kunna minskas genom att innehavarna av dessa lärostolar erhöles särskilda lönetillägg. Konsistoriet vill emellertid inskränka sig till det uttalandet, att det synes konsistoriet som om det vore nödvändigt att snarast möjligt taga förslag i denna riktning i ett allvarligt övervägande.

Konsistoriet slutar med att såsom sin mening uttala, att det remitterade löneregeringsförslaget beträffande den från principiell synpunkt och till sina följder mest betydande frågan, den om universitetsprofessorernas lön, icke innebär en sådan lösning, som kan anses tillfredsställande, varföre konsistoriet anser en omarbetning av förslaget i denna punkt böra äga rum till överensstämmelse med av konsistoriet ovan framställda synpunkter och förslag.

Jämväl de akademiska myndigheterna i Lund ställa sig avvisande mot förslaget beträffande professorerna.

Teologiska
fakulteten i
Lund.

Teologiska fakulteten i Lund förordar för sin del som ett minimum för professor den av professor K. F. Johansson ursprungligen föreslagna lönen av 12,600 kronor med ett ålderstillägg å 900 kronor efter 5 års tjänstgöring.

Juridiska
fakulteten i
Lund.

Inom juridiska fakulteten i Lund biträdde professorn E. A. Kallenberg, med instämmande av professorerna C. G. Bergman och G. R. Malmgren, det förslag till avlöning för professorerna, som juridiska fakulteten i Uppsala avgivit. Professor E. F. K. Sommarin förordade såsom ett provisorium professor K. F. Johanssons ursprungliga förslag till professorsavlöning (12,600 + 900 kronor).

Medicinska
fakulteten i
Lund.

Medicinska fakulteten i Lund ansluter sig till det av professor Johansson ursprungligen framställda förslaget om en begynnelselöen för professor av 12,600 kronor med ett ålderstillägg å 900 kronor efter 5 år — en löneskala, som fakulteten ej anser för hög och väl motiverad av den särställning universitetsprofessorer intaga.

Beträffande de av teologiska, juridiska och medicinska fakulteterna avgivna yttrandena tillåter jag mig i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

Filosofiska
fakulteten i
Lund.

Filosofiska fakulteten i Lund anför ifråga om professorernas löneställning följande:

Uppskattningen av den lönerogering för universitetsprofessorerna, som kommittén föreslagit, försvåras i hög grad av det förhållandet, att lönen numera utgår dels med ett fast grundbelopp, dels med ett dyrtidstillägg, beräknat efter en glidande skala beroende på indextalet. Vad emellertid själva lönen beträffar, så framgår ur bifogad tabell, att begynselönen under förutsättning av universitetens placering i ortsgrupp G utan dyrtidstillägg skulle bli 10,500 kronor mot 8,500 kronor och slutlönen 11,940 kronor efter 9 år mot 9,100 kronor efter 5 år, vilket kan synas vara en avsevärd höjning. Emellertid har kommittén kunnat ernå denna höjning endast genom att övergiva lönesystemets ortsguppering, vilket är en oneklig svaghet i dess

förslag. Dels kunna även andra tjänstemannagrupper anföra samma skäl för en genombrytning av ortsgrupperingen, som kommittén åberopat för universiteten, nämligen nödvändigheten att tillse, att de högst kvalificerade icke söka sig blott till de orter, som erbjuda det högsta nominella lönebeloppet. Dels kan man befara, att en genombrytning, låt vara på en enstaka punkt, av ett i detalj fastlagt och överlagt lönesystem, som tydligen är avsett att i vidsträckt grad bli normerande, icke skall vinna de anslagsbeviljande myndigheternas bifall på grund av principiella skäl.

Man måste således också räkna med att, om kommitténs förslag antages, den ändringen kan ske, att universiteten placeras i den dem tillkommande ortsgruppen, d. v. s. Lunds universitet i ortsgrupp D. Under antagande av detta och med nuvarande index 95 lagd till grund samt under övriga i tabellen angivna förutsättningar visar det sig, att medan en professor i Lund nu uppstår i begynnelselönen 1,043: 83 kronor i månaden han i stället skulle erhålla 1,033: 70 kronor, således en minskning av 10,13 kronor. Efter 3 år, då enligt förslaget ett ålderstillägg tillkommer, blir beloppet 1,084: 90 kronor, således en ökning av 41,07 kronor. Efter 5 år inträder för närvarande ålderstillägg; då blir relationen 1,114,03 till 1,084,90; således innebär det sjätte året åter en minskning på 29,13 kronor. Nästa år tillkommer enligt förslaget det andra ålderstillägget, relationen blir 1,114,03 till 1,136,10, ökningen 22,07 kronor och slutligen efter 9 år 1,114,03 till 1,187,30, ökningen 73,27 kronor, allt pr månad.

En dylik löneroglering innebär icke någon verklig förbättring. Visserligen är det sant, att förhållandet ställer sig gynnsammare, ju mer index sjunker, och visserligen ha röster höjts för att dyrtidstilläggen skulle indragas, innan ännu levnadskostnaderna återgått till nivån före kriget, men fakulteten vill ej förutsätta, att detta tillvägagångssätt, som skulle innebära en reell lönereduktion, skall vinna statsmakternas bifall. Med den allmänna osannolikheten, att levnadskostnaderna åter skola sjunka till nivån före kriget och med den stora risken, att lönesystemets ortsgruppering ej tillåtes lämna undantag för universitetsprofessorerna, äro de anförda siffrorna i hög grad beaktansvärda, och det är fara värt, att de kunna giva ett riktigare uttryck för det slutliga resultatet än de först anförda.

Men alldeles oavsett frågan om ortsgrupperna måste en annan viktig omständighet påpekas, nämligen att kommitténs förslag innebär borttagande av en synnerligen värdefull förmån, rätten för stärbhus efter i tjänst avlidne professor till tjänstår och för efterlevande till nådår. Tjänståret löper i Lund till kalenderårets slut och beror således på den dag, då professor avlider; som genomsnitt torde till grund för beräkningen böra läggas ett halvt år i överensstämmelse med förhållandet i Uppsala. Beloppet beräknas av kommittén till 8,010 kronor. Till avlösning föreslår kommittén, att staten årligen skulle överlämna till pensionsinrättningen för änkor och barn efter ämbets- och tjänstemän vid Lunds universitet 6,400 kronor. Detta förslag innebär, att avlösningens belopp till största del kommer andra personer till godo än dem tjänst- och nådårsrätten tillkommer. Den reella ersättningen blir en begravningshjälp på 500 kronor. Ifrågavarande rätt är att jämföra med den moderna formen av en livförsäkring, för den händelse att professor skulle avlida i förtid och bör uppskattas därefter. Professorsutnämning sker i genomsnitt vid c:a 40 års ålder, och en livförsäkring tagen vid denna ålder på ifrågavarande belopp skulle draga en premie av omkring 28 kronor årligen pr 1,000 kronor. Emellertid ställer sig saken betydligt ogynnsammare för de professorer vid mera framskriden ålder, som nu skulle överföras till ny stat. Mer än en av dem torde kanske icke ens kunna er-

hålla en dylik försäkring. I och med detta förslag har kommittén i hög grad minskat värdet av den eventuella löneförhöjning den föreslagit, och det skulle icke vara förvånande, om det fanns professorer, som under förutsättning av förslaget genomförande skulle betrakta löneförbättringen som imaginär och föredraga att kvarstå på gammal stat.

Fakulteten kan således icke ens för det fall, att den föreslagna gynnsammare ortsgruppsplaceringen bleve genomförd, betrakta kommitténs förslag som tillfredsställande. Fakulteten måste fortfarande vidhålla den åsikt, som uttalats i universitetens skrivelser i frågan, att en verklig och avsevärd löneförbättring är både skäligen och nödvändig, och kan icke finna, att kommittén vederlagt de härför anförda skälen.

Visserligen har docenternas ställning blivit i hög grad förbättrad genom den kraftiga höjningen av docentstipendierna, men då detta anföres som skäl mot den begärda, proportionellt vida mindre förbättringen av professorslönerna, ligger åtminstone omedvetet till grund en föreställning om universitetsbanan som en sluten karriär med regelbunden befordran från en lägre tjänst (docentur) till en högre (professur). Mot denna uppfattning ha universitetet alltid värjt sig, då de anse sig böra draga till sig de skickligaste förmågorna oavsett deras föregående anställning. Gällande stadgar för docentstipendierna ha därför också bibehållit och skärpt bestämmelsen, att docentstipendium får åtnjutas endast i sex, högst sju år. Då medelåldern för docentutnämning är ungefär 30 år och för professorsutnämning ungefär 40 år, inträder även i det gynnsamma fall, att docent innehaft docentstipendium så länge som möjligt, i genomsnitt en mellantid av tre till fyra år, under vilken docent är hänvisad att leva på skuldsättning eller privata inkomster, vilka senare som bekant icke stå till buds i hast, då de behövas. Vidare bör märkas, att antalet stipendier är vida mindre än antalet docenter (t. ex. i den matematisk-naturvetenskapliga sektionen i Lund för närvarande 10 emot 21); redan härav inses, att det ofta blir svårt eller ogörligt för en docent att inom rimlig tid erhålla docentstipendium. Laboratorsmed flera befattningar äro för få och för speciella för att spela någon roll.

De särskilda kostnaderna för forskningsverksamhet kunna ej bagatelliseras och avfärdas med en hänvisning till resestipendier och offentliga bibliotek. En professor, som verkligen vill arbeta i och följa med sin vetenskap, är nödsakad till betydande utgifter för bokinköp, åtminstone till dess med varje professorsstol förbindes en institution med arbetsrum och ett bibliotek, för vilket ändamål vida högre anslag skulle vara nödvändiga än de små belopp som nu utgå till seminarie- och institutionsbibliotek. Som saken f. n. faktiskt ligger, spelar ett någorlunda gott handbibliotek för en professor samma roll som telefonen för en affärsman, och lika litet som man kan hänvisa den sistnämnde att vid varje förefallande behov gå upp på närmaste telefonstation, lika litet befriar tillvaron av ett rikhaltigt universitetsbibliotek den enskilde professorn från de mycket kännbara utgifterna för att själv inköpa den oundgängligaste litteraturen i sitt ämne. I genomsnitt torde denna extra kostnad få sättas till 500 à 1,000 kronor pr år. Ytterligare extra utgifter betinga de utländska studieresorna, av vilka endast en ringa del bestrides genom de oproporionerligt få och för större resor allt för små resestipendierna.

Kommittén har visserligen ej förbisett men dock ej tillräckligt uppskattat den egenartade beskaffenheten av universitetslärarens verksamhet, vilken på grund av sin natur aldrig kan bindas vid normer som andra ämbetsmäns

utan i högsta grad är beroende av vederbörandes personliga skicklighet och arbetsvillighet. Enligt § 1 i universitetsstatuterna är universitetens uppgift vetenskaplig forskning och undervisning. I timmar uttryckt uppta undervisning och examination ej stor plats, men förberedelserna för en verkligt vetenskaplig undervisning äro ofta mycket krävande och kunna ta även de så kallade ferierna i anspråk. Egen forskning är en nödvändig betingelse för en kvalificerad undervisning. Den kan ej regleras genom några lagparagrafer utan beror ytterst på vederbörandes uppfattning av vikten och värdet av den verksamhet, som han är satt att utföra. Det torde med skäl kunna påstås, att de svenska professorernas uppfattning av sina vetenskapliga plikter hittills ej lämnat något övrigt att önska utan tvärt om skaffat vårt land en synnerligen aktad ställning på vetenskapens internationella område. Det är oangenämt att i viss mån nödgas tala i egen sak, men det förhåller sig dock faktiskt så, att den aktning, som man överallt i Europa hyser för vårt lands kultur, beror — utom på ett fåtal stora författare och konstnärer samt någon enstaka ledande politiker — på vår folkbildning, som också med rätta är ett av statsmakternas skötebarn, samt på vår vetenskapliga forskning och dess nivå.

Man kan ej vara blind för att den energi, med vilken en professor kan ägna sig åt sin forsknings- och undervisningsgärning är beroende därav, att den ekonomiska ställning som beredes honom är sådan, att han ej finner sig nödsakad att undantaga en viss tid från sin egentliga verksamhet och använda den för andra ändamål. Det måste på det kraftigaste betonas, att en otillräcklig lönereglering — och en sådan är det som kommittén föreslagit — kommer att ha den ödesdigra följden, att landets vetenskapliga nivå sjunker därigenom, att de bästa begåvningarna söka sig andra banor och att det vetenskapliga arbetet reserveras för de förmögnare klasserna.

Fakulteten vill för sin del förorda professor Johanssons första förslag, en begynnelselön å 12,600 kronor med ett ålderstillägg på 900 kronor efter 5 år, var till eventuellt dyrtidstillägg efter vanliga grunder bör komma, så länge sådant utgår. Men fakulteten måste på det bestämdaste framhåva, att detta betecknar det absoluta minimum, som måste krävas för innehavarna av landets högsta vetenskapliga värdighet. Fakulteten vet även, att den härvidlag talar i samklang med en vida spridd opinion inom de mest skilda samhällsgrupper. Vad den statsfinansiella sidan av saken beträffar, vill fakulteten till sist endast erinra därom, att det här gäller en till antalet relativt obetydlig grupp av ämbets- och tjänstemän, varför ett tillmötesgående av deras krav på ett sätt, som är staten värdigt, icke kan avvisas med national-ekonomiska argument.

Det större akademiska konsistoriets i Lund yttrande beträffande professorerna är av följande innehåll:

Det större akademiska konsistoriet i Lund.

När nu löneregleringskommittén ut ifrån sin ovan angivna ståndpunkt föreslår universitetsprofessorernas placering i den allmänna löneplanens avdelning B, lönegrad 20, torde kommittén hava gjort det bästa, som från dess av formella skäl valda utgångspunkt var möjligt, om nämligen löneplanens avd. A skall strängt förbehållas de egentliga chefsplatserna. Men kommittén har därmed också nödgats lämna helt ur sikte de reala hänsyn, vilka enligt konsistoriets mening böra vara de bestämmande vid en lönereglering, som skall lända till universitetets bästa. Ty den angivna lönegraden B 20 om-

fattar just ett högst betydande och med statsförvaltningens utveckling alltjämt stigande antal tjänster, vilka, ehuru med samma löneförmåner, som kommittén föreslagit för professorsbefattningarna, skulle kunna eftersträvas med betydligt mindre risk både för och vid ett misslyckande, som avsevärt lättare och tidigare vinnas, men vilka icke kräva så höga kvalifikationer som universitetet för sin uppgifts skull måste kräva av sina professorer, tjänster vid vilka med andra ord uttrycket »överkvalificerad arbetskraft» ingalunda skulle innebära en orimlighet.

Men det var just detta som enligt konsistoriets mening måste undvikas vid en väl avvägd löne reglering för universitetet. Professorsämbetet måste erbjuda en icke alltför obetydlig fördel framför de nyss angivna statstjänsterna, om dess tillfredsställande rekrytering icke skall äventyras. Universitetet står i icke ringa ansvar för vårt lands andliga odling över huvud och för vårt folks internationella anseende som kulturfolk. Konsistoriet kan därför icke för sin del godtaga en löne reglering, som icke uppfyller nyss angivna villkor och som därför icke skulle sätta universitetet i stånd att förvärva de bästa krafter, som vårt folk skulle kunna ställa till förfogande för denna vetenskapliga forskning, som dock är en livsuppgift för ett kulturfolk.

Kommitténs ledamot professor K. F. Johansson har också reservationsvis framhållit, att förslaget icke är ur universitetens synpunkt tillfredsställande. Han har därför i ett eget förslag, med instämmande av de särskilt tillkallade representanterna för Lunds universitet och karolinska institutet, herrar Björling och Hedrén, gjort försöket att utbygga den allmänna löneplanen på sådant sätt, att den på denna punkt skulle kunna lämna utrymme för ett tillgodoseende av universitetens berättigade krav. Den kritik detta förslag omedelbart mött från övriga kommittéledamöters sida tyckes giva vid handen, att den allmänna löneplanen icke besitter tillräcklig smidighet för en sådan anpassning.

Vid utarbetande av en ny löneplan bör utgångspunkten tydligtvis vara nyss angivna nödvändighet, att universitetsprofessorns löneförmåner så avvägas, att de talrika statstjänster med lön enligt den allmänna löneplanens avd. B. lönegrad 20 icke må kunna upptaga en alltför överväldigande konkurrens om de för universitetsarbetet bäst kvalificerade krafterna. Ehuru visserligen goda skäl kunna anföras och på sina håll med eftertryck framförts för än högre löneförmåner, anser sig konsistoriet härvid böra stanna vid att föreslå en lön för professor, som ungefär motsvarar den i den allmänna löneplanen under B 20 närmast följande högre lönegrad, d. v. s. A 1. Med hänsyn till vad hittills varit vid universitetet gällande samt med avseende fästat också därvid, att professuren är universitetsbanans på en gång första och sista fasta befattning, som därtill i regel uppnås först vid jämförelsevis framskriden ålder, föreslår konsistoriet emellertid endast ett ålderstillägg till grundlönen, vilket därför borde vara av motsvarande större belopp och utgå exempelvis såsom hittills varit fallet efter fem års tjänst. En grundlön av 12,600 kronor med ett ålderstillägg av 900 kronor synes konsistoriet någorlunda motsvara vad som är nödvändigt till tryggnad av en god rekrytering åtminstone för flertalet av professorer. Att även med en sådan avlöning vissa professorers återbesättande skall erbjuda svårigheter är att förutse, men torde knappast kunna motverkas genom anordningar på universitetets stat.

Till konsistoriets protokoll anförde professorerna J. A. Ernberg, G. R. Malmgren och C. G. Bergman i vissa avseenden skiljaktiga meningar. Beträffande dessa särskilda yttranden tillåter jag mig allenast hänvisa till handlingarna.

Kommitténs förslag och argumentering har även från karolinska institutets sida mött bestämda gensagor. Institutets lärarkollegium yttrar beträffande professorerna följande:

Kollegiet får med tacksamhet erkänna, att kommittén föreslagit avsevärd förbättring av universitetslärarnas löner, ehuru kommittén icke ansett sig kunna tillmötesgå alla de krav, som på ett tidigare stadium från universitetens representanter blivit framställda. Emellertid vill kollegiet bestämt ansluta sig till den mening, som i kommittén uttalats av professor K. F. Johansson, och vilken mening blivit biträdd av professorerna Palmær, Björning och Hedrén. Professor Johansson har på ett synnerligen övertygande sätt framställt de skäl, som kunna anföras för den av honom förfäktade meningen, att universitetsprofessorerna böra komma i en alldeles särskild klass för sig och ej sammanföras i samma grupp som en viss kategori ämbetsmän.

Lärarkollegiet vill för sin del betona, att universitetsprofessorernas utbildning, förfaringssättet vid professurernas tillsättning och professorernas hela verksamhet i mångt och mycket äro fullkomligt olikartade mot det som gäller motsvarande förhållanden inom den egentliga ämbetsmannaklassen. För den, som skall nå professorskompetens, erfordras först ett intensivt, vetenskapligt studie- och författararbete, som i regel måste fortgå under ett betydligt antal år, under vilka år möjligheten till förvärsarbete är synnerligen begränsad eller alldeles avskuren. Sedan kompetensen är vunnen, beror det på tillfälligheter, huru snart möjlighet att få deltaga i en konkurrens om en befattning erbjuder sig; för åtskilliga blir det många års väntan, innan de få tävla om en professur. Tävlingarna äro ofta mycket hårda och krävande. På grund av det förhållandet, att endast ett fåtal hithörande platser finnas i vårt land, händer det ofta, att även mycket väl kompetenta vetenskapsmän få vänta till ganska hög ålder, innan de nå sitt mål, en professorsbefattning, och det inträffar ingalunda sällan, att mycket förtjänta forskare på grund av vidriga omständigheter aldrig komma i tillfälle att söka eller att erhålla en professur. Medelåldern vid professorsutnämningen uppgår för de nuvarande professorerna vid karolinska institutet till 40,7 år, av dem som utnämnts före 1903 hava samtliga (7) varit under 40 år, av dem som utnämnts senare (17) hava endast 3 varit under 40 år.

Kommittémajoriteten har mot professor Johanssons särskilda mening riktat en del anmärkningar, mot vilka dock åtskilligt kan invändas.

Till en början anføres, att professor Johanssons förslag ur löneteknisk synpunkt vore betänkligt, emedan det skulle kunna medföra allvarliga rubbningar för lönesystemet i dess helhet. Såsom ett exempel på denna fara nämner kommittén, att föreståndarna för statsmedicinska anstaltens olika laboratorier, vilka nu i lönehänseende äro likställda med universitetsprofessorer, skulle, om denna likställighet såsom lämpligt är bibehölles, få högre lön än medicinalråden; medicinalråden borde i så fall också få sin lön höjd på motsvarande sätt, och då skulle andra tredjegradstjänstemän också ha befogade anspråk på enahanda löneförmåner, o. s. v. Professor Johanssons förslag att uppflytta en viss grupp löntagare till högre lönegrad kan således, säger kommittén, »befaras leda till att den omsorgsfullt avvägda löneplanen rullas upp». Även om man förstår att kommittén är rädd för rubbningar i sina systematiskt utförda löneberäkningar, så kan man dock icke annat än uttala den meningen, att det anförda exemplet icke är synnerligen be-

lysande. Vad de nämnda tjänsterna beträffar, så har det väl mest berott på en tillfällighet — professorstiteln, som är löst tillagd befattningen i fråga — att ifrågavarande föreståndare fått professorslön; föreståndarna tillsätts icke efter samma bestämmelser som professorerna, och de ha icke någon undervisningsskyldighet; det är således i och för sig icke nödvändigt, att de i avlöningsförhållanden äro fullkomligt likställda med universitetsprofessorer.

Kommittén anför, gent emot professor Johanssons yttrande, att docentinstitutionens reformering gjort utkomstmöjligheterna för den, som önskar speciminera till professur, långt gynnsammare än tidigare. Detta äger visserligen sin riktighet, men reformen har för karolinska institutet mycket ringa betydelse, i det att institutet har fem docentstipendier för ungefär ett trettiotal docenter; det övervägande antalet docenter blir därför utan docentstipendier.

Mot professor Johanssons yttrande anför kommittén också, att staten årligen anslår betydande belopp till resestipendier, till bibliotekens bokinköp och till vetenskapliga verks utgivande; kommittén synes sålunda vara av den meningen, att härigenom professorerna ej behöva i så avsevärd grad av sina egna medel bestrida utgifter för vetenskapliga resor, vetenskapliga böcker och vetenskapligt författarskap. Det verkliga förhållandet är, åtminstone vad beträffar karolinska institutet, följande. Det anslag, som finnes för studieresor är så obetydligt, att det endast räcker till helt korta resor, sådana som avse att på en kort tid taga kännedom t. ex. om undervisningsförhållandena i ett visst ämne vid vissa universitet, om laboratorieutrustningen vid en viss institution eller dylikt. För verkligt vetenskapliga studieresor äro dessa stipendier ej avsedda. De försök, som från universitetshäll gjorts att få större statsstipendier för längre vetenskapliga studieresor, ha ej föranlett några åtgärder från statsmakternas sida. En professor, som på egen hand vill företaga en utrikes vetenskaplig studieresa, får dyrt betala detta, icke nog med att han av egna medel får bekosta resan, utan han nödgas också under tiden avstå en större eller mindre del av sin avlöning. Anslaget till karolinska institutets bibliotek är så otillräckligt, att det är fullkomligt omöjligt att inköpa ens den viktigaste litteratur, som behöves för att följa med utvecklingen i de många medicinska specialfacken; varje professor måste själv vidkännas kostnaderna för att anskaffa en oftast dyrbar speciallitteratur i sitt ämne; då professorerna avlida, får ofta biblioteket såsom gåva mottaga en mängd för biblioteket välbehöfliga, vetenskapliga arbeten ur deras efterlämnade boksamlingar. Allra värst te sig för närvarande missförhållandena, då det gäller tryckning av vetenskapliga arbeten; gäller det en avhandling, omfattande ett fåtal sidor, så kan den oftast utan kostnad för författaren bli tryckt i en eller annan tidskrift; är det däremot fråga om större avhandlingar så är det regel, att författarna få själva svara för hela eller större delen av tryckningskostnaden. Sådana förhållanden egga knappast till vetenskaplig produktion; de som äro nödgade att trycka avhandlingar t. ex. för doktorsgrad eller såsom specimina för sökta akademiska befattningar få ofta utbetala tusentals kronor av egna medel.

De viktigaste invändningar, som kommittén gjort mot professor Johanssons yttrande, äro sålunda icke ägnade att på något vis minska vederhäftigheten av detta yttrande.

Lärarkollegiet vill från sin synpunkt och sin erfarenhet tillägga några ord angående förhållandet mellan universitetsprofessorer och de ämbetsmanna-

befattningar, varmed de förra jämförts i löneavseende, närmast medicinalrådsbefattningarna. Det torde vara allmänt känt, att det arbete, som meriterar för en professur, tager i anspråk ett betydligt antal flera år än det arbete, som giver meriter för en medicinalrådsbefattning; en professorsbefattning är också ett vetenskapligt, synnerligen krävande arbete; meriterna för att bli medicinalråd ernås i regel genom vanligt medicinskt examensarbete och genom vanlig läkartjänstgöring. Utbildningstiden, åtminstone för professur i teoretiskt ämne, erbjuder i regeln intet tillfälle till betalt arbete; utbildningstiden till medicinalråd förlöper under vanligt, på övligt sätt betalat läkararbete. Tänker man på förhållandena inom vår fakultet vore det fördenskull ingalunda obilligt, att professorerna stode i en något högre lönegrad än de nämnda ämbetsmannabefattningarna. Härmed vill lärarkollegiet dock i ingen mån förringa betydelsen av de administrativa läkarbefattningarna; förvisso ha innehavarna av desamma ett synnerligen arbetskrävande och ansvarsfullt värv inom statsförvaltningen; lärarkollegiet har blott velat framhålla, att utbildningstiden för en professur i regel är förenad med betydligt större kostnader, varjämte lärarkollegiet önskar betona, att det med professorsämbetet förenade ansvaret ingalunda är lägre.

En sak, som onekligen är av vikt ur statsfinansiell synpunkt, då det gäller löneförhöjning åt en viss grupp av statsanställda, är sammanlagda antalet av personer i gruppen i fråga. Kommittén säger, att professorerna äro så många till antalet, att fördenskull lönen ej kan höjas allt för mycket. Emellertid kan denna grupp mycket väl begränsas. Det är så många statsanställda som fått titeln professor, utan att av desamma krävas så stor kompetens och så stränga prov, som för universitetsprofessorer, och utan att de ha samma ansvarsfulla ställning som de senare. Det torde vara skäl att taga vederbörlig hänsyn till detta förhållande, och att noga begränsa den grupp, vilken det nu framlagda förslaget avser.

På grund av det ovanstående vill lärarkollegiet såsom sin mening uttala önskvärdheten därav, att vid en blivande löne reglering sådana anordningar träffades, att universitetsprofessorerna (däri inbegripna karolinska institutets professorer) bland den stora massan av statsanställda utgjorde en naturlig grupp för sig. Lärarkollegiet föreslår i detta syfte för sin del, att universitetsprofessorerna erhålla en sådan särställning och en sådan löneskala, som professor K. F. Johansson föreslagit i sitt särskilda yttrande. Helst skulle lärarkollegiet önska, att såsom antydes i professor Johanssons förslag begynnelselönen skulle vara 12,600 kronor med ett tillägg av 900 kronor efter 5 år.

Lärarkollegiet, som erhållit kännedom om det inom Uppsala medicinska fakultet väckta förslaget om ett tillägg, ej understigande 2,000 kronor, utöver lönen till lärarna i icke-kliniska ämnen, uttalar vidare, att bestämt fog finnes för en löne reglering av sådan art; ändamålet skulle enligt lärarkollegiets mening kunna vinnas även på det sätt, att ett visst antal tilläggsanslag å 2,000 kronor uppfördes å institutets stat för att efter vederbörligt förslag av Kungl. Maj:t eller kanslern utdelas åt vissa tjänst innehavare vid institutet.

I den föreliggande frågan har universitetskanslern yttrat följande:

Universitets-
kanslern.

Den från principiell synpunkt och till sina följder mest betydande fråga, som vid behandling av detta ärende möter, är spörsmålet om löne reglering för professorerna vid universiteten och karolinska institutet. Samtliga i ärendet hörda akademiska myndigheter äro, på sätt av handlingarna när-

mare inhämtas, fullt ense därom, att den ställning i avlöningshänseende, som enligt kommitténs förslag skulle tillkomma dessa akademiska lärare, är alldeles otillfredsställande. Kanslern kan icke annat än livligt instämma häri. Utan tvivel äro ifrågavarande statsämbeten med hänsyn till hela vår kultur av en så avgörande betydelse och tillika av en så säregen beskaffenhet, med avseende icke blott å den kostsamma och i regel långvariga utbildning samt den höga kompetens, som för dem erfordras, ävensom förfarandet vid deras besättande utan även å den med ämbetet förenade verksamheten, att en särställning för dem av reella grunder är fullt befogad. Ytterligare ett skäl till en sådan särställning ligger däri, att professorsämbetena vanligen tillträdas vid tämligen framskriden ålder och att någon utsikt till vidare befordran i regel saknas. Dessa ämbetens säregna beskaffenhet ger sig tillkänna jämväl däri, att, i olikhet med vad fallet är i fråga om många andra levnadskall, den, som beslutar sig för den akademiska lärarbanan, väl i regel gör detta alls icke av ekonomiska skäl för att därmed vinna skäligen utkomst, utan framför allt av intresse för sin vetenskap och det arbete för dess främjande, som är förenat med en akademisk lärostol.

Det måste anses ligga i samhällets välförstådda intresse att vid bestämmande av lämplig löneställning för dessa befattningar tillse, att tillträdet till dessa viktiga ämbeten på intet sätt förbehålles de ekonomiskt väl situerade, utan att den akademiska lärarbanan må för de framstående vetenskapliga begåvningarna te sig ur lönesynpunkt så pass lockande, att ej andra ekonomiskt mer givande levnadsbanor draga dem bort från de akademiska högskolorna. Under instämmande särskilt i vad det större akademiska konsistoriet i Uppsala i detta avseende yttrat, finner kanslern den minsta lönestandard, som kan för dessa professorsbefattningar betraktas såsom tillfredsställande och rättvis, vara den av kommittéledamoten professorn K. F. Johansson enligt hans reservation först påyrkade löneställningen av 12,600 kronor med ett lönetillägg efter fem år av 900 kronor, varigenom slutlönen skulle bliva 13,500 kronor.

Vid bestämmandet av löneställning för professorerna bör ock dels tagas under övervägande, huruvida icke särskilda lönetillägg borde beredas innehavarna av de juridiska och de teoretiskt-medicinska professorerna på grund av de särskilda svårigheter, som förefinnas vid deras besättande, dels ock tillses, att innehavarna av nuvarande personliga och extra ordinarie professorer liksom nuvarande innehavaren av professorsbefattningen i anatomi vid universitetet i Uppsala professorn O. M. Ramström erhålla sådana personliga lönetillägg, att deras löneförmåner bliva höjda i samma proportion, som föreslagits för de ordinarie professurerna.

Stats-
kontoret.

Även statskontoret har funnit kommittéförslaget beträffande professorerna otillfredsställande. Statskontoret anför:

Vid bedömandet av frågan om professorernas placering i lönehänseende synes det statskontoret icke vara lämpligt att bortse från den genomförda dyrortsgrupperingen. En av de fördelar, det nya lönesystemet medfört — nämligen befattningshavarnas gruppering med hänsyn till levnadskostnaderna å tjänstgöringsorten och tillerkännande åt befattningshavare i samma lönegrad av en lika reallön oberoende av dyrortsförhållandena — skulle enligt kommitténs förslag upphävas vad professorerna beträffar men bibehållas för övriga befattningshavare vid högskolorna. Enligt samma förslag skulle även befattningshavare, placerade i samma lönegrad, komma att å samma ort

uppbära olika begynnelseavlöning (t. ex. landssekreterare, akademiräntmästare), vilket icke synes stå i god överensstämmelse med lönesystemets principer. Något annat skäl för samtliga professorers placering med avlöning enligt högsta dyrortsgruppen synes icke föreligga än att de härigenom i vissa fall komma att beredas en högre avlöning. Då emellertid detta torde kunna vinnas på annat sätt utan att sönderbryta dyrortsgrupperingen i lönesystemet, anser sig statskontoret, i överensstämmelse med vad ämbetsverket i underdånigt utlåtande den 17 november 1921 anfört i fråga om häradshövdingarnas placering i lönehänseende, icke kunna förorda det av kommittén föreslagna tillvägagångssättet i detta hänseende. För samtliga befattningshavare vid högskolorna synes enligt statskontorets mening indelningen i ortsgupper böra vinna tillämpning.

Beträffande frågan om professorernas placering i lönegrad kan statskontoret ej dela den av kommittén uttalade uppfattningen. Kommittén har såsom skäl mot en placering av professorerna i högre lönegrad än 20:e anfört bland annat betänkligheter ur löneteknisk synpunkt samt att en sådan placering skulle kunna medföra anspråk på uppflyttning i lönehänseende från vissa andra befattningshavare. Gent emot detta vill statskontoret framhålla, att den omständigheten, att den för statsdepartementens och de centrala verkens manliga tjänstemän utan chefsställning fastställda löneplanen icke upptager högre lönegrad än 20:e, givetvis icke kan få förhindra en högre placering av vissa tjänstemän, då tillräckliga skäl härför kunna åberopas. Statskontoret kan för sin del icke finna, att flertalet av de med professorerna tidigare jämställda tjänstemännen i tredje normalgraden kunna göra befogade anspråk på uppflyttning i högre lönegrad, därest sådan skulle medgivas för universitetsprofessorerna.

Den utav kommittén verkställda utredningen rörande utländska universitetsprofessorers avlöningsförhållanden i jämförelse med andra statstjänstemäns synes utvisa, att professorer i allmänhet äro i lönehänseende placerade något högre än byråchefer och med dem jämställda befattningshavare. Hänsynen till den vetenskapliga forskningens bedrivande och universitetslärarkårens rekrytering, vilka skäl icke med samma styrka torde kunna beträffande andra befattningshavare åberopas, synes jämväl motivera professorernas placering i högre lönegrad än 20:e. Det torde ej heller kunna bestridas, att universitetsprofessorerna för att kunna utföra ett framgångsrikt forskningsarbete, måste vidkännas särskilda kostnader, vilka ofta kunna uppgå till avsevärda belopp. Statskontoret finner följaktligen starka skäl tala för att professorerna placeras i högre lönegrad än 20:e.

Fråga uppstår då huru en för professor avsedd lönegrad lämpligen bör konstrueras med hänsyn till den gällande löneplanen. Härvid synes böra beaktas, att den för professor avsedda slutlönen icke sättes högre än begynnelselönen i lägsta chefslönegraden (A 1) och att löneskalan anslutes till löneklasserna i nuvarande 20:e lönegraden. Med hänsyn härtill synes lämpligen följande skala kunna komma till användning för den nu ifrågasatta lönegraden, vilken synes böra betecknas såsom den 22:a:

	Löne- klass	O r t s g r u p p						
		A	B	C	D	E	F	G
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
22:a löne- graden	28	10,020	10,260	10,500	10,740	10,980	11,220	11,460
	29	10,500	10,740	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940
	30	10,980	11,220	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420
	31	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420	12,660	12,900

Ett utbyggande av den nu gällande löneplanen på förslaget sätt förutsätter enligt statskontorets mening ett införande i avlöningsreglementets 9 § jämväl av en 21:a lönegrad, omfattande 27:e, 28:e, 29:e och den nu ifrågasatta 30:e löneklassen.

Statskontoret förbiser icke att genom detta förslag en bättre ställning i avlöningshänseende skulle tillkomma särskilt professorerna vid karolinska institutet, till vilka ortstillägg tidigare icke utgått med hänsyn till att innehavarna av dessa professorsbefattningar i allmänhet utöva jämväl annan verksamhet. Det förhållandet, att en professor genom sin tjänstgöring i huvudstaden kan jämte sin tjänst utöva annan verksamhet, synes emellertid icke böra inverka på placeringen i lönehänseende av hans ordinarie befattning. Därest emellertid någon svårighet till äventyrs skulle uppstå genom att professorerna vid karolinska institutet nominellt erhålla högre avlönning än universitetsprofessorerna, läser dock den åtgärden kunna vidtagas att minska antalet löneklasser för förstnämnda professorer.

Departementschefen.

Om behovet av en väsentligt förbättrad ekonomisk ställning för universitetens professorer torde såväl de av löneregleringskommittén gjorda uttalanden som vad i ämnet framkommit från de akademiska myndigheternas sida nogsamt bära vittne; jag anser mig sakna anledning att närmare dröja vid detta uppenbara och allmänt erkända förhållande. Med hänsyn till den betydelse, universiteten äga för det vetenskapliga livet och vår andliga odling över huvud, anser jag mig emellertid böra vidtaga en mera ingående prövning av frågan om professorernas löneställning.

Det av löneregleringskommittén framlagda förslaget och de av kommittén till stöd härför andragna skälen hava i stor utsträckning underkänts och bemötts av de akademiska myndigheterna. För frågans bedömande anser jag det därför vara nödvändigt att till en början skärskåda den till grund för förslaget liggande argumenteringen för att se, i vad mån den mot densamma riktade kritiken kan anses berättigad.

Kommittén framhåller visserligen till en början, att ytterst betydelsefulla arbetsuppgifter åvila lärarkåren — och framför allt professorerna vid universiteten — och säger, att en väsentlig höjning av universitetslärarnas löneförmåner betingas av omsorgen om universitetslärarkårens rekrytering. Men då till förmån för en högre löneställning för professorerna

anförts, att det åvilade dem ett självständigt ansvar i avseende å den undervisning de upprätthålla och den vetenskapliga verksamhet de idka, framhåller kommittén, att ett liknande ansvar åligger många tjänstemän i väsentligt lägre löneställning än universitetsprofessorerna, utan att detta ansetts behöva medföra någon särskilt hög placering i löneskalan. Det synes mig emellertid att en förväxling här ägt rum. Jag frånser nu helt det för alla statens tjänstemän gemensamma ansvaret, som ligger i ett plikttroget utövande av föreskriven tjänstgöring. Så till vida förefinnes fog för angivna grundsats, som en lägre avlönad tjänsteman kan hava ett juridiskt och ekonomiskt ansvar av betydande mått, som ej är tillfinnandes i avseende å professorns ämbetsutövning; en pliktförsummelse av en sådan tjänsteman kan hava de allvarligaste påföljder såväl för honom själv som för det allmänna. Men då från universitetens sida talas om professorsämbetets ansvar, är det fråga om ett ansvar av en helt annan art. Just i förpliktelsen — säger det större akademiska konsistoriet i Uppsala — att ständigt hålla sig i nivå med vetenskapens aktuella läge och själv verksamt befordra dess utveckling ligger det särskilda och egenartade ansvar, som åligger en universitetsprofessor. Ansvaret gentemot såväl det egna landet som utlandet för forskningen och den vetenskapliga utbildningen vid våra universitet innebär redan i och för sig en allvarlig fordran, och plikten till ett självständigt utövande av vetenskaplig verksamhet måste över huvud anses som en förutsättning för de uppgifter, som tillkomma den akademiske läraren. För egen del vill jag i universitetsprofessorns ansvarsmedvetenhet och plikt-känsla för sitt kall se en av de väsentligaste betingelserna för de insatser, ett land kan göra i det internationella kulturarbetet och den allmänna utvecklingen.

Det skäl för en högre löneställning, som man velat finna i universitetsprofessorernas långvariga och dyrbara utbildning, anser kommittén numera äga mindre betydelse än förr. Kommittén hänvisar till förefintliga docentstipendier, ersättningar till professorsvikarier ävensom till de i vissa fakulteter förekommande laborator- och liknande befattningar samt håller före, att om de avlöningsförmåner, som i angivna fall förekomma, beredas aspiranter till professur, det numera ej funnes samma skäl som tidigare att vid professorsavlönningens bestämmande taga hänsyn till en långvarig, oavlönad studietid. I likhet med vad av de akademiska myndigheterna tacksamt erkännes, vill jag ej förneka, att mycket blivit från statsmakternas sida åtgjort till förbättrande av de obefordrade akademiska lärarnas ekonomiska ställning. Vid 1919 års riksdag blevo såväl docentstipendier som ersättningsbeloppen för professorsvikariat väsentligt höjda, och en ytterligare höjning föreslås nu även av kommittén. Men man synes mig dock överskatta betydelsen av dessa förmåner, då den uppfattningen göres gällande, att väsentlig hänsyn bör tagas till desamma vid bedömande av frågan om professorernas

långvariga och dyrbara utbildning. Enligt min uppfattning föreligger grundad anledning för det påståendet, att i verkligheten förhållandena i dessa avseenden te sig helt annorlunda. Jag anser mig kunna helt frånse ersättningsarna för professorsvikariat och laborator- och dylika befattningar, vilka i förevarande hänseende sakna all betydelse och fäster mig allenast vid vad som sagts om docentstipendierna. Dessa stipendier utgå nu med 5,000 kronor och hava av kommittén föreslagits höjda till 6,000 kronor. Tiden för innehavandet av dylikt stipendium är begränsad till 6 år, men kan efter Kungl. Maj:ts medgivande i särskilda undantagsfall utsträckas med ytterligare ett år. Det plägar emellertid ingalunda vara så, att innehavandet av docentstipendium omedelbart åtföljes av ett avlönat professorsvikariat och sedermera av utnämning till professor. Vore så förhållandet, hade kommittén fullt fog för sitt antagande. Jag vill ej bestrida, att i ett eller annat undantagsfall den antydda utvecklingsgången kan inträffa, men det torde vara en så pass sällsynt företeelse, att den icke kan tillmätas någon mera avsevärd betydelse. Vanligen förflyter en understundom lång tid, innan docenten efter det tiden för besittandet av docentstipendium utgått kommer i åtnjutande av professorsvikariat eller i bästa fall professur. Förhållandena äro här så växlande och beroende av yttre och oberäknliga faktorer, att några regler i dessa hänseenden icke kunna uppställas. Man kan i allt fall med säkerhet utgå från det förhållandet såsom det normala, att docenten, innan han erhåller professur, i flera år går utan någon som helst inkomst från universitetet, ett förhållande, som drabbar vederbörande så mycket hårdare, i den mån han förut varit i åtnjutande av docentstipendium och under just tiden därefter är i och för speciminering i behov av möjlighet till resor, bokinköp och överhuvud ett från förvärvsbekymmer befriat liv. Följden härav är normalt skuldsättning, vilken blir så mycket större och för den framtida ekonomien mera tryckande, ju längre den lönlösa väntetiden är. Detta förhållande är egenartat för universiteten och saknar motstycken inom förvaltningen. Här till kommer vidare den omständigheten, att docentstipendierna äro relativt få i förhållande till antalet professorer inom vederbörande fakultet, vilket gör, att flera ämnen under långa tider äro i avsaknad av docentstipendier. Inom vissa fakulteter spela docentstipendierna föga roll i nu förevarande hänseende; jag tillåter mig hänvisa till vad karolinska institutets lärarkollegium härom anför. Jag vill till sist i denna sak framhålla, att det icke är överensstämmande med de verkliga förhållandena att, såsom på sina håll göres gällande, betrakta universitetsbanan som en — såsom filosofiska fakulteten i Lund anmärker — »sluten karriär med befördran från lägre tjänst (docentur) till högre (professur).» Det ligger i universitetens välförstådda intresse att draga till sig de mest lovande vetenskapliga förmågorna varifrån de än komma, och erfarenheten har nogsamt visat, att professorer i flera fall rekryterats med personer utom den så att säga akademiska karriären.

I nära samband med den dyrbara och långvariga utbildningen står frågan om de osäkra befordringarna på den akademiska lärarbanan. Kommittén erkänner osäkerheten i befordringsutsikterna men anser å andra sidan, att inga större svårigheter möta för en förbigången docent att vinna befordran på annat håll inom statsförvaltningen och kan följaktligen i denna omständighet icke se något skäl för höjning av professorernas löneställning. I stort sett kan detta uttalande äga sin giltighet i så måtto, som många av filosofiska fakultetens docenter kunna beredas plats vid de allmänna läroverken. Men erinras bör dels att det inom samma fakultet gives ett ej ringa antal ämnen, som ej äro representerade vid läroverken, dels ock att ett lektorat ej alltid med ens står till buds ävensom att vederbörande docent först äger att genom eventuella kompletteringar och genom provårstjänstgöring vinna erforderlig lektorskompetens.

Vid bedömande av frågan om osäkerheten i befordringsutsikterna på den akademiska banan, bör i främsta rummet uppmärksammas ett förhållande, som äger sin givna betydelse vid bedömande av spörsmålet om professorernas löneställning, nämligen det akademiska befordringsväsendet. Det finnes näppeligen i vårt land några ämbeten, vilkas tillsättning är omgärdad med sådana säregna säkerhetsåtgärder som universitetsprofessorerna. En eftergift å dessa lär näppeligen kunna göras utan skada för universiteten. Följden har också blivit, att kompetenskraven i regel äro osedvanligt höga, vilket givetvis är att räkna som en oskattbar fördel för universiteten och den akademiska undervisningen men vilket å andra sidan innebär fordringar på förstudier och föregående utbildning i en omfattning, som icke kräves för erhållande av något annat statsämbete i vårt land.

Då det framhålls, att professorerna även efter sin befordran äro nödgade att underkasta sig betydande kostnader för utövande av tjänsten, såsom för studieresor och anskaffande av litteratur m. m., erinrar kommittén därom, att staten årligen anslår betydande belopp till resestipendier, bibliotekens bokinköp och vetenskapliga verks utgivande m. m., vilka förmåner komma ej blott de obefordrade vetenskapsmännen utan även professorerna till godo. Detta argument mot en förbättrad löneställning för professorerna har blivit av de akademiska myndigheterna till fullo belyst. Från universitetshåll göres enligt min mening med fullt fog gällande, att angivna förmåner ej tillnärmelsevis hava den betydelse, man velat tillmäta desamma. Vad först resestipendierna beträffar, har anslag till dessa under en följd av år icke varit upptaget i rikstaten. Även om, vilket jag vill hoppas, det snart nog skall bliva möjligt att ånyo bereda plats å budgeten för anslag till detta ändamål, må dock framhållas, att de resor, som härmed understödjas, äro helt korta resor om en månad. De kunna åsyfta och befordra ett tillfälligt studiebesök eller deltagande i en vetenskaplig kongress. Jag hänvisar till vad karolinska institutets lärarkollegium härom yttrat. För verkliga vetenskapliga studieresor äro dessa stipen-

dier ej avsedda. Sådana resor få professorerna bekosta med egna medel, vilket är så mycket kännbarare, som, i den mån resorna måste företagas under terminerna, vederbörande då nödgas avstå en ej oväsentlig del av avlöningsförmånerna. Universitetsbibliotekens behov har riksdagen behjärtat genom beviljande av anslag, dock ej i den omfattning, som vederbörande ansett önskligt. Den speciallitteratur, som varje professor behöver, kunna biblioteken av brist på medel inköpa endast i ytterst ringa utsträckning; professorerna äro nödsakade att med egna tillgångar förskaffa sig denna litteratur, vars tillgodogörande är en av de mest ofrånkomliga förutsättningarna för det vetenskapliga arbetet. Vad slutligen beträffar utgivandet av vetenskapliga arbeten, har riksdagen å riksstaten anvisat medel för detta ändamål. Konkurrensen om bidrag från dessa medel är stor. Att uppmärksamma därvid är emellertid, att ytterligt sällan ordinarie professorer söka bidrag från ifrågasvarande anslag; det är i regel docenter och andra obefordrade vetenskapsidkare, som av sina professorer hänvisats att på detta sätt söka få sina arbeten publicerade. Att professorerna få med egna medel vidkännas kostnaderna för utgivande av vetenskapliga arbeten, i den mån dessa ej kunna inrymmas i akademiers eller lärda sällskaps handlingar, är därför ett obestridligt faktum.

Kommittén har redogjort för avlöningsförhållandena för professorer i våra grannland samt i Nederländerna. Att av dessa exempel draga några mera bärkraftiga slutsatser, anser kommittén vanskligt, så från svenska förhållanden avvikande som tjänstemännens avlöning ofta är reglerad i utlandet. Jag vill giva kommittén rätt i det osäkra att bygga på exempel från utlandet i nu förevarande hänseenden, men kan dock ej underlåta att påpeka det faktum, att universitetsprofessorerna i såväl Norge som Nederländerna tillerkänts en i förhållande till de administrativa tjänstemännen i stort sett förmånlig löneställning.

Vad vidare beträffar professorernas i jämförelse med andra statstjänstemän självständigare ställning och deras rätt till avsevärda ferier, synes mig kommitténs yttrande härutinnan, därest det skall utgöra ett skäl för tillbakavisande av förmånligare avlöningsvillkor för professorerna, vara grundat på en uppfattning om professorsämbetets uppgift och verksamhet, vilken jag för min del har svårt att dela. Jag anser det obehövt att närmare utveckla, att vetenskapsmannens kall med nödvändighet fordrar en viss frihet och obundenhet och att de s. k. ferierna för den akademiske läraren utgöra hans måhända bästa tid för vetenskapligt arbete och på intet sätt kunna jämföras med statstjänstemännens semester.

Vid en noggrann prövning av de skäl, som kommittén andragit till stöd för sin uppfattning, har jag icke funnit desamma äga den vikt, att de böra bliva avgörande för frågans bedömande. Man bör framför allt uppmärksamma den egenartade beskaffenheten av universitetslärarens verksamhet och icke

genom att inpressa professorerna i det för förvaltningen gällande lönesystemet för uniformitetens och enhetlighetens skull offra den hänsyn, som med ofrånkomlighet måste tagas till de särskilda villkor, som reglera universitetsarbetet. Universiteten äro enligt statuterna under Kungl. Maj:ts beskydd stående institutioner för vetenskaplig forskning och undervisning, och deras lärare kunna icke i avseende å tjänsteställning och arbetsuppgifter jämföras med administrationens tjänstemän. Professorn intager gentemot den civile ämbetsmannen en väsentligen olika ställning, i ty att han har en dubbel uppgift att fylla, nämligen att vara dels lärare i sitt ämne, dels forskare och vetenskapsman. I synnerhet i den senare egenskapen framträder skillnaden starkast. Han har att i denna vara en vetenskapens målsman och äger att genom egen forskning bidra till vetenskapens förkovran; i själva verket har han därigenom en uppgift, som oavslåeligt både påkallar hans intresse och tager hans arbetskraft i anspråk.

Ett inordnande av professorerna i det för förvaltningen gällande löneschemat torde bestämt vara att avråda. Jag har förut angivit svårigheterna att i avseende å professorerna tillämpa det nu ifrågasatta avlöningssystemet och uttalat mig för en särskilt med hänsyn till dem uppgjord löneplan. Vad som nu uttalats och anförts bestyrker enligt min mening ytterligare det riktiga i en dylik anordning. Universitetsprofessorernas löneställning bör underkastas en fristående och självständig värdesättning, och den logiska konsekvensen synes mig fordra, att för dem skapas en särskild löneskala.

Den frågan uppställer sig då, efter vilka grunder och på vad sätt universitetsprofessorernas avlöning bör beräknas. Kommittén har såsom ovan framhållits föreslagit en begynnelse-lön av 10,500 kronor och en slutlön efter nio år av 11,940 kronor, det vill säga samma lön, som tillkommer ämbetsmän i rådsgraden i Stockholm. I sina yttranden över kommittéförslaget hava de flesta av de akademiska myndigheterna uttalat sig till förmån för en avlöning av 12,600 kronor jämte ett ålderstillägg å 900 kronor efter fem år, varigenom slutlönen skulle uppgå till 13,500 kronor. Kanslern har be-tecknat detta såsom den minsta lönestandard, som kan betraktas som tillfredsställande och rättvis. Statskontorets förslag, som inbegriper ett påbyggande av den för förvaltningen gällande löneplanen, innebär för professor i högsta ortsgroup en begynnelse-lön av 11,460 kronor och en slutlön av 12,900 kronor. Vidare är att uppmärksamma det från juridiska och medicinska fakulteterna i Uppsala framkomna och av kanslern till närmare överbäggande anbefallda kravet på högre avlöning åt innehavarna av de juridiska och teoretiskt-medicinska lärostolarna än vad som kan komma att bestämmas såsom normal professorsavlöning. Juridiska fakultetens i Uppsala yrkande, till vilket även medlemmar av Lunds juridiska fakultet anslutit sig, innebär för juris professor en begynnelse-lön av 15,000 kronor jämte rätt till ett ålderstillägg å 1,500 kronor efter tio år. För medicine

professor i icke-kliniskt ämne ifrågasättes ett tillägg utöver vanlig professorsavlönning av minst 2,000 kronor.

I anslutning till vad jag nu anfört och med hänsyn till det verkliga behov av förbättrade avlöningsförmåner, som förefinnes för professorerna och utan vars tillgodoseende universiteten näppeligen kunna fylla sina betydelsefulla uppgifter, anser jag, i likhet med samtliga de myndigheter, som yttrat sig i denna fråga, att åt professorerna bör beredas en löneställning, som är förmånligare än den kommittén tänkt sig. Riksdagen har genom beviljande av anslag till vetenskapliga ändamål behjärtat det statsintresse, som ligger i att hålla arbetet vid universiteten uppe på en hög nivå. Men minst lika viktig, kanske viktigare än skapandet av nya lärostolar och inrättandet av nya institutioner är omvårdnaden av de personliga krafterna. Jag måste finna kravet på bättre lönevillkor än kommittéförslaget innebär fullt befogat och berättigat.

Då jag sålunda är benägen tillmäta professorslönen högre än den lön, som tillkommer ämbetsman i rådsgraden i Stockholm, ledes jag sålunda dels av den betydelse, jag vill tillerkänna universiteten i det moderna kultursamhället, dels ock av vissa reella grunder. Enligt vad som framgår av de utredningar, som lågo till grund för 1908 års lönereglering för professorerna, har professorn att under en i genomsnitt lika ämbets-tid amortera ett betydligt större å utbildningen nedlagt kapital än rådsämbetsmannen, vilken väsentligt tidigare uppnår avlönad tjänst. Vidare har, såsom jag ovan vid min granskning av kommitténs argumentering sökt visa, professorn för sitt ämbetes utövning att vidkännas större utgifter än en sådan ämbetsman. I förarbetena till 1908 års lönereglering hade ock dessa synpunkter gjorts gällande och lett till förslag om ett särskilt »yrkestillägg» för professorerna vid sidan av de i rådslönen ingående övriga lönetitlarna. Även om detta förslag vid löneregleringens slutliga fastställande ej vann beaktande, torde det berättigade i de förut angivna synpunkterna icke kunna jävas. Sagda tillägg hade då föreslagits till 600 kronor. Den omvälvning, som sedan dess ägt rum med avseende å de flesta ekonomiska värden, gör, att ett motsvarande tillägg nu måste beräknas väsentligt högre, om det skall motsvara vad därmed avses. Man behöver emellertid enligt min mening ej räkna med ett fixt eller bestämt »yrkestillägg», utan man kan med fog utgå från den uppfattningen, att professorslönen bör sättas högre än rådsämbetsmannens.

Den löneskala, jag anser böra fastställas för universitetsprofessorer, bör givetvis vara avpassad efter universitetens behov. Jag vill tillstyrka, att densamma liksom nu innefattar endast två lönegrader, det vill säga en begynnelse-lön med ett ålderstillägg. Den akademiske läraren når vid relativt sen ålder befordran till professur och professorsämbetet är universitetsbanans på en gång första och sista ordinarie befattning. Ålderstillägget bör beräknas förhållandevis högt, så att åtkomsten av detsamma för befattningshavaren giver intryck av en verklig löneförhöjning. Tiden, inom vilken vederbörande

bör komma i åtnjutande av ålderstillägg, synes, såsom nu är fallet, böra bestämmas till fem år. Vad därefter beträffar själva lönebeloppets storlek, skulle jag helst vara böjd tillstyrka en begynnelselön i enlighet med vad majoriteten av de akademiska myndigheterna begärt. Då jag emellertid icke kan förorda ett sådant förslag, är det uteslutande hänsynen till de statsfinansiella förhållandena, som förmått mig stanna vid ett lägre belopp. Jag vill föreslå, att avlöningen för universitetsprofessor bestämmas till 12,000 kronor, därav 8,000 kronor lön och 4,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ett ålderstillägg å 1,000 kronor efter fem år. Någon särskild titel ortstillägg finner jag icke erforderlig, liksom jag i likhet med kommittén och i huvudsak på de av kommittén anförda skäl ej heller funnit en differentiering i ortsgupper behövlig eller önskvärd. Samtidigt vill jag emellertid med styrka betona, att angivna belopp innebär enligt min uppfattning den lägsta löneställning, som man rimligtvis kan ifrågasätta i nu förevarande hänseende. Till frågan om professorernas pensionsförhållanden återkommer jag i det följande.

2. Vissa professorsbefattningar.

För närvarande finnas i fråga om vissa professorsbefattningar särskilda avlöningsförmåner och andra omständigheter, vartill vid en lönereglering hänsyn måste tagas. Jag har ansett mig böra fakultets- och sektionssvis undersöka förhållandena i de särskilda fallen, men vill dessförinnan beröra ett par befattningar, där i viss mån enhetliga synpunkter torde böra anläggas.

Jag börjar därför med frågan om professurerna i praktisk teologi vid universitetet i Uppsala och Lund.

De teologie professorsprebendena vid universitetet i Uppsala och Lund äro numera indragna med undantag för Uppsala stads pastorat och Lunds stads- och landsförsamlingars pastorat, vilka äro tillsvidare bibehållna såsom prebenden åt professorerna i praktisk teologi. Denna tjänsteförening har ansetts vara att betrakta såsom en försöksanordning, varigenom vissa erfarenheter skulle kunna vinnas, i vad mån en sådan anordning vore för dessa professorers verksamhet såsom universitetslärare nyttig och för prästutbildningen över huvud gagnelig (jfr Kungl. Maj:ts proposition nr 202 till 1923 års riksdag). Efter det hithörande angelägenheter blivit riksdagen förelagda och av riksdagen lämnade utan erinran, har Kungl. Maj:t genom beslut den 27 april 1923 föreskrivit, bland annat, att ovanberörda pastorat skulle från och med den 1 maj 1923 tillsvidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda beslöte vara såsom prebenden förenade med respektive professorer i praktisk teologi, att respektive innehavare av de förenade tjänsterna som kyrkoherde i vederbörande pastorat och professor skulle tillsvidare vara domprost och vice preses i vederbörande domkapitel samt tillsvidare uppbära vad enligt gällande löneregleringsresolutioner för sagda pastorat och

*Professorerna
i praktisk
teologi vid
universitetet
i Uppsala
och Lund.*

enligt universitetens stater tillkomme respektive befattningshavare såsom innehavare av berörda två tjänster, ävensom att vad förut vore föreskrivet ifråga om tillsättning av domprost och förste teologie professor skulle upphöra att gälla. Benämningen förste teologie professor blev genom detta beslut upphävd.

Vad då först beträffar professorn i praktisk teologi vid Uppsala universitet, äger denne i egenskap av domprost att uppbära honom enligt gällande lag och löneregligeringsresolution för Uppsala domkyrkoförsamling tillförsäkrad kontant avlöning av 10,000 kronor, vartill kommer förmånen av fri bostad, samt i egenskap av professor att komma i åtnjutande av det i universitetets stat nu uppförda beloppet av 2,000 kronor. Mot denna sammanlagda avlöning av 12,000 kronor svarar emellertid skyldighet för domprosten-professorn att lämna såväl ersättning för bostad och vivre åt domprostens personlige adjunkt, vilken ersättning numera är fixerad till 2,900 kronor, som ersättning till vice pastor, sistnämnda ersättning av Kungl. Maj:t genom beslut den 9 mars 1923 bestämd till 2,000 kronor. Avdragen uppgå sålunda till 4,900 kronor, vadan den behållna inkomsten för domprosten-professorn belöper sig till allenast 7,100 kronor. För att emellertid bringa upp hans kontanta avlöning till den honom i hans egenskap av domprost tillförsäkrade kontanta avlöningen av 10,000 kronor har på Kungl. Maj:ts därom framställda förslag riksdagen för tiden från och med den 1 maj 1923 anvisat extra anslagsmedel av 2,900 kronor för år räknat. Ifrågavarande befattningshavare åtnjuter i egenskap av domprost tillfällig löneförbättring med 800 kronor men är icke i åtnjutande av rätt till ålders-tillägg eller tillfällig löneförbättring i likhet med vanlig universitetsprofessor, liksom ej heller det för budgetåret 1924—1925 beviljade provisoriska lönetillägget utgår till honom.

Då det nu gäller att efter ändrade förhållanden reglera avlöningen för domprosten-professorn i Uppsala, har man att taga i betraktande, att, medan förut domprostlönen översteg den ordinarie professorsavlöningen, det nu bliver professorsavlöningen, som enligt förslaget skulle bliva den till siffran högre. Man synes sålunda böra utgå från, att domprosten-professorn bör komma i åtnjutande av avlöning såsom professor med rätt till ålderstillägg och dyrtidstillägg såsom sådan. Så länge nu ifrågavarande tjänstekombination varar, bör kostnaden för professorsavlöningen bestridas dels förmedelst statsmedel, dels med viss del av domprostlönen. Såsom jag nyss nämnde, utgör domprostlönen 10,000 kronor. Härifrån böra frånräknas ovanberörda obligatoriska avdrag å sammanlagt 4,900 kronor. Den behållna inkomsten av domprostlönen skulle alltså utgöra 5,100 kronor. Härtill kommer emellertid nu ytterligare en omständighet, som bör uppmärksammas.

Skillnaden mellan domprostlönen och den nuvarande ordinarie professorslönen har jämte den fria bostaden ansetts utgöra en ersättning för det ökade arbetet, domprosten-professorn får vidkännas i egenskap av kyrkoherde i en

stor stadsförsamling och vice preses i ett domkapitel, där på grund av förhållandena göromålen äro krävande och arbetet i stor utsträckning faller på honom. Denna ersättning har emellertid i själva verket minskats genom de tillägg, som tillkommit å professorslönen och varav domprosten icke kommit i åtnjutande. Det synes nu kunna ifrågasättas, huruvida en dylik kontant ersättning alltfortfarande bör beredas honom, då enligt förslaget professorslönen skulle komma att väsentligt ökas. Billigheten och rättvisan härutinnan kan teoretiskt sett visserligen icke jävas, men då hela denna anordning med de förenade tjänsterna är, såsom ovan antytts, av provisorisk natur och då den fria bostaden såsom representerande i och för sig ett ej oväsentligt tillskott utöver professorslönen får anses utgöra ersättning för de ökade bestyr, som följa med domprostbefattningen, har jag ej ansett någon ytterligare ersättning böra i detta sammanhang ifrågasättas. Emellertid hava efter vad jag inhämtat innehavarna av de nu förenade tjänstebefattningarna i sin egenskap av domprostar direkta omkostnader och utgifter i ämbetet, såsom för dem åliggande resor i stiftet, representation m. m., för vilka utgifter jag anser ersättning böra lämnas. Storleken av sistnämnda ersättning torde böra bestämmas till 500 kronor för år, vilket belopp sålunda synes mig böra tillkomma vederbörande utöver sedvanlig professorslön och givetvis utgå ur domprostlönen. Ur sistnämnda lön bör alltså till domprosten-professorn i Uppsala utgå ovanberörda 5,100 kronor, så fördelade, att 4,600 kronor utgöra del av den egentliga avlöningen, vilken — frånsett ålderstillägg — bör kompletteras med 7,400 kronor av statsmedel för att uppgå till 12,000 kronor, och 500 kronor utgöra ovannämnda särskilda ersättning för utgifter i ämbetet.

För Lunds stads- och landsförsamlingars pastorat inträder ny lönereglering den 1 maj 1925. Enligt lag utgör domprostlönen 10,000 kronor. Den ersättning till vice pastor, som bör härifrån dragas, utgör 3,500 kronor. Härtill kommer vidare ovanberörda ersättning för utgifter i ämbetet med 500 kronor. Domprosten-professorn i Lund bör alltså ur domprostlönen uppbära 6,500 kronor, så fördelade, att 6,000 kronor utgöra del av den egentliga avlöningen, vilken för att uppgå till 12,000 kronor bör kompletteras med 6,000 kronor av statsmedel, och 500 kronor utgöra den särskilda ersättningen för utgifter i ämbetet.

Professurerna i psykiatri vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet äro förenade med överläkarbefattningarna vid respektive Uppsala hospital, Lunds hospital och asyl samt Stockholms hospital. Vederbörande innehavare av ifrågavarande förenade tjänster uppbära dels i egenskap av överläkare kontant avlöning efter det civila avlöningsreglementets nuvarande lönegrad B 19 jämte fri bostad med värme och lyse, dels i egenskap av universitetslärare arvoden om 3,000 kronor, vilka utgå å vederbörande universitets och instituts ordinarie stat. Avlöningsförhållandena för ifrågavarande befattningshavare reglerades genom beslut av 1922 års riksdag. Vid anmälan av sitt beslut i ärendet (riksdagens skrivelse nr 224/1922) fram-

Professurerna i psykiatri vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet.

höll riksdagen, att vad riksdagen beträffande förenämnda arvoden om 3,000 kronor beslutat borde anses som en definitiv löneroglering och att följaktligen tillfällig löneförbättring å dessa arvoden icke borde ifrågakomma, liksom att, då universitetsstaterna i en nära framtid bleve reglerade, arvodena då icke bleve underkastade ytterligare höjning. Ävenledes förutsatte riksdagen, att dyrtidstilläggen å ifrågavarande arvoden komme att utgå efter de grunder, som gällde ifråga om dyrtidstillägg vid de nyreglerade verken.

Vid nu angivna förhållanden saknar jag anledning närmare uppehålla mig vid vare sig lönerogleringskommitténs förslag beträffande dessa befattningshavare eller de akademiska myndigheternas däröver avgivna yttranden. I förslagen till stater äro för vederbörande professorer upptagna arvoden till de belopp, som bestämdes av 1922 års riksdag.

*Personliga
professurer.*

Den år 1905 för dåvarande docenten vid universitetet i Uppsala K. B. Wiklund inrättade personliga extra ordinarie professuren i finsk-ugrisk språkforskning förvandlades vid 1908 års löneroglering till en ordinarie personlig professur för Wiklund, för vilken å allmänna indragningsstaten avlöningsförmånerna uppfördes med ett belopp av 7,500 kronor, därav 5,000 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring. Avlöningen för professor Wiklund blev alltså bestämd till samma belopp som för innehavare av å ordinarie stat uppfört professorsämbete, och äger Wiklund att erlægga pensionsavgift i likhet med ordinarie professor.

År 1912 upprättades för dåvarande docenten vid Uppsala universitet T. Svedberg en personlig professur i fysikalisk kemi. Till grund för avlöningen lades den för professorer i allmänhet gällande, varvid dock avdrogs ett belopp av 300 kronor, motsvarande, efter avrundning till närmast högre hundratal, pensionsavgift för då löneroglerad tredje gradens tjänst. I enlighet härmed bestämdes avlöningsbeloppet till 7,200 kronor, därav 4,700 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor. Av avlöningsbeloppet utgå 3,500 kronor från C. F. Liljewalchs fond för personliga professorer vid Uppsala universitet, och är återstoden, 1,200 kronor lön, 2,500 kronor tjänstgöringspenningar och 600 kronor ålderstillägg, tillhoppa 4,300 kronor, uppförd att utgå från allmänna indragningsstaten.

För den för dåvarande professorn i oftalmiatrik vid Uppsala universitet A. Gullstrand år 1913 uppförda personliga professuren i fysiologisk och fysikalisk optik är å allmänna indragningsstaten uppfört ett belopp av 7,800 kronor, därav 5,300 kronor lön jämte ålderstillägg samt 2,500 kronor tjänstgöringspenningar. Jämväl här är från lönen fråndraget ett belopp av 300 kronor, motsvarande i runt tal vederbörlig pensionsavgift.

Enahanda är förhållandet beträffande dels den för dåvarande docenten vid karolinska institutet C. G. Abrahamsson Förssell år 1916 inrättade personliga professuren i medicinsk radiologi, dels ock den för dåvarande professorn i botanik vid universitetet i Lund N. H. Nilsson-Ehle år 1917 upprättade personliga professuren i ärftlighetslära.

Till sist må erinras om den för dåvarande observatorn vid Uppsala universitet E. H. von Zeipel år 1919 uppförda personliga professuren i astronomi. Avlöningen bestämdes till 7,200 kronor — d. v. s. vanlig professorsavlöning minskad med ett vederbörlig pensionsavgift motsvarande belopp av 300 kronor — jämte rätt till ålderstillägg å 600 kronor. Av avlöningsbeloppet 7,200 kronor bestridas 4,500 kronor av den för von Zeipels förutvarande observatorstjänst vid universitetet uppförda avlöningen och återstoden, 2,700 kronor från allmänna indragningsstaten.

Till ifrågavarande professorer utgå tillfällig löneförbättring samt provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1924—1925 i likhet med till innehavare av ordinarie professorsämbete.

Samtliga nu bemälda professorer äro sålunda att betrakta såsom i avlöningshänseende fullt likställda med vanliga universitetsprofessorer. Den skillnaden råder dock sagda professorer inbördes emellan, att professor Wiklund erlägger vederbörlig pensionsavgift, medan mot sådan avgift svarande belopp är avdraget å avlöningarna för övriga nu nämnda professorer.

Beträffande professor von Zeipel är allenast att slutligen erinra, att han jämlikt riksdagens beslut är skyldig att vid eventuell ledighet i den å universitetets stat uppförda professuren i astronomi övertaga densamma, därest så påfordras. Förbehåll härom är även intaget i von Zeipels fullmakt.

Ifråga om innehavarna av ifrågavarande personliga professurer anför löne-regleringskommittén:

Kommittén anser sig böra utgå ifrån, att innehavarna av de personliga professurerna framgent som hittills böra vara likställda med övriga professorer. Emellertid är härvid att lägga märke till, att samtliga förstnämnda professorer utom Wiklund icke erlägga avgift för egen pensionering, vartill, som ovan nämnts, för närvarande tages hänsyn på det sätt, att deras avlöning enligt stat understiger ordinarie professors med ett belopp motsvarande pensionsavgiften. I anslutning till vad i annat sammanhang yttrats, bör för framtiden i allmänhet avlöningen för befattningshavare, som ej erlägger pensionsavgift, utgå efter närmast lägre löneklass än för jämförlig befattningshavare, som erlägger sådan avgift; varvid skillnaden i avlöning anses motsvara pensionsavgiftens belopp. Med tillämpning av denna princip böra innehavare av personliga professurer, med undantag av Wiklund, åtnjuta avlöning icke enligt lönegraden B 20, utan enligt B 19. Då avlöningsreglementet för de centrala verken och de särskilda bestämmelser för universitetet och andra högskolor, varom kommittén i annat sammanhang framlägger förslag, ej torde utan vidare vara tillämpliga på innehavare av personliga professurer, synes en särskild föreskrift erfordras i syfte att inordna ifrågavarande befattningshavare under de allmänna avlöningsbestämmelserna.

Kommittén hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, jämte särskilda bestämmelser för universitetet i Uppsala och Lund samt karolinska medikokirurgiska institutet skall äga tillämpning på innehavarna av de å allmänna indragningsstaten uppförda personliga professurerna, med iakttagande,

att gällande bestämmelser om pensionsrätt och skyldighet att erlægga avgifter för egen pensionering icke skola äga tillämpning på nämnda befattningshavare med undantag av Wiklund, samt

att Wiklund må åtnjuta lön i lönegraden B 20 och övriga befattningshavare i lönegraden B 19.

Beträffande beloppen av vederbörande anslag å elvte huvudtiteln, vilka givetvis för framtiden måste få förslagsanslags natur, föreslår kommittén, att desamma, med undantag för anslagen till Svedberg och von Zeipel, bestämmas till motsvarighet med avlöningen i näst högsta löneklassen i resp. lönegrad, G:ort, eller till 11,460 kronor för Wiklund och 10,980 kronor för de övriga. Beträffande Svedberg bör anslaget bestämmas till sistnämnda belopp, minskat med ovannämnda bidrag ur C. F. Liljewalchs fond, eller till 7,480 kronor. Vad von Zeipel angår, så synes även framdeles avlöningen för den vakanta observatorstjänsten i Uppsala böra i främsta rummet tagas i anspråk för hans avlönande. Då vid vakant tjänst endast avlöning i lägsta till lönegraden hörande löneklass kan anses disponibel, synes i förevarande fall förslagsanslaget på elvte huvudtiteln böra upptagas till skillnaden mellan avlöningen i 22:a löneklassen E:ort och i 27:e löneklassen G:ort eller till 2,880 kronor.

Beträffande de personliga professurerna betonar det större akademiska konsistoriet i Uppsala, att deras avlöning, som principiellt är bestämd till samma belopp som för övriga professorer, givetvis måste höjas till samma lönebelopp med eventuellt ålderstillägg, som kan komma att bestämmas för övriga professorer, dock att innehavarna av de personliga professurer, vilka äro befriade från att erlægga avgift för egen pensionering, erhålla motsvarande minskning.

Filosofiska fakulteten vid universitetet i Lund anför:

Då innehavarna av de personliga professurerna icke erlægga pensionsavgift, föreslår kommittén, att de skola placeras en lönegrad lägre i B 19. Skillnaden mellan denna och B 20 är 480 kronor, men av detta belopp utgör pensionsavgiften 400 kronor. Därtill kommer för närvarande dyrtidstillägg även på det sistnämnda beloppet, varigenom skillnaden i verkligheten blir mycket avsevärdare. Även om det årliga beloppet ej är stort samlas det under årens lopp till en ej obetydlig summa. (Under de år som gått efter dyrtidstilläggens införande ha de personliga professorerna på detta sätt redan förlorat ungefär 1,000 kronor; en av universitetsmyndigheterna livligt tillstyrkt ansökan att utfå denna skillnad har Kungl. Maj:t avslagit). Vad värre är, det kan icke vara överensstämmande med statens värdighet och omsorg om rätt och billighet att för den lönetekniska och byråkratiska bekvämlighetens skull avkorta de personliga professorernas löner, även om summan vore aldrig så liten. Det finns bland de personliga professorerna män som Nilsson-Ehle och Gullstrand, åt vilka en personlig professur inrättats på grund av deras särskilt framstående vetenskapliga förtjänster och som övergått från en ordinarie till en personlig professur. Vid denna övergång ha de naturligtvis själva varit övertygade och det har säkert också varit de beslutande myndigheternas avsikt, att de ej skulle lida någon minskning i sina löneförmåner. Detta har blivit följden av dyrtidstilläggen på grund av den olika formen för lörens utgående, och kommittén vill nu för framtiden fastlåsa detta förhållande. Att det ej är nödvändigt framgår därav, att professor Wiklund,

som nu erlägger pensionsavgift, föreslås till placering i B 20 med skyldighet att fortfarande erlägga pensionsavgift.

Fakulteten finner det enda riktiga och rättvisa vara, att de personliga professorerna i lönehänseende, jämväl i utbetalningen av lönen på universitetets räntekammare, likställas med övriga professorer. Nödiga medel kunna från indragningsstaten överlämnas till universitetens räntekammare.

Givetvis böra innehavarna av de nu nämnda personliga professurerna varda i avlöningshänseende fullt likställda med innehavarna av de å ordinarie stat uppförda professorsämbetena. Såsom av det ovanstående framgår, äger ifrågasvarande professorer emellan en viss olikhet rum, i det att i ett fall vederbörande befattningshavare mot åtnjutande av full professorsavlöning äger att erlägga vederbörlig pensionsavgift, medan i övriga fall ett belopp, motsvarande denna avgift redan är avdraget å vederbörandes avlöning. Denna olikhet synes mig ej minst i betraktande av vad filosofiska fakulteten i Lund anfört icke vara av förhållandena motiverad. Då vederbörande innehavare av personliga professurer torde böra beredas — vartill jag i det följande kommer — pensionsrätt i likhet med övriga universitetsprofessorer, synes den anordningen vara att föredraga, att samtliga nu ifrågasvarande avlöningar bestämmas till normal professorsavlöning och befattningshavaren förpliktas att erlägga pensionsavgift i full anslutning till vad som gäller för innehavare av ordinarie professorsämbete. Jag har i det föregående föreslagit en professors avlöning till 12,000 kronor, därav 8,000 kronor lön och 4,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ett ålderstillägg å 1,000 kronor efter fem år. I avseende å professor von Zeipels avlöning, bör jag redan nu meddela, att, på sätt jag längre fram får tillfälle närmare utveckla, jag ämnar föreslå observators avlöning till 9,000 kronor, därav 6,000 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg å 500 kronor efter respektive 5 och 10 år.

Departement-
schefen.

Å allmänna indragningsstaten böra alltså uppföras följande anslagsposter:
beträffande *Uppsala universitet*:

dels för professor A. Gullstrand såsom innehavare av personlig professur i fysiologisk och fysikalisk optik

lön jämte ålderstillägg	kronor	9,000: —
tjänstgöringspenningar	»	4,000: —
		<hr/>
	kronor	13,000: —

dels för professor K. B. Wiklund såsom innehavare av personlig professur i finsk-ugrisk språkforskning,

lön jämte ålderstillägg	kronor	9,000: —
tjänstgöringspenningar	»	4,000: —
		<hr/>
	kronor	13,000: —

dels för professor T. Svedberg såsom innehavare av personlig professur i fysikalisk kemi,

lön, förutom 3,500 kronor från C. F. Liljewalchs fond för	
personliga professurer vid Uppsala universitet	kronor 4,500: —
ålderstillägg	» 1,000: —
tjänstgöringspenningar	» 4,000: —
	<hr/>
	kronor 9,500: —

dels ock för professor E. H. von Zeipel såsom innehavare av personlig professur i astronomi,

lön, förutom begynnelselönen vid den i staten uppförda	
observatorsbefattningen i astronomi	kronor 2,000: —
ålderstillägg	» 1,000: —
tjänstgöringspenningar, förutom tjänstgöringspenningarna vid	
observatorsbefattningen	» 1,000: —
	<hr/>
	kronor 4,000: —

beträffande *Lunds universitet*:

för professor N. H. Nilsson-Ehle såsom innehavare av personlig professur i ärfthighetslära,

lön jämte ålderstillägg	kronor 9,000: —
tjänstgöringspenningar	» 4,000: —
	<hr/>
	kronor 13,000: —

beträffande *karolinska institutet*:

för professor C. G. Abrahamsson Forssell såsom innehavare av personlig professur i medicinsk radiologi,

lön jämte ålderstillägg	kronor 9,000: —
tjänstgöringspenningar	» 4,000: —
	<hr/>
	kronor 13,000: —

I avseende å innehavarna av ifrågavarande personliga professurer böra gälla enahanda avlöningsbestämmelser och avlöningsvillkor som för innehavarna av ordinarie professorsämbeten.

Såsom jag förut antytt, har det synts mig lämpligast att fakultetsvis undersöka förhållandena beträffande sådana professorsbefattningar, i fråga om vilka särskilda avlöningsförmåner och andra omständigheter äro för handen. Jag börjar då med

Uppsala universitet.

Under *teologiska fakulteten* är i universitetets nu gällande stat uppförd en extra ordinarie professur i praktisk teologi. Beträffande denna tjänst, vilken bör såsom sådan ur staten utgå, kommer jag att i annat sammanhang närmare uttala mig. I fråga om professor Kalsenianus, vilken uppbär 291 kronor 67 öre i ränta å kalsenienska fonden mot det att den ordinarie professorslönen minskas med fondräntans belopp, liksom beträffande åtskilliga andra befattningshavare, vilka under enahanda förutsättningar uppbära donationsräntor, kommer jag likaledes att framdeles närmare yttra mig och därvid förorda,

att beträffande ifrågavarande tjänstinnehavare i staten uppföres full avlöning mot det att ränteinkomsterna tillföras universitetets inkomststat.

Inom *medicinska fakulteten* har jag först att uppmärksamma den extra ordinarie professuren i medicinsk och fysiologisk kemi.

Före 1908 års lönereglering fanns vid Uppsala universitet en extra ordinarie professur i medicinsk och fysiologisk kemi. De ordinarie avlöningsförmånerna vid denna tjänst utgjorde — förutom 6 famnar ved, värderade till 90 kronor — lön å 4,500 kronor jämte 2 ålderstillägg, vardera å 500 kronor. Denna professur, vilken då innehades av greve C. T. Mörner, ansågs vid löneregleringen icke kunna indragas, utan att fakultetens arbetskrafter på annat sätt förstärktes. På sätt framgår av föredragande departementschefens yttrande i ämnet vid lönefrågans anmälan inför Kungl. Maj:t år 1908, förelåg för det dåvarande ej behörig utredning av fakultetens behov i nämnda hänseende. Med extra ordinarie professurens utbildning borde därför anstå i avbidan på sådan utredning, och borde professorstjänsten alltså kvarstå i staten. I händelse av ledighet i densamma, borde den emellertid icke återbesättas.

Ovan angivna löneförmåner blevo följaktligen bibehållna i den ordinarie staten, varjämte greve Mörner därutöver erhöll från allmänna indragningsstaten ett personligt lönetillägg av 1,410 kronor. Härigenom uppgingo för honom de sammanlagda löneförmånerna till 6,000 kronor såsom begynnelse- och 7,000 kronor såsom slutlön. Härtill komma, förutom dyrtidstillägg, tillfällig löneförbättring med 900 kronor samt för budgetåret 1924—1925 provisoriskt lönetillägg med 1,020 kronor, vadan alltså för greve Mörner, som intjänat samtliga ålderstillägg, de totala avlöningsförmånerna, fränsett dyrtidstillägg, utgöra 8,920 kronor.

Löneregeringskommitténs förslag i avseende å greve Mörner innebär, att han skall komma i åtnjutande av avlöning efter lönegraden B 16 -- d. v. s. efter ortgruppen E, till vilken Uppsala stad för närvarande är hänförd, en begynnelselön av 8,100 kronor och en slutlön av 9,540 kronor — samt dessutom från allmänna indragningsstaten ett avlöningstillskott av 480 kronor.

Jag anser mig icke nu behöva redogöra för kommitténs motivering för detta förslag, ej heller för de över förslaget avgivna utlåtandena, då frågan om den extra ordinarie professuren kommit i ett annat läge i och med greve Mörners den 31 december 1924 skedda utnämning till innehavare av den ordinarie professuren i medicinsk och fysiologisk kemi.

Med anledning av den sålunda uppkomna ledigheten i den av greve Mörner förut innehavda extra ordinarie professuren har fakulteten haft under omprövning frågan om en utbildning av denna professur i syfte att på lämpligaste sättet tillgodose fakultetens förhandenvarande behov av arbetskrafter. I skrivelse till kanslern har fakulteten härutinnan anfört följande:

Då den 15 december 1883 efter professor Hammarstens utnämning till ordinarie professor fakulteten gjorde hemställan om åtgärder för återbesät-

Ombildning av extra ordinarie professuren i medicinsk och fysiologisk kemi vid Uppsala universitet till en laboratorbefattning i samma ämnen.

tande av denna enligt kungl. brev den 1 juni 1877 å universitetets stat upptagna e. o. professor, anfördes av fakulteten bland annat följande.

»Allt sedan den nyinrättade adjunkten i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala i januari 1873 första gången besattes med ordinarie innehavare och ända till dess i april detta år genom professor Alméns utnämning till generaldirektör den ordinarie professorsbefattningen i samma ämne blev ledig, har undervisningen i medicinsk och fysiologisk kemi vid Uppsala universitet varit fördelad på två ordinarie lärare. I detta förhållande skedde ingen väsentlig förändring, då adjunkten i medicinsk och fysiologisk kemi O. Hammarsten den 1 juni 1877 utnämndes till e. o. professor i medicin, ty med denna för honom personligen inrättade professor följde skyldigheten »att fullgöra de tjänstäligganden, som tillkomma innehavaren av den å universitetets stat upptagna extra ordinarie professorsbefattningen i medicinsk och fysiologisk kemi». Under något mer än 10 år har medicinska fakulteten alltså haft tillfälle att pröva lämpligheten och nödvändigheten av undervisningens i medicinsk och fysiologisk kemi fördelning på två lärare, och fakulteten har därunder haft rikligt tillfälle att övertyga sig om omöjligheten för en ensam lärare att meddela en grundlig och ändamålsenlig undervisning i detta omfattande läroämne».

Vad fakulteten sålunda för något mer än 41 år sedan yttrade om den medicinska och fysiologiska kemiens stora omfattning och om behövligheten av två lärare inom densamma har i närvarande tid större giltighet än någonsin. Vål har på grunder, som icke torde behöva i detta sammanhang närmare angivas, den rent farmaceutiska delen av ämnet icke alldeles samma ställning i studieplanen som tillföre, men i stället har i och med förläggandet av den förberedande undervisningen i allmän kemi för de medicine studerande från filosofiska till medicinska fakulteten direktiven för denna undervisning ställt nya anspråk på målsmännen för den medicinska och fysiologiska kemien. Framför allt hava emellertid sistnämnda vetenskapsgränar själva under senare decennier i en oerhörd grad vuxit i omfattning och betydelse. Det innebär ingen överdrift, om man säger, att desamma både för forskningen och läkarutbildningen inom de flesta medicinens grenar äro av grundläggande betydelse. Samtidigt är tillströmningen av medicine studerande för närvarande så stor, att både i Stockholm och Uppsala vårterminen 1924 en dubbling av kurserna i ämnet måst äga rum. Sammanlagda antalet kursdeltagare under femårsperioden höstterminen 1919 — vårterminen 1924 var i Stockholm 352, i Uppsala 338. Den omständigheten, att i Lund ämnet företrädes av allenast en ordinarie lärare har, efter vad fakulteten har sig bekant, därstädes nödvändiggjort en inskränkning av undervisningsprogrammet, trots det att lärjungantalet är betydligt lägre — för nyss angivna femårsperiod 183.

När frågan om ombildningen av e. o. professorsbefattningen i kemi och farmaci vid karolinska institutet år 1917 inför professor S. Jolins då förestående inträde i pensionsåldern behandlades i institutets lärarkollegium, uttalades av en avsevärd minoritet inom detsamma den mening, att sistnämnda e. o. professorsbefattning borde ombildas till ordinarie professor. Av vad ovan anförts angående den medicinska och fysiologiska kemiens stigande omfattning och betydelse såsom vetenskap och läroämne torde framgå, att starka skäl skulle kunna anföras för en ombildning i sådan riktning. Emellertid blev på lärarkollegiets hemställen genom kungl. brev den 22 juni 1918 ifrågasvarande e. o. professor vid karolinska institutet ombildad till en laboratorbefattning. Då en sådan förändring enligt fakultetens uppfattning

innebär ett försvagande av ifrågavarande vetenskapsgrenars ställning, vilket ingalunda kan från synpunkten av deras nutida betydelse motiveras, anser sig fakulteten skyldig framhålla, hurusom det väsentligen är hänsynen till nyss nämnda prejudikat, som föranleder fakulteten att ifråga om den e. o. professuren inom fakulteten föreslå en ombildning till laboratorbefattning i huvudsak på sätt som vid karolinska institutet i motsvarande fall redan ägt rum.

Till sist och för fullständighetens skull vill fakulteten i detta sammanhang betona, att en eventuell ombildning av här ifrågavarande e. o. professur till en laboratorbefattning i ingen mån minskar behovet av den sedan flera år på extra stat upptagna biträdande lärarbefattningen. Denna bliver fortfarande såsom hittills oumbärlig för den första elementära kursen i allmän kemi och för handledning av de med denna förbundna laborationerna.

På grund av vad sålunda anförts hemställer fakulteten, att den på universitetets stat uppförda extra ordinarie professorsbefattningen i medicinsk och fysiologisk kemi måtte ombildas till en laboratorbefattning i samma ämnen, med lön och övriga förmåner i överensstämmelse med vad som tillkommer eller kan varda beviljat övriga laboratorer inom fakulteten. Förslaget tillstyrkes av större akademiska konsistoriet, och i skrivelse den 31 januari 1925 har kanslern gjort framställning hos Kungl. Maj:t i ämnet.

Då det år 1908 gällde att avgöra, huruvida ifrågavarande extra ordinarie professur borde ombildas, gavs uttryck åt den uppfattningen, att densamma icke borde intaga en sådan ställning, som berättigade till framtida upprätthållande av en självständig professur. Kungl. Maj:ts uppfattning i denna fråga delades av riksdagen. Den extra ordinarie professuren synes mig nu icke intaga väsentligt annan ställning än år 1908, även om befattningshavarens arbetsbörda kommit att i kvantitativt hänseende ökas. Jag ansluter mig därför till förslaget om befattningens förvandling till en laboratorbefattning i medicinsk och fysiologisk kemi å ordinarie stat. Avlöningen bör bestämmas till samma belopp som för fakultetens övriga laboratorer, och återkommer jag härtill i det följande. Undervisnings- och tjänstgöringsskyldighet för ifrågavarande laborator torde böra fastställas av Kungl. Maj:t efter vederbörande myndigheters hörande.

Jag vill vidare beröra en uppkommen fråga om ändrad benämning å den nuvarande professuren i patologi och allmän hälsovård. Innehavaren av denna professur, professorn U. Quensel, har under erinran om tillkomsten av en särskild professur i hygien och bakteriologi framhållit, att namnet på den av honom innehavda professuren borde ändras med hänsyn till sålunda förändrade förhållanden. Quensel erinrar vidare, att fakulteten begärt en förändring av laboratorbefattningen i experimentell patologi och patologisk anatomi till en laboratorbefattning i patologisk anatomi, samt föreslår, att professuren i patologi och allmän hälsovård måtte benämnas professur i patologisk anatomi, såsom den vilken bäst motsvarar det ämnesområde, som professuren omfattar. De båda professorer, som funnes vid karolinska institutet inom detta ämnesområde, benämndes båda »professur i patologisk

Ändrad
benämning å
professuren i
patologi vid
Uppsala
universitet.

anatomi». Förslaget tillstyrkes av medicinska fakulteten och det större akademiska konsistoriet i Uppsala, och i skrivelse den 21 november 1924 har kanslern hos Kungl. Maj:t gjort framställning i ämnet.

I det följande föreslår jag, att innehavaren av ifrågavarande laboratorbefattning måtte benämnas laborator i patologisk anatomi. Vad nu förevarande professur beträffar, synes mig skäligen förorda en ändrad benämning jämväl å densamma i enlighet med vad som föreslagits. I det statförslag, vartill jag i det följande kommer, är professuren upptagen med benämning »professur i patologisk anatomi».

Boställsrum
för vissa pro-
fessorer vid
universitetet
i Uppsala

I avlöningen för professorn i medicinsk och fysiologisk kemi ingå boställsrum, i staten upptagna till 900 kronor, med vilket belopp lönen minskats. Då liknande förhållande äger rum beträffande professorerna i astronomi och i botanik och praktisk ekonomi samt den ene av professorerna i kemi, finner jag lämpligt att i ett sammanhang beröra ifrågavarande angelägenhet. I staten före 1908 års löneroglering var värdet av boställsvåning beräknat till 600 kronor, men blev med hänsyn till hyrornas stegring i Uppsala nämnda år höjt till 900 kronor, innebärande alltså en ökning med 50 procent. Hyrorna hava sedan 1908 stegrats väsentligt; att utgå från nuvarande i många fall abnormt höga hyrespriser synes mig icke lämpligt. Då jag emellertid icke anser mig böra räkna med ett högre bostadsvärde än 1,500 kronor, sker detta framför allt med hänsyn till det besvärliga och omfattande arbete, som tillkommer dessa professorer med skötseln och tillsynen av vederbörande institutioner. I utgiftsstaten synes mig full professorsavlöning böra upptagas med anmärkning om ifrågavarande avdrag, varjämte de uppskattade värdena av boställsförmån för bemälda professorer torde böra upptagas i universitetets inkomststat.

Härjämte bör erinras om att professorn i fysik i Uppsala är jämlikt donation i åtnjutande av fri bostad utöver den kontanta lönen (jfr statsverkspropositionen till 1911 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 4—12). En erinran härom synes vara på sin plats i universitetets stat.

Med några ord anser jag mig emellertid böra beröra den förmån av ifrågavarande slag, som ovan angavs tillkomma professorn i botanik och praktisk ekonomi. I universitetets stat heter det: 1 professor i botanik och praktisk ekonomi, Borgströmianus: boställsrum beräknade till 900 kronor.

Högskolornas lönerogleringskommitté — som utgår från ett avdrag från lönen av bostadens värde efter särskild uppskattning i likhet med vad som gäller ifråga om av staten upplåtna tjänstebostäder inom förvaltningen — anför om denna bostadsförmån:

Värdet av nämnda förmån — enligt gällande stat beräknat till 900 kronor — har i staten frånräknats professors kontanta avlöning. Även om ifrågavarande bostad skulle kunna anses disponerad av statsverket och sålunda falla under bestämmelserna i reglementets 22 §, har det likväl synts kommittén lämpligt, med hänsyn till bostadens tillkomst genom donation, att densamma behandlas på samma sätt som motsvarande förmån för professor Skytteanus.

Kommitténs upplattning och förslag ifråga om denna bostadsförmån synes emellertid vila på en bristfällig kännedom om förhållandena. Det av kommittén gjorda uttalandet har också underkastats en ingående kritik av professorn i botanik vid universitetet N. E. Svedelius, som i yttrande till filosofiska fakultetens protokoll anfört bland annat:

Det är mig icke bekant, varifrån kommittén fått dessa uppgifter, som äro i hög grad förvånande för var och en, som känner till den Borgströmianska donationens och prefektbostadens historia. Jämförelsen med den Skytteanska donationen är alldeles missvisande. Den nuvarande prefektbostaden har tillkommit helt och hållet genom statsanslag, men däremot icke genom någon donation, såsom kommittén felaktigt uppgiver. Av 1892 års riksdagshandlingar framgår, att såsom motivering för byggande av prefektbostad, vartill medel då äskades och även av riksdagen beviljades, framhölls, att tillsynen och vården av trädgården krävde, att den, som vore prefekt, där också hade sin bostad, så mycket mer som trädgården och institutionen vore belägna i stadens utkant. Statsmakterna hade sålunda åsyftat, att boställsförmånen skulle vara förenad med prefektskapet över institutionen. Att detta var detsamma som med den Borgströmianska professuren var då en naturlig sak, enär denna professur var den enda ordinarie professuren i botanik och en e. o. professor i regel aldrig var prefekt. En blick på den Borgströmianska donationens räkenskaper utvisar också, att några medel från den aldrig utbetalats till några byggnadsändamål i syfte att bereda professor Borgströmianus fri bostad.

Det vore emellertid ej endast oriktigt att i avlöningsstaten förena boställsförmånen med professuren i botanik och praktisk ekonomi, utan härav skulle uppstå verkliga olägenheter. Genom en dylik bestämmelse skulle nämligen boställsförmånen bli förenad uteslutande med den s. k. Borgströmianska professuren i botanik och praktisk ekonomi. Detta betydde ej alls prefektskapet över botaniska trädgården och institutionen, ty därom föreskrev nu gällande universitetsstatuter, att när i en vetenskap funnes flera professorer, tillkomme det kanslern att efter vederbörandes förslag bestämma, vilken professor som skulle vara prefekt. På grund av kanslerns beslut var nu professorn H. O. Juel prefekt för botaniska institutionen och icke på grund av självskrivnenhet med anledning av att Juel vore professor »Borgströmianus». Skulle nu boställsförmånen i staten sammankopplas med endast den ena professuren, så bleve den andra professorn, därest han skulle förordnas till prefekt, utan bostad i trädgården, vilken bostad enligt statsmakternas mening prefekten skulle disponera. Att märka vore att den Borgströmianska professuren i botanik och praktisk ekonomi mycket väl i framtiden kunde tänkas bli besatt med t. ex. en experimentell växtfysiolog — fysiologien hade ju i eminent grad anknytning till den s. k. praktiska ekonomien, om nu någon särskild vikt borde läggas därpå — som kanske både saknade förutsättningar och intresse för att vara prefekt för en trädgård och ett museum. Nu skulle emellertid han på grund av att han vore »Borgströmianus» vara självskriven innehavare av bostaden, och om den andra professorn då bleve prefekt för trädgård och museum, skulle han icke kunna beredas någon ämbetsbostad i trädgården. Detta vore en uppenbar orimlighet. Med boställsvåningen i botaniska trädgården borde i stället förfaras på samma sätt som med boställsvåningen för t. ex. en av professorerna i kemi,

d. v. s. enligt kanslerns bestämmande innehavas av den av de båda professorerna i botanik, som vore prefekt för den botaniska institutionen och trädgården.

I särskilt yttrande har professorn i botanik och praktisk ekonomi H. O. Juel hävdad den Borgströmianska professurens företrädesrätt till denna förmån och sökt visa, hurusom denna rätt grundade sig på en omkring tvåhundraårig hävd. Boställsförmänen, säger Juel, vore uppenbarligen anordnad för att föreståndaren för institutionen skulle innehava densamma, och innehavaren av den Borgströmianska professuren hade hittills plägat vara föreståndare.

Under hänvisning till vad professor Svedelius anfört framhåller emellertid filosofiska fakulteten, att den i botaniska institutionen uppförda prefektbostaden icke byggts av medel från Borgströmianska fonden utan med statsanslag. Att boställsförmänen skulle vara förenad med den Borgströmianska professuren vore därför icke motiverat. Det rätta syntes fakulteten vara, att den av de båda professorerna i botanik, som av kanslern på förslag av vederbörande akademiska myndigheter utsåges till prefekt, också skulle komma i åtnjutande av nämnda boställsförmån.

Det uttalande, som kommittén gjort i avseende å boställsförmänen åt professor Borgströmianus, synes hava sin grund däri, att nämnda förmån i staten nu är angiven omedelbart efter sagda professur, varföre tanken på en donation här ligger nära till hands. Ett närmare studium av vederbörliga donationsurkunder och i övrigt tillgängliga handlingar giver dock vid handen, att den uppfattning, åt vilken professor Svedelius givit uttryck, är den riktiga. »Borgströmiansk» — säger Schück i sin historik över de botaniska professurerna vid universitetet (Inbjudningsskrift till prof. B. Lidforss' installation, Uppsala 1910) — är den ordinarie professuren i botanik lika mycket och lika litet som den andra botaniska professuren inom fakulteten. Båda hava sitt upphov i den Borgströmianska donationen, den ena i hans donation till en professur, den andra i hans och advokatfiskal A. Wallstedts donationer till en adjunktur och en experimentalfond. Adjunkturen förvandlades 1877 till en extra ordinarie professur och vid 1908 års reglering till en ordinarie professur. I ingendera lönen ingå numera några Borgströmianska donationsmedel, ty räntan från dessa överföres direkt till universitetets allmänna fond, från vilken de båda professorernas löner utgå. Jämför posten 5 i nuvarande inkomststat för universitetet: ränta å Borgströmianska m. fl. fonderna kronor 1,638. Donationsmedlen äro mycket obetydliga och uppgå enligt senaste bokslut till 21,873 kronor 33 öre. Räntan härå utgör 1,093 kronor 67 öre.

Det synes mig vid nu anförda förhållanden skäligt tillstyrka, att benämningen »Borgströmianus» såsom ett appendix till professur i botanik och praktisk ekonomi utgår ur staten. Vad angår nu berörda boställsförmån torde den anordningen vara den riktiga, att densamma angives tillkomma den av professorerna i botanik och i botanik och praktisk ekonomi, vilken

av kanslern förordnas till föreståndare för den botaniska institutionen. En liknande anordning synes böra träffas i avseende å boställsförmånen till den ene av professorerna i kemi. Anmärkning härom bör inflyta i staten.

Av den *humanistiska sektionens* professorer är det endast en, som giver anledning till uttalande i detta sammanhang, nämligen den Skytteanska professuren i vältalighet och statskunskap.

Avlöningen till innehavaren av denna professur bestrides till väsentligaste delen av inkomsterna från de frälsegods, som Uppsala universitets förste kansler, riksrådet Johan Skytte, donerat till en dylik professurs upprätthållande. Rättigheten att utnämna professor skall tillkomma donator och hans arvingar. Genom fullmakts utfärdande stadfäster Kungl. Maj:t patroni val. Enligt det kontrakt, som upprättats mellan patronus för denna stiftelse och innehavaren av professuren, skall denne av donationsmedel åtnjuta en kontant lön av 6,000 kronor, därav 1,500 kronor räknas som tjänstgöringspenningar. Därtill kommer fri bostad i Skytteanska huset jämte tillhörande trädgård, vilken förmån uppskattats till 1,000 kronor. Avlöningsförmånerna från donationen beräknas således äga ett värde av tillhoppa 7,000 kronor.

Skytteanska professuren i vältalighet och statskunskap.

Häruöver uppbär professorn av statsmedel ett lönetillskott å 500 kronor, vilket räknas såsom tjänstgöringspenningar. I enlighet med de för professorerna i allmänhet gällande grunderna äger professor Skytteanus även komma i åtnjutande av ett ålderstillägg å 600 kronor, som utgår av samma medel, från vilka övriga professorers ålderstillägg bestridas.

Tillfällig löneförbättring samt dyrtidstillägg av statsmedel tillkomma professor Skytteanus i likhet med andra professorer ävensom provisoriskt löne-tillägg för budgetåret 1924—1925.

I universitetets utgiftsstat har med förenämnda belopp å 500 kronor sammanförts ett belopp å 1,785 kronor, som tillkommer Skytteanska donationen såsom ersättning för indragen spannmålsindelning. Staten anvisar därför ett statsanslag å tillhoppa 2,285 kronor såsom bidrag till professor Skytteanus' avlöning. Emellertid är professorn, vilken uppbär ifrågavarande belopp å 1,785 kronor, skyldig redovisa detsamma till stiftelsens patronus.

Löneregleringskommittén yttrar om denna professur:

I fråga om det nominella avlöningsbeloppet är professor Skytteanus för närvarande likställd med övriga professorer. Då någon rubbning i detta förhållande givetvis ej bör ske genom denna lönreglering, har professor Skytteanus å tjänsteförteckningen hänförs till lönegraden B 20.

Från den avlöning av statsmedel, som enligt löneplanen skulle tillkomma honom, bör emellertid avgå dels det belopp å 6,000 kronor, som han äger uppbära direkt från donationen, dels ock värdet av bostadsförmånen, uppskattat enligt de i avlöningsreglementets 22 § stadgade grunderna. Utgifvandet av hyresersättning kan nämligen för denne befattningshavares del icke komma i fråga, då den såsom bostad anvisade lägenheten icke kan sägas vara disponerad av statsverket.

I enlighet med de anförda synpunkterna har i förslaget till kungörelse

intagits föreskrift om avdrag i berörda hänseenden, varjämte i förslaget till stat från slutsumman av anslaget till avlöning av ordinarie befattningshavare avdragits dels nämnda belopp å 6,000 kronor, dels ock ett belopp å 1,000 kronor, motsvarande bostadsförmånens värde enligt gällande uppskattning.

Skulle vid den nya värdering, som är avsedd att äga rum, ifrågavarande belopp höjas, synes dock en ändring av anslagets slutsumma ej vara påkallad. Avlöningsanslaget är nämligen av förslagsanslags natur, vadan eventuella besparingar redovisas till statsverkets kassafond.

Omförmälda belopp å 1,785 kronor torde icke böra sammanföras med avlöningsanslaget utan i staten för universitetet uppföras såsom ett fristående anslag under rubrik: »ersättning till riksrådet Skyttes donation för indragen spannmålsindelning» samt i staten upptagas under avdelningen: C) anslag för diverse ändamål.

I anledning av kommitténs förslag har patronus för Skytteanska stiftelsen, landshövdingen greve A. Mörner avgivit följande yttrande:

Beträffande det av kommittén för professor Skytteanus liksom för andra professorer vid universitetet föreslagna lönebeloppet har jag icke något att erinra. Förslagen om borttagandet av begreppet tjänstgöringspenningar och dess ersättande med tjänstledighetsavdrag, om förändrat sätt för uppskattandet av värdet av bostadsförmån samt om tillämpande i övrigt av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. andra verk giva, med nedan angivna undantag, icke anledning till annan erinran från min sida än att, då mellan professurens nuvarande innehavare och mig finnes upprättat kontrakt, de nya bestämmelsernas tillämplighet i förhållande mellan Skytteanska institutionen och professor Kjellén förutsätta medgivande därtill från hans sida. För institutionens del lämnar jag sådant medgivande.

För närvarande utbetalas från Skytteanska institutionen professorns avlöning kvartalsvis i förskott. En övergång till betalning månadsvis i efterskott skulle medföra väsentligt ökat besvär för patronus. Därest det icke kan anses få överlätas å patronus och professorn att härutinnan överenskomma med varandra så som de finna för gott, anser jag mig emellertid, under förbehåll av professorns godkännande om ändring i kontraktet härutinnan, icke böra motsätta mig de nya reglernas tillämpning även i detta avseende, varvid jag förutsätter att, såsom kommittén föreslagit, statsverket tillskjuter avlöning för en övergångsmånad.

Med förslaget att i staten för universitetet må såsom särskilt ordinarie anslag uppföras 1,785 kronor till ersättning till riksrådet Skyttes donation för indragen spannmålsindelning vill jag uttala min livliga tillfredsställelse, enär därigenom misstolkningar av detta anslags innebörd — vilka understundom förekommit — torde för framtiden bliva avvärjda.

Förslaget om tjänst- och nådårsrättens upphävande mot ersättning av statsmedel på förslaget sätt får jag i vad den Skytteanska professionen vidkommer tillstyrka.

I övrigt har jag ej funnit något att vid förslaget anföra eller erinra, dock under uttryckligt betonande att detta icke från min sida innebär något medgivande till avvikelse från donationsurkundernas föreskrifter, för den händelse de nya reglerna skulle i tillämpningen befinnas på något sätt strida emot dessa.

Professor Skytteanus bör givetvis allt fortfarande vara i lönehänsende likställd med vanlig universitetsprofessor. Jag har ansett mig böra från stiftelsens patronus inhämta yttrande, huruvida stiftelsen äger möjlighet att binda sig vid högre avlöningsutgift än den nuvarande. Stiftelsens tillgångar utgöras av dels de donerade hemmanen, dels Skytteanska huset i Uppsala, dels visst sparad kapital. Då de två först nämnda tillgångarna äro oförändrade, visa sig växlingarna å kapitalet. Enligt vad patronus meddelat, utgjorde detta vid 1909 års ingång 37,800 kronor och hade vid 1911 års ingång stigit till 40,900 kronor. Åren 1912 och 1916 gjordes vissa genomgripande restaureringar å den Skytteanska fastigheten, varigenom kapitalet sjönk och under åren 1913—1921 höll sig vid 23 å 24,000 kronor. Genom tillfällig skogsförsäljning och högre arrenden på grund av kristidens höga markegång hade kapitalet åter vuxit och uppgick vid 1924 års ingång till 33,366 kronor, sålunda i allt fall ej så högt som år 1909. Efter vad patronus meddelat, är på grund av vissa väntade utgifter jämte minskad arrendeinkomst en ytterligare kapitaltillväxt ytterst osäker och torde i varje fall bliva helt obetydlig. Av de nu lämnade uppgifterna torde framgå, att stiftelsen ej kan till professorslönen lämna större bidrag än den nu gör.

I avseende å avlöningen till innehavaren av den Skytteanska professuren synes mig den anordningen lämpligen böra vidtagas, att i staten uppföres ett belopp av 5,000 kronor, därav 1,000 kronor såsom lön och 4,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar, jämte anmärkning, att innehavaren från riksrådet Skyttes donation uppbär lön, beräknad till 7,000 kronor, vari inbegripes fri bostad i Skytteanska huset, sistnämnda förmån värderad till 1,000 kronor. Ålderstillägg bör till honom utgå efter samma grunder som beträffande annan universitetsprofessor.

Förslaget att i staten såsom särskild post uppföra 1,785 kronor till ersättning till riksrådet Skyttes donation för indragen spannmålsindelning finner jag välbetänt, och har i följande statförslaget hänsyn härtill tagits.

Inom *matematisk-naturvetenskapliga sektionen* bör särskilt omnämnas professuren i växtbiologi. Till Uppsala universitet har på sin tid dåvarande konsuln F. Kempe överlämnat ett belopp av 150,000 kronor i ändamål att vid universitetet skulle upprättas en extra ordinarie professur i växtbiologi. Innehavaren av denna befattning skulle vara underkastad samma skyldigheter som andra extra ordinarie professorer och tillsättas i samma ordning som de. Av årliga räntan å donationen, vilken skulle av universitetet förvaltas efter enahanda grunder som andra till detsamma donerade fonder, skulle utbetalas dels till befattningshavaren 4,500 kronor, därav 3,500 kronor såsom lön och 1,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar — med sistnämnda belopp skulle arvode till vikarie å befattningen utgå — och dels en summa av högst 300 kronor till inköp av undersöknings- och undervisningsmaterial efter extra ordinarie professors bestämmande, sistnämnda belopp efter

Professuren
i växtbiologi
vid univer-
sitetet i
Uppsala.

donators medgivande numera höjt till 500 kronor. Uppstående överskott av ränta å donationen skall läggas till kapitalet. Sedan detta stigit till 200,000 kronor, skola de akademiska myndigheterna bestämma, huruvida och huru mycket av ränteöverskottet årligen må användas till ytterligare inköp av sådant undersöknings- och undervisningsmaterial, som extra ordinarie professorn anser nödigt och nyttigt. Om den bestämda avlöningen ävensom vikariatsarvodet till följd av ändrade förhållanden i framtiden skulle anses böra ökas, skall kanslern äga att efter det större akademiska konsistoriets hörande därom besluta, dock att den årliga avlöningen icke må höjas till sådant belopp, att den överstiger årliga räntan å det donerade kapitalet med därtill lagda ränteöverskott och andra besparingar.

Såsom av donationsbrevets innehåll framgår äger kanslern med visst förbehåll efter konsistoriets hörande besluta om ökande av extra ordinarie professors avlöning samt av vikariatsarvodet. Därav har kanslern begagnat sig, och enligt ett av honom den 6 mars 1909 meddelat beslut höjdes avlöningsbeloppet till 6,500 kronor, därav 2,000 kronor skulle utgöra tjänstgöringspenningar.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 december 1908 bestämdes, att extra ordinarie professurens innehavare skulle från och med ingången av år 1909 tillsvidare tillkomma rätt att lika med å stat uppförda professorer vid universitetet deltaga i den vetenskapliga och ekonomiska förvaltningen inom universitetet. Vidare har Kungl. Maj:t den 11 mars 1909 förklarat, att extra ordinarie professurens innehavare skall benämnas professor.

Genom beslut av 1919 års riksdag bereddades emellertid ifrågavarande professor en ställning, likvärdig med den, som intogs av professorer i allmänhet vid universitetet. Riksdagens beslut innebar, att professorn i växtbiologi skulle ur vederbörande donationsavkomst med nödigt tillskott av statsmedel åtnjuta enahanda avlöningsförmåner, som tillkomme universitetsprofessorer i allmänhet, och vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna. Det för ändamålet erforderliga statsanslaget bestämdes till 1,000 kronor, vilket belopp uppfördes såsom ett ordinarie förslagsanslag under rubrik »avlöningsfyllnad åt professorn i växtbiologi». Tillskottet av statsmedel skulle enligt riksdagens beslut i första hand utgå såsom tjänstgöringspenningar. Professorn i växtbiologi skulle dessutom äga samma rätt till pension från staten, som tillkomme övriga vid universitetet anställda professorer.

Professorn i växtbiologi är sålunda numera i avlöningshänseende — ifråga om lön, tjänstgöringspenningar, rätt till ålderstillägg m. m. — fullt likställd med vanlig universitetsprofessor. Denna jämställighet bör givetvis även för framtiden äga bestånd.

Vid genomförande av den nu ifrågasatta löneregleringen måste vid sådant förhållande tillskottet av statsmedel komma att ökas. Jag har ansett mig böra taga under överbärande, huruvida icke donationsfonden kan lämna

större bidrag till avlöningen än för närvarande sker. Efter vad jag i sådant hänseende inhämtat, lär av ränteavkastningen kunna såsom bidrag till avlöningen påräknas ett belopp av 7,500 kronor. Den anordningen synes mig nu böra vidtagas, att professorn i växtbiologi uppföres i staten med nu föreslagna professorsavlöning, varvid såsom anmärkning fogas en bestämmelse av innehåll, att i lönen, 8,000 kronor, ingår från Kempeska donationsfonden en summa av 7,500 kronor. Sistnämnda belopp bör inflyta i universitetets inkomststat lika med motsvarande donationsinkomster. Statsbidraget till avlöningen åt professorn i växtbiologi skulle alltså omfatta dels, i likhet med vad nu är fallet, tjänstgöringspenningarna — föreslagna till 4,000 kronor — dels en del av själva lönen, enligt förslaget 500 kronor, dels ock vederbörligt ålderstillägg. Likställigheten i pensionshänseende med vanlig universitetsprofessor skall givetvis bestå.

Lunds universitet.

Då jag sedermera övergår till Lunds universitet och först till dess *teologiska fakultet*, har jag att till behandling upptaga frågan om nu utgående ersättning till två professorer för mistad prebendeinkomst. Härmed förhåller sig på följande sätt:

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar beslöt 1921 års riksdag

dels förordna, att Västra Kärrestorps och Glostorps pastorat samt Stångby och Vallkärra pastorat inom Lunds stift skulle från och med den 1 maj 1921 befrias från att vara prebenden vid lärostolar inom teologiska fakulteten vid universitetet i Lund, i följd varav innehavarna av vederbörande lärostolar från och med nämnda tidpunkt upphörde att åtnjuta inkomster från sagda pastorat;

dels föreskriva, att ur universitetets utgiftsstat skulle från och med år 1922 uteslutas allt vad där förekommer rörande inkomst från nyssberörda två pastorat för vissa befattningshavare inom teologiska fakulteten;

dels bestämma, att nuvarande innehavare av sagda två prebenden skulle tillsvidare så länge de kvarstode vid sina lärostolar för mistning av inkomsten från prebendena åtnjuta ersättning med följande belopp för år räknat, nämligen beträffande Västra Kärrestorps pastorat med 7,553 kronor och beträffande Stångby pastorat med 7,532 kronor;

dels ock till ersättning i berörda avseende såsom förslagsanslag, högst, anvisa ej mindre på tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 10,057 kronor än även på extra stat för år 1922 ett belopp av 15,085 kronor.

För förra halvåret 1923 anvisades av 1922 års riksdag såsom ersättning i nu nämnt hänseende hälften av sistnämnda belopp.

Dessa ersättningsbelopp voro satta efter de inkomster av prebendepastoratet, som beräknades vid 1908 års lönerreglering för universitetet. Sammanlagda med de i universitetets stat upptagna kontanta avlöningsförmånerna höjde

Ersättning
för mistad
prebendein-
komst till
två teologie
professorer
vid Lunds
universitet.

ersättningsbeloppen upp den samlade avlöningen för ifrågavarande prebendarier över vanlig professorslön inklusive ålderstillägg. Meningen var, att efter nuvarande prebendeinnehavares avgång från sina professurer ersättningsbeloppen skulle sänkas, i den mån så erfordrades för att vederbörandes avlöning ej skulle komma att överstiga vanlig professorslön, och rätten till ålderstillägg skulle bli lika som för övriga professorer. Från och med budgetåret 1923—1924 vidtogs emellertid en sådan anordning, att i universitetets stat nu förevarande professorers avlöning fastställdes till sedvanlig professorsavlöning och att vad därutöver erfordrades för beredande åt nuvarande innehavarna av ifrågavarande lärostolar erforderlig ersättning för mistad prebendeinkomst uppfördes såsom extra anslag. Beloppet härav var beträffande Västra Kärrestorps pastorat (7,553 kronor + i staten då uppfört belopp 1,200 kronor—7,500 kronor) 1,253 kronor samt beträffande Stångby pastorat (7,532 kronor + i staten då uppfört belopp 840 kronor—7,500 kronor) 872 kronor, tillhopa sålunda 2,125 kronor. För budgetåret 1924—1925 ingår detta belopp i ett för universitetet uppfört extra anslag till lärararvoden m. m.

I betraktande av de lönebelopp, som jag i det föregående ifrågasatt för universitetsprofessor, bli va nu berörda ersättningar icke längre erforderliga.

Ändrad
benämning
å den ena
professuren
i fysik
vid Lunds
universitet.

I detta sammanhang föranledes jag även beröra en uppkommen fråga om ändrad benämning å den ena av de båda professurerna i fysik vid Lunds universitet.

Före år 1900 ägde universitetet en ordinarie professur i fysik och en extra ordinarie professur i mekanik och matematisk fysik. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 november 1900 skedde härutinnan den förändringen, att båda professurerna benämndes professorer i fysik; vidare föreskrevs, att den ena professorn skulle undervisa och examinera i mekanik och matematisk fysik, medan den andre professorn, vilken tillika skulle vara föreståndare för den fysiska institutionen, skulle hava att leda de fysiska laborationerna samt undervisa och examinera i fysikens övriga delar. Vid ledighet i den ordinarie professuren skulle fakulteten äga rätt att anmäla extra ordinarie professorn till erhållande av ordinarie professur med bibehållande av de läroämnen han förut innehåft; därest med anledning av sådan anmälan extra ordinarie professorn utnämndes till ordinarie, skulle den extra ordinarie professuren tillsättas i de ämnen, som förut varit förenade med den ordinarie professuren.

Då år 1908 samtliga extra ordinarie professorer förändrades till ordinarie, blev den förut angivna ordningen utan reell betydelse. Fördelningen av undervisnings- och examinationsskyldigheten fastställdes emellertid av kanslern i likhet med vad förut varit bestämt. I den fullmakt, som den 30 september 1910 utfärdats för innehavaren av den ena av de båda professurerna,

professor V. W. Ekman, benämnes Ekman professor i fysik med undervisnings- och examinationsskyldighet i mekanik och matematisk fysik.

Under framhållande att denna benämning är obekvämt och även kan giva anledning till misstag, enär tillägget angående undervisnings- och examinationsskyldigheten ofta utelämnas, har professor Ekman hemställt, att benämningen på den av honom innehavda professuren måtte i överensstämmelse med dess verkliga omfattning förändras till »professur i mekanik och matematisk fysik». Denna framställning tillstyrkes av vederbörande sektion och större akademiska konsistorium, och har kanslern i skrivelse den 27 april 1923 gjort hemställen i ämnet.

För egen del har jag intet att erinra mot den ifrågasatta ändrade benämningen av professuren. Då frågan innebär en ändring i den av riksdagen fastställda staten, är den av beskaffenhet att bära hänskjutas till riksdagen. I det statförslag för Lunds universitet, som jag i det följande ämnar framlägga, är hänsyn tagen till vad nu anförts.

Karolinska institutet.

Avlöningen till innehavaren av Per Henrik Malmstens professur i nervsjukdomar utgår dels med avkastningen å en donation av 100,000 kronor intill ett belopp av 4,415 kronor, dels ock med ett i institutets stat för professuren upptaget belopp av 3,085 kronor jämte ålderstillägg. Sagda belopp av 4,415 kronor är beräknat med hänsyn till donationsfondens medelavkastning under åren 1891—1907, och har Kungl. Maj:t genom beslut den 25 juni 1909 föreskrivit, att det belopp, varmed årsräntan kan överstiga 4,415 kronor, skall besparas och särskilt bokföras för att, därest ränteavkastningen något år skulle understiga 4,415 kronor, användas till att fylla sålunda uppkommen brist. Av det i staten uppförda beloppet av 3,085 kronor utgöra 585 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar.

Per Henrik
Malmstens
professur i
nervsjuk-
domar.

Nu ifrågavarande professor är sålunda i åtnjutande av enahanda avlöningsförmåner som professor i allmänhet vid institutet. Så bör givetvis även framdeles vara förhållandet. Ränteavkastningen å Malmstenska fonden utgjorde för budgetåret 1923—1924 i jämna krontal 5,324 kronor. Enligt vad jag av vederbörande inhämtat, har denna ränta från och med år 1908 växlat mellan i jämna krontal 4,757 kronor och 5,324 kronor; och utgör medelbeloppet under tiden $\frac{1}{1}$ 1908— $\frac{30}{6}$ 1924 4,954 kronor för helt budgetår räknat. Utgår jag sålunda från detta medelbelopp, avrundat nedåt till 4,900 kronor, bör i anslutning till den avlöning, jag tänkt mig för universitetsprofessor, det i staten uppförda anslaget bestämmas till 7,100 kronor, varav 3,100 kronor skola utgöra lön och 4,000 kronor tjänstgöringspenningar. Ålderstillägget, 1,000 kronor, skall utgå av statsmedel. Till frågan om pension för innehavaren av den Malmstenska professuren återkommer jag längre fram.

Oscar
Ekman's pro-
fessur i
ortopedi.

Genom gåvobrev den 5 september 1912 överlämnade konsuln Oscar Ekman's änka, fru Maria Ekman, född Lavonius, till karolinska institutet under angivna villkor ett belopp av 200,000 kronor att användas till upprättande vid institutet av en professur med benämning »Oscar Ekman's professur i ortopedi». Enligt gåvobrevet skall avkastningen å kapitalet användas för att bereda professurens innehavare enahanda avlöningsförmåner, som enligt gällande stat utgå till professor vid institutet. Å avkastningen uppkommande överskott skall läggas till kapitalet; dock att, för såvitt den sålunda erhållna kapitalökningen skulle överskjuta vad som beräknas kunna erfordras till mötande av behov, uppstående genom eventuell förhöjning av professors avlöning enligt stat eller sänkning av ränteavkastningen, Kungl. Maj:t äger att efter anmälan från institutets lärarkollegium disponera över ifrågakommande del av överskottet för främjande av vetenskapligt arbete vid institutet inom professurens ämnesområde. Vidare skall enligt samma gåvobrev innehavaren av ifrågavarande professur tillförsäkras samma rätt till pension från staten, som tillkommer övriga vid institutet anställda professorer; jämväl i allt övrigt skola med avseende å professorns ställning, hans rättigheter och skyldigheter, tillämpas enahanda bestämmelser, som gälla ifråga om övriga professorer vid institutet. Professurens innehavare skall, med visst förbehåll i avseende å förste innehavaren, utses i enlighet med gällande föreskrifter för tillsättningen av professorer vid institutet.

Sedan riksdagen år 1913 bifallit en av Kungl. Maj:t gjord framställning rörande pensionsrätt för innehavaren av ifrågavarande professur, föreskrevs genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 juli 1913, bland annat, att från och med den 1 augusti 1913 skulle vid institutet upprättas en professur med ovan angivna benämning, samt bemyndigades institutets lärarkollegium att mottaga förenämnda donation till förvaltning och användning i enlighet med donationsurkundens bestämmelser, vilka av Kungl. Maj:t till alla delar godkändes.

Avlöningen till ifrågavarande professur, vars innehavare med hänsyn till det betydelsefulla ämne han företräder jämväl i framtiden synes mig böra intaga samma löneställning som vanlig universitetsprofessor, bör i första hand utgå från avkastningen av den Ekman'ska donationen, vars ränta för budgetåret 1923—1924 utgjorde i jämna krontal 10,912 kronor. Försiktigheten torde emellertid bjuda att räkna med medelavkastningen under tiden från fondens tillkomst den 19 juli 1913 till och med den 30 juni 1924, vilken efter vad jag från vederbörande inhämtat utgör i jämna krontal 10,223 kronor för helt budgetår räknat. Sistnämnda belopp torde böra avrundas nedåt till 10,000 kronor. Det tillskott, som sålunda av allmänna medel skulle erfordras för uppbringande av professorslönen till 12,000 kronor, uppgår följaktligen till 2,000 kronor. I huvudsaklig likhet med vad som för närvarande är fallet och jämväl fortfarande skulle iakttagas beträffande den Malmstenska professuren, bör i institutets stat uppföras nyss

angivna tillskott av allmänna medel jämte anmärkning: att 10,000 kronor utgå av vederbörande donationsfond samt att av sistnämnda belopp 2,000 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar. Ålderstillägg liksom även dyrtidstillägg böra hädanefter bestridas av allmänna medel.

Kort efter det karolinska institutet år 1810 erhållit sin nuvarande organisation, bestämdes genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 november 1816, att bland de tre professorer, nämligen anatomie, chemie samt medicinie theoretie professorerna, vilka kunde ifrågakomma till erhållande av bostad inom institutet, skulle en erhålla sådan bestående av en bekväm våning med kök och nödiga uthus mot åliggande att såsom inspektor vara ansvarig för institutet. Med upphävande av de år 1816 givna stadgandena föreskrev Kungl. Maj:t den 16 maj 1862, att fullt tillräckliga rum skulle anvisas för institutets samlingar, laboratorier och auditorium m. m. samt till arbetsrum för vissa professorer. Två mindre boställsvåningar, vardera med kök, skulle upplåtas, den ena för professorn i anatomi, den andra för professorn i kemi och farmaci, med rättighet för den i tjänsten äldste att bland våningarna välja den han helst önskade. Vidare skulle några små lägenheter tilldelas vissa befattningshavare samt ett antal rum anvisas för studerande.

Längre fram i tiden befunnos 1862 års föreskrifter dels i vad de anginge undervisnings- och museilokaler samt arbetsrum obehöfliga, dels i fråga om andra lägenheter tarva vissa ändringar. Genom nådigt brev den 11 juni 1887 bestämde därför Kungl. Maj:t, med upphävande av nådiga brevet den 16 maj 1862, att i den på västra delen av institutets tomt befintliga byggnaden skulle hållas tillgängliga:

- 1:o) erforderliga rum för institutets bibliotek;
- 2:o) två mindre boställsvåningar, vardera med kök, »vilka våningar må», såsom det heter i det kungl. brevet, »vid härnäst inträffande ledighet av professorerna i anatomi och kemi, i tur efter fullmaktsålder innehavas av professorerna i anatomi, patologisk anatomi, fysiologi och kemi; börande härvid iakttagas, att om en i tjänsten äldre professor icke vill, för viss tid eller tills vidare, begagna sig av sin rätt till bostad, den honom i tjänst-ålder närmaste må under tiden begagna bostaden mot åtnjutande av laga färdag, ävensom att alltid den för professor, som innehar boställsvåning, i stat upptagna lägre lönen skall utgå till den, som begagnar sig av bostaden»;
- 3:o) bostäder för amanuenser vid vissa institutioner;
- 4:o) bostäder, därest sådant sig göra låter, åt laboratorerna; samt
- 5:o) rum med kök för en gårdsdräng och för en vaktmästare.

Den byggnad, som avses i 1887 års brev, är den som efter bibliotekets inflyttning därstädes på 1840-talet kallats biblioteks- och boställshuset, beläget i hörnet av gamla Glasbruksgränden, numera Owengatan och Hantverkargatan, med adressnummer 3 vid sistnämnda gata.

De genom nyssnämnda nådiga brev givna bestämmelserna i avseende å två professorers boställslägenheter hava bibehållit sin giltighet även sedan

Borttagande av boställsförmån för en professor vid karolinska institutet m. m.

den nu gällande löneregleringen för institutet med ingången av år 1909 trädde i kraft.

Dessa professorer fingo vidkännas avdrag å sin lön med ett belopp, motsvarande värdet av boställsförmånen och i den år 1908 av riksdagen fastställda staten upptaget till 900 kronor. De uppburo alltså kontant 6,600 kronor, därav lön 4,100 kronor och tjänstgöringspenningar 2,500 kronor.

År 1914 uppkom fråga om ändrad disposition av den ena av dessa boställsvåningar, nämligen den, som var till större delen belägen i husets bottenvåning. Då på grund av denna bostads ohygieniska beskaffenhet ingen av de tre professorer, som enligt gällande bestämmelser kunde ifrågakomma att disponera densamma, var villig att bebo bostaden och en förpliktelse för vederbörande icke skäligen kunde ifrågasättas samt då samtidigt behov uppstått av ökat utrymme för biblioteket, vidtogs år 1916 den anordningen, att efter inhämtande av riksdagens medgivande en förklaring gavs, att denna boställslägenhet skulle upphöra att användas för berörda ändamål och att densamma ej vidare skulle, med beräknat värde av 900 kronor, ingå i en professorsavlöning vid institutet. Institutets stat höjdes samtidigt med nämnda belopp av 900 kronor. Kungl. Maj:ts beslut i ämnet är dagtecknat den 12 maj 1916.

Institutet har sålunda under den senast förflutna tiden haft till sitt föfogande allenast en boställsvåning. Denna har på sistone disponerats av professorn i patologisk anatomi C. J. G. Sundberg. Sedan Sundberg den 24 juli 1924 erhållit avsked från sin professur och samtidigt därmed haft att frånträda lägenheten, har inom institutet fråga uppkommit om ändrad disposition även av denna boställsvåning. Det har företrädesvis varit behovet av ökade utrymmen för institutet som drivit fram denna fråga. Framställning har ock gjorts av vederbörande myndigheter om beredande av medel för ändrad anordning av ifrågavarande lokalutrymmen. Jag är för egen del övertygad om behovet för institutet att för sin förvaltning och sitt bibliotek få tillgång till ökade utrymmen, men är ännu ej i tillfälle att för Kungl. Maj:t anmäla denna fråga i hela dess omfattning. I allt fall anser jag mig nu kunna utgå ifrån, att någon boställsvåning för professor vid institutet ej längre bör vara att räkna med, och att följakligen något avdrag av denna anledning å någon professorslön i staten ej bör ifrågakomma.

3. Laboratorer m. fl.

De lärare, vilka här närmast komma i fråga, äro laborator och prosector inom medicinsk fakultet samt laborator och observator inom filosofisk fakultet ävensom föreståndaren för entomologiska institutionen vid Lunds universitet. Nu ifrågavarande befattningshavare utgöra i avseende å löneställning och tjänstställganden en särskild grupp och torde böra betraktas för

sig. Samtliga andra biträdande lärare vid universiteten kommer jag att under en följande avdelning behandla.

Laborators- och därmed jämförliga tjänster hava sin upprinnelse i den gamla adjunktsinstitutionen. Den ursprungliga avsikten med inrättandet av denna institution var, såsom det heter i prästerskapets betänkande den 10 september 1617 huru universitetets lärarstat och anslag lämpligen borde ordnas (Annerstedt, Uppsala universitets historia, Bih. I sid. 141), »att man altijdh må hafua i förrådhd widh academien några, som kunna finnas duglighe till en profession eller andra tienster, när så behöffues.» Likaså heter det i motiven till 1852 års universitetsstatuter: »de äro nödvändiga ej allenast för de vikariater vid professorsämbetena, hvarav tid efter annan behof kan uppkomma, utan ock till bildande av en klass yngre vid universiteten fästade vetenskapsidkare, ur hvilken blifvande professorer må kunna väljas». Vid mitten av 1700-talet fästes adjunkterna vid bestämda ämnen, och några adjunkter fingo särskilda tjänstställganden, i det att samtidigt nya adjunktsbefattningar med i regel adjunktslön men med olika benämningar inrättades. Då tillkom vid Uppsala universitet anatomie prosektorn, astronomie observatorn, kemie laboratorn och botanices demonstratorn (Jfr. Annerstedt, Uppsala universitets historia, III: 1 s. 305 ff.; III: 2 s. 98 ff.) samt vid Lunds universitet anatomie prosektorn, astronomie observatorn, kemie laboratorn, botanices demonstratorn och custos machinarum (Weibull-Tegnér, Lunds universitets historia, II, s. 356 ff). I sammanhang med den omkring 1870-talets mitt företagna löneförbättringen vid universiteten ombildades adjunktsinstitutionen. De mera självständigt ställda bland adjunkturerna förändrades till extra ordinarie professurer, andra indrogos, andra åter ansågos icke vara av den vikt, att de borde omvandlas till professurer. Adjunkternas ursprungliga uppgifter såsom biträdande lärar- och exspektansplatser överflyttades huvudsakligen på docentbefattningarna.

Nu ifrågavarande laborators- och med dem jämförliga befattningar äro sålunda att till en viss omfattning och till en viss grad betrakta såsom en återstod av den gamla adjunktsinstitutionen. Dock har adjunktsinstitutionens ursprungliga ändamål och uppgifter här kommit att träda helt i bakgrunden, i det att förevarande tjänster icke längre kunna sägas utgöra några biträdande lärar- eller övergångsplatser till professur. De äro fullt fristående befattningar med självständiga uppgifter och höga vetenskapliga fordringar på sina innehavare. Med tillsättande av laborators-, prosektors- och observatorsbefattningar skall enligt universitetsstatuterna förhållas i tillämpliga delar på enahanda sätt, som är föreskrivet i fråga om professorsbefattningar. Upprepade gånger hava krav rests om förvandling av vissa av dessa tjänster till professurer. Någon gång har så ock skett, t. ex. senast vid 1924 års riksdag, då kemie laboratorsbefattningen vid Lunds universitet förändrades till professur i kemi.

*Historik.
Nüvarande
förhållanden.*

Sådana som avlöningsförhållandena för ifrågavarande befattningshavare för närvarande efter 1908 års lönereglering te sig, kan man särskilja mellan två huvudgrupper.

Den ena representeras av laboratorer och prosektorer inom medicinsk fakultet: två laboratorer, den ene i experimentell patologi och patologisk anatomi och den andre i experimentell fysiologi och medicinsk fysik, och en prosektor inom medicinska fakulteten i Uppsala samt tre laboratorer, i fysiologi, i bakteriologi samt i kemi och farmaci, ävensom två prosektorer, den ene vid anatomiska och den andre vid patologisk-anatomiska institutionen, vid karolinska institutet. Dessa åtnjuta en var lön av 3,600 kronor och tjänstgöringspenningar med 2,000 kronor, vartill komma två ålderstilllägg, vardera å 500 kronor, efter 5 och 10 år. Slutavlöningen utgör alltså 6,600 kronor. Avlöningen bestämdes till angivna belopp vid 1908 års lönereglering. Som förebild torde därvid i viss mån ha tjänat den för andra gradstjänst enligt 1907 års stat för statskontoret fastställda avlöningen (lön 3,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor, ortstilllägg 400 kronor samt tvenne ålderstilllägg, vardera å 500 kronor efter 5 och 10 år). Härtill kommer sedan år 1919 tillfällig löneförbättring med 950 kronor, varav 650 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar samt vidare provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1924—1925 med 450 kronor till befattningshavare i Uppsala och med 870 kronor till befattningshavare vid karolinska institutet; av sistnämnda tillägg utgöra $\frac{2}{3}$ lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspenningar.

Från nu nämnda befattningshavare äro att skilja de två laboratorer vid karolinska institutet (en klinisk laborator vid Serafimerlasarettets kliniska laboratorium och en laborator vid patologisk-anatomiska institutionen), vilka förordnas för viss tid av kanslern, och uppbära i stat uppförda arvoden om 4,000 kronor, jämte tillfällig löneförbättring av 900 kronor. Provisoriskt lönetillägg utgår icke till senast nämnda tjänst innehavare.

Den andra huvudgruppen representeras av befattningshavare inom filosofisk fakultet, nämligen en laborator i experimentell fysik och en observator i astronomi vid Uppsala universitet samt en observator i astronomi och föreståndaren vid zoologiska institutionens entomologiska avdelning vid Lunds universitet. För en var av dessa uppgår begynnelseavlöningen till 4,500 kronor, varav 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, vartill komma två ålderstilllägg, vardera å 500 kronor efter 5 och 10 år. Slutavlöningen är alltså 5,500 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen för dessa befattningshavare uppgår till 900 kronor (600 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar). Härtill kommer provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1924—1925 med 450 kronor för befattningshavare vid Uppsala universitet och med 240 kronor för befattningshavare vid Lunds universitet, av vilka belopp $\frac{2}{3}$ utgöra lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspenningar.

I sitt förslag hemställer löneregleringskommittén, att nu ifrågavarande ordinarie befattningshavare i medicinsk och filosofisk fakultet varda likställda i avlöningshänsende. Då kommittén till stöd för detta förslag, som innebär en väsentlig löneförbättring för de filosofiska fakulteternas tjänst-innehavare av nu förevarande slag, bygger på den utredning och de ut-talanden, som i detta ämne gjorts av de akademiska myndigheterna i Åt-skilliga till Kungl. Maj:t ingivna och till kommittén sedermera överlämnade framställningar, anser jag det vara på sin plats att redogöra för de syn-punkter, som härutinnan framkommit från universiteten.

*Framställ-
ningar
från de aka-
demiska myn-
digheterna
ang. förbätt-
rade löneför-
måner för be-
fattnings-
havare inom
filosofisk
fakultet.*

I skrivelse till kanslern hemställde det större akademiska konsistoriet i Lund, att kanslern ville hos Kungl. Maj:t utverka proposition till 1920 års riksdag om beviljande, förutom åt laboratorn i kemi, vilken tjänst såsom numera indragen icke längre kommer i fråga, åt observatorn i astronomi och åt föreståndaren för den entomologiska avdelningen av zoologiska insti-tutionen av en tillfällig löneförbättring med 1,800 kronor.

Vid skrivelsen fanns fogad en framställning från den matematisk-natur-vetenskapliga sektionen till det större akademiska konsistoriet. I sistnämnda skrivelse framställdes det nyss återgivna yrkandet, varvid åberopades den utredning i ämnet, som förebragts vid frågans behandling vid sammanträde i matematisk-naturvetenskapliga sektionen den 24 april 1918. Vid nämnda sammanträde påyrkades, att laboratorerna måtte varda avsevärt bättre av-lönade än lektorerna vid de allmänna läroverken. Som skäl anfördes följande:

För det första måste kompetensfordringarna på ifrågavarande universi-tetslärare uppenbarligen ställas vida högre än på läroverkslektorerna. Detta framgår redan av universitetsstatuternas § 71, vari sägs, att »med tillsättande av laborator-, sektors- och observatorbefattningar förhållas i tillämpliga delar på enahanda sätt, som i fråga om professorsbefattningar ovan är före-skrivet», samt vidare av den undervisningsskyldighet, som åligger dessa lärare. Denna är enligt instruktioner i huvudsak följande:

Observatorn i astronomi åligger att föreläsa 3 timmar i veckan och leda observationsövningarna vid astronomiska institutionen (i regel 4 aftnar i veckan) samt vidare att biträda vid ledandet av och deltaga i vid insti-tutionen pågående vetenskapliga arbeten.

Föreståndaren för entomologiska avdelningen av zoologiska institutionen åligger att hava närmaste vård och tillsyn av de entomologiska samlingarna och 2 timmar i veckan leda övningar i entomologi. Han har dessutom skyldighet att efter föreläggande av sektionen examinera i entomologi.

För det andra framgår av det nyss framförda, att den undervisning, som handhaves av ifrågavarande universitetslärare, är av den betydelse, att det måste anses vara ett synnerligen viktigt önskemål för universitetet, att dessa befattningar besättas med de mest lämpliga personer, och vidare, att dessa ej redan efter några få års tjänstgöring lämna sina befattningar. Det är emellertid uppenbart, att universitetet vid besättandet av ifrågavarande lärar-befattningar har att utstå en kännbar konkurrens med de allmänna läro-verken, och att universitetet blott kan hava utsikt att förvärva och behålla de bästa krafterna, därest det vid universitetet kan bjudas dem avsevärt

bättre löneförmåner än vid läroverken. Att laborators- och observatorsbefattningarna vid universiteten av nyss anförda skäl böra vara högre avlönade än lektoraten vid de allmänna läroverken, har tidigare framhållits av de för granskning av förslag till ändrade statuter och lönestat m. m. för universiteten och karolinska institutet tillkallade sakkunniga, vilka för ifrågavarande befattningar föreslago en totalavlönning av 4,700 kronor jämte tre ålderstillägg å 500 kronor vardera efter respektive 5, 10 och 15 år. I den kungl. propositionen (nr 97) till 1908 års riksdag upptogs detta förslag med den förändring, att begynnelselönen nedsattes till 4,500 kronor. Emellertid blev det tredje ålderstillägget ej godtaget av riksdagen. Även de sakkunniga, som av chefen för ecklesiastikdepartementet anmodats att yttra sig om behövligheten av en föreståndarbefattning för den entomologiska avdelningen av Lunds universitets zoologiska institution, hava framhållit önskvärdheten av att denna befattning bleve högre avlönad än lektoraten vid de allmänna läroverken.

Vidare må erinras därom, att löneregleringskommittén framhåller, att läroverkens lektorer på grund av den längre utbildningstiden böra vara högre avlönade än tjänstemännen av 2:dra lönegraden i centralförvaltningen. Då emellertid utbildningstiden för här ifrågavarande universitetslärare är avsevärt längre än för lektorerna vid de allmänna läroverken och på grund därav också i regel förenad med större kostnader, lämnar löneregleringskommitténs nyss anförda åsikt ett ytterligare stöd för att de nyssnämnda universitetslärarna böra avlönas högre än läroverkslektorerna.

Vid framställningens överlämnande till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1919 förklarade sig kanslern — under hänvisning till att tillfällig löneförbättring blivit nämnda tre befattningshavare beviljad — ej i vidare mån böra biträda konsistoriets framställning, än att kanslern hemställde — förutom att dylik löneförbättring måtte utgå även under följande år — att vid en blivande slutgiltig lönereglering för de vid universiteten anställda laboratorer och likställda befattningshavare måtte tagas i övervägande vad uti föreliggande ärende blivit anført.

Därefter hemställde i skrivelse till kanslern det större akademiska konsistoriet i Uppsala, att kanslern behagade utverka proposition till 1921 års riksdag om beviljande av erforderligt belopp för uppflyttande av laboratorsbefattningen i experimentell fysik i samma lönegrad som laboratorsbefattningen inom den medicinska fakulteten vid Uppsala universitet under villkor om skyldighet för innehavaren av förstnämnda befattning att, förutom nu föreskriven tjänstgöring, även hålla 15 föreläsningar per läsår.

Vid skrivelsen var fogat ett utdrag av matematisk-naturvetenskapliga sektionens i Uppsala protokoll, i vilket var intagen en skrivelse från numera avlidne professor G. Granqvist, vari framhölls den konkurrens, som universiteten vid rekrytering av laboratorsbefattningar hade att utstå med de allmänna läroverken. Lektors begynnelseavlönning, som efter 1908 års löne-reglering för universiteten understeg laborators begynnelseavlönning med 500 kronor, hade dämera efter läroverksläraernas löne-reglering 1918 höjts avse-

värt över laboratorsavlöningen. Denna omkastning av löneförhållandena kunde få det mest ödesdigra inflytande på undervisningen i fysik.

Laboratorsbefattningen borde vara bättre och ej sämre avlönad än en lektorsbefattning, ty i annat fall måste kompetensen för laboratorsbefattningen sänkas och som följd därav en större arbetsbörda läggas på professorn. Redan nu vore emellertid dennes arbetsbörda så stor, att en lindring i densamma måst begäras.

Beträffande professorns och laboratorns tjänstgöringsskyldighet anfördes följande:

Professorn åligger 4 timmars föreläsningar i veckan, överinseendet av undervisningen å institutionen och särskilt ledningen av de vetenskapliga specialundersökningar, som där utföras, alla tentamens- och examensgöromål, skötseln av institutionens ekonomi, instrumentinköp m. m. Laboratorn åligger att leda laborationsövningarna såväl på det lägre stadiet för fil. kand. och ämbetsexamen som å det högre för fil. lic. examen och att biträda vid övervakandet av de vetenskapliga specialarbetena.

Sedan den nya stora fysiska institutionen blivit färdig, ha institutionsgöromålen för professorn ökats till den grad, att det varit omöjligt för honom att uppehålla hela denna undervisningsskyldighet, och han har därför tills vidare fått rättighet att inställa en föreläsning i veckan. Skulle nuvarande ogynnsamma löneförhållanden för laboratorn fortvara, måste man med säkerhet nödgas sänka kompetensen för laboratorsbefattningen så mycket att laboratorn icke längre kan påräknas som medhjälpare vid de vetenskapliga undersökningarna och deras planläggning. Då dessa undersökningar i regel fordra mycket arbete av dem, som leda desamma och då deras antal i allmänhet uppgår till 10 å 13, kommer i så fall att på professorn läggas en arbetsbörda, som han omöjligt kan bära utan skada för undervisningen.

Med den omfattning, som fysiken för närvarande äger, komma föreläsningarna på det högre stadiet, som böra behandla fysikens skilda delar, att kräva en ganska rundlig tid. Även om de blott omfatta det viktigaste, som en studerande med fysik som huvudämne bör se och höra, kräva de en tid av omkring 4 å 5 år med 3 föreläsningar i veckan. Det är då uppenbart, att många studerande aldrig få tid och tillfälle att fullständigt bevista en sådan kurs. Vikten av fysiska föreläsningar får ej förbises, ty med ämnets stora omfång blir det en omöjlighet för den studerande att med egna försök skaffa sig en tillräckligt grundlig kännedom om samtliga de fenomen, som han bör känna. Under sådana förhållanden är det ett viktigt önskemål, att två föreläsningsserier kunde samtidigt hållas, avsedda för det högre stadiet. Naturligtvis kan icke en större föreläsningsskyldighet påläggas laboratorn, men även med en så pass inskränkt föreläsningsskyldighet som 15 föreläsningar per år skulle rätt mycket vinnas. Laboratorn kunde då behandla de fysiska mättnings- och beräkningsmetoderna; dessa behövde då icke belasta professorns föreläsningar. Härigenom bleve laboratorns undervisningsskyldighet fullt jämställd med de medicinska laboratorernas.

Vid överlämnande av skrivelsen från konsistoriet till Kungl. Maj:t den 28 augusti 1920 förklarade sig kanslern finna de anförda skälen till stöd för den begärda löneregleringen vara så vägande och risken av ett uppskov med denna lönereglerings genomförande så stor, att kanslern icke tve-

kade att livligt tillstyrka att utan avvaktande av en allmän lönerreglering vid universiteten ifrågavarande befattning måtte uppflyttas, på sätt begärts, till en högre löneklass. Kanslern hemställde därför om avlåtande till 1921 års riksdag av nådig proposition i överensstämmelse med konsistoriets förslag.

Det må till sist erinras, hurusom under återopande av vad det större akademiska konsistoriet i Uppsala anfört i sin nyss återgivna skrivelse förslag motionsvis väcktes vid 1921 års riksdag, att avlöningen till laboratorn i experimentell fysik måtte höjas till 5,600 kronor jämte två ålderstillägg, vardera å 500 kronor.

Statsutskottet avstyrkte emellertid motionen under anförande, att med hänsyn till den pågående utredningen om ny lönerreglering för universiteten utskottet icke ansåge sig nu böra taga ståndpunkt till motionärens förslag. Denna hemställan vann riksdagens bifall.

Löneregleringskommittén.

För egen del har löneregleringskommittén beträffande nu ifrågavarande befattningshavare anfört och föreslagit följande:

Beträffande de vid de medicinska fakulteterna fast anställda laboratorerna och prosektorerna föreslår kommittén, att de placeras i lönegraden B 16. Väl hava andragsradstjänstemännen, med vilka de tidigare torde hava jämförts, i allmänhet placerats i lönegraden B 15. Då emellertid en del andragsradstjänstemän hänförs till 16:e lönegraden och det ej synes uteslutet, att ytterligare ett antal av de under 15:e lönegraden inordnade andragsradstjänstemännen skola uppflyttas till den högre lönegraden, torde i betraktande av de krav i fråga om såväl kompetens som tjänstgöringsskyldighet, vilka ställas på ifrågavarande befattningshavare, den av kommittén föreslagna placeringen vara väl motiverad, så mycket mer som redan vid 1908 års lönerreglering tjänstgöringspenningarna för laboratorerna sattes något högre än för andragsradstjänstemännen i gemen.

Vidkommande åter de laboratorer och med dem likställda befattningshavare, som äro anställda inom de filosofiska fakulteterna, synes en mera avsevärd förhöjning av deras nuvarande avlöning böra äga rum. Av den utredning, som i ärendet förebragts, torde framgå, att dessa laboratorers kompetens och arbetsuppgifter ej äro kvalitativt underlägsna de medicinska laboratorernas. Ur denna synpunkt är således den hittillsvarande differentieringen i lönehänseende ej motiverad.

Dessutom bör, såsom ock i de inkomna framställningarna betonas, tagas i betraktande avlöningen till de allmänna läroverkens lektorer. Det kan lätt inträffa, att med nuvarande relation mellan lektors- och laboratorsavlöning, universiteten vid laboratorbefattningars besättande ligga under i konkurrensen med de allmänna läroverken. Då laboratorerna ofta vinna befördran till professur, kan nämnda förhållande även menligt inverka på professorskårens rekrytering.

Att å andra sidan gå så långt, som från universitetens sida yrkats, eller att ställa laboratorerna i högre lönegrad än lektorerna synes knappast av anförda skäl motiverat, ty givetvis kommer laboratorbefattningen med de studie- och beföringsmöjligheter, som den erbjuder, att för en vetenskapsman te sig som betydligt mera lockande än en lektorstjänst. Om laborator- och lektorsbefattningarna sättas i samma lönegrad, torde några rekryteringssvårigheter för universiteten ej behöva befaras.

Enligt vad kommittén inhämtat har läroverkens löneregeringskommitté i denna fråga ännu ej fattat beslut. Under sådana omständigheter nödgas högskolornas löneregeringskommitté taga ståndpunkt till frågan om dessa laboratorers placering utan att kunna taga hänsyn till vad läroverkens löneregeringskommitté kan komma att hemställa beträffande lektorerna. Högskolornas löneregeringskommitté anser för ifrågavarande laboratorer en placering i samma lönegrad, som ovan föreslagits för de medicinska laboratorerna, eller lönegraden B 16 vara lämplig, en lönegrad, som kommittén antager främdeles kunna komma till användning även för lektorerna, särskilt i betraktande av 1902 års löneregeringskommittés ovan berörda uttalande.

Med hänsyn till den avsevärda avlöningsförbättring, som skulle komma dessa laboratorer till del, och med hänvisning till vad kommittén i annat sammanhang yttrat, anser kommittén en lämplig utsträckning av laboratorernas undervisningsskyldighet böra vidtagas, exempelvis såsom föreslagits av professorn i fysik i Uppsala.

Återstå så de två laboratorbefattningar, som med ett arvode av 4,000 kronor äro uppförda på karolinska institutets stat. För deras del föreslår kommittén en höjning av arvodet till 6,000 kronor. Det synes nämligen lämpligt, att arvodet sättes till samma belopp, som i det följande föreslås för docentstipendierna.

Jag vill härvid erinra endast därom, att kommitténs förslag innebär en tillämpning å de ordinarie laboratorerna och de med dem jämförliga befattningshavarna av den i det ifrågasatta lönesystemet ingående ortsgrupperingen.

I avseende å kommitténs förslag beträffande laboratorerna och de med dem jämförliga befattningshavarna har kommittéledamoten, professor Johansson, med instämmande av professorerna Palmær, Björling och Hedrén anmält en avvikande mening, så lydande:

I enlighet med den av kommittén intagna ståndpunkten, att laborator bör i lönehänseende likställas med lektor vid allmänt läroverk, får jag som min mening uttala, det kommittén vid fråga om nämnda laboratorers placering å löneskalan, borde yttrat sig därhän, att den föresloge B 16 eller, i fall lektorerna skulle komma att placeras högre, i samma lönegrad som de.

Av de akademiska myndigheternas yttranden över kommittéförslaget har jag först att omnämna vad medicinska fakulteten i Uppsala anför. Fakulteten yttrar: *Myndigheternas yttranden.*

I fråga om laboratorbefattningarna hava de kommitterade jämställt laboratorerna inom den filosofiska fakulteten med dem inom den medicinska, en sak varemot medicinska fakulteten intet har att erinra. Då emellertid kommitterade vidare velat i avlöningshänseende jämställa laboratorerna med läroverkslektorer, så synes detta innebära en orättvisa gentemot laboratorerna.

Särskilt för medicinska fakulteten är denna fråga om laboratorernas löneförmåner så mycket mera betydelsefull, som inom en snar framtid två av fakultetens professurer komma att ombildas till respektive prosektors- och laboratorbefattningar. I framtiden komma således att finnas ej mindre än

4 lärare inom laboratorsgrad vid medicinska fakulteten. Det är då uppenbarligen av största vikt för universitetet att söka utverka sådana löneförmåner för dessa befattningar, att dugliga lärarkrafter för dem kunna förvärvas. Att det med en så låg avlöning som den av kommittén föreslagna (B 16) skall lyckas att förmå dugande krafter att speciminera för och att kvarstanna på en lärarbefattning inom den teoretiska medicinens område med så små löneförmåner, synes med tanke på den ekonomiskt vida gynnsammare ställning, den praktiska läkarverksamheten erbjuder, mycket osannolikt. Såsom ett rent minimum måste fakulteten anse, att laboratorerna uppföras i avlöningsreglementets lönegrad B 17 och att på samma sätt, som är föreslaget i fråga om professorerna, även laboratorerna vid universitetet må få räknas tillhöra ortgruppen G.

Filosofiska fakulteten i Uppsala anför i fråga om de till fakulteten knutna befattningshavarna:

Det har från universitetens sida upprepade gånger påvisats, att de i fråga om rekryteringen av laboratorsplatserna inom de filosofiska fakulteterna ha att utstå en skarp konkurrens med de allmänna läroverkens lektorsbefattningar och att därför lönen för laborator borde vara högre än för lektor. Kommittén anser denna ståndpunkt knappast av anförda skäl motiverad, enär laboratorbefattningen »kommer med de studie- och befordringsmöjligheter, som den erbjuder, att för en vetenskapsman te sig som betydligt mera lockande än en lektorstjänst». Kommittén finner därför, att, om laborator- och lektorsbefattningarna sättas i samma lönegrad, några rekryteringssvårigheter för universiteten ej torde behöva befaras.

Fakulteten vill i detta avseende erinra om att i sammanhang med den senaste löneregleringen 1908 Kungl. Maj:t i sin proposition uttryckligen erkänt behovet av att laboratorlönen sattes högre än en lektorlön, och i enlighet härmed fastställdes vid denna lönereglering för laboratorerna en begynnelselön, som med 500 kronor översteg den för en lektor. Sedermera har genom löneregleringar vid läroverken detta inbördes förhållande mellan laborator- och lektorsbefattningarna ändrats till de förras nackdel. Att ett återställande av förhållandet till överensstämmelse med den redan tidigare såsom riktig fastslagna principen bör ske, kan icke bortförklaras på det sätt kommittén försökt, ett försök, vars fullföljande i analoga fall skulle leda till orimliga resultat. Laboratorernas tjänstgöring ligger otvivelaktigt på ett högre plan än läroverkslektorernas och är av betydligt mera krävande art. De kompetensfordringar, som ställas och måste ställas på de förra, äro ungefär de samma som i fråga om professorerna, och deras tillsättande försiggår enligt de nu gällande universitetsstatuterna i alldeles samma ordning som dessas. Ett uppehållande av dessa kompetensfordringar torde medföra mycket stora svårigheter, om icke någon skillnad i löneförmånerna förefinnes mellan dessa befattningar och lektoraten vid läroverken. Erfarenheten visar också att dylika svårigheter äro att befaras.

Vad observatorbefattningen i astronomi vid Uppsala universitet beträffar, medför löneförhöjningen för densamma för närvarande ingen direkt merkostnad, i det att denna befattning, så länge professor von Zeipels personliga professur äger bestånd, skall stå vakant och observatorlönen helt och hållet ingå i avlöningen till sagda professur. Enligt nuvarande bestämmelser äger observatorn, i likhet med laboratorn i fysik, ingen föreläsnings-

skyldighet. På alldeles samma grunder, som anförts för att i sammanhang med en löne reglering ålägga laboratorn i fysik skyldigheten att hålla en mindre föreläsningkurs på exempelvis 15 timmar om året, bör en dylik skyldighet kunna åläggas observatorn i astronomi, och skulle en sådan kurs i anslutning till de astronomiska observationsövningarna utan tvivel vara av nytta för undervisningen.

Fakulteten får alltså föreslå att, under förutsättning att läroverkslektorernas lön kommer att fastställas till lönegraden B 16, laboratorn i fysik och observatorn i astronomi måtte placeras i lönegraden B 17 eller i varje fall i den lönegrad, som är närmast högre än den, till vilken lektorerna komma att hänföras.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala ansluter sig i sitt yttrande till de uttalanden, som gjorts av de medicinska och filosofiska fakulteterna samt utformar sitt yrkande i enlighet med sistnämnda fakultets förslag. Såsom ytterligare skäl härför anför konsistoriet:

Då befordringsutsikterna för en vetenskapsman, som söker meritera sig för vetenskaplig lärarbefattning vid universiteten, äro vida osäkrare och befördran senare än för läroverkslektorerna, så torde otvivelaktigt laboratorbefattningarnas besättande och uppehållandet av nödiga kompetensfordringar för desamma stöta på mycket stora svårigheter, om icke någon skillnad i löneförmånerna förefinnes mellan dessa befattningar och lektoraten vid läroverken.

Att även med de av konsistoriet föreslagna löneförmåner laborators- och prosektorsbefattningarna inom den medicinska fakulteten, vilka alla omfatta teoretiska discipliner, torde bli mycket svåra att besätta med kompetenta lärarkrafter, lider icke något tvivel, varför konsistoriet finner det i hög grad önskvärt, att den medicinska fakultetens förslag om särskilda lönetillägg för de ifrågavarande befattningarna likaväl som för professurerna i de teoretiskt medicinska ämnena snarast möjligt kommer under närmare omprövning.

Vid Lunds universitet har medicinska fakulteten icke berört den föreliggande frågan, enär några laboratorer eller prosektorer icke finnas vid fakulteten.

Filosofiska fakulteten i Lund anför i nu förevarande ämne i huvudsak samma synpunkter som de akademiska myndigheterna i Uppsala. Av fakultetens yttrande torde dock följande få återgivas:

Vidare har åt de ifrågavarande universitetslärarna anförtratts en synnerligen viktig del av den akademiska undervisningen och det är därför av stor betydelse för universitetet, att dessa befattningar besättas med de kvalificerade personerna och att dessa icke efter en kortare tjänstetid på grund av ekonomiska skäl söka sig ut till läroverken.

Den av kommittén framhållna omständigheten, att laboratorbefattningen med de studie- och befordringsmöjligheter, som erbjudas, skulle för en vetenskapsman te sig som betydligt mera lockande än en lektorstjänst, synes fakulteten ej böra komma i betraktande vid bestämmandet av lönegraden för dessa befattningshavare. Visserligen har inom vårt land vetenskaplig verksamhet vanligen i stor utsträckning bedrivits mera av ideella än ekonomiska grunder och vad laboratorernas befordringsmöjligheter angår, så äro

dessa icke beroende av den tjänsteställning de innehava, utan i första hand av de vetenskapliga meriter, som de kunna förskaffa sig. Det vetenskapliga arbetet måste de utföra på de tider, som ej upptagas av deras tjänstålliganden och under ferierna. Detta arbete är dessutom också i regel förbundet med icke ringa ekonomiska uppoffringar, varför även deras befordringsmöjlighet till professors ställning blir i väsentlig mån betingad av den lön de erhålla.

På grund av vad sålunda anförts, anser sig fakulteten böra föreslå, att de ifrågavarande befattningshavarna måtte erhålla en högre lön än lektorer, och finner fakulteten, att begynnelselönen bör sättas 500 kronor högre än den av kommittén föreslagna eller till 8,360 kronor med 9,800 kronor som slutlön. Dessa lönesummor har fakulteten föreslagit under förutsättning, att lektorslöner vid en kommande lönereglering bestämmas enligt lönegraden B 16.

Det större akademiska konsistoriet i Lund hänvisar till filosofiska fakultetens yttrande i ämnet.

Karolinska institutets lärarkollegium instämmer i den av professor K. F. Johansson m. fl. inom kommittén avgivna reservationen.

Till sist har jag att erinra om ett av statskontoret i dess yttrande över kommittéförslaget gjort uttalande, vilket torde hava avseende å den föreslagna löneregleringen för laboratorer m. fl. Statskontoret yttrar:

Statskontoret vill erinra om att kommittén ifrågasatt åtskilliga till nuvarande andra normalgraden hörande befattningshavares placering i 16:e lönegraden. Statskontoret, som anser sig böra tillstyrka detta förslag, vill dock i likhet med kommittén framhålla att, därest så sker, ett flertal andra befattningshavare inom statsförvaltningen, nu placerade i 15:e lönegraden, torde böra uppflyttas i 16:e lönegraden.

Framställning från laboratorer m. fl. vid karolinska institutet.

Innan jag ingår på bedömande av kommitténs förslag och de däröver avgivna utlåtandena, vill jag erinra om en av ordinarie laboratorer och prosektorer vid karolinska institutet till Kungl. Maj:t ingiven framställning i lönefrågan.

Det framhålles, att den nu bestående skillnaden av 1,500 kronor mellan slutlönen för ordinarie professorer å ena sidan och ordinarie laboratorer och prosektorer å den andra måste för framtiden bibehållas. Detta syntes berättigat med hänsyn därtill, att ifrågavarande tjänster ej vore att betrakta som passageplatser, då de vore förenade med pension och sålunda vore avsedda att uppbära en oberoende existens som självständiga vetenskapliga lärare. Därför tillsattes de också efter samma grunder som professorer. Vidare påpekas, att laboratorerna och prosektorerna i förhållande till undervisning och vetenskapligt arbete intaga en likartad ställning med professorer och att följaktligen desamma synpunkter, som kunde föranleda en ändring av professorernas löneförmåner, i lika grad och i samma riktning borde följas av en förändring i laboratorers och prosektorers avlöning. Det ville synas, som om dylika synpunkter varit bestämmande vid förra löneregleringens tillkomst, i det att laboratorerslönen då sattes ungefär mitt emellan professors och läroverkslektors. Samma relativa gradation borde alltså bibehållas.

Kommitténs förslag att de ordinarie lärarna av nu ifrågavarande kategori inom medicinsk och filosofisk fakultet skola i avlöningshänseende likställas finner jag välgrundat. Det står i överensstämmelse med från universiteten upprepade gånger framställda önskemål och synes sakligt fullt motiverat ej minst av den ofta framhållna betydelsen för universitetsundervisningen att få de filosofiska fakulteternas befattningar besatta med fullt kvalificerade innehavare. I vad mån och i vilken utsträckning en ökad undervisningskyldighet bör vid nu angivna förhållande åläggas innehavarna av sistnämnda befattningar, torde framdeles få bliva föremål för närmare övervägande.

Vad så beträffar den löneställning, som kommittén ifrågasatt för dessa tjänstinnehavare, hava de akademiska myndigheterna icke ansett sig kunna helt godtaga densamma. Den av kommittén framförda jämförelsen med de s. k. andragradstjänstemännen inom förvaltningen (sekreterargraden) synes mig föga klagörande och sakligt sett lika litet övertygande som den ofta åberopade jämförelsen mellan professorerna och förvaltningens tredje gradstjänstemän (byråchefsggraden). Mera befogad kan då jämförelsen med läroverkens lektorer förefalla. Men även denna synes mig vara från flera synpunkter mindre givande.

Vid bedömande av frågan om de ordinarie laboratorernas löneställning bör enligt min mening jämförelser ej sökas med befattningar inom andra verksamhetsområden. Det synes mig vara mera naturligt och ändamålsenligt att göra jämförelserna med befattningar inom samma institutioner, till vilka deras verksamhet är förlagd, och härvid böra i så fall professorerna och docentstipendiaterna främst komma ifråga såsom de befattningshavare, vilkas avlöningsförhållanden böra tjäna som utgångspunkt och ledning.

Professor åtnjuter nu enligt stat 7,500 kronor i begynnelselönen och 8,100 kronor i slutlönen. Ordinarie laborator i medicinsk fakultet, med vilken jag ansett motsvarande befattningshavare i filosofisk fakultet böra likställas, har i begynnelselönen 5,600 kronor och uppnår en slutlön av 6,600 kronor. Professorn uppnår sin slutlön efter fem år, laboratorn efter tio. Jag har vid prövning av laboratorernas lönefråga funnit skäligt förordade, att avlöningen för dessa befattningshavare höjes i ungefärligen samma relation med vad jag tänkt mig utgöra ökningen av professorslönen. I det föregående har jag föreslagit för professor en begynnelselönen av 12,000 kronor och en slutlön av 13,000 kronor efter fem år. Med utgångspunkt härifrån och med bibehållande av antalet ålderstillägg har jag funnit skälig laboratorlönen böra uppgå till 9,000 kronor, därav 6,000 kronor lön och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar, med rätt till två ålderstillägg à 500 kronor efter respektive 5 och 10 år, varigenom slutlönen skulle uppgå till 10,000 kronor.

Jag erinrade nyss om relationen till docentstipendierna. Skillnaden mellan nuvarande docentstipendium, 5,000 kronor, och laboratorns nu utgående be-

gynnelserlönen enligt stat, 5,600 kronor, är uppenbarligen alldeles för liten. Kommittén föreslår en höjning av docentstipendium till 6,000 kronor, ett förslag, som jag, såsom framgår av vad jag längre fram kommer att anföra, ansett mig böra biträda. Den skillnad mellan docentstipendium, 6,000 kronor, och laborators begynnelselönen enligt mitt förslag, 9,000 kronor, finner jag fullt befogad, om man tager i betraktande såväl de krav, som ställas på laboratorerna, som deras tjänstålighanden i förhållande till docentstipendiaternas.

Beträffande de ordinarie laboratorerna har ifrågasatts en tillämpning av det nya lönesystemets ortsgropper. En sådan tillämpning har man emellertid icke tänkt sig beträffande professorerna eller docentstipendiaterna. Jag finner det mindre tilltalande att i detta hänseende göra en skillnad mellan varandra i avseende å verksamhetens art så likställda lärargrupper som de nu nämnda.

För envar av samtliga under denna avdelning omförmälda ordinarie befattningshavare föreslår jag alltså en avlöning av 9,000 kronor, därav 6,000 kronor skola utgöra lönen och 3,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg till lönen, vart och ett å 500 kronor, efter respektive fem och tio år. Till pensionsfrågan återkommer jag i det följande.

Vad till sist beträffar de två laboratorsarvodena å karolinska institutets stat, nu vardera å 4,000 kronor, vilka av kommittén föreslagits höjda till 6,000 kronor, har jag intet att erinra mot detta förslag. Då dessa arvoden ursprungligen tillkommo, ansågos de böra sättas ett vart till i stort sett hälften av professors avlöning. Kommitténs förslag, jämfört med vad jag ifrågasatt såsom professorslön, står ock i överensstämmelse härmed.

I fråga om vissa av nu förevarande befattningar föreligga emellertid omständigheter, som föranleda en närmare undersökning och särskilda förslag från min sida. Jag har i det föregående berört frågan om ombildning av den extra ordinarie professuren i medicinsk och fysiologisk kemi vid Uppsala universitet till en laboratorbefattning i samma ämnen. Nu vill jag först i korthet erinra om prosektorsbefattningen inom medicinska fakulteten i Uppsala.

Prosektors-
befattningen
inom medi-
cinska fakul-
teten vid
Uppsala
universitet.

Denna prosektorsbefattning är för närvarande i löneavseende likställd med laboratorbefattningarna, och bör såsom av ovan sagda framgår givetvis framdeles så också vara fallet. I avseende å innehavaren av denna tjänst, professorn O. M. Ramström råder emellertid ett särskilt förhållande.

Ramström innehade före 1908 års lönereglering en då i staten uppförd extra ordinarie professorsbefattning i anatomi, med tjänstgöringskyldighet för innehavaren såsom prosektor. Avlöningen var i staten upptagen till 4,500 kronor samt 6 famnar ved, värderade till 90 kronor, jämte rätt till två ålderstillägg å 500 kronor. Denna professorsbefattning ansågs emeller-

tid vid löneregleringen böra i staten ersättas med vad den i själva verket innebar, nämligen en prosektorsbefattning. Ramström, vilken förklarade sig villig övergå från extra ordinarie professorsbefattningen till prosektorstjänsten, kom vid löneregleringen i åtnjutande av sedvanlig prosektorsavlöning, 5,600 kronor, jämte rätt till två ålderstillägg à 500 kronor, samt därutöver ett personligt lönetillägg å 400 kronor från allmänna indragningsstaten. Avlöningsförmånerna för honom uppgingo sålunda — i likhet med vad fallet var beträffande dåvarande extra ordinarie professorn greve Mörner — till 6,000 kronor i begynnelse- och 7,000 kronor i slutlön. Härtill komma, förutom dyrtidstillägg, tillfällig löneförbättring med 950 kronor samt för budgetåret 1924—1925 provisoriskt lönetillägg med 970 kronor, vadan alltså för Ramström, som intjänat båda ålderstilläggen, samtliga avlöningsförmånerna, fränsett dyrtidstillägg, utgöra 8,920 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 december 1908 skall Ramström benämnas professor och äga att, lika med å stat uppförda professorer vid universitetet, deltaga i universitetets vetenskapliga och ekonomiska förvaltning.

Löneregleringskommitténs förslag i avseende å ifrågavarande prosektorsbefattning innebär, att densamma hänföres till lönegraden B 16 samt att dess nuvarande innehavare, Ramström, tillerkännes från allmänna indragningsstaten ett lönetillskott av 480 kronor, utgörande skillnaden mellan lönegraderna B 16 och B 17.

I sitt yttrande över kommittébetänkandet framhåller medicinska fakulteten såsom rättvist, att Ramström med bibehållande av föreskrivet personligt lönetillägg i likhet med övriga professorer placeras i ortgruppen G. Skulle emellertid de övriga professorernas löner bli högre än kommittén föreslagit, borde en motsvarande ändring ske även beträffande Ramströms löneförmåner.

Enligt konsistoriets mening fordrar rättvisan, att vid en lönereglering de personliga lönetilläggen beräknas så, att Ramströms samtliga löneförmåner höjas i samma proportion, som av konsistoriet föreslagits för de ordinarie professorerna.

Jag delar kommitténs uppfattning därom, att man vid prövning av Ramströms avlöningsförmåner bör utgå från den avlöning, som må komma att bestämmas för laborator i medicinsk fakultet. Jag har för laborator föreslagit en avlöning av 9,000 kronor jämte rätt till två ålderstillägg, vardera å 500 kronor. Billigheten synes mig nu fordra, att Ramström allt fortfarande kommer i åtnjutande av ett personligt lönetillägg, vilket bör såsom nu utgå å allmänna indragningsstaten. Jag vill föreslå detta tillägg till 1,000 kronor. Ramström skulle sålunda, då han befinner sig i högsta lönegraden, komma i åtnjutande av en totalavlöning av 11,000 kronor, fränsett dyrtidstillägg. Jag finner denna höjning rimlig i förhållande till vad som föreslagits för de ordinarie professorerna. För de sistnämnda skulle

löneökningen — fränsett minskningen i dyrtidstilläggen — bliva 2,600 kronor i begynnelse- och 2,160 kronor i slutlön, härvid räknat med samtliga de löneförmåner, som för innevarande budgetår utgår till professor. För Ramström skulle med samma utgångspunkt enligt mitt förslag löneökningen bliva 2,080 kronor.

Ombildning av laboratorersbefattningen i experimentell patologi och patologisk anatomi vid universitetet i Uppsala till en laboratorersbefattning i patologisk anatomi.

Vidare vill jag beröra en uppkommen fråga om ombildning av laboratorersbefattningen i experimentell patologi och patologisk anatomi vid Uppsala universitet till en laboratorersbefattning i patologisk anatomi.

I skrivelse den 7 april 1924 gjorde medicinska fakulteten i Uppsala framställning om ombildning av dess laboratorersbefattning i experimentell patologi och patologisk anatomi till en laboratorersbefattning i enbart patologisk anatomi ävensom om viss ändring i instruktionen för innehavaren av denna laboratorstjänst.

Fakulteten anförde till stöd härför i huvudsak följande:

Fakulteten ägde icke någon ordinarie lärarbefattning i *rättsmedicin*, oaktat detta ämne vore examensämne i medicine licentiatexamen. Hittills hade examinationen skötts av någon av lärarna i fakulteten på särskilt förordnande och mot särskilt arvode, men ingen av lärarna hade *skyldighet* att mottaga ett dylikt förordnande. Att detta innebure ett missförhållande, vore uppenbart. Fakulteten hade också länge varit betänkt på att söka ändring häri men avhållits därifrån i avvaktan på en definitiv lösning av frågan om rättsmedicinalväsendets ordnande i dess helhet. Denna senare fråga hade nämligen länge stått på dagordningen och åtskilliga förslag till dess ordnande hade förelegat, men intet hade ännu fastställts. I de olika förslag, som framstälts, hade enighet rått därom, att vid det definitiva ordnandet av rättsläkarfrågan i landet en lärartjänst i rättsmedicin borde upprättas i Uppsala, vars innehavare jämväl borde vara rättsläkare i ett rättsläkardistrikt med Uppsala som centrum. Om eller när detta förslag kunde realiseras vore emellertid för närvarande omöjligt att avgöra. I avvaktan därpå ansåge fakulteten, att en *provisorisk* anordning borde företagas, som åtminstone tillförsäkrade fakulteten examinator i ämnet.

Alltsedan 1899 hade laboratorn i experimentell patologi och patologisk anatomi, professorn A. E. Vestberg innehaft förordnande som examinator och lärare i rätts- och statsmedicin samt därför uppburit ett arvode av 1,000 kronor för år av de till Kungl. Maj:ts disposition å universitetets stat ställda medlen. Det syntes också vara det naturliga, att examinationen i rättsmedicin knötes vid någon av lärarbefattningarna i patologisk anatomi, så länge icke en självständig lärarbefattning i rättsmedicin funnes. Längre hade det framhållits som ett steg mot detta mål att laboratorstjänsten i experimentell patologi och patologisk anatomi bleve ombildad till en professur i patologisk anatomi och rättsmedicin, såsom fallet vore med motsvarande tjänst vid universitetet i Lund. Men för närvarande ansåge sig fakulteten icke böra sätta detta ifråga utan avvakta den föreslagna omorganisationen av rättsmedicinalväsendet och den i samband därmed stående frågan om den blivande rättsläkartjänstens i Uppsala omfattning och ställning till fakulteten.

Däremot syntes det vara angeläget för fakulteten att i samband med snart

stundande ledighet — Vestberg uppnådde pensionsåldern i juni 1924 — sådan anordning vidtoges, att med ifrågavarande laboratorstjänst kunde genom tillägg till nu gällande instruktion förenas skyldighet att — såsom hittills mot särskilt arvode — uppehålla examinationen och eventuellt på förslag av fakulteten undervisning i rätts- och statsmedicin i samma utsträckning som hittills, det vill säga kort kurs i grunderna för utarbetande av rättsmedicinska utlåtanden.

När ifrågavarande befattning år 1888 upprättades, erhöll den benämningen laboratorbefattning i experimentell patologi och patologisk anatomi, med hänsyn till den vikt och betydelse, som den då nya vetenskapsgrenen bakteriologi ägde inom patologien. Sedan numera en särskild professur i hygien och bakteriologi upprättats vid universitetet, föreläge icke längre något behov av att ifrågavarande laboratorstjänst i främsta rummet framstode som en tjänst i »experimentell patologi» (bakteriologi) utan med hänsyn till den laboratorn åliggande undervisningsskyldigheten, vilken fortfarande syntes väl avpassad efter undervisningens krav, borde tjänsten redan i namnet angivas såsom framför allt en lärarbefattning i *patologisk anatomi*, i vilket namn då inbegreps såväl allmän som speciell patologisk anatomi. En sådan ändring syntes också önskvärd för att full klarhet om lärarbefattningens omfattning kunde vinnas, när densamma skulle tillsättas.

Fakultetens framställning tillstyrktes av det större akademiska konsistoriet, och i skrivelse den 8 maj 1924 gjorde kanslern framställning hos Kungl. Maj:t i ämnet.

Genom beslut den 30 maj 1924 fastställde Kungl. Maj:t instruktion för innehavaren av ifrågavarande laboratorbefattning, innebärande utöver vad som förut gällde skyldighet för tjänstinnehavaren att uppehålla examination och undervisning i rätts- och statsmedicin.

Ändrad benämning å ifrågavarande laboratorbefattning är emellertid, såsom innebärande en ändring i universitetets stat, av beskaffenhet att böra underställas riksdagen. Jag har i detta hänseende intet att erinra mot myndigheternas förslag, och är i mitt i det följande framlagda statförslag laboratorbefattningen uppförd såsom en laboratorbefattning i patologisk anatomi.

Om observatorlönen vid Uppsala universitet, vilken tillsvidare skall ingå i de löneförmåner, som tillkomma professor von Zeipel såsom innehavare av en personlig professur, har jag i det föregående uttalat mig.

4. Docentstipendier och arvoden till vikarierande akademiska lärare.

I nu förevarande sammanhang vill jag endast upptaga frågan om beloppen av docentstipendier och vikariatsarvoden. Till spørsmålet om de närmare villkor och bestämmelser, vilka böra knytas vid innehavande av ifrågavarande stipendier, återkommer jag i det följande.

a) Docentstipendier.

Docentinstitutionen vid universiteten och karolinska institutet var föremål för en genomgripande omorganisation vid 1919 års riksdag. Då upphävdes den förutvarande skillnaden i fasta och rörliga stipendier och samtliga stipendier blevo knutna till viss fakultet eller sektion d. v. s. fasta i dittills hävdvunnen mening. Beloppet, som förut varit 2,500 kronor för fast och 2,000 kronor för rörligt stipendium, höjdes till 5,000 kronor, varvid förut-sattes, att tillfällig löneförbättring ej skulle utgå härå. Å dessa belopp ut-går emellertid dyrtidstillägg efter sedvanliga grunder.

Lönereg-
leringskom-
mittén.

Högskolornas löneregleringskommitté säger sig ej hava anledning att ifråga om docentstipendierna föreslå annan förändring, än att stipendiebeloppet höjes med 20 procent till 6,000 kronor.

Myndig-
heternas ytt-
randen.

I sina yttranden över kommittéförslaget hava de akademiska myndig-heterna föga berört frågan om docentstipendiernas belopp. Vid Uppsala universitet har endast det större akademiska konsistoriet förklarat sig ej hava något att erinra mot kommitténs förslag i denna del. Medicinska fa-kulteten vid universitetet i Lund anser ökningen onödigt stor, då dessa sti-pendier reglerades så sent som år 1919 till ett belopp, som för dåvarande förhållanden måste anses tillfredsställande. En ökning med 500 kronor an-ser fakulteten tillräcklig. Filosofiska fakulteten i Lund har mot förslaget intet att erinra. I övrigt har frågan om docentstipendiernas belopp icke berörts.

Framställnin-
gar från do-
centförening-
arna i Upp-
sala och
Lund.

I vissa till Kungl. Maj:t ingivna skrivelser hava docentföreningarna i Upp-sala och Lund framställt åtskilliga erinringar mot kommittéförslaget beträf-fande docentstipendiernas storlek.

I skrivelse den 8 november 1922 framhåller docentföreningen i Lund bland annat följande:

Stipendiernas storlek bör icke fastställas på måfå utan efter grunder, lik-artade dem, som tillämpas för övriga lärarkrafter vid statens bildningsan-stalter. Då docenterna i alla de stycken, som för lönefrågan äro av bety-delse, nämligen i avseende å utbildning, ekonomiska behov och betydelse för kulturarbetet, äro fullt jämställda läroverkslektorerna, böra docentstipen-dierna icke sättas lägre än läroverkslektors lön i första lönegraden. Denna uppfattning är den enda, som vilar på objektiva och rättvisa grunder, och häri ligger ett nödvändigt villkor för en tillfredsställande rekrytering av do-centkåren.

Docentföreningen i Uppsala yttrar i skrivelse den 11 november 1922 bland annat:

Kommittéförslaget innebär ej någon verklig höjning av docentstipendierna, då en motsvarande reducering av dyrtidstilläggen skulle äga rum.

En bland de ledande tankarna vid bestämmandet av docentstipendiernas

nuvarande belopp var att de skulle sätta en ung vetenskapsman i tillfälle att utan större ekonomiska bekymmer kunna ägna sin tid åt forskning. Docentföreningen anser emellertid, att detta icke nås genom de nuvarande docentstipendierna. Då docentstipendium får åtnjutas i sex år, undantagsvis i högst sju år, komma i regel åtskilliga år att förflyta, under vilka docent ej har stipendium. Med dessa förhållanden för ögonen kan man ej anse, att nuvarande docentstipendier, huru mycket större de än äro i förhållande till de stipendier, vilka utgingo för ett tio-tal år sedan, giva sina innehavare den grad av ekonomiskt oberoende, som avsetts med docentstipendier. Med sparsamhet kan stipendiet räcka till livsuppehälle, bokinköp och vissa tryckningskostnader, men redan förräntning av de för docentutbildning dyra studiekostnaderna torde docenten nödgas att avstå från och att grunda familj blir för honom, såvida han ej har egen förmögenhet, naturligen omöjligt. Den ekonomiska standard, vilken för docentföreningen i stället framstår såsom ägnad att avhjälpa de missförhållanden, vilka i ekonomiskt hänseende äro förbundna med docentanställning, är läroverkslektorns, varvid förutsättes, att docentstipendiet hela tiden utgår med det belopp, en läroverkslektor (vid provårsläroverk) i första lönegraden erhåller. Enligt gällande lönebestäm- melser är detta belopp 6,400 kronor jämte dyrtidstillägg enligt högre grun- der. Beträffande utbildning står docenten och läroverkslektorn på ungefär samma plan; docentens vetenskapliga kvalifikationer äro naturligen över- lägsna lektorns men å andra sidan har lektorn genomgått provår, vilket i viss mån kan kompensera hans lägre vetenskapliga kvalifikationer. Beträf- fande den tid, som förflyter, innan docenten och lektorn från docentanställ- ningen, resp. första lärarförordnandet kommer till sitt stipendium resp. sin lektorslön ligga även förhållandena i stort lika. Docenten får i regel några år vänta på sitt stipendium, lektorn får kanske något längre tid tjänstgöra som extra lärare, men i så fall kompenseras en eventuellt längre väntetid av att han som extra lärare åtnjuter lön. Beträffande den undervisnings- skyldighet, som enligt nu gällande stadganden åvilas en docent och en lektor, är skillnaden till lektorns nackdel ej så betydande, sedan den akademiska undervisningsskyldigheten för docenterna väsentligen höjts. Att docenten men icke lektorn i många fall äger utsikt till den befordran, vilken pro- fessor utgör, kan anses kompenseras av att docentens ställning hela docent- tiden är osäker — ofta försitter han genom att stanna vid universitetet andra möjligheter till befordran — samt att han under sin docenttid ägnar sig åt ett vetenskapligt arbete, för vilket fordras både särskilda kvalifikationer och en påfrestande arbetsinsats, vartill icke på någon annan statsbana torde finnas motstycke.

I en ytterligare skrivelse i ämnet den 15 december 1923 har docentför- eningen i Lund framfört vissa synpunkter ifråga om docentstipendiernas storlek samt hemställt, att densamma måtte fixeras efter den av 1919 års riksdag fastställda proportionen till den blivande professorslönen. Docent- föreningen anför bland annat:

Den år 1919 vidtagna höjningen av docentstipendierna var ej att anse som blott och bart en »löne»-förbättring, då den nämligen förbands med en nära till det dubbla uppgående utökning av docentens åliggande ifråga om akademisk undervisning mot den som förut ålegat honom. I anledning av tidigare framförda önskemål hade kraven på stipendiernas höjande till likhet

med lektorslönerna avböjts. Riksdagen hade också 1919 förklarat sig med hänsyn tagen till den åt professorerna samma år beviljade tillfälliga löneförbättringen finna de föreslagna beloppen för docentstipendierna »lämpligt avvägda».

I löneregeringskommitténs förslag hade emellertid ingen hänsyn tagits till denna av 1919 års riksdag såsom lämplig fastställda proportion mellan professorslönerna och docentstipendierna. Det belopp av 1,000 kronor, med vilket det senare skulle höjas, avsåge blott en kompensation för den minskning i de på det nuvarande beloppet utgående dyrtidstilläggen, som med förändrade grunder för dyrtidsbidrag skulle uppstå, och komme sålunda icke att medföra någon reell förbättring av docenternas nuvarande stipendieförmåner. Redan detta förslag innebär en om ock mindre förskjutning i nyssnämnda proportion till docenternas nackdel. Högst avsevärd bleve emellertid denna. om statsmakterna vid ett definitivt fastställande av universitetens lönestater skulle följa professor K. F. Johanssons reservation eller den från universitetshåll senare framställda begäran om en ytterligare höjning av detta senare belopp. År 1919 var proportionen mellan en professorslön och ett docentstipendium $8,500:5000 = 170:100$. Enligt det Johanssonska förslaget skulle nämnda förhållande bli $11,940:6000 = 199:100$, medan med ett bibehållande av den ursprungliga proportionen docentstipendiet i detta fall rätteligen borde sättas till ungefär 7,000 kronor.

De tungt vägande skäl, som framförts för en utökning av professorslönerna utöver kommittéförslaget kunna i ej ringa utsträckning anföras även för en höjning av det av kommittén föreslagna beloppet med vilket docentstipendierna skulle utgå. Professorernas och docenternas arbete är till stor del ensartat. Den större och mera maktpåliggande undervisningsskyldighet jämte examinationer, som åliga de förra, uppväges ofta i betydande mån av det forcerade vetenskapliga forskningsarbete, en docent måste ägna sig åt, för att med utsikt till framgång kunna bestå i konkurrensen om en fast lärarplats på den akademiska banan. Så visst som det måste betraktas som ett statsintresse att tillvarata de vetenskapliga begåvningarna för universitetens professurer och därmed också för den vetenskapliga kulturen och den andliga odlingen överhuvudtaget genom att bereda dem en efter arten och betydelsen av deras verksamhet avpassad ekonomisk ställning, så måste det även från det allmännas sida sörjas för att icke de med docentorganisationen avsedda ändamålen äventyras.

Efter erinran om ett förut återgivet uttalande av juridiska fakulteten i Uppsala om svårigheten att vid fakulteten kunna fästa docenter fortsätter docentföreningen:

Faran för en avbefolkning av universitetsbanan ställer sig naturligtvis störst för de juridiska och medicinska fakulteternas vidkommande, där konkurrensen med andra, statliga som enskilda, befattningar med ofta vida förmånligare ekonomiska villkor än dem, universiteten kunna bereda sina befattningshavare, gör sig starkt gällande. Men den förefinnes även för de filosofiska fakulteterna, till vilka det större antalet docenter höra.

Vad som av löneregeringskommittén framhålles om laboratorerna äger jämväl tillämpning på docenterna, såväl beträffande rekryteringen av deras egen kår som av professorskåren. Med tanke på ett fortsatt orubbat bedrivande av det vetenskapliga arbetet vid universiteten och på docenternas egna

legitima anspråk på en någorlunda säker ekonomisk basis för sin existens måste det anses som ett minimikrav, att den vid nämnda tillfälle bestämda proportionen mellan lektorslön och docentstipendium ($5,800 : 5,000 = 116 : 100$) vid en stundande definitiv löne reglering åtminstone ej avsevärt förskjutes till docenternas nackdel. Detta skulle emellertid bli fallet, om statsmakterna fastställde de båda kårernas löne- resp. stipendieförmåner i överensstämmelse med resp. kommittéers förslag ($8,340 : 6\ 000 = 139 : 100$), medan däremot med utgångspunkt från nämnda lektorslön docentstipendiernas storlek lämpligen borde sättas till 7,000 kronor ($8,340 : 7\ 000 = 119 : 100$), ett belopp, vilket dessutom, såsom ovan framhållits, även skulle ställa docentstipendiernas storlek i av 1919 års riksdag som lämplig fastställd proportion till en med 11,940 kronor utgående professorsavlöning.

I en än ytterligare skrivelse i ämnet av den 31 januari 1925 har docentföreningen i Lund framfört önskemål om inrättande av ett antal nya fasta docentstipendier, avsedda att utan tidsbegränsning tilldelas särskilt förtjänta docenter efter tilländalupen nu stadgad stipendietid för fortsatt vetenskaplig forskning. Över denna framställning hava infordrats yttranden från vederbörande akademiska myndigheter. Dessa yttranden hava icke ännu inkommit till ecklesiastikdepartementet.

Då docentinstitutionen år 1919 var föremål för en genomgripande revision, blevo docentstipendierna väsentligt höjda, nämligen till dubbla beloppet av vad de förut uppgått till. Även om av såväl dåvarande departementschefens uttalande till vederbörande statsrådsprotokoll (prop. nr 244, sid 21) som av riksdagens skrivelse i ämnet (nr 208, sid. 5) framgår, att vid fastställande av nu utgående belopp en hänvisning skedde till den då samtidigt vidtagna provisoriska höjningen av professorernas och laboratorernas löner, synes mig nämnda förhållande ej vara av den beskaffenhet, att det lämpligen bör tagas till intäkt för den åskådningen, att docentstipendierna då sattes i viss proportion till professorslönerna. Vill man bibehålla de nuvarande docentstipendiernas karaktär, torde en alltför prononcerad relation till de lönebelopp, som utgå till fast anställda befattningshavare vid vare sig universitet eller läroverk, icke böra sökas. De skäl, som föranlett mig förorda en höjning av professorernas och laboratorernas löner utöver vad kommittén föreslagit, äro enligt min mening icke i samma utsträckning för handen i avseende å docentstipendierna. Vid ett noggrant överbäggande av de på denna fråga inverkan omständigheter har jag kommit till den uppfattningen, att även vid mitt förslag i fråga om avlöningsförhållandena för professorer och laboratorer ett biträdande av kommittéförslaget om docentstipendiernas höjning från 5,000 kronor till 6,000 kronor torde vara att tillstyrka.

Vad angår det från docentföreningen i Lund senast framförda önskemålet om ett antal nya docentstipendier, avsedda att tilldelas särskilt förtjänta docenter efter tilländalupen, nu stadgad stipendietid, finner jag kravet härutinnan behjärtansvärt och förtjänt att tagas under närmare omprövning. Önskvärt vore, om något kunde göras i angiven riktning för att bereda till-

Departementschefen.

fälle till fortsatt vetenskapligt arbete åt sådana docenter, som visa sig äga särskilda förutsättningar härför. Frågan är emellertid, såsom jag angivit, föremål för prövning av vederbörande akademiska myndigheter, och jag har därför icke ansett mig kunna upptaga densamma till närmare behandling i nu förevarande sammanhang.

b) Arvoden till vikarierande akademiska lärare.

I samband med den omreglering av docentinstitutionen, som beslöts vid 1919 års riksdag, fastställdes även nya grunder för beräkning av arvoden till vikarierande akademiska lärare.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår normalt vikariatsarvode vid förordnande med full professorstjänstgöring med 5,500 kronor för år räknat. I detta arvode inträder en successiv förhöjning. Vikarie, som under minst fem års tid innehaft anställning som docent vid något av rikets universitet eller karolinska institutet och som redan förut under sammanlagt minst ett års tid med full tjänstgöringsskyldighet uppehållit professorsbefattning vid någon av nämnda läroanstalter, kan av kanslern efter vederbörandes förslag tillerkännas vikariatsarvode efter 6,000 kronor för år, därest vikariatstiden omfattar sammanlagt minst ett år. Under enahanda förutsättning kan, därest vikariatstiden omfattar sammanlagt minst tre år, arvodet utgå efter 6,500 kronor för år. Arvodet till vikarie å laborators- och dylik befattning utgår efter 5,000 kronor för år. Där särskilda förhållanden sådant påkalla. äger Kungl. Maj:t förordna om vikariatsarvodets utgående efter andra grunder än nu angivits. Vid partiellt förordnande äger kanslern att för varje gång allt efter förordnandets omfattning fastställa arvodesbeloppet intill förenämnda för olika fall angivna belopp.

Beträffande sättet för vikariatsarvodens utgående är föreskrivet, att tjänstgöringspenningar, lön och docentstipendium i nu nämnd ordning och i den mån de äro härför tillgängliga skola tagas i anspråk för vikariens ersättande. Om nämnda medel ej äro tillräckliga för vikariens fulla ersättande, utgår erforderligt tillskott från det för vardera universitetet och karolinska institutet uppförda ordinarie förslagsanslaget till arvoden åt vikarierande akademiska lärare (5,000 kronor för vardera universitetet och 2,000 kronor för karolinska institutet).

Under erinran att vikariatsarvodenas belopp så nyligen varit föremål för statsmakternas prövning, har löneregeringskommittén ansett beloppen nu endast böra omräknas med hänsyn till de förändrade grunderna för dyrtidstilläggets beräkning, och föreslår kommittén därför, att arvodena höjas med 20 procent, varigenom hittillsvarande arvodet å 5,000 kronor skulle utgå med 6,000 kronor, arvodet å 5,500 kronor med 6,600 kronor, arvodet å 6,000 kronor med 7,200 kronor och arvodet å 6,500 kronor med 7,800 kronor.

Förslagsanslagen till vikarierande akademiska lärare skulle av sådan anledning behöva höjas till 6,000 kronor, respektive 2,400 kronor. Beträffande anslaget till karolinska institutet påpekar kommittén, att enligt vad kommittén i annat sammanhang föreslår i anslaget skulle inräknas även det nu å ordinarie stat uppförda anslaget 1,500 kronor för uppehållande av en del av rektors undervisningsskyldighet. Enligt kommitténs förslag skulle samtliga ifrågavarande anslag ingå i de av kommittén föreslagna allmänna anslagen till vikariatsersättningar vid de båda universiteten och karolinska institutet.

Av de akademiska myndigheterna har — i den mån frågan om vikariatsarvoden berörts — allenast det större akademiska konsistoriet i Uppsala förklarat sig icke hava något att erinra mot kommitténs förslag. I övrigt hava på sina håll åtskilliga gensagor yppats mot kommittéförslaget.

Myndig-
heternas
yttranden.

Juridiska fakulteten i Uppsala förutsätter, att, därest de av fakulteten angivna grunderna för bestämmande av juris professorernas avlöning vinna beaktande, jämväl vikarierna erhålla den förbättrade ställning, som skäligen betingas av de ordinarie professorernas lönestandard och som kan göra det möjligt för fakulteten att för dessa viktiga uppdrag förvärva personer med erforderlig skicklighet.

Teologiska fakulteten i Lund har fäst sig vid den oproportionerligt ringa ökningen utöver docentstipendium för professorsvikariat, om man tager hänsyn till det mångdubbla arbetet, vilket därtill kunde vara direkt hinderligt för speciminering för professur.

Medicinska fakulteten i Lund anser en ökning med 1,000 kronor å vikariatsarvodet för full professorstjänstgöring vara bestämt att förorda. En skillnad, såsom nu vore fallet, av endast 500 kronor i arvode för docent, som helt skötte professur, och för sådan, som endast fullgjorde sina skyldigheter som docentstipendiat, anser fakulteten allför ringa. Fakulteten, som anser, att docentstipendiums belopp bör bestämmas till 5,500 kronor, föreslår därför såsom vikariatsarvode vid full professorstjänstgöring 6,500 kronor med möjlighet enligt nu gällande bestämmelser till två tillägg å vartera 500 kronor på detta belopp.

Även filosofiska fakulteten vid universitetet i Lund fäster uppmärksamheten på den orimligt ringa skillnaden mellan vikariatsarvodena och docentstipendierna, en skillnad, som icke i någon mån motsvarade den ökning i arbetsbördan, som vikariatet medförde.

Erfarenheten har — säger fakulteten — till fyllest ådagalagt, vilka betydande olägenheter härav kunde bliva följden. Fakulteten kunde under sådana förhållanden svårligen medgiva, att den jämförelsevis korta tid, under vilken de nuvarande stadgandena om vikariatsarvodena varit i tillämpning, vore tillräckligt motiv för bibehållandet av ett uppenbart fel i avlöningssystemet. Vikariatsarvodena borde enligt fakultetens mening höjas ungefär i den proportion, fakulteten vid ett annat tillfälle ifrågasatt, nämligen 1,000 kronor över docentstipendium.

Framställningar från docentföreningarna i Uppsala och Lund.

I sin första till Kungl. Maj:t ingivna skrivelse av den 8 november 1922 har docentföreningen i Lund påpekat, att, om professorernas löner bleve väsentligt ökade, konsekvensen krävde en höjning av vikariatsarvoden. Föreningen protesterar mot att för docent, som tjänstgör såsom vikarie, skulle tillämpas en slags undantagslagstiftning. Blev professor likställd i lönehänseende med ämbetsman i rådsgraden, borde vikarien uppbära samma lön som vikarie för sådan ämbetsman.

Enahanda synpunkter göras gällande av docentföreningen i Uppsala i dess skrivelse den 11 november 1922.

Lämpligast synes vara — säger sistnämnda docentförening — att till grund för de t. f. professorernas löner läggas de arvoden, som åtnjutas av vikarierande hovrättsråd, d. v. s. hovrättsassessorerna, enär dessa liksom de t. f. professorerna men i motsats mot de t. f. byråcheferna i regel ej hava annan befattning i statens tjänst. Arvodena till assessorerna i hovrätterna uppgå numera å G:ort till 8,580 kronor, vilket efter viss tids tjänstgöring ökas till 9,540 kronor.

Docentföreningen i Lund anför i sin senare skrivelse den 15 december 1923 i den föreliggande frågan, bland annat, följande:

Den proportion mellan ordinarie och vikarierande universitetslärares avlöningsförmåner, som enligt kommitténs förslag skulle skapas, finner docentföreningen vara fullkomligt orimlig. Med t. ex. den föreslagna begynnelselönen för en professor av 11,940 kronor skulle en docent med professorsförordnande komma upp till en avlöning föga mer än hälften så stor som en ordinarie (på grund av arten av de med de högre vikariatsarvodena, 7,200 kronor och 7,800 kronor, förenade villkoren torde dessa endast i rena undantagsfall komma i betraktande). En liknande relation mellan ordinarie lön och vikariearvode ifråga om en och samma befattning torde icke från andra statliga eller kommunala ämbets- och tjänstemannakårer kunna anföras. 1901 års universitetskommitté fann lämpligt att föreslå, att ersättning för vikarie för år räknat borde utgå med 2,500 kronor, då han bestred tjänst med 4,500 kronors avlöning, och med 2,000 kronor, då vikariatet avsåge med 3,000 kronor avlönad tjänst. Ungefär samma relation (3 : 2) söker tydliggen statsverkspropositionen till 1918 års riksdag om tillfällig höjning av vikariearvodena vid universiteten och karolinska institutet att skapa. Den dåvarande professorslönen uppgick till 7,500 kronor, och under uttrycklig motivering, att de samtidigt utgående vikariearvodena icke utgjorde en verkligt tillfredsställande ersättning för den krävande vikariatstjänstgöringen, föreslogs då en interimistisk höjning för år 1919 av dessa till 5,000 kronor, vilket också av riksdagen beviljades. Genom den följande år fastställda nya docentorganisationen höjdes detta belopp till 5,500 kronor, samtidigt med att de ordinarie universitetslärarna beviljades en tillfällig löneförbättring av 1,000 kronor.

Docentföreningen erinrar om, att ett professorsvikariat för en docent ej uteslutande innebär en merit vid en kommande konkurrens om en ordinarie lärarplats vid universiteten i olikhet med vad ett högre förordnande i regel torde betyda för t. ex. en befattningshavare i departementen eller de centrala ämbetsverken vid vidare befordran. Tvärtom kan för en docent, som ej rimligtvis äger samma undervisningsvana som en äldre professor, ett längre vikariat med den därmed förenade utsträckta undervisningsskyldigheten samt

examineringen innebära ett avsevärt avbräck i hans för speciminering nödvändiga vetenskapliga produktion och därigenom giva honom en ofördelaktig ställning vid en eventuell professorskonkurrens. Det är också att märka, att den tid, under vilken en docent uppehåller ett dylikt förordnande, ej får frånräknas den tid, han äger att åtnjuta docentstipendium. Så mycket rimligare är det därför, att han för detta vikariearbete som huvudsakligen kommer blott den akademiska undervisningen till godo, erhåller en någorlunda fullgod ekonomisk ersättning.

Docentföreningen hemställer, att vikariearvodet för en docent, som med full tjänstgöringsskyldighet förordnas att uppehålla professur, måtte utgå med ett belopp för år beräknat efter två tredjedelar av den blivande professorslönen, samt att på detta belopp måtte efter enahanda grunder, som nu gälla och som även av kommittén föreslagits bära bibehållas, i vissa fall för äldre docent utgå tilläggsarvode med respektive 600 och 1,200 kronor.

Då i de gensagor, som framkommit i anledning av kommittéförslaget, göres gällande, att skillnaden i belopp mellan docentstipendium och så att säga normalt vikariatsarvode såväl enligt nuvarande som enligt föreslagna grunder är för liten, är detta ett påstående, som måste framstå som befogat. Den arbetsprestation och det ansvar, som tillkommer den tillförordnade professorn, är av betydligt större mått än vad som i motsvarande hänseenden åvilar docentstipendiaten och avsevärt mer omfattande än att det kan anses vara kompenserat av den utav kommittén föreslagna skillnaden, 600 kronor för år. Jag räknar härvid med det lägre vikariatsarvodet såsom det i regel förekommande. Det må jämväl framhållas, att ett professorsvikariat är vid konkurrensen om professur en merit av sekundär beskaffenhet, och att docenten, som varit skyldig mottaga vikariat och därigenom måhända kommit att eftersätta sin vetenskapliga produktion och i följd därav vid konkurrensen erhållit en ofördelaktig ställning, icke rättvisligen även därutinnan bör bliva lidande, att han för vikariatet erhåller ett arvode, som är mindre än vad skäligen bort utgå. Den omständigheten, att för närvarande skillnaden mellan docentstipendium och vikariatsarvode icke är större än 500 kronor, synes mig icke vara någon anledning till att icke ändra en anordning, som enligt min mening varken är lämplig eller rättvis. Tvärtom erbjuder en löneroglering av den art som den föreliggande tillfälle att söka tillrättalägga detta förhållande.

Finner jag i nyss angivna omständighet en orsak till högre vikariatsarvoden än kommittéförslaget innebär, påkallas en höjning av dessa arvoden jämväl av den anledningen, att professorernas löner enligt mitt förslag skulle tillmätas efter en högre skala än kommittén tänkt sig. Vikariatsersättningarna pläga alltid stå i visst förhållande till de ordinarie lönerna, och även om jag icke anser mig kunna tillstyrka ett förslag av den beskaffenhet, som framkommit från docentföreningen i Uppsala, hyser jag dock

Departementetschefen

den uppfattningen, att vikariatsarvodena böra med hänsyn till de föreslagna professorslönerna undergå lämplig höjning.

I avseende å beloppet av det så att säga normala vikariatsarvodet vid fullt professorsförordnande anser jag de av docentföreningarna framställda önskemålen icke böra vinna avseende. Ett mera modifierat förslag är det, som framkommit i yttrandena från medicinska och filosofiska fakulteterna i Lund och som innebär en skillnad med 1,000 kronor mellan docentstipendium och dylikt arvode. Detta förslag vill jag göra till mitt.

Jag föreslår alltså, att vikariatsarvode vid förordnande med full professors-tjänst må utgå med ett belopp efter 7,000 kronor för år och att de i vissa fall utgående högre arvodesbeloppen må bestämmas till 7,600 kronor respektive 8,200 kronor.

Vikariatsarvodet å laborators- och dylik befattning, vilket arvode nu är lika med docentstipendium, bör enligt min mening utgå med högre belopp än dylikt stipendium. Jag vill föreslå detta arvode till 6,500 kronor.

Någon ändring i övriga grunder i avseende å utgående av ifrågasvarande vikariatsarvoden saknar jag anledning att nu föreslå.

5. Biträdande lärare och med dem jämförliga befattningshavare.

Vid vart och ett av de båda universiteten samt vid karolinska institutet finnes anställt ett stort antal biträdande lärare och motsvarande befattningshavare, vilka avlönas medelst arvoden utgående från medel, som äro anvisade å såväl ordinarie som extra stat. Samtliga dessa arvoden böra uppenbarligen bliva föremål för närmare undersökning i samband med den nu ifrågasvarande löneregleringen, och har jag ansett mig böra upptaga dem till prövning fakultetsvis och samtidigt med förslag om eventuell ökning av arvodesbeloppen angiva, huruvida erforderliga medel lämpligen böra utgå å ordinarie eller å extra stat. I samband härmed vill jag även redogöra för de äskanden, som nu senast av de akademiska myndigheterna framställts i fråga om nya eller ökade ersättningar till lärare av nu ifrågasvarande slag. Jag börjar min undersökning med de

teologiska fakulteterna,

inom vilka man först möter de praktisk-teologiska övningsinstitutet.

De praktisk-teologiska övningsinstitutet vid universiteten i Uppsala och Lund.

För tillgodoseende av den praktisk-teologiska undervisningen vid Uppsala universitet tagas för närvarande i anspråk vissa i universitetets ordinarie stat uppförda anslag, nämligen *dels* till en extra ordinarie professor i praktisk teologi, åt vilken äro anvisade 6 famnar ved, värderade till 90 kronor, samt av statsmedel 4,500 kronor, *dels ock* till en assistent vid den praktiska avdelningen inom teologiska fakulteten, med vilken befattning är förenat ett arvode av 3,000 kronor jämte 4 famnar ved, värderade till 60 kronor.

I avseende å upprinnelsen till och användningen av dessa anslag må erinras om följande:

I den år 1907 fastställda staten för Uppsala universitet upptogs en extra ordinarie professor i praktisk teologi, vilken skulle i avlöning åtnjuta, förutom den till 90 kronor värderade förmånen av 6 famnar ved, en inkomst av Börje prebendepastorat å 960 kronor och av allmänna medel 3,540 kronor. Då vid 1908 års löne reglering flertalet extra ordinarie professurer blevo ombildade till ordinarie, undantogs ifrågavarande befattning i praktisk teologi. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1908 föreskrevs därefter, att, därest ledighet i den extra ordinarie professuren i praktisk teologi uppstode, med åtgärder för dess återbesättande skulle anstå tillsvidare och till dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade. Genom dåvarande innehavarens extra ordinarie professorn J. O. Quensels den 23 juli 1909 skedda utnämning till professor i pastoralteologi blev sedermera sagda extra ordinarie professorsbefattning ledig, och frågan huru med densamma skulle förfaras — en fråga beträffande vilken förslag redan varit å bane — blev då av vederbörande vid universitetet upptagen till närmare skärskådande. Efter det frågan underkastats erforderlig utredning av vederbörande myndigheter och Kungl. Maj:t till 1912 års riksdag framlagt förslag i ämnet, anmälde riksdagen i sin skrivelse den 30 maj 1912 (nr 8), att riksdagen i huvudsaklig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag

dels medgivit, att för uppehållande tillsvidare och försöksvis av den praktisk-teologiska undervisningen inom fakulteten finge tillsvidare från och med höstterminen 1912 användas odisponerade kontanta avlöningen, enligt universitetets stat, för däri uppförda extra ordinarie professuren i praktisk teologi, utgörande med inberäknande av avkomsten från Börje prebendepastorat 4,500 kronor;

dels ock föreskrivit, att under den tid, nämnda avlöning på nyss angivet sätt användes, det i vederbörlig ordning beräknade värdet av 6 famnar ved in natura, som i staten anslagits för berörda lärostol, skulle ingå till den vid universitetet befintliga ålderstilläggsfonden.

Genom beslut den 10 juni 1912 förklarade Kungl. Maj:t, att ifrågavarande extra ordinarie professor tillsvidare ej skulle upprätthållas, samt förordnade, att från och med höstterminen 1912 skulle tillsvidare och intill dess frågan om upphörande av Börje församlings prebendeegenskap hunne, efter det kyrkomötet beslutit i ärendet, varda i vederbörlig ordning avgjord, vid teologiska fakulteten i Uppsala inrättas ett praktiskt övningsinstitut.

Beträffande detta övningsinstitut meddelade Kungl. Maj:t enligt samma beslut vissa närmare bestämmelser, innehållande i huvudsak följande. Professorn i praktisk teologi eller annan ledamot av fakulteten, som kanslern på fakultetens förslag därtill förordnar, skall i egenskap av föreståndare handhava uppsikten över detta institut, till vilket den i teologiska examensstadgan föreskrivna praktiska övningskursen förlägges. De till kursen hörande

övningarna kunna till någon del ledas av föreståndaren, därest kanslern sådant bestämmer. I övrigt ledas övningarna av en direktor med biträde av en assistent. Till direktor förordnas på fakultetens förslag av kanslern en i församlingstjänsten högt förtjänt och i teologiska studier väl vitsordad prästman. Förordnandet gäller för ett år med rätt för kanslern att på fakultetens framställning förnya detsamma för ett år i sänder, dock ej för samma person för längre tid än högst 5 år i följd. Till assistent förordnas på enahanda sätt docent i praktisk teologi eller annan därtill lämplig prästman för ett år i sänder. Direktorn åtnjuter ett årligt arvode av 4,500 kronor att utgå av odisponerade kontanta avlöningen enligt universitetets stat, för ovannämnda extra ordinarie professur. Den, som innehar direktors- eller assistentarvode, får ej samtidigt därmed uppbära docentstipendium.

Genom beslut den 13 december 1912 har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter i avseende å direktorns undervisningsskyldighet. Enligt dessa åligger direktorn, vars huvudsakliga uppgift är att handhava de teologie studerandes homiletiska utbildning, att 2 dubbeltimmar i veckan hålla homiletiska övningar, att 1—2 timmar i veckan hålla övningar i liturgisk-homiletisk aktion, varvid antalet timmar är beroende av övningsdeltagarnas antal, att granska de skriftliga homiletiska uppsatserna, samt att 1 timme i veckan föreläsa i praktiskt homiletiskt ämne.

Efter det sedermera, efter riksdagens och kyrkomötets hörande, Kungl. Maj:t förordnat om Börje pastorats befrielse från prebendeegenskap, har jämlikt riksdagens beslut ur universitetets stat uteslutits vad där förut förekommit om inkomst å 960 kronor från Börje prebendepastorat och i stället den till extra ordinarie professorn i praktisk teologi av allmänna medel utgående avlöningen å 3,540 kronor höjts till 4,500 kronor.

Någon tillfällig löneförbättring har ej utgått till institutets direktor men väl dyrtidstillägg.

Assistentbefattningen vid fakultetens praktiska avdelning inrättades vid 1878 års riksdag, och bestämdes avlöningen till ännu gällande belopp 3,000 kronor. Härå utgår tillfällig löneförbättring med 750 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg i vanlig ordning. Enligt av kanslern meddelade bestämmelser skall assistenten leda de kateketiska övningarna förmedelst gemensam övning å bestämt lärorum 4 timmar i veckan, enskilda kateketiska övningar varje termin under en tid av 5 veckor samt metodiska anvisningar 1 timme i veckan.

Lunds universitet. Även vid Lunds universitet finnes en praktisk-teologisk avdelning, vid vilken är anställd en biträdande lärare med arvode å ordinarie stat, 3,000 kronor. Å detta arvode utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring. Nämda arvode, som fastställdes av 1912 års riksdag, beräknades med hänsyn till att den biträdande läraren, vilken skulle bibehålla sin församlingstjänst, kunde vara bosatt på åtskilliga mils avstånd och att han i så fall måste 2 å 3 gånger i veckan företaga resor till universitetsstaden. Resorna beräk-

nades till 500 kronor och det egentliga arvudet till samma belopp, varmed docentstipendium då utgick, eller 2,500 kronor, alltså tillhopa 3,000 kronor.

Genom beslut den 13 december 1912 har Kungl. Maj:t fastställt vissa bestämmelser i avseende å nu ifrågavarande biträdande lärare. Till biträdande lärare förordnas av kanslern på förslag av teologiska fakulteten en i församlingstjänsten högt förtjänt och i teologiska studier väl vitsordad prästman för en tid av högst tre år, med rätt för kanslern att på fakultetens framställning förnya förordnandet, dock att den sammanlagda tiden för förordnandena ej må överstiga 5 år. Den biträdande läraren har att 4—6 timmar i veckan medverka vid undervisningen på den praktiska linjen inom fakulteten med minst 2 timmars kateketiska och 2 timmars homiletiska övningar i veckan.

I os 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t en höjning av den biträdande lärarens arvode till 3,500 kronor, vilken framställning emellertid icke vann riksdagens bifall.

I avseende å avlöningsförmånerna för befattningshavarna vid de teologiska fakulteternas praktiska avdelningar har högskolornas löneregleringskommitté anfört följande:

Löne-
reglerings-
kommittén.

Vid Uppsala universitet råder i fråga om avlöningen till direktorn vid det praktisk-teologiska övningsinstitutet för närvarande det provisorium, att sagda avlöning bestrides av en del av det i universitetets stat för en extra ordinarie professur upptagna avlöningsbeloppet. Denna anordning synes ej lämplig att bibehållas efter den nya löneregleringens genomförande. Det torde nämligen icke få anses önskvärt, att i löneskalan inpassas och på tjänsteförteckningen uppföres en befattning, som icke är avsedd att besättas. Kommittén föreslår därför, att den extra ordinarie professuren i praktisk teologi uteslutes ur universitetets stat.

En följd av denna åtgärd måste bli, att genom särskilt anslag medel beredas för uppehållande av institutets verksamhet. Med hänsyn till att institutet tills vidare är avsett att vara en försöksanordning, torde det ej vara lämpligt att för närvarande uppföra ett ordinarie anslag för sagda ändamål i staten, utan torde avlöningen till institutets direktor böra bestridas genom ett extra anslag.

Vid bestämmande av det arvode, som bör tillkomma nämnde befattningshavare i Uppsala samt den biträdande läraren i Lund, läres avseende få fästas vid det förhållandet, att universiteten ofta torde bli nödgade att anlita befattningshavare bosatta utanför universitetsstaden. Av sådan anledning har ock från Lunds universitet yrkats höjning av det nuvarande arvudet. Emellertid kan kommittén ej finna annat än oegentligt, att i arvoden inräknas en genomsnittlig reseersättning. Därigenom skulle nämligen åt en befattningshavare bosatt i universitetsstaden eller dess omedelbara närhet beredas en icke avsedd avlöningsförbättring, medan å andra sidan en befattningshavare bosatt på betydligt avstånd från staden kunde få vidkännas en obefogad avlöningsminskning. Kommittén anser därför frågan om beredande av ersättning för de med befattningens uppehållande förenade resekostnader böra särskiljas från spörsmålet om bestämmande av själva arvudets belopp.

I Lund, där arvodet till den biträdande läraren för närvarande är 3,000 kronor, har vid beloppets bestämmande hänsyn tagits till de resekostnader, vilkas bestridande kan komma att åvila befattningshavaren. Därest nu särskild ersättning för dessa kostnader beredes honom, torde det nuvarande arvodesbeloppet få anses tillräckligt även med hänsyn tagen till den minskning i dyrtidstillägget, som blir en följd av den nya löneregleringens genomförande.

Vad därnäst direktorn vid övningsinstitutet i Uppsala beträffar lärar anledning saknas att vid arvodets bestämmande utgå från de nuvarande avlöningsförmånerna, alldenstund dessa ursprungligen torde hava bestämts med hänsyn till tillgängliga medel. Däremot synes avseende böra fästas vid den i jämförelse med den biträdande läraren i Lund något större undervisningsskyldighet, som åligger nämnde direktor. Emellertid torde detta förhållande ej böra föranleda en större ökning av det för läraren i Lund föreslagna arvodet än med 900 kronor, varigenom direktorns arvode skulle komma att uppgå till 3,900 kronor.

Den vid institutet i Uppsala anställde assistenten synes ej böra ställas i avlöningshänseende gynnsammare än den biträdande läraren i Lund. Assistentens arvode bör därför bibehållas vid det för närvarande å ordinarie stat uppförda beloppet, 3,000 kronor.

Vad slutligen angår ersättning för resekostnader, vill kommittén föreslå, att, om direktorn i Uppsala resp. den biträdande läraren i Lund är bosatt utanför universitetsstaden, till befattningshavaren i fråga reseersättning må utgå enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, dock ej med högre belopp för år räknat än 750 kronor. Bestämmelse härom torde i form av en anmärkning böra fogas till anslaget å extra stat för universitetet i Uppsala och till arvodesförteckningen för universitetet i Lund.

Med hänsyn till vad sålunda föreslagits och under förutsättning att framdeles som hittills ifrågavarande befattningar som regel komma att bestridas av innehavare av ordinarie prästerliga tjänster, synas de föreslagna arvodesbeloppen böra bliva fullt tillräckliga, ehuru visserligen avlöningsförmånerna för framtiden, fränsett reseersättningen, skulle bliva lägre än de nu utgående.

Kommitténs förslag går sålunda beträffande Uppsala universitet ut på att direktorn skall å extra stat åtnjuta arvode å 3,900 kronor jämte, därest han är bosatt utom Uppsala stads område, reseersättning med högst 750 kronor, samt att assistenten skall å ordinarie stat åtnjuta arvode å 3,000 kronor. Beträffande Lunds universitet innebär förslaget, att den biträdande läraren skall å ordinarie stat åtnjuta arvode å 3,000 kronor jämte, därest han är bosatt utanför Lunds stads område, reseersättning med högst 750 kronor.

Myndigheter-
nas yttran-
den.

I sitt över sagda kommittés betänkande avgivna yttrande har teologiska fakulteten i *Uppsala*, som ställer sig helt avvisande mot kommittéförslaget och föreslår en förändring av den nu i staten uppförda e. o. professuren i praktisk teologi till ordinarie med vanlig professorsavlöning, i förevarande hänseende anfört följande:

Kommittén har i själva verket föreslagit högst betydande lönesänkningar, alldenstund för direktorstjänsten med kristidstillägg för 1921 är att beräkna en lön av kronor 8,343: 75 för ogift man och 8,693: 25 för gift man med

2 familjemedlemmar och för assistentbefattningen kronor 7,052:19 för ogift man och kronor 7,576:94 för gift man med 2 familjemedlemmar. Även om man tar i betraktande, att dessa summor för 1922 torde sjunka med bortåt 1,000 kronor, återstår en högst betydande lönereduktion å nu faktiskt utgående löner.

Fakulteten anser sig icke behöva spilla många ord för att klargöra det under nuvarande tidsförhållanden utsiktslösa i att kunna för framtiden uppehålla båda dessa tjänster med löner, som icke ökats, utan minskats till inemot hälften av dessas nuvarande faktiska belopp. Detta måste anses så mycket säkrare, som det redan under de gångna åren visat sig mycket svårt att besätta dessa båda tjänster med kompetenta prästmän.

Vidare säger det sig självt, att ingendera av dessa tjänstemän och synnerligast icke direktorn, med en undervisningsskyldighet av 6—7 timmar i veckan jämte granskning av homiletiska uppsatser, kan ställas sämre än en docent, som nu av kommitterade anses böra få 6,000 kronor. Det är ju dock tydligt, att på direktorn vilar både ett större ansvar och en större, ungefär dubbel, arbetsbörda. Det bör också anmärkas, att direktorslönen 1912 genom beloppet 4,500 med 2,000 kronor översteg den tidens docentstipendium å 2,500 kronor. Fakulteten kan icke finna något skäl att frångå denna proportion mellan docentstipendium och direktorslönen, som alltså synes böra sättas till 8,000 kronor.

Då vidare assistentlönen av gammalt med 500 kronor överstigit docentstipendium och stått 1,500 kronor lägre än direktorslönen, föreslås för denna tjänst med dess 5 å 6 undervisningstimmar i veckan en lön av 6,500 kronor. Såväl direktors- som assistentlönen skulle i så fall med omkring 1,000 kronor understiga 1921 års beräknade löner.

Skulle nu lönerna komma att sänkas i enlighet med kommitterades förslag och icke liksom andra höjas till av de förändrade tidsförhållandena betingade belopp, nödgas fakulteten fransäga sig allt ansvar för dessa tjänsters framtida besättande med personer av föreskriven kompetens.

Fakulteten vill icke underkänna det riktiga, som låg i tanken att för direktorstjänsten förvärva en i församlingstjänst högt förtjänt och väl vitsordad prästman. Men så som förhållandena gestalta sig, har det visat sig synnerligen svårt — för att icke säga mera — att finna verkligt framstående prästmän, som kunnat lämna dem anförtrodd mera krävande tjänst å annan ort och tillika ägt den för undervisningen nödvändiga teologiska bildningen, varjämte de täta ombytena avlägsnat vederbörande just som han hunnit förvärva den nödiga erfarenheten och lärarskickligheten.

Då vidare icke ens den nuvarande faktiska lönen utgjort ett tillräckligt levebröd för en framstående prästman i mera betydande prästerlig tjänst, har följden blivit den, att direktorstjänsten måst bli en bisyssla jämte huvudtjänsten, utan bosättning i universitetsstaden, varjämte resorna och huvudtjänstens skötande tvingat till undervisningens alltför starka sammanträngande på två veckodagar.

Då fakulteten icke anser sig kunna i längden stå till svars med att lämna ohållbarheten i denna ordning, vars provisoriska natur också av kommitterade framhållits, oanmärkt, finner fakulteten sig pliktig föreslå, att direktorstjänsten må upphöra och att i dess ställe den förutvarande och ännu å universitetets stat upptagna e. o. professuren i praktisk teologi återupptages och göres till ordinarie med vanliga löneförhöjningar samt tillsättes i samma ordning och efter samma grunder som en vanlig professur, enär endast på

denna väg garanti kan vinnas för tjänst innehavarens vetenskapliga kompetens. Med avseende på sin uppgift skulle den föreslagna nye andre professorn i praktisk teologi dels bestrida den nuvarande direktorns göromål beträffande de praktiska övningarna, dels övertaga den teoretiska undervisningen i något av de alltför många läroämnen, som den ende professorn i praktisk teologi nu har att tillgodose i fråga om vetenskapligt författarskap, undervisning och examination, allt enligt av fakulteten sedermera uppgjord och av kanslersämbetet prövad och stadfäst arbetsfördelning.

Det må också erinras därom, att skillnaden mellan den föreslagna direktorslönen å 8,000 kronor och en eventuell professorslön å 12,000—13,000 kronor icke utgör någon så synnerligen stor tillökning i den teologiska fakultetens sedan lång tid föga förändrade stat.

Det större akademiska konsistoriet, som likaledes ställer sig avböjande gent emot kommitténs förslag, har om det praktisk-teologiska övningsinstitutet anfört följande:

Beträffande det praktisk-teologiska övningsinstitutet ha kommitterade föreslagit, att den extra ordinarie professuren i praktisk teologi uteslutes ur universitetets stat. Såsom skäl härför anföra kommitterade, att det »icke torde få anses önskvärt att i löneskalan inpassas och på tjänsteförteckningen uppföres en befattning, som icke är avsedd att besättas». Gent emot detta vill konsistoriet framhålla, att denna befattning allfort varit uppförd på ordinarie stat, trots att den ej varit med ordinarie innehavare besatt, emedan, såsom också kommitterade påpekat, det praktisk-teologiska övningsinstitutet endast varit avsett att vara en försöksanordning, som alltså, om det ej visade sig lämpligt, skulle ersättas med annan anordning, som skulle falla tillbaka på denna i staten uppförda professur. Detta sistnämnda torde nu vara fallet, då teologiska fakulteten föreslagit att ersätta direktorsbefattningen med denna extra ordinarie professur. Under sådana förhållanden får konsistoriet yrka på bibehållande av denna befattning på ordinarie stat och att lönen för densamma bestämmas lika med lönen för den övriga kvarstående extra ordinarie professuren.

Skulle åter en tid framåt det praktisk-teologiska institutet i dess nuvarande form äga bestånd, får konsistoriet framhålla att en minskning i lönerna, som kommitterade föreslagit, skulle i högsta grad öka de redan förut stora svårigheterna att finna lämpliga personer till tjänsternas uppehållande. Även dessa befattningshavare torde böra komma i åtnjutande av samma procentuella höjning som kommer övriga till del. Skulle det då visa sig att även med dessa löner det uppstår svårigheter att erhålla fullt kompetenta innehavare, torde ytterligare förändringar böra komma under omprövning.

Teologiska fakulteten i *Lund* har icke funnit kommittéförslaget beträffande den praktisk-teologiska undervisningen och assistentens avlöning tillfredsställande, men förbehållit sig att framdeles få återkomma med yrkanden i den riktning, som fakulteten redan förut framställt. I april 1923 återupptog fakulteten frågan. Därvid erinrade fakulteten, att professorn i praktisk teologi och den biträdande läraren vore de enda krafter, som stode till buds vid den ifrågavarande undervisningen. Även vid full tjänstgöring för dessa tarvades ytterligare en dubbeltimme i veckan kateketiska övningar och en veckotimme liturgisk läsning. Dessa två resterande slag av

undervisning hade de senare åren så bestritt, att en docent i religionsfilosofi, som förut tjänstgjort som präst och som nu innehade docentstipendium, lett de kateketiska övningarna. För den liturgiska läsningen hade fakulteten från sin docentstipendiefond erhållit ett anslag för år av 400 kronor, och hade den biträdande läraren utöver övrig tjänstgöring för detta anslag bestritt de liturgiska övningarna. I anslutning till fakultetens av det större konsistoriet tillstyrkta förslag hemställde kanslern i skrivelse den 20 december 1923 om utverkande hos riksdagen dels av ett ordinarie anslag å 2,000 kronor för bestridande av vissa kateketiska övningar jämte den föreskrivna undervisningen i liturgiskt föredrag, dels ock en höjning av arvodet åt den biträdande läraren till 3,500 kronor. Denna framställning föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sedan fakulteten i maj 1924 återupptagit frågan angående ökade medel till den praktisk-teologiska undervisningen och konsistoriet biträtt vad fakulteten härvid begärt, har kanslern i särskilda skrivelser den 3 september 1924 hemställt om utverkande av anslag i enlighet med vad år 1923 för enahanda ändamål äskats.

Vad först beträffar Uppsala universitet, må erkännas, att den nuvarande anordningen därstädes är att betrakta som ett provisorium. Konsistoriet framhåller också, hurusom ifrågavarande övningsinstitut varit avsett att vara en försöksanordning, som, om den ej visade sig lämplig, skulle ersättas med en annan anordning, vilken skulle falla tillbaka på den i staten uppförda professuren. Fakulteten har direkt yrkat på återupplivandet av den gamla professuren. Ett dylikt förslag anser jag mig icke nu kunna tillstyrka, helst den motivering, som fakulteten härför förebragt, icke synes mig bindande. Liksom kommittén finner jag det obehövt att i staten bibehålla en extra ordinarie professur för att tillgodose ifrågavarande behov. I syfte att bereda fakulteten möjlighet att ännu någon tid pröva sig fram antingen på det sätt som nu tillämpats eller på det sätt fakulteten annorledes kan finna lämpligt, synes mig en sådan anordning vara mest ändamålsenlig, att ett anslag anvisas under rubrik »till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen». Detta anslag, varmed följaktligen erforderliga arbetskrafter böra avlönas, bör av Kungl. Maj:t efter vederbörandes hörande fördelas, liksom Kungl. Maj:t må äga att i övrigt utfärda härutinnan erforderliga bestämmelser. Med hänsyn till den provisoriska karaktären av ifrågavarande institut torde medel för ändamålet böra anvisas å extra stat.

I avseende å beloppet av ett dylikt anslag, kan jag i betraktande av vad fakulteten anfört icke tillstyrka ett förslag, varigenom fakulteten skulle i förhållande till vad nu är fallet rätt väsentligt beskåras i sina möjligheter att få det förhandenvarande undervisningsbehovet vederbörligen tillgodosett. Jag anser billigheten fordra, att man härvid utgår från de

Departementschefen.

anslagsmedel, som nu stå till buds, det vill säga av allmänna medel 4,500 kronor (extra ordinarie professors lön) och 3,000 kronor jämte därå utgående tillfällig löneförbättring med 750 kronor (assistentens arvode), tillhoppa 8,250 kronor, vilken summa bör underkastas den i annat sammanhang utvecklade höjningen av 18 procent jämte skälig avrundning uppåt. I anslutning härtill och med hänsyn till indragning av nu utgående vedanslag, tillhoppa 150 kronor, varom jag i annat samband kommer att yttra mig, synes ifrågavarande belopp böra för Uppsala universitets vidkommande bestämmas till 10,000 kronor.

För Lunds universitet är jag böjd tillstyrka en motsvarande anordning. Även här vill jag förorda anvisande å extra stat av ett visst belopp »till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen», vilket belopp bör efter Kungl. Maj:ts bestämmande utgå såsom avlöningsmedel åt den eller de personer, varav fakulteten för denna undervisning är i behov. Arvodet till den biträdande läraren är 3,000 kronor. Med ovan angivna normala höjning och i betraktande av vad fakulteten anfört om behovet av förstärkta anslagsmedel för ändamålet synes mig beloppet skäligen kunna bestämmas till 4,500 kronor.

Å de arvoden, som av Kungl. Maj:t må komma att bestämmas för vederbörande lärare å de praktisk-teologiska avdelningarna, böra givetvis dyrtidstillägg efter de nya grunderna utgå.

*Lärare i
symbolik.*

Sedan åtskilliga år hava för vardera universitetet å extra stat utgått till arvode åt en lärare i symbolik ett anslag å 1,500 kronor, numera förenat med tillfällig löneförbättring 375 kronor och dyrtidstillägg efter vanliga grunder. För Uppsala universitets vidkommande tillkom anslaget genom beslut av 1912 års riksdag; orsaken varför detsamma uppfördes på extra stat var det samband, vari denna anslagsfråga då ställdes i förhållande till den vid denna tidpunkt aktuella frågan om den praktisk-teologiska undervisningen och dispositionen av den då lediga avlöningen till en extra ordinarie professor i praktisk teologi. Förslag hade nämligen då väckts om en självständig professur i patristik och symbolik eller i symbolik med dogmhistoria, vilken skulle ersätta berörda extra ordinarie professur. För Lunds universitet beviljades anslaget vid 1913 års riksdag och blev i anslutning till vad året förut skett i fråga om Uppsala universitet uppfört på extra stat.

Högskolornas lönerogleringskommitté föreslår en höjning av vardera anslaget till 2,250 kronor att fortfarande utgå å extra stat.

De akademiska myndigheterna i Uppsala hava i avseende härå intet att erinra. I sitt yttrande i anledning av kommittéförslaget framhåller teologiska fakulteten i Lund förslaget i nu förevarande avseende såsom otillfredsställande men förbehåller sig att framdeles få närmare utveckla sin ståndpunkt härutinnan.

I maj 1923 återupptog fakulteten frågan och framhöll i skrivelse till det större konsistoriet, att avlöningen 1,500 kronor med hänsyn till nuvarande penningvärde ej stode i rimlig proportion till det med befattningen förenade arbetet. För att undervisningen i fullt mått skulle komma de studerande till godo, måste den med hänsyn till sin art äga karaktär av verklig professorstjänstgöring. Därför förrättade ock den tillförordnade läraren de i ämnet förekommande tentamina och i teologie licentiatexamen själva examina. Fakulteten ville betona, att den ansåge en arvodesförhöjning synnerligen av behovet påkallad och hemställde om en höjning av ifrågavarande arvode till 2,500 kronor. I anledning av denna, av konsistoriet tillstyrkta framställning hemställde kanslern i skrivelse den 15 augusti 1923 om proposition till riksdagen i överensstämmelse med fakultetens begäran, vilket äskande dock ej föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I samband med äskanden, avsedda att föreläggas 1925 års riksdag, har teologiska fakulteten, under anförande av enahanda motivering som förut, äskat en höjning av ifrågavarande arvode till 2,500 kronor. Framställningen tillstyrkes av konsistoriet och förordas av kanslern i skrivelse den 3 september 1924. Från de akademiska myndigheterna i Uppsala föreligger i avseende å budgetåret 1925—1926 äskande om arvode åt läraren i symbolik med samma belopp som förut utgått eller 1,500 kronor.

Enligt stadgan angående teologiska examina ingår ämnet symbolik, som utgör ett av fakultetens åtta examensämnen, såsom självständigt examensämne i teologie licentiatexamen. I teologie kandidatexamen däremot anställes prövning i detta ämne, jämlikt vederbörande teologiska fakultets bestämmande, i sammanhang med prövningen i ettdera av ämnena kyrkohistoria och dogmatik, varefter gemensamt vitsord meddelas i kyrkohistoria med symbolik eller dogmatik med symbolik. Ämnet symbolik är sålunda ett självständigt ämne, och, såsom erfarenheten visat, har härför förelegat ett konstant behov av en extra lärarkraft. Jag vill förordas, att nu ifrågavarande arvoden alltjämt må utgå från medel å extra stat. Orsaken till denna anordning var, såsom nämnts, frågans sammanknippande med anslagen till den praktisk-teologiska undervisningen i Uppsala. I avseende å beloppen av ifrågavarande arvoden har jag intet att erinra mot vad av kommittén härutinnan föreslagits eller 2,250 kronor för vardera universitetet.

Departement-
schefen.

I den ordinarie staten för Uppsala universitet finnes uppfört ett anslag å 2,000 kronor till uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i kyrkosång. Härå utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring. Detta anslag, som vid 1920 års riksdag höjdes från förutvarande 1,500 kronor till 2,000 kronor, användes till arvode åt en ledare av övningar i kyrkosång vid universitetet. Denne ledare förordnas av kanslern tillsvdare för 5 år i sänder. Enligt den av Kungl. Maj:t den 8 december 1905 fast-

Undervisning
och exami-
nation i
kyrkosång
(liturgisk
sång).
Uppsala
universitet.

ställda instruktion för läraren i kyrkosång åligger det denne att hålla övningar i liturgisk sång 2 timmar i veckan, att anordna övningar i koralsång likaledes 2 timmar i veckan, varjämte han skall hålla 1 föreläsning i veckan samt förrätta examination i ämnet. Dessutom är han skyldig meddela undervisning i koralspelning, om så önskas, mot ersättning enligt överenskommelse. Undervisningen i kyrkosång är obligatorisk för alla deltagare i den praktisk-teologiska kursen, som ej fullständigt sakna naturanlag i sångtek-niskt och musikaliskt hänseende. Någon ökning i undervisningsskyldigheten inträdde icke, då arvodet år 1920 höjdes till 2,000 kronor.

Lunds
universitet.

I Lunds universitets stat finns för uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i liturgisk sång uppfört ett ordinarie anslag av 1,200 kronor, å vilket utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring. Anslaget höjdes genom beslut av 1919 års riksdag från förutvarande 800 kronor. Kungl. Maj:t hade föreslagit en höjning av anslaget till 1,500 kronor. I sin skrivelse erinrade riksdagen, att i staten för Uppsala universitet då vore uppfört ett anslag å 1,500 kronor för motsvarande ändamål och att Kungl. Maj:ts förslag avsåge att bringa anslaget vid Lunds universitet upp till samma belopp. Motionsvis hade inom riksdagen föreslagits en höjning av anslaget vid Uppsala universitet till 3,000 kronor, och hade till stöd härför huvudsakligen åberopats den större tjänstgöringsskyldighet, som vore förbunden med vederbörande tjänst vid sistnämnda universitet. Riksdagen ville visserligen icke bestrida, att förhållandena i berörda hänseende vid de båda universiteten kunde erbjuda en viss olikhet. Emellertid vore riksdagen i saknad av en fullständig utredning i hithörande stycken, och hade därför icke ansett sig böra på enskild motion vidtaga en åtgärd, som icke kunde i avseende å dess berättigande av riksdagen med till buds stående material fullt bedömas. Ehuru riksdagen sålunda ställt sig avvisande till det i motionen framlagda förslaget, sade sig riksdagen dock ej kunna undgå att finna en viss skillnad mellan anslagen till de båda universiteten befogad, bland annat med hänsyn till det olika lärjungantalet. I avvaktan på en utredning i ämnet, som tydligt klarlade förhållandena i förevarande hänseende, hade riksdagen funnit skäligen tills vidare allenast vidtaga en höjning av anslaget vid Lunds universitet med 400 kronor till 1,200 kronor.

Därefter och i anslutning till den av riksdagen vidtagna anslagshöjningen ökades den vederbörande vid Lunds universitet åliggande undervisningsskyldigheten, i det att kanslern jämlikt Kungl. Maj:ts den 23 januari 1920 givna bemyndigande föreskrev, att den med anslaget förbundna tjänstgöringsskyldigheten skulle omfatta 6 undervisningstimmar i veckan. Utöver dessa 6 timmar meddelas även undervisning i liturgisk sång av kapellmästaren, vilken enligt i föreskrift av Kungl. Maj:t har att 2 timmar i veckan leda praktiska övningar i liturgisk sång med teologie studerande. De liturgiska övningarna avse såväl tal och liturgisk läsning som sång. Deltagare i övningskurser, som saknar anlag

för sångkonst, är enligt av kanslern meddelade bestämmelser befriad från deltagande i de egentliga sångövningarna men skall deltaga i de av kapellmästaren eller sångläraren ledda övningarna för talorganens vederbörliga skolande.

Högskolornas löneregreringskommitté har icke funnit sig böra ifrågasätta någon förändring av ovannämnda arvoden. Kommittén yttrar:

Löne-
reglerings-
kommittén

Det har icke varit kommittén möjligt att företaga någon mera ingående utredning rörande omfattningen av de båda befattningshavarnas tjänstäligganden, varom önskemål uttalats av 1919 års lagtima riksdag; givetvis bör vid bestämmande av dessa arvoden även hänsyn tagas till den avlöning, som kan bliva bestämd för musiklärare vid de allmänna läroverken — helst som vid Uppsala universitet ifrågasvarande undervisning uppehålls av en dylik befattningshavare.

De akademiska myndigheterna i Uppsala hava ej yttrat sig över kommitténs förslag i nu berörda hänseende.

Myndig-
heternas
yttranden

Teologiska fakulteten i Lund framhåller i sitt yttrande över kommittéförslaget, att, då det ej utan vidare är givet, att kapellmästaren lämpar sig för undervisning och examination i liturgisk sång och det ej heller är lämpligt, att sådan kvalifikation skall påverka tillsättandet av kapellmästare, fakulteten måste energiskt yrka på, att i Lund samma ordning införes som i Uppsala, d. v. s. att samma anslag som i Uppsala må i Lund ställas till förfogande för avlöning av en särskild befattningshavare i liturgisk sång. I samband härmed borde då nr instruktionen för kapellmästaren utgå föreskriften om 2 timmars veckoundervisning i liturgisk sång.

Förhållandena i Lund hade emellertid kunnat på ett tillfredsställande sätt ordnas, så länge kapellmästarbefattningen innehades av en person, som ansågs kompetent att meddela undervisning även i liturgisk sång. Så var fallet, så länge kapellmästaren A. Berg skötte tjänsten. Efter hans avgång kom saken i ett nytt läge, och fakulteten återupptog i maj 1923 kravet på ökade medel för ifrågasvarande undervisning. I skrivelse till konsistoriet yttrade fakulteten bland annat:

Sedan kapellmästare A. Berg numera avgått och nya lärarkrafter skulle inträda, hade svårigheter med avseende på ordnandet av undervisningen i liturgisk sång yppat sig. Under vårterminen 1924 hade rätt ett provisorium. Det vore emellertid självklart, att fakulteten hade berättigade anspråk på att vid kapellmästarsysslans tillsättande dess krav bleve tillgodosedda, och kunde fakulteten därvid åberopa gällande instruktion för kapellmästaren. Å andra sidan insåge fakulteten, att den liturgiska sångundervisningen icke vore en huvuduppgift för kapellmästaren och att vid tillsättningen av sysslan ifråga hänsynen till denna undervisning icke kunde bliva utslagsgivande. Tillsättningsproceduren beträffande den lediga kapellmästarbefattningen hade nu fortskridit så långt, att konsistoriet för sin del förordat den sökande, som erkändes icke kunna fylla de krav, fakulteten från sin synpunkt hade

rätt att ställa. Fakulteten ansåge också, att det från alla synpunkter vore fördelaktigast, att kapellmästaren befriades från den liturgiska sångundervisningen. Men enligt fakultetens uppfattning kunde och borde detta icke ske förr än det nu utgående anslaget till nämnda undervisning blivit höjt. Att få en tillräckligt kvalificerad lärarkraft med det nu utgående anslaget vore icke möjligt. Anslaget vore ju också givet under den tillfälliga förutsättningen, att kapellmästaren handhade hela undervisningen.

Under hänvisning härtill yrkade fakulteten, att anslaget för undervisning i liturgisk sång måtte höjas från 1,200 kronor till 2,000 kronor. I anledning av denna utav konsistoriet tillstyrkta framställning hemställde kanslern i skrivelse den 15 augusti 1923 om avlåtande av proposition i ämnet till 1924 års riksdag. Denna kanslerns hemställan föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse till kanslern i slutet av år 1923 återupptog fakulteten frågan. Fakulteten meddelade, att den då nyutnämnde kapellmästaren vid universitetet enligt fakultetens uppfattning ej ådagalagt nödig kompetens att leda undervisningen i liturgisk sång med teologie studerande, och erinrade om sin ovanberörda framställning om anslagets ökning samt anhöll, att ett anslag å 800 kronor för år räknat måtte i avvaktan på Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut utgå ur universitetets reservfond för undervisningen ifråga. Kanslern biföll på det sätt fakultetens framställning, att för tiden från och med den 1 januari 1924 till och med den 30 juni 1925 finge för uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i liturgisk sång vid universitetet utgå, utöver härför anvisat ordinarie anslag, från universitetets reservfond ett belopp av 800 kronor för år räknat. Fakulteten har sålunda för sistnämnda tid haft att för ändamålet disponera över 2,000 kronor för år räknat.

Det må vidare erinras därom, att i anledning av en av inspektor musices vid universitetet gjord, av konsistoriet tillstyrkt framställning kanslern i skrivelse den 15 januari 1924 hemställt om medgivande, att den kapellmästaren åliggande skyldighet att under 2 timmar i veckan leda praktiska övningar i liturgisk sång med teologie studerande måtte tillsvidare bortfalla och ersättas av skyldighet att under 2 timmar i veckan hålla andra musikaliska övningar vid universitetet. Denna framställning är beroende på Kungl. Maj:ts prövning och har befunnits böra vila i avvaktan på anslagsfrågans lösning.

I samband med äskanden avsedda att föreläggas 1925 års riksdag har fakulteten under förebringande av enahanda motivering som förut återupptagit kravet på höjning av ifrågavarande lärares arvode till 2,000 kronor. Denna av konsistoriet tillstyrkta framställning förordas av kanslern i skrivelse den 3 september 1924.

I avseende å det till Uppsala universitet utgående anslaget å 2,000 kronor har någon ändring icke ifrågasatts vare sig av kommittén eller av veder-

börande universitetsmyndigheter. Anslaget, som höjdes till sitt nuvarande belopp så sent som år 1920, bör därför icke undergå annan förändring än att detsamma med hänsyn till den i samband med lönerегleringen ifrågasatta sänkningen av dyrtidstilläggen höjes till 2,400 kronor.

Anslaget till motsvarande ändamål vid Lunds universitet, nu 1,200 kronor, har, såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår, satts i samband med kapellmästarens undervisningsskyldighet i liturgisk sång. Sådana som förhållandena nu äro, då ej längre samma person anses bära uppehålla kapellmästartjänsten och den liturgiska sångundervisningen, synas mig starka skäl tala för en sådan anordning, att undervisningsskyldigheten för kapellmästaren i liturgisk sång bortfaller och ersättes med annan undervisning. Detta behöver dock enligt min mening ej med nödvändighet medföra, att teologiska fakultetens nu ifrågavarande anslag höjes, då det av framställningen ej med tydlighet framgår, att den med nu utgående anslag förbundna tjänstgöringsskyldigheten av 6 timmar är otillräcklig och behöver utökas med de kapellmästaren nu åliggande 2 timmar till 8 timmar i veckan. Frånsett emellertid detta förhållande måste jag dock finna visst fog ligga i fakultetens begäran om ökat anslag, ej minst med hänsyn till jämförelsen med det anslagsbelopp, som Uppsalafakulteten skulle få till förfogande för motsvarande ändamål, samt till den undervisningsskyldighet, som är förbunden med båda dessa anslag. I likhet med vad riksdagen år 1919 uttalade, anser jag en viss skillnad mellan anslagen till de båda universiteten befogad, bland annat med hänsyn till det olika lärjungantalet, och är jag böjd förorda, att anslaget till Lunds universitet bestämmes till 2,000 kronor. Någon ökad undervisningsskyldighet synes mig ej med nödvändighet bära krävas, därest ej vederbörande universitetsmyndigheter sådant önska.

Jag övergår härefter till de

Juridiska fakulteterna.

I de båda universitetens stater äro upptagna anslag å 1,500 kronor till uppehållande av den praktiska kursen inom de juridiska fakulteterna. Tillfällig löneförbättring utgår ej å dessa anslag. Enligt vad upplysts, utgår dyrtidstillägg till vederbörande kursledare i Lund men ej i Uppsala. För Uppsala universitets vidkommande har alltsedan år 1921 utgått ett förstärkningsanslag å 1,000 kronor å extra stat, vilket anslag närmast förän-
etts av penningvärdets fall.

*Uppehållande
av den prak-
tiska kursen.*

Högskolornas lönerегleringskommitté, som anser lämpligt, att den ökning av berörda anslag, som genom dyrtiden kunde finnas påkallad, även framgent borde beredas genom anslag år från år å extra stat, har icke funnit sig bära föreslå någon höjning av ifrågavarande anslag.

Någon erinran häremot har icke framkommit från de akademiska myndigheternas sida.

Emellertid har sedermera framställning gjorts från juridiska fakulteten i Uppsala angående viss ändrad disposition av ovanberörda förstärkningsanslag å 1,000 kronor.

Fakulteten framhåller, att det på senare tiden visat sig allt svårare att med nuvarande årsanslag av 800 kronor till juridiska seminariet i tillräcklig grad tillgodose seminariets behov av bokinköp. Det vore emellertid för ett framgångsrikt bedrivande av undervisningen inom fakulteten av största vikt, att seminariet beredde tillgång till nödig facklitteratur för de studerande, särskilt de mindre bemedlade. En höjning av anslaget till seminariet vore därför av behovet påkallad. En dylik höjning kunde emellertid, åtminstone för närvarande, åvägabringas utan att universitetets stat i motsvarande grad belastades. Behovet av materielanslaget för fakultetens praktiska kurs kunde nämligen förväntas under de närmaste åren i någon mån nedgå. Det tilläggsanslag å 1,000 kronor, som under senare år av riksdagen beviljats för den praktiska kursen, kunde fördenskull under nästkommande budgetår ned sättas med 200 kronor, vilket sistnämnda belopp i stället kunde användas för tillgodoseende — om än icke i den utsträckning, som vore önskvärt — av juridiska seminariets behov.

Med anledning härav hemställer fakulteten om utverkande av 1925 års riksdag av följande anslag å extra stat för budgetåret 1925—1926, nämligen dels 200 kronor till förstärkande av det ordinarie anslaget till juridiska seminariet, dels 800 kronor till förstärkning av det ordinarie anslaget till fakultetens praktiska kurs. Framställningen tillstyrkes av det större akademiska konsistoriet, och i skrivelse den 11 augusti 1924 har t. f. kanslern hemställt om avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet.

Beträffande de ordinarie anslagen till uppehållande av praktisk kurs inom de juridiska fakulteterna har någon ändring icke ifrågasatts vare sig av kommittén eller av de akademiska myndigheterna. Jag saknar anledning förorda någon annan rubbning av förhållandena i hithörande avseende, än att arvodet till vederbörande kursledare i Lund, å vilket arvode dyrtidstilllägg utgår, höjes med ett belopp, motsvarande i stort sett den med löne-regleringen förenade sänkningen av dyrtidstillägget, eller alltså till 1,800 kronor. Vad angår den av Uppsala juridiska fakultet ifrågasatta ändrade dispositionen av förenämnda förstärkningsanslag, har jag ej någon erinran att framställa mot vad fakulteten härutinnan föreslagit.

*Ledaren av
den civilrätts-
liga delen av
juridiska fa-
kultetens pro-
pedeutiska
kurs vid uni-
versitetet i
Lund.*

Enligt stadgan angående juridiska examina skall juridiska fakulteten anordna en propedeutisk undervisningskurs i civilrätt och de viktigaste därmed sammanhängande delarna av processrätten ävensom straffrättens allmänna grunder, vilken kurs skall av lärare, som fakulteten bestämmer, givas åtminstone varje hösttermin.

Den propedeutiska kursen i Uppsala hålles av en utav juridiska fakul-

tetens docenter, som i ersättning härför uppbär kursavgifter från deltagarna. I Lund däremot, där kursen är avgiftsfri, har alltsedan år 1913 utgått ett extra anslag å 750 kronor till avlöning av ledaren av kursens civilrättsliga del, vilket arvode är ökat med tillfällig löneförbättring med 187 kronor 50 öre samt med dyrtidstillägg enligt sedvanliga grunder. Berörda arvode å 750 kronor hade förut bestritts av medel från fakultetens fond av besparade docentstipendier, men då denna fond blivit uttömd och fakulteten icke funnit lämpligt att ålägga deltagarna i kursen att betala avgifter till ledaren, begärdes det extra anslaget å samma belopp, vilket årligen utgått och av vederbörande jämväl åskats för budgetåret 1925—1926. Orsaken varför anslaget uppfördes å extra stat berodde efter vad framgår av vederbörande departementschefs uttalande (se statsverkspropositionen till 1913 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln sid. 265) därpå, att möjlighet förefunnes för att fakultetens docentstipendiefond inom en nära framtid åter kunde lämna tillgång till bestridande av den nödvändiga gottgörelsen åt läraren. Någon ändring i detta syfte har emellertid icke blivit vidtagen.

Löneregleringskommittén meddelar, att övriga, icke civilrättsliga delar av kursen — omfattande straff- och processrätt — tidigare brukat ledas av professorerna i ifrågavarande ämnen, vilka professorer åtnjutit en häremot svarande lindring i sin övriga undervisningsskyldighet. Under de senare åren hade emellertid genom bidrag av universitetets medel beretts möjlighet att överflytta jämväl dessa delar av kursen på förenämnde ledare av den civilrättsliga delen.

Kommittén, som anser önskvärt, att förhållandena ordnas likformigt vid de båda universiteten, föreslår icke annan ändring av ifrågavarande anslag, än att detsamma med inräknande av tillfällig löneförbättring höjes till ett avrundat belopp av 960 kronor.

Detta kommitténs uttalande och förslag har lämnats utan erinran av de akademiska myndigheterna.

För egen del delar jag kommitténs uppfattning i fråga om önskvärdheten av ett likformigt ordnande av ifrågavarande förhållanden vid båda universiteten. För närvarande finner jag mig emellertid sakna anledning tillstyrka ändring i vad kommittén föreslagit. I avvaktan på ändrad anordning, varom vederbörande akademiska myndighet torde hava att framlägga förslag, bör ovanberörda anslag vid Lunds universitet med 960 kronor tills vidare utgå å extra stat.

Vid de

medicinska fakulteterna och karolinska institutet

utgår ett stort antal arvoden till biträdande lärare, företrädesvis från extra anslagsmedel. Förhållandena här äro i många fall rätt olika vid varje fakultet och i övrigt tämligen invecklade, varför i vissa fall en närmare redogörelse tarvas.

Lärare vid
kurserna i all-
män kemi.

Jag vill då börja med lärarna vid kurserna i allmän kemi för de medicine studerande.

Den i stadgan angående medicinska examina föreskrivna undervisningskursen i allmän kemi för medicine studerande skall, på sätt Kungl. Maj:t för de särskilda läroanstalterna bestämmer, förläggas antingen till medicinskt-kemisk institution eller till institution för allmän kemi. Ifrågavarande undervisningskurs är numera vid samtliga fakulteter förlagd till medicinskt-kemisk institution. Undervisningen, vilken enligt sakens natur måste vara av ej blott relativt elementär utan även särdeles tidskrävande beskaffenhet, ansågs redan från början icke rimligen kunna utan vidare åläggas de ordinarie ämnesrepresentanterna vid respektive fakultet. Till följd härav anvisade riksdagen ett extra anslag av 2,500 kronor till arvode åt en särskild lärare vid ifrågavarande kurs. Nämnda anslag tillkommo för fakulteten i Lund från och med år 1909, för karolinska institutet från och med år 1910 och för fakulteten i Uppsala från och med år 1911 och hava alltjämt årligen beviljats å extra stat med nyss angivna belopp, 2,500 kronor. Framställningar om höjningar i nämnda arvodesbelopp hava av fakulteterna i såväl Uppsala som Lund upprepade gånger gjorts men utan att hava haft åsyftad påföljd. Orsaken härtill torde till en viss grad vara att söka i den omständigheten, att man velat avvakta lösningen av en sedan åtskilliga år aktuell fråga om införande av en förberedande prövning i bland andra ämnen även kemi för de studerande, vilken prövning skulle komma att ställa särskilda krav på ifrågavarande lärare. Denna fråga torde emellertid numera få anses hava tills vidare förfallit, sedan densamma förelagts 1924 års riksdag, vilken ställde sig avvisande till ett omedelbart införande av en dylik prövning.

Löneregleringskom-
mittén.

Ovanberörda arvode å 2,500 kronor vid en var av de tre medicinska fakulteterna — varå nu utgår tillfällig löneförbättring med 625 kronor samt dyrtidstillägg — har av löneregleringskommittén föreslagits höjt till 3,600 kronor. Kommittén inplacerar härigenom ifrågavarande lärare i en arvodeskala, som kommittén uppgjort för assistenter och amanuenser (jämför sid. 176 i det följande).

Myndigheter-
nas yttran-
den.

Detta kommitténs förslag har mötts med vissa erinringar från de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund.

Medicinska fakulteten i Uppsala föreslår, att arvodet ej sättes lägre än docentstipendium, varvid fakulteten åberopar ett av professorn i medicinsk och fysiologisk kemi S. G. Hedin avgivet särskilt yttrande, så lydande:

Uti riksdagspetita för lidet år begärde fakulteten, att lärarens vid kursen i allmän kemi för medicine studerande avlöning skulle höjas från 2,500 kronor till 5,000 kronor, ett förslag som även vann större akademiska konsistoriets understöd. Såsom skäl för den föreslagna höjningen anfördes lärarens omfattande tjänstgöring, som i form av undervisning, demonstra-

tioner, förhör och personlig handledning vid laborationerna tager ungefär 90 timmar i terminen. Han har vidare att utan biträde leda laborationskursen och måste därför handlägga en del göromål, som annars tillkomma en amanuens, varigenom hans nästan ständiga närvaro under laborationsövningarna påkallas. Slutligen är att framhålla den maktpåliggande prövning, som åligger honom, då till en del genom denna ett avlägsnande av för medicinska studier olämpliga personer bör åstadkommas. Att läraren under sådana förhållanden måste besitta en betydande mogenhet och om dömesförmåga är uppenbart, och detta jämte det förhållandet, att omfattningen av hans tjänstgöring vida överstiger den propedeutiska undervisning, som kan åläggas en docent med docentstipendium, föranledde att fakulteten ej ansåg sig kunna föreslå en avlöning lägre än ett docentstipendium. Då anslaget till läraren först beviljades, var det också lika stort som ett fast docentstipendium.

Löneregleringskommittén inplacerar i sitt förslag läraren i kursen i allmän kemi för medicine studerande i den arvodesskala, som kommittén uppgjort för assistenter och amanuenser med ett arvode för honom av 3,600 kronor. Här till måste anmärkas, att läraren i olikhet med amanuenser och assistenter har självständig undervisning och examinationsskyldighet, då han leder laborationskursen i allmän kemi för medicine studerande och förrättar därtill hörande examination. Det är därför ej riktigt att vid bestämning av hans avlöning jämföra hans arbete med assistenters och amanuensers; riktigare torde han kunna jämföras med biträdande lärare inom medicinska fakulteten med självständig undervisning. I båda fallen är docentkompetens högst önskvärd; lärarens i allmän kemi tjänstgöring är såsom av det anförda torde framgå ej mindre än de biträdande lärarnas, vartill kommer att han har att förrätta en maktpåliggande examination, något som ej tillkommer de biträdande lärarna.

Av denna anledning kan lärarens i allmän kemi avlöning i varje händelse ej sättas lägre än de biträdande lärarnas inom medicinska fakulteten eller enligt fakultetens förslag 6,000 kronor eller storleken av ett docentstipendium enligt kommitterades förslag.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala hemställer i anslutning till medicinska fakultetens förslag, att ifrågakvarande arvode sättes till samma belopp som docentstipendium.

Även medicinska fakulteten i Lund föreslår i anslutning till vad Uppsala fakulteten anfört, att ifrågakvarande arvode må uppgå till storleken av ett docentstipendium. I övrigt anför fakulteten:

Till skillnad från Uppsala och Stockholm äger fakulteten i Lund ingen laboratorbefattning i kemi. Den arbetsbörda, som vilar på läraren i allmän kemi i Lund är därför så mycket större. Hans föreläsningar uppgå till 40 i terminen. Ledandet och övervakandet av övningarna kan anses kräva minst 150 timmar. Hårtill komma de synnerligen betungande förhören (inträdesförhör, kursförhör och slutförhör), vilka uppgå per termin till cirka 125 på i medeltal en halv timme vardera. Den sammanlagda tjänstgöringen för denna befattning kan sålunda uppskattas till cirka 250 timmar i terminen. Undervisningen är fullt självständig, och de prövningar, som det åligger honom att hålla, äro synnerligen ansvarsfulla, då genom dem redan nu en viss gallring äger rum bland dem, som ämna studera me-

dicin. Och lärarens i allmän kemi åligganden bli ej mindre utan snarare mer maktpåliggande vid genomförandet av det av 1918 års undervisningskommitterade framlagda förslaget rörande en förberedande prövning i direkt gallringssyfte. Särskilt på grund av denna sistnämnda omständighet är det av synnerligen stor vikt, att befattningen innehaves av en erfaren person med docentkompetens och att denne kan kvarstanna i sin befattning under en följd av år. Det är ett önskemål, att denna för den medicinska undervisningen så viktiga befattning snarast möjligt uppföres på ordinarie stat.

I samband med äskanden, avsedda att föreläggas 1925 års riksdag, har medicinska fakulteten i Lund återupptagit kravet på förbättrad avlöning för ifrågavarande lärare. Fakulteten föreslår ett arvode av 5,000 kronor, vilket förslag tillstyrkes av konsistoriet. Kanslern har emellertid i skrivelse den 3 september 1924 förklarat sig ej kunna biträda detta förslag, så länge frågan om en ny förberedande prövning i kemi för medicine kandidatexamen icke blivit slutligt avgjord.

Departementsschefen.

Då kommittén inplacerat ifrågavarande lärare i den arvodesskala, kommittén uppgjort för assistenter och amanuenser, synes kommittén ej till fullo hava beaktat den ställning, dessa lärare intaga. Såsom framgår av vederbörande departementsschefs utredningar och uttalanden vid tillkomsten av dessa lärarbefattningar och även framskyntar i de medicinska fakulteternas ovan återgivna yttranden, hava lärarna i allmän kemi i motsats mot amanuenser och assistenter en fullt självständig undervisning och examinationsskyldighet. Jag anser det därför icke riktigt, att deras arvoden inpassas i en skala av den art, kommittén uppgjort, utan böra dessa bedömas och anpassas fristående och med hänsyn till tjänstgöringens art och beskaffenhet.

Fakulteterna i Uppsala och Lund ifrågasätta en rätt väsentlig höjning av ifrågavarande arvode, nämligen till belopp lika med docentstipendium. Från karolinska institutets sida har något yrkande i denna eller likartad riktning icke gjorts. För egen del kan jag icke förorda en så avsevärd höjning av arvoden. Jag anser, att desamma fortfarande böra utgå med samma belopp vid en var av de tre medicinska fakulteterna och att beloppet bör bestämmas efter de grunder, som varit normerande vid reglering av motsvarande ersättningsbelopp, d. v. s. ökas med 18 procent av nuvarande ersättning, inklusive därå utgående tillfällig löneförbättring (2,500 kronor + 625 kronor = 3,125 kronor). I anslutning härtill skulle arvodet med lämplig avrundning uppåt böra bestämmas till 3,700 kronor.

Däremot finner jag det krav befogat, som innebär arvodenas uppförande å ordinarie stat. Här föreligger uppenbarligen ett konstant behov, vilket prövats under femton år, och någon anledning för beloppens utgående från extra anslagsmedel synes mig icke längre föreligga.

Biträdande lärare i medicin vid universitetet i Uppsala och Lund.

I § 20 av stadgan den 28 juni 1907 angående medicinska examina, vilken stadga började tillämpas från och med ingången av år 1908, föreskri-

ves, att studerande, som vill avlägga medicine licentiatexamen, skall under en tid av sammanlagt två månader vid ettdera universitetets kliniker genomgå propedeutiska kurser i de viktigaste kliniska undersökningsmetoderna, i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 november 1923 kunna tills vidare dylika kurser genomgå även vid karolinska institutet; jag återkommer i det följande härtill och vill nu till en början erinra om lärarkrafterna vid de propedeutiska kurser, som genomgåas i Uppsala och Lund.

Innan Kungl. Maj:t fastställde ovanberörda examensstadga, hade Kungl. Maj:t velat försäkra sig om att vissa i följd av blivande tillämpning av stadgan erforderliga anslag skulle kunna ställas till vederbörandes förfogande och för detta ändamål till 1907 års riksdag i ämnet avlåtit särskild proposition (nr 116).

För Uppsala universitets vidkommande föreslogs i sistnämnda proposition ett extra anslag å 3,000 kronor till arvode åt en biträdande lärare i medicin; denne skulle hava till skyldighet att giva kurser i de i kliniskt-diagnostiskt hänseende viktigaste kemiska och mikroskopiska undersökningsmetoderna samt att å den medicinska polikliniken meddela undervisning åt de tjänstgörande. Framställningen blev av riksdagen bifallen, och från och med år 1908 har en sådan lärare varit vid universitetet anställd mot åtnjutande av ett arvode av 3,000 kronor, vilket årligen av riksdagen anvisats å extra stat. Å detta arvode utgår numera tillfällig löneförbättring med 750 kronor samt dyrtidstillägg. Framställning har av vederbörande gjorts om beviljande av medel för ändamålet jämväl för budgetåret 1925—1926.

Uppsala uni-
versitet.

Beträffande Lunds universitet föreslogs i samma proposition ett extra anslag å 2,000 kronor till arvode åt en biträdande lärare i medicin; denne skulle giva ovannämnda kurser i de viktigaste kliniska undersökningsmetoderna och i allmän sjukvårdsteknik. Anslaget, som sålunda föreslogs till mindre belopp än motsvarande anslag vid Uppsala universitet — beroende därpå att den biträdande läraren vid sistnämnda universitet jämväl skulle åläggas den därstädes anordnade polikliniska undervisningen — beviljades av riksdagen, som jämväl på extra stat för vart och ett av åren 1909—1913 anvisade för ändamålet enahanda belopp. Efter framställning till 1913 års riksdag höjdes anslaget till 3,000 kronor. Av ifrågavarande arvode utgick ett belopp av 500 kronor som ersättning till den person, som förordnats att meddela undervisning i sjukvårdsteknik. Med 3,000 kronor utgick därefter anslaget för vart och ett av åren 1914—1919. I proposition till 1919 års riksdag framlade Kungl. Maj:t begäran om vissa anslag för den medicinska undervisningen i Lund i syfte att för undvikande av en stagnation i de studerandes utbildning möjliggöra därstädes anordnande av den i examensstadgan allenast vid karolinska institutet föreskrivna s. k. fortsättningstjänst-

Lunds uni-
versitet.

göringen i medicin och kirurgi. I samband härmed föreslogs och bifölls jämväl av riksdagen upprättande av en befattning som klinisk laborator och biträdande lärare i medicin. Denne lärare skulle det åligga att uppehålla undervisningen på polikliniken, att årligen giva tre propedeutiska kurser i de icke-fysikaliska undersökningsmetoderna samt att årligen giva en för de äldre studerande i medicin avpassad laborationskurs till de interna sjukdomarnas diagnostik och terapi. Arvodet bestämdes till 6,000 kronor och har alltsedan dess av riksdagen beviljats å extra stat. Å ifrågavarande arvode utgår icke tillfällig löneförbättring men väl dyrtidstillägg. De akademiska myndigheterna hava begärt anslaget fortsatta utgående jämväl för budgetåret 1925—1926.

Löneregleringskommittén.

För biträdande läraren i medicin vid Uppsala universitet föreslår löne-regleringskommittén ett arvode av 4,500 kronor och för den kliniske laboratorn och biträdande läraren i medicin vid Lunds universitet ett arvode av 7,200 kronor.

Myndigheternas yttranden.

Medicinska fakulteten i Uppsala anser det av kommittén föreslagna arvodet, 4,500 kronor, för lågt och håller före, att detsamma icke bör sättas lägre än ett docentstipendium. Fakulteten yttrar:

Fakulteten vill framhålla, att då de nuvarande avlöningsförmånerna för biträdande läraren i medicin fastställdes med 3,000 kronor, var beloppet av docentstipendierna 2,500 kronor. Biträdande lärarens arvode översteg således då beloppet av docentstipendierna. Sedan dess hava docentstipendiernas belopp ökat till 5,000 kronor, men den biträdande lärarens arvode har kvarstått oförändrat. Docentkompetens för denna befattning är högeligen önskvärd, och i alla händelser kräver den ovillkorligen en avsevärd klinisk mogenhet; arbetsbördan (under tiderna $^{10}/_9$ — $^{31}/_{10}$, $^{1}/_{12}$ — $^{31}/_1$ samt $^{1}/_3$ — $^{30}/_4$ propedeutisk kurs 3 gånger i veckan och under tiderna $^{1}/_9$ — $^{15}/_{12}$ samt $^{15}/_1$ — $^{31}/_5$ poliklinisk undervisning 3 gånger i veckan) är avsevärt större, än vad som åligger en docentstipendiat.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala hemställer i anslutning till medicinska fakultetens förslag, att arvodet sättes till samma belopp som docentstipendium.

I fråga om det föreslagna arvodet till den kliniske laboratorn och biträdande läraren i medicin vid Lunds universitet har någon erinran från de akademiska myndigheterna därstädes icke framkommit.

Departementschefen.

Någon ändring i de av kommittén föreslagna arvodesbeloppen vill jag nu icke tillstyrka. Det medicinska undervisningsväsendet — jag syftar närmast på den del av den medicinska utbildningen, som faller efter medicine kandidatexamen — befinner sig för närvarande i ett läge, där olika försöksanordningar vidtagas i syfte att pröva sig fram till vad som kan vara för de studerande och för universiteten mest till båtnad och fördel. Jag anser det

därför mindre lämpligt att nu vidtaga några väsentligare rubbningar i utgående arvoden i andra fall än då påtagliga brister äro för handen, huru mycket jag i övrigt än behjärtar de synpunkter, som från de akademiska myndigheternas sida härvid framkomma. Av samma anledning torde nu berörda arvoden fortfarande böra utgå från extra anslagsmedel.

I ovanberörda kurser i de viktigaste kliniska undersökningsmetoderna ingå

” Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik vid universitetet i Uppsala och Lund.

även propedeutiska kurser i fysikalisk diagnostik. Vid fakulteten i Uppsala tillhörde hela undervisningen i detta ämne till en början professorn i pediatrik och praktisk medicin. Sedan år 1917 föreskrift utfärdades, att tjänstgöring i pediatrik för medicine licentiater fick äga rum även vid universitetens pediatrika kliniker, var det nödvändigt att bereda bemälda professor viss lindring i undervisningsskyldigheten. I anledning härav framlade Kungl. Maj:t för 1919 års riksdag förslag om arvode å 2,000 kronor till en biträdande lärare i fysikalisk diagnostik, vilket även av riksdagen beviljades. Arvode till nämnda belopp, varå numera förutom dyrtidstillägg utgår tillfällig löneförbättring med 500 kronor, har alltsedan årligen av riksdagen anvisats å extra stat, och förslag föreligger om dess fortsatta utgående jämväl för budgetåret 1925—1926.

Meddelandet av de propedeutiska kurserna i fysikalisk diagnostik vid fakulteten i Lund påvilade först den biträdande läraren i medicin, överflyttades sedermera på professorn i pediatrik och praktisk medicin för att omedelbart därpå av samma orsak som vid fakulteten i Uppsala anförtros åt en biträdande lärare. På därom gjord framställning beviljade 1917 års riksdag till arvode åt en sådan lärare ett extra anslag av 2,000 kronor, vilket sedermera årligen av riksdagen beviljats och av myndigheterna föreslagits utgå även för budgetåret 1925—1926. Å detta arvode utgår i likhet med vad fallet är med motsvarande arvode i Uppsala tillfällig löneförbättring med 500 kronor samt dyrtidstillägg.

Löneregleringskommitténs förslag innebär att — i enlighet med de principer, kommittén följt vid beräkning av motsvarande arvoden — nu ifrågasvarande arvode vid vart och ett av de båda universitetet höjes till 3,000 kronor.

Mot det av kommittén ifrågasatta arvodesbeloppet, varom de akademiska myndigheterna icke yttrat sig, har jag intet att erinra. Anslagen böra tills vidare utgå såsom nu å extra stat.

Såsom jag ovan erinrat, var vid fakulteten i Lund undervisningen i allmän sjukvårdsteknik anförtrodd åt en person, vilken härför uppbar 500 kronor av det till en biträdande lärare i medicin anvisade anslaget. I samband med de ökade anslag, som av 1919 års riksdag anvisades till den medicinska undervisningen i Lund — bland annat i syfte att möjliggöra anordnande därstädes av en fjärde propedeutisk kurs — beviljades ett be-

Ledare av kurser i allmän sjukvårdsteknik vid universitetet i Uppsala och Lund.

lopp av 1,000 kronor såsom arvode till den, som förordnades att giva 4 årliga kurser i sjukvårdsteknik. Anslag till detta belopp utgick å extra stat för vart och ett av åren 1920—1923. Sedan propedeutiska kurser anordnats jämväl vid karolinska institutet och behov av en fjärde kurs i Lund ej längre var för handen, sänktes anslaget till 750 kronor, alltså beräknat efter arvode å 250 kronor för varje kurs (omfattande 12 föreläsningstimmar). Arvode till sistnämnda belopp har jämväl begärts för budgetåret 1925—1926. Å sagda arvode utgår ej tillfällig löneförbättring men väl dyrtidstillägg.

Vid Uppsala-fakulteten utgick ersättning till ledaren av kurserna i sjukvårdsteknik till en början från universitetets reservfond. Med hänsyn till önskvärdheten att få respektive kurs utvidgad för att liksom i Lund omfatta 12 föreläsningstimmar ansågs ersättningen bära höjas och bestämdes till 250 kronor för varje kurs. Anslag å 750 kronor har för ändamålet beviljats av riksdagen på extra stat alltsedan år 1920, och förslag härom föreligger även för budgetåret 1925—1926. I motsats till vad förhållandet är i Lund, utgår å Uppsala-anslaget förutom dyrtidstillägg tillfällig löneförbättring med 187 kronor 50 öre.

Löneregleringskommittén föreslår, att anslaget till kurser i sjukvårdsteknik vid fakulteten i Uppsala höjes till 1,125 kronor, innebärande alltså en ersättning av 375 kronor för varje kurs. Beträffande motsvarande kurser vid fakulteten i Lund innebär kommittéförslaget en anslagshöjning från 750 kronor till 900 kronor, alltså till 300 kronor för varje kurs.

De akademiska myndigheterna hava icke uttalat sig ifråga om kommitténs förslag i nu förevarande avseende.

Ifrågavarande ersättning till ledaren av kurserna i allmän sjukvårdsteknik utgår nu med samma belopp i såväl Uppsala som Lund. Jag anser, att så även framdeles bör vara förhållandet och att den omständigheten, att tillfällig löneförbättring utgått i ena men ej i andra fallet, ej bör stå hindrande i vägen för ett utjämnande av nu faktiskt rådande olikhet. Tjänstgöringsförhållandena vid båda fakulteterna äro lika, och någon anledning till ett olika arvodesbelopp finnes enligt min mening icke. Jag vill sålunda föreslå, att ersättningen vid vardera fakulteten bestämmes till, såsom kommittén i avseende å kurserna i Uppsala föreslagit, 375 kronor för varje kurs, i följd varav anslaget bör fixeras till 1,125 kronor. Av skäl, som jag ovan angivit, bör anslaget tills vidare såsom nu utgå å extra stat.

*Biträdande
lärare i
kirurgi vid
universiteten
i Uppsala
och Lund.*

På sätt jag ovan erinrat, skola vid universitetens fakulteter även givas propedeutiska kurser i allmän kirurgi. Då frågan om härför erforderliga lärarkrafter sammanhänger med spörsmålet om lärarkrafterna i kirurgi i allmänhet vid universiteten, anser jag mig bära något närmare dröja vid hithörande förhållanden. Jag börjar med Uppsala universitet.

*Uppsala
universitet.*

År 1894 hade medicinska fakulteten i Uppsala med hänsyn till professors i kirurgi allt mer växande arbetsböda gått i författning om inrättande av en

biträdande lärarbefattning i ämnet. Innehavaren av denna befattning hade fått till uppgift att vid förfall för professorn under lästerminerna vikariera för denne, att meddela undervisning åt de tjänstgörande å den kirurgiska polikliniken samt att giva för desamma avsedda kostnadsfria kurser i allmän kirurgi.

För att denna för undervisningen oundgängliga befattning måtte kunna allt framgent upprätthållas, hade på hemställan av de akademiska myndigheterna proposition avlåtit till 1896 års riksdag om beviljandet av ett årligt anslag av 3,500 kronor till arvode för densamma. Denna framställning vann emellertid blott så till vida riksdagens beaktande, att ett årligt anslag av 2,000 kronor beviljades »till förstärkande av lärarkrafterna i kirurgi», vilket anslag uppfördes i universitetets stat.

Genom kungl. brev den 22 januari 1897 föreskrevs, att anslaget skulle användas till anställande av en biträdande lärare, vilken förordnas av kanslern för högst 3 år i sänder med följande tjänstliggeranden:

att under lästerminerna uppehålla professors i kirurgi tjänstgöring såsom lärare och överkirurg vid akademiska sjukhuset, så ofta denne på grund av sjukdom eller annan anledning har laga förfall;

att tre dagar i veckan å den kirurgiska polikliniken inför de tjänstgörande demonstrera och behandla där förekommande sjukdomsfall; och

att efter samråd med professorn under varje lästermin giva en propedeutisk kurs i den allmänna kirurgiens viktigaste delar, så framt icke tjänstgöring i professors ställe lägger hinder i vägen härför.

Kirurgiens ökade utveckling och det stigande undervisningsbehovet i ämnet föranledde sedermera fakulteten att år 1906 göra framställning om inrättande av en extra ordinarie professur i kirurgi vid universitetet. Den biträdande lärarbefattningen skulle med något begränsad undervisningsuppgift kvarstå med det härför tillgängliga arvodet av 2,000 kronor.

I statsverkspropositionen till 1907 års riksdag förklarade sig föredragande departementschefen behjarta behovet av ökade lärarkrafter i kirurgi vid universitetet; departementschefen fann sig dock ej böra för det dåvarande ifrågasätta anslag till upprättande av en ny fast lärostol i ämnet, enär det syntes honom skäligt avvakta den medicinska undervisnings- och examensreformens genomförande för att efter någon tids vunnen erfarenhet kunna bedöma omfattningen av det föreliggande behovet. Departementschefen fann lämpligast, att ett extra anslag ställdes till vederbörandes förfogande för samma ändamål, som avsåges med det ordinarie anslaget å 2,000 kronor till förstärkande av lärarkrafterna i kirurgi. Det extra anslaget borde bestämmas till likaledes 2,000 kronor, varigenom de för ändamålet tillgängliga medlen alltså skulle fördubblas. Kungl. Maj:ts i anslutning härtill framlagda förslag blev av riksdagen bifallet, och har alltsedan dess årligen utgått ett extra anslag å 2,000 kronor till förstärkande av lärarkrafterna i kirurgi vid universitetet. Förslag härom föreligger även för budgetåret 1925—1926.

Å såväl det ordinarie som det extra anslaget har utgått dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring.

Ifrågavarande biträdande lärare har att, utom poliklinisk undervisning, giva föreskrivna propedeutiska kurser i allmän kirurgi.

Löneregleringskommittén.

Löneregleringskommittén har ansett någon ökning av ifrågavarande anslag icke böra ifrågakomma i nu förevarande sammanhang. Som skäl åberopar kommittén, att den ökning av berörda anslag, som genom dyrtiden må finnas påkallad, även framgent bör beredas genom anslag år från år å extra stat.

Myndigheternas yttranden.

Medicinska fakulteten i Uppsala erinrar, att då de nuvarande avlöningsförmånerna för biträdande läraren i kirurgi fastställdes till 4,000 kronor, var beloppet av docentstipendium 2,500 kronor. Sedan dess hava docentstipendiernas belopp ökats till 5,000 kronor, men den biträdande lärarens arvode kvarstått oförändrat. Då givetvis docentkompetens för befattningen vore högeligen önskvärd och då i allt fall en avsevärd klinisk mogenhet ovillkorligen krävdes samt då vidare arbetsbördan (under tiderna $^{10}/_9$ — $^{31}/_{10}$, $^{1}/_{12}$ — $^{31}/_1$ och $^{1}/_3$ — $^{30}/_4$ propedeutisk kurs 3 gånger i veckan och under tiderna $^{1}/_9$ — $^{15}/_{12}$ samt $^{15}/_1$ — $^{31}/_5$ poliklinisk undervisning 3 gånger i veckan) vore avsevärt större än vad som ålåg en docentstipendiat, ansåge fakulteten, att det av kommittén föreslagna arvodet 4,000 kronor för biträdande läraren i kirurgi vore för lågt, och att hans arvode ej borde sättas lägre än docentstipendium.

Jämväl det större akademiska konsistoriet hemställer, att arvodet till biträdande läraren i kirurgi sättes till samma belopp som docentstipendium.

Departementschefen.

Behovet av medel till förstärkande av lärarkrafterna i kirurgi är sedan länge känt och konstaterat; någon anledning att bibehålla en del av dessa anslagsmedel å extra stat torde måhända med hänsyn härtill icke anses föreligga. Då emellertid det medicinska undervisningsväsendet, såsom jag ovan antytt, för närvarande befinner sig i ett läge, där man genom olika försök vill vinna erfarenhet om en ändamålsenlig anordning av undervisningen, synes mig lämpligast att såsom nu hälften av ifrågavarande medel utgå å extra stat. De anslag, som äro för ändamålet tillgängliga, sammanlagt 4,000 kronor, utgå såsom arvode åt en biträdande lärare i kirurgi; det synes mig mera klagörande för anslagens ändamål, att i staten arvodet uppföres under rubrik »biträdande lärare i kirurgi» och att det extra anslaget utgår under titel: förstärkning av arvodet till biträdande läraren i kirurgi.

Ifråga om anslagens storlek ifrågasätter kommittén icke någon ändring, därvid kommittén synes hava letts av den uppfattningen att det alltsedan år 1907 utgående extra anslaget varit påkallat av dyrtiden. De akademiska myndigheterna önska få den biträdande lärarens arvode likställt med docent-

stipendium. Ehuru jag fullt beaktar de synpunkter, som medicinska fakulteten härvid anlagt, anser jag mig dock icke — liksom ifråga om den biträdande läraren i medicin — böra tillstyrka ett dylikt förslag. Det nu utgående sammanlagda arvodet å 4,000 kronor anser jag böra enligt kommitténs principer ökas med 18 procent, motsvarande den med den nya löneregleringen förenade sänkningen av dyrtidstillägget, varjämte lämplig avrundning uppåt bör vidtagas. Arvodet skulle då bestämmas till 4,800 kronor, varav 2,400 kronor skulle utgå å ordinarie stat och 2,400 kronor såsom förstärkning å extra stat.

Sedan lång tid tillbaka hava i Lund förekommit propedeutiska kurser i allmän kirurgi, vilka kurser givits av docent i ämnet, då sådan funnits anställd, men eljest av underläkaren vid den kirurgiska kliniken. Dessa kurser, som år 1903 blevo obligatoriska för tillträde till licentiatexamen, voro emellertid icke avgiftsfria, utan de i kurserna deltagande studerandena betalade arvodet till läraren. För avhjälpande av detta förhållande väcktes vid 1905 års riksdag motion om beviljande av ett extra anslag för år 1906 å 1,500 kronor för anställande av en biträdande lärare i kirurgi med huvudsaklig skyldighet att meddela propedeutisk undervisning i allmän kirurgi. Riksdagen beviljade anslaget men ändrade dess benämning; till anordnande av kostnadsfri propedeutisk undervisning i allmän kirurgi anvisades för år 1906 ett extra anslag av 1,500 kronor. Enahanda anslag anvisades även för år 1907.

Lunds universitet.

Då i den år 1907 utkomna nya medicinska examensstadgan föreskrift lämnades om genomgående av propedeutisk kurs i allmän kirurgi, nödvändiggjorde detta ett fortsatt utgående av berörda anslag. Med 1,500 kronor utgick anslaget ifråga under vart och ett av åren 1908—1913. År 1913 höjdes anslaget till 2,500 kronor. Mot åtnjutande av detta arvode skulle vederbörande lärare tre gånger årligen giva en två månaders propedeutisk kurs i ämnet. Med 2,500 kronor utgick anslaget till och med år 1919.

Från och med år 1920 har riksdagen beviljat ökade medel till den medicinska undervisningen i Lund. En av orsakerna härtill var förläggande av den s. k. fortsättningstjänstgöringen i kirurgi även till Lund, varigenom behov uppstod av en utvidgad undervisning i detta ämne. Den biträdande läraren fick då att utom sina tidigare skyldigheter deltaga i den föreskrivna polikliniska undervisningen och en dag i veckan hålla poliklinisk föreläsning. Med anledning av denna ökade undervisningsskyldighet ansågs hans arvode böra höjas från 2,500 kronor till 3,000 kronor. Med hänsyn till att samtidigt en fjärde propedeutisk kurs befanns böra anordnas i Lund höjdes arvodet till 4,000 kronor, varmed anslaget utgick under åren 1920—1923. Sedan i samband med införande av propedeutiska kurser vid karolinska institutet den fjärde kursen i Lund bortfallit, utgår anslaget för budgetåret

1924—1925 med 3,000 kronor. Härå har tillfällig löneförbättring ej utgått men väl dyrtidstillägg.

Löneregleringskommittén.

Löneregeringskommitténs förslag innebär, att arvudet för den biträdande läraren i kirurgi skulle höjas till 3,600 kronor.

Myndigheternas yttranden.

Medicinska fakulteten i Lund föreslår, under hänvisning till en av professorn i kirurgi G. Petrén ingiven skrivelse, att ifrågavarande arvode sättes till samma belopp som docentstipendium med skyldighet för den biträdande läraren att dels giva föreskrivna kurser i allmän kirurgi, dels deltaga uti undervisningen och den dagliga handledningen å den kirurgiska polikliniken. Professor Petréns skrivelse är av följande lydelse:

Sedan år 1919 fullgöres å Lunds kirurgiska klinik ej blott — som tidigare och fortfarande i Uppsala — s. k. grundläggande tjänstgöring i kirurgi utan samtidigt även s. k. fortsättningstjänstgöring. Erfarenheten har visat, att det för fortsättningstjänstgörande vore önskvärt och lämpligt att erhålla mer undervisning och ledning å den kirurgiska polikliniken än vad de hittills erhållit och med nuvarande arvode åt biträdande läraren i kirurgi är möjligt anordna för dem. Det är ett bestämt önskemål, att de tre grupperna fortsättningstjänstgörande, som årligen börja, kunde utom den polikliniska undervisning, som nu gives dem — 2 gånger i veckan av professorn i kirurgi och 1 gång i veckan av biträdande läraren — och är mest inriktad på diagnostiken, få å kirurgiska polikliniken även en mera ordnad praktisk daglig ledning och undervisning uti den s. k. lilla kirurgien, som är av verklig vikt för den praktiske läkaren. Dylik undervisning kräver, om den skall bliva till verklig nytta, såväl att den polikliniske läraren besitter avsevärd klinisk erfarenhet och mognad som ock att han kan ägna tillräcklig tid åt att handleda de tjänstgörande. Då den biträdande läraren i kirurgi bör utom kurserna i allmän kirurgi giva även ifrågavarande polikliniska undervisning och handledning, är det av kommittén föreslagna arvudet påtagligt för lågt. Jag hemställer, att fakulteten ville föreslå, att arvudet för biträdande läraren i kirurgi med särskild hänsyn till behovet av vidgad poliklinisk undervisning för fortsättningstjänstgörande sättes till samma belopp som docentstipendium med skyldighet för honom att dels giva de föreskrivna kurserna i allmän kirurgi, dels deltaga i undervisningen och den dagliga handledningen å den kirurgiska polikliniken.

I samband med äskanden, avsedda att föreläggas 1925 års riksdag, hava de akademiska myndigheterna i Lund hemställt om fortsatt utgående under budgetåret 1925—1926 av det extra anslaget å 3,000 kronor till en biträdande lärare i kirurgi under sådan förändrad form, att dels ett anslag å 2,500 kronor beviljas till arvode åt den, som förordnas att under tre kurser meddela kostnadsfri undervisning i allmän kirurgi, och dels ett anslag å 500 kronor beviljas till arvode åt den, som förordnas att å den kirurgiska polikliniken deltaga i den föreskrivna polikliniska undervisningen och en dag i veckan hålla poliklinisk föreläsning. Denna framställning grundar sig på ett av professor G. Petrén avgivet förslag, till stöd för vilket Petrén anför, bland annat, följande:

Erfarenheten har sedan år 1919 visat, att den dagliga undervisningen och handledningen av fortsättningstjänstgörande uti förbandsanläggning och den s. k. lilla kirurgin å den kirurgiska polikliniken bäst tillgodoses, när den gives av den, som handhaver det löpande sjukvårdsarbetet på polikliniken. Det är sålunda ej lyckligt, att denna undervisning under alla förhållanden fullgöres av den biträdande läraren i kirurgi, som under de senaste åren och för närvarande för övrigt ej har någon arbetsuppgift å den kirurgiska polikliniken.

Det skulle vara till fördel för den praktiskt ej oviktiga undervisningen i den s. k. lilla kirurgin, om den med 500 kronors arvodesförhöjning år 1919 biträdande läraren nytillagda skyldigheten »att deltaga i den föreskrivna polikliniska undervisningen och en dag i veckan hålla poliklinisk föreläsning» kunde i stället uppdragas åt 1:ste underläkaren i kirurgi, som sköter det dagliga arbetet på polikliniken, när han är personligen lämplig för sådant undervisningsuppdrag.

Någon väsentligare förhöjning av ifrågavarande anslag synes mig icke vara att förorda under nuvarande förhållanden. I enlighet med principen om 18 procents förhöjning med skäligen jämkning uppåt bör arvodet bestämmas till 3,600 kronor. I avseende å den av de akademiska myndigheterna senast framställda begäran om ändrad disposition av anslaget har jag däremot intet att erinra. Anslaget ifråga, vilket alltjämt torde böra utgå å extra stat, synes mig böra uppföras under rubrik: biträdande lärare i kirurgi. Vid anslagets ställande till vederbörandes förfogande torde Kungl. Maj:t äga att föreskriva, att 3,000 kronor skola utgå såsom arvode till den, som av kanslern förordnas att giva tre propedeutiska kurser i allmän kirurgi, och 600 kronor såsom arvode till den, som av kanslern förordnas att å den kirurgiska polikliniken deltaga i den föreskrivna polikliniska undervisningen och en dag i veckan hålla poliklinisk föreläsning.

Departement-
schefen.

Jag övergår nu till de extra och biträdande lärarkrafter, som stå till buds för undervisningen i medicin och kirurgi vid karolinska institutet. Såsom jag i det föregående erinrat, är numera den provisoriska anordningen vidtagen, att propedeutiska kurser i de viktigaste kliniska undersökningsmetoderna, i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik kunna genomgås även vid institutet. I fråga om den fortsatta tjänstgöringen i medicin och kirurgi råda vid institutet andra förhållanden än vid klinikerna i universitetsstäderna; dessa förhållanden påkalla ökade anslag, och jag vill i det följande redogöra härför.

Lärare vid
propedeutiska
kurser i de
viktigaste
kliniska
undersök-
ningsmetoder-
na m. m. vid
karolinska
institutet.

Ett förläggande av de propedeutiska kurserna till karolinska institutet möjliggjordes därigenom, att Stockholms stad för den medicinska undervisningen upplät S:t Eriks sjuk- och vårdhem härstädes. Efter framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1923 års riksdag dels erforderliga medel till inredning å sagda sjukhus av nödiga undervisningslokaler, dels ock ett extra anslag av 10,000 kronor till ersättning åt lärare och amanuenser vid den medicinska undervisningen därsammastädes, vilken omfattar kurser i de

viktigaste kliniska undersökningsmetoderna och i lungsjukdomar, särskilt lungtuberkulosens diagnostik. Av detta anslag utgå 4,000 kronor i arvode till envar av två lärare och 1,000 kronor i arvode till en var av två amanuenser. Till frågan om amanuensernas avlöning återkommer jag i det följande. Å ett vart av berörda lärararvoden å 4,000 kronor utgår ej tillfällig löneförbättring men väl dyrtidstillägg. Ifrågavarande anslag utgår även för budgetåret 1924—1925 och har av vederbörande äskats jämväl för kommande budgetår.

Anslaget, som tillkom efter det löneregleringskommitténs betänkande avgivits och följaktligen icke kunnat av kommittén upptagas, bör i enlighet med kommitténs principer höjas. Vart och ett av berörda lärararvoden bör ökas med 18 procent, motsvarande den med löneregleringen förenade sänkningen av dyrtidstillägget, och med skälig jämkning följaktligen ökas till 4,800 kronor.

Lärare vid propedeutiska kurser i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik vid karolinska institutet.

Till avlönande av lärare vid de propedeutiska kurserna i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik saknar karolinska institutet för närvarande medel. Institutets lärarkollegium har upptagit denna fråga och hemställt om utverkande av proposition till 1925 års riksdag med förslag om beviljande för budgetåret 1925—1926 av ett extra anslag av 2,700 kronor till lärare vid dessa kurser. Till stöd härför anför lärarkollegiet följande:

Genom den omläggning av undervisningen i medicin och kirurgi, som genom kungl. brevet av den 16 november 1923 genomfördes, och som trädde i kraft den 1 mars 1924, ha synnerligen viktiga förändringar blivit införda. Undervisningsmöjligheterna för de medicine studerande ha betydligt utvidgats och genom avtal med Stockholms stad, vilka i samband med denna omläggning av undervisningen ingåtts, har det till buds stående kliniska materialet i hög grad förbättrats.

Förut hava alla studerande måst börja studiet av medicin och kirurgi i Uppsala eller Lund och där fullgöra den s. k. propedeutiska och grundläggande tjänstgöringen under sex månader. Tillträde till denna tjänstgöring har vid vartdera universitetet lämnats 60 studerande per år, alltså tillsammans 120 studerande. Samtliga dessa med undantag för ett mindre antal från Lund hava sedermera måst begiva sig till karolinska institutet för att där erhålla vidare utbildning i dessa ämnen. Denna vid karolinska institutet fullgjorda s. k. fortsättningstjänstgöringen upptog 4 månader för vart och ett av ämnena medicin och kirurgi, och karolinska institutet kunde bereda sådan undervisning för sammanlagt 120 studerande per år och ämne, dock endast därigenom, att undervisningen fortgick oavbrutet under hela året.

Genom kanslerns den 27 februari 1924 med anledning av ovannämnda kungl. brev utfärdade bestämmelser hava alla tre medicinska högskolorna i Sverige erhållit skyldighet att meddela fullständig undervisning i medicin och kirurgi, vadan således den sedan gammalt bestående sammankopplingen mellan högskolorna upphört. Universitetet i Uppsala har fått sig ålagt att per år emottaga och utbilda 24, universitetet i Lund 45 och karolinska institutet 90 studerande, vadan alltså hädanefter utbildningsplatsernas antal ut-

ökats från 120 till 159, något som under nuvarande starka tillströmning till läkarbanan är av synnerligen stor betydelse.

Av kanske ännu större betydelse äro de anordningar, som träffats för att skapa ett nytt stort kliniskt material, som kunde möjliggöra denna betydliga utvidgning. Genom att det lyckats institutet att få till undervisning upplåtna tvenne sjukavdelningar vid S:t Eriks sjuk- och vårdhem, har undervisningen i de viktigaste kliniska undersökningsmetoderna och i lungsjukdomar, särskilt lungtuberkulosens diagnostik, erhållit ett material, som torde kunna betecknas såsom tämligen enastående i världen. Riksdagen har också år 1923 beviljat anslag till upprätthållande av undervisning vid nämnda sjukhus. Denna undervisning måste emellertid förknippas med undervisningskurser i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik, vilka meddelas av docenter, och vilka omfatta respektive 25 och 5 timmar eller således sammanlagt 30 timmar per grupp studerande. För bestridande av de kostnader, som äro förenade med sistnämnda undervisning, har karolinska institutet, i motsats till vad är förhållandet vid universiteten, intet anslag, och har därför med kanslerns tillstånd måst uppehålla densamma genom att låta de studerande själva erlägga en avgift per kurs av respektive 25 och 5 kronor eller sammanlagt således 30 kronor. Dessa kurser måste givas lika ofta som de uti de kliniska undersökningsmetoderna och lungsjukdomarnas diagnostik, d. v. s. 3 gånger årligen. Då de studerandes antal vid samtliga dessa kurser få uppgå till högst 30 ha de sammanlagda avgifterna för de betalade kurserna således uppgått till 900 kronor eller för år räknat med 2,700 kronor.

Då det icke gärna kan anses billigt och rättvist, att en obligatorisk undervisning, som meddelas kostnadsfritt vid universiteten, skall förorsaka särskild kostnad för dem, som erhålla densamma vid karolinska institutet, synes det lärarkollegiet nödvändigt, att jämväl för institutets del av riksdagen utverkas anslag för detta ändamål. Det behöfliga beloppet utgöres såsom av det ovan sagda framgår av 2,700 kronor per år, varav 900 kronor bör beräknas för varje serie av 2 kurser, en i allmän kirurgi och en i allmän sjukvårdsteknik.

I enlighet med lärarkollegiets hemställan tillstyrker t. f. kanslern i skriftelse den 11 augusti 1924 avlåtande av proposition i ämnet till 1925 års riksdag.

Det är att beklaga, att en framställning av det slag, som nyss nämnts, ej framkommit tidigare, så att densamma kunnat prövas i samband med de kostnader, som skulle bliva en följd av propedeutiska kursers anordnande vid karolinska institutet. Så som förhållandena nu äro, synes det mig emellertid ofrånkomligt att söka utverka de av lärarkollegiet äskade medlen. Jag vill följaktligen tillstyrka lärarkollegiets förslag om ett extra anslag av 2,700 kronor till ersättning åt lärare vid de propedeutiska kurserna i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik. Med hänsyn till de grunder, efter vilka det ifrågavarande anslaget är beräknat, bör dyrtidstillägg icke utgå å ifrågavarande ersättningar.

Departementschefen.

I och för genomförande av de förändringar med avseende å undervisningen i medicin och kirurgi vid karolinska institutet, som förutsattes i

Biträdande
lärare i
medicin och
i kirurgi vid
karolinska
institutet.

1907 års medicinska examensstadga, hade förslag väckts om särskilda arvoden å 3,000 kronor till dels biträdande lärare i medicin dels biträdande lärare i kirurgi. Undervisningen meddelades enligt nämnda stadga endast åt dem, som redan vid universiteten genomgått de propedeutiska kurserna och den grundläggande tjänstgöringen, samt försiggick under tre perioder per år, vardera om fyra månader, varannan dag å klinik och varannan dag å poliklinik. De båda professorerna i medicin liksom de båda professorerna i kirurgi bestredo undervisningen vardera under 8 månader. För de återstående 4 månaderna var avsett, att undervisningen skulle meddelas av ovannämnde biträdande lärare. Angivna ersättningsbelopp bestämdes med hänsyn därtill, att för behörighet till ifrågakvarande tjänster ansågs böra fordras kompetens för docentur. De föreslagna arvodesbeloppen, 3,000 kronor till biträdande lärare i medicin och 3,000 kronor till biträdande lärare i kirurgi, beviljades av 1907 års riksdag, och har riksdagen alltsedan dess årligen anvisat extra anslagsmedel till ifrågakvarande ändamål. Å nämnda arvoden utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring.

Löneregleringskommittén förmenar, att de biträdande lärare, om vilka här är fråga, i själva verket äro professorsvikarier. Deras arvoden anser kommittén därför ej böra fastställas till visst årligt belopp, utan böra bestämmas i enlighet med de för vikariatsarvoden stadgade grunder. Då behovet av ifrågakvarande arvoden torde vara konstant, bör enligt kommitténs mening anslag för ändamålet beredas å ordinarie stat. Kommittén har därför å förslaget till arvodesförteckning för karolinska institutet uppfört ett belopp å 7,500 kronor under rubrik: arvoden åt biträdande lärare i kliniska ämnen.

I sitt yttrande över kommittéförslaget har institutets lärarkollegium icke berört frågan om dessa arvoden.

Genom den ovan omtalade omläggningen av undervisningen i medicin och kirurgi har emellertid lärarkollegiet sett sig nödsakat att begära ökade medel för ersättning åt biträdande lärare i dessa ämnen. I anledning av framställningar av professorerna i medicin och kirurgi vid institutet har lärarkollegiet hemställt om utverkande av proposition till 1925 års riksdag med förslag att bevilja för budgetåret 1925—1926 dels ett extra anslag av 6,750 kronor till biträdande lärare i medicin, dels ock ett extra anslag av samma belopp till biträdande lärare i kirurgi.

Till stöd för denna framställning anför lärarkollegiet följande:

Genom den omtalade förändringen av studieplanen har karolinska institutet fått sig ålagt att meddela fullständig undervisning i medicin och kirurgi. Härav följer givetvis, att den undervisning, vilken äger rum vid S:t Eriks sjuk- och vårdhem, måste meddelas även å senare stadier vid institutet, och att densamma måste bereda plats för samma antal studerande, som därstädes mottagas till förut omnämnda propedeutiska kurser, eller för 90 studerande per år. För att möjliggöra detta har den kliniska undervisningen i medicin och kirurgi måst omläggas. Enligt det gamla systemet, då således av karolinska institutet meddelats undervisning endast

åt dem, som redan vid universitetet genomgått de propedeutiska kurserna och den grundläggande tjänstgöringen, har undervisningen försiggått under tre perioder per år, vardera om 4 månader. Därvid hava de bägge professorerna i medicin liksom de bägge professorerna i kirurgi alternerande skött undervisningen å kliniken och å polikliniken, vardera under 8 månader. De återstående 4 månaderna har undervisningen uppehållits av biträdande lärare. Enligt det nya systemet har undervisningsplanen ändrats därhän, att såväl å den medicinska som å den kirurgiska kliniken de studerande delas i tvenne grupper, vilka var och en undervisas av en av de respektive ämnenas bägge professorer. Åhörarantalet har bestämts till 30 för varje grupp och tjänstgöringstiden är bestämd till 6 månader. Då samtidigt två grupper undervisas å den medicinska och två å den kirurgiska kliniken och läsårets längd är fastställd till 9 månader av året, komma alltså å var och en av de medicinska och kirurgiska klinikerna 30+15 att erhålla utbildning eller alltså 90 studerande per ett år att erhålla fullständig utbildning i vart och ett av de ifrågasvarande ämnena. Den undervisning, som hittills ägt rum under sommarferierna, vilken ur flera synpunkter icke varit likvärdig med den, som meddelats under vintern, har numera bortfallit.

Då hädanefter varje professor kommer att meddela en fortlöpande undervisning åt den honom tilldelade gruppen studenter, följer givetvis, att han icke längre kan alternera med sin kollega vid undervisningen å polikliniken. Hans undervisning å kliniken ålägger honom 6 föreläsningar i veckan, bortsett från handledande av assistenter och från examinationsskyldigheterna. Redan denna kliniska undervisning giver honom en undervisningsbörda av 234 föreläsningstimmar per läsår om 9 månader, vilket självfallet omöjliggör för honom att medhinna undervisningen även å polikliniken. Denna är emellertid av synnerligen stor betydelse och det skulle därför vara till den största skada för läkarutbildningen i vårt land, om den måste bortfalla. För att upprätthålla densamma kräves alltså en biträdande lärare för var och en av de bägge professorerna i medicin och lika många för de bägge professorerna i kirurgi alltså sammanlagt 4. Dessa biträdande lärare skulle det åligga att undervisa var och en en grupp av studenter å polikliniken de dagar, de av professorerna icke undervisas å kliniken det vill säga 3 gånger i veckan. En undervisning å så stora polikliniker, som de medicinska och kirurgiska, kan icke bliva effektiv utan att åt densamma ägnas 1 1/2 timme per gång. Denna undervisning skulle alltså kräva 4 1/2 timmars undervisning per vecka eller, då undervisningen skall pågå under 9 månader, 162 timmar per läsår.

För närvarande äger den medicinska och kirurgiska kliniken vardera ett anslag å 3,000 kronor till arvode åt biträdande lärare. Dessa hava hittills, såsom redan är framhållet, uppehållit undervisningen för var och en av de tvenne professorerna i medicin under 2 månader på polikliniken och 2 månader å kliniken och under lika lång tid för var och en av de bägge professorerna i kirurgi. De biträdande lärarna hava alltså tjänstgjort 4 månader å kliniken och 4 månader å polikliniken inom vart och ett av nu ifrågasvarande ämnena. Då till förfogande för vart och ett av dessa ämnen stått 3,000 kronor till avlönande av dessa biträdande lärare, har var och en av dem erhållit 1,500 kronor för 4 månaders undervisning å kliniken och lika mycket för 4 månaders undervisning å polikliniken. Sistnämnda undervisning har även hittills ägt rum 3 gånger i veckan med 1 1/2 timmes föreläsning per gång. Bibehålles samma undervisningstid per vecka, vilket är

oavvisligen nödvändigt, och beräknas ersättningen efter samma grunder som hittills, vilka kollegiet snarare anser vara för låga än för höga, skulle alltså de biträdande lärarnas ersättning för 9 månaders undervisning å polikliniken bliva $\frac{1,500 \times 9}{4} = 3,375$ kronor.

Till lärarkollegiets förfogande för avlönande av biträdande lärare i medicin och i kirurgi står för närvarande för vart och ett av ämnena ett anslag av 3,000 kronor. Då hädanefter behovet av biträdande lärarkrafter å klinikerna bortfallit med sommartjänstgöringens indragning, kan således hela detta anslag användas till biträdande lärarkrafter vid polikliniken. Enligt det nya systemet skulle, såsom ovan framhållits, behövas tvenne biträdande lärare å medicinska och tvenne å kirurgiska poliklinikerna. För ändamålet är alltså ett anslag av $4 \times 3,375$ kronor eller 13,500 kronor behövt. Härifrån avgå emellertid de 6,000 kronor, som redan för ändamålet äro anvisade, vadan anslagsökningen utgör endast 7,500 kronor.

Slutligen vill lärarkollegiet i likhet med vad vederbörande professorer i medicin i en framställningen bilagd skrivelse uttalat förorda rätt för vederbörande professorer att i den mån de så finna lämpligt anlita den biträdande läraren för den kliniska undervisningen och själv övertaga undervisningen å polikliniken.

I överensstämmelse med lärarkollegiets förslag har t. f. kanslern i skrivelse den 11 augusti 1924 hemställt om proposition i ämnet till riksdagen.

Departement-
mentschefen.

Den omläggning, som ägt rum i avseende å undervisningen i medicin och kirurgi vid karolinska institutet, påkallar uppenbarligen utökade lärarkrafter. Vederbörande professorer skola handhava den kliniska undervisningen, medan den obligatoriska undervisningen på poliklinikerna skulle anförtros åt de biträdande lärarna. Då det icke skäligen kan ifrågasättas att ålägga de ordinarie professorerna en utökning av deras redan nu tyngande undervisningsskyldighet — sex timmars kliniska föreläsningar i veckan under nio månader — synes mig lärarkollegiets förslag vara att förorda. Det torde emellertid icke böra fastslås, att den polikliniska undervisningen skall under alla förhållanden meddelas av biträdande lärare. Med hänsyn till fördelen för de studerande att någon gång kunna å polikliniken få höra huvudläraren i ämnet, anser jag, i likhet med lärarkollegiet, att rättighet bör för vederbörande professor hållas öppen att övertaga någon mindre del av den polikliniska undervisningen, mot det att i så fall den biträdande läraren anlitas för undervisningen å kliniken.

Mot de av lärarkollegiet föreslagna ersättningsbeloppen, som äro beräknade efter samma grunder som de nu utgående arvodena, har jag intet att invända. Då lärarkollegiet vid denna beräkning uppenbarligen utgått från att dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid institutet nu gällande grunder skola utgå å de av kollegiet föreslagna arvodena, har jag ansett desamma böra höjas med 18 procent, motsvarande den med den nya löne-regleringen förenade sänkningen av dyrtidstillägget. I anslutning härtill bör vartdera av de ifrågasatta anslagen till biträdande lärare i medicin och till

biträdande lärare i kirurgi med iakttagande av skälig avrundning av siffran bestämmas till 8,000 kronor. Givetvis böra ifrågavarande anslag av samma skäl, som jag ovan angivit ifråga om ett flertal arvoden åt lärare vid den medicinska undervisningen, tillsvidare utgå å extra stat.

Jag övergår nu till biträdande lärare i de medicinska specialämnena.

I 1907 års medicinska examensstadga infördes föreskrift om obligatorisk assistenttjänstgöring i pediatrik vid allmänna barnhuset i Stockholm. Då arbetet med handledningen av de studerande varken rimligtvis fick betunga klinikföreståndaren personligen eller kunde utan ersättning åläggas den vid barnhuset anställde amanuensen (underläkaren), vilken icke stod i något slags subordinationsförhållande till karolinska institutet, föreslogs och beviljades av 1907 års riksdag ett extra anslag av 600 kronor såsom ersättning åt underläkaren vid allmänna barnhuset för handledning av de studerande vid assistenttjänstgöringen i pediatrik. Anslag till samma belopp har alltsedan dess årligen av riksdagen beviljats för detta ändamål, och förslag härom föreligger från karolinska institutet även för budgetåret 1925—1926. Å ifrågavarande arvode utgår tillfällig löneförbättring med 150 kronor ävensom dyrtidstillägg.

*Underläkare
vid allmänna
barnhuset i
Stockholm.*

Löneregleringskommittén föreslår, att arvodet bestämmas till 750 kronor.

Mot detta förslag, varom något uttalande från karolinska institutets sida icke föreligger, har jag intet annat att erinra än att beloppet i fråga med hänsyn till den med löneregleringen förenade sänkningen av dyrtidstilläggen bör bestämmas till 900 kronor. Anslaget synes mig tillsvidare böra utgå å extra stat.

Till 1919 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t inrättande av en biträdande lärarbefattning i oftalmiatrik vid karolinska institutet. Denne lärare skulle hava till uppgift att biträda vid undervisningen i ämnet, i främsta rummet med handledning av de studerande å serafimerlasarettets poliklinik för ögonsjukdomar under de dagar, då där ej meddelades undervisning i ämnet av den ordinarie läraren. Arvodesbeloppet föreslogs till 4,000 kronor i likhet med vad som då utgick till kliniske laboratorn och laboratorn vid patologisk-anatomiska institutionen. Vidare ifrågasattes anslagets uppförande å ordinarie stat. Riksdagen fann behovet av förstärkning av lärarkrafterna i oftalmiatrik ådagalagt. I fråga om arvodesbeloppet begränsade riksdagen detsamma till 3,000 kronor, vilket i likhet med arvoden till biträdande lärare i medicin och kirurgi enligt riksdagens mening borde tillsvidare utgå å extra stat. Alltsedan dess har anslag till nu ifrågavarande biträdande lärare årligen av riksdagen beviljats på extra stat, och förslag föreligger även om anslagets fortsatta utgående under budgetåret 1925—1926.

*Biträdande
lärare i oftal-
miatrik vid
karolinska
institutet.*

Löneregleringskommittén meddelar, att den biträdande läraren i oftalmiatrik icke uppstår tillfällig löneförbättring, beroende därpå att han åtnjuter

dylik förmån med högsta belopp från annan tjänst. Emellertid anser kommittén, att hänsyn härtill nu icke bör tagas utan att arvodet bör bestämmas till samma belopp, vartill kommittén föreslagit andra motsvarande arvoden av liknande storlek, eller alltså till 4,500 kronor.

Mot kommitténs förslag, varom något yttrande från karolinska institutets sida icke föreligger, har jag intet att erinra. Ifrågavarande lärarbefattning fyller ett konstant behov, och jag finner intet skäl, varför arvodet fortfarande skall utgå å extra stat. Förhållandena äro här helt annorlunda än i avseende å undervisningen i medicin och kirurgi. Jag föreslår därför, att arvodet å 4,500 kronor till en biträdande lärare i oftalmiatrik uppföres å institutets ordinarie stat.

Biträdande lärare i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet och vid Lunds universitet.

Vid såväl karolinska institutet som Lunds medicinska fakultet fortgår undervisningen i obstetrik och gynekologi under hela året; på grund härav har uppstått behov av biträdande lärare, vilka övertaga denna undervisning under de tider, då de ordinarie lärarna, vederbörande professorer, äro fria från undervisning.

Karolinska institutet.

Jag vill först redogöra för förhållandena vid karolinska institutet. Till upprätthållande av den karolinska mediko-kirurgiska institutet åliggande undervisningen och sjukvården vid vissa obstetriska och gynekologiska kliniker under den tid av året, då de ordinarie lärarna vid institutet icke ombesörja nämnda undervisning och sjukvård, anvisade riksdagen på extra stat för år 1904 ett anslag av 1,500 kronor. Anslag till samma belopp anvisades därefter årligen till ingången av budgetåret 1923—1924. På grund av vissa förändringar beträffande undervisningen i obstetrik och gynekologi, därvid de båda professorerna i ämnet påtagit sig en avsevärd förlängd undervisningstid och därigenom även större krav kommo att ställas på de biträdande lärarna, blev anslaget från och med sistnämnda budgetår höjt till 2,500 kronor. Tillfällig löneförbättring utgår icke å detta anslag, men väl dyrtidstillägg.

Löneregleringskommittén håller före, att de biträdande lärare, om vilka här är fråga, i själva verket äro professorsvikarier. Deras arvoden anser kommittén därför ej böra fastställas till visst årligt belopp, utan bestämmas i enlighet med de för vikariatsarvoden stadgade grunder. Då behovet av ifrågavarande arvoden torde vara konstant, bör enligt kommitténs mening anslag för ändamålet beredas å ordinarie stat. Kommittén har därför å förslaget till arvodesförteckning för karolinska institutet uppfört ett belopp å 7,500 kronor under rubrik: arvoden åt biträdande lärare i kliniska ämnen. Häri inbegriper kommittén även den av kommittén föreslagna ersättningen till biträdande lärare i medicin och kirurgi vid institutet.

Karolinska institutets lärarkollegium har nu hemställt om en höjning av

ifrågavarande anslag till 4,000 kronor för budgetåret 1925—1926. Till stöd härför har lärarkollegiet anfört följande:

Genom brev av den 7 maj 1920 har undervisningen av kanslern så anordnats, att varje år givas tre översiktliga kurser i obstetrik, omfattande var och en 24 föreläsningar, och 3 uti gynekologi, omfattande 18 föreläsningar, och hava dessa kurser varit så förlagda, att varje studerande under den föreskrivna fyramånaderstjänstgöringen å de obstetrisk-gynekologiska klinikerna fått deltaga uti en kurs av vardera ämnet. Därjämte hava de studerande, fördelade i två lika stora grupper, en för var och en av de bägge professorerna, bevistat kliniska demonstrationer å den obstetriska kliniken en timme varannan dag och å vederbörande professors gynekologiska klinik eller poliklinik två timmar varannan dag, alltså sammanlagt nio timmar i veckan. Då erfarenheten visat denna senare del av undervisningen vara onödigt omfattande, har lärarkollegiet i skrivelse av denna dag anhållit om minskning av dessa kliniska demonstrationer till sex timmar i veckan.

Av denna undervisning har var professor givit 2 kurser, vilka bevistats av samtliga å klinikerna tjänstgörande, och därjämte skött demonstrationerna under 9 månader för den grupp av studerande, som tilldelats honom. De två biträdande lärarna hava uppehållit dessa senare under 3 månader var och dessutom givit två kurser. Detta har hittills för var och en av dem betytt en undervisningsbörda av 9 demonstrationer per vecka eller $4 \times 9 = 36$ per månad eller alltså $3 \times 36 = 108$ under de tre månader professorerna äro fria från undervisning, vartill kommit de två kurserna på respektive 24 och 18 timmar. För uppehållandet av hela denna undervisning har till karolinska institutets förfogande stått ett anslag av blott 2,500 kronor. Endast på grund av att för närvarande en docent i obstetrik och gynekologi haft docentstipendium och för detta fått sig ålagt bland annat de 2 föreläsningsskurserna och på grund av offervillighet från de tillförordnade lärarnas sida har det varit möjligt att under professorernas ledighet uppehålla undervisningen i hela dess omfång. Det ifrågavarande docentstipendiet skall emellertid anslås till ny ansökan hösten 1925 och avsikten med docentstipendierna är icke att med dem upprätthålla viss del av den ordinarie undervisningen och dessutom kan och bör ett ämne icke för längre tid få lägga beslag på ett av de 5 docentstipendierna. Lärarkollegiet ser sig därför nödsakat att begära höjning av det anslag, som nu utgår till undervisningens uppehållande i obstetrik och gynekologi, på det att denna måtte kunna upprätthållas i full omfattning, även under professorernas ledighet. Detta är nämligen av största vikt, särskilt under nu rådande tider av stark tillströmning till läkarstudierna och därav förorsakad tidsödande väntan på tillträde till klinikerna. Genom den planmässiga, i kursform givna undervisning, som å de obstetrisk-gynekologiska klinikerna nu meddelas, har studietiden för dessa ämnen avsevärt förkortats. Det hör numera till undantagen, att de studerande ej avlägga tentamen omedelbart vid fyramånaders-tjänstgöringens slut, och det vore mycket beklagligt, om uti detta goda förhållande en ändring till det sämre skulle inträda av brist på lärarkrafter.

Den undervisning, som skulle tillkomma var och en av de två biträdande lärarna i obstetrik och gynekologi, skulle — under förutsättning av att vår nyss omnämnda begäran om viss nedsättning i undervisningstiden vinner kanslerns gillande — bliva 6 kliniska demonstrationer i veckan, alltså 24 i månaden och 72 under en tremånadersperiod. Därjämte skulle den ene få

en föreläsningkurs av 24, den andre av 18 timmar, vadan hela undervisningen skulle bliva för den ene 96 och för den andre 90 timmar.

De biträdande lärarna i kirurgi skulle enligt nu fastställd undervisningsplan erhålla var 162 timmars undervisningsskyldighet. För var och en av dem begär lärarkollegiet ett arvode av 3,375 kronor. För här ifrågavarande lärare skulle i överensstämmelse därmed krävas 1,987 kronor eller i avrundat tal 2,000 kronor åt var.

I överensstämmelse med lärarkollegiets förslag hemställer t. f. kanslern i skrivelse den 11 augusti 1924 om proposition i ämnet till 1925 års riksdag.

Departementschefen.

Ersättningen åt biträdande lärare i obstetrik och gynekologi, synes mig icke kunna beräknas efter lägre grunder än ersättningen åt motsvarande lärare i medicin och kirurgi vid institutet. Jag har med hänsyn till den sänkning av dyrtidstilläggen, som är förbunden med den nya löneregleringen, ifråga om sistnämnde biträdande lärare räknat med en ersättning av 4,000 kronor för 162 timmar under 9 månader. Med samma beräkningsgrund och med utgångspunkt från de av lärarkollegiet angivna siffrorna — 72 kliniska demonstrationer under 3 månader samt en föreläsningkurs å 24, resp. 18 timmar — tillstyrker jag såsom ersättning åt biträdande lärare i obstetrik och gynekologi 4,600 kronor. Då här uppenbarligen är fråga om ett konstant behov och den provisoriska försöksanordning, som äger rum i avseende å undervisningen i medicin och kirurgi, ej kan motivera ett bibehållande av nu ifrågavarande arvoden å extra stat, vill jag tillstyrka, att ett belopp av angivna storlek, 4,600 kronor, uppföres å institutets ordinarie stat under rubrik: biträdande lärare i obstetrik och gynekologi.

Lunds universitet.

Även vid fakulteten i Lund har sedan flera år tjänstgöring i obstetrik och gynekologi varit anordnad under sommarmånaderna. Detta möjliggjordes till en början därigenom, att tillgång fanns till docent i ämnet, vilken genom uppehållande av undervisningen under dessa månader fullgjorde sin undervisningsskyldighet som docentstipendiat. Då denna anordning ej var att i längden påräkna, begärdes och beviljades av 1923 års riksdag ett extra anslag för budgetåret 1923—1924 av 1,500 kronor till upprätthållande under månaderna juni—augusti av undervisningen vid obstetrisk-gynekologiska kliniken. Anslag till samma belopp beviljades även för följande budgetår, och förslag föreligger om dess fortsatta utgående jämväl för budgetåret 1925—1926. Dyrtidstillägg utgår å detta anslag men ej tillfälligt löneförbättring.

Enär ifrågavarande anslag tillkom efter det löneregleringskommitténs betänkande avgivits, har detsamma icke kunnat av kommittén upptagas till behandling.

Med hänsyn till den med löneregleringen förenade sänkningen av dyrtidstillägget bör ifrågavarande arvodesbelopp undergå därav betingad höjning. Jag vill föreslå, att detsamma sättes till 1,800 kronor och i likhet med vad som förordats i motsvarande hänseende vid karolinska institutet

uppföres å ordinarie stat under rubrik: biträdande lärare i obstetrik och gynekologi.

Med hänsyn till behovet av en biträdande lärare och läkare i ortopedi vid lasarettet i Lund inrättades från och med år 1915 en befattning som föreståndare för den ortopediska polikliniken därstädes. Denne poliklinikföreståndare hade till skyldighet att hålla poliklinisk mottagning för ortopediska fall minst tre dagar i veckan samt därvid lämna de medicine kandidater, som anmälde sig, undervisning och praktisk handledning i ortopediska undersökningsmetoder och i ortopedisk behandling, särskilt i anläggande av enkla gipsförband; han skulle ock vara skyldig att biträda i behandlingen av sådana på kliniken intagna fall, som krävde specialortopedisk vård, och därvid tillhandagå klinikernas underläkare och amanuenser med undervisning och praktisk handledning i speciell ortopedisk förbandsteknik. Då en dylik poliklinikföreståndare givetvis har att tjäna den speciella sjukvårdens behov i lika hög grad som den kirurgiska undervisningen, ansågs lämpligast, att hans arvode utgick med lika stort belopp från lasarettet, det vill säga landstinget, som från universitetet. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag beviljade riksdagen år 1914 såsom bidrag till arvode åt en sådan poliklinikföreståndare på extra stat för år 1915 ett anslag av 1,500 kronor, under förutsättning att Malmöhus läns landsting bidrog till avlöningen åt föreståndaren med minst lika stort belopp samt att fullt lämplig person för undervisningens meddelande fanns att tillgå. Under enahanda förutsättningar utgick för vart och ett av åren 1916—1919 anslag med samma belopp som bidrag till avlöning av ifrågavarande befattningshavare.

Vid den omorganisation av den medicinska undervisningen i Lund, som genom medverkan av 1919 års riksdag kom till stånd, fick poliklinikföreståndaren väsentligt utökade åligganden. Han blev föreståndare jämväl för den ortopediska kliniken och skulle där hålla kliniska föreläsningar med demonstrationer. Med hänsyn härtill höjdes hans arvode från sammanlagt 3,000 kronor till 7,000 kronor. Då det ökade arbetet väsentligen betingades av undervisningens och ej så mycket av sjukvårdens krav, vidtogs den fördelningen av nämnda arvode, att 4,000 kronor skulle utgå av statsmedel och 3,000 kronor av landstingets medel. Från och med år 1920 har riksdagen årligen på extra stat beviljat ett anslag av 4,000 kronor till arvode åt ifrågavarande klinik- och poliklinikföreståndare, under förutsättning dels att landstinget tillskjuter 3,000 kronor, så att arvodet sammanlagt uppgår till 7,000 kronor, dels ock att fullt lämplig person för undervisningens meddelande finnes att tillgå. Framställning i enahanda syfte föreligger även ifråga om budgetåret 1925—1926. Å ifrågavarande av statsmedel utgående arvode utgår ej tillfällig löneförbättring men väl dyrtidstillägg.

Löneregleringskommitténs förslag innebär, att arvodesbidraget å 4,000

Lärare i ortopedi vid Lunds universitet och vid karolinska institutet.

Lunds universitet.

kronor skulle höjas till 4,800 kronor. Förslaget härutinnan har lämnats utan erinran av vederbörande akademiska myndigheter.

I avseende å det föreslagna beloppet har jag intet att invända. Då här uppenbarligen ett konstant undervisningsbehov föreligger, synes mig ingen anledning finnas att bibehålla arvodet å extra stat. Jag vill föreslå, att detsamma uppföres å ordinarie stat under rubrik: biträdande lärare i ortopedi, tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och polikliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. I en därvid fogad anmärkning bör angivas, att arvodet utgår under förutsättning, att Malmöhus läns landsting tillskjuter ett belopp av minst 3,000 kronor. Det synes nämligen böra stå landstinget öppet att i den mån så befinnes önskligt öka det från landstinget utgående bidraget. Den andra nu förefintliga förutsättningen om tillgången till lämplig person för undervisningens meddelande synes mig såsom självfallen ej behöva angivas.

Karolinska
institutet.

Genom den Ekmanska donationen av år 1912 säkerställdes förmedelst upprättande av en professur i ortopedi vid karolinska institutet utbildningen i detta ämne. För undervisningens tillgodoseende har vidare mellan karolinska institutet och styrelsen för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm träffats överenskommelse angående klinisk och poliklinisk undervisning i ortopedi vid vanföranstalten i Stockholm. Enligt de grunder, på vilka denna överenskommelse vilar, skulle behovet av biträdande lärarkraft för undervisningen i ortopedi tillsvidare på så sätt tillgodoses, att undervisning meddelas av en vid vanföranstaltens sjukvårdsavdelning och poliklinik av anstaltens styrelse anställd andre läkare, vilken härför äger att av karolinska institutet uppbära skäligt arvode; härvid förutsättes likväl, att nämnda läkarbefattning tillsättes under sådana former, att läkarens ifråga kompetens att meddela berörda undervisning blir på tillfredsställande sätt fastställd.

Beträffande härav föranledda kostnader må erinras, att riksdagen efter framställning av Kungl. Maj:t på extra stat för år 1921 anvisade ett anslag å 8,200 kronor till klinisk och poliklinisk undervisning i ortopedi vid vanföranstalten. Anslag till samma belopp har sedermera årligen av riksdagen anvisats till ifrågavarande ändamål, och förslag om anslaget fortsatta utgående för budgetåret 1925—1926 föreligger jämväl. Enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter utgå av detta anslag 2,000 kronor till en andre läkare och 1,000 kronor till annan undervisning i ortopedi, som enligt vederbörligen fastställd undervisningsplan befinnes önskvärd och kan anordnas. Å båda dessa arvoden utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring.

Ifrågavarande ersättningar hava icke blivit av löneregleringskommittén berörda.

Med hänsyn till den sänkning av dyrtidstilläggen, som är förenad med

ifrågavarande lönereglering för samtliga vid karolinska institutet anställda lärare, synes mig en jämkning av nämnda ersättningsbelopp erforderlig. Jag vill tillstyrka den anordningen, att sammanlagda ersättningsarna å 3,000 kronor höjas till 3,600 kronor och att desamma utbrytas ur ovannämnda extra anslag samt under särskild rubrik: biträdande lärare i ortopedi utgå från extra anslagsmedel. Fördelningen av den föreslagna summan å 3,600 kronor torde av Kungl. Maj:t vidtagas på så sätt, att 2,400 kronor utgå till den andre läkaren och 1,200 kronor till annan undervisning.

Till frågan om övriga poster, som ingå i det nuvarande anslaget å 8,200 kronor, återkommer jag i det följande.

Undervisningen i otiatri, rhinologi och laryngologi meddelades till en början allenast vid karolinska institutet. Efter det en särskild poliklinik för öron-, näs- och halssjukdomar inrättats vid serafimerlasarettet, beviljades av 1901 års riksdag på ordinarie stat ett anslag av 3,000 kronor för undervisning i ämnet. Anslaget utgick till en särskild lärare, som meddelade poliklinisk undervisning i särskilda kurser. Ifrågavarande anslag höjdes sedermera för att bereda arvode till en amanuens till 4,500 kronor och är med detta belopp under titel: undervisning i otiatri, rhinologi och laryngologi uppfört å institutets ordinarie stat. Enligt nu gällande bestämmelser (kungl. brev den 3 mars 1916) skall den biträdande läraren under överinseende av professorn i ämnet förestå sjukvården och verksamheten vid öronpolikliniken å Serafimerlasarettet och handleda de studerande vid assistenttjänstgöringen därstädes, i undervisningen biträda vid demonstration av fallen samt under ena halvåret giva en kurs i ämnet.

Å det nu utgående arvodet av 3,000 kronor till en biträdande lärare utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring. Löneregleringskommittén föreslår, att arvodet bestämmes till 3,600 kronor.

I sitt över kommittéförslaget avgivna yttrande förklarar sig institutets lärarkollegium finna fulla skäl föreligga för att denne lärare erhåller samma avlöning som kommittén föreslagit för biträdande läraren i oftalmiatrik eller alltså 4,500 kronor.

Den omständigheten, att tillfällig löneförbättring icke utgått å ifrågavarande arvode, har föranlett kommittén att föreslå ett arvodesbelopp, som synes mig för lågt i förhållande till vad kommittén föreslår för motsvarande lärare vid universiteten. För den biträdande läraren i otiatri i Uppsala förordar jag i det följande ett arvode av 5,400 kronor. Likställd med denne i avlöningshänseende har den biträdande läraren i samma ämne vid karolinska institutet ansetts böra vara. (Jfr statsverkspropositionen till 1917 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 191 ff). Jag anser ej en dylik likställighet vara ett oeftergivligt krav men finner å andra sidan kommitténs förslag vara alltför knappt tillmätt. Jag vill lika med institutets lärarkollegium förorda, att nu ifrågavarande arvode bestämmes till 4,500 kronor. Desamma bör under rubrik: biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar

*Biträdande
lärare i öron-,
näs- och hals-
sjukdomar vid
universiteten
i Uppsala och
Lund samt
karolinska
institutet.
Karolinska
institutet.*

uppföras å institutets ordinarie stat. Till det amanuensarvode, som nu utgår ur ovanberörda ordinarie anslag, återkommer jag i det följande.

Lunds
universitet.

Undervisning i otiatri kom att meddelas även i Lund, sedan en poliklinik för öron-, näs- och halssjukdomar blivit anordnad vid lasarettet därstädes. Såsom bidrag till arvode åt en föreståndare vid nämnda poliklinik anvisade riksdagen på extra stat för år 1914 1,000 kronor under förutsättning, bland annat, att Malmöhus läns landsting bidrog till föreståndarens avlöning med minst lika stort belopp. Ifrågavarande poliklinikföreståndare ägde att hålla poliklinisk mottagning vissa dagar i veckan och där meddela undervisning och praktisk handledning för de medicine kandidater, som önskade begagna sig därav, samt därjämte att såsom konsulterad deltaga i undersökning och behandling av de på klinikerna intagna sjuka, som hörde inom hans specialområde. Han hade alltså till en början ingen ordnad obligatorisk undervisning och ingen klinisk sjukavdelning att ansvara för.

Då på grund av ökat antal kursdeltagare i ämnet vid karolinska institutets klinik och poliklinik det befanns nödvändigt att låta fakulteterna i Uppsala och Lund övertaga en del av den obligatoriska undervisningen i otiatri, rhinologi och laryngologi, gjordes till 1917 års riksdag framställning om ökad ersättning åt ifrågavarande lärare i Lund. Han skulle ej blott vara föreståndare för polikliniken med ökat arbete såsom sådan, utan även som föreståndare sköta en klinisk avdelning vid lasarettet; såväl vid polikliniken som vid kliniken skulle han meddela undervisning. Kungl. Maj:t föreslog riksdagen att såsom bidrag till avlöningen anvisa 3,000 kronor, under förutsättning att landstinget bidroge med lika stort belopp. Riksdagen, som påpekade, att förslaget innebar en tredubbling av det tidigare anslagsbeloppet, ansåg, att arvodet till nu ifrågavarande befattningshavare, vilken jämte sin lärartjänst även skulle upprätthålla befattningen som klinikföreståndare, lämpligen borde sättas 1,000 kronor högre än arvodet till motsvarande lärare i Uppsala, eller till 4,000 kronor, av vilka staten skulle bidraga med 2,000 kronor och landstinget med 2,000 kronor. Under förutsättning av motsvarande bidrag från landstinget har riksdagen alltsedan år 1917 till ifrågavarande ändamål årligen anvisat 2,000 kronor. Förslag av enahanda innebörd föreligger även beträffande budgetåret 1925—1926. Å sagda arvode utgår av statsmedel tillfällig löneförbättring med 500 kronor samt dyrtids-tillägg.

Löneregleringskommittén anser, att föreståndarens arvode — för att dess nuvarande förhållande till arvodet åt röntgenlaboratoriets föreståndare i stort sett skall bibehållas — bör höjas till sammanlagt 5,400 kronor, varav hälften bör utgå å universitetets stat och hälften bestridas av landstingets medel.

I sitt yttrande över kommittéförslaget framhåller medicinska fakulteten i Lund, att enligt dess mening de av kommittén föreslagna löneförmånerna

vore att anse såsom bestämt för låga. Fakulteten anser, att de böra fastställas till samma belopp (6,600 kronor), som föreslagits för föreståndaren för röntgenavdelningen vid lasarettet i Lund. Fakulteten hänvisar vidare till sina upprepade gånger gjorda framställningar om en av det ökade arbetet motiverad höjning av arvodet i fråga.

Sådana som förhållandena numera utvecklat sig, i det att Uppsalafakulteten nu förfogar över en ny och modernt inrättad öronklinik, synes mig den förut tillämpade normen att klinikföreståndaren i Lund skall åtnjuta arvode, som med 1,000 kronor överstiger vad som tillkommer motsvarande befattningshavare i Uppsala, icke längre kunna skäligen uppehållas. Jag anser, att den förres, arvode bör bedömas fullt fristående, och har i sådant fall intet att erinra mot kommitténs förslag, eller alltså att ersättningen till den biträdande läraren i otia tri i Lund beräknas till 5,400 kronor. Hälften därav eller 2,700 kronor bör i enlighet med nu tillämpad fördelningsgrund utgå å universitetets stat och den andra hälften bestridas av landstingets medel. Då här vidare ett konstant undervisningsbehov föreligger, anser jag, att det av statsmedel utgående arvodesbidraget, 2,700 kronor, bör uppföras å universitetets ordinarie stat under rubrik: biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar, tillika föreståndare för kliniken och polikliniken för öron-, näs-, och halssjukdomar vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, varjämte i en härvid fogad anmärkning bör angivas, att arvodet utgår under förutsättning, att Malmöhus läns landsting till avlöningen bidrager med minst lika stort belopp.

Jag erinrade nyss, att det ökade antalet kursdeltagare i otia tri, rhinologi och laryngologi vid karolinska institutets klinik och poliklinik gjorde det nödvändigt för fakulteterna i universitetsstäderna att övertaga en del av den obligatoriska undervisningen i detta ämne. För medicinska fakultetens i Uppsala vidkommande föranleddes härav krav på en biträdande lärare i sagda ämne. Vid 1917 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om anvisande av ett extra anslag av 3,000 kronor såsom arvode åt en dylik lärare. Arvodet beräknades till samma belopp, som då utgick till den biträdande läraren i samma ämne vid karolinska institutet. Riksdagen biföll förslaget, och har anslag till nämnda belopp alltsedan dess årligen utgått å extra stat för ifrågavarande ändamål. Å arvodet utgår dyrtidstillägg ävensom tillfällig löneförbättring med 750 kronor.

Uppsala
universitet.

I och med att det akademiska sjukhusets ombyggnad närmat sig sin fullbordan, därvid väl ordnade lokaler erbjudas den otia triska kliniken och polikliniken, ävensom med hänsyn till önskvärdheten att vid universitetet fästa en framstående vetenskapsman har fakulteten upprepade gånger de sista åren hemställt, att den biträdande lärarbefattningen måtte få förvandlas till en ordinarie professur i ämnet. Förslagen härom hava emellertid ännu ej lett till någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I samband med äskanden, avsedda att

föreläggas 1925 års riksdag, har t. f. kanslern på fakultetens förnyade framställning avlåtit skrivelse i enahanda syfte.

Lönereglerskommittén föreslår, att arvodet till den biträdande läraren i öron-, näs- och halssjukdomar bestämmes till 4,500 kronor.

I sitt över kommittéförslaget avgivna yttrande hemställer medicinska fakulteten, att arvodet i fråga ej måtte sättas lägre än docentstipendium. Fakulteten anför:

Den biträdande läraren i öron-, näs- och halssjukdomar intager så till vida en mera självständig ställning än fakultetens övriga biträdande lärare, att han redan för närvarande under de nu rådande provisoriska klinikförhållandena är chefläkare på sin sjukavdelning och ende representant för ett viktigt lärområde och att denna hans ställning blir än ansvarsfullare, sedan det nya akademiska sjukhuset, som blir utrustat även med en självständig öronklinik, blivit färdigt. Fakulteten anser det därför nödvändigt, att hans avlöning för närvarande icke sättes lägre än ett docentstipendium. I anseende till ämnets självständiga ställning och dess vikt i nutida läkarutbildning må det emellertid anses som ett önskemål, att platsen, så snart förhållandena kunna så medgiva, må bliva omvandlad till en professur.

Det större akademiska konsistoriet föreslår likaledes, att den biträdande lärarens arvode sättes till samma belopp som docentstipendium.

Fakultetens krav på en förbättrad ställning för representanten för ifrågasvarande betydelsefulla medicinska disciplin synes mig värt allt beaktande. Sängantalet vid den nya öronkliniken i Uppsala utgör omkring 30 eller något mer än vad fallet är vid öronkliniken i Lund, där motsvarande antal är 23. Ej minst i betraktande härav synes mig en sådan skillnad mellan de båda klinikföreståndarnas arvoden, som kommittéförslaget innebär, icke kunna försvaras, utan synes mig en jämkning till förmån för klinikföreståndaren i Uppsala fullt befogad. Jag vill tillstyrka, att arvodet till denne bestämmes till samma belopp, som jag ovan förordat för klinikföreståndaren i Lund, eller alltså 5,400 kronor. Behovet av lärarkraft i ämnet är konstant, och jag vill tillstyrka arvodets uppförande å ordinarie stat.

*Biträdande
lärare vid
patologisk-
anatomiska
institutionen
vid Lunds
universitet.*

Med hänsyn till det trängande behovet av ökade arbetskrafter vid patologisk-anatomiska institutionen i Lund, närmast för att undervisningen i obduktionsteknik och diagnostik skulle kunna vederbörligen utnyttja det till buds stående materialet, inrättades genom beslut av 1917 års riksdag en biträdande lärarbefattning vid sagda institution. I betraktande av den då aktuella frågan om rättsmedicinalväsendets omorganisation ansågs avlöningen böra tillsvidare utgå å extra stat, och blev arvodet, i likhet med vad då utgick till ett flertal biträdande lärare vid de medicinska fakulteterna, bestämt till 3,000 kronor. Alltsedan dess har riksdagen för ändamålet årligen anvisat extra anslag till nämnda belopp. Förslag härom föreligger även i avseende å budgetåret 1925—1926. Å nämnda arvode utgår, förutom dyrtidstillägg, tillfällig löneförbättring med 750 kronor.

Löneregleringskommittén föreslår, att den biträdande lärarens arvode bestämnes till 4,500 kronor.

Detta förslag har av de akademiska myndigheterna lämnats utan erinran.

För egen del tillstyrker jag ett arvode av 4,500 kronor. Behovet av ifrågavarande lärarbefattning, vars uppförande å ordinarie stat ursprungligen av fakulteten begärts, är uppenbarligen av konstant natur, och jag finner ingen anledning, varför icke numera arvodet bör kunna med angivna belopp ingå i universitetets ordinarie stat. Mitt förslag går ock ut på en dylik anordning.

Sedan fråga uppkommit om anslag för möjliggörande av ett tidsenligt ordnande av röntgenarbetena vid serafimerlasarettet, föreslog Kungl. Maj:t 1907 års riksdag att för karolinska institutet på extra stat för år 1908 bevilja dels till arvode åt en föreståndare för röntgeninstitutet å serafimerlasarettet 3,000 kronor, dels ock till avlöning åt erforderligt biträde åt föreståndaren och till underhåll av röntgeninstrumentariet 2,000 kronor, eller tillhoppa 5,000 kronor. Denna framställning bifölls av riksdagen, varefter Kungl. Maj:t föreskrev, att av nämnda anslagsdel å 2,000 kronor ett belopp av 1,000 kronor skulle utgöra arvode åt en amanuens vid röntgeninstitutet och 1,000 kronor användas såsom bidrag till underhåll av röntgeninstrumentariet. För vart och ett av åren 1909—1912 anvisade riksdagen för omfördämda ändamål samma belopp eller 5,000 kronor. För år 1913 höjdes anslaget till 5,500 kronor, betingat av den samma år vidtagna löneregleringen för amanuenserna, varvid arvodet till nu ifrågavarande amanuens höjdes från 1,000 kronor till 1,500 kronor.

Vid 1913 års riksdag förelåg förslag om ytterligare höjning av ifrågavarande anslag. Med hänsyn till röntgenarbetenas alltmer vidgade betydelse för sjukvården och det därav föranledda ökade arbetet å serafimerlasarettets röntgeninstitut föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att på extra stat för år 1914 bevilja dels till arvoden åt en föreståndare vid röntgeninstitutet 5,000 kronor, åt en biträdande läkare därstädes 3,000 kronor samt åt en amanuens därstädes 1,500 kronor, dels ock till materiell m. m. 3,000 kronor, således tillhoppa 12,500 kronor. Vid bestämmande av föreståndarens arvode hade till förebild tagits då utgående avlöningar till laboratorerna vid karolinska institutet; arvodet ansågs böra ligga mellan de belopp, som då utgingo till institutets två kategorier av laboratorer, det vill säga mellan 4,000 kronor och 5,600 kronor. Vid beräkandet av arvodet åt den biträdande läkaren erinrades till jämförelse om då utgående ersättning till underläkaren vid obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset, 2,500 kronor jämte fri bostad. Ifrågavarande framställning blev av riksdagen bifallen. Efter det en personlig professur i medicinsk radiologi blivit vid karolinska institutet upprättad, upphörde behovet av särskilt arvode till en föreståndare för serafimerlasarettets röntgeninstitut, under det arvodet till den biträdande läkaren alltjämt blivit till senast angivna belopp å 3,000 kronor årligen av riksdagen

*Föreståndare
för och lärare
vid röntgen-
institut vid
universiteten
i Uppsala och
Lund samt
karolinska
institutet.*

Karolinska
institutet.

å extra stat anvisat. Förslag härom föreligger även för budgetåret 1925—1926. Å arvodet utgår dyrtidstillägg ävensom tillfällig löneförbättring med 750 kronor.

Den biträdande läkaren, vilken skall förordnas av kanslern, äger att gå föreståndaren för röntgeninstitutet till handa vid skötseln av institutet samt vid undervisningen. Under den tid föreståndaren är berättigad till ledighet, är den biträdande läkaren skyldig att i hans ställe utan särskild ersättning förestå röntgeninstitutet.

Lönereglerskommittén föreslår, att den biträdande läkarens arvode bestämmes till 4,500 kronor.

Vid kommittéförslagets behandling inom karolinska institutets lärarkollegium gjordes en viss meningsskiljaktighet gällande, i det professorn I. Holmgren ansåg, att den biträdande läkaren borde i avlöningshänseende likställas med de högst avlönade kliniska amanuenserna, det vill säga enligt kommitténs förslag 3,600 kronor. På hemställan av professorn G. Forssell beslöt emellertid lärarkollegiet biträda kommitténs förslag om ett arvode av 4,500 kronor åt ifrågavarande befattningshavare.

Departementschefen.

Den biträdande läkaren vid serafimerlasarettets röntgeninstitut intager en fullt självständig ställning, i det att han alternerande med föreståndaren varannan dag utför de för kliniken behövliga röntgenundersökningarna och självständigt ställer diagnos på det av honom undersökta klientelet. Därjämte övervakar och leder han i stor utsträckning de vid röntgeninstitutet utförda behandlingarna. Samtidigt med professors tre gånger om året återkommande undervisningskurser i röntgendiagnostik giver den biträdande läkaren under en månad varannan dag en undervisningskurs i röntgendiagnostikens teknik. Jag anser goda skäl föreligga, att ifrågavarande befattningshavare varder liksom hittills i lönehänseende likställd med exempelvis biträdande lärare i medicin i Uppsala och biträdande läraren i oftalmiatrik vid karolinska institutet, varför jag alltså tillstyrker det för honom av kommittén föreslagna arvodet å 4,500 kronor. Med hänsyn till det numera ådagalagda konstanta behovet av en dylik tjänst innehavare finner jag arvodet böra uppföras å institutets ordinarie stat.

Lunds universitet.

I avseende å ledningen av det vid lasarettet i Lund inrättade röntgenlaboratoriet må erinras, att riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t anvisade på extra stat för år 1911 såsom bidrag till arvode åt en assistent vid nämnda laboratorium ett anslag av 1,500 kronor. Härvid förutsattes, att ersättning till samma belopp bereddades vederbörande av landstingets medel. I fråga om det sammanlagda arvodets sättande till 3,000 kronor synes hänsyn hava tagits till den dåvarande avlöningen för en föreståndare för serafimerlasarettets röntgeninstitut. För ifrågavarande ändamål anvisade riksdagen vidare

på extra stat för vart och ett av åren 1912—1917 anslag med samma belopp, 1,500 kronor.

Med hänsyn till lasarettets sedermera skedda betydande utvidgning och det därav föranledda ökade arbetet och ansvaret uppkom fråga om höjd ersättning till ifrågavarande befattningshavare. Vid 1917 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att till en föreståndare för röntgenlaboratoriet och en därstädes anordnad radiologisk sjukavdelning måtte beviljas ett extra anslag av 3,000 kronor, under villkor att Malmöhus läns landsting med lika stort belopp bidroge till föreståndarens avlöning. Riksdagen ansåge sig emellertid icke kunna medgiva en så avsevärd ökning som den föreslagna. Under erinran, att föreståndaren för karolinska institutets röntgeninstitut före inrättandet av den personliga professuren i radiologi därstädes åtnjöt ett arvode av 5,000 kronor, ansåg riksdagen, att jämväl arvodet för ifrågavarande befattning kunde sättas till detta belopp; till följd varav statens bidrag skulle utgöra 2,500 kronor. Till senast angivna belopp har också riksdagen alltsedan dess årligen anvisat anslag å extra stat, under enahanda förutsättning som förut, nämligen om motsvarande bidrag från landstingets medel. Förslag härom föreligger även i avseende å budgetåret 1925—1926. Å nämnda av statsmedel utgående arvodesbidrag utgår, förutom dyrtidstillägg, tillfällig löneförbättring med 625 kronor.

Ett förhållande, motsvarande det i Lund, äger rum även i fråga om avlöningen för föreståndaren för röntgenavdelningen vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Såsom bidrag till arvode åt en assistent vid denna avdelning utgick länge ett extra anslag. Detta anslag utgjorde för vart och ett av åren 1908—1910 500 kronor och för vart och ett av åren 1911—1920 1,500 kronor. Vid det höjda anslaget hade fästas det villkoret, att för assistentens avlöning ett lika stort belopp utgick från akademiska sjukhusets stat. Vid 1920 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om ökad ersättning åt denne befattningshavare, vilken samtidigt skulle liksom i Lund benämnas föreståndare. I likhet med vad förhållandet var i Lund föreslogs, att arvodet till denne föreståndare skulle bestämmas till 5,000 kronor, varav 2,500 kronor skulle utgå av statsmedel och 2,500 kronor å akademiska sjukhusets stat. Det av Kungl. Maj:t äskade statsbidraget beviljades av riksdagen på extra stat, och har alltsedan dess riksdagen årligen anvisat extra anslag till samma belopp för ifrågavarande ändamål. Förslag härom från vederbörande föreligger även i avseende å budgetåret 1925—1926. Å ifrågavarande arvodesbidrag utgår väl dyrtidstillägg, men icke — i motsats till vad fallet är med motsvarande arvode i Lund — tillfällig löneförbättring.

Uppsala
universitetet.

Lönereglerskommittén föreslår, att de båda föreståndarnas avlöning sättes till 6,600 kronor. Visserligen skulle den jämförelse med laboratorerna, som tidigare uppdragits (se sid. 157), närmast leda till ett arvode på omkring

Löne-
reglerings-
kommittén.

7,000 kronor. Emellertid har kommittén ej funnit skäl att låta ifrågavarande föreståndares arvoden överskrida det lägsta arvodet för professorsvikariat. Arvodena böra även framdeles till hälften bestridas av vederbörande sjukvårdsinrättning respektive landsting.

Mot kommitténs förslag har någon erinran icke framkommit från de akademiska myndigheternas sida.

Departement-
schefen.

Såsom framgår av den utav mig lämnade redogörelsen bestämdes ersättningen till en var av föreståndarna för röntgeninstitutet i universitetsstäderna med ledning av det arvode, som på sin tid utgick till föreståndaren för serafimerlasarettets röntgenavdelning. Detta arvode i sin tur, 5,000 kronor, ansågs böra ligga mellan de då utgående avlöningarna till karolinska institutets båda slag av laboratorer, det vill säga emellan 4,000 kronor och 5,600 kronor. Dessa sistnämnda avlöningar skulle nu komma att höjas. Mitt förslag innebär för det förra slaget av laboratorer — de på viss tid tillsatta — ett arvode av 6,000 kronor och för de fast anställda laboratorerna en begynnelselön av 9,000 kronor. Det belopp, som kommittén med hänsyn till sitt förslag om laboratorernas avlöning synes hava funnit skäligt, eller 7,000 kronor, kan jag sålunda ej anse vara för högt tilltaget. Då emellertid kommittén begränsat arvodesbeloppen för nu ifrågavarande föreståndare med hänsyn till de av kommittén föreslagna arvodena för professorsvikariat, må erinras, att jag härutinnan funnit mig böra föreslå ersättningar, som till beloppet äro högre än de kommittén tänkt sig.

I betraktande av vad sålunda förekommit och med aktgivande å dessa föreståndares betydelsefulla och för dem hälsofarliga arbete, anser jag mig böra tillstyrka det arvodesbelopp, varåt kommittén ursprungligen lutat, eller 7,000 kronor. Såsom nu bör hälften bestridas av statsmedel och hälften utgå å respektive sjukhus' stat. Då här ett sedan länge vitsordat och konstant behov föreligger, synas mig arvodesbidragen böra uppföras å vederbörande universitets stat.

Lärare i
rättspsykiatri
vid karolinska
institutet.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning uppförde 1919 års riksdag å karolinska institutets ordinarie stat ett belopp av 3,000 kronor till arvode åt en lärare i rättspsykiatri, vilken tillika skulle innehava en på stat å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll uppförd biträdande sinnessjukläkarbefattning vid centralfängelset å Långholmen med arvode ävenledes av 3,000 kronor. Genom beslut den 5 mars 1920 meddelade Kungl. Maj:t särskilda föreskrifter i avseende å såväl behörighet som tjänstäligganden för innehavaren av de förenade befattningarna, vilken skulle hava tjänstebenämningen: sinnessjukläkare vid centralfängelset å Långholmen. Å det å karolinska institutets stat uppförda arvodet utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring.

I fråga om nu förevarande tjänst yttrar löneregleringskommittén:

Huruvida arvodet från fångvårdsstaten kommer att undergå höjning, lärer ännu ej vara bestämt, och finner sig kommittén vid sådant förhållande ej för närvarande böra föreslå ändring beträffande arvodet å institutets stat.

Efter vad jag inhämtat, utgår jämväl efter den senaste löneregleringen för fångvårdsstaten arvodet för sinnessjukläkartjänsten med 3,000 kronor. Det torde emellertid från början icke hava varit avsett, att de båda arvodena för innehavaren av de förenade tjänsterna med nödvändighet skola utgå med samma belopp. För undvikande av en direkt arvodesminskning synes mig det å karolinska institutets stat uppförda arvodet böra höjas till 3,600 kronor, därvid höjningen i runt tal motsvarar den sänkning av dyrtidstillägget, som skulle inträda i samband med den nya löneregleringen.

Jag övergår härefter till de biträdande lärarna inom universitetens

filosofiska fakulteter.

Befattningarna såsom universitetslektorer i tyska, franska och engelska språken vid universiteten i Uppsala och Lund äro av gammalt datum. De tillkommo vid Uppsala universitet redan år 1889 och beträffande Lunds universitet år 1890. Erforderliga avlöningsmedel hava i regel beviljats för sex år i följd, och sedermera hava de särskilda riksdagarna anvisat de årliga anslagen. Den sista sexårsperioden, omfattande åren 1920—1925, utlöper med innevarande kalenderårs utgång.

Universitetslektorer.

De årliga arvodena för en var av samtliga universitetslektorer utgjorde till och med år 1903 2,000 kronor. Av 1903 års riksdag höjdes arvodena till 3,000 kronor. Vid 1919 års riksdag framlades med anledning av en till samma riksdag gjord framställning om omorganisation av docentinstitutionen och höjning av docentstipendierna förslag om höjning jämväl av arvodena till universitetslektorer. Föredragande departementschefen (proposition nr 306) erinrade, att en jämförelse mellan fast docentstipendium och arvode till universitetslektor tillförene givit vid handen, att sistnämnda arvode utgått med ett belopp, som med 500 kronor överstege docentstipendium. Denna proportion ansåg departementschefen böra bibehållas. I anslutning härtill föreslogs arvodet till 5,500 kronor, varmed det alltjämt utgår. Förslag föreligger nu om fortsatt utgående av erforderliga anslag för budgetåret 1925—1926, varvid jämväl hemställts om anvisande av medel för en ny sexårsperiod. Tillfällig löneförbättring utgår icke å ifrågavarande arvoden men väl dyrtidstillägg.

Vidare må erinras om den vid Uppsala universitet anställde universitetslektorn i danska språket och litteraturen. Denna befattning tillkom genom beslut av 1921 års riksdag och är i avlöningshänseende likställd med de förutvarande lektorsbefattningarna. Även för denna tjänst har riksdagen beviljat erforderliga löne-medel i en sexårsperiod, 1922—1927, och årligen på extra stat anvisat det för budgetåret utgående arvodet. Förslag om fortsatt

utgående av arvodet till denne lektor har framlagts även för budgetåret 1925—1926.

Löneregleringskommittén föreslår, att arvodet för universitetslektor bestämmas till 6,600 kronor.

Mot detta förslag har någon gensaga icke framkommit från de akademiska myndigheternas sida.

Mitt förslag i fråga om docentstipendium innebär en höjning till 6,000 kronor. Med hänsyn härtill och i betraktande av den ovan omnämnda proportionen mellan docentstipendium och universitetslektors arvode finner jag mig böra tillstyrka kommitténs förslag om ett arvode å 6,600 kronor. Jag vill vidare föreslå den förändringen, att ifrågavarande arvoden uppföras på universitetens ordinarie stater. Universitetslektorsinstitutionen är av gammalt datum, dess behov är sedan länge vitsordat såsom av konstant och stadigvarande natur och institutionen ingår numera såsom ett fast led i den akademiska undervisningen och universitetsorganisationen. Någon anledning till ett bibehållande av dessa befattningar å extra stat synes mig ej längre förefinnas.

Lärarbiträde
vid de praktiska
språkövningarna i
ryska vid uni-
versitetet i
Uppsala och
Lund.

Sedan åtskilliga år hava vid Uppsala universitet medel anvisats å extra stat till arvode åt lärarbiträde i ryska. Detta arvode, som från början utgjorde 500 kronor, bestämdes genom beslut av 1924 års riksdag till 1,000 kronor. Samtidigt beviljade riksdagen ett extra anslag med enahanda belopp till motsvarande ändamål vid Lunds universitet. Å nu nämnda arvoden utgå dyrtidstillägg, men ej tillfällig löneförbättring. Förslag om arvodenas fortsatta utgående även för budgetåret 1925—1926 hava av de akademiska myndigheterna avgivits, varvid i enlighet med vederbörandes förslag tillförordnade kanslern i skrivelse den 11 augusti 1924 hemställt om utverkande av en höjning till 1,800 kronor av det vid Uppsala universitet utgående anslaget.

Då nu ifrågavarande arvoden reglerats så sent som vid 1924 års riksdag, anser jag någon annan ändring av beloppen icke böra ifrågakomma än den, som betingas av den med den nya löneregleringen förenade sänkningen av dyrtidstilläggen. Vartdera arvodet bör följaktligen bestämmas till 1,200 kronor och såsom nu tills vidare utgå å extra stat.

Lärare i sta-
tistik vid uni-
versitetet i
Lund.

Vid universitetet i Lund finnes anställd en lärare i statistik. Från och med år 1920 har riksdagen för beredande av arvode åt en dylik lärare årligen anvisat ett extra anslag av 6,500 kronor. Å detta arvode utgår dyrtidstillägg, men ej tillfällig löneförbättring. Upprepade gånger har förslag från universitetets sida framkommit om en förändring av ifrågavarande lärarbefattning till en professur i statistik utan att dock leda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd. En sådan framställning har även avlåtits i samband med universitetets så kallade riksdagspetita till 1925 års riksdag, men har jag

icke ännu funnit tidpunkten vara inne att tillstyrka åtgärder för inrättande av en lärostol i detta ämne. Dock vill jag uttala den förhoppningen, att detta från universitetet sedan länge framhållna önskemål snart må bliva realiserat.

Beträffande angivna arvodesbelopp av 6,500 kronor må erinras, att det samma bestämdes med hänsyn tagen till storleken av då utgående docentstipendium, 5,000 kronor, och normalbelopp av vikariatsarvode vid professorsvikariat, 5,500 kronor. Ifrågavarande lärare, vilken förordnas av kanslern, äger att föreläsa 4 timmar i veckan eller åtaga sig annan till omfattningen däremot svarande undervisning ävensom efter vederbörligt förordnande bestrida examination i ämnet.

Löneregleringskommittén erinrar, att arvodet uppgår till samma belopp, som för närvarande är bestämt för högst avlönade professorsvikariat. Då sistnämnda belopp av kommittén föreslagits höjt till 7,800 kronor, anser kommittén även detta arvode böra höjas till samma belopp. Någon erinran mot kommitténs förslag har icke framkommit från de akademiska myndigheternas sida.

På sätt framgår av det föregående har jag ansett mig böra tillstyrka en höjning av arvodena för professorsvikariat utöver vad kommittén tänkt sig. Såsom arvode för högst avlönat professorsvikariat har jag föreslagit 8,200 kronor. I anslutning härtill och med godtagande av grundsatsen, att nu förevarande lärararvode bör bestämmas till samma belopp som nyssberörda vikariatsersättning, tillstyrker jag såsom arvode åt läraren i statistik ett belopp av 8,200 kronor. Detsamma bör givetvis fortfarande utgå på extra stat.

Innan jag lämnar de biträdande lärarna och de med dem jämförliga befattningshavarna vid universitetet och karolinska institutet, anser jag mig böra för bringande av viss överskådlighet över dessa förhållanden lämna följande översikt över nuvarande anordningar jämte nu utgående ersättningar ävensom av mig föreslagna förändringar i avseende å benämningar och arvodesbelopp m. m.

Nuvarande förhållanden			Departementschefens förslag		
Ändamål	Ordinarie stat	Extra stat	Ändamål	Ordinarie stat	Extra stat
<i>Teologiska fakulteterna.</i>			<i>Teologiska fakulteterna.</i>		
Uppsala universitet:			Uppsala universitet:		
E. o. professor i praktisk teologi	4,500		Till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen		10,000
Assistent vid fakultetens praktiska avdelning . . .	3,000				
Lunds universitet:			Lunds universitet:		
Biträdande lärare vid fakultetens prakt. avdelning .	3,000		Till uppehållande av den praktisk-teologiska undervisningen		4,500
Lärare i symbolik:			Lärare i symbolik:		
vid Uppsala universitet . .	—	1,500	vid Uppsala universitet . .	2,250	
vid Lunds universitet . . .	—	1,500	vid Lunds universitet . . .	2,250	
Till uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i kyrkosång (liturgisk sång):			Till uppehållande av kostnadsfri undervisning och examination i kyrkosång (liturgisk sång):		
vid Uppsala universitet . .	2,000		vid Uppsala universitet . .	2,400	
vid Lunds universitet . . .	1,200		vid Lunds universitet . . .	2,000	
<i>Juridiska fakulteterna.</i>			<i>Juridiska fakulteterna.</i>		
Till uppehållande av den praktiska kursen:			Till uppehållande av den praktiska kursen:		
vid Uppsala universitet . .	1,500		vid Uppsala universitet . .	1,500	
vid Lunds universitet . . .	1,500		vid Lunds universitet . . .	1,800	
Förstärkning av anslaget till uppehållande av den praktiska kursen vid Uppsala universitet	—	1,000	Förstärkning av anslaget till uppehållande av den praktiska kursen vid Uppsala universitet	—	800
			[Förstärkning av anslaget till juridiska seminariet]	—	[200]
Ledaren av civilrättsliga delen av fakultetens prope- deutiska kurs vid Lunds universitet	—	750	Ledaren av civilrättsliga delen av fakultetens prope- deutiska kurs vid Lunds universitet	—	960
<i>Medicinska fakulteterna och karolinska institutet.</i>			<i>Medicinska fakulteterna och karolinska institutet.</i>		
Lärare vid kursen i allmän kemi:			Lärare vid kursen i allmän kemi:		
vid Uppsala universitet . .	—	2,500	vid Uppsala universitet . .	3,700	
vid Lunds universitet . . .	—	2,500	vid Lunds universitet . . .	3,700	
vid karolinska institutet . .	—	2,500	vid karolinska institutet . .	3,700	

Nuvarande förhållanden			Departementschefens förslag		
Ändamål	Ordinarie stat	Extra stat	Ändamål	Ordinarie stat	Extra stat
Biträdande lärare i medicin vid Uppsala universitet . .	—	3,000	Biträdande lärare i medicin vid Uppsala universitet . .	—	4,500
Klinisk laborator och biträdande lärare i medicin vid Lunds universitet	—	6,000	Klinisk laborator och biträdande lärare i medicin vid Lunds universitet	—	7,200
Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik: vid Uppsala universitet . .	—	2,000	Biträdande lärare i fysikalisk diagnostik: vid Uppsala universitet . .	—	3,000
vid Lunds universitet . . .	—	2,000	vid Lunds universitet . . .	—	3,000
Ledare av kurser i allmän sjukvårdsteknik: vid Uppsala universitet . .	—	750	Ledare av kurser i allmän sjukvårdsteknik: vid Uppsala universitet . .	—	1,125
vid Lunds universitet . . .	—	750	vid Lunds universitet . . .	—	1,125
Till förstärkande av lärarkrafterna i kirurgi vid Uppsala universitet	2,000	2,000	Biträdande lärare i kirurgi vid Uppsala universitet . .	2,400	
			Förstärkning av arvodet till biträdande läraren i kirurgi vid Uppsala universitet . .	—	2,400
Kostnadsfri propedeutisk undervisning i allmän kirurgi vid Lunds universitet . . .	—	3,000	Biträdande lärare i kirurgi vid Lunds universitet . . .	—	3,600
Ersättning åt lärare vid den medicinska undervisningen å S:t Eriks sjuk- och vårdhem i Stockholm	—	8,000	Lärare vid propedeutiska kurser i de viktigaste kliniska undersökningsmetoderna m. m. vid karolinska institutet	—	9,600
			Lärare vid propedeutiska kurser i allmän kirurgi och i allmän sjukvårdsteknik vid karolinska institutet	—	2,700
Biträdande lärare i medicin vid karolinska institutet . .	—	3,000	Biträdande lärare i medicin vid karolinska institutet . .	—	8,000
Biträdande lärare i kirurgi vid karolinska institutet . .	—	3,000	Biträdande lärare i kirurgi vid karolinska institutet . .	—	8,000
Underlakaren vid allmänna barnhuset i Stockholm för handledning av de studerande	—	600	Underlakaren vid allmänna barnhuset i Stockholm för handledning av de studerande	—	900
Biträdande lärare i oftalmiatrik vid karolinska institutet	—	3,000	Biträdande lärare i oftalmiatrik vid karolinska institutet	4,500	

Nuvarande förhållanden			Departementschefens förslag		
Ändamål	Ordinarie stat	Extra stat	Ändamål	Ordinarie stat	Extra stat
Undervisning och sjukvård vid vissa obstetriska och gynekologiska kliniker vid karolinska institutet	—	2,500	Biträdande lärare i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet	4,600	
Undervisning under sommarmånaderna vid obstetrisk-gynekologiska kliniken vid Lunds universitet	—	1,500	Biträdande lärare i obstetrik och gynekologi vid Lunds universitet	1,800	
Föreståndare för en ortopedisk klinik och poliklinik vid Lunds universitet (jämt 3,000 kr. från Malmöhus läns landsting)	—	4,000	Biträdande lärare i ortopedi vid Lunds universitet, tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och polikliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund (jämt minst 3,000 kr. från Malmöhus läns landsting)	4,800	
Andre läkare vid vanföranstalten i Stockholm	—	2,000	Biträdande lärare i ortopedi vid karolinska institutet . .	—	3,600
Annan undervisning i ortopedi	—	1,000			
Biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar vid Uppsala universitet	—	3,000	Biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar vid Uppsala universitet	5,400	
Föreståndare för kliniken och polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar vid Lunds universitet (jämt 2,000 kr. från Malmöhus läns landsting)	—	2,000	Biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar vid Lunds universitet, tillika föreståndare för kliniken och polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund (jämt minst 2,700 kr. från Malmöhus läns landsting)	2,700	
Biträdande lärare i otiatri, rhinologi och laryngoskopi vid karolinska institutet . .	3,000		Biträdande lärare i öron-, näs- och halssjukdomar vid karolinska institutet	4,500	
Biträdande lärare vid patologisk-anatomiska institutionen vid Lunds universitet	—	3,000	Biträdande lärare vid patologisk-anatomiska institutionen vid Lunds universitet	4,500	
Biträdande läkare vid röntgeninstitutet å Serafimerlasarettet	—	3,000	Biträdande läkare vid röntgeninstitutet å Serafimerlasarettet	4,500	
Föreståndare för det vid lasarettet i Lund inrättade röntgenlaboratoriet och en därstädes anordnad radiologisk			Föreståndare för det vid lasarettet i Lund inrättade röntgenlaboratoriet och en därstädes anordnad radiologisk		

Nuvarande förhållanden			Departementschefens förslag		
Ändamål	Ordinarie stat	Extra stat	Ändamål	Ordinarie stat	Extra stat
sjukavdelning (jämt 2,500 kr. från Malmöhus läns landsting)	—	2,500	sjukavdelning (jämt minst 3,500 kr. från Malmöhus läns landsting)	3,500	
Föreståndare för akademiska sjukhusets i Uppsala röntgenavdelning (jämt 2,500 kr. från akademiska sjukhusets stat)	—	2,500	Föreståndare för akademiska sjukhusets i Uppsala röntgenavdelning (jämt 3,500 kr. från akademiska sjukhusets stat)	3,500	
Lärare i rättspsykiatri vid karolinska institutet	3,000		Lärare i rättspsykiatri vid karolinska institutet	3,600	
<i>Filosofiska fakulteternas humanistiska sektioner.</i>			<i>Filosofiska fakulteternas humanistiska sektioner.</i>		
Universitetslektor i tyska språket:			Universitetslektor i tyska språket:		
vid Uppsala universitet . .	—	5,500	vid Uppsala universitet . .	6,600	
vid Lunds universitet . . .	—	5,500	vid Lunds universitet . . .	6,600	
Universitetslektor i franska språket:			Universitetslektor i franska språket:		
vid Uppsala universitet . .	—	5,500	vid Uppsala universitet . .	6,600	
vid Lunds universitet . . .	—	5,500	vid Lunds universitet . . .	6,600	
Universitetslektor i engelska språket:			Universitetslektor i engelska språket:		
vid Uppsala universitet . .	—	5,500	vid Uppsala universitet . .	6,600	
vid Lunds universitet . . .	—	5,500	vid Lunds universitet . . .	6,600	
Universitetslektor i danska språket och litteraturen vid Uppsala universitet	—	5,500	Universitetslektor i danska språket och litteraturen vid Uppsala universitet	6,600	
Lärarbiträde vid de praktiska språkövningarna i ryska:			Lärarbiträde vid de praktiska språkövningarna i ryska:		
vid Uppsala universitet . .	—	1,000	vid Uppsala universitet . .	—	1,200
vid Lunds universitet . . .	—	1,000	vid Lunds universitet . . .	—	1,200
Lärare i statistik vid Lunds universitet	—	6,500	Lärare i statistik vid Lunds universitet	—	8,200

6. Assistenten, amanuenser och med dem jämförliga befattningshavare.

Under denna avdelning vill jag beröra frågan om arvoden å till vissa assistenter och amanuenser samt med dem jämförliga befattningshavare vid universitetens och karolinska institutets vetenskapliga institutioner (utom biblioteket). Avlösningsförhållandena för ifrågavarande tjänstnehavare reglerades senast vid 1912 års riksdag. Då det skulle föra för långt att här redogöra för den historiska utvecklingen av nu förevarande befattningar och avlösningsförhållandena vid dessa och ej heller är för den nu förestående löneredningen av nöden, tillåter jag mig i dessa hänseenden hänvisa till 1902 års löneredningskommittés betänkande nr XXXIII och Kungl. Maj:ts proposition nr 225 till 1912 års riksdag.

Nuvarande förhållanden.

Jag inskränker mig därför till en redogörelse för avlösningsförhållandena för dessa amanuenser m. fl., sådana de för närvarande gestalta sig.

Bland de befattningshavare, vilkas löneredning nu är i fråga, utgöres flertalet av dem, som tjänstgöra å medicinska institutioner. Denna grupp av funktionärer låter sig i sin ordning vidare fördelas efter arten av de institutioner, dit deras tjänstgöring är förlagd, nämligen kliniker, polikliniker och teoretiskt-medicinska institutioner. Även vid de institutioner, som tillhöra de filosofiska fakulteterna, finnas assistent- och amanuensbefattningar inrättade, och kunna dessa lämpligen särskiljas i två grupper, alltefter ifrågavarande institution knutits till humanistisk eller matematisk-naturvetenskaplig sektion. Härjämte är att uppmärksamma, att till åtskilliga amanuenser utgå arvoden från anslag å extra stat.

En översikt över de nuvarande kontanta avlösningsförhållandena torde framgå av följande sammanställningar:

Institutioner, tillhörande medicinsk fakultet.

Uppsala universitet		Lunds universitet		Karolinska institutet	
	Arvode Kr.		Arvode Kr.		Arvode Kr.
Kliniker.		Kliniker.		Kliniker.	
Ordinarie stat.		Ordinarie stat.		Ordinarie stat.	
<i>Medicinska kliniken:</i>		<i>Medicinska kliniken:</i>		<i>Medicinska kliniken:</i>	
1 amanuens, tillika underläkare	2,500	1 amanuens	2,000	1 amanuens	2,000
1 amanuens, Strandbergianus (i arvodet ingår ränta å Strandbergiska fonden 58 kr. 33 öre) . .	2,000	1 d:o	2,000	1 d:o	1,000
				1 d:o	1,000
<i>Kirurgiska kliniken:</i>		<i>Kirurgiska kliniken:</i>		<i>Kirurgiska kliniken:</i>	
1 underkirurg, tillika förste underläkare, jämte hyresbidrag å 1,500 kr.	6,000	1 amanuens	2,000	1 amanuens	2,000
1 amanuens, Nilsson-Aschanius, (i arvodet ingår ränta å Nilsson-Aschanska fonden 150 kr.)	2,000	1 d:o	2,000	1 d:o	1,000
1 amanuens	2,000	1 d:o	2,000	1 d:o	1,000
<i>Obstetrisk-gynekologiska kliniken:</i>		<i>Obstetrisk-gynekologiska kliniken:</i>		<i>Gynekologiska kliniken å serafimerlasarettet:</i>	
1 amanuens, tillika amanuens vid gynekologiska polikliniken	2,000	1 amanuens	2,000	1 amanuens	2,000
				<i>Obstetriska kliniken å allm. barnbördshuset:</i>	
<i>Oftalmiatriska kliniken:</i>		<i>Oftalmiatriska kliniken:</i>		1 underläkare	2,500
1 amanuens, tillika amanuens vid oftalmiatriska polikliniken	2,000	1 amanuens	2,000	<i>Oftalmiatriska kliniken:</i>	
				1 amanuens	2,000
<i>Pediatrika kliniken:</i>		<i>Pediatrika kliniken:</i>		<i>Pediatrika kliniken å allm. barnsjukhuset:</i>	
1 amanuens, tillika amanuens vid pediatrika polikliniken	2,000	1 amanuens	2,000	1 amanuens	2,000
<i>Kliniken för bröstsjuka:</i>		<i>Tuberkulosavdelningen:</i>			
1 amanuens	2,000	1 amanuens	2,000		
<i>Röntgenavdelningen:</i>		<i>Röntgenlaboratoriet och den radiologiska sjukavdelningen:</i>			
1 amanuens	2,000	1 amanuens	2,000		
<i>Anm:</i> Av samtliga för Uppsala universitets kliniker uppförda arvodesbelopp utgår hälften å universitetets stat och hälften å akademiska sjukhusets stat.					

Uppsala universitet		Lunds universitet		Karolinska institutet	
	Arvode Kr.		Arvode Kr.		Arvode Kr.
				<i>Nervkliniken:</i>	
				1 amanuens	2,000
				<i>Psykiatriska kliniken:</i>	
				1 amanuens	2,000
				Extra stat.	
				<i>För den medicinska undervisningen vid S:t Eriks sjuk- och vårdhem:</i>	
				1 amanuens	1,000
				1 d:o	1,000
				<i>Röntgeninstitutet å Serafimerlasarettet:</i>	
				1 amanuens	1,500
				<i>Pediatriska kliniken vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn:</i>	
				1 amanuens	2,000
				<i>Kliniken för öron-, näs- och halsjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus:</i>	
				1 amanuens	2,000
				1 andre amanuens	1,000
				<i>Gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus:</i>	
				1 underläkare	2,500
				1 amanuens	2,000
				<i>Obstetriska kliniken å allm. barnbördshuset:</i>	
				1 amanuens	2,000
				<i>Syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Göran:</i>	
				1 amanuens	2,000
				1 andre amanuens	1,000
				<i>Ortopediska kliniken och polikliniken vid vanföranstalten i Stockholm:</i>	
				1 amanuens	2,000

Uppsala universitet		Lunds universitet		Karolinska institutet	
Polikliniker.	Arvode Kr.	Polikliniker.	Arvode Kr.	Polikliniker.	Arvode Kr.
Ordinarie stat.		Ordinarie stat.		Ordinarie stat.	
<i>Medicinska poliklinikerna:</i>				<i>Medicinska polikliniken:</i>	
1 amanuens	1,500			1 amanuens	1,500
1 d:o	1,500			<i>Kirurgiska polikliniken:</i>	
				1 amanuens	1,500
				<i>Oftalmiatrika poli- kliniken:</i>	
				1 amanuens	1,500
				<i>Otiatrika polikliniken:</i>	
				1 amanuens	1,500
				Extra stat.	
				<i>Pediatrika polikliniken vid allmänna barnhuset i Stockholm:</i>	
				1 assistent	3,000
				1 amanuens	2,000
				<i>Pediatrika polikliniken vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn:</i>	
				1 amanuens	2,000
				<i>Anm.: Av sistnämnda tre ar- voden utgår hälften av stats- medel och tillskjutes hälften av Stockholms stad.</i>	
Teoretiska institu- tioner.		Teoretiska institu- tioner.		Teoretiska institu- tioner.	
Ordinarie stat.		Ordinarie stat.		Ordinarie stat.	
<i>Anatomiska institutionen:</i>		<i>Anatomisk-histologiska institutionen:</i>		<i>Anatomiska institutionen:</i>	
1 amanuens	1,200	1 amanuens på anatomiska avdelningen	2,000	1 amanuens	1,200
1 d:o	1,200	1 amanuens på histolo- giska avdelningen . . .	1,200		
				<i>Histologiska institutionen:</i>	
				1 amanuens	1,200

Uppsala universitet		Lunds universitet		Karolinska institutet	
<i>Patologiska institutionen:</i>	Arvode Kr.	<i>Patologisk anatomiska institutionen:</i>	Arvode Kr.	<i>Patologisk-anatomiska institutionen:</i>	Arvode Kr.
1 assistent	2,500	1 assistent	2,500	1 amanuens	1,200
1 amanuens	2,000	1 amanuens på patologiska avdelningen	2,000	1 d:o	1,200
		1 amanuens på bakteriologiska avdelningen	2,000	1 d:o , med skyldighet att verkställa och demonstrera liköppningar å pediatrika kliniken	1,200
<i>Fysiologiska institutionen:</i>		<i>Fysiologiska institutionen:</i>		<i>Fysiologiska institutionen:</i>	
1 amanuens	800	1 assistent	2,500	1 amanuens	1,200
		1 amanuens	800		
<i>Institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi:</i>		<i>Medicinsk-kemiska institutionen:</i>		<i>Kemiska institutionen:</i>	
1 amanuens	800	1 amanuens	800	1 amanuens	1,200
				1 d:o	1,200
<i>Farmakologiska institutionen:</i>				<i>Farmakologiska institutionen:</i>	
1 amanuens (i arvodet ingår ränta å Wahlenberg-ska fonden 350 kr.)	800			1 amanuens	1,200
				<i>Rättsmedicinska institutionen:</i>	
				1 amanuens	1,200
				<i>Hygieniska institutionen:</i>	
				1 amanuens	1,200
Extra stat.		Extra stat.			
<i>Anatomiska institutionen:</i>		<i>Medicinsk-kemiska institutionen:</i>			
E. o. amanuens	600	Biträde vid kursen i allmän kemi	500		

Jag vill härnäst lämna en översikt över befattningshavare vid
institutioner, tillhörande filosofisk fakultet.

Uppsala universitet		Lunds universitet	
	Arvode Kr.		Arvode Kr.
Ordinarie stat.		Ordinarie stat.	
<i>Institutionen för allmän och analytisk kemi:</i>		<i>Kemiska institutionen:</i>	
1 amanuens	1,200	1 amanuens	1,200
4 amanuenser	4,800	3 amanuenser	3,600
<i>Mineralogisk-geologiska institutionen:</i>		<i>Geologisk-mineralogiska institutionen:</i>	
1 amanuens	800	1 assistent	2,500
1 d:o	800	1 amanuens	1,200
		1 d:o	800
<i>Fysiska institutionen:</i>		<i>Fysiska institutionen:</i>	
1 amanuens	1,200	1 assistent	2,500
1 d:o	1,200	1 amanuens	1,200
		1 d:o	1,200
<i>Astronomiska institutionen:</i>		<i>Astronomiska observatoriet:</i>	
1 amanuens (i arvodet ingår ränta å Melanderhielmska m. fl. fonder 44 kr.)	800	1 amanuens	800
<i>Meteorologiska institutionen:</i>			
1 amanuens	1,200		
<i>Botaniska institutionen:</i>		<i>Botaniska institutionen:</i>	
1 amanuens vid botaniska trädgården (i arvodet ingår ränta å Wahlenbergska fonden 120 kr.)	1,200	1 assistent vid växtfysiologiska laboratoriet	2,500
1 amanuens vid botaniska laboratoriet	1,200	1 amanuens vid växtfysiologiska avdelningen	800
		1 amanuens i systematisk botanik	800
<i>Zoologiska institutionen:</i>		<i>Zoologiska institutionen:</i>	
1 amanuens vid zoologiska museet	1,200	1 amanuens	1,200
1 amanuens vid zootomiska laboratoriet	1,200	1 d:o	800
<i>Geografiska institutionen:</i>		<i>Geografiska institutionen:</i>	
1 amanuens	800	1 amanuens	800
<i>Myntkabinettet:</i>		<i>Historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet:</i>	
1 amanuens	500	1 amanuens	1,200
		1 d:o	800

Uppsala universitet		Lunds universitet	
	Arvode Kr.		Arvode Kr.
<i>Museet för nordiska fornsaker:</i>			
1 amanuens	800		
<i>Konstmuseet:</i>			
1 amanuens (arvodet utgår ur arvodet till en ritmästare)	300		
<i>Victoriamuseet för egyptiska fornsaker:</i>			
1 amanuens	500		
Extra stat.		Extra stat.	
<i>Institutionen för allmän och analytisk kemi:</i>			
Biträde vid övningarna i organisk kemi	1,500	1 amanuens	800
<i>Meteorologiska institutionen:</i>			
1 assistent för de seismologiska undersökningarna	1,500	<i>Institutionen för ärftlighetsforskning:</i>	
<i>Fysiska institutionen:</i>			
1 assistent för biträde vid arbetet med den internationella solarforskningen	1,500	<i>Astronomiska observatoriet:</i>	
<i>Astronomiska institutionen:</i>			
1 assistent	2,500	1 andre amanuens	800

Utöver avlöningsförmåner enligt stat erhålla samtliga assistenter och flertalet amanuenser tillfällig löneförbättring med normalt 25 proc. å sagda avlöning. På dessa löneförmåner utgår dyrtidstillägg enligt vanliga grunder. Dessutom uppbära några av de kliniska amanuenserna vid karolinska institutet s. k. jourpenningar från serafimerlasarettet, utgörande särskild ersättning för jourskyldighet.

Förutom nämnda kontanta avlöningsförmåner hava vissa assistenter och amanuenser kommit i åtnjutande av en del naturaförmåner, såsom fri bostad i några fall jämte värme och lyse, fri kost, fri tvätt m. m. Vid 1912 års löne reglering skedde ej något avdrag från befattningshavarnas kontanta avlöning med naturaförmånernas uppskattade värde. I fråga om assistenter och amanuenser vid teoretiskt-medicinska och matematisk-naturvetenskapliga institutioner ansågs det nämligen, att bostad borde kostnadsfritt upplåtas, därest det ur vederbörande institutions synpunkt befundes önskvärt, att assistent eller amanuens hade sin bostad förlagd i sammanhang med institutionens lokaler. Till de kliniska och polikliniska amanuenserna hava dylika förmåner brukat utgå från de sjukvårdsanstalter, vid vilka ifrågavarande

kliniker, resp. polikliniker äro inrättade. Detta förhållande sammanhänger med den dubbelställning, som dessa amanuenser intaga, i det att de biträda dels vid den medicinska undervisningen i respektive universitet eller karolinska institutet, dels vid sjukvården å sjukvårdsanstalten. I sin förra egenkap tillhöra de universitetens resp. karolinska institutets lärarkår och äro således statstjänare i egentlig mening. Vid sitt sjukvårdsarbete äro de åter åtminstone i viss mån att anse såsom funktionärer hos de anstalter, dit deras tjänstgöring är förlagd. Vid 1912 års löneroglering lämnades spörsmålet, huruvida dessa naturaförmåner kunde anses utgöra skälig ersättning för amanuensernas sjukvårdsarbete, helt å sido. För de kliniska amanuenserna i Lund utgör förmånen av fri kost från lasarettet ersättning för deras skyldighet att tjänstgöra jämväl under ferier och att på sin avdelning ansvara för vanlig föreskriven expedition samt att med de av sjukvårdsinrättningarna avlönade underläkarna deltaga i skyldigheten att, då så påfordras, vara jourhavande läkare.

I avseende å de allmänna grunderna för avlöningen av ifrågavarande amanuenser m. fl. yttrar lönerogleringskommittén:

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Ifrågavarande befattningshavares löneförmåner hava utmätts med ytterst växlande belopp. Den nuvarande löneskalan räknar ej mindre än nio löneklasser. Även intervallerna i skalan växla avsevärt och uppgå som högst till 500 kronor och som lägst till 100 kronor.

Det synes kommittén av lönetekniska skäl vara ett önskemål, att större enhetlighet i avlöningsförhållandena genomföres. Med hänsyn till den stora olikhet, som är rådande mellan de skilda befattningarna i fråga om kompetens, tjänstgöringsskyldighet m. m., lärer visserligen en viss differentiering av arvodesbeloppen bliva nödvändig. Men även en arvodesskala med färre och större intervaller än den nuvarande torde bereda erforderligt utrymme åt de skiftande löneförmåner, som de olika befattningarnas egenart kräver.

Kommittén har därför ansett sig böra uppgöra en ny arvodesskala. Till utgångspunkt hava därvid valts de nuvarande arvodesbeloppen enligt stat med tillägg av tillfällig löneförbättring, varjämte hänsyn tagits till de ändrade grunder för dyrtidstilläggets beräkning, som bliva en följd av den nya lönerogleringens genomförande.

Kommittén förutsätter, att vid tillämpning av de nya avlöningsbestämmelserna avdrag från arvodet sker med värdet av de naturaförmåner, som i form av fri bostad, eventuellt i förening med värme och lyse, komma vissa befattningshavare till del. På grund av skäl, till vilka kommittén i det följande återkommer, böra dock kliniska och polikliniska amanuenser ej vidkännas dylikt avdrag för naturaförmån, som åtnjutes från vederbörande sjukvårdsinrättning.

Någon anledning att bestämma arvoden å extra stat till annat belopp än motsvarande å ordinarie stat synes icke föreligga.

Den arvodesskala, som kommittén sålunda uppgjort, löper emellan 3,600 kronor och 750 kronor med intervaller om 600 kronor utom emellan de två lägsta beloppen, där intervallen är 450 kronor.

Motsvarigheten mellan den gällande och den av kommittén föreslagna skalan framgår av följande tablå, i vilken likväl ej ingår arvodesbeloppet å 300 kronor.

Arvodesklass	Nuvarande avlöningsförmåner			Kommitténs förslag
	Enligt stat	Tillfällig löneförbättring	Summa	
VI	2,500	625	3,125	3,600
V	2,000	500	2,500	3,000
IV	1,500	375	1,875	2,400
III	{ 1,200	300	1,500	} 1,800
	{ 1,000	250	1,250	
II	800	200	1,000	1,200
I	{ 600	150	750	} 750
	{ 500	125	625	

Jag kan i stort sett uttala min anslutning till den av kommittén framhållna önskvärdheten om en större enhetlighet i avseende å amanuensernas avlöningsförhållanden. Den av kommittén uppgjorda arvodesklassen synes mig på det hela taget väl avvägd, och jag har funnit mig kunna godtaga de av kommittén ifrågasatta beloppen i och för sig. Vid inplacering av vederbörande befattningshavare i denna skala, bör dock tillses, att lönetekniska synpunkter icke stå hindrande i vägen för vad som med hänsyn till vederbörandes kompetens och arbete kan befinnas skäligt. Innan jag närmare ingår på kommitténs förslag, torde det därför vara nödvändigt att närmare skärskåda vad kommittén yttrat och föreslagit ifråga om de olika kategorierna av nu ifrågavarande befattningshavare och vad de akademiska myndigheterna i anledning härav uttalat.

Jag börjar då med de kliniska amanuenserna.

Om dessa yttrar och föreslår kommittén följande:

Kliniska amanuenser.

Löne-
reglerings-
kommittén.

De kliniska amanuensernas tjänstgöring är av tvåfaldig natur, i det dessa befattningshavare biträda dels vid den kliniska undervisning, som meddelas vid universiteten och karolinska institutet, dels vid den sjukvård, som lämnas vid de sjukvårdsanstalter, dit här ifrågakommande kliniker äro förlagda. Dessa sjukvårdsinrättningar äro i Uppsala akademiska sjukhuset, i Lund Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar och vid karolinska institutet serafimerlasarettet, Sabbatsbergs sjukhus, sjukhuset S:t Göran, kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, allmänna barnhuset samt allmänna barnbörds-
huset.

Av uppgifter, som införskaffats av kommittén, inhämtas att de kliniska amanuensernas tjänstgöringsskyldighet är synnerligen krävande. Den genomsnittliga arbetstiden på vardagar har för de flesta uppgivits variera mellan 8 och 12 timmar. En del amanuenser hava nattetid ständig »journskyldighet», för andra är denna skyldighet begränsad till varannan natt, varje natt varannan vecka eller vissa nätter i veckan. Samtliga kliniska amanuenser hava i större eller mindre utsträckning tjänstgöringsskyldighet även under söndagar.

Beträffande den ersättning, som i form av naturaförmåner och i vissa fall kontant avlöning tillkommer amanuenserna från vederbörande sjukvårdsinrättning såsom vederlag för deras deltagande i sjukvårdsarbetet, anser sig kommittén icke böra göra annat uttalande, än att, med hänsyn till dessa förmånens ändamål, deras värde ej bör avdragas från amanuensarvodet.

Kommittén ingår således på ett bedömande av dessa befattningshavares avlöning allenast såvitt den har avseende på deras verksamhet i den akademiska undervisningens tjänst. Såsom allmän anmärkning må förutskickas, att dessa befattningar äro avsedda att besättas med personer, som genom tjänstgöringen skola förvärva den praktiska utbildning, som deras yrke kräver. Befattningarna äro således passageplatser i alldeles speciell bemärkelse. Under sådana omständigheter är det naturligt, att avlöningen ej kan tillmätas efter samma norm, som då fråga är om befattningar, vilka tillträdas efter fullbordad utbildning.

Vid medicinska kliniken i *Uppsala* finnes för närvarande anställd en amanuens, tillika underläkare, med arvode 2,500 kronor, varav 1,250 kronor utgå å universitetets stat och 1,250 kronor å akademiska sjukhusets stat. Därtill kommer tillfällig löneförbättring med 600 kronor. Samma avlöningsförmåner åtnjuta en amanuens, tillika underkirurg vid kirurgiska kliniken¹⁾. Kommittén föreslår, att dessa amanuensers arvode framdeles utgår med 3,600 kronor.

Vid envar av medicinska, obstetrisk-gynekologiska och oftalmiatrika klinikerna ävensom vid kliniken för bröstsjuka²⁾ finnes för närvarande en amanuens och vid kirurgiska kliniken två amanuenser, samtliga med arvode å 2,000 kronor, varav hälften utgår å akademiska sjukhusets stat och hälften å universitetets stat. För två amanuenser ingå i sistnämnda belopp donationsräntor, vilka utgöra för en amanuens Strandbergianus vid medicinska kliniken 58 kronor 33 öre och för en amanuens Nilsson-Aschanus vid kirurgiska kliniken 150 kronor. Av statsmedel utgå således till förstnämnda amanuens 941 kronor 67 öre och till sistnämnda amanuens 850 kronor. Till envar av här ifrågavarande amanuenser utgår tillfällig löneförbättring med 500 kronor. Amanuensen vid kliniken för bröstsjuka tjänstgör tillika å barnkliniken och uppbär härför avlöning ur regnellska fonden med 1,200 kronor. Amanuenserna vid obstetrisk-gynekologiska och oftalmiatrika klinikerna tjänstgöra tillika å resp. polikliniker utan att härför uppbära särskild ersättning. Kommittén föreslår, att samtliga dessa amanuensbefattningar hänföras till löneklassen med arvoden å 3,000 kronor, oberäknat eventuell ersättning från regnellska fonden.

Till arvode åt en amanuens vid akademiska sjukhusets röntgenavdelning finnes å ordinarie stat uppfört ett anslag å 1,000 kronor, som utgår under förutsättning, att från sjukhusets stat ett lika stort belopp bestrides. Tillfällig löneförbättring av statsmedel, 250 kronor, är beviljad under samma villkor. Amanuensen uppbär således samma arvode som de kliniska amanuenserna. Kommittén hemställer, att hans arvode sättes till 3,000 kronor.

Kommittén förutsätter i fråga om de kliniska amanuenserna, inklusive amanuensen å röntgenavdelningen, att som hittills hälften av avlöningen bestrides av akademiska sjukhusets medel. Å universitetets stat behöver så-

¹⁾ Denna befattning är genom beslut av 1924 års riksdag numera omreglerad. Jfr nedan.

²⁾ Även vid pediatrika kliniken enligt beslut av 1924 års riksdag.

ledes beräknas allenast halv avlöning. I fråga om donationsröntornas avräkning från avlöningen hänvisas till vad kommittén i annat sammanhang därom yttrar.

Vid *Lunds* universitet finnas för närvarande anställda tre amanuenser vid kirurgiska kliniken, två vid medicinska kliniken samt en vid envar av oftalmiatrika, pediatrika och obstetrisk-gynekologiska klinikerna ävensom vid tuberkulosavdelningen vid klinikerna. Amanuensernas arvoden uppgå till 2,000 kronor för dem var, vartill komma 500 kronor i tillfällig löneförbättring. 1921 års riksdag har beviljat anslag till en ytterligare amanuensbefattning vid kirurgiska kliniken.

Kommittén föreslår, att samtliga arvoden höjas till 3,000 kronor.

Vid röntgenlaboratoriet och den radiologiska sjukavdelningen vid klinikerna är anställd en amanuens med samma avlöning som de kliniska amanuenserna. Det fasta arvodet utgår å ordinarie stat med 2,000 kronor, vartill kommer tillfällig löneförbättring med 500 kronor.

Kommittén föreslår, att avlöningen till amanuensen bestämmes till samma belopp, som föreslagits för motsvarande befattningshavare i Uppsala, det vill säga 3,000 kronor.

Å *karolinska institutets* stat finnas för närvarande uppförda arvoden med 2,000 kronor till envar av tvenne amanuenser med tjänstgöring den ene vid medicinska kliniken, den andre vid kirurgiska kliniken. Den tillfälliga löneförbättringen utgör 500 kronor för envar. Enligt vad kommittén inhämtat lära dessa amanuensbefattningar såväl med hänsyn till kompetens som tjänstgöringsskyldighet vara fullt jämförliga med de å Uppsala universitets stat uppförda befattningarna såsom underläkare vid den medicinska kliniken och underkirurg vid kirurgiska kliniken. På grund härav torde arvodet till nu ifrågavarande amanuenser vid karolinska institutet böra sättas till samma belopp som till nämnda befattningshavare vid Uppsala universitet eller 3,600 kronor till envar av dem. De torde framdeles böra betecknas som amanuens tillika underläkare resp. underkirurg.

Till samma arvodesklass torde böra hänföras en underläkare vid obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset, vilken för närvarande åtnjuter arvode å stat 2,500 kronor samt tillfällig löneförbättring 625 kronor eller tillhoppa 3,125 kronor. Dessutom uppbär han från allmänna barnbördshusets asyl 400 kronor.

Vid envar av de medicinska och kirurgiska klinikerna finnas även anställda tvenne amanuenser, var och en med arvode enligt stat å 1,000 kronor jämte tillfällig löneförbättring 250 kronor. Deras arvoden torde böra höjas till 1,800 kronor.

För följande kliniker finnas å ordinarie stat uppförda amanuensarvoden om 2,000 kronor, vartill kommer tillfällig löneförbättring med 500 kronor, nämligen: nervkliniken, oftalmiatrika kliniken, gynekologiska kliniken å serafimerlasarettet, pediatrika kliniken å allmänna barnhuset och psykiatriska kliniken.

Kommittén föreslår, att dessa arvoden höjas till 3,000 kronor.

Till avlöning av en amanuens vid röntgeninstitutet å serafimerlasarettet finnes avlöning uppförd å extra stat.

Avlöningen reglerades 1912 till likhet med de polikliniska amanuensernas. Arvodet uppgår således till 1,500 kronor, vartill kommer tillfällig löneför-

bättring med 375 kronor. Den åtskillnad, som således råder mellan avlöningen till universitetens röntgenamanuenser och karolinska institutets, synes även frändeles böra bibehållas. Enär universitetens röntgenavdelningar äro sänre utrustade med lärarkrafter än karolinska institutets röntgeninstitut, torde nämligen arbetsbördan för ifrågavarande universitetsamanuenser vara väsentligt drygare än för motsvarande befattningshavare vid karolinska institutet. Kommittén föreslår därför, att arvodet till sistnämnde amanuens utgår med samma belopp, som föreslagits för de polikliniska amanuenserna, eller 2,400 kronor.

Vid universiteten i Uppsala och Lund äro samtliga kliniska underläkar- och amanuensbefattningar uppförda på ordinarie stat. För karolinska institutets del hava några dylika befattningar upptagits på extra stat, nämligen:

med arvode å 2,500 kronor (enligt beslut av 1921 års riksdag; fråga om tillfällig löneförbättring har alltså ännu ej varit föremål för riksdagens prövning):

en underläkare vid gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus;

med arvode å 2,000 kronor, vartill kommer tillfällig löneförbättring med 500 kronor:

en amanuens vid pediatrika kliniken å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn,

en amanuens vid kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus,

en amanuens vid gynekologiska kliniken å samma sjukhus,

en amanuens vid obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset,

en amanuens vid syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Görän;

med arvode å 1,000 kronor, vartill kommer tillfällig löneförbättring med 250 kronor:

en andre amanuens vid kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus,

en andre amanuens vid syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Görän.

Kommittén föreslår att dessa befattningshavares arvoden höjas:

underläkarens till 3,600 kronor,

amanuensernas till 3,000 kronor och

andre amanuensernas till 1,800 kronor.

De akademiska myndigheterna i Uppsala hava lämnat kommitténs förslag i nu förevarande del utan erinran.

Medicinska fakulteten i Lund har ej heller haft något att invända ifråga om de föreslagna arvodesbeloppen. Fakulteten har allenast erinrat, att, då från och med år 1921 såväl den ortopediska kliniken som kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar utbrutits ur den kirurgiska kliniken såsom självständiga avdelningar, de två av de tre å kirurgiska kliniken i betänkanudet uppförda amanuensbefattningarna, vilka tillhöra ifrågavarande specialkliniker, numera uppföras å dessa.

Karolinska institutets lärarkollegium erinrar om en från föreningen av amanuenser och underläkare vid institutets kliniker och polikliniker till lärarkollegiet ingiven skrivelse, däri på anförda skäl yrkats för amanuens,

Myndig-
heternas
yttranden.

tillika underläkare (det vill säga flertalet av ifrågavarande kliniska amanuenser) en avlöning av 5,000 kronor jämte ett tillägg av 500 kronor efter 1 års tjänst vid kliniken. Lärarkollegiet vitsordar riktigheten av de synpunkter, föreningen framhåller, men anser sig icke kunna göra de gjorda förslagen till sina egna. För vissa amanuenser föreslår dock lärarkollegiet högre avlöning än vad kommittén ifrågasatt. Detta gäller dels de två amanuenserna å medicinska kliniken, vilka nu åtnjuta en var 1,000 kronor i arvode och som enligt kommitténs förslag skulle erhålla en förhöjning till 1,800 kronor, dels två amanuenser på extra stat, nämligen en andre amanuens vid öronkliniken och en andre amanuens vid syfilidologiska kliniken, vilka likaledes en var åtnjuta 1,000 kronor och skulle enligt förslaget erhålla 1,800 kronor. Vad dessa fyra amanuenser beträffar, framhåller lärarkollegiet, att de hava fullkomligt samma arbete som sina högre avlönade kamrater och intet som helst skäl finnes, varför de skulle hava en lägre lön än dessa. Lärarkollegiet hemställer därför, att nämnda fyra amanuenser måtte erhålla en var ett arvode av 3,600 kronor (det vill säga bliva likställda med övriga amanuenser vid flertalet kliniker).

Vid kommittéförslagets behandling inom lärarkollegiet framhöll professor G. Forssell i fråga om amanuensen vid serafimerlasarettets röntgeninstitut, att dennes arbete icke till sin natur avveke från amanuensens vid akademiska sjukhusets i Uppsala röntgeninstitut och hans arbete varken med avseende å arbetstidens längd eller arbetets krävande beskaffenhet vore mindre fordrande än de kliniska amanuensernas arbete; med anledning härav föreslog Forssell, att amanuensen vid serafimerlasarettets röntgeninstitut, vilken av kommittén föreslagits med 2,400 kronor, måtte erhålla samma arvode som amanuensen vid röntgeninstitutet i Uppsala och Lund, eller alltså 3,000 kronor. I detta uttalande instämde lärarkollegiet.

Framställning från föreningen för amanuenser och underläkare vid karolinska institutets kliniker och polikliniker.

I skrivelse till chefen för ecklesiastikdepartementet den 11 november 1922 har föreningen för amanuenser och underläkare vid karolinska institutets kliniker och polikliniker erinrat om sin till institutets lärarkollegium ingivna framställning angående amanuensernas lönefråga. Föreningen gör gällande, att de av kommittén föreslagna lönerna måste, såvida vederbörande ej äger privat förmögenhet, medföra stora ekonomiska svårigheter, skuldsättning och i många fall omöjliggöra för den unge läkaren att söka erhålla vidare utbildning vid de kliniska sjukvårdsinrättningarna. Till belysning härav meddelas vissa statistiska uppgifter samt hemställes, att vid upprättande av definitivt förslag till nya stater hänsyn måtte tagas till föreningens ovan angivna förslag.

Senare ingivna framställningar från de akademi-

Såsom jag ovan erinrat, utgå en del av nu ifrågavarande amanuensarvodet å extra stat. Förslag föreligger nu om dessa arvodens utgående jämväl för budgetåret 1925—1926. I samband härmed har ock från vederbö-

rande förslag avgivits om inrättande av nya amanuens tjänster, vilka synas mig värda beaktande.

Jag vill då först redogöra för de två yrkanden, som frankkommit från Uppsala universitet och som båda äro betingade av det akademiska sjukhusets ombyggnad.

Det första yrkandet avser inrättande av ytterligare en amanuensbefattning vid medicinska kliniken med avlöning efter samma grunder som övriga vid sjukhuset anställda kliniska amanuenser. Härom anför medicinska fakulteten i Uppsala:

Vid akademiska sjukhusets medicinska klinik finnas för närvarande 86 vårdplatser, nämligen å allmän sal 72, å isoleringsrum 3 och å enskilda rum 11. Vid kliniken äro för närvarande anställda en underläkare och en amanuens. Dessa hava således 43 patienter vardera.

Efter ombyggnaden kommer kliniken att disponera öfver 131 vårdplatser, varav å allmän sal 106, å isoleringsrum 7 och å enskilda rum 18.

Då antalet vårdplatser således ökas med hälften av det nuvarande, synes det fakulteten nödvändigt att även öka antalet läkarkrafter vid kliniken, helst som överläkarens svårighet att överblicka och följa de enskilda fallen givetvis ökas med större antal patienter.

Som jämförelse må meddelas, att vid vardera av serafimerlasarettets två medicinska kliniker med respektive 87 och 100 vårdplatser äro anställda 3 underläkare respektive amanuenser, och att vid medicinska kliniken i Lund med 170 vårdplatser äro anställda 4 underläkare respektive amanuenser.

Det andra yrkandet avser inrättande av en befattning som amanuens — av myndigheterna kallad biträdande läkare — vid akademiska sjukhusets klinik för öron-, näs- och halssjukdomar, med avlöning efter samma grunder som övriga kliniska amanuenser vid sjukhuset. I detta hänseende yttrar medicinska fakulteten i Uppsala:

Avlöningen av biträdande läkaren vid akademiska sjukhusets klinik för öron-, näs- och halssjukdomar har på grund av klinikens hittillsvarande provisoriska karaktär utgått av universitetets reservfond. Då kliniken enligt beräkning under våren 1925 kommer att taga sina nya lokaler i det om- och tillbyggda akademiska sjukhuset i besittning och därmed inom sjukhusets organisation erhåller en definitiv ställning motsvarande dess övriga klinikers, synes det fakulteten som en naturlig följd av denna förändring, att den biträdande läkaren vid kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar skall avlönas på samma sätt som övriga biträdande läkare vid sjukhuset, det vill säga med hälften av lönen utgående på universitetets och den andra hälften på sjukhusets stat.

Framställningarna förordas av det större akademiska konsistoriet, och i särskilda skrivelser den 11 augusti 1924 har t. f. kanslern hemställt om avlåtande av proposition till riksdagen i enlighet med de avgivna förslagen. Därvid har kanslern i avseende å den föreslagne amanuensen vid öronkliniken erinrat, att från universitetets reservfond under en följd av år anvisats olika belopp för bekostande av biträde vid den provisoriska öronkliniken, samt

ska myndig-
heterna an-
gående nya
tjänster m. m.

framhållit, att ifrågavarande anslagskrav syntes vara av stadigvarande beskaffenhet och följaktligen icke borde tillgodoses medelst tillfälliga anslag.

Såsom framgår av min förut lämnade redogörelse finnas vid kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar vid Sabbatsbergs sjukhus två medelst extra anslagsmedel avlönade amanuenser, den ene med ett arvode av 2,000 kronor och den andre med ett arvode av 1,000 kronor. Även här har en lokalutvidgning av kliniken påkallat krav på ökade arbetskrafter.

I skrivelse till karolinska institutets lärarkollegium har professorn i öron-, näs- och halssjukdomar vid institutet G. Holmgren anfört följande:

Arbetet vid kliniken har sedan 1911, det första år kliniken var i full verksamhet, vuxit i synnerligen hög grad. Under 1911 utgjorde antalet på kliniken inskrivna patienter 682, antalet kliniska operationer 689 och antalet polikliniska operationer 126. Sedan dess har verksamheten varit i stadigt stigande så att 1923 antalet kliniskt vårdade patienter utgjorde 1,291, antalet kliniska operationer 1,857 och antalet polikliniska operationer 689, allt på ett antal av 24 sängar.

Enligt beslut av stadsfullmäktige av december 1923 kommer kliniken att utbyggas till ett sammanlagt antal av omkring 60 sängar, varjämte poliklinik, som hittills icke officiellt varit anordnad, kommer att anordnas med lokaler tillräckliga för drivande av en mycket stor poliklinisk verksamhet.

Redan nu är det och har sedan årtal varit nödvändigt för arbetets bedrivande att anställa tre amanuenser, av vilka förste amanuensen åtnjuter en lön av 2,000 kronor från institutet jämte fri bostad på kliniken, andre amanuensen en avlöning av 1,000 kronor utan bostad, medan tredje amanuensen varken åtnjuter lön eller bostad. Tillbyggnaden av avdelningen jämte den nybyggda polikliniken beräknas kunna tagas i bruk redan hösten 1925, varefter arbetet för avdelningens läkare uppenbarligen kommer att ökas betydligt.

Jag ber vidare att få framhålla, att som minimikrav på avdelningens assistenter måste ställas fordran på ett års kirurgisk och ett års poliklinisk oto-laryngologisk utbildning, båda i regel efter medicine licentiatexamen. Då genom kontrakt med Stockholms stads hälsovårdsnämnd avdelningen upplåtits för undervisning på bland annat det villkoret, att institutet avlönar läkarna, synes det mig ofrånkomligt, att genom statens försorg avlöning beredes samtliga läkare, som äro nödvändiga för bedrivande av arbetet vid kliniken.

Jag ber dessutom få framhålla, att det för kontinuiteten i arbetet vid avdelningen vore till stor fördel, om av assistentläkarna en kunde tillsättas som underläkare, på 3 år, med en lön av 2,500 kronor per år, medan de båda yngre som hittills kunde förordnas per år, vardera med en lön av 2,000 kronor om året. Härigenom vunnas även den beaktansvärda fördelen, att en del av de större och svårare operationerna kunde överlämnas till underläkaren varigenom klinikchefens tidtals alltför krävande arbete skulle något minskas.

Lärarkollegiet framhåller för sin del såsom synnerligen behjärtansvärt, att amanuenserna vid ifrågavarande klinik erhålla en förbättrad ställning i avlöningshänseende. Mot vad Holmgren härutinnan föreslagit har kollegiet intet annat att erinra, än att det förefaller kollegiet, som om avlöningen för

den hittills oavlönade amanuensen torde böra upptagas till samma belopp, som exempelvis nu utgår till en var av de båda andra amanuenserna vid den kirurgiska kliniken eller 1,000 kronor för år. Med denna ändring vill kollegiet livligt tillstyrka förslaget.

Kollegiet hemställer därför om utverkande av proposition till riksdagen med förslag

att till arvode åt en underläkare vid kliniken för öron-, näs- och hals-sjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus bevilja för budgetåret 1925—1926 ett extra anslag av 2,500 kronor;

att till arvode åt en förste amanuens vid samma klinik bevilja för budgetåret 1925—1926 ett extra anslag av 2,000 kronor;

samt att till arvode åt en amanuens vid samma klinik bevilja för budgetåret 1925—1926 ett extra anslag av 1,000 kronor.

Lärarkollegiets förslag tillstyrkes av t. f. kanslern i skrivelse den 11 augusti 1924.

Till kommitténs förslag om de kliniska amanuensernas avlöningsförhållanden kan jag i allt väsentligt uttala min anslutning, och tillåter jag mig att i avseende å de av kommittén införskaffade uppgifterna rörande såväl dessa som andra amanuensers tjänstgöringsförhållanden hänvisa till det av kommittén häröver gjorda sammandraget (se kommittébetänkandet sid. 173—177). I likhet med kommittén anser jag, att den ersättning, som i form av naturaförmåner och i vissa fall kontant avlöning tillkommer amanuenserna från vederbörande sjukvårdsinrättning, icke bör efter dess värde avdragas å amanuensarvodet.

Departement-
schefen.

Föreningen för amanuenser och underläkare vid karolinska institutets kliniker och polikliniker har ifrågasatt ett väsentligt högre arvode än kommittén tänkt sig. Detta förslag har emellertid icke vunnit anslutning från vederbörande vid karolinska institutet; ehuru jag för egen del ej kan underlåta att skänka ett visst berättigande åt de synpunkter, som föreningen anfört, och följaktligen ej kan i allo godtaga vissa i förevarande avseende gjorda uttalanden rörande karaktären av ifrågavarande befattningar, har jag dock ansett mig böra stanna vid det resultat, vartill kommittén kommit. En omreglering av dessa arvoden i enlighet med det framställda önskemålet tarvar nämligen en ingående och grundlig utredning.

I avseende å förslagets detaljer vill jag framhålla följande.

Först torde böra erinras därom, att enligt beslut av 1924 års riksdag vid kirurgiska kliniken i Uppsala för närvarande finnes uppförd en befattning såsom underkirurg, tillika förste underläkare, med ett arvode av 6,000 kronor jämte hyresbidrag av 1,500 kronor att utgå till gift innehavare av befattningen. Av sagda belopp utgår hälften å universitetets och hälften å akademiska sjukhusets stat. Å nämnda arvode utgår ej tillfällig löneför-

bättring men väl dyrtidstillägg. Med hänsyn till den sänkning av dyrtidstillägget, som är förenad med den nya löneregleringen, torde arvodet böra bestämmas till 7,000 kronor, varå hälften skall utgå å universitetets stat och andra hälften å akademiska sjukhusets.

I två amanuensarvoden vid Uppsala universitet ingå, såsom framgår av det föregående, vissa donationsräntor. I likhet med vad jag i motsvarande hänseende i andra fall förordat, böra amanuensarvodena i staten uppföras med fullt belopp och därvid anmärkning göras om det från donationsfonden tillflytande bidraget, samtidigt som nämnda bidrag bör upptagas i universitetets inkomststat.

Från fakulteten i Uppsala har framkommit ett av t. f. kanslern understött krav om två nya amanuensjänster, en vid medicinska kliniken och en vid öronkliniken. Dessa krav synas mig vara av beskaffenhet att ej kunna tillbakavisas, då nu den stora ombyggnaden vid akademiska sjukhuset snart står färdig och det utökade sängantalet påfordrar ökade arbetskrafter.

Beträffande Lunds universitet bör, såsom fakulteten därstädes påpekat, vid statens uppställande hänsyn tagas till de ur kirurgiska kliniken utbrutna ortopediska och otiatriska klinikerna.

Vad så angår karolinska institutets kliniker, har kommittén ifrågasatt en något större förhöjning av arvoden för de två högst avlönade amanuenserna vid medicinska och kirurgiska klinikerna. Häremot har jag intet att erinra. Däremot anser jag mig icke böra för närvarande tillstyrka det av lärarkollegiet framförda förslaget om en förhöjning till 3,600 kronor av det nu till en var av fyra amanuenser vid sistnämnda kliniker utgående arvodet av 1,000 kronor. Detsamma bör enligt kommitténs förslag bestämmas till 1,800 kronor. Till samma belopp bör upptagas arvodet till en var av två vid den medicinska undervisningen å S:t Eriks sjuk- och vårdhem anställda amanuenser.

Kommitténs förslag om arvode åt amanuensen vid Serafimerlasarettets röntgeninstitut, 2,400 kronor, anser jag mig böra biträda. Även om visst fog kan finnas för det av lärarkollegiet understödda yrkandet om höjning av detta arvode till samma belopp som arvoden å röntgenamanuenserna i Uppsala och Lund, anser jag mig dock för närvarande sakna anledning att härutinnan frångå kommitténs förslag.

Karolinska institutets lärarkollegium har framhållit det oavvisliga behovet av utökade arbetskrafter vid kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar vid Sabbatsbergs sjukhus. Krav härom hava upprepade gånger under de senaste fyra åren framställts, utan att hava rönt beaktande. Jag anser, att det ej längre går att tillbakavisa de anspråk, som härutinnan framkommit, då nu en lokalutvidgning av kliniken är förestående. En viss modifiering av förslaget torde kunna göras. Jag vill tillstyrka två amanuensarvoden å 3,000 kronor och ett amanuensarvode å 1,800 kronor.

Till amanuensen vid ortopediska kliniken och polikliniken vid vanför-

anstalten i Stockholm, vilken nu åtnjuter arvode av 2,000 kronor med dyrtidstillägg men utan tillfällig löneförbättring, torde utgå ett till 2,400 kronor förhöjt arvode. Detsamma synes lämpligen böra utgå ur det extra anslaget till klinisk och poliklinisk undervisning i ortopedi vid nämnda vanföranstalt.

Vid den syfilidologiska kliniken å sjukhuset S:t Göran finnas nu anställda en amanuens med ett arvode av 2,000 kronor och en andre amanuens med ett arvode av 1,000 kronor. Den omläggning av undervisningen i syfilidologi vid karolinska institutet, varom jag framlagt förslag i samband med anslagsäskandena under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1925—1926, innebär, bland annat, att den förste amanuensen å sistnämnda klinik skulle erhålla skyldighet att tjänstgöra även såsom läkare på polikliniken (se statsverkspropositionen till 1925 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 215 ff.). För det ökade arbetet skulle i stället för nu utgående arvode å 2,000 kronor till en klinisk amanuens bestämmas ett arvode av 3,000 kronor till en underläkare, förordnad för tre år. Denna anordning har jag redan förklarat mig böra i princip tillstyrka men uppskjutit frågan om bedömande av arvodesbeloppets storlek. Vid prövning av sistnämnda fråga har jag funnit mig böra tillstyrka, att — med hänsyn till den med löneregleringen förenade sänkningen av dyrtidstilläggen — arvodet åt ifrågavarande befattningshavare bestämmas till samma belopp som till exempelvis underläkaren vid obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset eller alltså till 3,600 kronor. Arvodet till den »andre amanuensen» bör bestämmas till 1,800 kronor att utgå till en klinisk amanuens.

Till sist vill jag allenast erinra, hurusom, såsom framgår av min förut lämnade redogörelse, ett stort antal amanuensarvoden utgå från extra anslagsmedel. Det kan ifrågasättas, i vilken utsträckning så fortfarande bör ske, då ett konstant och allmänt vitsordat behov i samtliga fall föreligger. Jag har vid aktgivande å de på frågan inverkan omständigheterna funnit mig böra förorda, att samtliga å extra stat utgående och föreslagna amanuensarvoden av nu ifrågavarande art varda överförda till institutets ordinarie stat, med undantag för *dels* två arvoden till amanuenser vid den medicinska undervisningen å S:t Eriks sjuk- och vårdhem, vilka arvoden i likhet med arvodena åt de biträdande lärarna därstädes böra med hänsyn till nuvarande provisoriska bestämmelser rörande undervisningen i medicin och kirurgi tills vidare utgå å extra stat, *dels* arvodet till amanuensen vid ortopediska kliniken och polikliniken vid vanföranstalten i Stockholm, vilket med förhöjt belopp bör ingå i det extra anslaget till klinisk och poliklinisk undervisning i ortopedi vid nämnda vanföranstalt.

Mitt förslag beträffande de kliniska amanuenserna framgår alltså av följande tablå, och tillåter jag mig för jämförelsen med nuvarande förhållanden hänvisa till den ovan sid. 169 intagna sammanställningen.

Departementschefens förslag beträffande kliniska amanuenser.

Uppsala universitet.		Lunds universitet.		Karolinska institutet.	
	Arvode Kr.		Arvode Kr.		Arvode Kr.
Ordinarie stat.		Ordinarie stat.		Ordinarie stat.	
<i>Medicinska kliniken:</i>		<i>Medicinska kliniken:</i>		<i>Medicinska kliniken:</i>	
1 amanuens, tillika underläkare	3,600	1 amanuens	3,000	1 amanuens, tillika underläkare	3,600
1 amanuens, Strandbergianus (i arvodet ingår ränta å Strandbergiska fonden 58 kronor 33 öre)	3,000	1 d:o	3,000	1 amanuens	1,800
1 amanuens	3,000			1 d:o	1,800
<i>Kirurgiska kliniken:</i>		<i>Kirurgiska kliniken:</i>		<i>Kirurgiska kliniken:</i>	
1 underkirurg, tillika förste underläkare, jämte hyresbidrag å 1,500 kr.	7,000	1 amanuens	3,000	1 amanuens, tillika underkirurg	3,600
1 amanuens, Nilsson-Aschanius (i arvodet ingår ränta å Nilsson-Aschanska fonden 150 kr.)	3,000			1 amanuens	1,800
1 amanuens	3,000			1 d:o	1,800
<i>Obstetrisk-gynekologiska kliniken:</i>		<i>Obstetrisk-gynekologiska kliniken:</i>		<i>Obstetriska kliniken å allm. barnbördshuset:</i>	
1 amanuens, tillika amanuens vid gynekologiska polikliniken	3,000	1 amanuens	3,000	1 underläkare	3,600
				1 amanuens	3,000
<i>Oftalmiatrika kliniken:</i>		<i>Oftalmiatrika kliniken:</i>		<i>Gynekologiska kliniken å Serafimerlasarettet:</i>	
1 amanuens, tillika amanuens vid oftalmiatrika polikliniken	3,000	1 amanuens	3,000	1 amanuens	3,000
<i>Kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar:</i>		<i>Kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar:</i>		<i>Gynekologiska kliniken å Sabbatsbergs sjukhus:</i>	
1 amanuens	3,000	1 amanuens	3,000	1 underläkare	3,600
				1 amanuens	3,000
		<i>Ortopediska kliniken:</i>		<i>Oftalmiatrika kliniken:</i>	
		1 amanuens	3,000	1 amanuens	3,000
				<i>Kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar å Sabbatsbergs sjukhus:</i>	
				1 amanuens	3,000
				1 d:o	3,000
				1 d:o	1,800

Uppsala universitet.		Lunds universitet.		Karolinska institutet.	
<i>Pediatrika kliniken:</i>	Arvode Kr.	<i>Pediatrika kliniken:</i>	Arvode Kr.	<i>Pediatrika kliniken d allm. barnhuset:</i>	Arvode Kr.
1 amanuens, tillika amanuens vid pediatrika polikliniken	3,000	1 amanuens	3,000	1 amanuens	3,000
<i>Kliniken för bröstsjuka:</i>		<i>Tuberkulosavdelningen:</i>		<i>Pediatrika kliniken vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn:</i>	
1 amanuens	3,000	1 amanuens	3,000	1 amanuens	3,000
<i>Röntgenavdelningen:</i>		<i>Röntgenlaboratoriet och den radiologiska sjuk- avdelningen:</i>		<i>Röntgeninstitutet d Serafimerlasarettet:</i>	
1 amanuens	3,000	1 amanuens	3,000	1 amanuens	2,400
<i>Ann.</i> Av samtliga för Uppsala universitetens ovannämnda kliniker och avdelningar uppförda arvodesbelopp utgår hälften å universitetets stat och hälften å akademiska sjukhusets stat.				<i>Nervkliniken:</i>	
				1 amanuens	3,000
				<i>Psykiatriska kliniken:</i>	
				1 amanuens	3,000
				<i>Syfilidologiska kliniken d sjukhuset S:t Göran:</i>	
				1 underläkare	3,600
				1 amanuens	1,800
				<i>Extra stat.</i>	
				<i>För den medicinska undervisningen vid S:t Eriks sjuk- och vårdhem:</i>	
				1 amanuens	1,800
				1 d:o	1,800
				<i>Ortopediska kliniken och polikliniken vid van- föranstalten i Stockholm:</i>	
				1 amanuens (arvodet ingår i anslag till klinisk och poliklinisk undervisning i ortopedi vid nämnda vanföranstalt)	2,400

I fråga om de polikliniska amanuenserna anför och föreslår lönereruleringskommittén:

Polikliniska amanuensbefattningar finnas endast vid Uppsala universitet (två vid de medicinska poliklinikerna) samt vid karolinska institutet (en vid medicinska polikliniken, en vid kirurgiska polikliniken, en vid oftalmiatrika

Polikliniska amanuenser.

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

polikliniken och en vid otiatriska polikliniken). Amanuensernas arvoden äro lika över lag och uppgå till 1,500 kronor, vartill kommer tillfällig löneförbättring med 375 kronor. Arvodena finnas vart för sig uppförda å ordinarie stat med undantag för arvodet till amanuensen vid karolinska institutets otiatriska poliklinik. Detta utgår nämligen ur förut omnämnda anslag på ordinarie stat för uppehållande av undervisningen i otia tri, rhinologi och laryngoskopi å 4,500 kronor.

Allenast amanuenserna vid karolinska institutet åtnjuta naturaförmåner. Dessa utgå från serafimerlasarettet och bestå i fri frukost och i allmänhet kvällsvard samt därtill hyresfri bostad med värme och lyse till två amanuenser, den ene med tjänstgöring vid medicinska och den andre vid kirurgiska polikliniken.

Kommittén föreslår, att samtliga polikliniska amanuensbefattningar hänföras till arvodesklassen om 2,400 kronor.

Av samma skäl, som föranlett, att de kliniska amanuensernas naturaförmåner lämnats ur räkningen vid avlöningens bestämmande, torde motsvarande böra åga rum i fråga om de polikliniska amanuensernas.

Myndig-
heternas yt-
randen.

Kommitténs förslag beträffande de polikliniska amanuenserna har ej givit anledning till någon erinran från de akademiska myndigheternas sida.

I sin ovanberörda skrivelse har föreningen för amanuenser och underläkare vid karolinska institutets kliniker och polikliniker yrkat på en höjning av poliklinikamanuensernas arvoden till 3,600 kronor. Karolinska institutets lärarkollegium har emellertid icke ansett sig böra understödja detta förslag.

Departement-
schefen.

Mot kommitténs förslag i avseende å nu ifrågavarande befattningshavare har jag intet att invända.

Utom de av kommittén omnämnda amanuenserna finnas vid karolinska institutet ytterligare ett par polikliniska amanuenser med bidrag till sin avlöning av extra anslagsmedel. Dessa äro en assistent och en amanuens vid pediatrika polikliniken vid allmänna barnhuset i Stockholm, vilkas arvoden bestridas av ett extra anslag med rubrik: till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm, och en amanuens vid pediatrika polikliniken vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn. En var av amanuenserna åtnjuter 2,000 kronor och assistenten 3,000 kronor i arvode jämte dyrtidstillägg men utan tillfällig löneförbättring. Vederbörliga anslag utgå under förutsättning, att Stockholms stad tillskjuter halva beloppet. Jag vill föreslå, att arvodet till en var av sagda amanuenser bestämmas till 2,400 kronor och arvodet till assistenten fastställas till vad ovan föreslagits för underläkare eller 3,600 kronor. Av statsmedel bör alltså utgå respektive 1,200 och 1,800 kronor. Vederbörliga anslag synas mig böra fortfarande utgå å extra stat.

Assistent-
och amanu-
enser vid de
teoretiskt-
medicinska
instituti-
onerna.

Beträffande de vid de medicinska fakulteternas teoretiska institutioner knutna assistenterna och amanuenserna anför och föreslår löneregleringskommittén följande:

Vid patologiska institutionen vid Uppsala universitet är anställd en assistent

med arvode enligt stat å 2,500 kronor samt tillfällig löneförbättring å 625 kronor. Hans avlöning synes i likhet med övriga assistenters böra höjas till 3,600 kronor.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Samma avlöningsvillkor som nämnde befattningshavare åtnjuter en assistent vid fysiologiska institutionen och en assistent vid patologisk-anatomiska institutionen i Lund. Även deras arvode bör höjas till 3,600 kronor.

Bland amanuensarvodena finnas tre olika typer företrädta, nämligen arvoden å 2,000 kronor, 1,200 kronor och 800 kronor (med tillfällig löneförbättring å respektive 500 kronor, 300 kronor och 200 kronor).

Enligt den fördelning, som för närvarande är rådande, finnas med avlöning å ordinarie stat:

vid Uppsala universitet:

med arvode å 2,000 kronor: en amanuens (vid patologiska institutionen),
med arvode å 1,200 kronor: två amanuenser (vid anatomiska institutionen),
med arvode å 800 kronor: tre amanuenser (en vid respektive fysiologiska och farmakologiska institutionerna samt en vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi); amanuensen vid farmakologiska institutionen uppbär ränta från Wahlenbergs amanuensfond med 350 kronor. Av statsmedel utgå till hans avlöning allenast 450 kronor;

vid Lunds universitet:

med arvode å 2,000 kronor: tre amanuenser (en vid anatomisk-histologiska institutionens anatomiska avdelning, en vid patologisk-anatomiska institutionens patologiska avdelning samt en vid samma institutions bakteriologiska avdelning);
med arvode å 1,200 kronor: en amanuens (vid anatomisk-histologiska institutionens histologiska avdelning);
med arvoden å 800 kronor: två amanuenser (en vid fysiologiska institutionen och en vid medicinsk-kemiska institutionen);

vid karolinska institutet:

med arvoden å 1,200 kronor: tio ¹⁾ amanuenser (en vid respektive anatomiska institutionen, histologiska institutionen, kemiska institutionen, ²⁾ fysiologiska institutionen, rättsmedicinska institutionen, hygieniska institutionen och farmakologiska institutionen samt två vid patologisk-anatomiska institutionen, varjämte en amanuens finnes anställd med skyldighet att verkställa och demonstrera liköppningar på pediatrika kliniken).

Förutom kontant avlöning åtnjuta vissa amanuenser — i Uppsala fem, i Lund fyra och vid karolinska institutet två — hyresfri bostad, i vissa fall med värme och lyse.

Kommittén har icke funnit lämpligt att föreslå, att dessa amanuensbefattningar utan vidare inpassas i de löneklasser i den nya arvodesskalan, som för envar av dem skulle motsvara hittillsvarande avlöning.

Detta system skulle medföra en del olägenheter. Till vanskligheten att vid en löne reglering rättvist avväga de olika befattningarnas inbördes placering skulle komma svårigheten att vinna en av ändrade förhållanden be-

¹⁾ Efter beslut av 1924 års riksdag: elva.

²⁾ Genom beslut av 1924 års riksdag upprättades ytterligare en amanuensbefattning vid kemiska institutionen.

tingad jämkning i den en gång fastslagna placeringen. Härför skulle nämligen fordras ändring i staten, vilket ej kan ske utan riksdagens medverkan. Det synes kommittén önskligt, att de akademiska myndigheterna beredas större rörelsefrihet vid dispositionen av ifrågakvarande arvoden. Det må erinras, hurusom vid tekniska högskolan i staten uppförts ett klumpanslag till tillfälliga lärarbiträden och assistenter, vilket anslags närmare fördelning bestämmes av högskolans styrelse. För universitetens del torde vara lämpligt att något fastare reglera fördelningen av här ifrågakvarande medel. Antalet amanuensbefattningar för varje institution torde utan olägenhet på förhand kunna fixeras, likaså det på varje fakultet (respektive sektion) belöpande antalet amanuensarvoden av olika typ enligt angiven löneskala. Däremot skulle lämnas öppet, vilket arvode som skall vara förenat med varje särskild befattning. Bestämmelser härutinnan torde lämpligen böra för viss tid, förslagsvis tre år, meddelas av universitetskanslern efter framställning från universitetsmyndigheterna.

För att vinna en mera ingående kännedom om de olika amanuensernas arbetsförhållanden och lönevillkor har kommittén införskaffat uppgifter från vederbörande myndigheter om ifrågakvarande befattningshavares tjänstgörings- och avlöningsförhållanden m. m.

Kommittén har vid uppgörandet av sitt förslag utgått ifrån det nuvarande antalet amanuensbefattningar vid varje institution. Med hänsyn tagen till nyssberörda uppgifter samt jämväl yrkanden från vederbörande myndigheter i Uppsala och Lund om höjning av de nu med 800 kronor utgående arvoden till 1,200 kronor får kommittén föreslå följande arvoden:

vid universitetet i Uppsala:

ett arvode å	3,000 kronor
tre » å	2,400 »
två » å	1,800 »

vid universitetet i Lund:

två arvoden å	3,000 kronor
» » »	2,400 »
» » »	1,800 »

vid karolinska institutet:

ett arvode å	3,000 kronor
fyra arvoden å	2,400 »
fem » å	1,800 »

Vid förslaget uppgörande har hänsyn tagits till att ett erforderligt antal arvoden av olika typ skulle i lämplig proportion stå till vederbörandes förfogande. Då enligt de nya avlöningsbestämmelserna de amanuenser, som åtnjuta förmån av fri bostad, härför skola erlägga hyresersättning till statsverket, har det ej ansetts rimligt att utbyta de nuvarande amanuensarvodena å 800 kronor mot de arvoden å 1,200 kronor, som enligt kommitténs löneskala närmast skulle motsvara de förra. Enligt kommitténs förslag har i stället 1,800 kronor satts som minimiarvode. Av nämnda anledning är ock den ökning, som amanuensarvodenas totalbelopp uppvisar — vid jämförelse med vad som skulle framgått vid en blott matematisk omräkning av de nuvarande arvoden — delvis endast skenbar, då emot ökningen svarar den hyresinkomst för amanuensernas bostäder, som genom det nya avlöningssystemet beredes statsverket.

Om också såsom ovan nämnts placeringen av de olika amanuensbefattningarna i de skilda arvodesklasserna skulle bero på framtida beslut av vederbörande universitetsmyndigheter, vill kommittén likväl här nedan meddela de skäl, som varit bestämmande beträffande kommitténs förslag om antalet befattningar i de olika arvodesklasserna.

Med iakttagande av förut anförda synpunkter har kommittén i allmänhet utgått från nuvarande arvodesbelopp dock med undantag för nedan angivna fall.

Vid universitetet i Lund åtnjuta för närvarande tre amanuenser samma arvode som de kliniska, d. v. s. 2,000 kronor enligt stat. Kommittén har föreslagit allenast två arvoden av motsvarande storlek, nämligen 3,000 kronor, i den nya löneskalan. Enligt kommitténs uppfattning torde nämligen amanuensen vid patologisk-anatomiska institutionens bakteriologiska avdelning ej böra höra till nämnda löneklass. En del av de honom tidigare åliggande funktioner — bland annat beredning av sera för diagnostiskt ändamål — som vid 1912 års löneroglering återopades till motivering för hans likställighet med de hithörande andra amanuenserna, hava nämligen övertagits av särskilda statsinstitutioner (statsmedicinska anstalten och militär-bakteriologiska laboratoriet). Därtill kommer, att krav på högre placering ej yppats från motsvarande befattningshavare i Uppsala (amanuensen vid patologiska institutionen) och vid karolinska institutet (den ene av de båda amanuenserna vid patologisk-anatomiska institutionen), för vilka båda ej torde kunna beredas högre arvode än 2,400 kronor.

Däremot synes någon förändring i placeringen ej böra ifrågasättas för amanuensen å anatomisk-histologiska institutionens i Lund anatomiska avdelning. Då vid Lunds universitet icke finnes — såsom fallet är i Uppsala och vid karolinska institutet — någon särskild prosektor, blir givetvis den ifrågavarande amanuensens arbete särskilt ansvarsfullt och betungande.

Redan i samband med 1912 års löneroglering ifrågasattes högre arvode än det då bestämda å 1,200 kronor åt den amanuens, som vid pediatrika kliniken vid karolinska institutet har att förrätta obduktioner. Enligt vad kommittén inhämtat innehaves denna befattning för närvarande av en laborator vid institutet. Enär ombildning av nämnda laboratorbefattning till en prosektorstjänst lär vara under överbäggande — en åtgärd, som jämväl torde komma att återverka på amanuensbefattningen — synes för närvarande någon ändring i fråga om amanuensbefattningens placering (i 1,800 kronors gruppen) ej böra ifrågasättas.

Å extra stat är uppförd i Uppsala en extra ordinarie amanuens vid anatomiska institutionen med arvode å 600 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen har utgjort 150 kronor. Vid inpassande i den av kommittén föreslagna avlöningsskalan torde arvodet böra bestämmas till 750 kronor.

Ett biträde vid kursen i allmän kemi för medicine studerande i Lund uppbär å extra stat avlöning med 500 kronor. Härå utgår ej tillfällig löneförbättring men väl dyrtidstillägg. Anslaget torde böra höjas till 600 kronor.

Medicinska fakulteten i Uppsala har icke yttrat sig om kommitténs förslag i nu förevarande del.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala anför i frågan följande:

Myndig-
heternas ytt-
randen.

De av kommittén föreslagna arvodena äro icke bestämda med hänsyn till de särskilda amanuensbefattningarnas natur, till kompetensfordringarna för desamma eller till olika tjänstgöringsskyldighet utan endast av ej närmare angivna s. k. lönetekniska skäl. Det har därför ej heller varit möjligt för kommittén att ange, vilka amanuensbefattningar, som skulle avlönas med det ena eller andra beloppet, utan detta skulle enligt kommitténs mening lämpligen vart tredje år på universitetsmyndigheternas framställning kunna regleras av kanslern.

Det olämpliga i hela denna anordning synes konsistoriet uppenbar. Då emellertid i medicinska fakultetens yttrande ingen anmärkning gjorts mot densamma, och då fördelningen av de för denna fakultet föreslagna amanuensarvodena på grund av att där för olika amanuensbefattningar gälla olika kompetensvillkor och olika tjänstgöring torde kunna enligt sakliga grunder verkställas, vill konsistoriet icke föreslå någon ändring av vad kommittén föreslagit rörande dessa amanuenser.

Medicinska fakulteten i Lund föreslår, att amanuensen vid patologisk-anatomiska institutionens bakteriologiska avdelning, vilken av kommittén ifrågasatts till ett arvode av 2,400 kronor, måtte liksom hittills varda jämställd med klinisk amanuens och sålunda erhålla ett arvode av 3,000 kronor. Till stöd härför åberopar fakulteten en av professorn i allmän patologi, bakteriologi och allmän hälsovård M. J. C. A. Forssman förebragt utredning, så lydande:

Mot de av kommittén anförda skälen stå andra, som avgjort tala för den nuvarande likställighetens bibehållande mellan denne amanuens och de kliniska amanuenserna. För det första är deras utbildning densamma, medicine kandidatexamen med åtminstone i huvudsak avslutade tjänstgöringar, vilken utbildningsgrad allt fortfarande måste fordras, för att bakteriolog-amanuensen själv skall kunna uppskatta och vid kurserna vara behjälplig med att inpränta de kliniskt betydelsefulla sidorna av den bakteriologiska diagnostiken och terapien. Därjämte synes det föga rättvist, att denne amanuens med samma utbildning och med lika omfattande arbete som flera av de kliniska amanuenserna endast därför, att han tjänstgör vid en medicinsk-teoretisk institution, skall avlönas sämre.

Vidare äro förhållandena med hänsyn till lärarkrafterna i Uppsala, Stockholm och Lund ej likartade. I Stockholm finnes en särskild laborator i bakteriologi (förutom de två professorerna i patologisk anatomi), i Uppsala en särskild professor i hygien (jämte en professor och en laborator i patologisk anatomi), medan i Lund endast två professorer finnas — en i patologisk anatomi och en i allmän patologi, bakteriologi och allmän hälsovård — av vilka den sistnämnde har att undervisa både i allmän patologi och bakteriologi. Vid detta förhållande är det tydligt, att sagde professor kan vara i behov av något mera kompetent hjälp, något som den bättre avlöningen ju bör medföra, än vad som möjligen erfordras å de ställen, där bakteriologien bättre tillgodosetts med lärarkrafter än vad fallet är i Lund. Samma skäl, som kommittén anför för att »någon förändring i placeringen ej bör ifrågasättas för amanuensen å anatomisk-histologiska institutionens anatomiska avdelning», nämligen olikheten i lärarförhållandena i ämnet i Uppsala, Stockholm och Lund, föreligger därför även beträffande amanuensen i bakteriologi, vadan alltså ej heller här någon förändring bort ifrågasättas.

Vidare föreslår fakulteten i Lund en höjning till 1,000 kronor åt biträdet vid kursen i allmän kemi för medicine studerande. Fakulteten yttrar härom:

Bitrådets arbete består i övervakning av laborationer, framställning och utlämning av lösningar samt utdelning av analysprov m. m. Hans arbete (ca 150 timmar per termin) kan anses fullt jämförligt med en amanuens-tjänstgöring och är i betraktande av den stora arbetsbörda, som redan vilar på läraren i allmän kemi, synnerligen viktigt och nödvändigt. Det har hittills visat sig förbundet med mycket stora svårigheter att med det nuvarande arvodet få platsen besatt. Höjningen med 100 kronor enligt kommitténs förslag torde ej undanrödja svårigheterna. Önskvärt vore, att befattningen omändras till en ordinarie amanuensb-fattning med samma löne-förmåner som den redan vid medicinskt-kemiska institutionen förefintliga amanuensbefattningen. Tills vidare bör emellertid lönen ej sättas lägre än 1,000 kronor.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet har icke berört frågan om de teoretiska amanuensernas löneförhållanden.

Kommitténs förslag innebär till en början, att antalet amanuensarvoden med närmare angivna belopp skulle fixeras, men att det skulle lämnas öppet, vilket arvode som skulle vara förenat med varje särskild befattning, varom bestämmer skulle periodvis meddelas av kanslern. Jag måste ställa mig synnerligen tveksam inför denna anordning och detta så mycket mer, som jag icke kunnat finna den härför förebrogta argumenteringen övertygande. Gentemot den framhållna svårigheten att vinna en av ändrade förhållanden betingad jämkning i den en gång fastslagna placeringen, vartill skulle, då härför fordrades ändring i staterna, påkallas riksdagens medverkan, vill jag allenast betona, att mig veterligen några dylika jämkningar aldrig ifrågasatts i annan mån än att på grund av ökat arbete och ansvar en och annan amanuensbefattning ansetts böra erhålla en fördelaktigare löneställning. Men därmed är icke sagt att en annan befattning skulle samtidigt kunna i löneavseende nedflyttas. Den hittillsvarande anordningen med befattningarna och arvodena knutna till de särskilda institutionerna har hittills fungerat utan någon som helst olägenhet och synes mig icke utan bindande skäl böra övergivas. Jag befarar dessutom, att kommitténs förslag i nu förevarande hänseende är ägnat att till och med göra förhållandena än mer komplicerade och medföra olägenheter av olika slag. Då fördelningen av dessa arvoden mellan de olika institutionerna skulle ske, vore med säkerhet att förvänta en inbördes tävlan om de högsta arvodena, och ett slitande av sådana otvivelaktigt uppkommande tvister skulle aldrig kunna innebära en fullt rationell lösning med hänsyn till svårigheten, för att ej säga omöjligheten att kunna härvid skipa full rättvisa. Jag anser det av vikt, att kanslern, som under senare år fått en i förhållande till ämbetets ställning oproportionerligt stor arbetsbörda sig pålagd, bör i möjligaste mån befrias från det ytterligare arbete, som vid

Departementchefen.

bifall till förslaget i nu förevarande avseende skulle komma att åvila honom. Med hänsyn till det anförda och under åberopande jämväl av vad de akademiska myndigheterna anført i samma fråga rörande de filosofiska fakulteternas amanuensarvoden — vartill jag omedelbart kommer — har jag funnit mig böra avstyrka kommitténs nu senast berörda förslag.

Kommittén grundar vidare sitt förslag därpå, att de amanuenser, som nu åtnjuta förmånen av fri bostad, härför skola erlægga hyresersättning till statsverket. Detta förslag står i överensstämmelse med kommitténs allmänna uppfattning om det nya avlöningsreglementets tillämpning å nu ifrågavarande befattningshavare. Jag har förut gjort gällande, att enligt min mening nämnda avlöningsreglemente icke bör komma till tillämpning å de befattningshavare, vilkas lönefrågor jag hittills och även i nu förevarande sammanhang behandlat. Nuvarande förhållanden, därvid i vissa fall fri bostad m. m. utgår utöver arvudet, böra därför fortfarande bestå.

Jag har sålunda ansett mig böra utgå från nuvarande, av ålder vedertagna avlöningsgrunder. Nu utgående arvodesbelopp anser jag böra undergå den för samtliga arvoden normala förhöjningen, i den mån ej särskilda förhållanden påkalla ett annat bedömande. Vid det resultat, vartill jag härvid kommit, har jag funnit mig böra förorda arvoden, som väl passa in i den av kommittén föreslagna, ovan omnämnda arvodesskalan.

Vad då först Uppsala universitet beträffar, tillstyrker jag kommitténs förslag om höjning av arvudet till assistenten vid patologiska institutionen, nu 2,500 kronor, till 3,600 kronor. De i övrigt nu utgående amanuensarvodena (ett å 2,000 kronor vid patologiska institutionen, två å 1,200 kronor vid anatomiska institutionen och tre å 800 kronor vid fysiologiska, medicinskt-kemiska och farmakologiska institutionen) böra höjas till resp. 3,000, 1,800 och 1,200 kronor. Medan kommitténs förslag innebär ett arvode å 3,000 kronor, tre arvoden å 2,400 kronor och två arvoden å 1,800 kronor, föreslår jag sålunda ett arvode å 3,000 kronor, två arvoden å 1,800 kronor och tre arvoden å 1,200 kronor. Det må erinras, att i Uppsala åtnjuta fem amanuenser fri bostad utöver lönen.

I detta sammanhang vill jag även omnämna amanuensen vid hygieniska institutionen i Uppsala. Denne åtnjuter nu ett arvode av 1,200 kronor, utgående från ett till institutionen å extra stat anvisat materiellanslag. Nämnda arvode torde höjas till 1,800 kronor och utbrytas från materiellanslaget för att under särskild rubrik fortfarande utgå av extra anslagsmedel.

För den extra ordinarie amanuensen vid anatomiska institutionen i Uppsala förordar kommittén arvode av 750 kronor. Jag tillstyrker detta belopp, vilket fortfarande bör utgå från anslag å extra stat.

Beträffande Lunds universitet tillstyrker jag förslaget om höjning av arvudet till en var av assistenterna vid patologisk-anatomiska och fysiologiska institutionen från 2,500 kronor till 3,600 kronor.

För amanuensen vid patologisk-anatomiska institutionens bakteriologiska

avdelning, vilken nu åtnjuter arvode av 2,000 kronor, innebär kommitté-förslaget en höjning till allenast 2,400 kronor. Jag har ej kunnat undgå att taga intryck av vad professor Forssman anfört till förmån för bibehållande av amanuensens nuvarande löneställning och tillstyrker, att arvodet bestämmes till 3,000 kronor. Jag förordar alltså, att nu utgående amanuens- arvoden (tre å 2,000 kronor vid anatomisk-histologiska och patologisk-anatomiska institutionerna, ett å 1,200 kronor vid anatomisk-histologiska institutionen och två å 800 kronor vid fysiologiska och medicinskt-kemiska institutionerna) höjas till resp. 3,000, 1,800 och 1,200 kronor. Medan kommitténs förslag innebär två arvoden å 3,000 kronor, två å 2,400 kronor och likaledes två arvoden å 1,800 kronor, tillstyrker jag sålunda tre arvoden å 3,000 kronor, ett arvode å 1,800 kronor och två arvoden å 1,200 kronor. Erinras må, att i Lund fyra amanuenser åtnjuta fri bostad utöver lönen.

Ersättningen till biträdet vid kursen i allmän kemi, nu 500 kronor, skulle enligt kommitténs förslag höjas till 600 kronor. Jag tillstyrker sistnämnda belopp, vilket alltjämt torde böra utgå från anslag å extra stat.

Vad till sist karolinska institutets teoretiska amanuenser beträffar, vilka nu samtliga åtnjuta arvoden av 1,200 kronor, föreslår kommittén en differentiering med olika arvodesbelopp, 1 arvode å 3,000 kronor, 4 arvoden å 2,400 kronor och 5 arvoden å 1,800 kronor. Såvitt jag kan finna har emellertid kommittén icke framlagt några sakliga skäl för den nu föreslagna skillnaden i arvoden. Likaså saknas varje antydning om vid vilka institutioner man förslagsvis skulle kunna tänka sig de högre och vid vilka de lägre arvoden. Så länge ett på sakliga skäl grundat och av vederbörande myndighet framlagt förslag i angiven riktning icke föreligger, kan jag icke tillstyrka ett tillämpande av kommitténs principer i denna del. Jag förordar, att i överensstämmelse med nuvarande förhållanden samtliga arvoden sättas till samma belopp. Detta bör i enlighet med de sedvanliga grunderna fixeras till 1,800 kronor. Hänsyn bör härjämte tagas till den av 1924 års riksdag inrättade nya amanuensbefattningen vid kemiska institutionen.

Kommittén behandlar här efter avlöningsförhållandena för amanuenser vid de filosofiska fakulteternas institutioner och förordar härvid en anordning liknande den, som ifrågasatts beträffande amanuenserna vid de teoretiskt-medicinska institutionerna.

*Amanuenser
vid de filoso-
fiska fakul-
teternas in-
stitutioner.*

Beträffande ifrågavarande befattningshavare vid de till de *humanistiska* sektionerna knutna institutionerna anför och tillstyrker kommittén följande:

Vid *Uppsala* universitet finnes en amanuens med arvode å 800 kronor, varå ej utgår tillfällig löneförbättring, anställd vid museet för nordiska fornsaker. Arvodet har senast reglerats av 1919 års lagtima riksdag.

Lönereg-
leringskom-
mittén.

Amanuenser med arvoden å 500 kronor jämte 125 kronor i tillfällig löneförbättring tjänstgöra en vid myntkabinettet och en vid Victoriamuseet för egyptiska fornsaker. Därjämte avlönas från ett ordinarie anslag till en rit-

mästare, vilket anslag numera disponeras på särskilt sätt, en amanuens vid konstmuseet, vilken uppbär 300 kronor i arvode, varå ej utgår tillfällig löneförbättring men väl dyrtidstillägg. Naturaförmåner tillkomma ej dessa befattningshavare.

Större akademiska konsistoriet har i en tidigare omnämnd framställning yrkat, att sistnämnda arvode måtte höjas till 600 kronor samt att arvodet till amanuensen vid museet för nordiska fornsaker måtte höjas till 1,200 kronor.

Vid universitetet i *Lund* finnas tvenne amanuensbefattningar å ordinarie stat inrättade vid historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet. Den ene amanuensen uppbär i arvode 1,200 kronor, varå icke utgår tillfällig löneförbättring, utan blott dyrtidstillägg, åt den andre amanuensen, vars befattning tillkommit genom beslut av 1921 års riksdag, har anslagits ett arvode å 800 kronor. Fråga om tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg åt denne befattningshavare har således ännu ej varit föremål för prövning. Samma arvode jämte 200 kronor tillfällig löneförbättring tillkommer en amanuens vid geografiska institutionen. Därjämte finnes å extra stat ett arvode å 800 kronor, utan tillfällig löneförbättring men med dyrtidstillägg, åt en amanuens vid universitetets konstsamlingar. Dessa amanuenser åtnjuta ej några naturaförmåner.

I större akademiska konsistoriets omförmälda framställning har yrkats, att arvodet till amanuensen vid geografiska institutionen samt till amanuensen vid konstsamlingarna måtte höjas till 1,200 kronor. Vad beträffar antalet av här ifrågakommande befattningar vid universitetet i *Uppsala* vill kommittén erinra, att kommittén — såsom i annat sammanhang utförligare avhandlas — hemställer, att anslaget till ritmästarbefattningen, från vilket arvodet till amanuensen vid universitetets konstmuseum för närvarande utgår, måtte indragas. En följd härav blir, att arvode behöver beviljas ifrågavarande amanuens, vilket dock torde böra ske genom anslag på extra stat i likhet med vad förhållandet är i *Lund*.

Det antal befattningar å ordinarie stat, som här skola regleras, skulle således uppgå till i *Uppsala* tre och i *Lund* tre. På skäl som förut anförts, hemställer kommittén, att jämväl för dessa befattningars del systemet med rörliga arvoden tillämpas.

Kommittén föreslår, att vid *Uppsala* universitet för humanistiska sektionen inrättas:

ett arvode å 1,200 kronor
två arvoden å 750 »

samt vid universitetet i *Lund* för motsvarande sektion:

ett arvode å 1,800 kronor
» » å 1,200 »
» » å 750 »

I fråga om geografiska institutionen gäller för närvarande det förhållandet, att densamma i *Uppsala* tillhör matematisk-naturvetenskapliga sektionen men i *Lund* humanistiska sektionen. Emellertid är placeringen endast tillfällig, enär vederbörande professor äger bestämmanderätt i ifrågavarande avseende. En överflyttning av institutionen till annan sektion är därför framdeles tänkbar. Kommittén har vid beräkningen av antalet amanuensbefattningar utgått ifrån den nuvarande placeringen. Emellertid torde en bestämmelse, motsvarande den som för närvarande finnes intagen i de särskilda föreskrifterna

till universitetens stater (punkt f.) i fråga om docentstipendiernas ställning, böra meddelas jämväl för amanuensbefattningarnas del. I en vid förslagen till arvodesförteckningar fogad anmärkning har därför stadgats, att, därest professorn i geografi icke är ledamot av matematisk-naturvetenskapliga resp. humanistiska sektionen, han vid behandling av ärende rörande amanuensbefattningen i geografi skall adjungeras i sektionen.

Oaktat kommittén ej föreslagit någon fast placering av de ifrågavarande arvodena på de olika amanuensbefattningarna, må dock nämnas, att kommittén med hänsyn särskilt till nu rådande tjänstgöringsförhållanden tänkt sig den fördelning av arvodena av lägsta klass, att i Uppsala desamma skulle tilldelas amanuenserna vid myntkabinettet och Victoriamuseet för egyptiska fornsaker. I Lund skulle motsvarande arvode enligt kommitténs beräkningar tillfalla andre amanuensen vid historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet.

Kommittén har ej förbisett, att genom en dylik fördelning en mindre nedsättning i arvodet skulle ske för den nämnde amanuensen i Lund. Denna minskning synes dock vara utan nämnvärd betydelse, och torde det arvode, som här ifrågasatts för honom, vara tillräckligt.

Beträffande arvodet å extra stat till amanuensen vid konstmuseet i Uppsala vill kommittén erinra, att det större akademiska konsistoriet hemställt om en höjning av arvodet från 300 kronor till 600 kronor. Då det nuvarande arvodet jämfört med andra amanuensarvoden torde vara alltför ringa, finner kommittén en dylik höjning motiverad. Anslaget till arvode åt motsvarande befattningshavare vid konstsamlingarna i Lund anser kommittén ej böra överstiga det lägsta av de för amanuenser på ordinarie stat föreslagna arvodena eller 750 kronor. Därmed ifrågasättes visserligen en mindre sänkning av denne befattningshavares arvode, men synes härvid gälla desamma som förut anförts rörande andre amanuensen vid historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet.

Kommittén föreslår alltså, att anslag må uppföras å extra stat:

för universitetet i Uppsala med 600 kronor till arvode åt en amanuens vid konstmuseet,

för universitetet i Lund med 750 kronor till arvode åt en amanuens vid konstsamlingarna.

Ifråga om motsvarande befattningshavare vid de *matematisk-naturvetenskapliga* sektionernas institutioner innebär kommitténs förslag följande:

Vid Lunds universitet tjänstgöra tre *assistenter* vid naturvetenskapliga institutioner — en vid botaniska institutionens växtfysiologiska laboratorium, en vid fysiska institutionen och en vid geologisk-mineralogiska institutionen. Envar av dem uppbär enligt gällande stat arvode med 2,500 kronor, vartill kommer tillfällig löneförbättring med 625 kronor.

Kommittén föreslår för var och en av dem ett arvode å 3,600 kronor.

I Uppsala är amanuensernas antal 16. Av dessa åtnjuta 12 arvode å 1,200 kronor förutom tillfällig löneförbättring 300 kronor, nämligen en amanuens vid envar av följande institutioner: meteorologiska institutionen, botaniska trädgården, botaniska laboratoriet, zoologiska museet och zootomiska laboratoriet; två amanuenser vid fysiska institutionen samt fem amanuenser vid institutionen för allmän och analytisk kemi. Arvode å 800 kronor, förutom tillfällig löneförbättring 200 kronor, uppbär en amanuens vid envar

av astronomiska institutionen och geografiska institutionen samt två amanuenser vid mineralogisk-geologiska institutionen. Halva antalet amanuenser i resp. arvodesklass åtnjuta utöver nämnda kontanta avlöning fri bostad.

Några av amanuenserna uppbära donationsräntor, vilkas belopp avräknats å deras avlöning. Dessa amanuenser äro: amanuensen vid astronomiska institutionen, som från melanderhjelmiska, malletska, prosperinska och bredmanska amanuensfonden uppbär 44 kronor och amanuensen vid botaniska trädgården, som från wahlenbergiska fonden uppbär 120 kronor. Av statsmedel utgå således till den förra amanuensen 756 kronor och till den senare amanuensen 1,080 kronor.

Vid *Lunds* universitet tillhöra 7¹⁾ amanuenser löneklassen med arvoden å 1,200 kronor jämte 300 kronor tillfällig löneförbättring och 5 den med arvoden å 800 kronor jämte 200 kronor tillfällig löneförbättring. Till den förra gruppen höra: en amanuens vid vardera av geologisk-mineralogiska och zoologiska institutionerna, två amanuenser vid fysiska institutionen samt tre²⁾ amanuenser vid kemiska institutionen. Till den senare gruppen höra: en amanuens vid envar av följande institutioner: astronomiska observatoriet, geologisk-mineralogiska och zoologiska institutionerna samt vid botaniska institutionens växtfysiologiska och systematiska avdelningar. Av samtliga här ifrågasvarande amanuenser åtnjuta sex utöver den kontanta lönen fri bostad.

För amanuenser tillhörande gruppen med arvoden enligt stat å 800 kronor har från universitetsmyndigheterna i Lund framställts yrkande på en förhöjning av arvodet till 1,200 kronor.

Av de skäl, som utvecklats på tal om de teoretiskt medicinska amanuenserna, föreslår kommittén ej heller för nu ifrågasvarande amanuensbefattningar en fast inordning av varje särskild befattning i avlöningsskalan. I stället hemställer kommittén att för de nuvarande amanuensbefattningarna inom matematisk-naturvetenskapliga sektionerna följande arvoden skola finnas disponibla:

vid universitetet i *Uppsala*:

sex	arvoden	å	2,400	kronor
åtta	»	å	1,800	»
två	»	å	1,200	»

vid universitetet i *Lund*:

fyra	arvoden	å	2,400	kronor
sju	»	å	1,800	»
ett	arvode	å	1,200	»

Assistent- och amanuensbefattningarna på extra stat torde böra inordnas i resp. löneklass i den av kommittén föreslagna avlöningsskalan på följande sätt:

1) Efter beslut av 1924 års riksdag: 8.

2) » » » » » » : 4.

Befattningshavare	Nuvarande arvode			Arvode enligt kommitténs förslag
	Arvode å extra stat	Tillfällig löneförbättring	Summa	
<i>Uppsala:</i>				
en assistent vid astronomiska observatoriet . . .	2,500:—	—	2,500:—	3,600:—
» » » meteorologiska observatoriet . . .	1,500:—	375:—	1,875:—	2,400:—
» » » internationella solarforskningen	1,500:—	375:—	1,875:—	2,400:—
<i>Lund:</i>				
en amanuens vid institutet för ärftlighetsforskning	1,200:—	300:—	1,500:—	1,800:—
en andre amanuens vid astronomiska observatoriet	800:—	200:—	1,000:—	1,200:—

Till övningarna å institutionen för allmän och analytisk kemi vid Uppsala universitet är anvisat ett extra anslag å 1,500 kronor avsett till avlöning av ett biträde vid övningarna. Härtill kommer tillfällig löneförbättring 375 kronor samt dyrtidstillägg. Med hänsyn till de förändrade grunder, efter vilka dyrtidstillägget framdeles kommer att beräknas, torde anslaget böra höjas till 2,250 kronor.

Kommitténs förslag beträffande nu ifrågavarande amanuenser har mött viss kritik från de filosofiska fakulteternas sida, varjämte åtskilliga institutionsföreståndare framhållit vederbörande institutioners synpunkter och intressen. Jag anser mig först böra redogöra för vad fakulteten i Uppsala yttrat i frågan. Fakulteten anför följande:

Myndigheternas yttranden

Kommittén anger, att det av lönetekniska skäl vore ett önskemål, att större enhetlighet i amanuensernas avlöningsförhållanden genomfördes. Detta mål skulle nås genom införande av en ny »arvodesskala med färre och större intervaller än den nuvarande».

För närvarande finnas inom mat. nat. sekt. 12 amanuenser med 1,200 kr. arv. + 300 kr. tillf. löneförbättring.

	4	»	»	800	»	»	+ 200	»	»	»
hum. sekt.	1	»	»	800	»	»	utan	»	»	»
	2	»	»	500	»	»	+ 125	»	»	»
	1	»	»	300	»	»	utan	»	»	»

Kommittén föreslår

för mat. nat. sekt.	6	amanuensarvoden å	2,400	kr.
	8	»	1,800	»
	2	»	1,200	»
och för human. sekt.	1	»	1,200	»
	2	»	750	»
	1	»	600	»

Detta förslag leder icke till den större likformighet, som kommittén funnit vara ett önskemål. Hädanefter som hittills skulle det för filosofiska fakultetens amanuenser finnas 5 olika löneklasser, och för mat.-nat. sektionen, dit de flesta amanuenser höra, skulle 3 löneklasser inrättas i stället för hittillsvarande 2. Ej heller innebär kommitténs förslag, att intervallerna mellan de olika amanuensarvodena skulle bliva större än nu. Det högsta och det lägsta amanuensarvodet förhålla sig nu som 5 : 1, enligt kommitténs förslag skulle förhållandet bliva 4 : 1.

Då sålunda intet av de mål kommittén »av lönetekniska skäl» eftersträvat vinnas med det framlagda förslaget, är det svårt att inse vad detta egentligen avser, helst något motiv för detsamma ingenstädes finnes anført.

Kommittén har ej heller kunnat ange vid vilka amanuensbefattningar de olika arvodesbeloppen skulle fästas. Detta skulle vart 3:dje år på »universitetsmyndigheternas» framställning bestämmas av kanslern.

Viktigare än den s. k. lönetekniska hänsynen är hänsynen därtill, att befattningshavare med samma kompetens och motsvarande arbete erhålla lika lön. Tillämpas denna princip på nu ifrågavarande tjänstemän, vinnas utan svårighet den större likformighet, som kommittén funnit önskvärd.

Av samtliga amanuenserna vid de naturvetenskapliga institutionerna kräves samma kompetens och i allt väsentligt likvärdigt och till kvantiteten i det närmaste lika stort arbete. I den sammanställning kommittén meddelat anges visserligen för olika amanuenser ett något växlande antal timmar såsom daglig arbetstid, men dessa växlingar äro till väsentlig del beroende av tillfälliga förhållanden, ej av att de särskilda amanuensbefattningarna skulle vara av olika natur. Vid flera institutioner torde amanuensernas arbetsbördor växla under olika år, beroende bland annat på det rätt växlande antalet av institutionens elever. Det synes fakulteten icke finnas anledning att i lönehänseende ställa nu ifrågavarande amanuenser olika. För närvarande ha visserligen amanuenserna vid astronomiska observatoriet samt vid den mineralogisk-geologiska och den geografiska institutionen lägre lön än de övriga. Detta har emellertid sin grund i förhållanden, som ej längre råda. Med den utveckling, de nämnda institutionerna numera nått, kräves lika mycket och lika kvalificerat arbete av deras amanuenser som av de övriga institutionernas. Matematisk-naturvetenskapliga sektionen hemställde också i oktober 1920, att de skulle erhålla samma lön. Rörande denna sak hänvisar fakulteten till bifogade yttranden av professorerna Bergstrand, Hamberg och C. Wiman.

Förslaget att för de naturvetenskapliga amanuenserna inrätta 3 löneklasser anser fakulteten sålunda sakna fog och vill därför på det bestämdaste avstyrka detsamma likasom också det därmed sammanhängande förslaget om fördelning vart tredje år av de olika stora arvodena mellan amanuenserna. Vilka orimligheter det senare förfarandet skulle leda till ligger i öppen dag. Vart 3:dje år skulle tvister uppstå om dessa arvoden, tvister som icke på rationellt sätt skulle kunna lösas, då intet skäl skulle kunna anges varför den ene amanuensen skulle ha högre, i vissa fall dubbelt så hög lön som den andre. Vid institutioner med mera än en amanuens, t. ex. den kemiska med 5, skulle antagligen deras arvoden alltid utmätas olika, under det att tjänstgöringen såsom hittills måste bliva densamma. Och ofta skulle det väl inträffa, att en och samma befattning än avlönades med 2,400 kronor, än med $\frac{2}{3}$ eller blott hälften av detta belopp, utan att för dessa förändringar kunde anföras någon på tjänstgöringens art eller omfattning vilande grund.

Att en sådan organisation på alla håll skulle väcka ett lika stort som berättigat missnöje är givet.

Med hänsyn till vikten av att erhålla dugliga amanuenser, tjänstgöringens omfattning och även det förhållandet, att amanuensstjänstgöringen i regel för vederbörande fördröjer avslutandet av hans akademiska studier, får fakulteten hemställa, att samtliga amanuenser vid de naturvetenskapliga institutionerna måtte erhålla ett arvode av 2,400 kronor.

Av amanuenserna vid den humanistiska sektionens institutioner intar den vid museet för nordiska fornsaker ungefär samma ställning som de naturvetenskapliga institutionernas amanuenser. Han tjänstgör vid en stor institution med mycket omfattande undervisningsmateriel. Med åberopande av ett bifogat yttrande av professor Almgren får fakulteten för denne amanuens föreslå ett arvode av 2,400 kronor.

Ungefär samma ställning som denne har också amanuensen vid konstmuseet, men då hans göromål torde vara mindre omfattande, hemställer fakulteten med åberopande av professor Hahrs bifogade yttrande, att arvodet för denne amanuens måtte utgå med 1,200 kronor.

Samma arvode vill fakulteten också föreslå för amanuenserna vid myntkabinetet och vid Victoriamuseet för egyptiska fornsaker i överensstämmelse med professor Kjellbergs här bifogade framställning. De nu ifrågasvarande amanuenserna torde i vanliga fall ha en kortare tjänstgöringstid än amanuensen vid konstmuseet, men de ha under sin vård mycket dyrbara samlingar hörande till ämnen, i vilka icke några professorer äro inrättade. De få härigenom en mera självständig verksamhet och större ansvar, vilket förhållande synes böra tagas i betraktande vid arvodets bestämmande.

Kommittén har föreslagit, att bitrådets vid övningarna i organisk kemi arvode skulle höjas till 2,250 kronor. Fakulteten vill under åberoende av i fakultetens protokoll intaget yttrande från professorerna Strömholm och Ramberg tillstyrka, att ifrågasvarande arvode bestämmas att utgå med ett belopp, som med omkring 500 kronor överstiger de av fakulteten föreslagna amanuensarvodena. Fakulteten vill tillika erinra, att matematisk-naturvetenskapliga sektionen sedan flera år tillbaka gjort framställning om ett arvode å 2,000 kronor för ifrågasvarande biträde, ehuru större konsistoriet ej som sitt upptagit detta yrkande.

Fakulteten åberopar vissa uttalanden från institutionsföreståndare rörande särskilda amanuensbefattningar. Jag anser mig för frågans belysning böra i korthet redogöra för innehållet i dessa.

Beträffande amanuensen vid astronomiska institutionen anför professorn i astronomi Ö. Bergstrand i huvudsak följande:

Astronomiska observatoriet har under senare år väsentligt utvidgats; nya huvudinstrument hava tillkommit. I samband härmed och i enlighet med den nyare utvecklingen hava arbetena på observatoriet fått en helt annan karaktär än förr, och amanuensens arbetskraft har måst utnyttjas i långt högre grad än vad fallet var, då nuvarande arvode fastställdes. Amanuensen skall omhändervärd observatoriets tidstjänst, innefattande regelbundna tidsobservationer och förande av tidsjournalerna. Dessutom måste han alltid vara att påräkna vid de nattliga observationerna vid något av de tre huvudinstrumenten, samt utföra mättnings- och reduktionsarbeten, som ingå i ob-

servationsmaterialets bearbetning. Härtill kommer en ej obetydlig bibliotekstjänst samt biträde vid övriga institutionsarbeten, installeringar och justeringar av instrument m. m. Amanuensen kan i regel ej påräkna några ferier, utan måste tjänstgöra året om. — Hemställes därför om samma arvode som de högst avlönade amanuenserna vid de naturvetenskapliga institutionerna eller 2,400 kronor.

Om amanuenserna vid mineralogisk-geologiska institutionen, vilka nu åtnjuta en var arvode å 800 kronor, yttras av professorn i paleontologi och historisk geologi C. Wiman i huvudsak:

En viss fara torde föreligga, att de två av kommittén föreslagna lägsta amanuensarvodena skulle komma att tilldelas två av de nu lägst avlönade amanuenserna och då snarast på den institution, som har två amanuenser, således den geologiska.

Institutionen ställer nu betydligt större krav på sina amanuenser; den lider sedan länge av ytterlig trångboddhet och är i följd härav synnerligen hårdskött. Amanuenserna vid motsvarande institution i Lund hava för samma arvoden betydligt kortare tjänstgöringstid.

Professorn i geografi A. Hamberg påpekar, att sedan tiden för geografiska institutionens tillkomst (år 1912) samlingar och bibliotek högst avsevärt tillvuxit och amanuensens arbete nu vore vida större än för tio år sedan, vadan det vore rättvist att hans arvode — oavsett penningvärdets fall — avsevärt höjdes.

I fråga om amanuensen vid universitetets konstmuseum, vilken nu åtnjuter 300 kronor och av kommittén föreslagits till 600 kronors arvode, heter det i det av professorn i konsthistoria med konstteori A. Hahr avgivna utlåtandet bland annat:

Amanuensen vid konstmuseet är samtidigt amanuens och bibliotekarie vid det konsthistoriska seminariet. Han innehar alltså två befattningar med till stor del olika verksamhet, en verksamhet, som betydligt ökats, sedan seminariet inflyttat i en ny stor institution i Gustavianum och i densamma placerats ett stort antal av universitetets konstföremål. Amanuensen skall jämte prefekten taga del i vården och omsikten av de i olika lokaler förvarade konstföremålen. Nya konstföremål tillfalla ock samlingarna.

De egentliga stora accessionerna tillkomma institutionens avbildsamlingar, vilka på senare tid väsentligt tillvuxit. Ljusbildsamlingen uppgår till c:a 3,500 nummer och samlingen av lösa fotografier och planscher till bortåt 10,000 nummer. Hela denna samling står under amanuensens vård och kräver ej ringa arbete med ordnande och inregistrering. I egenskap av seminariets bibliotekarie har amanuensen två mottagningstimmar i veckan. Han skall vidare gå de studerande till handa med att framtaga för deras studier nödvändigt avbildningsmaterieell. — Hemställes om ett arvode av 1,200 kronor.

För en var av amanuenserna vid myntkabinettet och Victoriamuseet för egyptiska fornsaker föreslår förutvarande professorn i klassisk fornkonst och antikens historia L. Kjellberg ett arvode av 1,200 kronor, under framhållande av dels institutionernas behov av väl kvalificerad arbetskraft, dels de högre anspråk, som måste ställas på de närmaste vårdarna av, vad

angår myntkabinettet, en av universitetets dyrbaraste samlingar, dels ock nödvändigheten av ett fortsatt systematiskt ordnande och katalogiserande av de rika samlingarna.

Amanuensen vid museet för nordiska fornsaker, med ett arvode för närvarande av 800 kronor har av kommittén föreslagits komma i åtnjutande av arvode å 1,200 kronor. Om denne anför professorn i nordisk och jämförande fornkunskap O. Almgren bland annat:

En höjning av både skyldigheter och lönevillkor för den ende avlönade tjänstemannen vid ifrågavarande institution är för dennas skötsel absolut nödvändig på grund av de betydligt ökade krav, som ställas på museet efter den nu skedd inflyttningen i de nya lokalerna i Gustavianum.

Amanuensens åligganden äro

a) att efter prefektens anvisningar ombesörja museets förvärv, över dessa föra dagbok och inventarieförteckning samt ordna och vårda samlingarna;

b) att biträda prefekten vid de studerandes handledning i museiarbeten och arkeologiska fältarbeten;

c) att på uppdrag av prefekten företaga andra arkeologiska undersökningar för museets räkning;

d) att vid föreläsningar och seminarieövningar gå prefekten till handa samt att tjänstgöra vid museets öppethållande för allmänheten.

De samlingar, det sålunda åligger amanuensen att vårda, upptaga nu en hel våning i Gustavianum och består av följande avdelningar:

1) en betydande samling av förhistoriska fynd och kopior av sådana, såväl från Sverige som från andra länder;

2) en samling jordfynd från medeltid, huvudsakligen härrörande från Uppsala stad;

3) en stor samling föremål från senare århundraden, dels universitetsminnen, dels sådana, som belysa den uppländska allmogekulturen;

4) ett arkeologiskt-kulturhistoriskt bibliotek;

5) en samling ljusbilder och annat avbildningsmateriel;

6) ett påbegynt arkiv angående uppländska fornminnen.

Medan prefekten för motsvarande institution i Lund fått sin undervisnings-skyldighet begränsad till ett minimum för att kunna ägna avsevärd tid åt de praktiska museiarbetena och åt de studerandes handledning däri, har däremot professorn i Uppsala full undervisningsskyldighet av vanlig teoretisk art. Därav följer, att han åt de praktiska museiarbetena endast kan ägna överinseendet och det allmänna direktivet, medan utförandet av dessa så gott som helt faller på amanuensens del. Denne får alltså en ganska självständig och mycket ansvarsfull uppgift, som betydligt vuxit med de ökade krav, som de nya lokalerna ställa på museets vård och utveckling.

Förevisning av dessa samlingar för allmänheten, i all synnerhet för skol- och seminarieklasser och dylikt, är ej något, som kan anses falla utanför en sådan universitetsinstitutions verksamhet. Vidare har en sådan institution plikten att bedriva ett systematiskt utforskande av det område, som lämpligen kan nås från universitetsstaden. Mycket arbete återstår för genomförande av kartläggning och beskrivning av Upplands talrika fasta forn-lämningar. Museet kan ej heller undandraga sig rent fornminnesvårdande uppgifter. Riksantikvarien anmodar ofta amanuensen att företaga nödiga undersökningar, allt detta påkallar en tjänsteman med erforderlig teoretisk och praktisk utbildning, och med den avlöning, som gör det möjligt för

honom att ägna den väsentligaste delen av sitt arbete åt institutionen och lockar honom att kvarstanna i befattningen under en följd av år. Kontinuitet är nämligen av alldeles särskild vikt i vården av ett dylikt museum.

Det riktigaste vore inrättande av en konservatorsbefattning motsvarande den vid de botaniska och zoologiska institutionerna. Med hänsyn till det ekonomiska läget torde härmed böra tills vidare anstå, och hemställas i stället, att amanuensens arvode måtte sättas till 2,400 kronor.

Slutligen vill jag i korthet omnämna vad professorerna i kemi D. Strömholm och L. Ramberg anföra ifråga om arvodet åt biträdet vid övningarna i organisk kemi.

Ifrågavarande biträde har, alltsedan anslaget beviljades, tjänstgjort vid övningarna i organisk kemi, vid vilka övningar ingen av institutionens amanuenser tagas i anspråk. Ursprungligen var detta biträde väsentligt högre avlönat än amanuenserna vid samma institution (1,500 kronor mot dåvarande högsta amanuenslön 800 kronor), men sedermera har förhållandet ändrats. Genom kommitténs förslag skulle biträdet erhålla *lägre* avlöning (2,250 kronor) än de högst avlönade amanuenserna (2,400 kronor).

De uppgifter, som numera förekomma under övningarna i organisk kemi, äro av så mångskiftande art, att biträdet måste äga synnerligen grundliga kunskaper i organisk kemi och vara fullt förtrogen med utförandet av alla organiskt-kemiska operationer och med handhavandet av därför erforderliga apparater. De studerande måste instrueras och övervakas vida noggrannare än deltagarna i andra övningskurser. Risker för att laboranterna vid oförsiktigt arbete kunna ådraga sig mer eller mindre allvarliga skador genom förgiftning, explosioner, antändning av kläder o. s. v., är nämligen vid laborationsövningar i organisk kemi ganska stor, och den dyrbara apparatur (elektriska ugnar, högvakuumpumpar, mätinstrument av olika slag), som numera användes vid dessa övningar, kan genom oförsiktighet från laboranternas sida lätt skadas eller till och med förstöras.

Redan med nuvarande löneförhållanden har det visat sig svårt att erhålla kvalificerat biträde vid ifrågavarande övningar; svårigheten skulle givetvis ökas vid ett bifall till kommitténs förslag.

Vidare framhålles behovet för professorn i organisk kemi att hava tillgång till biträde vid förberedande av experiment, avsedda att belysa föreläsningarna. Detta kan ej åläggas ifrågavarande befattningshavare utan motsvarande ökning av arvodet. Hemställas därför om ett arvode, som med minst 500 kronor överstiger avlöningen för de högst avlönade amanuenserna inom matematisk-naturvetenskapliga sektionen.

Filosofiska fakultetens krav hava vunnit understöd av större akademiska konsistoriet, som i frågan anför:

Beträffande amanuenserna vid den filosofiska fakultetens institutioner måste konsistoriet bestämt avstyrka kommitténs förslag till deras avlöning. Vid de till matematisk-naturvetenskapliga sektionen hörande institutionerna finnas nu 16 amanuenser, av vilka 12 uppbara ett högre, 4 ett lägre arvode. I stället föreslår nu kommittén 6 arviden å 2,400 kronor, 8 å 1,800 kronor samt 2 å 1,200 kronor. Högsta amanuensarvodet skulle sålunda här vara dubbelt så stort som det lägsta. För alla dessa amanuenser gälla emellertid samma kompetensfordringar, och deras arbete

är på alla institutionerna till kvaliteten ekvivalent. Det enda, som skulle kunna motivera en olika avlöning för dessa amanuenser, skulle då vara, om det kunde visas, att olika institutioner av sina amanuenser behövde utkräva olika arbetskvantitet. I själva verket visa också de uppgifter om amanuensernas tjänstgöring, som finnas i kommitténs betänkande, på någon olikhet i deras dagliga tjänstgöringstid, vilken anges till lägst 4, högst omkring 5 timmar, således långt ifrån så stora växlingar som i de föreslagna lönebeloppen. Den förra växlar i förhållandet 4 · 5, de senare i förhållandena 2 · 3 · 4. Härvid är emellertid att märka, att amanuensernas arbetstid på grund av arbetets växlande art är svår att exakt angiva, varför också de flesta uppgifterna endast äro approximativa. Arbetstiden kan också i vissa fall på en och samma institution vara olika under olika år, beroende bland annat på det ganska växlande antalet elever. Bland de 5 amanuenser, vilkas dagliga arbetstid anges till 4 timmar, höra 3 till dem, som för närvarande ha det lägre arvodet. Att en något mindre tjänstgöring i allmänhet utkräves av dessa är helt naturligt. Men de institutioner, vilkas amanuenser hittills varit sämre avlönade än de övrigas, behöva, såsom av filosofiska fakultetens yttrande framgår, numera, också de, amanuenser med full tjänstgöring.

På grund av det nu anförda och med hänvisning till filosofiska fakultetens yttrande får sålunda konsistoriet hemställa, att samtliga amanuenser vid matematisk-naturvetenskapliga sektionens institutioner erhålla samma arvode och att detta bestämmes till 2,400 kronor, vilket belopp synes konsistoriet väl motiverat med hänsyn till vikten av att erhålla dugliga amanuenser, tjänstgöringens omfattning och även det förhållandet, att amanuens-tjänstgöringen i regeln för vederbörande fördröjer avslutandet av de akademiska studierna.

Av amanuenserna vid den humanistiska sektionens institutioner intar den vid museet för nordiska fornsaker ungefär samma ställning som de naturvetenskapliga institutionernas amanuenser. Med åberopande av filosofiska fakultetens utredning får konsistoriet för denne amanuens föreslå ett arvode av 2,400 kronor.

Ungefär samma ställning som denne intar också amanuensen vid konstmuseet, men då hans göromål äro mindre omfattande, hemställer konsistoriet i likhet med fakulteten, att arvodet för honom måtte utgå med 1,200 kronor, vilket arvode synes konsistoriet böra uppföras på ordinarie stat.

Samma arvode vill konsistoriet också med åberopande av filosofiska fakultetens utredning föreslå för amanuenserna vid Victoriamuseet för egyptiska fornsaker och vid myntkabinetet.

Kommittén har föreslagit, att arvodet för biträdet vid övningarna i organisk kemi vid institutionen för allmän och analytisk kemi skulle höjas till 2,500 kronor. Åberopande filosofiska fakultetens yttrande får konsistoriet, då ifrågavarande biträde har en mera krävande tjänstgöring än amanuenserna, föreslå, att hans arvode sättes till 2,842 kronor.

Även från Lunds universitet har kommitténs förslag i nu förevarande del mött en stark kritik.

Fakulteten uttalar sig till en början om de vid vissa institutioner befintliga assistentbefattningarna:

Ursprungligen äro dessa inrättade för att ha tillgång till en tjänsteman

med högre kvalifikationer än amanuenserna, men utan fast anställning, och deras lön jämställdes då med docentstipendierna.

Den föreslagna lönen, 3,600 kronor, anser fakulteten alldeles för lågt tilltagen, om man tar i betraktande de kvalifikationer, som krävas av dessa assistenter, och det ansvar, som åligger dem. Assistenten i fysik leder självständigt laborationerna i fysik för kandidat- och ämbetsexamen, och för motsvarande arbete finnes i Uppsala en laborator, vars befattning av kommittén uppföres i klassen B 16 med begynnelselönen av 8,100 kronor; assistenten vid geologisk-mineralogiska institutionen leder undervisningen i mineralogi och petrografi samt föreläser i dessa delar av vetenskapen, och för denna undervisning har inlämnats ansökan om begäran av en biträdande lärarbefattning med en avlöning, motsvarande högsta avlöningen för professorsvikariat; assistenten i växtfysiologi har visserligen för närvarande att under professors ledning biträda vid kurserna i växtfysiologi, men hans arbete kommer nu att ökas, i det assistenten snart får även övertaga arbetet som bibliotekarie vid de båda botaniska institutionernas förenade bibliotek. Samtliga dessa tre assistenter hava ett synnerligt viktigt och maktpåliggande arbete, varför man av dem måste kräva stora kvalifikationer, och det synes därför vara berättigat att för dem begära en lön av 5,000 kronor, vilket ligger mellan löneklasserna B 12 och B 11, medan t. ex. andre bibliotekarier uppförts i klassen B 13 liksom konservatorerna vid zoologiska och botaniska institutionerna.

I fråga om amanuenserna vid fakultetens institutioner heter det vidare i fakultetens yttrande:

Angående förhållandena för amanuenserna vid de institutioner, varom nu är fråga, uttalar kommittén, att det av lönetekniska skäl vore önskvärt, att större enhetlighet i amanuensernas avlöningsförhållanden genomfördes. Emellertid visar det sig, att i nu gällande lönestat för amanuenser 4 olika lönegrader förefinnas och att kommitténs förslag upptager alldeles samma antal olika avdelningar vadan det knappast torde vara berättigat, att lägga större vikt vid denna formella, lönetekniska synpunkt, utan i stort sett föreslå avlöningar efter befattningarnas beskaffenhet och därmed förenat ansvar och arbete. Dock bör man anse det vara ett önskemål, att lönegraderna äro relativt få.

För närvarande finnas på *ordinarie* stat inom

mat.-nat. sekt.	7	amanuenser	à 1,200 kronor	+ 300 kronor	tillf. löneförb.
	5	»	à 800 »	+ 200 »	»
human. sekt.	1	»	à 1,200 »	utan	»
	2	»	à 800 »	+ 200 »	»

Vartill komma på *extra* stat inom

mat.-nat. sekt.	1	amanuens	à 1,200 kronor	+ 300 kronor	tillf. löneförb.
	1	»	à 800 »	+ 200 »	»
human. sekt.	1	»	à 800 »	utan	»

För dessa 18 befattningar föreslår kommittén

4	arvoden på	2,400 kronor;
9	»	» 1,800 » ;
3	»	» 1,200 » ; samt
2	»	» 750 » ,

varvid de tolv på ordinarie stat uppförda befattningarna inom den matematisk-naturvetenskapliga sektionen skulle uppföras med en avlöningssumma av 4 arvoden på 2,400 kronor, 7 på 1,800 kronor samt ett på 1,200 kronor, på så sätt att bestämmelser om fördelningen av dessa arvoden på de olika befattningarna skulle »för viss tid, förslagsvis tre år, meddelas av universitetskanslern efter framställning från universitetsmyndigheterna». Mot denna visserligen fria, men också osäkra fördelning av arvoden torde emellertid många och berättigade anmärkningar kunna framställas. Visserligen varierar amanuensernas arbete efter studentantalet och stundom även efter andra omständigheter, men i stort sett äro dock förhållandena så pass stabila, att en dylik »omreglering» vart tredje år näppeligen har fog för sig, oavsett att den skulle medföra onödig strid och splittring. I det stora hela äro amanuensbefattningarna på de olika institutionerna förenade med arbete, som är tämligen likvärdigt och kvantitativt någorlunda lika. Det synes sålunda riktigtast, att på institutioner, där endast en amanuens finnes, denne uppföres i högsta arvodesklassen, och att, där flera amanuenser finnas, en uppföres i högsta arvodesklassen. Endast i tre fall torde avvikelser från denna regel böra göras.

På kemiska institutionen finnas tre¹⁾ amanuenser, men här äro också göromålen synnerligen omfattande med större antal studerande än på någon annan av fakultetens institutioner. Av de tre amanuenserna biträda två laboratorn och en professorn. Bland de förstnämnda har den ene att kontrollera laboranternas arbete och utdela de kvantitativa analysproven samt delvis vara laboratorns ställföreträdare, medan den andre utdelar de kvalitativa analysproven samt utlämnar kemikalier, kärl m. m. Den amanuens, som biträder professorn, har att iordningställa försök och material till föreläsningarna, biträda vid kursen i fysikalisk kemi samt bistå licentiatlaboranterna. Det mest krävande och viktigaste arbetet åligger sålunda den förstnämnde av de amanuenser, som biträda laboratorn, och den, som biträder professorn, varför det torde vara rättvist, att dessa båda uppföras i den högsta arvodesklassen.

Vid fysiska institutionen finnas arvoden för två amanuenser, och dessas åliggande är att biträda vid handledningen av institutionsarbetet, den ene vid de obligatoriska laborationsövningarna för de lägre examina och den andre vid laborationerna för högsta betyget i ämbetsexamen och vid licentiatarbetena, medan oavlönade extra ordinarie amanuenser utföra en del lägre arbete, materiellutlämning etc. Båda ordinarie amanuensernas arbete är så viktigt och kräver så stora förutsättningar, att den högsta arvodesklassen är den enda, som kan ifrågasättas.

Vid universitetets konstsamling finnes endast en amanuens anställd, och det arbete, som här förekommer vid en redan ordnad samling med relativt liten accession, torde lämpligen anses ersatt med det lägre amanuensarvodet.

Av ifrågavarande befattningar äro tre uppförda på extra stat, nämligen den vid institutionen för ärftlighetsforskning, den andra vid astronomiska observatoriet samt den vid universitetets konstsamlingar. Att den förstnämnda måste stå kvar på extra stat, är tydligt nog, men då ett ständigt behov förefinnes för de båda senare, torde vara rimligast, att de båda, så snart ske kan, uppföras på ordinarie stat.

För de till filosofiska fakulteten knutna institutionerna skulle sålunda följande amanuensbefattningar i de olika arvodesklasserna vara önskvärda

¹⁾ Numera fyra.

<i>Matematisk-naturvetenskapliga sektionen:</i>	Första arvodesklass	Andra arvodesklass
Astronomiska observatoriet	1	1
Botanisk-systematiska institutionen	1	—
Botanisk-växtfysiologiska »	1	—
Fysiska »	2	—
Geologisk-mineralogiska »	1	1
Kemiska »	2	1
Zoologiska »	1	1
Institutionen för ärftlighetsforskning	1	—
 <i>Humanistiska sektionen:</i>		
Geografiska institutionen	1	—
Historiska museet samt mynt- och medalj- kabinettet	1	1
Universitetets konstsamlingar	—	1
Summa	12	6

Innan jag går vidare, vill jag allenast erinra därom, att i samband med framställningar, avsedda att föreläggas 1925 års riksdag, inkommit åtskilliga förslag om inrättande av nya amanuensbefattningar vid vissa till de filosofiska fakulteterna bundna institutionerna. Så hava beträffande Uppsala universitet av vederbörande förslag framlagts om inrättande av *dels* ytterligare en amanuensbefattning vid museet för nordiska fornsaker med ett arvode å 2,400 kronor och närmast med uppgift att vårda museets avdelning av allmogekultur, *dels* ytterligare en amanuensbefattning vid fysiska institutionen med samma arvode som nuvarande amanuenser vid samma institution, *dels ock* en amanuensbefattning vid växtbiologiska institutionen med samma arvode som fakultetens amanuenser av högre arvodesklass. Från Lunds universitet föreligger en sedan ett par år årligen förnyad framställning om ombildande av assistentbefattningen vid geologisk-mineralogiska institutionen till en biträdande lärarbefattning inom ämnesgruppen geologi med mineralogi, med en avlöning av 6,500 kronor och med åliggande att sköta undervisningen närmast i mineralogi och petrografi.

Departement-
schefen.

Jämväl ifråga om de filosofiska fakulteternas amanuenser innebär kommitténs förslag ett system med rörliga arvoden, knutna ej till institutionen utan till vederbörande sektion. Detta förslag har, såsom framgår av min redogörelse, icke vunnit genklang hos någon av de akademiska myndigheter, som härom yttrat sig. Jag har ifråga om amanuenserna vid de medicinska fakulteternas teoretiska institutioner angivit de skäl, som föranlett mig att avvika från en av kommittén beträffande dessa föreslagen liknande anordning; vad de filosofiska fakulteterna nu i frågan anfört har yttermera styrkt mig i uppfattningen av det lämpliga att i förevarande avseende bygga på de nuvarande förhållandena med vid de särskilda institutionerna givna arvoden. Jag kan därför ej tillstyrka kommitténs förslag om en anordning med s. k. rörliga

arvoden inom de filosofiska fakulteterna. Härav följer också, att den särskilda föreskrift, som kommittén föreslagit i avseende å amanuensen vid den geografiska institutionen, ej bliver erforderlig.

I likhet med vad jag anført om amanuenserna vid de medicinskt-teoretiska institutionerna böra även amanuenserna vid filosofiska fakultetens institutioner i förekommande fall åtnjuta fri bostad utöver lönen. Det gör också, att jag vid bedömande av arvodesbeloppen ansett mig böra i stort sett utgå från nuvarande förhållanden.

Om de till åtskilliga amanuenser i Uppsala utgående donationsräntor torde gälla vad jag i motsvarande hänseenden i liknande fall förut anført.

Beträffande själva arvodesbeloppen utgå nu de högsta arvodena, 2,500 kronor, till en var av tre assistenter vid geologiska, fysiska och botaniska institutionerna i Lund. Kommitténs förslag innebär en höjning till 3,600 kronor, medan åter fakulteten påyrkar en arvodesökning till 5,000 kronor. Jag anser mig med hänsyn till av mig förordad motsvarande höjning å andra assistentarvoden böra tillstyrka kommitténs förslag. Det av fakulteten upprepade gånger framförda önskemålet om förvandling av assistentbefattningen vid geologiska institutionen till en biträdande lärarbefattning har jag icke ansett mig kunna för närvarande förorda.

Amanuensarvodena vid de matematisk-naturvetenskapliga sektionernas institutioner äro för närvarande av två slag, ett arvode å 1,200 kronor och ett å 800 kronor. Kommitténs förslag innebär tre olika arvodesgrupper, en med arvoden å 2,400 kronor, en med arvode å 1,800 kronor och en med arvoden å 1,200 kronor. Detta förslag har icke vunnit instämmande av de båda filosofiska fakulteterna. Fakulteten i Uppsala, understödd av det större akademiska konsistoriet därstädes, föreslår, att samtliga sektioners amanuensarvoden sättas till 2,400 kronor, medan fakulteten i Lund åter tänker sig en differentiering i så måtto, att av två arvodestyper den högsta skulle tillkomma institutioner med endast en amanuens och vid institutioner, där flera amanuenser finnas, en av de där anställda amanuenserna, varvid dock vissa modifikationer förutsättas vid tillämpningen. Ehuru skäl kunna anföras för såväl den ena som den andra av de av fakulteterna föreslagna grunderna, synes det mig dock vanskligt att nu vidtaga en mera väsentlig rubbning av rådande förhållanden. I avseende å Uppsalaförslaget synes mig den av vissa institutionsföreståndare förebragta argumenteringen för en höjning av amanuensarvodena ej bindande och beträffande Lundaförslaget förefaller mig utredningen och bevisningen icke tillfyllestgörande. Jag har därför funnit det vara från flera synpunkter lämpligast att utgå från nuvarande arvodesbelopp, därvid jag tillstyrker en höjning av nuvarande arvode å 1,200 kronor till 1,800 kronor och nuvarande arvode å 800 kronor till 1,200 kronor.

I avseende å de å extra stat utgående arvodena till assistenter och amanu-

enser vid matematisk-naturvetenskapliga sektionens institutioner tillstyrker jag vad kommittén föreslagit. I likhet med fakulteten i Lund anser jag dock, att där ett konstant behov föreligger och eventuellt ändrade förhållanden ej kunna väntas medföra ändring i arbetsuppgifter, ett överförande på ordinarie stat av dessa arvoden är fullt motiverat. Jag tillstyrker samtliga arvodens upptagande å universitetens ordinarie stater, med undantag dock för *dels* arvodet åt assistenten vid internationella solarforskningen i Uppsala, *dels ock* arvodet åt amanuensen vid institutionen för ärftlighetsforskning i Lund. Likaså anser jag, att arvodet åt biträdet vid övningarna i organisk kemi i Uppsala fortfarande bör utgå å extra stat.

De från Uppsala universitet framförda kraven om nya amanuensbefattningar vid fysiska och växtbiologiska institutionerna anser jag mig icke böra nu understödja; ett realiserande av dessa önskemål torde kunna anstå ännu något år.

Arvodena till amanuenserna vid de humanistiska sektionernas institutioner utgå nu med i allmänhet synnerligen låga belopp. Amanuensen vid konstmuseet i Uppsala åtnjuter 300 kronor i arvode och en var av amanuenserna vid myntkabinettet och Victoriamuseet för egyptiska fornsaker arvode av 500 kronor; dessa arvoden hava av kommittén föreslagits till respektive 600 och 750 kronor. Fakulteten, biträdd av det större konsistoriet, förordar ett belopp av 1,200 kronor för samtliga dessa tre amanuenser. I likhet med de akademiska myndigheterna och på av dem anförda skäl anser jag, att nu senast berörda arvoden böra utgå med samma belopp, och bör detsamma sättas till 750 kronor.

Amanuensen vid museet för nordiska fornsaker i Uppsala intager numera en särställning. Hans arvode, nu 800 kronor, har av kommittén föreslagits till 1,200 kronor. Fakulteten och konsistoriet anse, att han bör likställas med matematisk-naturvetenskapliga sektionens amanuenser och förorda ett arvode av 2,400 kronor. En arvodesförhöjning för denne amanuens — utöver den i allmänhet föreslagna normala förhöjningen — synes mig fullt motiverad genom vad professor Almgren, såsom av det föregående framgår, yttrat om hans arbete och hans ställning. Detta belyses ock av det från universitetet nu senast framkomna önskemålet om ytterligare en amanuens vid sagda museum; sistnämnda krav avser tillgodoseende av museets avdelning av allmogekultur, för vilken avdelning något mera direkt intresse näppeligen lär vara att påräkna hos den rent arkeologiskt utbildade amanuensen vid museet. Hur behjärtansvärt jag än finner detta krav vara, kan jag icke för närvarande tillmötesgå detsamma men vill jag i stället förorda, att nuvarande amanuensarvode fastställes till samma belopp, som jag ovan ifrågasatt för amanuens inom matematisk-naturvetenskapliga sektionen, eller alltså till 1,800 kronor.

Vid Lunds universitets humanistiska institutioner åtnjuter nu en var av amanuensen vid konstsamlingarna och andre amanuensen vid historiska

muscet ett arvode av 800 kronor. Kommittén föreslår arvodets sänkning till 750 kronor. Då jag ej kan finna något reellt skäl vara anfört för detta förslag, anser jag ej minst med hänsyn till det ökade arbetet och den betydelse dessa amanuenser hava för ifrågavarande museisamlingars vårdande, att ifrågavarande arvoden böra behandlas som andra arvoden med samma belopp, d. v. s. höjas till 1,200 kronor. Det nu å extra stat vid universitetets konstsamlingar utgående arvodet synes mig böra överföras på ordinarie stat. För den förste amanuensen vid historiska museet tillstyrker jag ett arvode till samma belopp, som ovan förordats för amanuensen vid fornsaksmuseet i Uppsala eller 1,800 kronor.

För åskådliggörande av mina förslag beträffande de filosofiska fakulteternas amanuenser anser jag mig böra lämna följande sammanfattning, därvid jag för jämförelsen med nuvarande förhållanden hänvisar till den sid. 173 återgivna tablån.

Departementschefens förslag beträffande amanuenserna vid de filosofiska fakulteternas institutioner.

Uppsala universitet		Lunds universitet	
	Arvode Kr.		Arvode Kr.
Ordinarie stat.		Ordinarie stat.	
<i>Institutionen för allmän och analytisk kemi.</i>		<i>Kemiska institutionen.</i>	
1 amanuens	1,800	1 amanuens	1,800
4 amanuenser	7,200	3 amanuenser	5,400
<i>Mineralogisk-geologiska institutionen.</i>		<i>Geologisk-mineralogiska institutionen.</i>	
1 amanuens	1,200	1 assistent	3,600
1 d:o	1,200	1 amanuens	1,800
		1 d:o	1,200
<i>Fysiska institutionen.</i>		<i>Fysiska institutionen.</i>	
1 amanuens	1,800	1 assistent	3,600
1 d:o	1,800	1 amanuens	1,800
		1 d:o	1,800
<i>Astronomiska institutionen.</i>		<i>Astronomiska observatoriet.</i>	
1 assistent	3,600	1 amanuens	1,200
1 amanuens (i arvodet ingår ränta å Melanderjelmiska m. fl. fonder 44 kr.)	1,200	1 d:o	1,200
<i>Meteorologiska institutionen.</i>			
1 assistent	2,400		
1 amanuens	1,800		

Uppsala universitet		Lunds universitet	
<i>Botaniska institutionen.</i>	Arvode Kr.	<i>Botaniska institutionen.</i>	Arvode Kr.
1 amanuens vid botaniska trädgården (i arvodet ingår ränta å Wahlbergsska fonden 120 kr.)	1,800	1 assistent vid växtfysiologiska laboratoriet	3,600
1 amanuens vid botaniska laboratoriet	1,800	1 amanuens vid växtfysiologiska avdelningen	1,200
		1 amanuens i systematisk botanik	1,200
<i>Zoologiska institutionen.</i>		<i>Zoologiska institutionen.</i>	
1 amanuens vid zoologiska museet	1,800	1 amanuens	1,800
1 d:o vid zootomiska laboratoriet	1,800	1 d:o	1,200
<i>Geografiska institutionen.</i>		<i>Geografiska institutionen.</i>	
1 amanuens	1,200	1 amanuens	1,200
<i>Myntkabinettet.</i>		<i>Historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet.</i>	
1 amanuens	750	1 amanuens	1,800
		1 d:o	1,200
<i>Museet för nordiska fornsaker.</i>		<i>Universitetets konstsamlingar.</i>	
1 amanuens	1,800	1 amanuens	1,200
<i>Konstmuseet.</i>			
1 amanuens	750		
<i>Victoriamuseet för egyptiska fornsaker.</i>			
1 amanuens	750		
<i>Extra stat.</i>		<i>Extra stat.</i>	
<i>Institutionen för allmän och analytisk kemi.</i>		<i>Institutionen för ärftlighetsforskning.</i>	
Biträde vid övningarna i organisk kemi	2,250	1 amanuens	1,800
<i>Fysiska institutionen.</i>			
1 assistent för biträde vid arbetet med den internationella solarforskningen (arvodet utgår ur ett av 1923 års riksdag beviljat anslag av 7,500 kr., varav för budgetåret 1923—1924 utgått 1,500 kr.)	2,400		

7. Exercitiemästare vid universiteten i Uppsala och Lund.

Exercitiemästarinstitutionen vid universiteten är av ett synnerligt gammalt datum; den härrör från universitetens allra tidigaste dagar. Från att under

långa tider ända in på 1800-talet hava haft en utomordentlig betydelse och spelat en viktig roll för den högre utbildningen, kom denna institution att med ändrade tidsförhållanden helt ändra karaktär och jämväl till en viss del förlora sitt forna existensberättigande.

Vad som nu återstår av denna institution utgöres av musikdirektören eller kapellmästaren, gymnastikläraren och ritmästaren.

Avlöningsförmånerna för musikdirektören — director musices — vid Uppsala universitet och kapellmästaren vid Lunds universitet voro före 1908 års löneroglering i stort sett lika men rubbades år 1908 till förmån för musikdirektören i Uppsala; genom beslut av 1911 års riksdag blev emellertid likställigheten återinförd.

Avlöningen utgör för närvarande 3,500 kronor, därav 2,300 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, vartill komma två ålderstillägg, vardera å 250 kronor efter 5 och 10 år. Härtill kommer tillfällig löneförbättring med 800 kronor. Ifråga om musikdirektören i Uppsala är dessutom föreskrivet, att, om boställsrum av honom åtnjutes, lönen skall minskas med 500 kronor årligen.

Båda nu ifrågavarande befattningshavare hava undervisningsskyldighet i viss omfattning. I Uppsala äger director musices att terminligen kostnadsfritt hålla två övningar i veckan uti instrumentalmusik samt att terminligen varje vecka hålla föreläsning över något till musikens teori och historia hörande ämne; dessa övningar och föreläsningar kunna dock få utbytas mot annan undervisning. Kapellmästaren i Lund skall leda akademiska kapellets övningar varje vecka två timmar i kammarmusik och två timmar i orkestermusik samt varje termin en timme i veckan hålla offentlig föreläsning över något musikhistoriskt ämne. Om den sistnämndes nuvarande skyldighet att leda praktiska övningar i liturgisk sång har jag förut talat (jfr sid. 124 ff.).

Lönerogleringskommittén, som förutsätter det civila avlöningsreglementets tillämpning å nu nämnda tjänst innehavare, förordar, att de hänföras båda till lönegraden B 11, d. v. s. innebärande för musikdirektören i Uppsala en avlöning av 4,956 kronor—6,384 kronor och för kapellmästaren i Lund en avlöning av 4,782 kronor—6,168 kronor.

Gymnastikläraren vid Uppsala universitet åtnjuter på ordinarie stat avlöning av 2,000 kronor jämte 6 famnar ved, beräknade till 90 kronor, eller alltså tillhoppa 2,090 kronor. Dessutom är till en biträdande lärare vid gymnastikinrättningen i staten uppfört ett arvode av 500 kronor. Med anledning av det väsentligt ökade arbete, som tillkom de båda gymnastiklärarna, sedan universitetets nya gymnastikbyggnad tagits i bruk, beviljade 1912 års riksdag i anledning av en utav Kungl. Maj:t gjord framställning tillfällig löneförbättring till gymnastikläraren med 910 kronor, därav 410 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar samt till biträdande gymnastikläraren med 250 kronor arvode. För ändamålet erforderliga medel hava sedan dess

*Musikdirek-
tören och
kapell-
mästaren.*

*Gymnastik-
läraren.*

årligen av riksdagen anvisats å extra stat, och förslag föreligger jämväl om medels utgående för ändamålet under budgetåret 1925—1926.

Det må anmärkas, att såsom villkor för gymnastiklärarens åtnjutande av avlöningsförbättringen stadgats, att han icke må med sin tjänst förena annan tjänstebefattning, allmän eller enskild, såframt ej kanslern för rikets universitet, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att befattningen ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid universitetet, finner befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas.

Vid Lunds universitet finnes en lärare i gymnastik och fäktkonst med avlöning å ordinarie stat av 2,000 kronor. Härå utgår, utom dyrtidstillägg, tillfällig löneförbättring med 500 kronor. Dessutom har årligen från och med år 1921 utgått ett extra anslag å 500 kronor till anordnande av gymnastikövningar för kvinnliga studerande, vilket anslag disponerats för avlöning av en kvinnlig gymnastiklärare. Detta anslag, varå utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring, har föreslagits även för budgetåret 1925—1926.

Gymnastikläraren i såväl Uppsala som Lund har en ganska omfattande undervisningsskyldighet. I Uppsala har ifrågasvarande lärare — fränsett tillsynen över gymnastikinstitutionen m. m. dylikt — att under terminerna undervisa i gymnastik och fäktkonst sammanlagt minst 12 timmar i veckan. Den biträdande gymnastiklärarens undervisningsskyldighet omfattar terminligen minst 6 timmar i veckan. För gymnastikläraren i Lund finnes ingen instruktion fastställd. Hans tjänstgöring har pläгат omfatta 10—12 timmar i veckan. Den kvinnliga gymnastikläraren leder gymnastikövningar 3 timmar i veckan under läsåret.

Löneregleringskommittén åberopar det nära samband, som råder mellan avlöningen till gymnastiklärarna vid universiteten och de allmänna läroverken, och, då kommittén ej velat föregripa den utredning rörande de senare befattningshavarnas avlöning, som för närvarande pågår, hemställer kommittén, att gymnastiklärarna i Uppsala och Lund ävensom den biträdande gymnastikläraren i Uppsala tills vidare bibehållas vid nuvarande avlöning och placeras på övergångsstat.

Kommittén förutsätter härvid, att å det på övergångsstaten upptagna konstanta avlöningsbeloppet 2,000 kronor till vardera av de båda befattningshavarna kommer att utgå dyrtidstillägg enligt hittills gällande grunder. För att bereda möjlighet för en motsvarande anordning beträffande anslagen å extra stat för gymnastikläraren vid Uppsala universitet föreslår kommittén, att de båda anslagen å sammanräknat 1,160 kronor skola var för sig uppföras såsom anslag å extra stat.

Det å extra stat för universitetet i Lund utgående anslaget å 500 kronor till gymnastikövningar för kvinnliga studerande anser kommittén böra höjas med 20 procent till 600 kronor.

Vid båda universitetet finnas anslag — i Uppsala 800 kronor och i Lund 1,000 kronor — till avlöning av ritmästare. Dessa anslag disponeras för närvarande på särskilt sätt. I Uppsala utgår 300 kronor av anslaget till avlöning av en amanuens vid universitetets konstmuseum och återstoden användes till arvode åt en lärare, som skall meddela undervisning i utförande av ritningar för vetenskapliga ändamål. Beslut härom har senast fattats vid 1924 års riksdag, sedan med riksdagens medgivande en motsvarande anordning försöksvis prövats alltsedan år 1911. Tillfällig löneförbättring utgår ej å detta anslag, men väl dyrtidstillägg.

På grund av beslut av 1922 års riksdag har medgivits, att till 1926 års utgång arvodet till en ritmästare vid universitetet i Lund må så disponeras, att 500 kronor utgå till en kurs i de fria konsternas teknik, uttryckssätt och metoder jämte biträde i vården och konserveringen av konstsamlingarna, 300 kronor utgå till en kurs i reproduktionsmetodernas teori och praktik samt 200 kronor utgå till en kurs i uppmätning och avbildning av fornminnen och byggnadsverk, dock att, vad de två senare kurserna beträffade, de finge efter förefallande behov anordnas vare sig vart eller vartannat år, i senare fallet med användande av den å samma kurser för två år belöpande delen av anslaget. En i viss mån motsvarande anordning har med riksdagens medgivande ägt bestånd alltsedan år 1918. Å detta anslag utgår varken tillfällig löneförbättring eller dyrtidstillägg.

Löneregleringskommittén säger sig med hänsyn till rådande förhållanden ej finna anledning att föreslå ritmästararvodets bibehållande i staten. Kommittén uttalar dock ett beklagande av att ritundervisningen — vars stora betydelse för utbildning av lärare med flera ej torde kunna förnekas — så föga uppmärksammas vid den akademiska undervisningen och uttalar tillika önskemålet, att frågan om en lämplig anordning av denna undervisning snarast tages under överbägande.

Enär kommittén föreslår upprättande å extra stat av en amanuensbefattning vid konstmuseet i Uppsala, behöver enligt kommitténs mening blott det till en ritlärare utgående arvodet å 500 kronor regleras och torde det samma med hänsyn till ändrade grunder för dyrtidstilläggets beräkning böra höjas med 20 procent till 600 kronor.

Beträffande Lunds universitet grundar sig kommitténs förslag på de före år 1923 rådande förhållanden, vilka i viss mån ändrades genom ovannämnda beslut av 1922 års riksdag, vadan jag saknar anledning dröja vid vad kommittén härutinnan anfört.

Mot vad kommittén i fråga om universitetens exercitiemästare och till sådana nu utgående anslag anfört och föreslagit, hava de akademiska myndigheterna icke nu haft något att erinra.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen, utgå nu ifrågavarande avlöningar och arvoden huvudsakligen till befattningshavare, vilka hava en

till terminerna förlagd lärarverksamhet och ej äro året om bundna vid tjänstgöring vid universitetet eller vederbörande institution. I anslutning till vad jag i annat sammanhang utvecklat, nämligen att det civila avlöningsreglementet icke bör äga tillämpning å innehavare av befattningar, vilka äga karaktär av lärartjänster, kan jag ej förorda kommitténs förslag, i vad det avser en tillämpning av nämnda avlöningsreglemente i förevarande fall.

Vad först angår musikdirektören i Uppsala och kapellmästaren i Lund torde ingen anledning finnas att ej bibehålla den nuvarande likställigheten i avlöningshänseende. Den nuvarande avlöningen utgör, såsom jag ovan erinrat, 4,300 kronor i begynnelselön och 4,800 kronor i slutlön, därvid inräknat tillfällig löneförbättring. En tillämpning av principen om avlöningens höjning med ett belopp, motsvarande den med den nya löneregleringen förenade sänkningen av dyrtidstillägget, skulle giva vid handen i avrundat tal en begynnelselön av 5,000 kronor och en slutlön av 5,700 kronor. Med hänsyn till den något förmånligare löneställning, som enligt kommitténs förslag skulle tillkomma ifrågavarande befattningshavare, vill jag tillstyrka en begynnelseavlönning av 5,000 kronor, därav 3,300 kronor lön och 1,700 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg till lönen, vardera å 500 kronor. Slutavlöningen skulle alltså uppgå till 6,000 kronor. Det avdrag å lönen, som musikdirektören i Uppsala skall vidkännas vid åtnjutandet av boställsrum, synes mig böra bestämmas till 800 kronor.

Gymnastiklärarna vid universiteten äro nu i lönehänseende olika ställda. I Uppsala uppbär han 3,000 kronor och i Lund 2,500 kronor, i båda fallen inräknat tillfällig löneförbättring. Kommitténs förslag, att ifrågavarande lärare skola med bibehållande av nuvarande avlöning placeras å övergångsstat, därvid dyrtidstillägg skola utgå enligt hittillsvarande grunder, finner jag mindre tillfredsställande. Det av kommittén åberopade sambandet med avlöningen till de allmänna läroverkens gymnastiklärare synes mig icke kunna godtagas såsom ett skäl för en anordning av det utav kommittén ifrågasatta slaget. De allmänna läroverkens gymnastiklärare hava utav ålder avlönats och jämväl nu senast föreslagits skola avlönas efter helt andra grunder än vad som tillämpats i fråga om universitetens gymnastiklärare. Den pågående utredningen angående omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet torde näppeligen kunna hava något direkt inflytande på den föreliggande frågan.

Jag vill alltså tillstyrka, att befattningarna uppföras på ordinarie stat. Avlöningen bör med tillämpning av principen om en höjning, motsvarande sänkningen av dyrtidstillägget, bestämmas för gymnastikläraren i Uppsala till 3,600 kronor, därav 2,400 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, och för gymnastikläraren i Lund till 3,000 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar. Till ifrågavarande löner vill jag, med upptagande av ett av de akademiska myndigheterna förut framlagt förslag, förorda två ålderstillägg å 300 kronor efter

5 och 10 år. Vedanslaget till befattningshavaren i Uppsala bör uppenbarligen utgå ur staten. Härtill återkommer jag närmare längre fram.

För den biträdande gymnastikläraren i Uppsala, vilken nu åtnjuter sammanlagt 750 kronor, bör å stat uppföras ett arvode av 900 kronor och för ledaren av gymnastikövningar för kvinnliga studerande i Lund, som nu uppbär 500 kronor å extra stat, ett arvode av 600 kronor.

Ritmästararvodena böra givetvis omregleras efter nu rådande förhållanden. Beträffande Uppsala universitet har riksdagen medgivit en anordning, som innebär, att arvodet å 800 kronor uppdelats med 300 kronor till en amanuens vid konstmuseet och med 500 kronor till arvode åt en lärare i utförande av ritningar för vetenskapliga ändamål. Om amanuensen vid konstmuseet har jag redan yttrat mig och framlagt förslag. I fråga om det återstående arvodet å 500 kronor tillstyrker jag kommitténs förslag om dess höjande till 600 kronor.

Vid Lunds universitet disponeras arvodet till en ritmästare, 1,000 kronor, till givandet av ovan angivna särskilda kurser. Denna anordning äger visserligen allenast provisorisk giltighet till utgången av år 1926. En motsvarande disposition av arvodesmedlen har dock ägt rum alltsedan ritmästarbefattningen i Lund i april 1917 blev ledig, och uppenbarligen står en dylik anordning numera i bättre överensstämmelse med universitetets intressen och behov. Ett definitivt fastställande härav synes mig vara att förorda, i synnerhet om man giver universitetet viss rörelsefrihet inom ramen av vederbörande anslagspost. Detta synes mig kunna ske, om man i staten uppför nämnda arvode under rubrik: ledare för kurser i ritning och uppmätning för vetenskapliga ändamål jämte i andra därmed sammanhängande ämnen. Den närmare dispositionen av anslaget torde få ankomma på kanslern.

* * *

Hittills har jag behandlat avlöningsbeloppen för de befattningar vid universiteten och karolinska institutet, vilka synas mig böra regleras efter i stort sett hittillsvarande grunder och där jag icke funnit det civila avlöningsreglementet böra komma i tillämpning. Jag övergår nu att skärskåda förhållandena beträffande de kategorier av tjänster, för vilka en anpassning av nämnda avlöningsreglemente synes mig med ett eller annat undantag och med vissa jämkningar kunna ifrågasättas, och börjar jag då med befattningshavare vid universitetsbiblioteken ävensom annan bibliotekspersonal.

8. Tjänstemän vid universitetens och karolinska institutets bibliotek.

Under denna avdelning vill jag endast beröra den egentliga bibliotekspersonalen. Frågan om avlöningsförhållandena för vaktmästare och kvinnliga biträden vid universitetsbiblioteken upptager jag i samband med spörsmålen om lönereglering för dylika befattningshavare i allmänhet.

Överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund.

Nuvarande förhållanden.

Överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund hava av ålder varit i avlöningshänseende likställda med professorerna. Avlöningen uppgår följaktligen till 7,500 kronor, därav 5,000 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter fem år. Härtill kommer tillfällig löneförbättring med 1,000 kronor. Överbibliotekarierna blevo icke delaktiga av det tillfälliga lönetillägg, som utgick till professorerna för budgetåret 1923—1924, men hava däremot erhållit det provisoriska lönetillägget för budgetåret 1924—1925. Enligt riksdagens beslut utgår detta med 420 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Uppsala och med 180 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Lund, därest vederbörande äger intill tio sådana tjänstår, som berättiga till åtnjutande av ålderstillägg, samt med 1,200 kronor, vad angår befattningshavare vid universitetet i Uppsala och med 1,020 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Lund, därest vederbörande äger tio eller flera dylika tjänstår. Det provisoriska lönetillägget var, såsom jag förut haft anledning utveckla, så tillmätt, att det av löneregeringskommittén avgivna förslaget icke därigenom skulle föregripas.

Löneregeringskommittén.

Löneregeringskommittén erinrar till en början, att till kommittén inkommit en framställning från kungl. bibliotekets och universitetsbibliotekens tjänstemannaförening, däri bland annat yrkats, att överbibliotekarierna måtte placeras i lönegraden A 1. Till stöd härför hade åberopats det förhållandet, att överbibliotekarierna skulle i förhållande till riksbibliotekarien, som hänförs till nämnda lönegrad, intaga en sidoordnad och ej underordnad ställning. Även överbibliotekarierna vore chefer för stora och utomordentligt betydelsefulla institutioner, vilka liksom kungl. biblioteket under de senaste decennierna genomgått en storartad utveckling på skilda områden.

Kommittén har emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka detta förslag, utan hänför överbibliotekarierna till lönegraden B 20. Till stöd härför yttrar kommittén:

Förslaget om överbibliotekariernas placering i den lägre verkchefsgraden (A 1) anser sig kommittén ej kunna tillstyrka. I tekniskt hänseende intaga visserligen överbibliotekarierna en viss chefsställning, däremot sakna de såväl administrativt som ekonomiskt en verkchefs befogenheter och ansvar. Så t. ex. prövas frågor om tjänstledighet och semester åt de underordnade bibliotekstjänstemännen ej av överbibliotekarien utan i samma ordning, som gäller för övriga universitetstjänstemän. Statsanslagen till biblioteken förvaltas av vederbörande universitets räntekamrar. Bokinköpen beslutas i regel av en vid vartdera universitetet inrättad s. k. bibliotekskommission, i vilken respektive överbibliotekarie är ordförande. Endast över en mindre del av anslaget hava överbibliotekarierna en mera självständig förfoganderätt.

I organisatoriskt hänseende sortera verkcheferna som bekant omedelbart under Kungl. Maj:t, medan överbibliotekariernas förvaltning står under tillsyn av det större akademiska konsistoriet.

En uppflyttning av överbibliotekarierna till verkchefsgraden skulle för

öfrigt giva de förra en i jämförelse med universitetsprofessorerna alltför gynnad ställning — helst som den vetenskapliga meritering, som bereder kompetens till överbibliotekariebefattning, ej behöver nå den höga nivå, som kräves för professorskompetens.

Kommittén har av anförda skäl ej funnit den nuvarande placeringen av överbibliotekariebefattningarna böra rubbas och föreslår därför, att nämnda befattningar hänföras till lönegraden B 20. Då de skäl, som föranlett kommittén att beträffande professorerna föreslå deras placering i samma ortsgrupp, som Stockholm tillhör, icke lära kunna åberopas beträffande överbibliotekarierna, böra dessa placeras i de ortsgupper, till vilka Uppsala och Lund hänföras.

I en vid betänkandet fogad reservation har professor Johansson med instämmande av professor Björling yrkat, att överbibliotekarie måtte inordnas i den av honom föreslagna lönegraden B 21 (jfr ovan sid. 39) men med iakttagande av vederbörlig ortsguppering.

Detta kommitténs förslag hava de akademiska myndigheterna icke ansett sig kunna godtaga. Myndigheter
nas yttran-
den.

Överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala, vilken anser, att överbibliotekarie bör erhålla avlöningsförmåner, som i intet avseende understiga dem, som beviljas universitetsprofessor, anför härom, bland annat:

Tjänstemannaföreningen har i en inlaga påyrkat, att överbibliotekarierna måtte i likhet med chefen för kungl. biblioteket, riksbibliotekarien, med vilken de intaga en sidoordnad ställning, uppföras i chefsgraden A 1. »Även överbibliotekarierna», framhåller föreningen, »äro chefer för stora och utomordentligt betydelsefulla institutioner, vilka liksom kungl. biblioteket under de senaste decennierna genomgått en storartad utveckling på skilda områden. Vad särskilt beträffar Uppsala universitetsbibliotek, vilket ju som bekant i fråga om samlingarnas storlek är det främsta i landet och även genom sin handskriftsamling intar en rangplats bland universitetsbiblioteken överhuvud taget, kan särskilt erinras om de storartade bytesförbindelser med utländska institutioner, som upparbetats speciellt under de trenne sista årtiondena och som numera erhållit en så betydande omfattning, att biblioteket härutinnan näppeligen överträffas av något universitetsbibliotek i Europa. Även Lunds universitetsbibliotek har en bytesrörelse av icke obetydlig omfattning. Om båda universitetsbiblioteken gäller, att de äro vetenskapliga bibliotek av universell läggning — naturligt nog då de ha att tillgodose alla vid respektive universitet representerade vetenskaper. Att också detta ställer betydande krav på deras ledning torde knappast behöva påpekas.

Det gäller om dessa bibliotek, universitetens största och mest centrala institutioner, liksom beträffande kungl. biblioteket, att deras betydelse ej blott för undervisningen och forskningen å de orter, där de äro belägna, utan för det vetenskapliga arbetet i hela vårt land befinner sig i ständigt fortgående stegring och ökas avsevärt snart sagt med varje år som går, och det torde få anses såsom en lika billig som naturlig fordran, att det beträffande chefsposterna vid desamma måste göras gällande, att de tillerkännas

en tjänsteställning och lönevillkor, som åtminstone något så när motsvara de därför erforderliga kvalifikationerna och det därmed förbundna tjänsteansvaret. Att detta endast kan ske därigenom, att de hänföras till den för »tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning» avsedda avdelningen A, synes ligga i öppen dag. Ävenså torde det utan överdrift kunna påstås, att universitetsbiblioteken beträffande verksamhetens omfattning och liknande gott kunna uthärda en jämförelse med de ämbetsverk, vilkas chefer placeras i graden A 1. Ehuru antalet fast anställda tjänstemän naturligtvis icke ensamt utgör någon avgörande mätare på omfattningen och betydelsen av vederbörande verks eller institutions arbetsuppgifter, kan måhända erinras om att å universitetsbibliotekens ordinarie stat äro uppförda 11, respektive 8 befattningar av högre grad (utom cheferna), vartill kommer, att amanuenser med fast arvode vid biblioteken (respektive 6 och 4) intaga en helt annan ställning till institutionen än de likabenämnda tjänstemännen i departement och ämbetsverk. Motsvarande siffror äro: för Sveriges geologiska undersökning 11, för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt 10, för mynt- och justeringsverket 6, för nationalmuseum 4, för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien 3. Alltså endast ett av samtliga de ämbetsverk, vilkas chefer jämte riksbibliotekarien äro förda till lönegraden A 1, har så stor ordinarie tjänstemannastab som Uppsala universitetsbibliotek, och blott två av desamma övergå Lunds universitetsbibliotek».

Kommittén har måst medgiva, att överbibliotekarierna »i tekniskt hänseende intaga — — — en viss chefsställning», vilket också torde vara ett så oförnekligt faktum, att den försiktiga formulering kommittén använder knappast torde vara behöfelig. Kommittén har emellertid sökt förringa betydelsen av detta förhållande genom att ur universitetsstatuterna och biblioteksreglementet framdraga en del bestämmelser, som skulle ådagalägga, att överbibliotekariens administrativa befogenheter äro starkt kringskurna och hans tjänsteansvar väsentligen mindre än riksbibliotekariens. Sålunda framhåller kommittén, att frågor om tjänstledighet och semester åt de underordnade bibliotekstjänstemännen ej prövas av överbibliotekarien utan i samma ordning, som gäller för övriga universitetstjänstemän. I fråga om längre tjänstledigheter ha riksbibliotekarien och överbibliotekarien alldeles samma funktioner, i det båda äga att tillstyrka respektive avstyrka framställningar i ärendet, föreslå innehavare av förordnande och avlöningsvillkor; själva ledigheten m. m. beviljas för kungl. bibliotekets tjänstemän av Kungl. Maj:t, för universitetsbibliotekets av kansler. Ledigheter för kortare tid samt för lägre befattningshavare avgöras dock vid kungl. biblioteket av riksbibliotekarien ensam, här i vissa fall av kanslern, i andra av mindre konsistoriet eller rektor efter förslag av överbibliotekarien. Vad semester åt den vid universitetsbiblioteket anställda personalen angår, har överbibliotekarien faktiskt eller såsom förhållandena under årens lopp utvecklats sig att besluta om denna, fullständigt på samma sätt som riksbibliotekarien angående sin personal. Till akademiska myndigheterna göres anmälan blott när överbibliotekarien uttager semester, liksom riksbibliotekarien anmäler sin semester hos chefen för ecklesiastikdepartementet.

Vidare framhåller kommittén, att »statsanslagen till biblioteken förvaltas av vederbörande universitets räntekamrar». Detta är förhållandet, men på samma sätt förvaltas ju kungl. bibliotekets statsanslag av statskontoret. Där uttager kungl. biblioteket sina förskott, som sedan redovisas till riksräkenskapsverket. Här uttagas förskott i räntekammaren, dit också redovisning

sker, varefter räkenskaperna gå till riksräkenskapsverket. Alla utbetalningar från materialanslagen utom för uppvärmning och belysning ske vid biblioteket, och den detaljerade bokföringen är ävenså förlagd dit, både den som medföljer redovisningarna och den som erfordras för att klarlägga bibliotekets ekonomiska ställning i olika avseenden. Skillnaden mellan överbibliotekariens och riksbibliotekariens åligganden och ansvar i detta avseende är sålunda i realiteten mycket ringa. Som ytterligare en åtskillnad från riksbibliotekarien framhålla kommitterade, att »bokinköpen beslutas i regel av en vid vardera universitetet inrättad s. k. bibliotekskommission, i vilken respektive överbibliotekarie är ordförande. Endast över en mindre del av anslaget hava överbibliotekarierna en mera självständig förfoganderätt». Då det emellertid ovedersägligen åligger överbibliotekarien att ansvara för samlingarnas jämna och allsidiga tillväxt och tillgodoseende och ensamt biblioteksledningen kan överblicka förhållandet mellan anskaffningsbehov och härför disponibla medel, är det helt naturligt, att överbibliotekarien i själva verket äger och måste äga en betydligt större rörelsefrihet än som framgår av kommitténs framställning. Härtill ge för övrigt även reglementets bestämmelser möjlighet, i det överbibliotekarien äger rätt att i samråd med en kommissionsledamot företaga inköp mellan sammanträdena, en utväg som naturligtvis i stor utsträckning måste anlitas. Bibliotekskommissionen blir på den grund i många fall mera en godkännande och bekräftande myndighet. Och att överbibliotekarien i de flesta fall äger ett avgörande inflytande på frågan om inköpen är lika obestriddigt som naturligt. Icke heller i detta avseende förefinnes alltså i förhållande till riksbibliotekarien någon skiljaktighet av betydelse.

Då härtill kommer, att Uppsala universitetsbibliotek är landets största bibliotek, vidare med universell läggning och med en betydelsefull och omfattande verksamhetsgren, bytesrörelsen, som saknar motsvarighet i kungl. biblioteket, torde det icke med fog kunna göras gällande, att överbibliotekariens arbetsbörda och tjänsteansvar stå riksbibliotekariens efter. Och under sådana förhållanden kan det absolut icke anses med rättvisa och billighet överensstämmande att låta överbibliotekarien i lönehänseende stanna icke mindre än 3,000 kronor under riksbibliotekarien.

Att överbibliotekarien äger berättigade krav på uppflyttning i chefsgraden A 1 torde vara oförnekligt, och kommittén har icke lyckats att bevisa motsatsen. Men om han, som kommittén befarar, genom en uppflyttning till denna grad skulle erhålla en i jämförelse med universitetsprofessorerna alltför gynnad ställning, så borde han väl icke rimligen sättas under professorerna. Om det som skäl för professorernas förflyttning till G-ort kan anföras, att de i annat fall skulle bli ogynnsammare ställda än sina kolleger vid fackhögskolorna i Stockholm, så borde väl det faktum, att den bibliotekschefsbefattning i huvudstaden, som erbjuder den största överensstämmelsen med överbibliotekarietjänsten, är uppförd i chefsgraden A 1 med en 3,000 kronor högre avlöning, kunna anses motivera — allra lägst — en motsvarande förskjutning till G-klass för överbibliotekariens del. Och om kommittén icke velat erkänna överbibliotekariens befogade krav på att närmast bli jämställd med riksbibliotekarien, varför har icke kommittén sökt jämförelse på annat håll? Tjänstemannaföreningen har dock pekat på överbibliotekarien vid riksdagsbiblioteket, ehuru detta icke alls beröres i kommitténs betänkande. »Då universitetsbiblioteken», framhåller föreningen, »äro institutioner med samlingar av mångdubbelt om-

fång (Uppsala-biblioteket torde vara ungefär tio gånger så stort som riksdags-biblioteket), med likaledes flerdubbel personal och en förklarligt nog på alla områden vida mer omfattande, mångsidig och komplicerad verksamhet, torde det i betraktande av den arbetsbörda, de krävande uppgifter och det betydligt drygare tjänsteansvar, som påvila cheferna för dessa bibliotek, ovillkorligen böra anses som en mycket billig begäran, att de måtte ställas åtminstone ett steg högre å löneskalan.» Men kommittén har tydligen icke ens ansett denna jämförelse ägnad att motivera ett avsteg från ortsgupperingen för överbibliotekariernas del. Genom ett bifall till kommitténs förslag skulle ju den jämställighet i lönevillkor, som av ålder rätt mellan överbibliotekarierna och professorerna, faktiskt komma att brytas. Visserligen synas såväl kommittémajoriteten som reservanten professor Johansson mena, att så icke skulle bli förhållandet. Men för en och var som icke är fången i systemtvång torde det stå klart, att det för överbibliotekarierna i Uppsala och Lund måste vara en skäligen klen tröst att veta sig vara formellt räknade till samma lönegrad som professorerna, men i realiteten se sina årslöner stanna på ett plan, som ligger 480, respektive 720 kronor lägre än professorslönen.

Med stöd av vad jag här framhållit, får jag vördsamt hemställa, att konsistoriet måtte påyrka, att överbibliotekarien må erhålla löneförmåner, som realiter i intet avseende understiga vad som kommer att föreslås beträffande universitetsprofessorerna.

Den av överbibliotekarien hävdade uppfattningen delas också av det större akademiska konsistoriet i Uppsala, som anför följande:

Vad angår överbibliotekariens avlöning söker kommittén genom hänvisning till vissa administrativa befogenheter och visst ansvar, som riksbibliotekarien äger men överbibliotekarien saknar, ådagalägga, att den senare icke rätteligen bör placeras i chefsgraden A 1, såsom skett med den förre, utan i en lägre lönegrad.

De hithörande funktioner kommittén avser äro i allt väsentligt av rent formell art. Att överbibliotekarien icke prövar frågor om tjänstledighet och semester för honom underordnade tjänstemän, att statsanslagen till biblioteket utbetalas av universitetets räntekammare, under det att anslaget till kungl. biblioteket utbetalas av statskontoret, att överbibliotekarien vid bestämmandet av bokinköp vid sin sida har en kommission av professorer, under det att riksbibliotekarien avgör sådana frågor i samråd med sina tjänstemän m. m. är allt omständigheter, som på sin höjd i mycket ringa mån äro ägnade att minska överbibliotekariens ledaransvar för sin institution. Den omständigheten slutligen, att kungl. biblioteket icke lämpligen kunnat underordnas någon annan styrelse än ecklesiastikdepartementet direkt, under det att överbibliotekarien såsom chef för universitetets största och viktigaste institution sorterar under universitetsmyndigheterna kan icke heller i någon mån minska den faktiska betydelsen och ansvarsbördan av hans ämbetsmannauppgifter. Vill man — såsom konsistoriet håller före rätteligen böra ske — se till sak och icke uteslutande fästa sig vid yttre och delvis rent tillfällig form, synes det icke kunna bestridas, att överbibliotekariens post i fråga om ämbetsmannaansvar och betydelsen av därmed förenade chefsställning mer än väl kan mäta sig med riksbibliotekariens. Konsistoriet vill endast erinra om att Uppsala universitets bibliotek är dess utan jämförelse betydelsefullaste institution, att det är ett universalbibliotek, som

har att tillhandahålla alla grenar av den vetenskapliga litteraturen, under det att kungl. biblioteket i fråga om den utländska litteraturen kan bortse från så viktiga områden som medicin, matematik och naturvetenskapens alla grenar, från officiell statistik m. m., att Uppsalabiblioteket är landets största icke blott i fråga om det faktiska bokförrådet utan även i fråga om dess representativitet för olika tidsåldrar såsom beträffande medeltidens handskrifter, 1400-talets inkunabler samt stora områden av 1500-, 1600- och 1700-talens litteratur. Det må också erinras om att universitetet genom sitt bibliotek står i en vittomfattande bytesförbindelse med vetenskapliga institutioner och lärda samfund över hela världen. Vad slutligen den personal angår, som överbibliotekarien har under sig, är denna i antal väsentligen lika med kungl. bibliotekets, och endast ett av de ämbetsverk, vilkas chefer jämte riksbibliotekarien äro uppförda i lönegraden A 1, har så stor ordinarie ämbetsmannastab som Uppsala universitetsbibliotek. Dessa faktiska förhållanden göra biblioteket till en institution, vars ledning är mera maktpåliggande och mer ansvarfull än någon annan motsvarande institutions i riket. Öckså ha statsmyndigheterna sedan länge på hemställan från universitetet jämställt bibliotekets chef i löneavseende med universitetsprofessor, i trots av att kraven på honom i fråga om vetenskapliga kvalifikationer äro betydligt mindre.

Konsistoriet vill sålunda yrka, att överbibliotekarien må bibehållas i sin hävdvunna rätt att i löneavseende jämställas med professor och i varje fall icke placeras under lönegraden A 1.

I fråga om överbibliotekariernas ställning har överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund, vilken föreslår, att överbibliotekarie hänföres till lönegraden A 1, i sitt yttrande till en början kritiserat kommitténs motivering ur huvudsakligen samma synpunkter, som gjorts gällande av det större akademiska konsistoriet i Uppsala och därefter anført följande:

Vad förhållandet mellan kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken beträffar, är att märka att kungl. biblioteket i jämförelse med dessa intager, utom vad den svenska litteraturen beträffar, snarast en mellanställning mellan universalbibliotek och specialbibliotek, i det att det helt avhåller sig från inköp på bland annat så stora och viktiga områden som de naturvetenskapliga, matematiska och medicinska, medan universitetsbiblioteken äro universalbibliotek, som till och med måste anskaffa litteratur på sådana för kungl. biblioteket reglementsenligt undantagna litteraturområden som numismatik, agrikultur, teknologi och krigsvetenskap.

Om t. ex., när karolinska institutet grundades, i stället ett fullständigt statsuniversitet hade upprättats i huvudstaden, så hade det varit en naturlig åtgärd att aptera kungl. biblioteket till detta universitets bibliotek genom att vidga dess intressesfär och inordna det i universitetsorganisationen. Universitetsbiblioteken i Kristiania och Hälsingfors intaga en sådan ställning. Den betydande utökning av bibliotekets uppgifter, som härav skulle följt, borde enligt de av kommitterade framlagda synpunkterna för chefen medfört nedflyttning till en lägre löneklass.

Kommittén har uppfört överbibliotekarierna för universitetsbiblioteken i lönegraden B 20 och torde därvid ha utgått ifrån att den i denna lönegrad uppförde riksdagsbibliotekschefen vore att lämpligen jämställa med universitetsbibliotekens chefer. Då kommittén möjligen förletts av ett en smula oklart yttrande av s. k. sakkunniga, vilket anföres i Kungl. Maj:ts propo-

sition nr 314 till riksdagen 1918 och som tycks vara avsett att bibringa den föreställningen, att riksdagsbiblioteket vore jämbördigt med de båda universitetsbiblioteken, skall jag anföra detta yttrande och därtill foga några upplysningar. Yttrandet lyder: »Den nya biblioteksinstitutionen, som skall hava till uppgift att betjäna riksdag och förvaltning och i denna ställning lär komma att framstå som vårt lands förnämsta statsvetenskapliga bibliotek, torde för statslivet få en betydelse, jämförlig med den våra övriga stora statsbibliotek: Kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken hava inom sina områden.»

Det torde vara tämligen allmänt bekant att vårt land äger tre stora statsbibliotek: kungl. biblioteket, Uppsala universitetsbibliotek och Lunds universitetsbibliotek, och det är också allmänt erkänt, att dessa tre bibliotek bilda en klass för sig och räknas som sinsemellan på det hela jämbördiga, även om det sistnämnda i ett och annat avseende står efter de båda andra. Ett stort steg skiljer dessa bibliotek från de statliga vetenskapliga specialbiblioteken. Kommittén, som haft blicken så öppen för de obetydliga formella olikheterna mellan cheferna för universitetsbiblioteken å ena sidan och chefen för kungl. biblioteket å andra och funnit dessa i lönehänseende böra markeras genom en skillnad av till att börja med för Lund 3,240 kronor — 1909 års löneroglering fastställde, fränsett det för Stockholm utgående ortstillägget, en skillnad av 100 kronor mellan riksbibliotekariens lön och överbibliotekariens lön efter fem års tjänst — har däremot icke alls lagt märke till den ofantliga skillnaden mellan den arbets- och ansvarsbörda, som vilar på cheferna för universitetsbiblioteken, och den, som det till ett litet fåtal ämnen begränsande riksdagsbibliotekets överbibliotekarie har på sin lott. Kommittén har funnit lämpligt uppföra universitetsbibliotekens chefer i samma löneklass som riksdagsbibliotekets, men ej nog härmed: då kommittén funnit, att det »mellan universiteten och flertalet fackhögskolor» ej råder »någon fullständig jämbördighet» och på denna grund tillerkänner universitetsprofessorerna G:ortsplacering, så förklarar den med en viss, mycket berättigad tvekan rörande premissen, men utan tvekan rörande konklusionen: »Då de skäl, som föranlett kommittén att beträffande professorerna föreslå deras placering i samma ortsgрупп, som Stockholm tillhör, icke lära kunna åberopas beträffande överbibliotekarierna, bör såsom förut nämnts dessa placeras i de ortsgруппer, till vilka Uppsala och Lund hänföras.» De 2 stora universitets- och nationalbibliotekens chefer böra således ha en avlöning som med 480, respektive 720 kronor, understiger chefens för riksdagsbiblioteket!

§ 7 i stadgar för riksdagsbiblioteket anger detta biblioteks område på följande sätt: »Riksdagsbiblioteket bör företrädesvis omfatta arbeten i rätts- och statsvetenskap, förvaltning, nationalekonomi och samhällsvetenskap.» I den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen är denna grupp av vetenskaper upptagen under huvudavdelningen nr 22. Riksdagsbibliotekets förvärv äro där markerade med R. Lunds universitetsbiblioteks med L. Undersöker man i den senast utgivna årgången av Accessionskatalogen — den för 1920 — antalet arbeten tillhörande facket 22, som förvärvats eller ägas av ettdera av dessa bibliotek utan att ha förvärvats av det andra, så visar det sig att L där står för 53 tidskrifter, som R saknar, R blott för 20, som L saknar; motsvarande tal för av institutioner och sällskap utgivna publikationer äro L: 33, R: 19, för andra verk, ehuru den franska, tyska och schweiziska disputationslitteraturen, över vilken tryckta

årsförteckningar regelbundet utkomma, endast till en ringa del upptages i accessionskatalogen, L: 234, R: 107. Frånsett utländskt parlamentariskt tryck, som naturligtvis är en för riksdagsbiblioteket egendomlig specialitet, är således Lunds universitetsbiblioteks förvärv av utländsk litteratur inom riksdagsbibliotekets eget område detta biblioteks mycket väsentligt överlägset. Härtill kommer nu att universitetsbibliotekets förvärv av hithörande svensk litteratur givetvis är mångdubbelt större än riksdagsbibliotekets; jag behöver endast erinra om de väldiga årligen inströmmande massorna av tryck, belysande arbetarrörelsen, nykterhetsrörelsen, bankväsendet o. s. v. Härmed tror jag mig ha klargjort, att Lunds universitetsbibliotek — och detta gäller naturligtvis även Uppsalabiblioteket — i sig innesluter ett statsvetenskapligt bibliotek, som icke står efter riksdagsbiblioteket utom vad angår utländskt parlamentariskt tryck. Detta innebär ingenting nedsättande för det senare, vilket utan tvivel är ett väl skött, för statslivets krav tillrättalat bibliotek, som på ett fullt tillfredsställande sätt betjänar riksdag och förvaltning, men — det praktiska statslivets behov av litteratur kan aldrig nå samma proportioner som den vetenskapliga forskningens.

Lunds universitetsbibliotek innesluter emellertid icke blott ett betydande statsvetenskapligt bibliotek, det innesluter i sig också ett medicinskt bibliotek, av ännu större dimensioner, som kan ställas vid sidan av karolinska institutets, ett naturvetenskapligt bibliotek, som kan nämnas på samma gång som vetenskapsakademiens, ehuru avgjort mindre än detta. Såväl den filologiska samlingen som den historiska äro, vad det utländska beståndet beträffar, väl så omfattande som den juridiskt-statsvetenskapliga, och den teologiska är knappast mindre. Korteligen, av accessionskatalogens 33 större och mindre huvudavdelningar är det endast 7 som universitetsbiblioteket icke behöver sträva att föröka i något så när samma skala som den juridiskt statsvetenskapliga. Universitetsbiblioteken kunna således betraktas som komplex av smärre bibliotek, varibland åtskilliga vart för sig ungefär jämbördiga med riksdagsbiblioteket. Det borde vara svårt att undgå att förstå, att ledningen av ett sådant komplex, helst härtill ytterligare komma de särskilda problem, som handskriftsavdelningarnas mångskiftande innehåll och svenska avdelningens berg av tidningar och oerhört växande massor av småtryck ställa, måste erbjuda långt större svårigheter och i alla avseenden vara vida mera krävande än ledningen av ett mångdubbelt mindre specialbibliotek med blott en liten grupp besläktade ämnen.

Hur krävande i själva verket överbibliotekariebefattningen vid universitetsbiblioteken är, kan man finna därav, att t. ex. en person med så sällsamt arbetsförmåga som f. d. universitetsbibliotekarien Annerstedt under sin chefs-tid (1883—1904) måste så gott som helt nedlägga sitt vetenskapliga författarskap (jfr. Sv. biogr. lexikon 2. sid. 51 följ.). 1877 utkom det första bandet av hans stora verk Uppsala universitets historia. De följande fyra banden utkommo 1908—1914. Likartat har förhållandet varit t. ex. med f. d. överbibliotekarien af Petersens (chefstid 1900—1918), som vid sekelskiftet åtagit sig utgivningen av en isländsk text, men först 1919 såg sig i stånd att börja publiceringen av den.

Då det alltså måste anses som en svår orättvisa att i lönehänseende jämställa riksdagsöverbibliotekarien med universitetsbibliotekarierna, och rättvisan således kräver att universitetsbibliotekens chefer tillerkännas en högre lönegrad än riksdagsbibliotekets chef, då vidare kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken — dessa tre och endast de — tillhöra det svenska stats-

biblioteksväsendets högsta klass, och endast formalistiska skäl kunna framföras för universitetsbibliotekschefernas placering lägre än kungl. bibliotekets chef, så får jag med hänvisning till förhållandena i Danmark och Norge yrka, att överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken måtte placeras i lönegraden A 1, vilken även därigenom att den innefattar blott en åldersklass lämpar sig bäst för en befattning, som att döma av de 5 fallen från detta århundrade i regel uppnås först vid en ålder av i medeltal inemot 56 år.

Det större akademiska konsistoriet i Lund säger sig icke kunna finna, att kommittén framlagt övertygande skäl, varför den vid universiteten nu gällande ordning skulle frångås, enligt vilken överbibliotekarierna äro i löneavseende likställda med professorerna.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 20 december 1924 hava överbibliotekarierna i Uppsala och Lund yttermera betonat önskvärdheten av ett bibehållande av likställigheten i lönehänseende med universitetsprofessorerna.

Departement-
schefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, hava från bibliotekshåll yrkanden gjorts om ett jämställande i avlöningshänseende av överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken med riksbibliotekarien.

Jag är emellertid icke böjd att förorda en dylik lösning av överbibliotekariernas lönefråga. Som nämnts är överbibliotekarie nu i lönehänseende fullt likställd med universitetsprofessor, ett förhållande, som yttermera vann bekräftelse, då överbibliotekarierna men ej akademiräntmästarna blevo delaktiga av det närmast för professorerna avsedda provisoriska lönetillägget för budgetåret 1924—1925. Kommitténs förslag innebär en anordning, som i viss mån formellt ställer överbibliotekarie lika med professor men varigenom dock den förre skulle faktiskt stå i lönehänseende tillbaka för den senare. Jag kan ej finna, att kommittén anfört övertygande skäl för brytande av den urgamla likställigheten mellan överbibliotekarie och professor. Den omständigheten, att kraven på överbibliotekarierna ifråga om vetenskapliga kvalifikationer äro mindre än beträffande professorerna, uppväges av den maktpåliggande och ansvarsfulla ställning, en överbibliotekarie intager såsom chef för universitetets utan gensägelse betydelsefullaste institution. På universitetsbibliotekets förvaltning och skötsel beror till en väsentlig grad den jämna gången av det vetenskapliga arbetet vid universiteten. Känt är, hurusom man på överbibliotekarien ställer stora krav i avseende å kännedom om biblioteksförhållanden såväl inom som utom landet ävensom beträffande en grundlig insikt om den vetenskapliga litteraturens ställning och utveckling. Jag har icke ansett, att det förefinnes tillräcklig anledning att avvika från den inom universitetsorganisationen sedan århundraden utbildade traditionen i fråga om överbibliotekaries ställning i förhållande till professor.

Jag är följaktligen av den bestämda uppfattningen, att överbibliotekarierna böra även framdeles i lönehänseende likställas med professorerna. Lönen

bör alltså bestämmas till 12,000 kronor, därav 8,000 kronor lön och 4,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ålderstillägg av 1,000 kronor. Detta innebär visserligen en avvikelse från principen om det civila avlöningsreglementets tillämpning å bibliotekspersonalen, men, såsom jag ovan anfört, anser jag sakliga skäl finnas härför, och tekniskt sett torde saken utan större svårighet kunna ordnas. Till sistnämnda fråga återkommer jag längre fram.

Avlöningsförhållandena för förste och andre bibliotekariier vid universitetsbiblioteken blevo reglerade vid 1909 års riksdag samtidigt med då genomförd lönereglering för kungl. bibliotekets personal, och hade den då nyligen för statskontoret godkända lönestaten tjänat som förebild.

Förste bibliotekarierna (förut vicebibliotekarierna) vid universitetsbiblioteken inordnades då, i likhet med motsvarande befattningshavare vid kungl. biblioteket, i den s. k. andra normalgraden med lön 3,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor och två ålderstillägg, vardera å 500 kronor efter 5, respektive 10 års tjänstgöring. Slutlönen uppgick således till 6,400 kronor. Det kan anmärkas, att den vedertagna principen om ortstillägg åt befattningshavare i Stockholm föranledde, att förste bibliotekarierna vid kungl. biblioteket uppburo ett ortstillägg på 400 kronor. Utöver löneförmånerna enligt stat hava förste bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken uppburit tillfällig löneförbättring med 900 kronor (600 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar).

De ditillsvarande amanuensbefattningarna vid universitetsbiblioteken placerades vid 1909 års lönereglering i den s. k. första normalgraden. Lönen bestämdes således till 2,200 kronor, tjänstgöringspenningarna till 1,500 kronor, ålderstilläggen, tre till antalet, sattes vart och ett till 500 kronor. Slutlönen utgjorde alltså 5,200 kronor. Dessa befattningshavare fingo titeln »andre bibliotekarie». Även för deras del rådde — så när som på ett ortstillägg å 300 kronor — likställighet i fråga om avlöningen med motsvarande tjänstemän vid kungl. biblioteket. Den tillfälliga löneförbättringen för andre bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken har uppgått till 850 kronor (550 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar).

Löneregleringskommittén erinrar till en början om den till kommittén ingivna framställningen från kungl. bibliotekets och universitetsbibliotekens tjänstemannaförening, däri yrkats, att förste bibliotekarierna och andre bibliotekarierna måtte placeras i respektive lönegrader B 18 och B 15.

Förste bibliotekariernas uppflyttning till lönegraden B 18 hade av föreningen motiverats med dessa befattningshavares ställning såsom avdelningsföreståndare. Det hade påpekats, att 1902 års löneregleringskommitté i förslaget till reglering av de centrala verkens avlöningsförhållanden inordnat intendentsbefattningarna vid nationalmuseum och antikvariebefattningarna vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien i lönegraden B 16 och till motivering härför åberopat »de krav, som böra ställas på dessa befattningshavare såsom

*Förste
och andre
bibliotekariier
vid universi-
tetsbiblioteken
i Uppsala och
Lund.*

*Nuvarande
förhållanden.*

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

föreståndare för avdelningar inom respektive institutioner». Föreningen hade ock jämfört förste bibliotekariebefattningarna med lektorstjänsterna vid de allmänna läroverken och därvid uttalat önskemålet, att biblioteken måtte jämväl i jämförelse med denna tjänstegrad kunna erbjuda sina befattningshavare lönevillkor, som åtminstone fullt ut motsvarade dem, som erhållas vid läroverken.

Vad angår andrebibliotekarierna hade deras uppflyttning till lönegraden B 15 påyrkats med hänsyn till de höga kompetenskrav, som ställas på dessa befattningshavare (filosofie licentiatexamen eller kandidatexamen i två fakulteter), och de dåliga befordringsutsikter, som rådde på biblioteksbanan.

För egen del hänför kommittén förste bibliotekarierna till lönegraden B 16 och andre bibliotekarierna till lönegraden B 13 samt anför till stöd härför:

Det ligger onekligen närmast till hands att placera universitetsbibliotekens förste bibliotekarier i samma lönegrad, B 15, som vid 1921 års löne-reglering valts för motsvarande befattningshavare vid kungl. biblioteket. Den uppflyttning till lönegraden B 18, som från bibliotekshåll påyrkats, torde i varje fall vara utesluten redan av det skäl, att därigenom avståndet i löneskalan mellan överbibliotekarie- och förste bibliotekariebefattningarna skulle bli alltför ringa.

Däremot synes kommittén — särskilt om avseende fästes vid förste bibliotekariernas ställning såsom avdelningschefer — en placering av dem i 16:e lönegraden vara rättvist avvägd. Härvid har ock beaktats det förhållandet, att förste bibliotekarierna — i motsats till vad fallet är t. ex. med förste arkivarier vid riksarkivet — sakna befordringsmöjlighet till tredjegradstjänst, fränsett befordran till överbibliotekarie. Av hänsyn härtill torde det ej heller vara lämpligt att ställa förste bibliotekarierna sämre än laboratorerna, vilka sistnämnda hänförts till lönegraden B 16.

Skulle vad kommittén här föreslagit vinna bifall, böra kungl. bibliotekets förste bibliotekarier uppflyttas till samma lönegrad.

Andre bibliotekarierna vid kungl. biblioteket hava liksom övriga första-gradstjänstemän hänförts till lönegraden B 13. Vad som från bibliotekstjänstemännens sida anförts beträffande dessa befattningshavare har ej övertygat kommittén om det rättvisa i en högre placering. Kommittén föreslår därför, att jämväl andre bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken sättas i lönegraden B 13.

Myndig-
heternas
yttranden.

Beträffande ifrågavarande bibliotekarietjänster föreslår överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala, att de måtte hänföras till resp. löne-
grader B 17 och B 14 samt att dessa befattningshavare under alla förhål-
landen med hänsyn till möjligheten av en tillfredsställande rekrytering må
erhålla löneförmåner icke understigande dem, som kunna komma att beviljas
för lektorer, resp. adjunkter vid de allmänna läroverken.

Överbibliotekariens förslag har vunnit understöd av det större akademiska konsistoriet i Uppsala.

Överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund anser, att förste och andre bibliotekarierna böra hänföras till respektive lönegrad B 18 och B 15 eller (på grund av den strängare tjänstgöringsskyldigheten) något högre på löne-

skalan än resp. lektorer och adjunkter vid allmänna läroverken efter ny reglering samt betonar särskilt nödvändigheten av att andre bibliotekarierna placeras i en högre lönegrad än B 13.

De av överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken framförda synpunkterna ifråga om förste och andre bibliotekariernas placering i lönehänseende hava ytterligare framhållits i en av dem till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 20 december 1924.

Under de senare åren hava upprepade framställningar till Kungl. Maj:t inkommit angående förstärkning av universitetsbibliotekens arbetskrafter. Dessa hava på grund av det ekonomiska läget endast i ytterst obetydlig utsträckning rönt beaktande. 1920 års riksdag beviljade på Kungl. Maj:ts förslag ett anslag å extra stat på 3,600 kronor till avlöning av en extra bibliotekarie vid universitetsbiblioteket i Uppsala. Hans arvode beräknades till samma belopp som andre bibliotekariernas begynnelseavlöning med avdrag för pensionsavgift. Beträffande denne har löneregeringskommittén föreslagit, att hans arvode må utgå med belopp motsvarande avlöningen i löneklassen närmast under den befattningshavaren skulle tillhört, om han varit ordinarie innehavare av tjänst i lönegraden B 13.

I en i april 1923 till Kungl. Maj:t ingiven framställning hava samtliga amanuenser vid universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund hemställt om åtgärders vidtagande för inrättande vid Uppsala universitetsbibliotek av fyra nya andre bibliotekariebefattningar och vid Lunds universitetsbibliotek av två nya sådana befattningar mot indragning vid respektive bibliotek av motsvarande antal fasta amanuensarvoden. Denna framställning tillstyrktes av överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala, vilken samtidigt upptog enahanda yrkande bland sina riksdagspetita. Det större konsistoriet i Uppsala hemställde i första rummet om uppförande å ordinarie stat av ovannämnda extra bibliotekariebefattning samt därefter om nyinrättande av tre andre bibliotekarietjänster mot indragning av tre amanuensarvoden. Beträffande universitetsbiblioteket i Lund tillstyrkte överbibliotekarien därstädes framställningen på så sätt, att två nya bibliotekariebefattningar, en förste och en andre bibliotekarietjänst förordas, dock utan indragning av några amanuensarvoden. Det större konsistoriets förslag utföll ock i enlighet härmed. I skrivelse den 13 oktober 1923 hemställde kanslern, att Kungl. Maj:t vid uppgörande av förslag till löneregering för universitetens lärare och tjänstemän måtte taga vederbörlig hänsyn till de gjorda framställningarna rörande universitetsbibliotekens stater. I en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 9 december 1924 hava amanuenserna vid universitetsbiblioteket i Uppsala yttermera motiverat den nyssberörda framställningen om förändring av vissa amanuensbefattningar till andre bibliotekarietjänster.

I samband med äskanden, avsedda att föreläggas 1925 års riksdag, har

Till Kungl. Maj:t ingivna framställningar angående nya bibliotekarietjänster.

det större akademiska konsistoriet i Uppsala beträffande universitetsbibliotekets personal upptagit yrkande av enahanda beskaffenhet som nyss nämnts, och i skrivelse den 11 augusti 1924 har tillförordnade kanslern hemställt om avlåtande av proposition till riksdagen i överensstämmelse härmed. Någon framställning rörande personalförhållandena vid universitetsbiblioteket i Lund har icke gjorts i samband med universitetets senast inkomna riksdagspetita.

Departement-
schefen.

Innan den senaste löneregleringen kom till stånd för kungl. bibliotekets personal, voro förste och andre bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i avlöningshänseende likställda med motsvarande befattningshavare vid kungl. biblioteket. Denna jämställdhet, som sedan länge varit rådande och som synes mig sakligt grundad, anser jag nu böra vidmakthållas. I de över kommittéförslaget avgivna yttrandena hava anförts vissa jämförelser med de allmänna läroverkens lärare och med vissa lärarkategorier vid universiteten. Dylika paralleller kan jag ej finna tillräckligt motiverade, då det är fråga om helt olika tjänstgöringsförhållanden och i vissa fall jämväl olika kvalifikationsgrunder och kompetensvillkor.

Förste bibliotekarierna vid kungl. biblioteket hava i samband med förslag om löneförbättring för vissa tjänster av den förutvarande s. k. andra normalgraden blivit föreslagna att hänföras till lönegraden B 26 (jfr statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln). Jag föreslår alltså lika med kommittén, att förste bibliotekarie vid universitetsbiblioteken hänföres till lönegraden B 26 och andre bibliotekarie vid universitetsbiblioteken till samma lönegrad som andre bibliotekarie vid kungl. biblioteket eller alltså lönegraden B 21.

Vad angår de framställda äskandena om inrättande av nya ordinarie tjänster vid universitetsbiblioteken, vill jag ingalunda underkänna det föreliggande behovet i förevarande avseende. Särskilt framträder detta ifråga om vårt största bibliotek, universitetsbiblioteket i Uppsala. Den nu ifrågasvarande löneregleringen ställer emellertid stora anspråk på statens finanser, och jag har med hänsyn härtill ej ansett mig kunna i annan mån tillmötesgå de framställda yrkandena, än att jag tillstyrker överförande å ordinarie stat av den nuvarande extra bibliotekariebefattningen i Uppsala. Behovet av densamma har sedan länge varit av riksdagen erkänt och är utan gensägelse av konstant natur.

Amanuenser
m. m. vid
universitets-
biblioteken i
Uppsala och
Lund.

Nuvarande
förhållanden.

I de båda universitetens utgiftsstater finnas för närvarande under rubriken Biblioteket upptagna anslag till arvoden, flitpenningar, ersättning för renskrivning, eftermiddagstjänst m. m. Enligt beslut av 1921 års riksdag utgör ifrågasvarande anslag för universitetet i Uppsala sammanlagt 29,100 kronor och för universitetet i Lund 20,500 kronor.

Beträffande Uppsala universitetsbibliotek är ifrågavarande anslagspost enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 november 1920 och den 22 juni 1921 fördelad på följande sätt:

arvode till en amanuens med minst fem timmars daglig tjänstgöring	kronor	3,300: —
arvoden åt fem amanuenser med minst fem timmars daglig tjänstgöring	»	16,500: —
avlöning åt en tamburvakt	»	600: —
arvoden till tre biträden vid allmänhetens betjäning	»	1,800: —
flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän, ersättning för extra arbetshjälp, renskrivning, ersättning till vaktmästare för eftermiddagstjänst samt inspektionsrond för elektriska ledningens övervakande	»	6,900: —
Summa kronor		29,100: —

Därjämte har Kungl. Maj:t samtidigt meddelat i avseende å anslagens användning följande bestämmelser:

Med iakttagande att ovanskrivna användning av anslaget i huvudsak tillämpas, må, där förhållandena det påkalla, ändrad fördelning av detsamma kunna på framställning av överbibliotekarien och efter det mindre akademiska konsistoriets hörande medgivnas av kanslersämbetet för rikets universitet.

Därest något är överskott å de första fyra posterna kommer att uppstå, till belopp ej överstigande 300 kronor, lägges detsamma till posten för flitpenningar m. m., att under året disponeras på samma sätt som denna, enligt vad nedan anges. Varder överskottet större än 300 kronor, äge kanslersämbetet på anmälan av överbibliotekarien och efter det mindre konsistoriets hörande besluta i fråga om dess användande.

Innehavare av amanuensarvode förordnas, utan föregående ansökning, av kanslersämbetet på överbibliotekariens efter samråd med förste bibliotekarierna uppgjorda förslag, och sedan det mindre akademiska konsistoriet avgivit yttrande.

Sådant förordnande meddelas vid slutet av varje år för det följande året. Därest under årets lopp förordnande ifrågakommer, meddelas detta icke för längre tid än till årets slut.

Det till flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän, ersättning för extra arbetshjälp, renskrivning m. m., avsedda beloppet av 6,900 kronor ställes i mån av behov till överbibliotekariens förfogande att av honom mot redovisning användas för de angivna ändamålen.

I eftermiddagstjänstgöringen, som uppehålles varje helgfri dag, då biblioteket ej av särskild anledning hålles stängt, äro amanuenser och vaktmästare pliktiga att deltaga i den ordning, som av överbibliotekarien bestämmes, amanuenser inom ramen av, men vaktmästare utöver dem eljest åliggande tjänstgöring. Till vaktmästare utgår ersättning med 4 kronor för varje dag, han fullgjort eftermiddagstjänstgöring.

I fråga om Lunds universitetsbibliotek har Kungl. Maj:t enligt beslut samma den 19 november 1920 och den 22 juni 1921 fördelat nämnda anslagspost på följande sätt:

arvode till en amanuens med minst fem timmars daglig tjänstgöring	kronor	3,300: —
---	--------	----------

arvoden åt tre amanuenser med minst fem timmars daglig tjänstgöring	kronor	9,900: —
avlöning åt en tamburvakt	»	600: —
avlöning åt ett biträde för allmänhetens betjäning	»	600: —
flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän, ersättning för extra arbetshjälp, renskrivning samt ersättning till vaktmästare för eftermiddagstjänst	»	6,100: —
	Summa kronor	20,500: —

I övrigt har Kungl. Maj:t i avseende å anslagets disposition föreskrivit enahanda bestämmelser som ifråga om den för Uppsala universitetsbibliotek uppförda anslagsposten.

Ifrågavarande amanuensarvoden å 3,300 kronor, bestämdes till samma belopp som de arvoden, vilka utgå till extralärare vid de allmänna läroverken. A arvodena utgår tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Löneregleringskommittén säger sig finna den mellan biblioteksamanuenser och extralärare gjorda jämförelsen ej giva anledning till anmärkning. Då emellertid för de senare ny löne reglering ännu ej ägt rum, anser kommittén försiktigheten bjuda att efter omräkning på sedvanligt sätt av amanuensarvodena, inberäknat tillfällig löneförbättring 800 kronor, med 20 procent avrunda nedåt det sålunda erhållna beloppet 4,920 kronor till 4,800 kronor.

Efter frånräknande av amanuensarvodena återstå å ovannämnda anslag 9,300 kronor för Uppsala och 7,300 kronor för Lund. Härav äro för vardera universitetet 2,400 kronor avsedda att täcka kostnaderna för vaktmästarnas eftermiddagstjänstgöring. Såsom i annat sammanhang närmare utvecklats, föreslår kommittén, att dylik ersättning framdeles ej skall utgå.

Återstoden av anslaget är disponerat på följande sätt:

vid universitetet i Uppsala:

Avlöning åt en tamburvakt	kronor	600
Arvoden till tre biträden vid allmänhetens betjäning	»	1,800
Flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän, ersättning för extra arbetshjälp, renskrivning samt inspektionsrond för elektriska ledningars övervakande	»	4,500
		6,900

vid universitetet i Lund:

Avlöning åt en tamburvakt	kronor	600
Avlöning åt ett biträde för allmänhetens betjäning	»	600
2 extra ordinarie amanuenser, arvoden å 1,200 kronor	»	2,400
Extra arbetshjälp	»	1,300
		4,900

Då vid bestämmandet av dessa anslagsposter hänsyn delvis torde hava tagits till dyrtidsförhållandena, synes anledning saknas att för närvarande ifrågasätta en höjning av anslagen; ett förfaringssätt, som för övrigt även överensstämmer med vad kommittén yttrat på tal om höjning av arvoden.

Myndigheter-
nas yttran-
den.

I anledning av kommitténs förslag i nu förevarande avseende anför överbibliotekarien vid universitetet i Uppsala följande:

Det för amanuenserna föreslagna arvodesbeloppet, 4,800 kronor, bör för närvarande kunna accepteras under den förutsättning, att, om extralärarna

skulle tilläggas högre avlöningsförmåner, amanuensernas arvoden åtminstone icke måtte bli mindre än extralärarnas.

Då kommitterade icke gjort något uttalande om arbetstidens längd för dessa tjänstemän, förmodar jag, att meningen varit att låta denna förbli vid status quo, det vill säga 5 timmar dagligen. De betänkligheter jag ovan gjort gällande gentemot en utsträckning av arbetstiden för de ordinarie befattningshavarna måste naturligtvis i ännu starkare grad äga giltighet beträffande de unga extra ordinarie tjänstemännen, för vilka det givetvis är av alldeles särskild vikt att äga möjlighet att tillgodose sina vetenskapliga intressen och fullfölja sin teoretiska utbildning inom facket. Redan i den framställning, som ledde till beviljandet av de nuvarande arvodesbeloppen vid 1920 års riksdag (återgiven i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, s. 199 ff.) hade jag tillfälle att närmare utveckla mina synpunkter i denna fråga, vilka då vunno statsmakternas beaktande.

Av det nu utgående anslaget återstår efter avdrag av amanuensernas arvoden 9,300 kronor. Härav utgå 2,400 kronor till ersättning för vaktmästarnas eftermiddagstjänst. Kommitterade ha i anslutning till frågan om vaktmästarnas löne reglering föreslagit, att detta arvode ej mer skulle utgå. Såsom jag strax skall visa, erfordras dock beloppet ifråga och åtskilligt därutöver för andra ändamål inom anslagets ram. Av de övriga 6,900 kronor bestridas för närvarande arvoden till en tamburvakt med 600 kronor, till tre biträden vid allmänhetens betjäning 1,800 kronor, och återstoden 4,500 kronor är anslagen till flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän, ersättning för extra arbetshjälp, renskrivning samt inspektionsrond för elektriska ledningens övervakande. Kommittén förklarar sig sakna anledning att för närvarande ifrågasätta en höjning av anslagen av denna natur för de båda universitetsbiblioteken, »då vid bestämmande av dessa anslagsposter hänsyn delvis torde hava tagits till dyrtidsförhållandena». Någon dylik hänsyn torde dock icke, såvitt jag har mig bekant, hava tagits vid bestämmandet av dessa arvoden vid härvarande universitetsbibliotek. Då kommitterade emellertid själva hänvisa vederbörande myndigheter att vid avgivande av yttrande över deras förslag göra framställning om den ökning av klumpanslag, »vartill fog kan finnas», anser jag mig här böra påpeka, att höjning måste ske av flera arvoden.

Tamburvaktplatsen har existerat från och med 1917, och arvodet bestämdes till 600 kronor. Senare skulle det näppeligen ha låtit sig göra att fastställa arvodet så lågt som till ungefär 2 kronor om dagen för minst 8 timmars tjänstgöring. Och för detta belopp är det naturligtvis nu omöjligt att få kompetent innehavare. Tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg ha emellertid utgått och gjort avlöningsvillkoren något så när dragliga. Om man nu, såsom kommitterade i andra fall gjort, till arvodet lägger 25 proc. tillfällig löneförbättring och 20 proc. förhöjning av det då erhållna beloppet 750 kronor, så når man en slutsumma av 900 kronor. Men även detta belopp torde vara otillräckligt. Jag vill föreslå, att tamburvaktens arvode beräknas till 1,200 kronor. Kungl. bibliotekets tamburvakt har genom nyregleringen från och med detta år en avlöning av 1,500 kronor. Innehavaren räknas som »extra befattningshavare» (Sv. förf.-saml. 1921: 778 § 39), och arvodet bestämmas av Kungl. Maj:t. Tjänstgöringstiden är 8 timmar per dag. Det av mig föreslagna arvodet för tamburvakten torde efter denna upplysning icke kunna anses för högt.

För tre biträden vid allmänhetens betjäning, vilka varit anställda sedan

ingången av 1918, ha utgått 1,800 kronor eller 600 kronor till vart och ett. På dessa arvoden ha utgått tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg. Enligt kommitterades beräkningssätt, anført på tal om tamburvakten, borde arvoden vid nyregleringen beräknas till 900 kronor för vardera biträdet. Även här torde denna avlöning vara alltför låg, och jag tillåter mig påyrka, att biträdenas arvoden sättas lika med tamburvaktens eller till 1,200 kronor för vart och ett. Biträdenas tjänstgöring förtjänar de bästa lovord. De utföra åtskilligt arbete, som förut utförts av vaktmästare eller till och med av amanuenser. Så t. ex. skötes framtagnings och återuppsättning av böcker i bokmagasinen numera huvudsakligen av dem. Men för att få dugliga aspiranter och framför allt för att kunna få behålla dem, som lärts upp för denna tjänstgöring, är det naturligtvis nödvändigt att kunna bjuda något så när skäliga lönevillkor.

Av den återstående delen av klumpanslaget, 4,500 kronor, har bland annat avlöning bestritts åt extra kvinnliga biträden. Till 1920 års riksdag hade de akademiska myndigheterna på min framställning bland annat begärt fem kvinnliga biträden av andra graden på ordinarie stat. Departementschefen, som icke ansåg sig kunna tillstyrka mer än ett biträde av andra graden och två av första graden, ville emellertid ej ifrågasätta minskning av klumpanslaget, ur vilket förut avlöning åt biträden utgått, i vilket fall överbibliotekarien ur anslaget skulle få möjlighet att avlöna två biträden, så att i allt fall fem biträden skulle stå till överbibliotekariens förfogande. Så har också skett från och med 1921, och behovet är icke mindre trängande för framtiden, varför medel alltså erfordras till avlöning av åtminstone två biträden. Hittills avlönas de med samma belopp som de ordinarie av första graden. Dessa äro nu i kommitterades förslag upptagna i lönegraden C 2. De extra ordinarie skulle då komma i andra lönegraden för extra ordinarie kvinnliga tjänstemän (Sv. förf.-saml. 1921: 778 § 5—6) och åtnjuta en begynnelseavlöning av 1,800 kronor. Detta blir dock betydligt mindre än avlöningen för de ordinarie, som få en begynnelseavlöning av 2,040 kronor. Och då det om alla kvinnliga biträden, både de ordinarie och de extra ordinarie, gäller, att de i stort sett utföra samma slags kvalificerade arbete, vore det enligt min mening icke mer än rimligt, att de extra ordinarie erhöles avlöning efter tredje lönegraden, då de skulle erhålla 1,920 kronor, ett belopp, som skulle vara betydligt rättvisare avvägt i förhållande till de under C 2 inrangerade ordinaries lönevillkor.

Av anslaget har också bestritts arvode till en kontrollrond för de elektriska ledningarnas övervakande, och har detta upptagits till 500 kronor och beräknats efter 1 krona 50 öre för varje kvällsrond. På arvodet har utgått dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring. Beloppet bör ökas med åtminstone 20 proc. och således beräknas till 600 kronor.

Återstoden av klumpanslaget har använts till bestridande av kostnader för extra arbetshjälp, renskrivning m. m. Jag anser nödvändigt att för detta ändamål reservera åtminstone 3,000 kronor.

Anslaget till arvoden, flitpenningar, ersättning för renskrivning m. m. skulle enligt vad som i det föregående anförts beräknas som följer:

Avlöning till

1 amanuens	.....	kronor	4,800:—
5 amanuenser	.....	»	24,000:—
1 tamburvakt	.....	»	1,200:—

3 biträden till allmänhetens betjäning	kronor	3,600:—
2 extra ordinarie kvinnliga biträden	»	3,840:—
Kontrollrond	»	600:—
Extra arbetshjälp, renskrivning m. m.	»	3,000:—
Summa kronor		41,040:—

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala yttrar ifråga om den extra bibliotekspersonalen:

Mot kommitténs förslag att höja de 6 amanuensarvodena från nuvarande 3,300 kronor till 4,800 kronor har konsistoriet intet att erinra, under förutsättning att dessa arvoden icke komma att understiga vad extralärare (med genomgången provår) kunna komma att tillerkännas. Om dessa erhålla högre arvode än 4,800 kronor, anhåller konsistoriet, att amanuensernas arvode höjas till minst samma belopp som extralärarnas. Alltså yrkar konsistoriet till vidare 6 amanuensarvoden à 4,800 kronor = sammanlagt 28,800 kronor.

Tamburvakten uppbär för närvarande 600 kronor för en daglig tjänstgöring av minst 8 timmar. För ett dylikt arvode kan för närvarande en kompetent innehavare icke erhållas. Under erinran om att vid nyregleringen för kungl. biblioteket tamburvaktens arvode bestämts till 1,500 kronor, får konsistoriet i enlighet med överbibliotekariens förslag anhålla, att tamburvakten vid universitetsbiblioteket må erhålla ett årligt arvode av 1,200 kronor.

För tre biträden vid allmänhetens betjäning utgå för närvarande sammanlagt 1,800 kronor. Överbibliotekarien framhåller, att gagnet av dessa biträdens tjänstgöring skulle i väsentlig mån förhöjas, därest ynglingarna kunde kvarhållas vid sina platser under en följd av år efter det de upplärts, men att detta icke torde bli möjligt utan en väsentlig höjning av arvoden. Överbibliotekarien föreslår att biträdenas arvoden måtte sättas lika med tamburvaktens eller till 1,200 kronor för var. Konsistoriet finner ett arvode av 1,200 kronor för ett upplärt biträde skäligt och nödigt och vill biträda överbibliotekariens yrkande med den modifikationen, att ett anslag av 3,600 kronor ställes till överbibliotekariens förfogande med rätt för honom att därav tilldela biträde ett arvode av intill 1,200 kronor efter erfarenhet och duglighet och att lägga eventuella besparingar till anslaget för flitpenningar, renskrivning m. m.

I överensstämmelse med överbibliotekariens yrkande får konsistoriet föreslå att till arvoden åt två extra ordinarie kvinnliga biträden beviljas en summa av sammanlagt 3,840 kronor.

Likaledes får konsistoriet på överbibliotekariens yrkande föreslå, att som ersättning för kontrollronden till övervakande av de elektriska ledningarna anslås ett belopp av 600 kronor samt att anslaget till extra arbetshjälp, renskrivning m. m. sättes till 3,000 kronor. Konsistoriet får sålunda i likhet med överbibliotekarien yrka, att anslaget till arvoden, flitpenningar, ersättning för renskrivning m. m. måtte höjas till 41,040 kronor, fördelat enligt ovan angivna grunder.

Överbibliotekarien i Lund ansluter sig till kommitténs förslag beträffande amanuensarvodena samt anför beträffande övrig extra personal följande:

Angående den efter frånräknande av amanuensarvodena och det för vaktmästarnas eftermiddagstjänst avsedda beloppet kvarstående delen av universitetsbibliotekets anslag till arvoden, flitpenningar m. m., varav 600 kronor skola utgå som avlöning åt en tamburvakt, 600 kronor likaså till ett biträde

till allmänhetens betjänande samt 3,700 kronor av överbibliotekarien disponeras för flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän samt ersättning för extra arbetshjälp och renskrivning, yttrar kommittén: »Då vid bestämmandet av dessa anslagsposter hänsyn delvis torde hava tagits till dyrtidsförhållandena, synes anledning saknas att för närvarande ifrågasätta en höjning av anslagen; ett förfaringsätt, som för övrigt även överensstämmer med vad kommittén yttrat på tal om höjning av arvoden.»

Det avsedda yttrandet har följande lydelse: »Kommittén vill till slut erinra om att arvoden i vissa fall utgå från klumpanslag, vilkas fördelning icke varit föremål för riksdagens prövning. För dylika anslag har någon höjning icke blivit av kommittén ifrågasatt, utan torde det ankomma på vederbörande myndighet att vid avgivande av yttrande över detta förslag göra framställning om den anslagsökning, vartill fog kan finnas.»

I anledning härav får jag anföra följande:

Vid bestämmandet av dessa anslagsposter har icke hänsyn tagits till dyrtidsförhållandena, annat än i så måtto att de fastställdes med tanke på att fulla dyrtidstillägg skulle utgå på dem, något som emellertid icke blivit fallet i fråga om de extra ordinarie tjänstemännen, emedan den till dem utgående avlöningen gick under benämningen »flitpenningar».

Anslagen till tamburvakt och biträde för allmänhetens betjänande äro för Lund fastställda till samma belopp, som utgått i Uppsala och där fastställets för tamburvakten genom kungl. brev av 30 juni 1916, för biträdet för allmänhetens betjänande genom kungl. brev av 26 oktober 1917. Fulla krigstidstillägg ha från början utgått till dessa befattningshavare. Att dessa poster måste omräknas är självklart. Genom omräkning (600 kronor + 25 % tillfällig löneförbättring = 750 kronor + 20 % förhöjning därpå) skulle lönebeloppet för tamburvakten bliva 900 kronor. Då emellertid även detta lönebelopp torde få anses väl lågt och kungl. bibliotekets tamburvakt efter den med detta års ingång inträdda löneregleringen åtnjuta en avlöning av 1,500 kronor, torde en förhöjning till 1,200 kronor kunna anses påkallad. För biträdet till allmänhetens betjänande, som nu har samma lön som tamburvakten, bör beloppet väl också bliva 1,200 kronor. För första året, som är ett läroår, vore dock 900 kronor tillräcklig avlöning för dylika biträden. Befattningen är tänkt som en övergångsplats, men det är givetvis i mycket en fördel ju längre den en gång inlärde stannar, och på denna grund får avlöningen ej vara för låg.

Det belopp som är avsett till flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän, extra arbetshjälp m. m. är emellertid det som kräver det största tillskottet. Extra ordinarie tjänstemännens flitpenningar utgingo här från och med 1910 efter normen 892:50 för 3 timmars daglig tjänstgöring — något lägre för den som ej hade full examenskompetens — vilket stod i god relation till amanuensarvode å 1,200 kronor för 4 timmars tjänstgöring. I samband med amanuensarvodenas höjande till 3,300 kronor för 5 timmars daglig tjänstgöring höjdes här flitpenningarnas normen för icke arvodesinnehavande extra ordinarie tjänstemän till 1,200 kronor för 5 timmars tjänstgöring — oberoende av kompetensen för erhållande av arvode. Då arvodesamanuenserna åtnjuta dels tillfällig löneförbättring, dels fulla dyrtidstillägg, medan på flitpenningarna blott räknas halva dyrtidstillägg, ha flitpenningssamanuenserna genom den lilla förhöjningen icke tillnärmelsevis uppnått samma relation till arvodesamanuenserna som den de tidigare haft. Då vidare behovet icke på långt när är tillgodosett med 2 flitpenningssamanuenser — för närvarande

finnas 5, varjämte en har fullgjort prestanda för anställning som sådan — är omräkning även här av nöden och torde det vara skäligt att omräkningen göres efter den eljes vanliga normen, varigenom avlöningen skulle uppgå till 1,800 kronor. Även får jag föreslå, att denna avlöning hädanefter måtte räknas som »arvode» såsom den benämnes av kommittén, ej som »flitpenningar». Denna tjänstgöring är nämligen fullt regelbunden och fast inordnad i timplanen. För närvarande äro 4 tretimmarsamanuenser erforderliga.

Av postens nuvarande belopp äro 1,300 kronor begärda för extra arbetshjälp, varvid närmast ett extra kvinnligt biträde avsetts. Då emellertid för närvarande dels ganska mycket skrivarbete här erhålles gratis (tack vare intresserade volontärer) eller så att säga på köpet (tack vare tamburvakten), dels tillgången på extra ordinarie tjänstemän är tämligen god, beräknar jag posten nu helt för den sistnämnda kategorien. I den mån förhållandena ändra sig, synes en omläggning utan svårighet kunna åstadkommas, då det för tretimmarsamanuens begärda beloppet är i det närmaste detsamma som nuvarande begynnelselönen för extra ordinarie kvinnliga biträden av andra lönegraden. Posten i fråga borde således uppgå till 7,200 kronor, och dess benämning föreslås ändrad till: Avlöning åt extra ordinarie tjänstemän för 3 timmars daglig tjänstgöring samt ersättning för extra arbetshjälp och renskrivning.

Anslaget i sin helhet borde således omräknas till 28,800 kronor med följande fördelning

arvode åt en amanuens med minst 5 timmars daglig tjänstgöring	kronor	4,800:—
arvoden åt tre amanuenser	»	14,400:—
avlöning åt en tamburvakt	»	1,200:—
» » ett biträde till allmänhetens betjänande	»	1,200:—
avlöning till extra ordinarie tjänstemän med 3 timmars daglig tjänstgöring, samt ersättning för extra arbetshjälp och renskrivning	»	7,200:—
	Summa kronor	28,800:—

Det av kommittén föreslagna arvodet för biblioteksamanuens, 4,800 kronor, tillstyrkes av myndigheterna och jag har intet att invända mot förslaget i denna del.

Departementschefen.

Några kostnader för vaktmästarnas eftermiddagstjänstgöring, för närvarande 2,400 kronor vid vartdera biblioteket, anser jag lika med kommittén icke böra tagas i beräkning efter lönerereglering för vaktmästarna.

Ifråga om övriga poster vill jag anföra följande, därvid begynnande med biblioteket i Uppsala.

Det nu utgående arvodet till en tamburvakt, 600 kronor, varå utgår tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, hava myndigheterna föreslagit böra höjas till 1,200 kronor, varvid som jämförelse åberopats storleken av nu utgående arvode (1,500 kronor) till motsvarande befattningshavare vid kungl. biblioteket. Den normala höjningen skulle leda till en summa av 900 kronor. Jag anser mig böra räkna med ett belopp av förslagsvis 1,000 kronor.

Tre biträden vid allmänhetens betjäning åtnjuta nu en var 600 kronor jämte tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, vilket arvode av myndig

heterna föreslagits till 1,200 kronor. Lika med vad fallet är i fråga om tamburvakten vill jag räkna med ett belopp av 1,000 kronor till en var av dessa biträden.

Av de återstående 4,500 kronor har, bland annat, bestritts avlöning åt två extra kvinnliga biträden. Överbibliotekarien ifrågasätter för en var en avlöning av 1,920 kronor. Jag anser mig böra för vart och ett av nämnda biträden räkna med en avlöning efter andra lönegraden för extra ordinarie kvinnliga tjänstemän, enligt nu gällande grunder 1,800 kronor, vilken avlöning enligt det av riksdagen numera antagna nya löneeglementet skulle höjas till 1,908 kronor. Mot överbibliotekariens förslag om 600 kronor till en kontrollrond och 3,000 kronor till extra arbetshjälp, renskrivning m. m., har jag intet att invända.

Ifrågavarande anslag, »avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.», bör för Uppsala universitetsbiblioteks vidkommande sålunda beräknas på följande sätt:

6 amanuenser à 4,800 kronor	kronor 28,800: —
1 tamburvakt	» 1,000: —
3 biträden till allmänhetens betjäning	» 3,000: —
2 extra biträden	» 3,816: —
Kontrollrond	» 600: —
Extra arbetshjälp, renskrivning m. m.	» 3,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 40,216: —

eller, i avrundat tal, till 40,200 kronor.

Beträffande Lunds universitetsbibliotek anser jag, att arvodet såväl till tamburvakten som till biträdet för allmänhetens betjäning bör liksom vid Uppsala-biblioteket beräknas till 1,000 kronor.

I Lund finnas två amanuenser med arvode à 1,200 kronor, varå endast halvt dyrtidstillägg utgår. Överbibliotekarien framhåller, att fyra sådana amanuenser — tretimmarsamanuenser — äro erforderliga och föreslår arvodets höjande till 1,800 kronor. Med hänsyn till det föreslagna beloppet av det högre amanuensarvode vid biblioteket finner jag det nu föreslagna arvodet av 1,800 kronor ej vara för högt tillmätt. Jag anser mig emellertid böra för närvarande räkna med endast tre dylika arvoden och förslagsvis ett motsvarande belopp till extra arbetshjälp och renskrivning, varvid jag kommer beträffande siffran till samma resultat som överbibliotekarien.

Jag beräknar sålunda anslagsposten »till avlöande av icke-ordinarie befattningshavare m. m.» beträffande Lunds universitetsbibliotek på följande sätt:

4 amanuenser à 4,800 kronor	kronor 19,200: —
1 tamburvakt	» 1,000: —
1 biträde till allmänhetens betjäning	» 1,000: —
3 amanuenser à 1,800	» 5,400: —
Extra arbetshjälp, renskrivning m. m.	» 1,800: —
	<hr/>
	Summa kronor 28,400: —

Båda nu angivna anslag äro från min sida förslagsvis beräknade. Jag anser, att — frånsett de högre amanuensarvodena — kanslern bör äga frihet att inom ramen för vederbörande anslag och med tillämpning av utav Kungl. Maj:t meddelade generella föreskrifter (Jfr Sv. F. S. 778/1921) bestämma de arvodesbelopp, som kunna i de olika fallen finnas skäligen.

Vad Kungl. Maj:t föreskrivit beträffande de nuvarande anslagsposternas användning torde i den mån det ej strider mot vad nu anförts böra fortfarande äga tillämpning, varom emellertid Kungl. Maj:t må äga att utfärda närmare föreskrift.

I den ordinarie staten för Uppsala universitet finnes ett anslag på 2,400 kronor, under rubrik: Seminarierna för klassiska, nordiska och romanska språk, tyska språket, engelska språket, historia, statskunskap, filosofi, estetik och litteraturhistoria, semitiska och slaviska språk, sanskrit och jämförande indo-europeisk språkforskning, klassisk fornkunskap och antikens historia samt statistik. Anslaget utgår till arvoden åt seminariernas bibliotekarier.

Bibliotekarier vid vissa universitetsseminarier.

Motsvarande anslag i Lund uppgår till 1,750 kronor, varmed avlöning bestrides åt bibliotekarier vid seminarierna för klassiska, nordiska, romanska, germanska och semitiska språk, historia, statskunskap, filosofi samt estetik och litteraturhistoria.

Anslagen hava senast reglerats, det för Uppsala universitet år 1911 och det för universitetet i Lund år 1894. Tillfällig löneförbättring utgår ej å dessa arvoden men väl dyrtidstillägg.

Löneregleringskommittén föreslår, att anslaget till seminariearvoden vid universitetet i Uppsala höjes till 3,000 kronor. Då motsvarande anslag vid Lunds universitet kvarstått oförändrat sedan år 1894, torde det böra förhöjas proportionsvis med något större belopp och föreslår kommittén, att anslaget bestämmas till 2,400 kronor.

Mot detta förslag, varom något yttrande ej föreligger från de akademiska myndigheternas sida, har jag intet att erinra. Vederbörande belopp torde böra uppföras i respektive stater under rubriken: Diverse arvoden.

Före år 1909 åtnjöt bibliotekarien vid karolinska institutet ett arvode av 1,000 kronor. Ersättning till samma belopp utgick då även till institutets sekreterare. Vid 1908 års löneroglering för universitetet höjdes arvoden till 1,500 kronor för bibliotekarien och 2,000 kronor för sekreteraren. En ytterligare höjning vederfors dessa arvoden vid 1920 års riksdag, då de ökades till respektive 2,400 och 3,000 kronor. De utgå ur en i institutets stat uppförd gemensam anslagspost å 5,400 kronor »till arvoden åt bibliotekarie och sekreterare»; tillfällig löneförbättring utgår ej härå men väl dyrtidstillägg.

Bibliotekarie vid karolinska institutet.

Löneregleringskommittén anser den lägre löneställning, i vilken bibliotekarien vid jämförelse med sekreteraren för närvarande befinner sig, ej böra

för framtiden bibehållas. Med hänsyn till såväl arbetsuppgifter som kompetenskrav torde likställighet dem emellan vara fullt motiverad, och hemställer kommittén därför, att bibliotekariens arvode höjes till 3,000 kronor. Att därutöver, med anledning av de ändrade grunderna för dyrtidstilläggens beräkning höja arvodet ytterligare synes ej vara påkallat, vid det förhållandet, att detsamma reglerats så sent som vid 1920 års riksdag.

Kommitténs förslag har lämnats utan erinran av såväl institutets bibliotekarie som dess lärarkollegium.

För egen del tillstyrker jag kommitténs förslag.

9. Tjänstemän vid universitetens i Uppsala och Lund botaniska och zoologiska institutioner.

Konservatorer.

Vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund finnas två konservatorsbefattningar, en vid botaniska och en vid zoologiska institutionen. Dessa befattningar hava utvecklats från att hava varit sysslor med krav på vissa hantverksmässiga och tekniska färdigheter hos sina innehavare till tjänster, där mera vetenskapliga kvalifikationer vore ej endast önskvärda utan även i en mängd fall nödvändiga. Vid 1918 och 1920 års riksdagar reglerades avlöningsförmånerna för konservatorerna.

Avlöningen bestämdes för alla till lika belopp, nämligen 3,700 kronor, varav 2,200 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar. Härtill komma tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, så att slutavlöningen uppgår till 5,200 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen har utgått med 850 kronor (550 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar).

Konservatorernas avlöning har således hittills ingått i den s. k. första normalgraden. Löneruleringskommittén finner någon ändring härutinnan ej påkallad och föreslår, att konservatorerna placeras i lönegraden B 13.

Mot detta förslag, innebärande enligt det nya avlöningsreglementet lönegraden B 21, som tillstyrkes av de akademiska myndigheterna, har jag intet att erinra.

Trädgårdsmästare.

I Uppsala uppbär trädgårdsmästaren för närvarande, förutom bostallsrum, i lön 2,200 kronor och i tjänstgöringspenningar 1,300 kronor. Härtill komma tre ålderstillägg å 400 kronor. Slutavlöningen är alltså 4,700 kronor. Då dessa avlöningsförmåner bestämdes så sent som av 1919 års lagtima riksdag, har tillfällig löneförbättring härå ej utgått. Motsvarande befattningshavare i Lund, för vilken avlöningen senast reglerats 1908, åtnjuter jämte fri bostad i lön 1,300 kronor, i tjänstgöringspenningar 900 kronor samt tre ålderstillägg å tillhoppa 750 kronor, efter vilkas intjänande avlöningen således uppgår till 2,950 kronor. Härtill har kommit tillfällig löneförbättring från och med 1919 med 550 kronor (300 kronor lön och 250 kronor tjänstgöringspenningar).

En åtskillnad mellan de båda befattningshavarnas löneförmåner anser löne regleringskommittén även framdeles böra bibehållas. Trädgårdsmästaren i Uppsala åligger nämligen enligt den för honom gällande instruktionen förutom vanliga trädgårdsmästargöromål jämväl vården av trädgårdens hela ekonomi. I Lund är däremot den ekonomiska förvaltningen lagd på institutionsprefekten. Härtill kommer att botaniska trädgården i Uppsala är ej oväsentligt större än den botaniska trädgården i Lund.

Med hänsyn till dessa förhållanden finner kommittén trädgårdsmästaren i Uppsala böra placeras i lönegraden B 11 och trädgårdsmästaren i Lund i lönegraden B 8.

De akademiska myndigheterna i Uppsala hava icke haft något att erinra mot kommitténs förslag.

I Lund har professorn i botanik S. S. Murbeck för akademiträdgårdsmästaren därstädes påyrkat samma avlöningsförmåner, som föreslagits för motsvarande befattningshavare i Uppsala. Murbeck yttrar:

Trädgårdsmästaren i Lund är ingalunda befriad från besväret med trädgårdens ekonomi. Skillnaden mellan Uppsala och Lund torde härvidlag väsentligen bestå däri, att trädgårdsmästaren i Uppsala uppbär de för trädgården anvisade medlen å räntekammaren och där redovisar för deras användning, medan trädgårdsmästaren i Lund uppbär desamma hos institutionsprefekten och avger redovisning hos honom, varefter denne redovisar å räntekammaren. Faktiskt består sålunda skillnaden snarast däri, att man i Uppsala infört något förenklade former, i det att institutionsprefekten därstädes befriats från en del av de institutionsgöromål, som bestridas av prefekten för motsvarande institution i Lund.

Vad angår kommitténs andra motiv, är det riktigt, att den botaniska trädgården i Uppsala, när man tar hänsyn till själva jordarealen, är större än den i Lund (relationen torde vara ungefär 10:7). Växthusen, där akademiträdgårdsmästarens arbete, liksom också hans duglighet och kunnskap, naturligtvis främst tages i anspråk, äro däremot varken till sitt omfång eller sin materialrikedom underlägsna dem i Uppsala utan snarare tvärtom. Men även om man betecknar den botaniska trädgården i Uppsala såsom större än den i Lund, så bör detta tydligtvis icke ha till följd, att trädgårdsmästaren i Uppsala får åtnjuta väsentligt högre löneförmåner än den i Lund, utan i stället att den förstnämnde har till sin hjälp en större personal, vilket också i verkligheten är fallet, i det att i Uppsala finnas två underträdgårdsmästare, i Lund blott en. I överensstämmelse med det väsentligt större antalet studenter i Uppsala äro ju samtliga institutioner i allmänhet större än motsvarande i Lund, men då man i övrigt följer den principen att motsvarande befattningshavare det oaktat åtnjuta samma löneförmåner vid de två universiteten, måste det anses i hög grad inkonsekvent att med avseende på trädgårdsmästarna tillämpa en annan princip.

En länge förefintlig åtskillnad i löneförmåner mellan konservatorerna vid de botaniska museerna i Uppsala och Lund har för ett par år sedan upphävt, och det måste nu betraktas som ytterst angeläget, att beträffande trädgårdsmästarna denna åtskillnad, som troligen är en kvarleva från den tid, då botaniska trädgården i Lund var helt obetydlig och belägen på den nuvarande universitetsplatsen, ävenledes äntligen blir upphävd.

I övrigt hava de akademiska myndigheterna i Lund icke yttrat sig i frågan.

En större trädgård ställer i avseende å ledningen och tillsynen av där förekommande arbeten otvivelaktigt större krav på en trädgårdsmästare än en mindre. Jag har icke blivit övertygad om att ej en skillnad i arbetets omfattning förefinnes mellan trädgårdsmästarna i Uppsala och Lund men anser, att denna skillnad ej bör markeras genom en större åtskillnad i lönehänseende än den, som gives genom skillnaden mellan två lönegrader. Tillstyrker jag sålunda för trädgårdsmästaren i Uppsala lika med löneregleringskommittén en placering i lönegraden B 11 eller enligt det nya avlöningsreglementet i lönegraden B 18, följer därav att jag för motsvarande befattningshavare i Lund förordar en placering i lönegraden B 16.

10. Tjänstemän vid de akademiska kanslierna.

Innan jag ingår på frågan om avlöningsförhållandena för universitetens och karolinska institutets förvaltningspersonal, vill jag erinra om de nu utgående rektorsarvodena.

Rektorsarvoden.

I Uppsala universitets stat finnes under rubrik »rektors honorarium» uppförd en anslagspost å 2,000 kronor (reglerad år 1919). Rektorsarvodet vid Lunds universitet är likaledes under enahanda rubrik fastställt i staten och uppgår enligt beslut av 1920 års riksdag till samma belopp som i Uppsala. Även i staten för karolinska institutet är för motsvarande ändamål upptaget ett anslag å 1,500 kronor, vilket kvarstått oförändrat sedan 1894. Å intet av dessa arvoden har utgått tillfällig löneförbättring utan blott dyrtidstillägg.

Löneregleringskommittén anser, att då rektorsarvodena vid universiteten så nyligen varit föremål för reglering under hänsyntagande till den med rektoraten förenade arbetsbördan, nu endast en mot sänkningen av dyrtidstillägget svarande höjning av beloppen med 20 procent är erforderlig. Arvodena skulle således utgå med 2,400 kronor. Då rektoratet vid karolinska institutet ej torde vara lika betungande som motsvarande befattningar vid universiteten, föreslår kommittén, att detta arvode bestämmes till tre fjärdedelar av motsvarande vid universiteten eller till 1,800 kronor.

Den förmån av sportler (andel i inskrivningsavgifter), som för närvarande kan tillkomma rektor utöver arvode, anser kommittén böra bortfalla i samband med den nya löneregleringen.

Å karolinska institutets stat finnes förutom rektorsarvode uppfört ett ordinarie anslag å 1,500 kronor för uppehållande av en del av rektors undervisningsskyldighet. Vid universiteten saknas motsvarande anslagspost. I stället bestridas de för ändamålet erforderliga utgifterna ur anslaget till arvoden åt vikarierande akademiska lärare. Då en dylik anordning synes lämplig även vid karolinska institutet, föreslår kommittén, att nu ifrågasvarande anslag sammanföres med anslaget till arvoden åt vikarierande akademiska lärare.

Nu ifrågavarande förslag hava av de akademiska myndigheterna lämnats utan erinran, och finner jag mig vid sådant förhållande böra tillstyrka vad kommittén i nämnda hänseenden förordat.

Beträffande universitetens förvaltningspersonal i allmänhet vill jag först erinra om ett av drätselnämnden vid Uppsala universitet gjort uttalande:

*Akademi-
sekreterare i
Uppsala och
Lund.*

Beträffande samtliga vid universitetets förvaltning anställda befattningshavare vill drätselnämnden till en början med styrka framhålla, hurusom dessa på grund av universitetets egenskap av vetenskaplig institution i viss mån intaga en särställning i förhållande till övriga befattningshavare inom den civila statsförvaltningen. Härutinnan är särskilt att märka, hurusom de befodringsmöjligheter, som stå till buds för de vid universitetets förvaltning anställda befattningshavarna, nödvändigtvis städse måste bliva exceptionellt små och vida sämre än inom den centrala statsförvaltningen i allmänhet. Härtill kommer svårigheten att från universitetstjänsten övergå till annan gren av statsförvaltningen. Nu angivna förhållanden synas drätselnämnden böra inverka vid avvägandet av de ifrågavarande befattningshavarnas löneförhållanden.

I enahanda riktning uttalar sig även det större akademiska konsistoriet i Uppsala.

Jag övergår nu till frågan om de särskilda befattningarnas löneförhållanden och börjar då med akademisekreterartjänsterna i Uppsala och Lund.

Sekreterarna vid de båda universitetens kansli hava alltsedan 1876 års löne reglering varit likställda i avseende på den kontanta avlöningen. Denna uppgick efter löne regleringen till 4,500 kronor, därav 3,600 kronor lön och 900 kronor tjänstgöringspenningar. Härutöver uppburo de sportler — expeditionslösen för utfärdade studentbrev — samt vissa naturaförmåner.

Vid 1908 års löne reglering jämfördes akademisekreterarbefattningarna närmast med de s. k. andragradstjänsterna men blevo något bättre ställda än dessa. Lönen sattes nämligen till 4,000 kronor och tjänstgöringspenningarna till 2,000 kronor, vartill komma två ålderstillägg, vartdera å 500 kronor, efter resp. 5 och 10 år. Denna akademisekreterartjänstens uppflyttning över den för andragradstjänst sedvanliga lönegraden motiverades med en hänvisning till de större krav förstnämnda tjänst ställde på sin innehavare och det större ansvar, som ålåge denne i jämförelse med de centrala ämbetsverkens sekreterare. Akademisekreterarnas tillfälliga löneförbättring har utgjort 1,000 kronor (700 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar) för år.

I Lund har akademisekreteraren sedan lång tid tillbaka även uppehållit ombudsmannabefattningen, med vilken är förenad ett arvode enligt ordinarie stat å 500 kronor samt tillfällig löneförbättring 125 kronor.

Löne regleringskommittén är av den uppfattning, att akademisekreterarbefattningen är väsentligen ansvarsfullare och ställer större krav på sin innehavare än andragradstjänsterna i allmänhet. Med hänsyn även därtill, att akademisekreterarens närmaste förman universitetets rektor, utses för

den korta tidrymden av tre år, anser kommittén det ligga vikt uppå, att till akademisekreterarbefattningen förvärvas en person, vars erfarenhet universitetsförvaltningen under en längre tid kan tillgodogöra sig. Då härtill kommer, att för akademisekreteraren ej erbjudas några befordringsmöjligheter inom akademistaten, bör avlöningen så bestämmas, att befattningen blir tillräckligt lockande såsom sluttjänst. Kommittén föreslår därför, att akademisekreterarna hänföras till lönegraden B 18. Till jämförelse erinrar kommittén, att hovrättssekreterare placerats i 17:e lönegraden och att kanslerssekreteraren, med vilken akademisekreterarna tidigare varit likställda, numera uppflyttats till 20:e lönegraden.

Då det torde vara lämpligt att fast förena akademisekreterartjänsten i Lund med ombudsmannabefattningen därstädes, föreslår kommittén, att befattningshavaren i Lund framdeles benämnes: akademisekreterare, tillika ombudsman. Med hänsyn till den avsevärda löneförhöjning, som skulle komma akademisekreterarna till del, anser kommittén något särskilt arvode för ombudsmannabefattningen i Lund ej längre böra utgå.

Kommittén förutsätter, att de sportelinkomster, som för närvarande tillkomma akademisekreterarna i form av expeditionslösen, indragas till statsverket och avgiften i fråga ersättes med stämpelavgift.

Mot vad kommittén beträffande akademisekreteraren föreslagit har det större akademiska konsistoriet i Uppsala intet att erinra.

Det större akademiska konsistoriet i Lund däremot anser akademisekreteraren berättigad att komma i åtnjutande av något högre löneförmåner än dem, som i kommittéförslaget avsetts för honom.

För egen del vill jag tillstyrka kommitténs förslag, innebärande enligt det nya avlöningsreglementet en placering i lönegraden B 28. I händelse av akademisekreterarnas placering i lönehänseende i enlighet härmed torde sedermera frågan om borttagande av expeditionslösen böra komma att i vederbörlig ordning anmälas inför Kungl. Maj:t.

*Akademino-
tarie i Upp-
sala.*

Vid akademiska kansliet i Uppsala är förutom akademisekreteraren även anställd en akademinotarie. I avseende å dennes avlöning föreslogs av Kungl. Maj:t vid 1908 års löne reglering, att den måtte bestämmas till vad som gällde för s. k. första gradens tjänst i statskontoret. Det framhölls, bland annat, att notarien var protokollsförande hos drätselnämnden, varmed följde ett mycken tid och omdöme krävande arbete, samt att det ålåg honom att vara sekreterare i alla kommittéer, som med rektor som ordförande tillsattes av konsistorierna och att i sådan egenskap avfatta protokoll och erforderliga skrivelser, ett åliggande som med hänsyn till de flerfaldiga olika utredande kommittéer, vilka under senare år varit i arbete, visat sig vara särdeles betungande.

Riksdagen år 1908 erinrade, att notarietjänsten sedan lång tid tillbaka förenats med ombudsmannabefattningen — en anordning som vore särskilt

betingad av de respektive tjänsternas natur — och fann vid detta förhållande den för notariatstjänsten föreslagna avlöningen för hög. Denna avlöning bestämdes av riksdagen i stället till 3,500 kronor, därav 2,200 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg à 500 kronor. Härå utgår numera — förutom dyrtidstillägg — tillfällig löneförbättring med 800 kronor (500 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar).

- Arvodet för ombudsmannatjänsten sattes vid 1908 års lönereglering till 1,500 kronor. Med hänsyn till de ökade krav, som med den successiva utvidgningen av universitetets ekonomiska förvaltning kommit att ställas på ombudsmannen, blev hans arvode år 1919 höjt till 2,250 kronor. Härå utgår ej tillfällig löneförbättring. Ombudsmannens göromål kunna sammanfattas i 1) uppdrag att föra universitetets talan vid lantmåteriförrättningar, 2) utförande av rättegångar och dylikt och 3) uppdrag att verkställa utredningar och dylikt. Det må härjämte nämnas, att ombudsmannen av kanslern förklarats berättigad att för resa och förrättning i universitetets tjänst åtnjuta gottgörelse efter resereglementet och dess fjärde klass i övrigt, men med dagtraktamente efter tredje klassen.

Löneregleringskommittén förslår, att de båda befattningarna som akademinotarie och ombudsman förenas till en, och att befattningshavaren betecknas som: ombudsman och förste akademinotarie. Med hänsyn till den avlöning, som för närvarande utgår, och de omfattande arbetsuppgifter, som universitetets egendomsförvaltning ålägger befattningshavaren, anser kommittén hans placering i lönegraden B 15 vara motiverad.

- Universitetets drätselnämnd anser sig dock icke kunna tillstyrka detta förslag.

Drätselnämnden förslår, att akademinotarien likasom notarier enligt senast genomförda lönereglering för statsdepartementen gottgöres lön efter lönegrad B 13, möjligen med någon reducering vid sammanslagning av befattningen med ombudsmannatjänsten.

År 1918 framlade drätselnämnden en utredning om de till ombudsmannabefattningen hörande göromål och begärde höjning i hans arvode från 1,500 kronor till 2,500 kronor. — 1919 års riksdag beviljade en förhöjning till 2,250 kronor. — Då drätselnämnden fortfarande anser de arbetsuppgifter, som åligga ombudsmannen, vara av den stora omfattning och betydelse för universitetet, att hans avlöning bör uppgå till 2,500 kronor, finner drätselnämnden, som icke har något att invända emot att notarie- och ombudsmannabefattningarna, på sätt kommitterade föreslagit, förenas till en, denne tjänsteman böra placeras i lönegraden B 16 och påyrkar hans hänförande dit.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala tillstyrker kommitténs förslag att akademinotarie- och ombudsmannabefattningarna förenas till en, men yrkar på av drätselnämnden angivna skäl, att denne tjänsteman hänföres till lönegraden B 16.

Liksom kommittén finner jag mig böra föreslå, att förenämnda tjänster förenas till en; det innebär allenast en bekräftelse på sedan länge rådande faktiska förhållanden. I avseende å placeringen i lönehänseende av ombudsmannen och akademinotarien synes mig kommitténs förslag väl snävt tillmätt. Med hänsyn såväl till de krav, som ställas på tjänsten — vilka krav uti i viss mån motsvarande fall inom centralförvaltningen lett till en placering av t. ex. domänfiskalen och förste advokatfiskalen i kammarkollegiet i 18:e lönegraden — som ock till den placering i 16:e lönegraden, som numera beslutats för vissa till den forna s. k. andra normalgraden hörande tjänster, synes mig skäligt, att jämväl akademinotarien och ombudsmannen i Uppsala hänföres till sistnämnda lönegrad, d. v. s. enligt det nya avlöningsreglementet lönegraden B 26. Någon instruktion finnes nu icke för akademinotarien, och den för ombudsmannen gällande härrör ända från år 1856 samt är i åtskilliga avseenden antikverad. Jag förutsätter, att en ny instruktion varder för innehavaren av de nu förenade tjänsterna av kanslern utfärdad.

Vid kansliet i Uppsala är även anställd en kanslist och vid kansliet i Lund en amanuens med tjänstgöringsskyldighet jämväl å räntekammaren. Avlöningarna utgå i form av arvode; kanslistens med 1,800 kronor jämte 450 kronor i tillfällig löneförbättring samt amanuensens med 1,500 kronor jämte 375 kronor i tillfällig löneförbättring. De å stat uppförda arvoden fastställdes till nämnda belopp vid 1908 års lönereglering.

I universitetens stater finnas vidare upptagna arvoden till notarier vid var och en av de fyra fakulteterna. Dessa arvoden blevo icke reglerade i samband med 1908 års lönereglering. Med hänsyn till det ökade arbete, som för flertalet fakultetsnotarier blev en följd av de under 1900-talets första decennium genomförda reformerna inom det akademiska examensväsendet, blevo nämnda arvoden sedermera underkastade successiva ökningar. Sådana som förhållandena för närvarande äro, utgå följande ersättningar:

	Uppsala universitet			Lunds universitet		
	Arvode enl. stat	Tillfällig löneför- bättring	Summa	Arvode enl. stat	Tillfällig löneför- bättring	Summa
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Notarie i teologiska fakult.	400	100	500	300	75	375
» i juridiska »	400	100	500	300	75	375
» i medicinska »	600	150	750	400	100	500
» i filosofiska »	1,000	250	1,250	1,000	—	1,000

Enär arvodet för notarien i filosofiska fakulteten i Lund reglerades så sent som vid 1919 års riksdag, utgår icke tillfällig löneförbättring för denne. Utöver nämnda avlöning uppbära fakultetsnotarierna i sportler lösen för

Kanslist vid
akademiska
kansliet i
Uppsala.
Amanuens
vid akademi-
ska kansliet
i Lund.
Fakultets-
notarier.

Nuvarande
förhållanden.

examensbetyg och begärda protokollsutdrag samt andel i promotionsavgifterna. Upprepade gånger hava framställningar gjorts om höjning av ifrågavarande arvoden.

Löneregleringskommitténs förslag går ut på en sammanslagning av samtliga nu angivna befattningar vid respektive universitet till en å stat uppförd tjänst med avlöning efter lönegraden B 14 jämte arvode å 750 kronor till en amanuens. I detta hänseende yttrar kommittén:

Löne-
reglerings-
kommittén

I förevarande fall synes emellertid en tillfredsställande reglering av löneförhållandena ej låta sig vinnas utan en förändring på det organisatoriska området. Ur löneteknisk synpunkt vore det nämligen ej önskvärt, om vid den nya löneregleringen skulle bibehållas denna mängd av smärre arvoden för befattningar, som ej giva sin innehavare full sysselsättning och därför merendels måste förenas med annan tjänst vid universitetet. Därtill kommer, att det ofta visat sig svårt att till notariebefattningarna förvärva och där bibehålla personer med längre tids erfarenhet om fakultetsärendens handläggning och nödig formell rutin. Det har ock från filosofiska fakulteten i Uppsala erinrats, hurusom fakultetens dekanus ombytes varje år och man ej skäligen av honom kan fordra, att han skall vara så fullständigt å jour med ärendena och särskilt med möjligen föreliggande prejudicerande fall, att han helt på egen hand skall kunna förbereda ett fakultetsärende.

Vid universitetet i Uppsala har sedan några år tillämpats den anordning, att akademkanslisten tillika tjänstgjort som notarie vid tvenne fakulteter, den teologiska och den filosofiska. Ett förslag om förening av samtliga notariebefattningar vid respektive universitet till en befattning, som skulle uppföras på stat, lärar ock för någon tid sedan hava varit föremål för överväganden hos universitetsmyndigheterna, utan att dock någon framställning i ärendet blivit gjord. Uppslaget i fråga synes kommittén anvisa en lämplig lösning av förevarande spörsmål. Om emellertid ifrågavarande befattningshavare ej skulle erhålla större arbetsbördan än den, som framginge vid sammanslagning av de olika notariebefattningarna, synes stadigvarande sysselsättning för honom knappast kunna påräknas. En utväg att bereda befattningshavaren en jämn arbetstillgång skulle däremot stå till buds, om befattningen i fråga förenades i Uppsala med akademkanslisttjänsten och i Lund med amanuensbefattningen vid kansliet och rättekammaren.

Med hänsyn till att de nya befattningshavarnas göromål delvis skulle bestå i sådant arbete, som i de centrala verken utföres av tjänstemän i sekreterargraden, synas befattningshavarna i fråga böra placeras något över de hittillsvarande förstegradstjänstemännen och lämpligen kunna hänföras till lönegraden B 14.

Befattningshavarens titel torde böra bli akademinotarie.

Även efter inrättande av denna befattning torde på universitetskanslierna finnas behov av en person, som kan stå till buds för vikariat å nyssnämnda befattning. För ändamålet torde böra anslås ett arvode å 750 kronor till en amanuens vid kansli- och rättekammare.

Detta kommitténs förslag har mött bestämda gensagor från akademiskt håll. Juridiska fakulteten i Uppsala yttrar:

Myndig-
heternas
yttranden.

Den av kommittén föreslagna anordningen, att vid samtliga fakulteter och sektioner skulle inrättas en gemensam notariebefattning, vill fakulteten avstyrka. Kollisioner mellan sammanträden i fakulteter och sektioner kunna enligt vad erfarenheten visar vid flerfaldiga tillfällen icke undvikas och skulle tvinga till ett icke önskvärt anlitande av en eller flera tillfälliga vikarier.

Medicinska fakulteten i Uppsala anför:

Vad slutligen angår frågan om fakultetens notarie, hava de kommitterade ej inskränkt sig till lönetekniska frågor utan även föreslagit en organisatorisk förändring, nämligen att samtliga fakulteter skulle hava en gemensam notarie, vilken vid universitetet i Uppsala samtidigt skulle vara akademikerskanslist. Fakulteten anser, att detta förslag är synnerligen olämpligt redan av den grund, att alla de olika fakulteterna därigenom skulle bliva fullständigt bundna av varandra med hänsyn till tiden för sina sammanträden. Särskilda förhållanden inom den medicinska fakulteten påkalla speciell sakkunskap hos notarien, vadan den gällande bestämmelsen i § 80 av universitetsstatuterna, att fakulteten må antaga till notarie den, som fakulteten finner lämplig, är för fakulteten av särdeles stort värde. Angående avlöningen till notarien får fakulteten anföra, att notariens avlöning icke rättvisligen kan sättas lägre än till 1,000 kronor.

Angående de till professorerna utgående examensavgifterna hava de kommitterade föreslagit, att dessa skola bortfalla. Fakulteten har intet att här emot invända, utan föreslår att dessa belopp i stället tillfalla fakultetskassan. Skulle emellertid även det av examensavgifterna till notarien utgående beloppet likaledes bortfalla, anser fakulteten, att notariens avlöning bör höjas utöver det ovan föreslagna arvudet av 1,000 kronor med ett skäligt belopp, som fakulteten föreslår till 100 kronor årligen, vadan alltså den sammanlagda avlöningen åt medicinska fakultetens notarie i så fall borde utgöra 1,100 kronor.

Det av filosofiska fakulteten i Uppsala avgivna yttrandet går i samma riktning:

Lönekommitterade hava föreslagit, att en ny befattning skall inrättas, vars innehavare skulle övertaga dels nuvarande kanslistens, dels notariernas hos alla fakulteter göromål. Fakulteten får bestämt avstyrka en sådan anordning. De göromål, som äro förenade med dessa befattningar, äro alltför omfattande för att kunna skötas av en person, oavsett att de olika fakulteterna ofta ha sammanträden på samma tid, vilket omöjliggör samtliga befattningars uppehållande av samma person. Fakulteten vill vidare framhålla betydelsen av att varje fakultet får till sin notarie utse den person fakulteten själv önskar. Fakultetsnotarietjänsterna böra därför enligt fakultetens mening icke vara fast förenade med viss eller vissa andra tjänster vid universitetet, på vars tillsättande fakulteten som sådan icke har något inflytande. Fakulteten får därför föreslå den nuvarande ordningens bibehållande i fråga om fakulteternas notarier. Emellertid måste då arvudet för filosofiska fakultetsnotarien avsevärt höjas. Fakulteten har redan år 1920 gjort hemställan om höjning av fakultetsnotariens arvode från 1,000 till 2,000 kronor, vilken framställning sedan återupprepats och biträts av konsistoriet och kanslern. Fakulteten föreslår konsistoriet att påyrka, att ingen ändring vidtages i fråga om notariebefattningens karaktär, utan vidhåller sitt tidigare gjorda yrkande om ett arvode å 2,000 kronor för notarien.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala anför i frågan följande:

Lönecommitterades förslag, att akademikanslisttjänsten skulle sammanslås med notariebefattningarna vid de särskilda fakulteterna till en tjänst under benämning akademinotarie, finner sig konsistoriet böra bestämt avstyrka på de av fakulteterna anförda skäl. Härtill kommer att en sammanslagning på en hand av så många tjänster skulle helt och hållet förrycka göromålen för kanslisten, vilken, såvida med denna befattning åsyftat gagn skall kunna vinnas, måste vara att tillgå å akademiska kansliet vid expeditionen under hela kanslitiden. Med hänsyn till de kompetensfordringar, som måste ställas på den ifrågavarande befattningshavaren, och då det måste vara av synnerlig vikt att kunna påräkna en dugande och nitisk person till innehavare av kanslisttjänsten, som — då akademinotarien har sin egentliga verksamhet förlagd till drätselverket — i själva verket är den enda ordinarie tjänst, som jämte akademisekreterarbefattningen finnes vid det akademiska kansliet, och med vilken tjänst följer skyldighet att vid behov vikariera för såväl akademinotarien som sekreteraren, får konsistoriet föreslå att akademikanslisten hänföres till lönegraden B 10.

Beträffande fakultetsnotariebefattningarna, vilka konsistoriet i likhet med samtliga fakulteterna anser böra besättas såsom hittills av vederbörande fakultet för sig, vill konsistoriet föreslå, att arvodena bestämmas för teologiska och juridiska fakulteternas notarier till 600 kronor vardera, för medicinska fakultetens notarie till 1,000 kronor och för filosofiska fakultetens notarie till 2,000 kronor.

Myndigheterna i Lund ställa sig ej så bestämt avvisande mot kommitténs förslag i nu förevarande avseende.

Teologiska fakulteten i Lund finner förslaget i princip riktigt men fruktar, att det med blott en notarie skall yppa sig allt för stora praktiska svårigheter.

Inom juridiska fakulteten framhåller professor E. A. Kallenberg, att fakulteten icke för sin del kunde förvänta några fördelar av en förändring av den utav kommittén föreslagna anordningen.

Medicinska fakulteten i Lund har intet att erinra mot kommitténs förslag men framhåller tillika, att, om nuvarande anordning med en särskild notarie för medicinska fakulteten skulle komma att bestå, hans arvode borde höjas till 1,000 kronor, ett belopp, som påkallades av det med befattningen förenade ganska omfattande arbetet.

Filosofiska fakulteten i Lund ställer sig däremot avvisande mot förslaget:

Fakulteten erinrar, att fakulteten redan vid ett föregående tillfälle yttrat sig angående lämpligheten av en dylik anordning. Det gällde då väckt förslag om anställande av en akademinotarie, som tillika skulle vara notarie hos de båda största fakulteterna, den medicinska och den filosofiska. Fakulteten ställde sig därvid tveksam, huruvida den föreslagna anordningen verkligen skulle medföra fördelar, som uppvägte de med den förenade olägenheterna och avståendet av fakultetens statutenliga rätt att själv välja till notarie en person, som den funne därtill lämpligast, och kunde således icke för sin del förorda förslaget ifråga. Om svårigheter mötte för erhållande av lämplig notarie, såge fakulteten den bästa utvägen till sådana missförhål-

landens undanrödjande däri, att fullt tillfredsställande arvode beviljades för fakultetens notarie. Fakulteten finner allt fortfarande icke sådana skäl vara förebragta, som kunde föranleda den att frånga sin förut uttalade mening. Den av kommittén föreslagna organisationen synes, i betraktande av den jämförelsevis låga avlöningen och de ringa befordringsmöjligheterna, knappast erbjuda säkrare garantier än den nuvarande anordningen för erhållande av fullgod arbetskraft. Skulle »akademinotarie»-befattningen, såsom kommittén yrkat, tillsättas fast, och vederbörande icke utöva ämbetet till belåtenhet, framstår denna anordning såsom vida mindre ändamålsenlig än den nuvarande.

Även drätselnämnden vid universitetet i Lund framhåller sina betänkligheter mot förslaget:

Fakultetsnotariatet komma otvivelaktigt att vissa tider bereda innehavaren av den förenade tjänsten full sysselsättning, vadan ett amanuensarvode av 750 kronor vore väl lågt för att tillgodose behovet av medhjälpare i tjänst-åliggandena. Den av kommittén föreslagna avlöningen till en akademinotarie vore även den väl låg med hänsyn till möjligheten att till platsen förvärva en fullt kvalificerad person, som kunde på ett tillfredsställande sätt ombesörja den grundläggande expeditionen av ärendena i fakultet och drätsel-nämnd, särskilt som föga tid torde kunna påräknas för inkomster vid sidan av denna tjänst,

Departement-
schefen.

Kommitténs förslag att sammanslå nu ifrågavarande befattningar, främst fakultetsnotariatetjänsterna till en gemensam ny befattning måste jag för min del finna mindre lyckligt; tvekan kan råda, huruvida det ens är praktiskt möjligt och genomförbart. Jag hänvisar härutinnan till vad de akademiska myndigheterna i frågan anfört.

Av det större akademiska konsistoriet i Uppsala föreslås, att kanslistbefattningen vid akademiska kansliet därstädes måtte hänföras till viss lönegrad, B 10, vilket innebär en ändrad karaktär av ifrågavarande tjänst. Jag ställer mig tveksam inför lämpligheten av att här inrätta en ordinarie befattning. Några olägenheter av de nuvarande tjänsternas egenskap av arvodes-tjänster hava mig veterligen icke i avsevärdare grad försports; jag håller tvärtom före, att det kan vara till universitetsförvaltningens fördel att hava viss rörelsefrihet i avseende å dispositionen av dessa arvoden.

Då det nu gäller ett nytt lönesystems tillämpning och då detta system innebär, att arvoden av mindre storlek — såsom de nu ifrågavarande — icke böra i detalj prövas och avgöras av riksdagen, vill jag förorda en sådan anordning, varigenom å vederbörande universitets stat uppföres under rubrik »extra tjänstemän vid universitetets och fakulteternas kanslier» en anslagspost, varifrån arvoden till belopp, som kanslern må äga att bestämma, må utgå till kanslisten i Uppsala respektive amanuensen i Lund samt till fakultetsnotarier.

Vad angår beräkningen av erforderliga anslagsmedel för ändamålet torde man böra utgå från nuvarande förhållanden. Uppsala universitet disponerar för närvarande över dels 2,250 kronor såsom arvode åt kanslisten, dels ock

3,000 kronor, utgörande arvoden åt fakultetsnotarier — härvid inräknat tillfällig löneförbättring — således sammanlagt 5,250 kronor. Vid Lunds universitet utgår nu arvode å 1,875 kronor till amanuensen och 2,250 kronor såsom ersättningar åt fakultetsnotarier — även här med inberäkning av tillfällig löneförbättring — alltså tillhoppa 4,125 kronor. En normal höjning av dessa slutsummor med 18 procent, motsvarande den med löneregleringen förenade minskningen av dyrtidstilläggen, skulle leda till i avrundade tal respektive 6,200 kronor och 4,870 kronor. Emellertid finner jag en höjning härutöver vara av förhållandena väl motiverad, dels nämligen med hänsyn till den minskning av vederbörande förut tillkommande sportelinkomster, som skulle uppkomma genom borttagande av expeditionslösen och dess ersättande med stämpelavgift, dels och framför allt med hänsyn till fakultetsnotariernas ökade arbete. Jag vill i sistnämnda hänseende allenast erinra om de pågående reformerna på det medicinska undervisningsväsendets område. Med hänsyn härtill och under hänvisning till vad de akademiska myndigheterna uttalat om behovet av förhöjda arvoden, vill jag tillstyrka för Uppsala universitets vidkommande ett belopp av 8,000 kronor och beträffande Lunds universitet ett belopp av 6,500 kronor, till »extra tjänstemän vid universitetets och fakulteternas kanslier». En skillnad universiteten emellan i avseende å beloppens storlek är enligt min mening fullt motiverad av den väsentligt mera omfattande administrationen vid Uppsala universitet.

Såsom redan förut nämnts ingår i en ordinarie anslagspost å 5,400 kronor till arvoden åt bibliotekarie och sekreterare vid karolinska institutet, sekreterararvode med 3,000 kronor. Å detta anslag har såsom förut nämnts ej utgått tillfällig löneförbättring utan blott dyrtidstillägg.

Lönereglerskommittén anser, att, då arvodet undergått reglering så sent som vid 1920 års riksdag, någon ändring av dess belopp nu ej bör ske.

Karolinska institutets lärarkollegium påpekar, att, då förmånen av sportler (lösen å examensbetyg, protokollsutdrag, avskrifter etc.) av kommittén föreslagits skola bortfalla beträffande akademisekreterarna i Uppsala och Lund, följden härav givetvis måste bliva, att jämväl institutets sekreterare, för vilken kommittén icke föreslagit någon ändring i arvodet, går förlustig de inkomster av dylika sportler, han hittills åtnjutit såsom ett tillskott till sitt arvode. Lärarkollegiet anser skäligt, att för den inkomstminskning, som sålunda skulle drabba sekreteraren, ersättning beredes honom genom höjning av arvodet, motsvarande sportlernas årliga belopp. Dessa hava under de senaste åren i medeltal uppgått till 350 kronor, varmed alltså arvodet bör höjas. Härtill bör vidare läggas det belopp av 150 kronor, som karolinska institutets sekreterare uppbär såsom ersättning för institutets handläggning av tandläkarinstitutets ärenden och som hittills varit uppfört å sistnämnda instituts stat men av mig i annat sammanhang föreslagits skola därifrån avföras. Arvodet bör alltså bestämmas till 3,500 kronor.

*Sekreterare
vid karolin-
ska institutet.*

11. Tjänstemän vid universitetens och karolinska institutets ekonomiska förvaltning.

*Akademi-
räntmästare
i Uppsala
och Lund.*

Nuvarande
förhållanden.

Akademiräntmästarna i Uppsala och Lund hava av ålder varit i avlöningshänseende likställda med professorerna. Lönen enligt stat har alltså uppgått till 7,500 kronor, därav 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor. Härjämte åtnjuter vardera räntmästaren ett å stat uppfört anslag å 300 kronor till »expensmedel».

I avseende å sistnämnda förmån vill jag erinra om följande. I anledning av uppkommen fråga rörande förändring i dispositionen av omförmälda medel anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 27 april 1917 statsbokföringskommittén att taga denna fråga i övervägande i sammanhang med en till samma kommitté hänskjuten fråga rörande universitetens bokföring. Sistnämnda ärende, till vilket jag i det följande återkommer, anförtroddes efter statsbokföringskommitténs upplösning åt riksräkenskapsverket. Genom samma beslut den 27 april 1917 föreskrev Kungl. Maj:t tillika, att, när ledighet uppstode vid någon av räntmästarbefattningarna eller kamrerarbefattningarna vid universiteten, i kungörelse om ledigheten skulle tillsvidare, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade, tillkännagivas, att vederbörande skulle vara skyldig att underkasta sig den förändring i avseende å åtnjutande av expensmedel, som kunde varda i behörig ordning bestämd.

Utöver ovan angivna, å stat uppförda avlöning åtnjuter akademiräntmästare lika med professor tillfällig löneförbättring med 1,000 kronor. Av det tillfälliga lönetillägget för budgetåret 1923—1924 blevo akademiräntmästarna ej delaktiga. Vid framläggande av förslag angående provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1924—1925 hade Kungl. Maj:t även upptagit akademiräntmästarna till delaktighet av sistnämnda förmån.

Riksdagen ansåg sig emellertid böra utesluta räntmästarna från det provisoriska lönetillägget.

Vad angår räntmästarnas delaktighet av ifrågavarande tillägg, yttrade riksdagen, måste en viss tvekan hos riksdagen göra sig gällande. Det är nämligen att uppmärksamma, att den förmån, varom nu är fråga, närmast är avsedd att tillkomma innehavarna av sådana befattningar, på vilka höga krav i vetenskapligt hänseende ställas, och att i Kungl. Maj:ts förslag all personal vid universitetens kanslier och drätselverk äro uteslutna. Det lär vidare böra erinras därom, att den ekonomiska förvaltningen icke torde vara lika omfattande vid båda universiteten och att i anledning härav tvekan kan råda, huruvida räntmästarna även för framtiden böra vara i avlöningshänseende sinsemellan likställda. I allt fall synes en närmare utredning i detta hänseende vara erforderlig, vilken lämpligen torde böra föreläggas riksdagen i samband med det definitiva löneregleringsförslaget.

Med hänsyn till vad inför riksdagens vederbörande utskott blivit upplyst, fann riksdagen dock skäligt bevilja räntmästaren vid universitetet i Uppsala

G. T. Brandberg såsom personligt lönetillägg ett belopp av 1,200 kronor, motsvarande vad som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle tillkomma honom.

Löneregleringskommittén föreslår, att räntmästare placeras i samma lönegrad, B 20, som enligt kommitténs förslag skulle bli tillämplig för professorerna, varvid emellertid för räntmästaren vanlig ortsgruppering bör gälla. Det särskilda expensmedelsanslaget anser kommittén i samband med löne-regleringen böra indragas.

Löneregleringskommittén.

I en vid kommitténs betänkande fogad reservation har professorn K. J. Johansson, med instämmande av professorn C. G. Björling, yrkat, att akademiräntmästare måtte inordnas i den av honom föreslagna lönegraden B 21 (jfr ovan sid. 39) men med iakttagande av vederbörlig ortsgruppering.

I anledning av detta kommitténs förslag anför drätselnämnden vid Uppsala universitet:

Myndigheter-
nas yttran-
den.

Den givet viktigaste tjänsten inom universitetets förvaltning är akademi-räntmästarbefattningen. Med universitetets vidgade ekonomiska förvaltning har denna tjänst blivit i alldeles särskild grad förenad med arbete och ansvar. Räntmästaren åligger överhuvud förvaltningen av universitetets ekonomi, och detta innebär såväl en penningförvaltning, vari ingår, jämte övervakandet och redovisningen av den dagliga utbetalningen och inbetalningen av medel, handhavandet av alla universitetet tillhöriga fonder, vid 1921 års slut uppgående till i det närmaste 10 miljoner kronor, liksom också chefskap för förvaltningen av universitetets hemman och andra fastigheter å landet, för närvarande omkring 400 hemman med en areal av 12,000 hektar jämte skogar till en areal av omkring 25,000 hektar, allt med ett taxeringsvärde, som enligt årets taxering torde ligga mellan 16 och 18 miljoner kronor. Universitetets ökade förvärv av fast egendom har under den senaste tiden föranlett en starkt växande arbetsbörda för denne tjänsteman, som i främsta rummet har ledningen av universitetets fasta egendomsförvärv. Icke mindre betungas denna tjänst genom ledningen av de byggen, som ständigt äga rum eller äro under planläggning för universitetets räkning — sålunda har under nuvarande räntmästarens ämbetslid 1906—1921 ny- och ombyggnadsarbeten, delvis ännu oavslutade, för ett belopp beräknat till mer än 13½ miljoner kronor företagits, varjämte utredning och granskning skett av framställda förslag till byggnadsföretag av betydande omfattning. En av räntmästarens mest betungande, därmed nära sammanhängande arbetsuppgifter är bestyret med de årligen återkommande reparationerna å samtliga universitetets institutioner och övriga hus, krävande numera en kostnad av omkring 60,000 kronor per år. Drätselnämndens under de senare åren mycket vidgade förvaltningsarbete vilar i väsentlig mån på denne ämbetsman, som har att förbereda och föredraga alla ärenden och övervaka deras expedition och verkställighet.

Det har länge synts drätselnämnden, att ett ämbete med den självständiga och för universitetets hela ekonomi betydelsefulla uppgift, som åligger räntmästaren, borde avlönas efter helt andra grunder och synpunkter än för närvarande. På denna post mer än på någon annan inom universitetsförvaltningen gäller, att universitetet måste äga en framstående, skolad och praktiskt erfaren person, vilket universitetet torde få svårighet att vid upp-

kommande ledighet förvärva utan avsevärt högre löneförmåner än hittills. Drätselnämnden har också redan förut tagit i övervägande, om icke i någon form en dylik förstärkt lön måste beredas räntmästaren, då denna tjänst vid Uppsala universitet mer och mer torde kräva en särskild hänsyn till konkurrensen med det enskilda ekonomiska förvärvsarbetets på helt annat sätt avlönade chefsposter. Drätselnämnden har dock funnit betänkligheter vid att frångå den gamla likställighet i avlöningsvillkor, som hittills bestått mellan räntmästaren och universitetets professorer, och drätselnämnden har därför, innan positiva förslag av densamma till höjande av räntmästarens löneförmåner framställas, velat invänta de förslag till allmän löne reglering för universiteten, som den kungl. kommittén väntades skola framlägga. Det är för drätselnämnden omöjligt att kunna för sin del godtaga det förslag, som nu framställts, såväl det, varom kommitténs majoritet enats, som reservantens. Båda förslagen gå ut på att faktiskt rubba den gamla likställigheten mellan professorerna och räntmästaren och tilldela den senare en lägre lönestandard genom att för honom beräkna dyrort efter annan princip än för professor. Drätselnämnden måste för sin del bestämt yrka, att räntmästaren erhåller minst samma lön som professor, ej blott formellt utan reellt. Skulle denna gamla princip ej kunna upprätthållas på grund av att särskild dyrort efter G-grupp skulle komma att tilldelas professor men icke anses kunna motiveras för någon annan ämbets- eller tjänsteman inom universitetsstaten, anser drätselnämnden, att i sådant fall den minsta löneställning, som kan anvisas åt räntmästaren, är A 1, till vilken avdelning och lönegrad ämbetets självständiga och ansvarsfulla ställning, i flera hänseenden fullt lika med en chefsställning inom de centrala förvaltande verken, torde närmast böra hänvisa räntmästaren vid Uppsala universitet, liksom fallet även torde vara med överbibliotekarien vid samma universitet, om vilken likaledes gäller, att principen om likhet med professor hittills varit antagen och som, om denna princip överges, ej synes kunna rättvisligen sättas i annan löneställning än efter A 1.

Samma synpunkter och förslag framställas i det utlåtande, som avgivits av det större akademiska konsistoriet i Uppsala.

Drätselnämnden vid Lunds universitet framhåller, att den fullständiga överensstämmelse i avlöningshänseende mellan räntmästaren och professorerna, som av ålder bestått och som av kommittén i princip godtagits, fortfarande bör bibehållas. Detta motiverades av den med universitetets allmänna utveckling växande betydelsen av detta ämbete.

Aven det större akademiska konsistoriet i Lund uttalar sig för ett bibehållande av räntmästarens likställighet i lönehänseende med professor.

Departementschefen.

Akademiräntmästarna hava liksom universitetsbibliotekens överbibliotekarien av löne regleringskommittén i princip likställts med professorer och hänförs till lönegraden B 20, men därigenom att ortsgrupperingen skulle komma till tillämpning i avseende å de förra men ej å de senare, hava räntmästare och överbibliotekarien blivit i realiteten sämre ställda än professorerna. Den nuvarande likställigheten skulle i realiteten enligt förslaget upphöra. De akademiska myndigheterna i Uppsala anse nu lönegraden A 1 vara den, som för räntmästare vore att förorda, om principen om likställighet ej kan

upprätthållas, medan myndigheterna i Lund yrka på ett bibehållande av den nuvarande jämställdheten i löneavseende.

Beträffande överbibliotekarierna har jag, såsom framgår av det föregående, tillstyrkt en avlöning lika med den jag tänkt mig för professor. Jag har därvid närmast letts av tanken på att de äro chefer för universitetens utan gensägelse viktigaste vetenskapliga institutioner, vilket ej endast ålägger dem administrativa chefsplikter utan även av dem fordrar en ingående kännedom om biblioteksförhållanden såväl inom som utom landet samt om den vetenskapliga litteraturens utveckling.

På akademiräntmästarna ställas krav av annan men ej mindre betydelsefull beskaffenhet. De kvalifikationer, som här i främsta rummet fordras, äro mera jämförbara med vad man i allmänhet ansett böra krävas av administrativa tjänstemän i högre och ledande ställning. Till fullo behjärtar jag de synpunkter, som gjorts gällande för bibehållande av den nuvarande likställigheten i löneavseende med professorerna, men jag anser denna jämförelse ej vara av avgörande betydelse för bedömande av akademiräntmästarnas lönefråga. I avseende å professorerna har jag ansett mig böra taga i betraktande ett flertal omständigheter, som icke äro tillfinnandes beträffande räntmästarna.

Den nuvarande likställigheten med professorerna anser jag sålunda ej vara en ofrånkomlig utgångspunkt. Jag finner i stället parallellen med den vanliga förvaltningstjänsten böra vara den bestämmande vid bedömande av akademiräntmästarnas lönefråga. För universiteten med deras starkt markerade självförvaltning hava dessa tjänster en utomordentlig betydelse, i det att på deras innehavare måste ställas höga krav på förfarenhet i praktiska värv och — förutom vanlig ämbetsmannarutin — på initiativförmåga i avseende å åtgärder, som kunna vara ägnade att gagna universitetens ekonomi och allmänna förkovran. Deras löneställning bör därför icke tillmätas för låg, såvida man åt universiteten vill bevara möjligheten att inom ramen för deras tillgångar tillgodose de smärre och löpande behoven av ekonomisk natur.

Såsom framgår av min ovan lämnade redogörelse har riksdagen påpekat, att den ekonomiska förvaltningen icke torde vara lika omfattande vid båda universiteten och att i anledning härav tvekan kan råda, huruvida räntmästarna vid de båda universiteten även för framtiden böra vara i avlöningshänseende sinsemellan likställda. Att den ekonomiska förvaltningen icke är lika omfattande vid båda universiteten och att den är utan gensägelse mer krävande och ansvarsfull vid Uppsala universitet, ligger i öppen dag för en var, som känner förhållandena vid universiteten i detta hänseende. Akademiräntmästarnas tjänståligganden äro visserligen till sin beskaffenhet lika; de bestå nämligen dels i skötseln av universitetets ekonomi, såväl statsanslagen som de egna fondernas tillgångar, dels ock i överuppsikten över universitetets fastighetsförvaltning, d. v. s. över förvaltningen av hemman och

andra fastigheter på landet samt av fastigheter i stad, över nybyggnads- och reparationsarbeten med mera dylikt. Men givet är, att ju mer omfattande själva förvaltningsområdet är, dess större är räntmästarens arbete och ansvar för vården av detsamma. I detta avseende påvilar akademiräntmästaren i Uppsala ett betydligt större mått av arbete och ansvar än hans ämbetsbroder i Lund. Jag vill allenast hänvisa till de belysande siffror, som drätselnämnden i sitt senast återgivna yttrande anført rörande Uppsala universitets penning- och egendomsförvaltning. Otvivelaktigt är detta av beskaffenhet att motivera en förmånligare löneställning för räntmästaren i Uppsala. Jag har vid övervägande av denna fråga funnit mig böra förorda, att räntmästaren vid universitetet i Uppsala hänföres till lönegraden B 30 och motsvarande befattningshavare vid universitetet i Lund till lönegraden B 29.

Akademikamrerare i Uppsala och Lund.

Nuvarande förhållanden.

Vid 1908 års löneroglering blev akademikamreraren i Uppsala likställd med tjänsteman av den så kallade andra normalgraden. Lönen bestämdes följaktligen till 5,400 kronor, därav 3,600 kronor lön och 1,800 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg à 500 kronor. Motsvarande befattningshavare i Lund erhöil samtidigt en något lägre avlöning; denna bestämdes till 4,800 kronor, därav 3,200 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg à 500 kronor.

Till akademikamreraren i Uppsala utgå dessutom enligt stat 200 kronor såsom expensmedel. Angående dessa medel gäller vad jag nyss anført ifråga om akademiräntmästarens expensmedel.

Utöver avlöningen å stat utgår till akademikamrerare tillfällig löneförbättring med 900 kronor.

Lönerogleringskommittén.

Lönerogleringskommittén föreslår, att akademikamrerarna i likhet med de flesta andrageradstjänstemän hänföras till lönegraden B 15. Expensmedelsanslaget till akademikamreraren i Uppsala anser kommittén, i likhet med vad som föreslagits för akademiräntmästaren, böra indragas. Att för framtiden bibehålla en högre avlöning för kamreraren i Uppsala än i Lund finner kommittén ej vara påkallat.

Myndigheternas yttranden.

Drätselnämnden vid Uppsala universitet påkallar för akademikamreraren därstädes en förmånligare ställning än kommittén föreslagit och tillstyrker lönegraden B 18.

Även beträffande denna befattning gäller emellertid, säger drätselnämnden, obetingat vad kommitterade uttalat om akademisekreterartjänsten, eller att densamma är väsentligen ansvarsfullare och ställer större krav på innehavaren än andrageradstjänsterna i allmänhet. Förutom sitt huvudsakliga arbete — uppgörande av universitetets huvudbok för året — har han att till drätselnämnden avgiva utlåtanden i en mängd av de ekonomiska frågor, som beröra medelförvaltningen, och måste härvid i regel vidtaga tidsödande

förberedande undersökningar; han har vidare att svara för alla avlöningsförslag samt härför uppgöra samtliga lönelistor och erforderliga beräkningar, ett arbete, som är så betungande och erfordrar en så ytterlig noggrannhet, att detta ensamt, åtminstone så länge avlöningen utgöres av både ordinarie avlöning, tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, egentligen krävde en tjänsteman för sig. Men även om avlöningen endast utginge i form av ordinarie avlöning, kommer detta arbete, därest kommitterades förslag om införande av månatlig utbetalning av tjänstemännens löner i stället för såsom för närvarande deras utbetalning kvartalsvis godkännes, att innebära en betydande ökning i hans arbetsbörda, jämfört med den, som de före kristiden rådande avlöningsformerna orsakade.

Också har kamreraren här vid universitetet tillförne i löneavseende jämställts med sekreteraren. Sålunda utgingo deras löner enligt 1837 års stat med ungefär lika belopp, sekreterarens med 1,257 rdr banko och kamrerarens med 1,330 rdr banko, således med någon övervikt i den senares avlöning. I 1862 och 1872 års stater voro bådas löner bestämda till 3,000 rdr; enligt 1885 års stat utgick sekreterarens lön med 4,500 kronor och kamrerarens med 4,000 kronor, medan för närvarande begynnelselönen med inräknande av tillfällig löneförbättring uppgår för sekreteraren till 6,900 kronor och för kamreraren till 6,300 kronor. — Vid dessa jämförelser är hänsyn icke tagen till vederbörande tillkommande sportler, som äro för drättsel-nämnden okända.

Enligt kommitterades förslag, som uppför sekreteraren i lönegrad B 18, skulle dennes begynnelselön uppgå till 9,060 kronor och slutlönen till 10,500 kronor, medan kamrerarens begynnelselön skulle utgöra 7,212 kronor och hans slutlön 8,580 kronor eller sålunda den senares slutlön utgå med nära 2,000 kronor mindre än sekreterarens samt naturligtvis pensionsbeloppen rätta sig härefter.

Med den noggranna kännedom drätselnämnden har om kamrerarens tjänstäligganden, som drätselnämnden vill vitsorda vara högst betungande och ansvarskrävande, måste drätselnämnden ogilla kommitterades förslag att inränga denne tjänsteman i lönegrad B 15 och förorda, att han hänföres till lönegrad B 18.

Även det större akademiska konsistoriet i Uppsala förordar för akademi-kamreraren lönegraden B 18.

Drätselnämnden vid universitetet i Lund anser ävenledes, att akademi-kamreraren därstädes bör erhålla en bättre ställning än kommittén tänkt sig.

Det bör beaktas, säger drätselnämnden, att kamrerarens avlöning kommer att stå i skäligt förhållande till avlöningen för räntmästare och vidare i lämplig proportion till sekreterarlönen. Med hänsyn särskilt till kamrerarens i statuterna föreskrivna ställföreträdarskap för räntmästaren i konsistorium och drätselnämnd med därav följande skyldigheter och befogenhet synes angeläget, att denne i avlöningshänseende kommer i bättre ställning än kommittén avsett åt honom.

Då jag ej funnit några vägande skäl vara av de akademiska myndigheterna anförda för ett frångående av den nuvarande likställigheten i lönehänseende mellan akademikamreraren i Uppsala och tjänsteman av förutvarande s. k. andra normalgraden, finner jag mig böra tillstyrka kom-

Departementschefen.

mittens förslag beträffande denne, vilket sålunda innebär enligt den nya löneplanen en placering i lönegraden B 24. I betraktande av vad nedan föreslås för innehavare av akademibokhållarbefattningen i Uppsala vill jag tillstyrka, att akademikamreraren i Uppsala benämnes förste akademikamrerare. Jämväl för akademikamreraren i Lund finner jag lika med kommittén skäligt förorda en motsvarande löneplacering.

*Akademibok-
hållare i
Uppsala.*

För akademibokhållaren i Uppsala, enligt staten »tillika amanuens vid kontoret», föreslogs vid 1908 års lönerreglering en avlöning lika med den som då nyligen faststälts för tjänsteman av den s. k. första normalgraden. Riksdagen sänkte emellertid något den föreslagna avlöningen, vilken nu utgör 3,500 kronor, därav 2,200 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg à 500 kronor. Härtill kommer numera tillfällig löneförbättring med 800 kronor. Till respennningar åt akademibokhållaren utgår enligt stat en summa av 300 kronor. Sistnämnda belopp är i inkomststaten uppfört såsom ett avdrag å egendomsförvaltningens bruttoinkomster.

Lönerregleringskommittén redogör för en av vederbörande myndigheter gjord framställning rörande löneförbättring för ifrågavarande befattningshavare, i samband varmed uppgifter lämnats å de åligganden, som tillkomma honom. Kommittén säger sig härav hava funnit framgå, att dessa i fråga om arten ingalunda överstiga dem, som åligga en förstegradstjänsteman. Kommittén anser därför bokhållaren ej böra placeras högre än i lönegraden B 13. I fråga om befattningshavarens titel föreslår kommittén, att densamma ändras till aktuarie och bokhållare. Med hänsyn till stadgandet i 26 § 2 mom. avlöningsreglementet bör enligt kommitténs mening det särskilda anslaget till bokhållarens respennningar indragas.

Från de akademiska myndigheternas sida har ingen erinran framställts mot detta kommitténs förslag.

Jag tillstyrker kommitténs förslag i vad det avser placering i lönehänseende för ifrågavarande befattningshavare. Enligt den nya löneplanen innebär detta en placering i lönegraden B 21. I avseende å benämningen anser jag titeln andre akademikamrerare bättre motsvara denne tjänstemans ställning och åligganden.

Mot förslaget, att reseersättningen för denne tjänsteman skall utgå enligt föreskrifterna i 26 § 2 mom. avlöningsreglementet, har jag intet att erinra. Men därav följer ej, att anslaget, sådant det nu är i staten uppfört, bör uteslutas. Dessa resekostnader sammanhänga mera omedelbart med förvaltningen av universitetets egendom och synas mig böra fortfarande bestridas av egendomsförvaltningens avkastning. I enlighet med principerna för inkomststatens uppställning bör ett belopp för nu angivna ändamål där uppföras. Jag anser den nuvarande summan, 300 kronor, kunna bibehållas, dock med tillägget »förslagsvis.»

Vid Lunds universitet finnes anställd en byggnadskonduktör med åliggande att biträda akademiräntmästaren vid de årliga besiktningarna å universitetets alla byggnader och övervaka beslutade underhållsarbeten å desamma. Hans arvode bestämdes vid 1907 års riksdag till 600 kronor. Härå utgår icke tillfällig löneförbättring men väl dyrtidstillägg.

Byggnadskonduktör vid Lunds universitet.

Med hänsyn till den förändring, som beräkningen av dyrtidstilläggen kommer att i samband med löneregleringen undergå, anser löneregleringskommittén, att arvodet bör höjas till 720 kronor.

Mot detta förslag har från de akademiska myndigheterna i Lund ingen erinran framkommit. Jag tillstyrker det av kommittén ifrågasatta arvodesbeloppet.

I detta samband vill jag även beröra ett gammalt anslagskrav från Uppsala universitet.

Siffergranskare å akademiräntekammaren i Uppsala.

Med hänsyn till den under senare år inträdda betydligt stegrade omfattningen av universitetets räkenskaper har kanslern ur universitetets reservfond anvisat medel till ersättning åt en person, som haft att på drätselnämndens uppdrag verkställa siffergranskning och därmed sammanhängande arbeten beträffande akademiräntekammarens räkenskaper. Denna ersättning uppgick för år 1920 till 400 kronor och för vart och ett av åren 1921—1924 till 500 kronor. Upprepade gånger har framställning gjorts om ett dylikt anslags uppförande på ordinarie stat, även nu senast i samband med anslagsaskanden, avsedda att föreläggas 1925 års riksdag. Drätselnämnden framhåller, att ett konstant behov härutinnan föreligger, och påpekar, hurusom ett dylikt anslag till siffergranskning äger sin motsvarighet vid de flesta affärsdrivande verk liksom ock vid enskilda företag av mera betydande omfattning.

Denna framställning tillstyrkes av konsistoriet, och i skrivelse den 11 augusti 1924 har tillförordnade kanslern hemställt om proposition i ämnet till riksdagen.

Jag anser, att myndigheternas krav i berörda hänseende ej längre kan tillbakavisas. Då här ett sedan länge styrkt behov föreligger, vill jag förorda, att å universitetets stat uppföres ett belopp av 500 kronor såsom ersättning till siffergranskare vid akademiräntekammaren i Uppsala.

Kamrerare vid karolinska institutet.

Å ordinarie stat för karolinska institutet finnes genom beslut av 1921 års riksdag uppförd en kamrerare med en avlöning av 5,800 kronor, därav lön 3,600 kronor, tjänstgöringspenningar 1,800 kronor och ortstillägg 400 kronor, samt med rätt till två ålderstillägg, vardera å 500 kronor. Avlöningen är således bestämd i full överensstämmelse med den för andragsradstjänstemän hittills gällande.

Enär dessa tjänstemän i allmänhet överförts till lönegraden B 15, föreslår löneregleringskommittén, att jämväl kamreraren vid karolinska institutet placeras i denna lönegrad.

Någon invändning häremot har ej från institutet kommit till uttryck och är ej heller från min sida att framställa. Befattningen bör alltså enligt den nya löneplanen hänföras till lönegraden B 24.

Jag anser mig i detta sammanhang lämpligen även böra beröra frågan om de arvoden, som enligt vederbörande stater utgå till ledamöter av universitetens drätselnämnder och karolinska institutets förvaltningsnämnd.

Arvoden till ledamöter av universitetens drätselnämnder och karolinska institutets förvaltningsnämnd.

Drätselnämnden vid vardera universitetet består av rektor och räntmästarren samt tre bland universitetets ordinarie lärare valda ledamöter. Medan rektor och räntmästaren icke äro i egenskap av ledamöter i drätselnämnden berättigade till särskild ersättning, uppbära de tre valda ledamöterna arvoden. Dessa arvoden utgingo före år 1921 beträffande Uppsala universitet med 400 kronor och vid Lunds universitet med 300 kronor men höjdes vid 1920 års riksdag till dubbla beloppet, 800 kronor i Uppsala och 600 kronor i Lund. Härå utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring.

Förvaltningsnämnden vid karolinska institutet utgöres av rektor, dekanus samt två av lärarkollegiet valda professorer. De tre sistnämnda åtnjuta arvoden à 200 kronor, vilka belopp bestämdes redan vid 1904 års riksdag. Å dessa arvoden utgå emellertid varken tillfällig löneförbättring eller dyrtidstillägg.

Löneregleringskommittén anser, att det med hänsyn till den universitetsprofessorerna åliggande skyldigheten att mottaga val till ledamotskap av drätselnämnden kunde ifrågasättas, om ej förevarande arvode borde indragas. Emellertid är, påpekar kommittén, professor, som under en tid av minst tre år tjänstgjort som ledamot av drätselnämnden, befriad från skyldigheten att för de närmast följande tre åren mottaga omval. Då det för universitetens ekonomiska förvaltning är av vikt, att kontinuitet bibehålles i drätselnämndernas sammansättning, liksom det ock är önskvärt, att de lämpligaste krafterna för ändamålet förvärvas, anser kommittén arvodena, vilkas belopp vad universitetet beträffar prövats så sent som av 1920 års riksdag, böra bibehållas oförändrade.

Någon erinran mot kommitténs förslag har ej framkommit från de akademiska myndigheterna.

Jag biträder kommitténs förslag om arvodenas bibehållande vid deras nuvarande belopp.

12. Tjänstemän vid Uppsala universitets egendoms- och skogsförvaltning.

I avseende å tjänstemännen vid Uppsala universitets egendoms- och skogsförvaltning vill jag till en början erinra, att avlöningen till dessa numera bestrides förmedelst avkastningen av universitetets fastigheter. I universi-

tetets inkomststat äro under avdrag från egendoms- och skogsförvaltningens bruttoinkomster uppförda nu utgående avlöningar och ersättningar. I denna anordning, som genomfördes vid 1923 års riksdag, synes någon ändring nu icke böra ifrågasättas. Riksdagens medverkan torde såsom hittills allenast behöva påkallas i och för bestämmande av antalet och fastställandet av avlöningsbeloppen för ifrågavarande tjänstemän.

Akademifogden handhar den ekonomiska förvaltningen av universitetets hemman och lägenheter. Han placerades vid 1908 års löneroglering i andra normalgraden och erhöU således en avlöning av 5,400 kronor, därav lön 3,600 kronor och tjänstgöringspenningar 1,800 kronor, samt två ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor. Slutlönen är alltså 6,400 kronor. Härtill kommer tillfällig löneförbättring med 900 kronor. Utöver nämnda avlöning utgår enligt staten ett särskilt anslag av 4,000 kronor till respenningar ått fogden.

Akademifogden.

Nuvvarande förhållanden.

Lönerogleringskommittén föreslår, att fogden liksom flertalet andragsradstjänstemän placeras i lönegraden B 15, samt att anslaget till respenningar, i likhet med vad som föreslagits för akademibokhåUarens del, indrages.

Lönerogleringskommittén.

De akademiska myndigheterna avstyrka kommitténs förslag och föreslå, att akademifogden hänföres till lönegraden B 17.

Myndigheternas yttranden.

I fråga om sina tjänståUiganden m. m. yttrar fogden själv följande:

Som motiv för detta förslag anföres kort och gott, att fogden år 1908 placerades i andra normalgraden och att flertalet andragsradstjänstemän placerats i lönegraden B 15. Kommittén föreslår däremot efter en utförligare motivering, att skogsförvaltaren placeras i lönegraden B 17.

För den, som har fullständig kännedom om vad dessa båda tjänster var för sig kräva av innehavaren, måste kommitténs förslag beträffande båda dessa tjänster väcka förvåning. Det kan dock icke hava varit för kommittén obekant, att tjänsternas inbördes förhållande i löneavseende alltid förut varit det motsatta till kommitténs förslag. Det för tillfället rådande förhållandet mellan de båda tjänsternas löner bör rättvisligen icke tagas som utgångspunkt vid bedömandet, enär skogsförvaltarens lön är nyreglerad (år 1920), medan fogdens lön ej reglerats sedan år 1908. Utgår man från den tidpunkt, då båda tjänsterna löneroglerats samtidigt, finner man, att fogdens begynnelse- och slutlön sattes till resp. 5,400 och 6,400 kronor och skogsförvaltarens till resp. 4,500 och 5,500 kronor. Pensionen för fogden bestämdes vid samma tillfälle till 4,600 kronor och för skogsförvaltaren till 3,500 kronor. Då dessa lönefrågor behandlades av 1908 års riksdag, förelåg samtidigt ett av justitierådet Trygger motionsvis framfört förslag, vari yrkades, att fogdens lön skulle höjas till resp. 6,500 och 7,500 kronor. Som stöd för detta yrkande framhöU motionären den ingående kännedom om vad tjänsten krävde, som han under 15-årigt ledamotskap av drätselnämnden förskaffat sig.

Men även om man bortser från den för båda tjänsterna samtidiga lönerogleringen år 1908 och som utgångspunkt för jämförelsen göres ett avsnitt

av båda tjänsternas löner under år 1920, då skogsförvaltartjänsten som nämnt på grund av personskilfte var nyreglerad, medan fogdetjänsten endast åtnjöt en tillfällig löneförhöjning å 900 kronor, blir skillnaden i såväl begynnelse- som slutlön endast 200 kronor högre för skogsförvaltaren, medan enligt kommitténs förslag skillnaden skulle bli 1,268 kronor till skogsförvaltarens förmån. Pensionsförhållandena har kommittén lyckats få ännu mera avvikande. Ifrån att den förre akademifogden, som avgick år 1914, åtnjuter 4,600 kronor i pension (jämte dyrtidstillägg) och förre skogsförvaltaren, som avgick 1920, har 3,500 kronor i pension (jämte dyrtidstillägg), skall fogden i enlighet med kommitténs förslag få 5,076 kronor och skogsförvaltaren 6,036 kronor i pension. Det vill säga, med utgångspunkt från sista samtidiga lönerregleringen ökas fogdens pension med 476 kronor, men skogsförvaltaren ökas med 2,536 kronor. Den ene tjänstemannen får 10 % högre pension än sin företrädare; den andre 72 % högre än sin företrädare.

Då lönerregleringskommittén nu kommit till det resultatet, att skogsförvaltartjänsten icke endast bör jämställas med utan sättas ungefär så mycket högre än fogdetjänsten, som denna vid senaste samtidiga lönerreglering sattes över skogsförvaltartjänsten, kunde man vänta, att för nödvändigheten av en dylik omkastning av två så närbesläktade tjänster vid samma institution skulle förebringas en mycket stark motivering, men så är ingalunda fallet. Jag har redan påpekat, att motiveringen för förslaget beträffande fogdens lön är knapphändig. Någon undersökning av vad tjänsten innebär synes icke hava vidtagits. Kommittén skulle annars icke kunnat undgå att lägga märke till att precis samma skäl, som anföres för skogsförvaltarens placering i högre klass, utan vidare äro tillämpliga även på fogdetjänsten. Kommittén framhåller nämligen som skäl för skogsförvaltarens placering i B 17, att universitetets skogar ligga spridda i tre olika län, att skogsförvaltaren, som närmast sorterar under universitetets drätsel-nämnd, torde i fråga om sina förvaltningsåtgärder intaga en självständigare ställning än revirjägmästarna, över vilkas förvaltning överjägmästarna äga tillsyn, samt att befordringsmöjligheter för skogsförvaltaren inom akademistaten saknas. Det torde få anses ostridigt, att universitetets hemman ligga lika spridda som dess skogar, att självständigheten vid tjänstutövningen icke är större för skogsförvaltaren än för fogden, samt att slutligen fogden är lika avstängd från befordringsmöjligheter inom akademistaten som skogsförvaltaren. Båda tjänsterna avse förvaltning av ungefär lika stora värden. Efter årets taxering torde såväl skog som jordbruk var för sig komma upp i 8 å 9 millioner kronors taxeringsvärde. Skötseln av skogarna är givetvis mera krävande nu än år 1908, men det torde dock icke kunna förnekas, att de svårigheter, som äro förenade med fogdetjänsten, vuxit i ännu högre grad. Sakkännedom och anpassningsförmåga efter tidens krav fordras för båda tjänsterna men härjämte tillkommer för fogden den år från år tilltagande svårigheten att handhava arrendatorerna. Det patriarkaliska förhållande, som av ålder varit rådande mellan universitetet och dess arrendatorer, har självfallet icke kunnat uppehållas; tidsandan kräver nu en mera strikt tillämpning av bestämmelserna i arrendelag och kontrakt. Därest skadliga stridigheter skola kunna i görligaste mån undvikas vid reglerandet av universitetets mellanhanden med arrendatorerna, fordras därför, att fogden som mellanhand icke endast har en mycket stor personalkännedom i fråga om dessa 400 arrendatorer utan även att han har förmåga att bedöma huru långt deras anspråk kunna anses rättmätiga och i vad mån de äro

förenliga med universitetets intressen. Härtill kommer den oerhörda svårigheten att i dessa tider rätt bedöma de faktorer, som påverka arrendesättningarna för kontrakt, som skola gälla 15 år fram i tiden.

Såsom nämnts torde universitetets skogar och jordbruk vid 1922 års taxering komma att uppgå var för sig till 8 å 9 millioner kronor.

Enligt kommitténs förslag skulle sammanlagda lönerna för de vid de olika förvaltningarna direkt anställda tjänstemännen komma att uppgå till:

för skogsförvaltningen	kronor	47,460: —
(vartill kommer bostadsförmåner, ved m. m. till skogvaktare)		
för jordbruksförvaltningen	»	13,500: —
I universitetets stat har förslagsvis beräknats att från skogarna till staten inlevereras	»	156,815: —
(vilken summa torde komma att sänkas innan staten fastställs)		
från jordbruket	»	236,330: —

Inkomsterna från skogar och jordbruk stå alltså i omvänt förhållande till förvaltningskostnaderna, även om till ovannämnda siffra, gällande skogarnas avkastning, lägges en summa, som motsvarar värdet av det husbehovsvirke, som utsynas till jordbruket.

Det torde på goda grunder kunna påstås, att ingen jordägare i Sverige har proportionsvis så låga förvaltningskostnader för jordbruket som universitetet. Utan att göra en jämförelse med t. ex. Stora Kopparbergs Bergslags A.-B., där ensamt intendenten för jordbruket har betydligt högre lön ensam än hela kostnaden för universitetets jordbruksförvaltning och som har en hel stab av tjänstemän under sig, kan framhållas, att akademifogden har ungefär lika många gårdar och lika många tunnland jord under sin förvaltning som domänintendenterna i Uppsala, Stockholms, Västmanlands och Gävleborgs län tillsammans. Och dock hava domänintendenterna av landsting och hushållningssällskap utsedda personer till hjälp vid alla arrendesättningar, behöva aldrig taga annan befattning med laga syner än att närvara som kronans ombud och äro helt befriade från allt vad uppbörd heter, medan fogden har ansvaret för en arrendeuppbörd, som för sista året överstiger 400,000 kronor utan ett öre i felräkningspengar. Jag skall i annat sammanhang framlägga siffror, som bevisa, att universitetets inkomst av jordbruket likväl högst avsevärt överstiger kronans i de nämnda länen.

Av de nyss anförda siffrorna framgår, att universitetets hemman spela större roll för universitetets ekonomi än skogarna, och att så kommer att bli fallet ännu åtskilliga tiotal år framåt är mera än sannolikt. Det torde icke heller kunna bestridas, att det ekonomiska resultatet av jordbruksförvaltningen till icke ringa grad är beroende på fogdens insikter i jordbruk, på hans omdömesförmåga vid arrendesättningarna och på hans lämplighet som mellanhand mellan universitetet och dess arrendatorer.

Av fogden fordras därjämte vid syneförrättningar, ekonomiska besiktningar, bevakningar och uppgörelser av skiftande slag, att han är förtrogen med lagar och författningar, som beröra dithörande förhållanden. På grund av sin skyldighet att företräda universitetet vid sammanträden o. dyl. kan han icke undgå att för ingen eller ringa ersättning mottaga betungande ledamotskap i styrelser för diverse företag (odlingar, vattenregleringar, vägbyggen o. dyl.), där universitetet har ekonomiska intressen att bevaka.

Löneregeringskommitténs förslag innebär en omkastning av fogdetjänstens och skogsförvaltartjänstens inbördes lönelägen, som därigenom kommer i

rak motsats till såväl universitetets förslag som Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut vid löneregleringen 1908. Det torde med stöd av vad jag här anfört kunna ifrågasättas, huruvida en dylik omvärdering av tjänsterna verkligen för framtiden skulle komma att visa sig vara för universitetet lycklig.

Drätselnämnden ansluter sig till de av akademifogden gjorda uttalandena och anför:

Med hänsyn till de stora krav och den arbetsbörda, denna befattning pålägger sin innehavare, måste drätselnämnden bestämt avstyrka detta förslag, som tyder på en fullständig obekantskap hos kommitterade om akademifogdebefattningens omfattning och åligganden.

Drätselnämnden, som i allt väsentligt ansluter sig till de av akademifogden gjorda uttalandena om hans befattning och de avlöningsförmåner, som böra för densamma avpassas, vill i fråga om befattningen vidare anför, att densamma kräver en synnerligen duglig och erfaren man, och att göromålen äro särdeles omfattande. Sålunda har han under sin förvaltning 382 arrendegårdar och 16 lägenheter, spridda i 83 socknar av tre län, 44 åkerlotter å Uppsala stads område samt fyra kvarnar. Syner, besiktningar och arrendesättningar utgöra i medeltal 120 stycken per år, skriftliga yttranden till drätselnämnden i medeltal 135 stycken per år, och antal avsända tjänstebrev närmare 800 årligen.

Härjämte har han att förrätta all uppbörd av arrendemedel, indriva oguldna dylika medel, hålla reda på borgesmän för arrendena m. fl. andra mindre betydande göromål.

På grund härav får drätselnämnden för sin del såsom sin bestämda mening uttala, att akademifogden, vars befattning i vikt, ansvar och omfattning måste anses fullt jämförlig eller snarare stå framför skogsförvaltartjänsten, rättvisligen icke kan hänföras till lägre lönegrad än denna befattning och således bör upptagas till avlöning i lönegrad B 17.

Samma förslag framställas av det större akademiska konsistoriet, som beträffande akademifogden yttrar:

I fråga om akademifogden har kommittén föreslagit, att han skulle placeras i lönegraden B 15, och har som skäl härför anfört, att flertalet andra gradstjänstemän i allmänhet placeras där. Jämföres detta förslag med kommitténs förslag att hänföra skogsförvaltaren till lönegraden B 17, visar det sig, att kommittén kommit att föreslå en mycket allvarlig rubbning i det hittills rådande förhållandet i löneavseende mellan dessa två tjänstemän. Visserligen har lönen för skogsförvaltaren på grund av den år 1920 för honom genomförda regleringen sedan dess med ett mindre belopp överstigit löneförmånerna för akademifogden, vilka alltjämt utgå efter 1908 års löne reglering, men fränsett denna förskjutning, som uppenbarligen blott beror därpå, att skogsförvaltarens lön reglerats så mycket senare än den andres, har akademifogden städse ansetts böra avlönas högre än skogsförvaltaren.

Naturligtvis har under de sista tiotalen år betydelsen av skogsförvaltartjänsten blivit en helt annan än tillförne. Den ökade skogsarealen och skogsmarkens stegrade värde ha medfört, att skogsförvaltarens uppgifter och ställning, så som också av kommittén betonas, till fullo motivera, att han i lönehänseende placeras högre än statens revirförvaltare. För konsistoriet är det emellertid uppenbart, att akademifogdetjänstens vikt ingalunda är mindre än skogsförvaltartjänstens. Liksom för skogsförvaltaren skogarna ligga spridda

på skilda orter inom tre olika län, ligga också de under akademifogden lydande hemmanen fördelade inom samma län. Självständigheten i tjänstutövningen är densamma för båda; de lyda båda omedelbart under drätsel-nämnden. Värdet av den av akademifogden förvaltade egendomen är ungefär lika högt som värdet av skogarna; och avkastningen överstiger skogarnas med ett icke ringa belopp. Därtill komma de alldeles särskilda svårigheter akademifogden i utövandet av sin gärning har att bemästra, då han måste handha omkring 400 arrendatorer, vilkas olika önskingar och självständighetskänsla ofta sätta akademifogdens omdömesförmåga på hårda prov.

Det är tydligt, att det ekonomiska resultatet av universitetets jordbruksförvaltning i hög grad beror på de kunskaper och insikter inom sitt fack, som akademifogden besitter, och på den mognad i omdömet, som utmärker honom. Värdet för universitetet av att å denna plats kunna försäkra sig om en man, som fyller de stora fordringar platsen kräver, är sålunda icke ringa. De synpunkter, som med rätta varit vägledande för kommittén beträffande skogsförvaltarens löneförmåner, hava därför sin fulla giltighet också för akademifogdens del. Konsistoriet hemställer under återopande i övrigt av vad drätsel-nämnden anfört för den skull om den ändringen i kommitténs förslag ifråga om dennes lön, att han i likhet med skogsförvaltaren hänföres till lönegraden B 17.

Av vad de akademiska myndigheterna anfört har jag erhållit den bestämda uppfattningen, att kommitténs förslag i fråga om akademifogdens placering i lönehänseende icke vilar på hållbara grunder. Denne befattningshavares tjänstställningen och hans betydelse för universitetets ekonomi synas mig vara i de avgivna yttrandena till fullo belysta, och jag finner goda skäl vara anförda att hänföra akademifogden till lönegraden B 17, motsvarande i den nya löneplanen lönegraden B 27, till vilket förslag jag alltså ansluter mig.

Departement-
schefen.

I likhet med vad jag anfört beträffande respennningar till akademibokhållaren, böra även respennningarna till akademifogden i inkomststaten uppföras såsom avdrag å egendomsförvaltningens avkastning. Det för detta ändamål nu uppförda beloppet, som fastställdes år 1923, finnes ingen anledning att rubba; dock torde därvid tilläggas ordet: förslagsvis.

Vid 1918 års riksdag förelåg förslag om inrättande av en befattning som biträde åt akademifogden. Under den åren 1914 och 1915 verkställda förberedande utredningen hade två alternativ framlagts ifråga om bitrådets anställande och avlönande: antingen på förordnande för en tid av fem år med ett arvode av 3,000 kronor eller ock med fast anställning med en avlöning av 2,500 kronor jämte rätt till två ålderstillägg à 300 kronor. Föredragande departementschefen hade förklarat sig finna beaktansvärda skäl vara anförda för det senare alternativet, men hade dock ansett sig böra ansluta sig till det förra, vilket då hade vunnit universitetsmyndigheternas förord. På förslag av Kungl. Maj:t beviljade riksdagen också för ändamålet ett arvode av 3,000 kronor. Tillfällig löneförbättring utgår icke å detta arvode.

Akademi-
fogdens bi-
träde.

Nuvarande
förhållanden.

Enligt av Kungl. Maj:t den 22 november 1918 meddelade bestämmelser skall till biträde antagas en i lantbruk kunnig och erfaren man. Biträde förordnas av kanslern tillsvidare under en tid av fem år i sänder. Vidare hava genom samma beslut föreskrifter meddelats angående ersättning åt biträdet för resor i tjänstären. Då biträdet vid förfall för fogden fullgör resor för verkställande av ekonomiska besiktningar, av- och tillträdes-syner, arrendesättningar och uppbördsförrättningar, utgår reseersättningen från ovannämnda för fogden i staten uppförda anslagspost till respenningar. I avseende å nuvarande innehavare av fogdebefattningen grundar sig detta på en förbindelse av denne (jämför statsverkspropositionen till 1918 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 186). Emellertid har Kungl. Maj:t föreskrivit, att, när ledighet i fogdebefattningen uppkommer, kungörelse angående ledigheten skall innefatta meddelande därom, att i konstitutorial för blivande innehavare av befattningen kommer att intagas förbehåll om skyldighet för honom att av respenningarna vid tjänsten lämna fogdebiträdet gottgörelse för tjänsteresor i enlighet med av Kungl. Maj:t givna bestämmelser.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Löneregleringskommittén anser anledning ej förefinnas att ifrågasätta ändring i nu gällande form för befattningens tillsättning, förordnande för fem år. Då arvodet med hänsyn till den prisnivå, vartill förevarande löneroglering skall hänföra sig, synts kommittén måhända vara alltför ringa och med beaktande jämväl av att ålderstillägg ej torde böra ifrågakomma, har kommittén funnit sig böra förorda en höjning av arvodet till 3,900 kronor.

Myndig-
heternas
yttranden.

Från de akademiska myndigheternas sida har emellertid förslag väckts om förvandling av ifrågavarande befattning till en ordinarie tjänst med placering i lönegraden B 12.

Akademifogden yttrar i frågan:

Det torde vara onödigt att i detta sammanhang vidare orda om behovet av biträde åt akademifogden, då detta behov vid en år 1914 framlagd utredning av sakkunniga redan konstaterats. Det må dock framhållas, att behovet av denne tjänsteman som hjälp åt akademifogden gör sig betydligt mera gällande nu än vid tiden för ovannämnda utredning. Så har t. ex. sedan dess förvaltningen av professorslönejordarna (44 st. åkerlotter med särskilda arrendatorer) lagts till fogdens förvaltning, elektrifiering av gårdarna, ökad täckdikning, införandet av effektivare kontroll över virkesförbrukningen, ständigt ökade skyldigheter att avlämna diverse rapporter och deklara-tioner, t. ex. 1921 års deklara-tioner för jordbruksfastighetstaxeringen för alla universitetets gårdar, ökat antal årliga syner och arrendesättningar som följd av införandet av förbud för överlåtande av arrendekontrakt; allt om-ständigheter, som göra att jag trots hjälp av biträdet har svårare att hinna med mina tjänstäligganden nu än på den tid, jag skötte tjänsten utan hjälp.

Då fogdebiträdesplatsen inrättades, var avsikten därmed icke endast att bereda akademifogden hjälp med expeditionsgöromål och dylikt utan även

att få en person, som vore kompetent att under fogdens semester samt eljest vid behov kunna tjänstgöra i dennes ställe. En person, som fyller dessa fordringar, har dock goda utsikter att erhålla bättre avlönad plats t. ex. som jordbrukskonsulent, lantbrukslärare, sekreterare i hushållningssällskap m. m. Då platsen första gången var ledig, söktes den t. ex. av en person, som samma år sökte sekreterartjänst i hushållningssällskap och då kom på första förslagsrummet. De lägst avlönade bland de tre här nämnda kategorierna äro konsulenterna. Dessa hava dock en av staten garanterad begynnelselön av 4,200 kronor och 3 ålderstillägg à 500 kronor, d. v. s. 5,700 kronor slutlön, varjämte de hava lagstadgad pension. En sådan tjänst är relativt lätt att få för en ung agronom. Jag anser dock, att det bör ställas betydligt högre fordringar på en person, som tidtals skall tjänstgöra som förvaltare för ett jordvärde av 8 à 9 miljoner kronor, än som behöver ställas på en konsulent.

För bibehållandet av befattningens tillsättning genom förordnande på fem år finnas skäl både för och emot. Skall tillsättningen fortfarande ske på förordnande och innehavaren alltså berövas förmånen av såväl ålderstillägg som pension, måste lönen i stället sättas högre.

Fogdebiträdestjänsten kan vid universitetet närmast jämföras med assistenttjänsten hos skogsförvaltaren. De hava på var sina områden samma tjänsteställning och borde både hava titeln assistent. Någon skillnad i löneförmåner borde icke heller för dessa förekomma. Då kommittén nu förordar, att skogsförvaltarens assistent placeras i lönegraden B 12, borde även akademifogdens assistent eller biträde placeras i samma lönegrad. Därest tjänsten fortfarande skall tillsättas på förordnande och alltså ej kan placeras i viss lönegrad, anser jag, att lönen bör sättas till samma nivå som högsta åldersklassen för skogsassistenten, 6,768 kronor. Att från början få åtnjuta högsta åldersklassens löneförmåner kan icke anses utgöra mera än en knapp kompensation för förlusten av pension. Vad den nuvarande innehavaren av tjänsten angår har han redan innehaft tjänsten i fem år och måste anses välförtjänt av den lön, jag här föreslagit.

Vad som möjliggjorde biträdesplatsens besättande med kompetent person på så liten lön som 3,000 kronor var att arbetstiden i den för biträdet av universitetskanslern fastställda instruktionen är satt till endast 5 timmar per dag. Härigenom vinnes nämligen möjligheter till extra förtjänster. Med år från år tilltagande göromål har dock denna tjänstetid visat sig otillräcklig. Även detta alltså ett tungt vägande skäl för lörens höjande till det av mig föreslagna beloppet. Det torde såsom förut böra överlämnas åt kanslern att efter en löneregleryng bestämma angående tjänstgöringstidens längd.

Jag får alltså beträffande fogdebiträdet förorda, att, därest tjänsten fortfarande skall tillsättas på förordnande, lönen sättes till 6,768 kronor (mot svarande högsta löneklassen för skogsassistenten), samt att tjänstgöringsreglementet i fråga om tjänstgöringstid per dag därefter ändras enligt kanslerns bestämmande. Skulle det anses lämpligare att platsen besattes med ordinarie innehavare, vilket jag för min del icke har något att erinra emot, får jag förorda, att befattningshavaren placeras i lönegraden B 12.

Drätselnämnden uttalar sig för en ordinarie anställning av detta biträde:

Vad beträffar fogdebiträdet, ansågs vid befattningens inrättande för 4 år sedan avlöningen böra utgå i form av arvode. Sedan har emellertid vid universitetets skogsförvaltning inrättats en motsvarande tjänst, vars inne-

havare åtnjuter avlöning i form av fast lön och tjänstgöringspenningar. Enär dessa två tjänstemän i fråga om sin ställning samt arten och omfattningen av dem åliggande arbete äro fullt jämställda, anser drätselnämnden, att fogdebitrådets avlöning bör ordnas efter samma grunder som assistentens vid skogsförvaltningen och att befattningen sålunda må uppföras under B 12. Härjämte får drätselnämnden föreslå, att för likformighetens skull fogdebitrådet för framtiden må benämnas assistent.

I samma riktning uttalar sig det större akademiska konsistoriet.

Departementschefen.

Med hänsyn till det stegrade arbetet med förvaltningen av universitetets jordbruksfastigheter och i betraktande av de upplysningar i övrigt samt den övertygande motivering, som i frågan lämnats, synes mig universitetsmyndigheternas nu framställda begäran fullt berättigad. Jag vill alltså förorda, att ifrågavarande befattningshavare under benämning assistent vid egendomsförvaltningen varder, i likhet med vad jag i det följande kommer att föreslå beträffande assistenten vid skogsförvaltningen, hänförd till lönegraden B 12, vilken motsvarar i den nya löneplanen lönegraden B 20.

I avseende å nu gällande bestämmelser rörande ersättning för resor i tjänständeren anser jag mig sakna anledning att i förevarande sammanhang närmare yttra mig.

Rättare.

Å stat finnes uppfört ett anslag å 1,050 kronor till avlöning av rättare, vilka hava till åliggande bland annat att var inom sitt distrikt hava tillsyn över akademiens hemman och lägenheter. Å anslaget utgår varken tillfällig löneförbättring eller dyrtidstillägg.

Detta anslag anser löneregleringskommittén ej böra i förevarande sammanhang höjas.

I avseende härå yttrar akademifogden:

Dessa, som i regel äro arrendatorer, betrakta rättartjänsten som ett förtroendeuppdrag och hava därför icke så stora anspråk på lön (från 40 till 80 kronor). Med hänsyn härtill och då genom telefonens mera allmänna förekomst akademirättarnas användande vid budskickning och dylikt nu förekommer mera sparsamt och i någon mån medfört lindring i deras tjänståligganden, finner jag icke skäl föreligga till ändring i de nu utgående löneförmånerna för dessa tjänster.

Någon ändring i förevarande anslag ifrågasättes ej heller av drätselnämnd eller konsistorium. För egen del tillstyrker jag ävenledes bibehållande av nuvarande anslagsbelopp.

Skogsförvaltaren.

Skogsförvaltaren avlöning reglerades senast vid 1920 års riksdag. Begyn-nelseavlöningen fastställdes då till 6,500 kronor (4,300 kronor lön och 2,200 kronor tjänstgöringspenningar) jämte två ålderstillägg, vardera å 500 kronor. Slutavlöningen uppgår således till 7,500 kronor. Tillfällig löneförbättring har ej utgått.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 december 1920 äga skogsförvaltaren och den här nedan omnämnde assistenten vid skogsförvaltningen att för

förrättningar i tjänsten åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning jämlikt fjärde klassen i gällande resereglemente. Kostnaderna bestridas av avkastningen av universitetets skogar.

Löneregleringskommittén, som föreslår, att skogsförvaltaren hänföres till lönegraden B 17, yttrar till stöd härför:

Skogsförvaltaren har vid tidigare löneregleringar jämförts med och i allmänhet ställts något bättre än jägmästare. Så t. ex. uppgick vid tiden för den senaste löneregleringens genomförande de högst avlönade jägmästarnas begynnelseavlönning till 6,200 kronor och slutavlönning till 7,400 kronor. Nämnda jämförelse synes också väl motiverad. Den skogsareal, som ligger under skogsförvaltarens tillsyn, torde ej oväsentligt överstiga arealen i de revir, med vilka universitetets skogsförvaltning närmast kan jämföras. Hänsyn bör ock tagas till att universitetets skogar ligga synnerligen spridda inom tre län, Stockholms, Uppsala och Västmanlands. Därtill kommer, att skogsförvaltaren, som närmast sorterar under universitetets drätselråd, torde i fråga om sina förvaltningsåtgärder intaga en självständigare ställning än jägmästarna, över vilkas förvaltning överjägmästarna äga tillsyn. Härmed sammanhänger ock, att beföringsmöjligheter för skogsförvaltaren inom akademistaten saknas.

Då nu jägmästarna för närvarande enligt den för domänverkets personal gällande provisoriska lönergleringen hänförts till en lönegrad — den nionde — som i det allmänna avlöningsreglementet har sin motsvarighet i lönegraden B 16, synes kommittén lönegraden B 17 lämpligen böra väljas för skogsförvaltaren.

Mot detta förslag har någon erinran från de akademiska myndigheternas sida icke framställts. Jag tillstyrker kommitténs förslag, innebärande alltså en placering i lönegraden B 27 i den nya löneplanen.

Skogsförvaltarens assistent, vilkens tjänst inrättades genom beslut av 1920 års riksdag, uppbär en avlöning av 4,000 kronor, därav lön 2,500 kronor och tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, samt två ålderstillägg à 400 kronor. Tillfällig löneförbättring har ej utgått. Med hänsyn till befattningshavarens nuvarande avlöningsförmåner anser lönergleringskommittén honom böra hänföras till lönegraden B 12.

Assistent vid skogsförvaltningen.

Detta förslag tillstyrkes av universitetsmyndigheterna. För egen del har jag ej heller något att invända mot detsamma. Befattningen bör därför enligt den nya löneplanen hänföras till lönegraden B 20.

De vid universitetet anställda skogsvaktarna äro för närvarande 11. Frågan om deras avlöningsförhållanden var föremål för prövning senast vid 1918 års riksdag. Det av Kungl. Maj:t då framlagda förslaget (proposition nr 440), vilket i allt väsentligt bifölls av riksdagen, innebar, att skogsvaktarna i lönehänseende likställdes med kronojägare. Föredragande departementschefen räknade alltså med egentlig lön 950 kronor och tjänstgöringspenningar 750 kronor, tillhoppa 1,700 kronor jämte rätt till tre ålderstillägg à 150 kronor. Då emellertid enligt förslaget skogsvaktarna ej såsom förut ansågos böra hava boställen utan samtliga åtnjuta bostadsförmån jämte en mindre täppa om

Skogsvaktare.

1,5—2 hektar, gjordes ett avdrag å den ovan angivna lönen av 950 kronor. Detta avdrag sattes lika för alla och bestämdes till 200 kronor. Den kontanta avlöningen utgör alltså för en var 1,500 kronor, vartill sålunda kommer av universitetet tillhandahållen bostad beräknad till 200 kronor och betraktad som lön. Det beräknade värdet av skogsvaktarnas bostadsförmån, vilket vid 1918 års reglering blev i universitetets utgiftsstat fört inom linjen, har sedermera, vid 1923 års ändringar i staten, såsom en skogsförvaltningen drabbande utgift, upptagits jämte skogsvaktarnas kontanta avlöningar bland de i inkomststaten uppräknade avdragen å skogsförvaltningens bruttoinkomster. Tillfällig löneförbättring har ej utgått till skogsvaktarna.

Härjämte åtnjuta skogsvaktarna särskild rese- och traktamentsersättning, beräknad efter 800 kronor för en var. Bestämmelser härutinnan äro av Kungl. Maj:t meddelade genom beslut den 19 december 1919. I avseende å beräkningen hänvisar jag till statsverkspropositionen till 1923 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln sid. 176. Denna utgift tillhör givetvis omkostnaderna för skogsförvaltningen.

Löneregleringskommittén, som hänför skogsvaktare till lönegraden B 4, yttrar i frågan:

Vid föregående löne regleringar hava skogsvaktarna jämställts med kronojägarna vid domänverket. Då dessa i domänverkets löneskala hänförs till tredje lönegraden, vilken närmast motsvarar lönegraden B 4 i den allmänna löneskalan, föreslår kommittén, att skogsvaktarna placeras i sistnämnda lönegrad. Något reseanslag för dem bör av skäl, som förut anförts, ej längre upptagas i staten.

Detta förslag tillstyrkes av de akademiska myndigheterna.

För egen del har jag intet att invända mot förslaget om skogsvaktarnas lönegrad, innebärande alltså lönegraden B 8 i den nya löneplanen. Anslag till rese- och traktamentsersättning bör allt fortfarande avdragas från skogsförvaltningens inkomster och med förslagsvis angivet belopp anmärkas i inkomststaten.

13. Tekniska och andra biträden.

*Nuvarande
förhållanden.*

För kvinnliga biträden i statens tjänst hava med vissa undantag lönerna reglerats efter en enhetlig löneskala. Enligt denna, i sin nuvarande form beslutad av 1919 års lagtima riksdag, finnas tre lönegrader, den första med en sammanlagd begynnelseavlöning på 1,400 kronor (1,100 kronor lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar), vartill kunna komma ortstillägg, i Stockholm 200 kronor, samt 3 ålderstillägg, vart och ett å 200 kronor (slutavlöning, utom ortstillägg, 2,000 kronor), den andra med begynnelseavlöning, oberäknat samma ortstillägg som i första graden, 1,800 kronor (1,300 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar) jämte eventuella ålderstillägg lika med första graden (slutavlöning alltså, utom ortstillägg, 2,400 kronor) samt den tredje lönegraden med begynnelseavlöning 2,200 kronor (1,500 kronor

lön och 700 kronor tjänstgöringspenningar) samt med Orts- och Ålderstillägg till samma belopp som de lägre graderna (slutavlöningen, utom ortstillägg, 2,800 kronor).

Vid universiteten och karolinska institutet finnas för närvarande följande antal kvinnliga biträden med ovan angivna normalavlöning:

	Andra lönegraden	Första lönegraden
<i>Uppsala universitet.</i>		
Biblioteket	1	2
Räntekammaren och rektorsämbetet	1	—
<i>Lunds universitet.</i>		
Biblioteket	1	2
<i>Karolinska institutet.</i>		
Patologisk-anatomiska institutionen	1	—
Histologiska institutionen	1	—
Fysiologiska institutionen	1	—
Serafimerlasarettets kliniska laboratorium	—	2
Allmänna barnbördshusets obstetriska klinik	1	—
Rektorsämbetet	1	—
Kamrerarexpeditionen	—	1

Vid 1921 års löne reglering för de centrala ämbetsverken hava de kvinnliga biträdesbefattningarna inordnats i en särskild avdelning C, omfattande åtta lönegrader. Av dessa voro de båda lägsta avsedda att ersätta den hittillsvarande första graden. De biträdesbefattningar, på vilkas innehavare icke behövde ställas andra krav än folkskolebildning, skulle framdeles hänföras till den lägsta lönegraden (C 1), medan däremot de biträden tillhörande den hittillsvarande första graden, av vilka högre kvalifikationer krävdes, skulle upptagas under lönegraden C 2. Till denna hänfördes provisoriskt samtliga befattningar i den nuvarande första lönegraden.

De till den nuvarande andra graden hörande biträdena placerades i lönegraden C 3 och de, som tillhöra tredje graden, i C 5.

Enligt 1925 års riksdags numera fattade beslut angående ordnandet av de kvinnliga befattningshavarnas avlöningsförhållanden hava de hittillsvarande för kvinnliga tjänst innehavare avsedda lönegraderna inordnats i en löneplan, gemensam för såväl manliga som kvinnliga befattningshavare. Enligt denna nya löneplan motsvaras förutvarande lönegraden C 2 av lönegraden B 4 (kontorsbiträde), förutvarande lönegraden C 3 av lönegraden B 7 (kansli biträde) och förutvarande lönegraden C 5 av lönegraden B 11 (kontorsskrivare).

Löne regleringskommittén hänför hittillsvarande befattningar i första graden till lönegraden C 2 och befattningar i andra graden till lönegraden C 3.

Kommittén anför:

Vid överbägande av frågan, till vilka av de nya lönegraderna de olika biträdesbefattningarna böra hänföras, har, vad universiteten och karolinska institutet beträffar, i allmänhet tvivel kunnat förefinnas endast beträffande dem, som tillhöra den nuvarande första graden, om de skola placeras i C 1 eller C 2. Kommittén har emellertid härvid ansett sig kunna utgå ifrån, att en placering i lönegraden C 1 endast undantagsvis kan ifrågakomma annat än inom verk, där ett flertal biträden finnas anställda och en uppdelning av arbetet i mera och mindre kvalificerat är möjlig. Där åter — såsom fallet är vid nu ifrågavarande institutioner — endast något enstaka biträde inom lönegraden finnes, synes en placering i lönegraden C 2 vara påkallad.

Beträffande ett kvinnligt biträde vid Uppsala universitet med tjänstgöring å räntekammaren och jämväl hos universitetets rektor må anmärkas, att hennes placering i lönegraden C 3 och ej i C 5 — oaktat hon enligt inhämtad uppgift handhar kontant uppbörd och verkställer kontant utbetalning av medel — närmast är betingad av det förhållandet, att hon ej har självständigt ansvar för universitetets kassa. På Kungl. Maj:t lärer ankomma att i överensstämmelse med 28 § avlöningsreglementet avgöra, huruvida biträdet i fråga må kunna komma i åtnjutande av felräkningspenningar.

*Myndig-
heternas
yttranden.*

I avseende å placeringen av de vid universitetsbiblioteken anställda biträdena har av de akademiska myndigheterna ingen erinran gjorts i annan mån än att överbibliotekarien i Uppsala påpekat, att biträdena vid universitetsbiblioteket därstädes ägde goda förkunskaper (2 hade avlagt fil. kandidatexamen med höga betyg) och utförde ett verkligt kvalificerat arbete, som förut måst skötas av amanuenser, varför de förtjänade en högre placering.

I fråga om biträdet vid Uppsala universitets räntekammare, som numera, sedan under en följd av år ett extra anslag utgått till renskrivningsarbeten vid kansliet och hos rektor, endast tjänstgör å räntekammaren, meddelar och föreslår drätselnämnden därstädes följande:

Hennes göromål å räntekammaren äro:

- 1:o) tjänstgöring såsom kassörska,
- 2:o) biträde vid räntekammarens bokföring och
- 3:o) biträde med renskrivning.

Härav kräva kassagöromålen biträdets mesta tid, i det de i regel upptaga henne tre och en halv å fyra timmar dagligen, vissa tider t. o. m. längre. Även bokföringsåliggandena taga hennes tid avsevärt i anspråk. Hennes huvudsakliga sysselsättning är alltså kassa- och bokföringsarbeten eller sålunda just vad som åligger de kvinnliga biträden, som enligt kungl. kungörelsen den 19 juni 1919 hänfördes till biträden av tredje graden och vid 1921 års lönereglering för de centrala ämbetsverken hänfördes till lönegraden C 5. Kommitterade hava emellertid föreslagit ifrågavarande kvinnliga biträde att hänföras till lönegraden C 3 och ej C 5 med motivering att hon ej har självständigt ansvar för universitetets kassa.

Då detta biträde handhar kassagöromålen med ansvar för felräkning i första hand med de felräkningspenningar, som tillkomma henne, och där- efter med egna medel, finner drätselnämnden kommitterades skäl för hennes placering i lönegrad C 3 sakna betydelse och anse fullgiltig anledning föreliggande att låta henne bekomma avlöning enligt lönegrad C 5.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala ansluter sig till samma yrkande.

De tekniska biträdena vid karolinska institutets patologiska, histologiska och fysiologiska institutioner hava yrkat på placering i lönegraden C 5 och anföra:

I fråga om arbetets art anse vi oss likställda med till lönegraden C 5 hänfödda ritare. I likhet med vad som gäller för dessa fordras jämväl för vår anställning särskild föregående utbildning, nämligen för

tekniska biträdena vid patologiska och histologiska institutionerna: utbildning i mikro- och makroskopisk ritning, mikro- och makrofotografering samt kännedom om vetenskapliga preparationsmetoder m. m.;

tekniska biträdet vid fysiologiska institutionen: utbildning i kemi, motsvarande betyget med beröm godkänd i filosofie kandidatexamen, samt en kurs i fysiologiska laborationer motsvarande den för medicine kandidatexamen föreskrivna.

Karolinska institutets lärarkollegium vitsordar de skäl, som anförts för den begärda löneplaceringen.

Jag anser mig böra i detta sammanhang omnämna de framställningar, som gjorts om inrättande av nya biträdesbefattningar av nu ifrågavarande slag.

I samband med sitt yttrande över löneregeringskommitténs förslag har drätselnämnden vid universitetet i Uppsala hemställt om anvisande av ett extra anslag av 1,000 kronor för avlönande av ett skrivbiträde å akademiska kontoret. Till stöd härför har anförts:

Drätselnämnden anser sig böra framhålla behövligheten av ett skrivbiträde å akademiska kontoret åtminstone under viss del av året, då till följd av anhopning det visat sig förenat med stora svårigheter för de å kontoret anställda tjänstemännen att medhinna allt dem åliggande arbete. Å akademiska kontoret förekomma nämligen en mångfald rent mekaniska göromål, vilka hittills, i den mån tjänstemännen icke själva medhunnit dem, måst på deras bekostnad av annan person utföras. Till sådana mekaniska göromål kunna räknas utskrivande och utsändande av arrendebetsredor till akademiarrandatorerna, upprättande av förteckning å de universitetets fastigheter påförda kronoutskylder, som skola av vederbörande arrendatorer återbetalas till universitetet, utskrivande och utsändande av räkningar å dessa utskylder, utskrivande av deklara-tionsuppgifter till taxeringsmyndigheterna, ordnande, paginerande och registrering av de till universitetets räkenskap hörande, till många tusen uppgående verifikationer samt utförande av övrig å kontoret förekommande renskrift.

Dessa göromål hava under de senaste åren varit stadda i ständig tillväxt, samtidigt som tjänstemännens övriga arbete även blivit betydligt mera betungande, särskilt som numera tillkommit ett nytt tidskrävande arbete, nämligen fördelningen och bokföringen av den nya fastighetsskatt, som skall av universitetet bestridas. Denna skatt skall nämligen först fördelas mellan universitetet och arrendatorerna, varefter den del av skatten, som vid fördelningen belöper på universitetet, i sin ordning skall uppdelas för att bokföras dels å hemmanens och dels å skogarnas konto.

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 1 saml. 100 häft. (Nr 115.)

Till Kungl. Maj:ts ingivna framställningar om inrättande av nya biträdes-tjänster.

Skrivbiträde å akademiska kontoret i Uppsala.

Största delen av förenämnda rent mekaniska göromål förekomma under årets fem första månader, varför också tjänstemännen vid kontoret förklarar anställandet av ett skrivbiträde under denna tid vara under nuvarande örhållanden tillfyllest.

Under återopande av det ovan anförda får drätselnämnden, som anser sådant skrivbiträde böra avlönas med 200 kronor i månaden, hemställa om anvisande för ändamålet av ett anslag å extra stat av 1,000 kronor.

Framställningen tillstyrkes av det större akademiska konsistoriet.

Biträde vid
kansliet och
hos rektors-
ämbetet vid
Uppsala
universitet.

Från och med år 1921 har riksdagen anvisat ett anslag å extra stat å 1,200 kronor för bestridande av renskrivningskostnader å kansliet och hos rektorsämbetet vid Uppsala universitet. Upprepade gånger hava universitetsmyndigheterna hemställt om åtgärder för utbytande av detta extra anslag mot inrättande av en fast biträdesbefattning vid akademiska kansliet, utan att framställningen härom lett till något resultat. Samma förslag har nu framlagts i samband med anslagsäskanden, avsedda att föreläggas 1925 års riksdag. Förslaget grundar sig på en av universitetets rektor till det större konsistoriet ingiven skrivelse, däri bland annat anföres:

I den framställning, som i enlighet med anhållan av universitetets rektor år 1919 av konsistoriet gjordes om det nu utgående extra anslaget, framhölls det trängande behovet av att äga tillgång till ett skrivbiträde å det akademiska kansliet och de stora olägenheter, som bristen på ett sådant allt mera medfört, samt erinrades, att, sedan vid beviljandet av arvode till ett kvinnligt biträde å akademiska räntekammaren intagits en bestämmelse, att detta biträde också skulle vara att för skrivgöromål anlita av universitetets rektor, det emellertid visat sig, att kassörskegöromålen, som utgöra detta biträdes huvudsakliga åliggande, icke kunde väl förenas med ett skrivbiträdes tjänstgöringsskyldighet på en annan avdelning av ämbetsverket, ehuru väl den bästa vilja härvid förelegat. Tillika anfördes hurusom för att tillgodose behovet av skrivbiträde å akademiska kansliet och åt rektor det utan tvivel vore förmånligast, att ett kvinnligt biträde anställdes med lön likasom övriga dylika biträden vid statens ämbetsverk, och att göromålen i framtiden möjligen gjorde en dylik framställning ofrånkomlig.

Den beräkning av kostnaden för renskrift efter prisförhållandena år 1918, som legat till grund för konsistoriets oförmålda framställning, har emellertid icke visat sig hållbar, i det att prisen sedan dess hava fördubblats.

Under sådana förhållanden har det varit otänkbart att med det anslag, som varit att tillgå, för den renskrift, som förekommer å det akademiska kansliet tillämpa betalning efter sidoantal.

Det skrivbiträde, som det lyckats universitetet att anskaffa för den ersättning, som kan henne beredas, har å akademiska kansliet förrättat skrivgöromål under en tid av omkring tre timmar dagligen, vilket emellertid icke på långt när fyller det förefintliga behovet. För mötande av det alltmer växande behovet av skrivbiträde å akademiska kansliet och för möjliggörande av expeditionens jämna gång framstår alltmer som en nödvändighet att äga tillgång till skrivbiträde å akademiska kansliet under hela expeditionstiden, och synes för den skull den enda lämpliga lösningen av frågan vara, att å akademiska kansliet anställes ett fast kvinnligt biträde, för vilket med hänsyn till de kompetensvillkor, som för henne fordras bland

annat i avseende på språkkunskaper, avlöningen icke bör sättas lägre än den, som utgår till kvinnliga kanslibiträden av tredje lönegraden vid statsdepartement och centrala ämbetsverk enligt senast genomförd löne reglering.

Att denna fråga snarast ordnas blir så mycket angelägnare, som, på sätt nämnts, erforderlig renskrift för akademiska kansliet ej kan bekostas med det hittills utgående anslaget, och det icke rimligen kan begäras, att det skrivbiträde, som förvärvat erforderlig färdighet, skall i längden kunna åtnöjas med en så ringa ersättning, som nu stått till buds för ett arbete, som i allt fall tar i anspråk hennes huvudsakliga arbetstid, samt ett anlitan- de av tillfälligt skrivbiträde alltid är förenat med svårigheter och en osäkerhet, som ej är till fördel för expeditionen. Att det nu begärda anslaget icke längre kan undanskjutas torde framgå så mycket tydligare, som det biträde, som härmed skulle bli- va möjligt att anställa, ändock blir det enda, som finnes att tillgå vid en så omfattande administration som den vid Uppsala universitet.

På grund härav och under framhållande, att intet ämbetsverk eller över- huvud ingen institution med tillnärmelsevis en expedition liknande den vid universitetet sett sig i stånd att vara utan fast anställda skrivbiträden, får jag hemställa, att konsistoriet måtte bland sina riksdagspetita till 1925 års riksdag upptaga framställning om beviljande av ett anslag på ordinarie stat till ett kvinnligt biträde vid akademiska kansliet och hos rektorsämbetet med avlöning lika med den, som utgår till kvinnliga kanslibiträden av tredje lönegraden vid statsdepartement och centrala ämbetsverk enligt senast genom- förd löne reglering.

Det större akademiska konsistoriet tillstyrker denna framställning, under framhållande, att behovet av ett fast skrivbiträde vid en institution av så betydande omfattning som Uppsala universitet är så trängande, att ett vi- dare uppskov med inrättande av en dylik befattning uppenbarligen måtte lända till väsentligt men för hela expeditionen från det akademiska kansliet. I skrivelse den 11 augusti 1924 hemställer t. f. kanslern om avlåtande till riksdagen av proposition i enlighet med det framställda förslaget.

Vid vissa medicinska institutioner vid Lunds universitet — patologisk- anatomiska, fysiologiska institutionen och anatomiska institutionens histolo- giska avdelning — finnas såsom vid motsvarande institutioner vid karolinska institutet anställda kvinnliga tekniska biträden. Ersättning till dessa har sedan några år tillbaka utgått från de i universitetets stat uppförda, till Kungl. Maj:ts disposition stående medlen (jfr om dessa nedan). Upprepade framställningar hava gjorts om uppförande av dessa biträden å universitetets ordinarie stat med avlöning efter andra lönegraden för kvinnliga biträden. Dessa framställningar hava emellertid ej föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Även nu hava i samband med petita till 1925 års riksdag yrkanden i samma syfte framkommit.

Tekniska bi-
träden å vissa
medicinska
institutioner
i Lund.

Vid karolinska institutets kansli finnes, såsom jag nyss erinrat, anställt ett biträde med avlöning efter den förutvarande andra lönegraden för dylika biträden. Förslag föreligger nu från institutets sida om inrät-

Biträde vid
karolinska
institutets
kansli.

tande vid kansliet av ytterligare en biträdesbefattning, vilkens innehavare skulle åtnjuta avlöning efter den tredje graden för kvinnliga biträden. Då denna framställning synes mig väl motiverad och en förstärkning av arbetskrafterna å institutets kansli torde vara av behovet påkallad, vill jag närmare redogöra för den motivering, som institutets lärarkollegium till stöd för sitt yrkande anfört.

Lärarkollegiet yttrar:

Till en början vill kollegiet erinra, att institutets kanslipersonal — i föreliggande framställning avses med denna beteckning endast det egentliga kansliet, icke den kamerala avdelningen — intill år 1920 utgjordes allenast av en sekreterare med ett årligt arvode av 2,000 kronor samt från och med år 1913 ett kvinnligt biträde åt rektor med ett årsarvode av 800 kronor.

Sedan erfarenheten klart givit vid handen, att denna arbetspersonal var otillräcklig, lyckades institutet genom beslut vid 1919 års riksdag erhålla sådan förstärkning av densamma, att å institutets stat från och med år 1920 uppfördes ett kvinnligt biträde av första lönegraden, avsett att tillhandagå sekreteraren och kamreraren. Den förbättring i arbetsförhållandena, som härigenom vanns, visade sig dock snart ej tillfyllest. En förändring av kansliorganisationen kom också inom kort till stånd. I samband med den kamerala avdelningens omorganisation år 1921, vilken medförde kamrerarbetsföretagningens inrättande som en ordinarie tjänst, konstaterades nämligen behovet för kamreraren att uteslutande disponera nyssnämnda kvinnliga biträde för eget behov. Biträdet tilldelades därför den kamerala avdelningen, och såsom en ersättning härför inrättades för kansliavdelningen en särskild kvinnlig biträdesbefattning av andra lönegraden, vars innehavare skulle tillhandagå institutets rektor och sekreterare. Samtidigt indrogs emellertid det kvinnliga biträde, som på sätt ovan nämnts, rektor haft till sitt förfogande sedan år 1913.

Nu omförmälda organisatoriska åtgärder medförde givetvis drägligare arbetsförhållanden vid institutets kansli och under den första tiden efter genomförandet av 1921 års omorganisation syntes ock arbetskrafterna tillräckliga för ändamålet.

Det blev dock ganska snart klart, att det endast med svårighet lät sig göra att med tillgänglig personal bestrida de på kansliet ankommande åligganden.

Kollegiet erinrar sig väl, att kollegiet år 1920 föreställde sig och jämväl i sin då avlåtna framställning angående kansliets omorganisation såsom sin mening tillkännagav, att genom de däri äskade förbättringarna institutets kansliförhållanden skulle för avsevärd tid framåt bli ordnade på ett drägligt sätt. Det kan emellertid icke förnekas, att de senare årens erfarenheter ej givit kollegiet rätt härutinnan. Snarare hava dessa erfarenheter bibragt kollegiet den bestämda övertygelsen, att det tillskott i arbetspersonal, som år 1921 tillfördes institutets kansli, var otillräckligt jämväl med hänsyn till den arbetsbörda, som då åvilade kansliet, och det sätt, varpå arbetet därstädes vid denna tid bedrevs. I själva verket torde det hava förhållit sig så, att de av kollegiet tidigare gjorda resultatlösa försöken att erhålla förstärkningar i sin arbetspersonal föranlett kollegiet att i sina önskningshärutinnan hålla sig till ett minimum, avpassat mera efter förhållanden, vilka utvecklingen hunnit förbi vid den tid, då kollegiets ansträngningar i förevarande avseende kröntes med framgång.

Såsom kollegiet ovan framhållit åvägbragtes emellertid otvivelaktigt genom

1921 års omorganisation en förbättring av arbetsförhållandena inom kansliet. Denna förbättring inskränkte sig dock ej allenast till en jämnare fördelning av de dittills vanliga förekommande göromålen å kansliets olika arbetskrafter och möjliggörandet av nämnda göromåls utförande mera noggrant och mera snabbt än förut. Omorganisationen utnyttjades nämligen även på det sättet, att man sökte förverkliga vissa önskemål i avseende å expeditions-, registrerings- och arkivförhållanden, vilka dittills icke kunnat tillgodoses. Med andra ord, den förut vanliga arbetsmängden ökades med nya åligganden för personalen. Sälundå påtog sig sekreteraren, vilken dittills stadgeenligt endast haft att tjänstgöra såsom sekreterare hos lärarkollegiet, kollegienämnden och förvaltningsnämnden, jämväl sekreterarskapet hos rektorsexpeditionen med åtföljande skyldighet att närvara vid rektors veckomottagningar ävensom det utredningsarbete, som rektor funne för gott att uppdraga åt honom. Ett annat belysande exempel på åtgärder, som i nu berörda avseende kommo till stånd, må jämväl anföras. Tidigare hade någon ordnad diarieföring och registrering av inkommande och utgående ärenden icke vid institutet förekommit. Härutinnan skedde nu den betydelsefulla förbättringen, att efter mönster, hämtat från statsdepartementen, diaries upplades, upptagande alla in- och utgående ärenden och försedda med fullständiga anteckningar över med dem hos institutets olika myndigheter vidtagna åtgärder. Ytterligare förtjänar särskilt omnämnas, att bestämd daglig expeditionstid infördes, då institutets befattningshavare och lärjungar kunde för upplysningars inhämtande infinna sig å kansliet. I samband med omorganisationen fastställdes av kanslern den 18 november 1921 instruktioner för kanslipersonalen.

Enligt dessa instruktioner åligger det sekreteraren

att föra lärarkollegiets, kollegienämndens och förvaltningsnämndens protokoll;

att uppsätta eller biträda vid uppsättandet av skrivelser, vilka föranledas av kollegiets, kollegienämndens och förvaltningsnämndens beslut, ävensom att kontrasignera sådana skrivelser;

att uppgöra registratur till nämnda skrivelser;

att svara för att skrivelserna varda i behörig ordning expedierade;

att lämna rektor erforderligt biträde vid beredning av ärenden, som skola föredragas inför lärarkollegiet och kollegienämnden;

att tjänstgöra såsom sekreterare vid rektorsämbetet och i sådan egenskap biträda vid uppsättandet av från rektorsämbetet utgående skrivelser och förse dem med sin kontrasignation, ävensom att övervaka, att skrivelserna varda i behörig ordning expedierade;

att, i den mån sådant av rektor påfordras, vara närvarande vid rektors mottagningar;

att föra protokoll vid examina och ombesörja utskrivning av betyg och övriga av examina föranledda expeditioner;

att hava överinseende och vård om lärarkollegiets, kollegienämndens och förvaltningsnämndens arkiv, samt

att övervaka, att de åligganden, som påvila rektors och sekreterarens kvinnliga biträde, varda av henne ordentligt fullgjorda.

Den för sekreteraren genom nämnda instruktion fastställda arbetsbördan överstiger avsevärt måttet av de åligganden, som påvilade nämnde befattningshavare vid genomförandet av 1921 års omorganisation. Enligt numera stadgad praxis komma dessutom till de i instruktionen angivna göromålen jämväl åtskilliga andra funktioner, såsom uppgörande av föredragningslistor,

regelbunden närvaro vid institutet viss tid varannan söckendag för biträde åt rektor i institutets angelägenheter m. m. Sekreterarens arbetskraft tages därför enligt kollegiets mening i anspråk så långt som skäligen kan påfordras för det arvode av 3,000 kronor, han härför åtnjuter. Samtidigt anser sig kollegiet böra framhålla såsom sin bestämda övertygelse, att den nuvarande anordningen med sekreterarbefattningen såsom arvodesyssla, vars innehavare bekläder densamma vid sidan av annan tjänst, är den för institutet i förevarande avseende mest lämpliga. Härigenom tillförsäkras nämligen institutet möjligheten att å denna befattning kunna erhålla sådan arbetskraft, vars insikter och erfarenheter icke äro inskränkta till ett jämförelsevis begränsat förvaltningsområde, utan vilken besitter, förutom sedvanlig juridisk utbildning, en mera allmän administrativ skolning och erfarenhet. Så länge sekreterargöromålen vid institutet icke äro av den omfattning, att de påkalla inrättande av en befattning av högre tjänstegrad, närmast motsvarande byråchefs- och rådsbefattningarna i de centrala ämbetsverken, och detta är för närvarande otvivelaktigt icke förhållandet — måste en omläggning av sekreterartjänsten till ordinarie tjänst av kollegiet bestämt avvisas såsom medförande en avgjord försämring av kansliorganisationen.

Vad rektors och sekreterarens kvinnliga biträde beträffar, äro hennes åligganden enligt vederbörande instruktion bestämda på följande sätt:

att efter rektors eller sekreterarens anvisningar:

- a) föra institutets diariet över inkommande ärenden;
- b) registrera från statsdepartementen och centrala ämbetsverk ankommande skrivelser, innefattande meddelanden om Kungl. Maj:ts, departementschefens eller ämbetsverkens beslut ävensom ombesörja delgivning av sådana beslut, i vad delgivningen ankommer på institutet;
- c) föra register över lärarkollegiets, kollegienämndens och förvaltningsnämndens beslut;
- d) föra matrikel över vid institutet inskrivna studerande;
- e) mottaga och ordna professorernas och docenternas dagböcker och åhörarlistor;
- f) ombesörja anmälningar till vederbörande direktioner vid sjukhus, där klinisk undervisning är anordnad, rörande amanuensförordnanden samt tjänstledighet för klinikchefer och amanuenser;
- g) ombesörja anmälningar till befälhavarna för rullföringsområdena om fullgjord viss klinisk tjänstgöring;
- h) besvara till rektorsämbetet inkomna skrivelser av enklare beskaffenhet;
- i) biträda vid upprättande av föredragningslistor och verkställa utskrivning av dessa;
- j) efter sekreterarens koncept utskrive lärarkollegiets, kollegienämndens och förvaltningsnämndens protokoll;
- k) verkställa utskrift av skrivelser, innefattande meddelanden om av lärarkollegiet, kollegienämnden och förvaltningsnämnden fattade beslut eller vidtagna åtgärder;
- l) utskrive registraturrexemplar av de under k) omförmälda skrivelser;
- m) ombesörja expediering av de under k) omförmälda skrivelser samt föra anteckningar över sålunda verkställda expeditioner;
- n) verkställa utskrift av begärda protokollsutdrag, samt avskrifter av betyg, förordnanden o. d.
- o) ombesörja kollationering av utgående expeditioner;

p) biträda vid uppsättande av examensprotokoll, utskrift av examensbetyg och meddelanden till rullföringsområdesbefälhavarna rörande avlagda examina;

q) ombesörja erforderligt antal avskrifter av utlåtanden eller andra handlingar, vilka före sammanträdena skola delgivas lärarkollegiet, kollegienämnden eller förvaltningsnämndens ledamöter; samt

r) föra sådan särskild förteckning, som omförmäles i § 11 fjärde stycket stadgan angående medicinska examina den 28 juni 1907.

Utöver vad nu är sagt åligger det biträdet att lämna rektor och sekreteraren hjälp med förekommande renskrivningsarbete och övriga göromål, som tillhöra rektors eller sekreterarens verksamhet.

Om än under de första åren dessa nu angivna åligganden för det kvinnliga biträdet voro möjliga att ehuru med avsevärda ansträngningar och ofta med ett betydande övertidsarbete nöjaktigt fullgöra, har detta så småningom visat sig allt svårare och måste numera sägas vara icke genomförbart. Åtskilliga omständigheter hava härtill medverkat. Uppenbart är, att den avsevärda tillväxten av institutets lärjungantal (vårterminen 1921 tillhoppa 676, vårterminen 1924 tillhoppa 853) och omläggningen av den medicinska studieordningen, vilken medfört, att *hela* undervisningen till medicine licentiatexamen numera kan förläggas till Stockholm, varvid ej mindre än tre nya kliniker tagits i bruk, härvid spelat en stor roll. Direkt och klart påvisbart hava härav påverkats de göromål, som ovan upptagas under d), e), f), g) och h), men uppenbarligen måste nyssnämnda förhållanden även i övrigt och i det stora hela leda till en ökning i bitrådets arbete. Vidare har det allt mera visat sig nödvändigt för rektor att för åvägabringande av en noggrann utredning i förekommande frågor taga biträdet i anspråk för utskrivning (stenografiskt, för maskin eller för hand) av rektors tjänsteskrivelser efter diktamen eller anvisningar av honom, till införskaffande av för utredningsarbetet behövlige uppgifter telefonledes eller på annat sätt o. s. v. Detta arbete tar numera en avsevärd del av bitrådets arbetstid i anspråk och har nödvändiggjort bl. a., att åtskilligt maskinskrivningsarbete måst utlämnas åt enskilda skrivbyråer. Å andra sidan vill kollegiet betona, att det för handläggningen av vid institutet förekommande frågor är av stor betydelse, att en dylik förberedande behandling av ärendena underlättas.

Det framstår därför för kollegiet som ett trängande behov, att kanslipersonalen utökas med ytterligare en kvinnlig arbetskraft. Genom en sådan förändring skulle till rektors och sekreterarens förfogande komma att stå två kvinnliga biträden, mellan vilka kollegiet tänkt sig ungefär följande arbetsfördelning:

På det nya biträdet skulle för det första komma det speciella skrivarbetet åt rektor, varom ovan nyss talats, och de göromål, som därmed kunna äga samband.

Vidare borde av de åligganden, som för närvarande enligt instruktionen åvila det nuvarande kvinnliga biträdet, vissa mera kvalificerade göromål avskiljas och tilläggas det nya biträdet. Såsom av instruktionen framgår innefattas i det nuvarande bitrådets åligganden såväl registratorsgöromål som mera egentligt skrivbiträdesarbete. Till registratorsgöromålen torde få hänföras diarieföringen, registreringen av inkommande ämbetsskrivelser, registreringen av lärarkollegiets, kollegienämndens och förvaltningsnämndens beslut, förändret av matrikel över de studerande, ordnandet av dagböcker och åhörarlistor, ombesörjande av anmälningar om amanuensförordnanden och tjänstledighet för klinikchefer och amanuenser samt om fullgjord klinik-

tjänstgöring, ävensom förandet av sådan särskild förteckning, som omförmäles i § 11 fjärde stycket av stadgan angående medicinska examina den 28 juni 1907. Dessa åligganden tillsammans med skrivarbetet åt rektor äro till sin omfattning sådana, att de fullt ut kräva en särskild arbetskraft, om ej ett eftersättande av vissa göromål skall bliva följden. Härjämte ställa de ganska höga krav på vederbörande befattningshavares kunskaper, omdöme och noggrannhet utan att dock vara av mera komplicerad natur än att kunna utföras av en person i kvinnligt biträdes tjänsteställning. Kunskaper i de stora främmande kulturspråken, franska, engelska och tyska, förmåga att korrekt behandla modersmålet samt färdighet i stenografi och maskinskrivning, ävensom ett mått av allmän bildning i övrigt, ungefär motsvarande fordringarna i realskolexamen måste fordras av berörda biträde. Kollegiet anser därför oundgängligt att det äskade nya biträdet placeras i tredje lönegraden (motsvarande kontorsskrivare vid nyreglerade verk). Endast härigenom har institutet utsikt att till platsen förvärva lämplig arbetskraft.

På den nuvarande kvinnliga biträdesbefattningen, vilken som nämnt är inrättad i andra lönegraden, skulle åter huvudsakligen komma övriga i instruktionen upptagna göromål, alltså i första rummet renskrivnings- och utskriftsarbete, men därtill även expeditions- och registreringsgöromål av enklare beskaffenhet. Härvid anser sig kollegiet böra betona, att sist berörda göromål visserligen äro mindre kvalificerade än de förut angivna, men att likväl även de äro av den beskaffenhet, att de icke på ett nöjaktigt sätt torde kunna utföras av en person utan kunskaper i förenämnda främmande språk och med ett visst mått av allmänbildning, varförutom även här måste ställas avsevärda krav på vederbörandes omdöme och noggrannhet. Det förhåller sig ju nämligen så, att det i mycket stor utsträckning vid renskrivnings- och expeditonsarbete härstädes gäller att riktigt återgiva en hel del medicinska facktermer eller citat ur medicinsk facklitteratur, ofta på de omtalade främmande språken. Att därvid icke hava till sitt förfogande en arbetskraft, som behärskar åtminstone grunderna för dessa språk och besitter ens någorlunda god allmänbildning, kan, enligt vad erfarenheten visat, medföra avsevärt hinder i arbetet och framkalla ganska odrägliga situationer. Kollegiet vill därför särskilt framhålla vikten av att den å stat uppförda, till rektors och sekreterarens förfogande ställda kvinnliga arbetskraften även efter tillkomsten av den här ifrågasatta nya biträdestjänsten bibehålles i sin nuvarande tjänsteställning i avlöningshänseende.

För övrigt anser sig kollegiet böra fästa uppmärksamheten därå, att det givetvis icke är kollegiets avsikt att mellan de båda kvinnliga biträdenas åligganden uppdraga någon bestämd gräns, som skulle omöjliggöra att anlita någon av dessa befattningshavare för vissa biträdesgöromål. Med det ovan sagda har kollegiet endast velat angiva vad som i regel och huvudsakligen skulle komma att i det dagliga arbetet tillkomma en var av dem. Ur organisatorisk synpunkt är det uppenbarligen lämpligast att mellan dem icke göra någon annan åtskillnad ifråga om deras tjänsteställning än den, att det ena biträdet placeras i tredje lönegraden och det andra i andra lönegraden, båda med uppgift att tillhandagå institutets rektor och sekreterare.

Såsom ytterligare en betydande fördel för kansliet av den här föreslagna omorganisationen bör slutligen framhållas, hurusom härigenom kansliet sättes i stånd att vid sjukdomsfall eller ledighet av annan anledning för innehavare av biträdesbefattning utan allt för stora svårigheter ombesörja de löpande göromålen. Detta kan knappast sägas hava varit förhållandet hit-

tills, då vid det kvinnliga biträdets ledighet kansliet antingen varit utan all motsvarande hjälp eller ock måst reda sig med tillfällig arbetskraft, vilken givetvis på grund av den ringa ersättning, som härför kunnat beredas icke varit av någon högre kvalitet.

I skrivelse den 11 augusti 1924 har tillförordnade kanslern hemställt om proposition i ämnet till 1925 års riksdag.

Jag anser mig böra till sist omnämna, hurusom från karolinska institutets sida jämväl krav framkommit om inrättande av två nya tekniska biträdeseftattningar, den ena vid institutets oftalmiatriska klinik och den andra vid institutets otiatriska klinik å Sabbatsbergs sjukhus.

Tekniska biträden å vissa av karolinska institutets kliniker.

Den av kommittén föreslagna placeringen i lönegrader av nu befintliga kvinnliga biträdeseftattningar anser jag mig böra tillstyrka, därvid jag följaktligen i anslutning till den nya löneplanen för vederbörande förordrar respektive lönegraderna B 4 och B 7 d. v. s. de för kontorsbiträden och kanslibiträden avsedda lönegraderna. Jag har ej funnit tillräckligt vägande skäl vara anförda för ändringar härutinnan.

Departementschefen.

I fråga om de begärda nya biträdeseftattningarna vill jag framhålla följande.

Beträffande det ifrågasatta skrivbiträdet å akademiska kontoret i Uppsala synas mig de göromål, som skulle tillfalla en sådan eftattningshavare, väsentligen hänföra sig till det av universitetets egendomsförvaltning föranledda arbetet. Det kan med hänsyn härtill ifrågasättas, huruvida anslag av statsmedel för ändamålet böra påkallas. Såsom jag i det följande får tillfälle att erinra, föreligger vidare frågan om ändrad bokföring för universitetet. Det torde icke vara uteslutet, att en ändring i detta hänseende kan vara ägnad medföra en omorganisation av de biträdande arbetskrafterna å räntekammaren. Jag anser försiktigheten bjuda att ställa mig avvaktande i avseende å det nu föreliggande kravet.

Anställande av ett biträde vid Uppsala universitets kansli och rektorsämbete vill jag däremot tillstyrka. Detta är ett gammalt önskemål från universitetets sida och synes mig ej längre kunna tillbakavisas. Det är uppenbart, att vid en så omfattande administration som den, vilken med tiden kommit att utvecklas vid vårt största universitet, ett konstant och påvisbart behov i nu förevarande avseende måste förefinnas. I avseende å den begärda avlöningen kan jag dock ej finna tillräckliga skäl anförda för en placering i högre lönegrad än C 3, d. v. s. efter den nya löneplanen i lönegraden B 7. Vid bifall härtill kommer givetvis nu utgående extra anslag å 1,200 kronor till renskrivningskostnader å kansliet att bortfalla.

Frågan om anställande av tekniska biträden vid vissa medicinska teoretiska institutioner och kliniker är i så måtto av en mera komplicerad beskaffenhet, som ett bifall i ett fall kan medföra rätt vittgående konsekvenser i form av liknande anspråk från övriga institutioner. Vid karo-

linska institutet finnas några dylika biträden anställda, och förslag föreligger nu om inrättande av ytterligare dylika tjänster, tre vid olika teoretiska institutioner i Lund och två vid ett par av karolinska institutets kliniker i Stockholm. Jag anser det vanskligt att nu tillstyrka något av de föreliggande äskandena, innan en fullständig och jämförande utredning föreligger ifråga om behovet i detta hänseende vid samtliga de tre medicinska fakulteternas institutioner och kliniker. I avseende å de redan förefintliga biträdena av nu ifrågasatt slag synes mig benämningen tekniskt biträde vara den, som bäst svarar mot tjänstgöringens art.

Vad till sist beträffar den från karolinska institutet framkomna begäran om ytterligare en biträdesbefattning vid institutets kansli, har jag ej kunnat undgå att av den utav lärarkollegiet förebragta utförliga utredningen finna starka skäl tala för ett tillmötesgående av lärarkollegiets krav. Institutet är i avseende å administrativa arbetskrafter väsentligt sämre ställt än universiteten. Det må erinras, att institutets kansli i sig motsvarar vid universiteten ej endast vederbörande fakultets kansli utan även konsistoriernas, drätselnämndens och rektorsämbetets kanslier. Tager man desslikes i betraktande det ökade arbete, som tillförts institutets kansli genom omläggningen av en del av den medicinska undervisningsplanen, måste fog anses föreligga för ett bifall till lärarkollegiets hemställan. Jag tvekar ej heller att tillstyrka densamma. Lärarkollegiet har ifrågasatt, att det föreslagna biträdet skulle hänföras till tredje lönegraden, det vill säga enligt 1921 års avlöningsreglemente lönegraden C 5. I betraktande av de kvalifikationer, som måste ställas på en sådan befattningshavare, och med hänsyn till de krav på omdöme och allmänbildning, som av biträdet måste fordras — biträdet skall för upplysningar vara vid kansliet till hands under tider, då rektor eller sekreterare ej har tillfälle vara tillstädes — synes mig kravet i sistberörda hänseende befogat. Jag tillstyrker alltså för ifrågasatt befattningshavare lönegraden B 11 (kontorsskrivare).

Jag övergår härefter till frågan om avlöningsförhållandena för vissa biträden, vilkas befattningar icke reglerats efter de hittills vedertagna typerna.

Räknebiträde
vid statistiska
seminariet
vid Uppsala
universitet.

Till ett räknebiträde vid statistiska seminariet vid Uppsala universitet har alltsedan år 1916 arvode utgått från extra anslagsmedel. Från och med år 1922 höjdes arvodet till 1,000 kronor. Härå utgår dyrtidstillägg, men ej tillfällig löneförbättring. Förslag föreligger om arvodets fortsatta utgående under budgetåret 1925—1926.

Ifrågasatt arvode har icke behandlats av löneregleringskommittén. Med hänsyn till den med löneregleringen förenade sänkningen av dyrtidstillägget torde arvodet böra höjas till 1,200 kronor. Det synes mig fortfarande böra utgå av extra anslagsmedel.

För anställande av räknebiträden vid astronomiska observatoriet i Lund finnes ett ordinarie anslag å 3,000 kronor samt ett extra anslag å 2,000 kronor. Å ifrågasättande anslag utgå dyrtidstillägg. Till nämnda belopp fastställdes anslagen av 1919 års riksdag. Under återopande att härvid hänsyn torde hava tagits till de genom dyrtiden ökade kostnaderna för ifrågasättande biträdens avlöning, finner löneregeringskommittén ej skäl att nu ifrågasätta höjning av anslagen.

Räknebiträden vid astronomiska observatoriet vid Lunds universitet.

Någon erinran häremot har icke gjorts från universitetets sida. Med hänsyn emellertid därtill, att dyrtidstillägg utgå å ifrågasättande arvoden, torde desamma böra höjas med belopp, motsvarande den med löneregeringen förenade sänkningen av dyrtidstilläggen. Jag vill förorda, att det ordinarie anslaget bestämmes till 3,600 kronor och det extra anslaget till 2,400 kronor.

Till arbetsbiträde vid karolinska institutets bibliotek har från ingången av år 1920 å extra stat utgått ett belopp av 1,550 kronor. Anslaget var beräknat att motsvara avlöning till ett kvinnligt biträde i hittillsvarande första lönegraden, 1,600 kronor, med avdrag motsvarande pensionsavgift 50 kronor. Befattningshavaren har åtnjutit dyrtidstillägg, ej tillfällig löneförbättring.

Arbetsbiträde vid karolinska institutets bibliotek.

Löneregeringskommittén anser arvodet böra beräknas med belopp motsvarande lön för G:ort i 3:e löneklassen av den för kvinnliga tjänstemän gällande avdelningen C i löneplanen, det vill säga 2,040 kronor, varvid anmärkning bör ske, att befattningshavaren äger uppbära arvode med belopp, motsvarande lön enligt löneklass närmast under den, som skulle hava gällt, därest hon varit innehavare av ordinarie tjänst i lönegraden C 2.

Mot kommitténs förslag har någon erinran icke gjorts från institutets sida.

Skäl skulle visserligen kunna anföras för ett överförande av ifrågasättande befattning å ordinarie stat. Då emellertid institutets bibliotek befinner sig i stark utveckling och en ändring av bibliotekets lokalförhållanden är ifrågasatt, vilket å sin sida kan tänkas inverka på personalbehovet, synes mig försiktigheten bjuda att i avvaktan på närmare utredning räkna med arvodets fortsatta utgående av extra anslagsmedel. I avseende å kommitténs beräkning har jag intet annat att erinra än att med hänsyn till den numera av riksdagen godtagna nya löneplanen beloppet bör beräknas efter löneklass närmast under den, som skulle hava gällt, därest han varit innehavare av ordinarie tjänst i lönegraden B 2, d. v. s. till 2,208 kronor.

Vid karolinska institutets ortopediska klinik och poliklinik vid vanföranstalten i Stockholm finnes ett tekniskt biträde med arvode av 1,200 kronor. Detta belopp ingår i det extra anslaget till klinisk och poliklinisk undervisning i ortopedi vid vanföranstalten i Stockholm. Å nämnda arvode utgår dyrtidstillägg men ej tillfällig löneförbättring. Detta arvode har ej berörts av löneregeringskommittén.

Tekniskt biträde vid karolinska institutets ortopediska klinik och poliklinik.

Med hänsyn till den med löne regleringen förenade sänkningen av dyrtidstillägget torde arvudet böra höjas till 1,450 kronor att alltjämt utgå från extra anslagsmedel. Sedan anslag till biträdande lärare i ortopedi utbrutits ur det för ändamålet uppförda extra anslaget (jfr ovan sid. 153), torde det samma nu böra begränsas till 5,850 kronor (2,400 kronor till en amanuens, se sid. 185, 1,450 kronor till ifrågavarande biträde och 2,000 kronor till materiell).

14. Vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

*Nuvarande
förhållanden.*

För vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare beslutades vid 1918 års riksdag en reglering av lönerna enligt tre löneklasser. Till den högsta — C:gruppen — hänfördes preparatorer vid universiteten och karolinska institutet samt andra vetenskapliga institutioner ävensom vissa maskinister m. fl. befattningshavare. Begynnelseavlöningen i denna grupp sattes till 2,050 kronor, varav 1,300 kronor lön och 750 kronor tjänstgöringspenningar. Ålderstilläggen voro till antalet tre, vart och ett å 100 kronor. Slutavlöningen uppgick alltså till 2,350 kronor.

Närmast lägre lönegrad, B:gruppen, omfattade i den civila statsförvaltningen de s. k. förste vaktmästarna samt vid de vetenskapliga inrättningarna de s. k. institutionsvaktmästarna. Lönen var här satt till 1,100 kronor och tjänstgöringspenningarna till 650 kronor. Begynnelseavlöningen var således 1,750 kronor. Efter intjänande av ålderstilläggen — trenne, vart och ett å 100 kronor — nådde befattningshavaren en slutavlöning å 2,050 kronor.

I den lägsta lönegruppen A placerades samtliga övriga vaktmästare, i mån de ej av särskild anledning höllos utanför den normala löneskalan. I A:gruppen var begynnelseavlöningen 1,450 kronor (900 kronor lön och 550 kronor tjänstgöringspenningar). Ålderstilläggen voro till belopp och antal överensstämmande med B och C:gruppernas. Slutavlöningen uppgick således till 1,750 kronor.

För samtliga tre grupper tillkom ortstillägg i Stockholm och några norrländska orter. Beloppet härav utgjorde i Stockholm 150 kronor. Övan angivna begynnelse- och slutavlöningsbelopp avse sålunda förhållandena i Uppsala och Lund; i Stockholm ligga samtliga belopp 150 kronor högre.

Vad särskilt universitetens vaktmästare beträffar, åtnjuta ett par av dessa sportler, vilkas belopp dock är tämligen obetydligt.

Enligt de bestämmelser rörande bostads- och andra förmåner (fri värme eller fritt bränsle, eventuellt i förening med lyse), som i samband med löne regleringen meddelades, skulle befattningshavarna i regel utgiva ersättning med 150 kronor (i Stockholm 300 kronor) för bostad med bränsle och 25 kronor för lyse. I de fall, då befattningshavare åtnjote enbart bostad eller bostad med värme, men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då

bostadsförmån vore av sådan beskaffenhet, att den icke kunde anses hava sagda värde, skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skulle äga rum.

Därest åt vaktmästare eller med sådan jämförlig befattningshavare mot avdrag å avlöning enligt stat anvisades bostad i samband med ämbetslokalen, skulle bostaden av honom bebos, med skyldighet för honom att å tider, då arbete i ämbetslokalen ej påginge, hava tillsyn över lokalen, samt att, i den mån det ej åläge honom att själv verkställa eldning, städning och rengöring däri, övervaka, att dessa bestyr verkställdes i behörig ordning och med iakttagande av nödig varsamhet, ävensom att, enligt vederbörande myndighets bestämmande, utföra eller ombesörja andra bestyr med avseende å lokalen. Bostadsinnehavaren skulle vara pliktig att själv verkställa eller bekosta sågning, huggning och uppbärning av det för bostaden avsedda bränslet.

Vid 1921 års löneroglering för de civila verken hänfördes de dittills i A:gruppen stående vaktmästarna till lönegraden B 1 och befattningshavarna i B:gruppen till lönegraden B 3. Vaktmästartiteln blev i samband härmed utbytt mot benämningen »expeditionsvakt». Lönegraderna B 1 och B 3 motsvara enligt den av riksdagen numera antagna nya löneplanen lönegraderna B 5 och B 7.

På grund av 1918 års löneroglering undantagas vaktmästarna från den tillfälliga löneförbättringen. Vid de definitiva lönerogleringarna 1921 och följande år erhöll vaktmästarkåren en väsentligt höjd avlöning, varigenom vaktmästarna vid de oreglerade verken och institutionerna kommo att trots det högre dyrtidstillägget uppbära väsentligt lägre sammanlagd avlöning än motsvarande löneroglerade befattningshavare. I anledning härav beviljade 1923 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1923—1924 tillfälliga lönetillägg åt vaktmästare vid de verk och institutioner, där löneroglering ännu ej genomförts. Dessa tilläggsbelopp anpassades så, att det sammanlagda beloppet av begynnelselön å ordinarie stat och lönetillägget med därå belöpande dyrtidstillägg enligt de för icke nyreglerade verk bestämda grunder skulle stå i viss relation till den för en befattningshavare i den nya lönegraden B 1 å vederbörande ort fastställda begynnelselönen jämte därå belöpande dyrtidstillägg enligt de för nyreglerade verk gällande grunder. I anslutning härtill bestämdes lönetillägget till beträffande C:gruppen 210 kronor till befattningshavare vid Uppsala universitet, 140 kronor till befattningshavare vid Lunds universitet och 200 kronor till befattningshavare vid karolinska institutet samt beträffande B: och A:grupperna 310 kronor, 240 kronor och 300 kronor till befattningshavare vid respektive universitet och institutet. Jämväl för budgetåret 1924—1925 har riksdagen beviljat vaktmästarkåren tillfälliga lönetillägg med enahanda belopp.

Vid universiteten och karolinska institutet finnas anställda följande antal ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare med avlöning efter ovan angivna normaltyper:

	C:gruppen Preparators- graden	B:gruppen Institutionsvakt- mästargraden	A:gruppen Vaktmästar- graden		C:gruppen Preparators- graden	B:gruppen Institutionsvakt- mästargraden	A:gruppen Vaktmästar- graden
<i>Uppsala universitet:</i>							
Biblioteket:				Underträdgårdsmästare . . .	—	2	—
Maskinist	1	—	—	Trädgårdsmedhjälpare . . .	—	—	2
Förste vaktmästare	—	1	—	Zoologiska institutionen:			
Vaktmästare	—	—	3	Vaktmästare	—	2	—
Anatomiska institutionen:				Museet för nordiska fornsaker:			
Preparator	1	—	—	Vaktmästare, tillika vakt- mästare vid övriga i Gu- stavianum inrymda inrätt- ningar	—	—	1
Vaktmästare	—	1	—	Gymnastikinrättningen:			
Patologiska institutionen:				Vaktmästare, tillika eldare	—	1	—
Vaktmästare	—	1	—	Kansliet:			
Fysiologiska institutionen:				Vaktmästare	—	1	—
Vaktmästare	—	1	—	Fakultetsvaktmästare . . .	—	1	—
Institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi:				Portvakt	—	—	1
Vaktmästare	—	1	—	Drätselverket:			
Farmakologiska institutionen:				Maskinist vid universitets- byggnaden	1	—	—
Vaktmästare, tillika vakt- mästare vid växtbiologiska institutionen	—	1	—	Ränteri- och kontorsvakt- mästare	—	1	—
Institutionen för allmän och analytisk kemi:				<i>Lunds universitet:</i>			
Maskinist	1	—	—	Biblioteket:			
Vaktmästare	—	2	—	Eldare	—	—	1
Mineralogisk-geologiska insti- tutionen:				Vaktmästare	—	—	3
Vaktmästare, tillika prepa- rator	1	—	—	Anatomisk-histologiska insti- tutionen:			
Fysiska institutionen:				Preparator	1	—	—
Maskinist	1	—	—	Vaktmästare	—	1	—
Vaktmästare	—	2	—	Fysiologiska institutionen:			
Astronomiska institutionen:				Vaktmästare	—	1	—
Vaktmästare	—	1	—	Medicinsk-kem. institutionen:			
Meteorologiska institutionen:				Vaktmästare	—	1	—
Vaktmästare	—	1	—	Patologisk-anatomiska insti- tutionen:			
Botaniska institutionen:				Vaktmästare	—	1	—
Vaktmästare	—	1	—				

	A-gruppen Vaktmästar- graden	B-gruppen Institutionsvakt- mästargraden	O-gruppen Preparators- graden		O-gruppen Preparators- graden	B-gruppen Institutionsvakt- mästargraden	A-gruppen Vaktmästar- graden
Astronomiska observatoriet:				<i>Karolinska institutet:</i>			
Vaktmästare	—	1	—	Anatomiska institutionen:			
Botaniska institutionen:				Preparator	1	—	—
Underträdgårdsmästare . .	—	1	—	Andre vaktmästare	—	1	—
Trädgårdsmedhjälpare . . .	—	—	2	Fysiologiska institutionen:			
Fysiska institutionen:				Vaktmästare	—	1	—
Vaktmästare	—	1	—	Histologiska institutionen:			
Geologisk-mineralogiska insti- tutionen:				Vaktmästare	—	1	—
Vaktmästare	—	1	—	Patologisk-anatomiska insti- tutionen:			
Kemiska institutionen:				Vaktmästare	—	1	—
Vaktmästare	—	2	—	Andre vaktmästare, tillika vaktmästare vid rättsmedi- cinska institutionen	—	1	—
Zoologiska institutionen:				Kemiska institutionen:			
Vaktmästare	—	2	—	Andre vaktmästare	—	1	—
Historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet:				Bakteriologiska institutionen:			
Vaktmästare	—	—	1	Andre vaktmästare	—	1	—
Gamla bibliotekshuset:				Farmakologiska institutionen:			
Vaktmästare (åtnjuter ut- över kontant lön fri bostad med bränsle)	—	—	1	Andre vaktmästare	—	1	—
Kansliet:				Serafimerlasarettets kliniska laboratorium:			
Vaktmästare (kursor) . . .	—	1	—	Andre vaktmästare	—	1	—
Räntekammaren:				Kansliet:			
Universitetsvaktmästare .	—	1	—	Kollegievaktmästare	—	1	—
Eldare, tillika trädgårds- dräng	—	—	1	Maskinist och eldare	1	—	—

Frånser jag vissa i staterna uppförda anslagsposter till städning och upp-
passning, vilka jag vill i det följande i ett sammanhang beröra, utgå vid
universiteten och karolinska institutet till nu ifrågavarande befattningshavare
och sådana, som med dem kunna jämföras, följande ersättningsbelopp, vilka
ligga utanför den hittills vedertagna löneskalan:

Ordinarie stat:

vid Uppsala universitet:

Myntkabinettet: 1 vaktmästare, arvode	kronor	75:—
Musikaliska kapellet: 1 vaktmästare, arvode förutom bo- stallsrum	»	700:—
För tillsyn över Linnéanska stiftelsen å Hammarby . . .	»	800:—
1 instrumentmakare, arvode	»	500:—

Konstmuseet: ersättning för biträde åt den ordinarie vaktmästaren vid kansliet	kronor	200: —
vid Lunds universitet:		
Fysiologiska institutionen: 1 instrumentmakare, jämte fritt verkstadsrum, arvode	»	500: —
1 portvakt i universitetshuset	»	1,100: —
<i>Extra stat:</i>		
vid Lunds universitet:		
Mekaniker vid fysiska institutionen, arvode	»	3,400: —
vid karolinska institutet:		
Vaktmästargöromål vid anatomiska institutionen	»	1,000: —
» vid kemiska institutionen	»	1,000: —

Jag vill först beröra avlöningsförhållandena ifråga om de befattningshavare, vilkas löner reglerats efter ovan berörda normalgrader.

Allmänna synpunkter.

Löneregleringskommittén anger till en början vissa allmänna synpunkter beträffande vaktmästarkårens löneroglering.

Innan kommittén ingår på frågan om placering av de olika befattningarna i avlöningsskalan, vill kommittén uttala sin anslutning till vad 1902 års lönerogleringskommitté i sitt betänkande angående reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare (del LI sid. 240) yttrat om önskvärdheten av att ifrågavarande befattningshavares tjänstgöringstid utfylles av effektivt arbete och att åt dem anförtros förrättandet jämväl av en del mera kvalificerade göromål vid sidan av vaktmästarsysslor. Angelägenheten härav gör sig så mycket starkare gällande, som genom förevarande löneroglering en högst betydande avlöningsförbättring kommer dessa befattningshavare till del. Hänsyn bör ock tagas till att vaktmästarens tjänstgöring under ferierna i allmänhet är synnerligen lindrig. På grund härav torde ock särskild ersättning för övertidsarbete, varom stadgas i avlöningsreglementets 29 §, icke böra utgå till här ifrågavarande befattningshavare.

Vid lönerogleringen för de centrala verken hava de förutvarande beteckningarna »förste vaktmästare» och »vaktmästare» utbyts emot »förste expeditionsvakt» resp. »expeditionsvakt». Samma utbyte kunde visserligen tänkas ske även för de vid universitetens kansli, drätselverk och möjligen även bibliotek anställda vaktmästarna. Däremot synes titelförändringen ej lämpligen kunna tillämpas beträffande vaktmästarna vid vetenskapliga institutier. Då det — fränsett ovannämnda skrivelse — icke framställts något yrkande om den hävdvunna vaktmästartiteln utbyte mot en annan titel, finner kommittén ej anledning föreslå någon förändring i här berörda hänseende.

Vid de olika befattningarnas inordnande i avlöningsskalan har kommittén för sin del i regel tillämpat samma grundsatser, som kommit till användning vid nyssnämnda löneroglering. Hittillsvarande vaktmästare i A:grupp hava sålunda — fränsett vissa undantag, för vilka kommittén i det följande lämnar särskild motivering — hänförs till lönegraden B 1 och vaktmästarna i B:grupp till lönegraden B 3. Kommittén förutsätter härvid, att de sportler, som enligt vad förut nämnts åtnjutas av vissa vaktmästare, bliva indragna.

I en av P. A. Ohlson och C. O. Carlsson undertecknad, till Kungl. Maj:tt ställd skrivelse av den 12 december 1923 har på anförda skäl bland annat yrkats, att vaktmästare vid vetenskaplig institution måtte erhålla titel »laboratoriebiträde» samt att dylik befattningshavare, som innehaft samma tjänst under sammanlagt 5 år, måtte placeras i lönegraden B 4 med eventuell rätt till uppflyttning till lönegraden B 5.

Vidare hava universitetsvaktmästaren och kursorn vid Lunds universitet i skrivelse till det större akademiska konsistoriet därstädes, under anmälan av sitt ogillande av kommitténs förslag och med förmälan att deras sportler årligen uppgått till omkring 200 à 250 kronor, hemställt, huruvida ersättning skulle kunna beredas dem åtminstone för förlusten av sportler.

Till vad kommittén anfört i fråga om de allmänna grunderna för vaktmästarkårens löne reglering anser jag mig kunna i allt väsentligt uttala min anslutning.

De högst på löneskalan stående befattningshavarna äro preparatorer och maskinister.

I fråga om preparatorerna anför löne regleringskommittén följande:

Preparatorer.

Vid Uppsala universitet finnes anställd en preparator vid anatomiska institutionen samt en vaktmästare, tillika preparator, vid mineralogisk-geologiska institutionen. I Lund tjänstgör en preparator å anatomisk-histologiska institutionen. Även vid karolinska institutet finnes anställd en preparator vid anatomiska institutionen. Samtliga preparatorer tillhöra för närvarande lönegruppen C. Utöver avlöningen å ordinarie stat uppbär preparatorn vid Uppsala universitets mineralogisk-geologiska institution A. R. Andersson ett personligt ålderstillägg å 500 kronor från åttonde huvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg samt preparatorn vid Lunds universitet O. Mattsson och preparatorn vid karolinska institutet G. Wennman så länge de kvarstå i respektive befattningar personliga lönetillägg från elfte huvudtiteln, den förre med 500 kronor, den senare med 1,150 kronor, dock skall för den senares del å lönen avdragas så stort belopp, att hans kontanta avlöning som preparator tillsammans med det personliga lönetillägget ej överstiger 3,000 kronor för år.

Under förutsättning, att institutionsvaktmästarna överflyttas till lönegraden B 3, skulle ett bibehållande av den nuvarande avlöningsskillnaden mellan preparatorer och nämnda vaktmästare leda till att lönegraden B 5 tages i anspråk som preparatorsgrad. En uppflyttning över femte lönegraden synes åter ej skälig i betraktande av att särskilda kompetensvillkor för vinnande av anställning som preparator ej äro stadgade. Den särskilda skicklighet i utförande av prepareringsarbeten, som en befattningshavare under längre tids tjänstutövning kan lyckas förvärva, torde framdeles som hittills i enstaka undantagsfall kunna honoreras med personliga lönetillägg.

För den vid mineralogisk-geologiska institutionen i Uppsala inrättade vaktmästarbefattningen, vars innehavare tillika har att tjänstgöra som preparator, synes dock en så hög placering som i lönegraden B 5 knappast motiverad. Denna vaktmästarbefattning är nämligen den enda vid ifrågakvarande institution. Medan eljest vid de institutioner, där preparatorsbefatt-

ningar inrättats, tillgång finnes på annan vaktmästarhjälp, som kan anlitas för utförande av mindre kvalificerat arbete, har denne vaktmästare att bestrida alla vanliga vaktmästarsysslor vid institutionen. Om han ock vid sidan härav anlitas för utförande av mera kvalificerade göromål, synes ej detta förhållande böra medföra befattningens placering över lönegraden B 3. Kommittén vill härvid erinra om att jämväl vid mineralogisk-geologiska institutionen i Lund finnes en vaktmästare, som enligt uppgift i 1902 års löneredgeringskommittés betänkande nr LI angående reglering av avlöningsförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare (s. 153) »tjänstgör som preparator». Denne vaktmästare står likväl i B-grupp och skall enligt föreliggande förslag hänföras till lönegraden B 3. Vid 1921 års löneredgering för de centrala verken m. fl. har vid nationalmuseum en förste expeditionsvakt, som tjänstgör som tekniskt biträde vid handtecknings- och gravyravdelningen, överflyttats till lönegraden B 3. Den omständighet, att en vaktmästare vid sidan av de egentliga vaktmästarsysslorna tages i anspråk för mera kvalificerade göromål, har således ej i och för sig ansetts berättiga honom till högre löneställning än i sistnämnda lönegrad. Kommittén finner därför den vid geologisk-mineralogiska institutionen i Uppsala anställda vaktmästaren i avseende å avlöningen böra likställas med institutionsvaktmästarna och således sättas i lönegraden B 3. Av billighets-skäl torde dock den nuvarande innehavaren av befattningen, preparatorn A. R. Andersson, vilken tjänstgjort i nämnda egenskap sedan år 1890 och såsom förut nämnts uppbär ett personligt ålderstillägg å 500 kronor, böra beredas personlig lönefyllnad, ungefär motsvarande skillnaden mellan de ifrågavarande lönegraderna eller 600 kronor.

Kommittén får därför föreslå, att å elvte huvudtiteln för Andersson uppföres ett personligt lönetillägg å angivna belopp.

I anseende till den avsevärda avlöningsförbättring, som den föreslagna löneredgeringen medför, torde de personliga lönetillägg, som för närvarande utgå till preparatorn vid Lunds universitet Mattsson samt preparatorn vid karolinska institutet Wennman, böra indragas.

Kommitténs förslag innebär alltså, att preparatorerna vid universitetens och karolinska institutets anatomiska institutioner varda — med upphörande av nu i två fall utgående personliga lönetillägg — hänförda till lönegraden B 5 (= i den nya löneplanen lönegraden B 10) samt vaktmästaren-preparatorn vid Uppsala universitets mineralogisk-geologiska institution till lönegraden B 3 (= i den nya löneplanen lönegraden B 7), dock med ett personligt lönetillägg av 600 kronor åt nuvarande innehavaren av sistnämnda befattning.

I fråga om förslaget beträffande de anatomiska institutionernas preparatorer hava från de akademiska myndigheterna några invändningar icke framställts.

Vad åter angår förslaget att placera vaktmästaren-preparatorn vid Uppsala universitets mineralogisk-geologiska institution i lönegraden B 3, yrkar institutionens prefekt professorn C. Wiman, att preparatorn i fråga måtte hänföras till lönegraden B 4.

Tyngdpunkten, säger Wiman bland annat, har legat på preparatorsarbetet, icke på vaktmästararbetet, som också i praktiken i stor utsträckning fått stå tillbaka för preparatorsarbetet. Emellertid har på grund av institutionens

lokalutvidgning och dess det oaktat genom ytterlig trångboddhet uppkomma svårskötthet tyngdpunkten med tiden glidit mer åt vaktmästarhållet.

Det är dock av största betydelse för arbetet på institutionen att till förfogande hava en preparator, även om han tyvärr nödgas tjänstgöra som vaktmästare. Vaktmästarsysslorna kunna och bära dock reduceras genom ett ur ett höjt institutionsanslag utgående bidrag till städning. Det torde också bli lättare att i framtiden få t. ex. ett biträde till eldning och andra grövre sysslor än att, om preparatorsbefattningen nedsjönke till vad den aldrig avsetts att vara, ånyo erhålla en preparator.

Såväl filosofiska fakulteten i Uppsala som det större akademiska konsistoriet därstädes föreslå för ifrågakvarande preparator lönegraden B 4.

För egen del vill jag tillstyrka förslaget att de anatomiska institutionernas preparatorer hänföras till lönegraden B 5, d. v. s. enligt den nya löneplanen lönegraden B 10. I fråga om vaktmästaren-preparatorn vid mineralogisk-geologiska institutionen i Uppsala finner jag icke tillräckliga skäl vara anförda för ett frångående av kommitténs förslag. För denna tjänst förordar jag alltså lönegraden B 3, d. v. s. enligt den nya löneplanen lönegraden B 7, dock med ett personligt lönetillägg å 600 kronor att utgå från allmänna indragningsstaten till befattningens nuvarande innehavare, preparatorn A. R. Andersson.

Jag bör i detta sammanhang omnämna, att förslag framkommit om inrättande av en preparatorstjänst vid karolinska institutets hygieniska institution. Detta förslag har jag icke ansett mig kunna biträda.

Beträffande maskinisterna yttrar löneregleringskommittén:

Maskinister.

I samma lönegrad som preparatorerna — C-grupp — äro för närvarande vid Uppsala universitet inordnade en maskinist vid biblioteket, en maskinist vid institutionen för allmän och analytisk kemi, en maskinist vid fysiska institutionen samt en maskinist vid drätselverket. Vid Lunds universitet äro ej några särskilda maskinistbefattningar inrättade, utan handhaves skötseln av värmeledningarna m. m. av institutionsvaktmästarna. Däremot är vid karolinska institutet anställd en maskinist och eldare, hänförd till C-grupp.

Med hänsyn till de stora ekonomiska värden, som av maskinisternas tjänstutövning äro beroende, och jämväl med hänsyn till den särskilda yrkesutbildning — vitsordad av avlagd maskinistexamen — som i allmänhet torde av befattningshavarna i fråga krävas, synes deras placering över den för institutionsvaktmästarna avsedda lönegraden B 3 berättigad. Att å andra sidan låta den nuvarande likställigheten med preparatorerna föranleda maskinisternas uppflyttande till lönegraden B 5 förefaller ej vara befogat. Skötsel av värmeledningsanläggningar åligger nämligen vid universiteten en del institutionsvaktmästare, och även tekniska högskolans maskinist står för närvarande i en löneställning motsvarande lönegraden B 3. Även om vid ett fåtal synnerligen betydande värmeledningsanläggningar, t. ex. vid centralfängelset å Långholmen, maskinisterna nått upp till lönegraden B 5, synes dock — i betraktande av här ifrågakvarande anläggningars mera enkla beskaffenhet — en sådan uppflyttning ej bära ske. Det kan ock befaras, att en dylik åt-

gärd skulle väcka befogade anspråk från andra maskinister att få komma i åtnjutande av samma förmånliga placering. Däremot finner kommittén maskinisternas placering i lönegraden B 4 vara lämpligt avvägd.

Till maskinisten och eldaren J. E. Jernström vid karolinska institutet utgår för närvarande ett personligt lönetillägg från elvte huvudtiteln å 200 kronor. Kommittén anser Jernström även framdeles böra bibehållas vid denna löneförmån.

Kommitténs förslag innebär alltså, att maskinisterna — 4 vid Uppsala universitet och 1 vid karolinska institutet — hänföras till lönegraden B 4, motsvarande i den nya löneplanen lönegraden B 8. För nuvarande innehavaren av maskinistbefattningen vid karolinska institutet skulle det nu utgående personliga lönetillägget bibehållas.

Kommitténs förslag i nu förevarande hänseende har lämnats utan erinran av de akademiska myndigheterna. Jag tillstyrker vad kommittén härutinnan föreslagit.

Vaktmästare
m. fl.

Samtliga återstående av nu ifrågavarande ordinarie befattningshavare skulle enligt kommitténs av mig i princip tillstyrkta förslag hänföras till respektive lönegrader B 3 och B 1, d. v. s. i den nya löneplanen respektive lönegrader B 7 och B 5. Jag anser mig emellertid böra något närmare beröra lönefrågan i avseende å vissa grupper av dessa senare kategorier.

Vaktmästare
vid Uppsala
universitets
kansli.

Såsom framgår av min förut lämnade redogörelse finnes vid Uppsala universitets kansli anställd en vaktmästare, som utöver sedvanlig avlöning i B-grupp uppbär 200 kronor såsom ersättning för biträde vid universitetets konstmuseum.

Enligt vad löne regleringskommittén säger sig hava inhämtat, består det biträde han lämnar konstmuseet däri, att han övervakar i den under hans tillsyn stående universitetsbyggnaden förvarade konstverk. Kommittén håller emellertid före, att nämnda uppgift torde få anses ingå i hans arbetsuppgifter såsom vaktmästare, varför kommittén anser ett särskilt arvode härför ej böra utgå. Då emellertid denne vaktmästare för närvarande biträder räntmästaren vid tillsyn över universitetets byggnader, finner kommittén skäligt, att han härför uppbär ett särskilt arvode — förslagsvis 480 kronor — vilket dock i betraktande av möjligheten för en framtida omreglering av hithörande förhållanden tills vidare torde böra utgå å extra stat.

Befattningshavarens titel synes kommittén böra ändras till akademivaktmästare.

Jag anser mig böra förorda detta förslag, mot vilket ej heller någon invändning framstälts av universitetsmyndigheterna.

Vaktmästare
vid universi-
tetsbibliote-
ken i Uppsala
och Lund.

Förutom en maskinist äro vid Uppsala universitetsbibliotek anställda en förste vaktmästare i B-grupp och tre vaktmästare i A-grupp. Vid universitetet i Lund äro samtliga vaktmästare, till antalet fyra — däri inberäknat

en eldare — placerade i sistnämnda grupp. Utöver fast avlöning äga emellertid de egentliga biblioteksvaktmästarna att utfå ersättning för eftermiddagstjänstgöring enligt beslut av 1921 års riksdag med 4 kronor för varje eftermiddag de tjänstgöra. För ändamålet anslagna medel uppgå, såsom jag förut i annat sammanhang erinrat, till 2,400 kronor för vardera universitetet, vilka medel ingå i bibliotekens anslag till arvoden, flitpenningar åt extra biträden, renskrivning, eftermiddagstjänstgöring m. m.

Löneregleringskommittén anför i fråga om biblioteksvaktmästarna följande:

Då den särskilda ersättningen för eftermiddagstjänstgöring ur löneteknisk synpunkt synes kommittén vara olämplig, vill kommittén förorda, att dessa vaktmästare, med nedan angivna undantag, mot indragning av deras rätt till nämnda ersättning uppflyttas till lönegraden B 3. Kommittén förutsätter således, att tjänstgöringsskyldighet jämväl under eftermiddagar blir dessa befattningshavare ålagd i de för dem gällande instruktionerna.

Det kan erinras om att överbibliotekarien vid universitetet i Lund i en framställning, för vilken redogörelse lämnats i det vid 1920 års statsverksproposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet, förordat bland annat, att eftermiddagstjänstgöringen måtte förläggas inom vaktmästarnas ordinarie tjänstetid och att de tre vaktmästarna i ersättning härför skulle i avlöningshänseende jämnställas med institutionsvaktmästarna.

För eldaren vid biblioteket i Lund torde en placering över lönegraden B 1 ej kunna ifrågasättas. Ej heller synes en av de tre biblioteksvaktmästarna i Lund, som för närvarande intar en i förhållande till de båda andra mera underordnad ställning, böra få komma i åtnjutande av den ifrågasatta uppflyttningen. Därav följer, att honom bör beredas en mot hans lägre avlöning svarande lättnad i eftermiddagstjänstgöringen. Förste vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Uppsala har redan på grund av sin nuvarande placering ägt anspråk på att överflyttas till lönegraden B 3. Med hänsyn härtill torde han böra erhålla någon lindring i eftermiddagstjänstgöringen. Däremot torde ett till befattningens nuvarande innehavare L. E. Lindberg utgående personligt lönetillägg från elvte huvudtiteln å 300 kronor böra indragas.

Kommittén föreslår alltså, att samtliga 4 vaktmästare vid universitetsbiblioteket i Uppsala hänföras till lönegraden B 3 (= B 7), varvid det till nuvarande innehavare av förste vaktmästartjänsten utgående personliga lönetillägget skulle indragas, samt att vid universitetsbiblioteket i Lund 2 vaktmästare hänföras till lönegraden B 3 (= B 7) och 1 vaktmästare ävensom eldaren till lönegraden B 1 (= B 5).

Överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala har intet annat att anmärka mot kommitténs förslag än att det synes honom lika rimligt som önskligt att förste vaktmästaren Lindberg finge behålla sitt personliga tillägg å 300 kronor under de fem år, som återstå av hans tjänstetid, och att han finge samma tjänstgöring på eftermiddagarna som hans kamrater; arbetskraften behöves, och de 300 kronor skulle markera hans förmansställning såsom förste vaktmästare.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala tillstyrker också bibehållande av det personliga lönetillägget åt förste vaktmästaren Lindberg.

Överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund föreslår, att samtliga biblioteksvaktmästare måtte uppföras i lönegraden B 3 (= B 7) och eldaren i lönegraden B 2 (= B 6). Här om yttrar överbibliotekarien:

I hög grad påfallande är den ogynnsamma behandling Lundabibliotekets vaktmästarpersonal från kommitterades sida erfarit gentemot Uppsalabibliotekets. Medan det förra bibliotekets eldare, som tillika är parkskötare och »gårdskar», uppförts i graden B 1, har motsvarande befattningshavare i Uppsala, där kallad maskinist, uppförts i graden B 4, och medan Uppsalabibliotekets samtliga 4 vaktmästare förts upp i graden B 3, ha blott de 2 av Lundabibliotekets ansetts böra föras till samma grupp, den tredje har i likhet med eldaren blott nått till grupp B 1. Vår eldare anses av fackmän väl förstå sig på värmeledningens skötsel och för parkskötarens kall är han mycket meriterad genom långvarig praxis i trädgårdsyrket, bland annat vid Kew Gardens i London. Han torde åtminstone böra föras upp i gruppen B 2. Ännu angelägnare anser jag det vara att den tredje vaktmästaren, som på ett synnerligen förtjänstfullt sätt skött sina sysslor, vilka till sin vida övervägande del varit av mera krävande art än vanliga vaktmästarsysslor, likställas med sina kamrater. Inom vaktmästarkategorien spelar i allmänhet ancienniteten en stor roll: den äldre i tjänsten, som sätter den nykomne in i göromålen, bibehåller gärna ett slags förmanskap över den yngre, och denne finner sig merendels villigt häri, i synnerhet när ålderskillnaden är stor — i detta fall 20 år — även sedan han vet lika gott eller bättre besked än den äldre. Det är endast på denna grund som det kan sägas, att den tredje vaktmästaren i viss mån intar en underordnad ställning gentemot de båda övriga, och jag är övertygad om att liknande förhållande äger rum i Uppsala. Kommitterades förslag att nivellera den förefintliga löneskillnaden mellan den förste av de fyra vaktmästarna i Uppsala och de övriga och att däremot införa en förut obefintlig löneskillnad mellan de tre vaktmästarna i Lund synes mig lika stridande mot konsekvens som mot rättvisa. Jag får därför yrka, att den tredje vaktmästaren i Lund i likhet med den fjärde vaktmästaren i Uppsala uppföres i gruppen B 3. För att kunna upprätthålla det reglementerade öppethållandet måste av samtliga vaktmästare fordras minst 8 timmars daglig tjänst. Någon lindring i tjänstgöring för den tredje kan således inte utan stor olägenhet beredas. Ur administrativ synpunkt synes mig också en dylik åtgärd förkastlig.

Vidare hava kansli- och biblioteksvaktmästare i Uppsala och Lund i en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 1 september 1924 på anförda skäl yrkat, att universitets- och biblioteksvaktmästare måtte uppföras i lägst samma lönegrupp som vaktmästarna vid de vetenskapliga institutionerna.

I avseende å vaktmästarna vid Uppsala universitetsbibliotek saknar jag anledning frångå kommitténs förslag. Vad angår universitetsbiblioteket i Lund måste jag finna överbibliotekarien därstädes hava anfört vägande skäl för bibehållande av den nuvarande likställigheten vaktmästarna emellan. Jag tillstyrker sålunda, att samtliga tre biblioteksvaktmästare i Lund hänföres till lönegraden B 3, d. v. s. i nya löneplanen lönegraden B 7. Eldaren där-

emot synes mig liksom kommittén föreslagit böra hänföras till lönegraden B 1, d. v. s. i nya löneplanen lönegraden B 5. Lika med kommittén vill jag framhålla, att en löneplacering för biblioteksvaktmästarna av nu angiven art sker under förutsättning, att tjänstgöringsskyldighet jämväl under eftermiddagarna varder vederbörande i instruktionerna ålagd.

Vid vardera av de botaniska institutionerna vid universiteten i Uppsala och Lund finnas anställda två trädgårdsmedhjälpare, placerade i lönegruppen A. Trädgårds-
medhjälpare.

Löneregleringskommittén meddelar, att från de båda trädgårdsmedhjälparna vid universitetet i Uppsala ingått framställning med begäran om förflyttning till samma lönegrad som underträdgårdsmästarna och institutionsvaktmästarna, det vill säga i den nya löneskalan lönegraden B 3 (= B 7). Kommittén säger sig ej hava funnit sig övertygad om riktigheten av en sådan placering, helst en höjning av dessa trädgårdsmedhjälparens avlönning kunde ge fog för yrkanden om högre placering jämväl för andra befattningshavare i liknande ställning och föreslår, att samtliga trädgårdsmedhjälpare placeras i lönegraden B 1 (= B 5).

I anledning av detta kommitténs förslag hava trädgårdsmedhjälparna vid Uppsala universitet C. A. Johansson och H. Holmgren i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt att bliva i avlöningshänseende likställda med underträdgårdsmästarna. Till stöd härför har anförts huvudsakligen följande:

Vår avlönning var före löneregleringen år 1908 75 kronor per år mera än institutionsvaktmästarnas, i det att vi under sommarmånaderna hade en extra dagavlönning, som utgick från trädgårdskassan. Efter 1908 års lönereglering indrogs detta dagarvode, och vi fingo 50 kronor per år mindre lön än institutionsvaktmästarna. Efter 1918 års lönereglering för vaktmästarna fingo vi 300 kronor per år mindre än institutionsvaktmästarna, och enligt det nu föreliggande förslaget skulle vi få omkring 318 kronor mindre än nämnda vaktmästare. Av oss fordras samma arbete och ansvar som av underträdgårdsmästarna och likvärdig yrkesutbildning. Vi måste också i likhet med underträdgårdsmästarna tjänstgöra varannan sön- och helgdag året om. Ingen sådan tjänstgöring och alls ingen regelbunden drabbar institutionsvaktmästarna. Om våra platser nu skulle tillsättas, kunna de endast besättas med personer, fullständigt kunniga i trädgårdsyrket och dessutom med flerårig erfarenhet och praktik inom yrket. En ledig institutionsvaktmästartjänst är lättare att besätta än våra tjänster.

I anledning av denna framställning, vilken remitterats till universitetsmyndigheterna, anförde botaniska institutionens prefekt professorn O. Juel till filosofiska fakultetens protokoll, bland annat, följande:

Botaniska trädgårdens utveckling under de senaste årtiondena har varit sådan, att den ej kunnat undgå att förändra trädgårdsmedhjälparnas uppgifter därhän, att de numera de facto tjänstgöra som underträdgårdsmästare, ehuru de med avseende å lön och benämning kvarstå som trädgårdsmedhjälpare. Kommittén synes hava betraktat frågan helt formellt och ej beaktat de reala grunderna.

Arbetena i botaniska trädgården äro ordnade på följande sätt: akademi-trädgårdsmästaren, som planerar och dirigerar alla arbeten i trädgården, har närmast under sig fyra tjänstinnehavare, nämligen två underträdgårdsmästare och två trädgårdsmedhjälpare. Vardera underträdgårdsmästaren har sitt arbete förlagt inom ett av de två växthusen och ansvarar för de arbeten, som där skola utföras. Den ene trädgårdsmedhjälparen har på liknande sätt ansvaret för arbetena inom drivbänksavdelningen, som är av den omfattning, att den fordrar en särskild befattningshavare, som leder arbetet därstädes. Den andra trädgårdsmedhjälparen är på liknande sätt arbetsledare för de omfattande arbetena i hela den yttre trädgården och är sålunda förman för ett större antal dagsverkare. Alla dessa fyra befattningshavare ha till sitt biträde under sig dagsverkare av flera kategorier, nämligen grovarbetare, arbeterskor, växthusbiträden (med någon utbildning i yrket), samt pojkar (elever). Dessa dagsverkare äro de, som egentligen kunna sägas vara medhjälpare i arbetena. Däremot äro trädgårdsmedhjälparna icke underordnade i arbetet under underträdgårdsmästarna utan självständiga gentemot dessa och endast underordnade i förhållande till akademiträdgårdsmästaren.

Det av kommittén åberopade skälet om befarade yrkanden om högre placering jämväl för andra befattningshavare i liknande ställning får icke vara bestämmande, då man har att pröva, om ett framställt anspråk är berättigat.

Såväl filosofiska fakulteten som det större akademiska konsistoriet i Uppsala yrka likaledes, att trädgårdsmedhjälparbefattningarna måtte förvandlas till underträdgårdsmästartjänster med placering i lönegraden B 3 (= B 7).

Jag bör nämna, att förslag i denna riktning upprepade gånger framställtts av universitetsmyndigheterna, senast understött av kanslern i särskilda skrivelser den 22 augusti 1922 och den 15 augusti 1923.

Från Lunds universitet har emellertid förslag icke framställtts om ändring ifråga om där befintliga två trädgårdsmedhjälparbefattningar.

Vad angår trädgårdsmedhjälparbefattningarna vid botaniska trädgården i Uppsala har jag med hänsyn till de av professor Juel lämnade upplysningarna ej kunnat undgå finna fog för en förvandling av dessa tjänster till underträdgårdsmästarebefattningar. Motsvarande befattningar vid Lunds botaniska trädgård äro emellertid att betrakta såsom likvärdiga, och utan någon närmare utredning rörande arbetet och dess fördelning vid sistnämnda institution synes det mig vanskligt att beträffande dessa föreslå någon ändring, helst förslag i detta syfte icke föreligger. Jag anser försiktigheten bjuda att i avvaktan på närmare utredning rörande arbetsförhållandena vid *båda* botaniska institutionerna tillstyrka, att trädgårdsmedhjälparna tillvidare hänföras till lönegraden B 1, d. v. s. i den nya lönepåsen lönegraden B 5.

Vaktmästare
vid Uppsala
universitets i
Gustavianum
inrymda
institutioner
samt vid
Lunds
universitets
historiska
museum.

Vid Uppsala universitets museum för nordiska fornsaker finnes anställd en vaktmästare, som tillika är vaktmästare vid övriga i Gustavianum inrymda inrättningar; avlöningen utgår efter A-gruppen. Enligt kommitténs förslag skulle denne vaktmästare hänföras till lönegraden B 1 (= B 5).

I anledning härav hava filosofiska fakulteten och det större akademiska konsistoriet i Uppsala yrkat på befattningens likställighet med institutionsvaktmästartjänst och dess placering följaktligen i lönegraden B 3 (= B 7).

Detta yrkande grundar sig på en av prefekterna för vederbörande institutioner, professorerna A. Hahr, L. Kjellberg, C. Wiman och O. Almgren till fakulteten ställd skrivelse, däri bland annat anföres:

Med den erfarenhet vi vunnit angående denne vaktmästares åligganden, måste vi kraftigt framhålla, att hans bibehållande i den lägre lönegraden skulle medföra en verklig orättvisa. Det är ej mindre än 5 institutioner han har att vakta, alla med värdefulla samlingar, nämligen: den paleontologiska institutionen, Viktorianuseet för nordiska fornsaker, institutionen för klassisk fornkunskap, den konsthistoriska institutionen med en del av konstmuseet samt museet för nordiska fornsaker. Han har ensam ansvaret för dessa samlingar och för hela byggnaden under de tider av dygnet och av året, då inga tjänstemän äro närvarande. Han har att ombesörja eldningen samt att övervaka och deltaga i städningen. Han skall vara till hands vid föreläsningar bland annat för skötande av skioptikonapparat, något som vid dessa institutioner förekommer så ofta, att han ej ensam kan medhinna att tjänstgöra vid alla dessa tillfällen. Den nuvarande innehavaren av platsen är dessutom en mycket yrkeskunnig man, som gjort institutionerna ovärderliga tjänster vid deras installering, och hans skicklighet i detta avseende kommer naturligtvis alltjämt att starkt anlitas för anordningsarbeten, konservering av föremål, utförande av modeller m. m. Yrkesskicklighet och teknisk utbildning måste för framtiden städse fordras av innehavaren av denna tjänst.

Även från Lunds universitet föreligger ett av dess filosofiska fakultet väckt förslag av enahanda innebörd beträffande den vid historiska museet samt mynt- och medaljkabinettet därstädes anställda vaktmästaren, vilken nu tillhör A-gruppen och av kommittén hänförs till lönegraden B 1 (= B 5). Fakulteten anför:

Till denne vaktmästares tjänståligganden höra även talrika konserverings- och prepareringsarbeten, så att av honom fordras specialarbeten av liknande art och krävande fullt samma skicklighet, som man begär av vaktmästarna vid de naturvetenskapliga institutionerna.

Myndigheternas krav i sistberörda hänseende synas mig berättigade. Med den utveckling, museitekniken i våra dagar nått och de anspråk densamma ställer på skicklighet och förfarenhet i konservering och preparering av kulturhistoriska minnesmärken och föremål, synes det mig innebära ett underskattande av dessa museers och institutioners betydelse i förhållande till de naturvetenskapliga institutionerna att ej likställa de vid de båda slagen av institutioner anställda vaktmästarna. Jag vill alltså biträda förslaget om placering i lönegraden B 3, d. v. s. enligt den nya lönepåslagen i lönegraden B 7, för båda nu ifrågakvarande vaktmästare.

Vid överflyttandet år 1909 av geografiska institutionen i Uppsala till dess nuvarande lokal i en del av fysiska institutionens gamla våning blev en extra ordinarie vaktmästare där anställd. Redan året förut hade ett anslag å 500 kronor begärts och erhållits för eldning, städning och uppässning på institutionen, med vilket belopp extra ordinarie vaktmästaren avlönades.

Vaktmästare
vid geogra-
fiska institu-
tionen vid
Uppsala
universitet.

Emellertid inrättades snart intill geografiska institutionen en lokal för seminarierna för matematik, mekanik och matematisk fysik. Då en ordinarie vaktmästare syntes nödvändig för dessa institutioner, begärde de akademiska myndigheterna år 1910 inrättande av en ordinarie vaktmästartjänst, med skyldighet för innehavaren att tjänstgöra såväl vid geografiska institutionen som vid ovannämnda seminariers lokal. Denna framställning vann dock endast i så måtto bifall, att för matematiska seminariets del beviljades ett anslag av 250 kronor för städning, eldning och upppassning. Sammanlagt utgå nu å universitetets stat 750 kronor till städning och upppassning vid geografiska institutionen och seminariet för matematik. Detta anslag föreslås av löneregleringskommittén på grund av sin obetydlighet att framdeles utgå från universitetets anslag för extra utgifter.

I anledning av detta kommitténs förslag hava filosofiska fakulteten och det större akademiska konsistoriet i Uppsala föreslagit inrättande av en ordinarie vaktmästartjänst vid geografiska institutionen och matematiska seminariet med avlöning efter lönegraden B 3 (= B 7). Detta förslag grundar sig på ett av professorn i geografi A. Hamberg gjort yrkande i ämnet och innebär i sig ett äskande, som upprepade gånger och även nu av myndigheterna framställts i samband med anslagsäskanden, avsedda att föreläggas riksdagen. Då den av Hamberg i löneregleringsärendet framförda motiveringen i stort sett sammanfaller med den utredning, han jämte professorn i matematik A. Wiman förebragt i samband med nu senast framlagda förslag till anslagsäskande vid 1925 års riksdag, vill jag i korthet redogöra för vad Hamberg och Wiman här andraga:

Såsom vaktmästare vid geografiska institutionen och matematiska seminariet har allt från början tjänstgjort en och samma person. Under förmiddagarna är han upptagen av institutionsgöromål från omkring klockan 7 förmiddagen till klockan 3 eftermiddagen, oavsett nödig rast för frukost. Alla kvällar vid 8—9 tiden går han rond för att tillse, att allt är i behörigt skick. Även åtskilliga eftermiddagar är han upptagen med anledning av föreläsningar, seminarier och andra sammanträden på institutionerna. Sammanlagt torde på ifrågavarande lärosalar hållas omkring ett 40-tal föreläsningar och övningar per vecka, vid vilka vaktmästarens bistånd gemenligen kräves såsom för upphängning och nedtagning av kartor och planscher, rengöring av svarta tavlan, förevisning av skioptikonbilder m. m. Hela året om har han att städa samtliga lokaler, under den kalla årstiden att elda ett dussin kakelugnar och några kaminer samt att dessutom gå till handa med diverse upppassning, som på tvenne institutioner litet emellan kan krävas. Då lönen sedan flera år tillbaka varit alldeles för liten, för att han skulle kunna leva på den med sin familj, har kanslern alltsedan år 1920 vid sex olika tillfällen måst bevilja honom nödigt tillskott från universitetets reservfond.

Emellertid är det klart, att det här handlar om ett sådant regelbundet återkommande behov, som icke i längden får bestridas av reservfonden. Då ifrågavarande vaktmästare är upptagen så gott som hela dagen av sina sysslor i universitetets tjänst och en dylik arbetsprestation alltjämt fordras och

då det ej kan visas att nämnda vaktmästare har lindrigare tjänstgöring än andra vid övriga universitetsinstitutioner anställda vaktmästare, vilka samtliga synas innehava ordinarie vaktmästarbeställning, synes det oss överensstämmande med billig rättvisa, att geografiska institutionens och matematiska seminariets gemensamma vaktmästarbeställning övergår till ordinarie statstjänst.

Vidkommande geografiska institutionen är den nu anställde personens kvarstannande på sin post särskilt önskvärd, emedan han där ej allenast sköter vanliga vaktmästarsysslor, utan även skickligt biträder vid det praktiskvetenskapliga arbetet med samlingar, experimentella anordningar, förfärdigandet av enklare instrument, reparation av äldre m. m. Att för den ringa ersättning, som erbjudes honom av statsmedel, finna en lämplig ersättare för honom torde vara mycket svårt. På grund av det nitiska sätt, varmed den nuvarande extra ordinarie vaktmästaren skött sina åligganden under de 14 år, under vilka han varit anställd, är han även från denna synpunkt väl värd att få sin ställning tryggad genom tjänstens övergång till ordinarie befattning och rätt till pension, en rätt som i alla händelser förr eller senare måste medgivas honom.

I skrivelse den 11 augusti 1924 har tillförordnade kanslern hemställt om proposition i ämnet till riksdagen.

Det konstanta behovet av en ordinarie vaktmästartjänst vid nu ifrågasvarande institutioner finner jag vara till fullo ådagalagt. Reservfondens medel böra givetvis icke i längden användas för ett ändamål av förevarande art, och jag vill för min del tillstyrka, att det nu utgående anslaget å 750 kronor till städning och upppassning ersättes med avlöning till en ordinarie vaktmästare. I avseende å den lönegrad, till vilken denne bör hänföras, vill jag emellertid inskränka mig att förorda lönegraden B 1, d. v. s. enligt den nya löneplanen lönegraden B 5.

Frågan om bibehållande av nu utgående personliga lönetillägg till preparatorer och maskinister samt förste vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Uppsala har i det föregående behandlats. Även enstaka av de övriga vaktmästarna åtnjuta dylik förmån. Så är förhållandet med tre institutionsvaktmästare vid karolinska institutet, vilka fått sig tilldelade personliga lönetillägg, envar med 200 kronor, nämligen N. Andersson vid histologiska institutionen, G. Jarl vid fysiologiska institutionen och J. A. Westerberg vid anatomiska institutionen.

Personliga lönetillägg till vissa vaktmästare.

Då räknat med slutavlöningen i lönegraden B 3 (= B 7) avlöningsförbättringen för dessa vaktmästare vid övergång till den nya staten uppgår till 1,286 kronor, anser kommittén anledning att bibehålla dessa lönetillägg saknas.

Någon invändning mot denna kommitténs uppfattning har ej gjorts gällande från karolinska institutets sida. För egen del har jag ingen erinran att göra mot kommitténs förslag om upphävande av ifrågasvarande personliga lönetillägg.

Såsom sammanfattning av mitt förslag beträffande de ordinarie vaktmästarna och med dem jämförliga befattningshavare, hänvisas till nedanstående sammanställning:

Befattningshavare	Lönegrad				Befattningshavare	Lönegrad			
	B 10	B 8	B 7	B 5		B 10	B 8	B 7	B 5
<i>Uppsala universitet:</i>					Geografiska institutionen:				
Biblioteket:					Vaktmästare, tillika vaktmästare vid matematiska seminariet . . .	—	—	—	1
Maskinist	—	1	—	—	Museet för nordiska fornsaker:				
Förste vaktmästare	—	—	1	—	Vaktmästare, tillika vaktmästare vid övriga i Gustavianum inrymda institutioner	—	—	1	—
Vaktmästare	—	—	3	—	Gymnastikinrättningen:				
Anatomiska institutionen:					Vaktmästare, tillika eldare	—	—	1	—
Preparator	1	—	—	—	Kansliet:				
Vaktmästare	—	—	1	—	Akademivaktmästare. Särsk. arvode: 480 kr.	—	—	1	—
Patologiska institutionen:					Fakultetsvaktmästare	—	—	1	—
Vaktmästare	—	—	1	—	Portvakt	—	—	—	1
Fysiologiska institutionen:					Drätselverket:				
Vaktmästare	—	—	1	—	Maskinist vid universitetsbyggnaden	—	1	—	—
Institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi:					Rånteri- och kontorsvaktmästare	—	—	1	—
Vaktmästare	—	—	1	—					
Farmakologiska institutionen:					<i>Lunds universitet:</i>				
Vaktmästare, tillika vaktmästare vid växtbiologiska institutionen	—	—	1	—	Biblioteket:				
Institutionen för allmän och analytisk kemi:					Vaktmästare	—	—	3	—
Maskinist	—	1	—	—	Eldare	—	—	—	1
Vaktmästare	—	—	2	—	Anatomisk histologiska institutionen:				
Mineralogisk-geologiska institutionen:					Preparator	1	—	—	—
Vaktmästare, tillika preparator. Personligt lönetillag: 600 kr.	—	—	1	—	Vaktmästare	—	—	1	—
Fysiska institutionen:					Fysiologiska institutionen:				
Maskinist	—	1	—	—	Vaktmästare	—	—	1	—
Vaktmästare	—	—	2	—	Medicinsk-kemiska institutionen:				
Astronomiska institutionen:					Vaktmästare	—	—	1	—
Vaktmästare	—	—	1	—	Patologisk-anatomiska institutionen:				
Meteorologiska institutionen:					Vaktmästare	—	—	1	—
Vaktmästare	—	—	1	—	Astronomiska observatoriet:				
Botaniska institutionen:					Vaktmästare	—	—	1	—
Vaktmästare	—	—	1	—	Botaniska institutionen:				
Underträdgårdsmästare	—	—	2	—	Underträdgårdsmästare	—	—	1	—
Trädgårdsmedhjälpare	—	—	2	—	Trädgårdsmedhjälpare	—	—	—	2
Zoologiska institutionen:					Fysiska institutionen:				
Vaktmästare	—	—	2	—	Vaktmästare	—	—	1	—